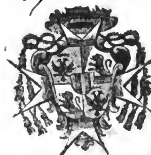
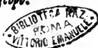

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
23 D
24

CAVSA REGIA,
SIVE,
DE AVTHORITATE, ET DIGNITATE
Principum Christianorum,
DISSERTATIO;
Aduersus
ROB. Cardinalis BELLARMINI
TRACTATVM,
De officio Principis Christiani
inscriptum, edita.

Authore Reuerendo Patre THOMA MORTONO, *Couentriensi & Lichfeldensi Episcopo.*

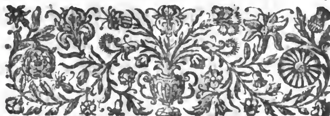

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIVM Typographum Regium
cIↃIↃcxx.

Ex: Libris.
Ja: Balfourij Kynardiæ Militis
Baronetti Leonis Armorum Regis

3

ILLUSTR. ET POT. PRIN. CAROLUS PRINCEPS WALLIÆ DUX CORNW. EBOR. ALB. ET ROTH. MARCH. ORME.

ILLVSTRISSIMO POTENTISSIMOQ;

PRINCIPI,

CAROLO,

WALLIAE PRINCIPI &c.

Serenissimíque Regis nostri Filio & Hæredi.

Ardinalis Bellarmini *Opusculum* De Officio Principis Christiani *omnium ferè manibus versatur: quo de argumento (Principum optime) Serenissimus Rex noster olim scripserat* ΔΩΡΟΝ *illud verè* ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ *Fratri tuo* HENRICO PRINCIPI *(ad miraculum vsque omni virtutum genere illustri) datum; & Pietati T. iam factum hæreditarium. Quod incomparabilis* Regis *opus tàm diuinum & absolutum iure debuit* Bellarmino *om-*

nem scribendi ansam præripuisse: eoq́ magis, quia, licet Principes *opus vel maximè habeant vt* de officio *piè moneantur*, Bellarminus *tamen seipsum longè indignißimum fecerit, qui hoc munere defungatur. Quamuis enim* Principes *Ille* Dei Pro-reges, Vicarios, Præfectos, à Deo secundos, Subditorum geniculis adorandos *fateatur vltrò, vix vt quisquam suspicetur Eum* Principum *illorum dignitatem ire imminutum, quos tantis effert, ornatq́ elogijs; tamen (en hominum strophas!) in hoc eodem Opusculo*, Principi *dicato*, Principibus, *parum hoc est;* Regibus, *hoc quoque parum; imò* Imperatoribus *omnibus planissimè imposuit, & fucum fecit. Quos singulos, quotiescunque vel* præsidendi, *vel* præcedendi, *vel (quod leuissimum)* præbibendi *occasio tulerit, non tantùm in* Templis, *sed & in* Palatijs; *nec in* Concilijs *solùm, verumetiam in* Conuiuijs, plateisque *infra non* Pontifices *modò, atque* Episcopos *(quamuis hoc per se intolera-*

lerabile) *sed* Presbyteros, *& sacri ordinis infimum quemque deijcit detruditq;.*

Nec tamen hoc mirum in ea Ecclesia, in qua Cyprianus tyrannicum tumorem; *Hieronymus* supercilium; *Augustinus, & alij Africani Episcopi* fumosum seculi typhum; *Basilius* odiosum fastum *antiquitus gliscere conquesti sunt; in ea,* (*inquam*) *decursis plusquàm mille Annis,* Dominationis *superbiam indies ita intumescere, vt* Principibus *ipsis* dominari *gestiat. Cui vomicæ iam latiùs excrescenti virus infudit, præ alijs,* Bellarminus.

Hunc Romanum Achillem plurimùm suspiciendus Episcopus Eliensis, *idem nunc* Wintoniensis, (*quo post renatas literas non extitit ingeniosior aut doctior*) *Sereniss. Regem in acie ducem auspicemque sequutus, iudicij pondere feliciter debellauit: post insigniter eruditus* Episcopus Roffensis *conglobato omne genus Testium agmine obruit: tandem Reuerendissimus* Archiepiscopus Spalatensis *solidis insu-*

per argumentis transfixit: vix vt Mihi (post tam illustres pugiles) quicquam negotij supersit, nisi, quùm Ille Sacerdotes *prætextu quodam* Spiritualitatis *euehendos, &* Principes *Ipsorum* humilitatis *obtentu deprimendos esse docuerit; vt Ego laruam hanc Illi detraham, quo vultus Eius* Principibus *haudquaquam benignus appareat: ac deindè Eum, in hac Caussa, erroris conuincam, ex ipsis* Sociorum *suorum confessionibus, imò suis. Quos non parùm torqueri certum est, quoties sentiunt se (quod genus pugnæ exhorruisse dicitur* Iulianus) pennis proprijs vulnerari. *Inde enim est, quòd alicubi* Maldonatus *Iesuita fateri cogatur, Se* impeditum esse, quo minùs acriter & vehementer in *Protestantes* inuehatur, quia Catholici quidam ijs se iunxerant.

Maldon. in exposit. vnius Scripturæ Ioh. 6. 53.

Hasce qualescunque lucubratiunculas Tibi potissimùm (inclytissime Princeps) consecrare caussæ plurimæ me impulerunt. Bellarminus *Librum, quo* Principum

omnium

omnium dignitatem & splendorem obfuscauit, Illustrißimo PRINCIPI VLADISLAO *dicare non est veritus: Egonè Responsum meum, quo* Principum *honor à tam alto despectu, pro viribus, vindicatur, dignißimo* PRINCIPI CAROLO *inscribere, & illo magnifico nomine munire reformidarem? Aut quùm Ille, in* Epistola Dedicatoria, Principem *suum ad funesta* bella gerenda *accenderet; ut non Ego potiùs* BEATE-PACIFICI *Regis filium (quoad fieri potest) ad pacem inter* Christianos *colendam fouendamque impensiùs adhorter? Tempora si ipsa loquantur, Templa* Pacis *semper magis gloriosa & diuturna, quam trophæa* Victoriæ. *Paci verò hostis capitalior nullus, quàm spiritus ille, qui, Religionis ergò* Turcæ *propensior quàm nominis* Christi *Professoribus, tanto odio in* Principes *Protestantes exarsit, ut* Cæsarem, & Galliæ Regem incusaret, quod illi cum Protestantibus amicitiam conclusissent, quan-

Thuan. hist. Anno 1551. pag. 473. de Iulio III. Pont.

quandò ipſe cum Turca (Alexandri Pontificis Prædeceſſoris ſui exemplo) occultum commercium habuiſſet.

Quin & (vti ſpero) Celſitudini T. non ingratum videbitur huius Operis patrocinium, quod Paternæ Maieſtatis iuſſu (cui, poſt Deum, Me meaque omnia debeo) ſuſceptum & peractum fuit. Cauſſam ipſam, (ſi quæ alia) Principis *cognitione imprimis dignam attexam. Hîc, nimirùm, Controuerſia inter* Regnum & Sacerdotium, *inter* Coronam & Mitram, *inter* Pedum & Sceptrum *agitatur. Summa eſt; Etſi* Sacerdotium *tantum præcellat* Regno, *ex parte* mediorum, *quæ ſunt* ſpiritualia, *quantum* ſpiritus carni; & *ex parte* finis, *qui* ſalus *eſt, &* pax *æterna, quantum* cœlum terræ; *tamen quoad* ὑπεροχὴν, *ſiuè* Suprematum *externum honoris & authoritatis,*
Rom. 13. Regno Sacerdotium *ſubeſt; idq; ex* διαταγῆς, *id eſt,* ordinatione *Dei, qui* OMNEM ANIMAM *aliam* poteſtati *huic* ſubijci & ſubeſſe.

voluit. *Hæc hæc Caussa est potissima, cur Romanæ hierarchiæ Assertores Doctores Protestantes tam contemptim habeant; nimirùm, quùm hi, si Papismo se addicere vellent*, præsidere, præcedere, imperitare Regibus *ad nutum* Pontificis *possent*; *tamen* propter Deum stulti facti, vt fiant sapientes, *parere malint*; *nec* Principes ludibria fieri, & quasi bruta animalia tractari patiantur. 1.Cor.3.18. Luther.

Quid igitur? Non multi Nobiles *&c.* *Te autem*, (*nobilissimorum religiosissime, & religiosorum nobilissime Princeps*) *Ecclesia Euangelica illius fidei religionisque* DEFENSOREM *expectat, quæ cœlestem coronam annuncians, terrenam etiam* defendit. *Et quia inter tribum* Iudæ *&* Leui *maxima semper cognatio intercessit; hæc Tribus, quæ* Dei, Regísque CAVSSAM *ex animo propugnat, demississimè humillimeq; Clementiam Tuã rogat, vt suos, tanquàm Dei* Angelos ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, *id est*, in longè charissimorũ loco habere *pergat*, 1.Cor.16. Apoc.1.20. 1.Thess.5.13.

idque propter opus suum; *ac Eosdem à contumelioso prophanorum hominum contemptu asserere, ac vindicare. Quùm enim* Euangelizantium pedes *non modò* speciosi sint, *sed & adeò minabundi, vt vel*
Rom.10.15.
ijs excussus puluis *ad iudicium, & vindictam apud Deum valeat; eorum certè preces ad gloriam tuam temporalem in hac vita stabiliendam, & ad cœlestem in futura impetrandam haud dubiè valebunt. Quam vtramque Pietati T. ex animo humillimè à Deo Opt. Max. precatur*
Matth.10.14.

Celsitudini T.

deuotissimus,

THO. Couentriens. & Lichfeldens.

ELENCHVS eorum, quæ continentur

I. In Prolegomenis ad Dissertationem sequentem.

II. Elenchus ipsius Dissertationis vz.

In CAP. I.

De officio Principis Christiani erga summum Pontificem.

Cau

In CAP. II.

De II. Tit. Pontificis vz. PASTOR.

Christi officio, nullo artificio elici posse. §.9.

Potestatem hanc Coactiuam, vt per se iniustam, ita per multas Annorum centurias ignotam penitùs fuisse. §.10.

Ex veræ Ouis notâ primariâ ostendi, Papam non Pastoris, sed tyranni partes agere. §.11.

In arietibus debellandis infeliciter Bellarminum aciem struere. §.12.

Formulam Bellarm. (RECLVDENDI Principes) atroces in Principes iniurias innuere; cui typus pastoralis Pedi reclamat. §.13.

Caussas deponendi Principes plures indignas, multas ineptas, iustas esse nullas. §.14.

Caussæ superiores, propter quas Principes deponendos censent Pontificij, sigillatim recensentur; & eorum omnium Pontifices ipsi rei peraguntur. §.15.

Papam negotijs multis à prædicandi munere impediri; otiosè obtendi. §.16.

Papam per Vicarium, non per se concionantem, omni iudicio tam humano quàm diuino damnandum: & ex ipsis verbis Christi [PASCE OVES] Pastoris nomine indignum probari. §.17.

Quo sensu Principes Sacerdotum, adeoque Pontificum ipsorum Pastores iure haberi debeant. §.18.

In CAP. III.

De III. Tit. Papæ, vz. DOCTOR, *vel* IVDEX.

TItulum Doctoris, communem Alijs, Pontifici propriam Monarchiam stabilire non posse. §.1.

Papam in Conc. Florentino speciem magis quàm vim authoritatis habuisse. §.2.

Papam Concilio subesse. §.3.

Sensum verborum Christi [CONFIRMA FRATRES] celebriorem & veriorem Bellarminianæ expositioni aduersari. §.4.

Illud [NON DEFICERE] Non vni Petro proprium, sed alijs Apostolis charisma commune esse. §.5.

Per-

Calui-

Caluinum, vt Miracula ederet, nunquam prorsus attentasse. §. 23.

Pontificiorum miraculosa figmenta, seu fictitia Miracula. §. 24.

Aduersarios non sine summa peruersitate à Caluino, aut Protestantibus miracula exigere. §. 25.

Ex ipsius Pont. decreto, fidem Pontificibus plurimis abrogari, quos Ecclesia Rom. tanquàm Iudices suos venerata est. §. 26.

Pontifices Rom. subtractis omnibus intelligendi medijs, Principes vt sapiant insulsè monere. §. 27.

Interpretationē Bellar. de *Petra*, omne genus testium nube obscurari. §. 28.

Pont. Rom. nisi sanctitatem Petri verè imitetur, nullum ex promissis Petro factis sibi asserere posse. §. 29.

Papam tùm quà priuata persona, tum etiam quà publicus Doctor in hæresin incidere posse. §. 30.

Catholicam Ecclesiam Rom. sedi non ità esse affixam, vt non *Roma* ipsa possit esse *Babylon* Apocalypticà. §. 31.

In CAP. IV.

De IIII. Pontificis Tit. vz. Specvlator.

SAnctum Augustinum Bonifacio Papæ fastigium concessisse; fastum adimisse. §. 1.

Speculandi officium, Episcopis omnibus æquè impositum, nullum esse Papalis dominationis argumentum. §. 2.

Pontifices, ad suam tyrannidem stabiliendam, scripturam hanc Hier 1. [*Ecce constitui te, &c.*] egregiè peruertere; idque ex Bernardi, Bellarmini, aliorumque antithesi demonstrari. §. 3.

Prophetam (Ezechielem) & Papam, quoad officium speculandi, longo interuallo inter se distare. §. 4.

Papam, quà (ex interpretatione Pontificiorum) *Caput*

 dicitur,

dicitur; reliquis membris heterogeneum; & à corpore Ecclesiæ, quum ratio tulerit, amputandum esse. §. 5.

Papam, etiamsi Speculatorem præ se ferat, speculam tamen ipsam iam olim deseruisse. §. 6.

Ambrosij diuinissimi viri exemplum *angustum* esse. §. 7.

Vniuersum orbem Pontificis esse dioecesin, totius orbis omni praxi & suffragijs refragari. §. 8.

Odiosum Oecumenici, seu *Uniuersalis Episcopi* Titulum à Gregorio Papa damnatum probari. §. 9.

Pontifices nihil minus quàm docendo Monitores agere. §. 10.

Pontificibus Rom. nimis adhærere, fatale Principibus nonnunquam fuisse. §. 11.

Pontifices ipsos omnium maximè ad sana monita aures, & pectora obturare. §. 12.

Bellarmini Precationem neque hic vndequaque veram; & eius generis aliam tantùm non blasphemam esse. §. 13.

Reges Christianos, quoad curam subditorum, speculatores habendos esse. §. 14.

In CAP. V.

De V. Tit. Papæ, vz. Sacerdote Magno, *&c.*

Hisce titulis, [*Summus,* & *Maximus Pontifex*] aliorum Episcoporum ordinem & dignitatem æqualem non imminui. §. 1.

Immodica Pontificiorum, de Papis, Elogia & Christianis hominibus horrori, & ipsi Christo dedecori esse. §. 2.

Formam regiminis politici, sub vet. Testamento, Princip. noui Test. exemplo proponi posse. §. 3.

Mosen, & Iosuam, qua Principes, Sacerdotibus præfuisse. §. 4.

Idem

Idem ius Salomoni in Abiatharum, Iosiæ in Sacerdotum tribum vindicari. §. 5.

Idem ius Principum, in Sacerdotes vet. Testamenti, confessionibus aliorum Aduersariorum, confirmari. §. 6.

Bellarminum Liberati testimonium, pro libitu suo, accipere, & reijcere. §. 7.

Patarensem Episcopum, sensu minimè Pontificio, totius Ecclesiæ præfecturam Pontifici concessisse. §. 8.

Iustinianum in causa Syluerij (non obstante Patarensis Episcopi *verbis*) de iure suo neutiquam cessisse. §. 9.

Non defectum humanarum virium, sed diuinum mandatum antiquos Christianos in subiectionis officijs erga Ethnicos Principes continuisse; contra quam blasphemè docent Pontificij. §. 10.

Bernardum ipsum, vbi accuratius textum hunc (Rom. 13. *Omnis Anima, &c.*) pensitâsset, sensum & explicationem Protestantium confirmâsse. §. 12.

Patres illos multos, quos citari posse ait Bellar. in contrariam planè sententiam abijsse. §. 13.

Spiritus S. præcepto, de subiectione *Omnis anima*, omnes etiam Ecclesiasticos necessariò constringi. §. 14.

S. Bernardum potestatis Regiæ assertorem esse satis luculentum. §. 15.

Pontifices Rom. Petro meritis ac doctrinâ dispares atque discordes, eidem successores haut aptè constitui. §. 16.

Papæ potestatem, neque quà vnctus, neque quà vicarius, vllo modo stabiliri. §. 17.

Causam Regiam demonstrari ex suffragijs Pontificum Rom. per LXX. annorum curriculum, qui reuerentiam Imperatoribus vltrò professi sunt. §. 18.

Eosdem Pontifices, in causis Ecclesiasticis, eandem obedientiam factis quoque præstitisse. §. 19.

Imperatorum authoritatem tam ex nominum in Decretis ipsorum præpositione; quàm ex eorum in Concilijs præsidentia demonstrari. §. 20.

Priscos Imperatores Pontificibus ipsis authoritate, & potestate eminuisse, iisque leges imposuisse. §. 21.

Eandem authoritatem succedentes Imperatores super Pontifices exercuisse. §. 22.

Francorum etiam Reges contra violentiam Pontificis legem Pramaticam sanxiuisse, obseruasséque. §. 23.

Parem sanctionem Hispaniæ & Lusitaniæ Reges, simili causa, aduersus Pontifices tulisse. §. 24.

ELENCHVS *Dissertationis*

In CAP. VI. *vz.*

De Officio Principis Christiani erga proprium Episcopum.

INconsultó Bellarminum Principes pios rixarum aduersus Episcopos, insimulare. §. 1.

Ex Scripturis sacris, à Bellarmino præter scopum detortis, Principes superbiæ denotari. §. 2.

Vt Principes deprimantur, Relatiuorum (vt potè *Pastoris*, *Patris*, *Doctoris*, &c.) *χέσεις* & habitudines inuerti. §. 3.

Celsiorem in Ministerio locum externam dignitatis celsitudinem non probare. §. 4.

Ex speciosis Patrum nominibus Bellarminum velitari. §. 5.

Argumentum à similitudine ductum illustrare magis quàm probare. §. 6.

Celebrem illam *Carnis* & *Spiritus* aduersus Principes detortam similitudinem ab ipso Nazianzeno membratim refutari. §. 7.

Eandem similitudinem & Rationibus, & Pontificiorum principijs manifestò conuelli. §. 8.

Sacerdotes Regibus externâ potestate non præcellere, licet Sacerdotium Regno (obiecto, & fine) præemineat. §9.

Veram

Veram Chrysostomi sententiam, de Regum supremaτu, omnes Sophistarum distinctiones confundere. §. 10.

Ambrosij, de Auro, similitudinem Bellarminum miserere adulteràsse. §. 11.

Ambrosium aduersus Imperatorem nullum processum forensem tentàsse. §. 12.

Frigidum & ieiunum esse, quod Bellarminus de lege condenda, & de cancellis interdicendis obiicit. §. 13.

Ambrosium rectè intellectum sublimitatis Regiæ propugnatorem fortissimum, cultoremque humillimum fuisse. §. 14.

Citatam Gregorij, de Medardi monasterio, Epistolam spuriam esse,& indignam Gregorio prolem. §. 15.

Inanissimam Bellarmini Rationem esse,dicentis,solius esse inferioris reuerentiam alteri exhibere. §. 16.

Gregorium Mauritij iussionibus obtemperàsse,non solum ex necessitate, sed ex conscientiæ vinculo. §. 17.

Nullum omnium Pontificum tàm infensum Regiæ Maiestatis hostem fuisse, quam fuit Gregorius propugnator feruidus. §. 18.

Gregorium honorem ab Imperatore postulando, nihil minus quam superiorem fuisse. §. 19.

Honorificum *Deorum* appellationem non primariò Sacerdotibus; sed Principibus sæpissimè ascribi. §. 20.

Constantinnm magnum, ex maturo iudicio,in Episcoporum causis præfuisse. §. 21.

Bellarminum, in vrgendis testimonijs, non quicquam profecisse. §. 22.

Aduersarios, pro libitu suo, Historicos veteres nunc repudiare,nunc amplecti. §. 23.

Singulis, de sella Constantini, circumstantijs Bellarmini rationem labefactari. §. 24.

In facto Constantini non Maiestatis suæ diminutionē, sed mansuetudinis ὑπεροχὴν eluxisse. §. 25.

Dignitatem Imperatoriam supra Pontificiam in confesso haberi. §. 26.

In CAP. VII. vz.

De Officio Principis erga proprium Confessorem.

PROLEGOMENA.

De eis, quæ Bellarminus in Epistola sua Dedicatoria præfatus est.

QVùm multa & ingentia *Card. Bellarmini* volumina, quibus peruoluendis nonnihil operæ impendi, plurimis Eius Consequutionum repugnantijs, Distinctionum [illegible], Opinionúmque quarundam portentis me in reformata religione confirmatiorem reddiderint: tùm sanè Opus hoc *De Officio Principum*, eodèm conducere videatur. In quo etsi [illegible], quæ veram pietatem redolent; at [illegible], quæ *Recognitione* eius egere videantur: sed non illâ iam anteà editâ; in quâ [illegible] corriguntur plurima; sed candidiore aliquâ, & minimè corrigendâ. Nec tamen Ego omnia in Eo examinare proposui, sed ea tantùm quæ in Caussa hac Regia ad inebriandos Principes miscuit hic noster [illegible].

Bellarmini NOMEN *Principibus nimis odiosum merito suo fieri.*

§. I. De Authore ipso R. Bellarmino.

IN omni hortandi ac instituendi Alios munere *Quis Cui loquatur* multùm sanè interest. Author hic noster, in suo *De Officio Principum* libro, nomen proprium extare voluit, [a] ROBERTVS BELLARMINVS. ingenuè factum, fateor; sed & nimis inconsultò, nisi fortè affinitatem omnem cum illo *Roberto Bellarmino* penitùs abiuret, qui non ita pridem librum edidit [b] *De Potestate summi Pontificis* (nempè supra *Principes*) inscriptum, authoritate Senatus [c] *Parisiensis* proscriptum ilicò, Gallicæque nationis

a In inscriptione libris de Offic.

b Bellar. lib. aduersus Barclaium.

c Anno Domini cIↄIↄcx. die 26. Nouemb.

d Forma Proscript.

tionis hominibus interdictum, quod [d] *Doctrinam contineret ad euersionem potestatum supremarum à Deo constitutarum pertinentem, ad rebellionem mouentem, & ad machinandum in Principum capita ditionésque, ac ad deturbandam pacem publicam, incitantem.* Rectiùs itaque nomini caussæque suæ consuluisset, si sub *Torti*, vel *Schulkenij*, aut alterius cuiusquam tenebrionis nomine fictitio delituisset; quàm vt sic, laruâ abiectâ, dùm *Principes* blandè alloquitur, indolem suam heu! nimis infestam Illis prodidisset.

§. II.
De Dignitatis eius Titulo; Cardinalis.

Titulum CARDINALIS *apud Principes haud magnam mereri gratiam.*

NEc equidem video cur Bellarminus in animum suum induxerit se *Cardinalis* titulo beneuolentiam faciliùs apud *Principes* conciliaturum, cùm quibus ausus erat, quà [e] *Cardinalis*, improbâ se lance componere: qui procul dubiò existimarent Eum digniorem gratiâ suâ, ni ipse se illâ nimis dignum esse censuisset.

e *Bellar. in Apolog. Cap. 4. de* Comparatione Regis & Cardinalis.

§. III.
De Matre eius Societate Iesuitarum.

Societatem IESVITARVM *(cuius se alumnum fuisse Bellar. præ se fert) perinfestam semper Principibus fuisse.*

QVid quod Cardinalis honori sibi ducit istius se quondam scholæ[f] Alumnum fuisse, quam *Societatem Iesu* indigitant. Factio hominum, qui (fatente Massonio) [g] *Videntur soli societatem contraxisse cum Iesu, in eo sanè nimiùm sapientes, quòd putant se cælo ipsi aliquando imperaturos.* Nec hoc solùm, sed [h] *Penes quos* (vt ipsi iactant) *est Imperium literarum.* En *Iesuitarum* modestiam! Nos verò hoc in loco non de *literatura Imperio*, sed de obsequio *Principibus* debito ab his nouis [illegible] spreto effractóque litem intendimus. Multò scilicet tolerabiliori in loco res constaret Christiana, si tantùm *imperia literarum*

f *Bellar. epist. dedic. ante lib. de Arte moriendi vocat hanc* Piam matrem *suam.*
g *Masson. in vita Pauli. 4.*
h *Apolog. commun. Iesuitar. Anti-Cotton pag. 204. vbi Abbatis cuiusdam Tkonij de ipsis præconium hoc arripiunt, & hianti ore degluttiunt.*

rum & non *Imperiorum literæ* & arcana *penes Iesuitas* essent. Quæ enim secta, post hominum memoriam, magis *in... ?* quæ magis, cum seculum abiurauerit, seculi pedisequa, ne dicam magistra ac Domina? Ipsa quæ (vt Pontificij ipsi queruntur) [i] *Formidolosa Regibus esse cœpit:* [k] *Cuius primus fundator Ignatius Loyola proditor fuit aduersus auum Regis Nauarreni:* & Filij patrissant heu! sat benè, sequitur enim apud Oratorem; *Nec igitur mirum* (inquit) *si hic pater tot perfidos filios genuerit.* Hæc ille de spiritu Ignatiano, quem Thuanus Consiliarius Regius, & Curiæ Parisiensis nuper Præses, suis in Parricidas Elegijs elegantèr in hunc modum perstrinxit;

i Thuan. hist. Anno 1565.
k Orator Gallus ad cur. Parliam. Anno 1612.

[l] *Atque vtinam nunquam tibi crus, dux Loyola sectæ,*
Icisset leuâ missa sagitta manu.
Quàm bello plus pace noces! & ad otia versus
Crudeles animum vertis ad insidias.

l Thuan. eleg. in Parricid.

Sed fustibus Illi potiùs quàm versibus profligandi. nonne? dicant igitur (si possunt) cur *Galli* primùm, deindè *Veneti*, post *Hungari*, *Bohemi*, aliæque Respublicæ Christianæ, cœteris Pontificiæ religionis Sacerdotibus intrà fines suos acceptis retentisque, hos solos regnis & ditionibus suis exegerunt? Quoties igitur apud me cogito, (Bellarmine) Te doctrinam istam tàm exosam & planè exitiosam Regibus, quam olim in isthac *Societate* puer imbiberas, alijs posteà propinâsse, duplici de caussâ dolore afficior; tùm quòd Tu *Societatem* istam vnquàm noueras, tùm quòd Illa Te.

Bellarmini de suis Principibus *simulatam gratulationem esse, & gloriationem inanem.*

§. IV.

In quorum Principum gratiâ librû suum scripserit.

TAm blanditèr se insinuat Cardinalis in *Principum* beneuolentiam, vt Suada ipsa, puto, si vel maximè vellet maiori artificio in Eorum animos influere non posset: " iactat enim [m] *Se meritò gloriari posse* Ecclesiam Rom. " *hâc*

m Epist. dedic.

" *hâc nostrâ ætate Reges aliosque Principes primarios omnes* " tàm omninò *Egregios*, tamque *vndique pietate ac iusti-* " *tiâ conspicuos habere*, quasi *Admonitione nullâ* indigeant; & proindè scripsisse *tantùm vt eis optimum regimen gratularetur.* Egregium profectò Bellarmini de *Principibus* præconium, si liceret Nobis isthoc non credenti Illi credere: qui etiam in his *de officio Principis* libris secùm submurmuranes, [n] *Vtinam* (inquit) *non quotidie audiremus Principes cùm Episcopis rixantes*, &c. Sic Ille. Hæccinè verò gratulantis gloriantisuè vox est, an non potiùs exprobrantis, & penitùs indignantis? non quidem quòd *Episcopi* cum *Principibus*, sed quòd *Principes cùm Episcopis*, idque *quotidiè, rixantur.* Ità prima Eius Gloriatio nouâ hac deploratione obruitur. Tantumnè verò Tibi ocij, Bellarmine, fuit, vt aut gloriabundus tecum ipse luderes; aut idonei Tibi *Principes* vestri videntur, quibus ementitâ gratulatione tàm apertè illuderes? Quanquàm (nam nihil Nos quicquam de *Principis* cuiusquam laude debitâ detractum volumus) Opus hoc *Bellarmini* non tàm *Principibus* gratulandi, quàm Pontificibus & Episcopis gratificandi studio elaboratum atque editum fuisse, liber eius, vel me tacente, satis profitetur.

[n] Pag. 37.

§. V.

Cui Principi Librum dicauit.

Bellarminorum de Regnorum iure assignando varium & incertum Arbitrum esse: Bozium verò aduersùs Principes iniquissimum.

CVr *Sereniss. Principi Vladislao* opus suum Cardinalis dicauerit, caussam præcipuam attexit, [o] *Quià ni-* " mirùm *vnus is in primo iuuentutis flore, acsi veteranus* " *Imperator esset, exercitum sapienter ducit, bella grauis-* " *sima gerit, &c.* Quòd tanti *Principis* res tàm præclarè gestas tantis effers laudibus, amicè facis & benignè; quòd autem *Regi Sueciæ*, & *Moscouiæ Duci*, alijsque Regibus *bella armaq;* subministraris, animumq; *Principis* ad *bellum gerendum* tantoperè accendis & instigas, in eo nomen

[o] Epist. dedicat.

men tuum, Bellarmine, ferè syllabicè exprimis: idque in ea caussa, in qua nemini magis quàm Tibi ipsi bellum iudicere videare. Verba tua recognosce, obsecro. "[p] *Tibi* (inquis) *regna multa & maxima acquirenda, de-* " *inde iniustè erepta recuperanda sunt, &c.* Sic hoc in loco Orator, qui alibi disputator planè contrarium. [q] *Etiamsi* (inquis) *qui regna initio constituerunt, fuerint inuasores vt plurimùm, tamen successu temporis vel ipsi, vel successores eorum fiunt legitimi Principes, quià populi paulatim consentiunt. Hoc modo regnum Francorum, nunc omnium consensu legitimum, licet initio Franci iniustè Gallias occupauerint: atque idem dici potest de regno Hispaniæ, & Anglorum.* Quamuis autem, in caussis huiusmodi, Præscriptionis & communis consensus ius obtinere debere Theologi omnes agnoscant, nihilominùs *Galliarum* & *Hispaniarum* Regibus communi *populi consensu* multis iam seculis feliciter stabilitis; Vobis tamen integrum est, in Regum ferè omnium præiudicium, inductæ *Præscriptionis* lege omni spretâ atque excusâ, docere, [r] *Ad Pontificis Rom. liberalitatem,* scilicet, *confugiendum esse; cuius est* (inquit Bozius vester) *ligare & soluere, Regna transferre & imperia.* Ita Papæ arbitrio interuenient ([s] *Væ væ*) *nigra candida*, distorta recta, infera supera fiunt. Nonne vos pudet dogma tàm portentosum tàmque *Principibus* perniciosum astruere? Miseros *Principes*, si mala sua intelligant; miseriores si incauti non intelligant. *Iners malorum remedium ignorantia.*

[p] *Ibid.*

[q] *Bellar. l. de laic. c. 6. §. Adde. Idem confirmat Acosta Ies. l. 2 de Indorum salute c. 5. ab exemplo Ierobeam 2. Reg. 12. & 3. Reg. 11. & 14.*

[r] *Bozius de signis Eccles. l. 10. c. 12. pag. 816.*

[s] *Isa. 5. 10.*

§. VI.

Medium primum, quo in Principibus informandis vsus est; Sacra Scriptura.

Bellarmini monitis plerumq; eruditionis satis, æquitatis parum inesse; vbi se ipsum facit scripturarum interpretem.

" DIcit Cardinalis se [t] *Senem & Sacerdotem diuinæ* " *Scripturæ oraculis* Principem *confirmare: nam* " *scriptum est* (inquit) *labia Sacerdotis custodient scientiam,* " *& legem requirent ex ore eius.* Imò verò damus *Bellarmino* ingenij acumen; concedimus linguarum peritiam; humanioris

[t] *Epist. dedic.*

humanioris literaturæ eruditionem eius exquisitam agnoscimus; &, modo quis Illi Theologiæ scholasticæ accuratam intelligentiam tribuat, minimè repugnamus: at *Bellarminum* eum esse *Sacerdotem*, ex cuius *ore Principes officij* sui momenta *requirere* debeant, id verò iustis de causis pernegamus. Quale enim, Deus bone! *Os* illud est, quod sæpissimè non *Diuini oraculi* genuina interpretamenta, sed ingenij sui deliramenta refudit? Talia enim sunt ea (vt saltem gustum aliquem Lector capiat) quibus [u] *Christum* in *Papam*: [x] *Omnes* in *Solos*: [y] *Iudicem* in *personam iudicandam*: [z] *Manducationem* in *Monarchiam*: [*] *Præceptum* in *permissionem*: [*] *tributi pensionem* (quæ est subiectionis nota exploratissima) in *Prælatura prærogatiuam* nouis & insigniter distortis glossematis transformauit. O nos obtusos Protestantes, quibus non licet tam cernere acutum. Immensi operis esset, omnes eas Interpretationes persequi, quas emisit non solùm *præter* sed etiam *contra vnanimem* consensum *Patrum*. Vt nihil dicam de Contradictionibus, quibus *Labia* eius in infinitum diffident atque dissentiunt.

u. Isa. 28. 16. Lapidem pretiosum: *quod Bellar. de Papa exponit.*
x Mat. 26. 27 Bibite ex hoc omnes: *Id est*, Soli Sacerdotes.
y Mat. 18. 17. Dic Ecclesiæ: *Id est*, Tibi-ipsi.
z Act. 10. 13. Simon manduca: *Id est*, Petrus erat caput Ecclesiæ.
* 1. Cor. 7. 9. Qui non continent, nubant &c.
* Mat. 17. 27. Solue pro me, & te &c.

§. VII.

Medium Eius secundum, obscuri Legendarum Authores.

Bellarminum Principes suos Legendis futilibus, tanquàm siliquis, pascendos curare.

QVanto in precio apud Pontificios habeantur historiæ, quas (honoris causâ) *Legendas aureas* vocant, lippis & tonsoribus notum; etiamsi viris quibusdam cordatis & veritatis amantibus planè [a] *plumbeæ* esse videantur; [b] *Monstra continentes, --- & fabularum plena, quibus veritas ipsa labefactatur.* Cuius furfuris fabellis, veluti opiparis bellarijs, se nimium oblectat [c] *Bellar.* quem non dispuduit obiectum, ex *Beda*, *visionem de viridi & florentissimo prato apud inferos*, à Sereniss. Rege nostro festiuè religioséque explosam, seriò [d] regerere denuò. Quam tamen *Suarius* Ies. (in hoc diuersus à Bellarmino, --- *cætera penè gemellus*) nisi [e] *Metaphoricè intellectum*, fide omni

a Espencæus in Tim. digress. 1. cap. 1. pag. 224.
b Canus lib. theol. lib. 11. c. 6 p. 237. & Royard. præf. ante hom. de fest. Sanctor.
c Bellarm. lib. 2. de Purg. c. 7.
d Apolog. cap. 8.
e Suarez Tom. 4. in Tho. disp. 46. Sect. 1 n. 12.

omni indignam censuit. De visione aliâ *verisimillimâ*, scilicet, quid dicam? nempe *Vallis apud Inferos, in qua miseræ animæ coguntur iugiter prosilire in medium frigoris intolerabilis, & mox resilire in medium flammæ inextinguibilis.* O dura lectorum, vel certe scriptorum ilia! Id genus quisquilias si quis cupiat, habet hic [h] liber *Bellarmini* quod det, & quidem largitèr; Nobis nunquàm visas visiones obtrudens *Animæ deportatæ in cœlum. Militum spondentium se apud sedem Apostolicam procuraturos honorem cælestem* Sancto defuncto: *Petri Apostoli locum* (vbi nunc Westmonasteriense templum est situm) *proprijs consecrantis manibus.* De huiusmodi historijs nihil Ego aliud dicam, quàm quod de similibus, ex *Ludouico*, Canus vester; [i] *Eos, qui pietatis loco duxerunt mendacia pro religione fingere, nihil aliud egisse videri, quàm vt veris propter falsa adimatur fides.*

[f] *Bellar. de gemitu columba cap. 6.*

[h] *Pag. 509. & 615 & 617. pag. 507 & 517. &c. & passim alibi.*

[i] *Canus loc. theol. lib. 11. cap. 6 pag. 333.*

Perge verò Lector; nisi molestum est, & intelliges à *Leone* Pontifice [k] *Eduardi Regis Votum, vt Deo gratum & laudabile* approbari, & mox Eum *ab eiusdem Voti peccato absolui:* Satyrum dixeris, qui ex *eodem ore* simul ψυχρὸν καὶ θερμὸν exhalat. Aliquandò [l] *Pauperes Regi Stephano barbam bono animo euellere*; & S. Regem subindè *B. Mariam* inuocare, & in hunc modum exclamare; *Ecce Regem, quem Tu constituisti, sic honorant milites tui; quæ si mihi ab hoste aliquo illata esset iniuria, tuo fultus adiutorio, non sinerem inultum abire.* Diui te (Chartuici) Diuæque donent tonsore, pro hoc, de *Stephani barba*, tam lepido commento. Pedem vix progrediere, & prouidentiæ exemplum accipies ad vnguem factum; nam idem [n] *Sanctus Stephanus Eremitæ cuidam Regni sui curam demandat, qui liberalitate* (de re nempè alienâ) *in pauperes res omnes Aulæ exinanit.* In Eremita verò nihil non sanctum: non illud *Aegypti Eremitæ*, qui [o] *Solitudinem ingressus est, vt pacem inter Deum & Diabolum componeret, sed nihil à Dæmone obtinere potuit.* Mitto misericordiæ specimen, quod *Alredus* Monachus *Bellarmino* persuasit, in exemplo *S. Edwardi Regis*, qui;

[k] *Pag. 513. 514.*

[l] *Pag. 470.*

[m] *Pro hac historia citatur à Bellar. ibid. pag. 445.*

[n] *Pag. 471.*

[o] *Misson in 1 ad Pauli 3 pag. 3, 9.*

p Pag. 498. p *Vt spiritualis asinus, miraculi caussâ, claudum humeris portabat.* Cui fortè quis rectiùs, quod de *claudo clamoso* populus apud Poëtam, *Quare peregrinum.* Hæc (vt alia multa omittam) satis ostendunt ex quàm turbidis fontibus quam cœnosos riuulos *Bellarminus* in Tractatum suum deriuauerit: de quibus illud Theologi Pontificij meritò vsurpem; q Canus locis theol. l. 11. c. 6. p. 333. q *Dolentèr dico potiùs quàm contumeliosè, multò à Laertio, & ethnicis Historicis Philosophorum vitas seueriùs scriptas, quàm à Christianis vitas Sanctorum.* Cum itaque, ne frustra sint libri, inter Authorem ac Lectorem semper supponatur proportio, insignem certè *Principibus* intulit *Bellarminus* contumeliam, dum huiusmodi fabulatorum quisquilias ijs apponit, quasi muscas à cæcis deuorandas.

§. VIII. Exemplorum suorum applicationis modus.

Applicationem Exemplorum, de Principum humilitate, ad ipsorum honorem imminuendum, egregiè à Bellarmino peruerti.

SVnt quos Exemplis, sunt quos Præceptis erudiri iuuat: ab exemplis facilior & tritior; à preceptis tutior firmiorque discendi ratio proponitur. *Bellarminus* pietatis iustitiæque regulam absolutam constituit in *Sanctorum* suorum duntaxat Exemplis; r In ep. ft: Ded. c. r *Quæ* (inquit) *qui Princeps sequitur errare non poterit.* At qui ad hominum, quamuis *Sanctorum*, Exempla mores aliorum fingi & efformari volunt, pèrindè mihi facere videntur (nam quot in sacra pagina sanctorum *Patriarcharum*, *Sacerdotum*, *Prophetarum*, *Regum*, & *Apostolorum* σφάλματα commemorantur?) acsi dent operam vt imitentur Ethnicorum quorundã insaniam; inter quos Pöetæ bibacitatem *Ennij*; Philosophi contractos *Platonis* humeros, *Aristotelisque* balbutiem; Milites *Alexandri* Imp. proiectam ceruicem, leuitatem oculorũ, & vocis quandam asperitatem agrestem; Subditi denique (vt apud *Aethiopes*) Regum suorum morbos imitati sunt. *Sanctos* igitur vltra humanam sortem

tem sanctissimos esse oportet, quos *Sine errore* quisquam sequi poterit; quales *Sanctos* suos non fuisse, præter eas, quas dedimus, instantiæ multæ demonstrent.

Ad Exempla veniamus, quæ sunt Caussæ ipsi propria, quibus *Bellarminus Principes* suos *ad Humilitatem* erudijt, præsertim erga *Sacerdotes*. Nobis, vt experiamur aquam marinam esse salsam, non necesse est mare totum ebibere; nec, vt *Bellarmini* mentem assequamur, multa Exempla repetere opus est. Liber integer *De officio Principis* inscribitur: Exempla huius *Officij* proponuntur *Principum pedes Pontificis exosculantium*; Imperatoris semel, *non sedentis*, *nisi annuentibus Episcopis*: deinde Regis non *bibentis*, priusquam *Presbyter* poculum delibâsset. Hæc & similia Bellarminus Exempla in præcepta vertit, & actiones liberæ deuotionis & zeli trahit in legem officij; tandemque concludit, *Sacerdotes esse Regibus superiores*. Sed, *Nil agit exemplum quod exemplo dissonitur*; nam posito, quòd quæ *Sancti* ex humilitate liberè fecerint, necessariò sint facienda, tùm sequetur (nam hæc quoque [f] Exempla humilitatis profert) quoties Regi cum Imperatore conferendũ est, [t] *Imperatorem* potiùs *ad Regẽ*, quàm *Regem ad Imperatorẽ* honoris caussa debere *accedere*: *Reges suis ipsos manibus vinum Sacerdotibus inter sacra libasque, & thura subministrare*; Imperatorem [u] *Ecclesiarum hospitia visere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere, tractare ollas, eluere pocula, omniaque præstare, quæ serui & ancillæ exequi solent*: Denique duces, Monacho iubente, [x] *ex equis desilire*: Imò (nè de *Pontificibus* exempla desint) Pontificem [*] *Se humi coràm Abbate prosternere*: & Archiepiscopo benè literato, [*] *sequestrato illo Romani supercilij fastu, honoris caussâ, dignanter assurgere*. Idcircò (vt vno verbo dicam) Lex ab Exemplis est Regula lesbia.

f Pag. 173. de Henrico Imp. cum Roberto Rege Francorum.

t Sic de Venceslao Rege, pag. 392.

u Pag. 339. & 340. sic Plutilla.

x Pag. 340.

* Greg. Magnus Papa, de quo supra pag. 47.

* Alexander 2. Papa erga Lanfrancum Archiep. Cantuar. apud Baron. An. 1071. num. 6.

Ponti-

§. IX.
Illorum vanitas ampliùs illustratur.

y Iosephi Stephani Valentini Doctoris Theologi, Canonici Ecclesiæ Segobricensis; *De potestate coactiuâ quam Rom. Pontifex exercet in negotia secularia.* Ad sanctiss. D. Sixtum V. Pont. Ex authoritate superiorum. Romæ 1586.

z *Cap. 12. pag. 157.*

Pontificiorum Sacerdotum præposteram esse honorum supra Principes affectationem.

IN hac Controuersia Sacerdotes Pontificij omni industriæ, eruditionis, ingenijque aucupio honorem suum amplificare, etiam suprà Principes, conantur; sed tamen tàm præposterè, tàm inconditè, tàm monstrosè id faciunt, vt quiuis intelligat Eos, vbi maximè scientiam suam ostentant, maximè perdidisse scientiam sui. Inter quos [y] *Stephanus Valentinus*, in libro *de coactiua Pontificis potestate*, quem *Sixto Quinto* Pont. nuncupauit, se Helenam hanc in *Vtopia* reperisse gestit; [z] *Apud Vtopienses insulanos* (inquit) *Sacerdotes nulli subsunt, omnibus præsunt, vt ait Thomas Morus lib. 2. Vtopiæ.*

Atque Hactenùs τὰ προοίμια. Quæ in Opere sequuntur multò copiosiùs ostendunt, Eos, qui ex rasis capitibus omnem terrenarum cupiditatum, ceu Retium, abiectionem profitentur; plurimùm accendi gloriæ studio, & præcellentiæ suæ imaginem quodammodò deperire. Nunc CAVSSAM ipsam REGIAM σὺν θεῷ aggrediar, quam Bellarminus in tribus Capitulis, DE OFFICIO PRINCIPIS, erga Tres eius *Superiores* complexus est; I. *Erga summum Pontificem*, II. *Erga Episcopum proprium:* III. *Erga proprium Confessorem.*

IN

IN TRACTATVM IPSVM Cardinalis BELLARMINI, *De Officio Principis Christiani*, ANIMADVERSIONES.

CAP. I.

Partitio totius Operis.

Bellarminus de Offic.

" *Diuiditur in quatuor Considerationes, pro numero; videlicet, Relationum, siue habitudinum, quas habent Principes* ad { 1 *Superiores.* 2 *Inferiores.* 3 *Pares; denique* 4 *Seipsos.* —

In fine Præf. ad Lect. & initio Lib.

I. ANIMADVERSIO. SECT. I.

Partitionem hanc nonnullam sinistræ mentis suspicionem ingerere.

Ereor equidem, nec sanè immeritò, ne Partitio hæc omnibus *Principibus* inuidiosa, atque etiam, ex amphibolia huius vocis [SVPERIORES] insidiosa nimis videri possit; vtpotè quà àRepublica ciues germani; àRegibus natiui Subditi, ceu vel [illegible] ac germana membra à Corpore, vel à capite partes subiectæ distrahantur prorsus atque diuellantur. Agè vero (Te obsecro,) *Bellarmine*; dicito ecquem in suis Regnis *Principibus* ipsis omninò *Superiorem* constituere vobis fas erit, præter *Regem Regum* immortalem solum Deum?

Bellarminus de Offic.

" *Princeps quatuor agnoscere debet Superiores, si verè Chri-*
" *stianus dici & haberi velit; Deum optimum maximum,*
" *Pontificem summum, Episcopum proprium, & proprium*
" *Confessorem.* — Pag. I.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. II. *Scopum Animaduersionum sequentium præcipuum, Maiestatis Principum defensionem esse.*

NOlo ego huius distributionis membra curiosiùs perscrutari, nec enim dubito quin Tu iam non Logici, sed Theologici Professoris munere fungare: & sanè nostri instituti erit ea potissimùm notare, atque conuellere, in quibus *Principibus* omnem salutis spem penitùs eripuisse; vel sanctitatis opinionem deflorâsse; vel etiam obfuscâsse dignitatis splendorem ac reuerentiam; vel denique ipsissimam Authoritatem Regiam debilitâsse, ac planè labefactâsse videare. Dùm hæc persequor, Bellarmine, ordinem tuum sequar, tuisque vestigijs insistam. Vt igitur à Pontifice *Superiore* auspicemur.

Bellarminus de Offic.

" *Princeps Pontificem summum Superiorem agnoscere debet,*
" *si verè Christianus dici & haberi velit.* — Pag. I.

Explicatio mentis Bellarmini.

Hoc est quod dixi, Te *Principibus* omnibus salutis spem omnem eripere, si fortè *Pontificis* tui plusquàm adamantino iugo colla sua subtraxerint; id quod Tu alibi liquidiùs docuisti.[a] NVLLVS *cùm Ecclesia communicat, qui non subest Pontifici, licet alioqui fidem Catholicam profiteatur. Vnio enim cùm Capite est nota Ecclesiæ.*

[a] Bellar. l. 4. de Rõ. Pont. c. 10. & c. 5. Et l. 3. de Eccles. Milit. c. 5.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. III. *Dogma Bellarminianum nouum, & ex malignâ, aduersus Principes, Pontificis mente primò profectum esse.*

Pa-

PAtrissas, Bellarmine, sat benè, iamdudùm enim Pater ille tuus *Pontifex Bonifacius VIII.* circà Annum cIↄccc id priùs decreuerat. [b] *Subesse* (inquit) *Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus esse de necessitate salutis.* Satis pro imperio. hoc enim decretum istius *Pontificis maximi* ex maximo in *Principes* odio profectum esse, & de insano & virulento pectore ebullijsse, historiæ vestræ luculentèr ostendunt; quæ nimirùm *Bonifacium* istum sic definiuisse aiunt, quandò [c] *Ille maiori incensus odio mittebat in Galliam quendam Clericum Romanum, Archidiaconum Narbonensem cùm literis, quas publicari iubebat; illa autem continebant diras in Philippum Pulchrum Galliæ Regem, nisi in temporalibus æquè ac in spiritualibus Subditum se Pontifici profiteretur:* Quandóque [d] *Ipse Bonifacius Pontificiâ authoritate* (Historici vestri verba repeto) *in perniciem Christianorum abutebatur.* Quid porrò? Ipsus Rex Regum nùm Eorum iura violari, ac fulmine dispelli, & Christianæ Reipub. membra istius Pontificis decreto tam horrido discindi & lacerari impunè passus est? non opinor; quid enim *Bonifacio* paulò antè mortem contigerat ex vestro Massonio discas velim. [e] *Bonifacius ex dolore animi* (inquit) *in morbum tàm violentum incidit, vt ipse sibi membra roderet.* Ecce Nemesin Dei, & θεῖαν κρίσιν! quodammodo iuxtà *legem talionis.*

b *Extra cap. Vnam Sanctam*, de Maior. & Obed.

c *Masson. in vit. Bonif.* 8.

d *Idem ibid.*

e *Masson. quo supra.*

II. ANIMADVERSIO.

SECT. IV.

Tutum fuisse nonnullis Christianis, absque omni Salutis dispendio, Pontificibus Rom. non subijci; Exemplis luculentissimis Ecclesiarum celeberrimarum ostenditur, tàm antiquæ, quàm posteræ ætatis.

TAntum abfuit vt prisci *Christiani* hanc *Pontificis* prærogatiuam agnoscerent, quâ dicitur, *Subesse Rom. Pontifici esse de necessitate salutis*, vt ipsius *Pontificis* Rom. Excommunicationem habuerint contemptui. Primi enim (vt ex concessis caussam hanc expediam) *Græci* (quorum

rum Ecclesia Reip. Christianæ diu pars potissima fuit, nec reuerà vnquàm Romanæ Ecclesiæ subdita) [f] *Diuisi fuerunt ab Ecclesia Romana annis octingentis.* Etiam, [g] *Omnes Ecclesiæ Asiæ à Victore Pontifice* (vt dicitis) *excommunicatæ fuerunt:* Nec hæ solùm, (quamuis [h] *Multi ex Episcopis eorum Christi Martyres fuerunt*) sed etiam [i] *Aliquot Ecclesiæ Occidentales* eodem Anathemate *Pontificis* percussæ. Quod *Pontifex* superbè admodùm & superciliosè; nec posteà mutauit factum, qui [k] *Excommunicationem hanc suam non legitur mutâsse.* Ab Asianis ad Carthaginenses descendo.

Secundò igitur quomodò *Carthaginenses*, tempore *Cypriani*, sese gesserint aueo scire. [l] *Carthaginensibus Episcopis* (octoginta septem) *Stephanus Papa Romanus pœnam excommunicationis comminatus est.* Verum est; hanc tamen *Pontificis* Excommunicationem *Carthaginenses* non pluris fecerunt quàm inclytissimi nominis Carthaginis Præsul *Cyprianus*: nam [m] *Cyprianum quoque Pontifex, quantùm in se erat, à Communione sua repulit, & præcepit vniuersæ fraternitati, ne quis eius Legatos in domum reciperet.* Quid ergo? ergonè *Cyprianus* ex Catholicorum albo expungendus fuit? [*] quo nemo vnquàm potuit *Pontificem Stephanum* magis contemnere; quùm præsertim [n] *Cyprianus*, (vt inquitis) *semper est habitus in numero Catholicorum*: idque merito suo, quia [o] *Martyrio posteà coronatus fuit.* [p] *Nec tamen eius Retractatio vnquàm inuenitur.* Ad Africanos festino, tempore *Augustini*, qui consilio Eorum interfuit.

Tertiò, [q] *Africani Patres in Concilio restiterunt Papæ Celestino, quòd contrà Conc. Nicænum venire voluit.* Numquid verò impunè tulerunt Sanctissimi Patres tantum erga *Pontificem* contemptum? [r] *Illos per centum annos Pontificis excommunicationem pertulisse, Bonifacij Papæ epistola certissimè testatur.* Quodsi fortè quis eos *Excommunicationem pertulisse* negauerit, at *perferre* tamen voluisse nemo inficiabitur, qui illos *Celestino Papæ*, tum *appellationis* præto-

[f] Bellarm. præfat. in Controu. de Rom Pont.
[g] Idem lib. 3. de verbo Dei ca. 6.
[h] Erasm. epist dedic. ante Irenæum, Basileæ 15:6.
[i] Agrippa de vanitat. c. 59.
[k] Bellarm l. 2. de Rom. Pont. cap. 19. §. R. sp. quod.
[l] Binius Annot. in Conc. 1. Carthag.
[m] Cassander Consult. Art. 7. 49. & 50.
[*] De quo vide infrà cap 4. Sect. 15.
[n] Bellarm. l. 2. de Conc. cap. 5.
[o] Cassander quo suprà.
[p] Bellarm. quo iam sup §. Ex alterâ.
[q] Cusan. Card. Concord. Cath lib. 2. cap. 20.
[r] Lindan. Panopl. l. 4 cap 48 & Coster. Ies Enchirid Tract. de Pont. p. 159. & Salmeron. Ies quo infrà & Sander. de visib. monar. lib. 7. n. 369.

prærogatiuam falsò sibi vendicanti, tam acritèr restitisse nouerit; quique concesserit quod [f] *A tempore Cypriani Africani Episcopi seperari cœperunt ab Ecclesia Romana.* Inter quos tamen innumeras cohortes *Martyrum* extitisse, & in *persecutione Vandalica* per manus Paganorum *Martyrij palmam* consequutas esse, [t] Aduersarij nostri fatentur vltrò.

[f] *Salmeron.Ies.Tom. 12.Tract. 58. pag. 489.col.1.*

[t] *Baron. Tom. 5. Anno 419.nu.93.*

Quartò (nam natale me solum ad se inuitat) [u] *Antiquæ Britannorum Ecclesiæ à communione* Romanæ Sedis *multo tempore fuerūt diuisæ.* Nempè intelligis tempus *Gregorij Magni* Papæ; quandò tamen [x] *Eorum mille ducenti contra Northumbros infideles vno die Martyrio decorati regni cælestis adepti sunt sedem.* Quandò de *Britannis* loquor, non excipio [y] *Scotos*, qui (vt est apud Bedam) propter morem obseruandi *Paschæ*, non minùs quàm Angli, Romanæ Ecclesiæ aduersati sunt. His pensitatis, nemo tàm excors est, qui tantarum Ecclesiarum tot myriades *Martyrum* diris iure deuoueri ideò censeat, vt (nec id quidem optimi) *Pontificis* articulus vnus, præsertim tàm nouus & execrabilis obtineat.

[u] *Idem tom.8. anno 604.nu.55.& 58.*

[x] *Galfridus Monumet.hist lib.11.cap. 12.& 13.*

[y] *Beda Hist. lib. 3. cap. 3.*

Posteræ ætatis Exempla Aduersarij nostri non pauca recensent [a] *Græcorum*, *Armenorum*, [b] *Ruthenorum*, *Aegyptiorum*, *Aethiopum*, aliarúmque remotiorum orbis partium; quos tamen Pontificij non audent asseuerantèr [c] *Hæreticos* dicere; quamuis Illi *Pontificem Romanum* non magis suum *Superiorem*, quàm Protestantes agnoscant: quorum sunt innumeri, qui iam *Germaniam*, *Galliam*, *Britanniam*, *Poloniam*, *Daniam*, *Bohemiam*, *Hungariam*, *Heluetiam*, *Sueuiam*, *Silesiam*, *Morauiam*, *Transiluaniam*, aliasque orbis Christiani partes plurimas incolentes, Romanam hierarchiam, veluti Antichristianam tyrannidem auersantur. Neminem igitur esse arbitror, in quo vel mica Christiani salis inest, cui persuaderi possit omnium vndique Nationum populos tàm infinitos, qui *Christum Iesum* etiam cùm vitæ suæ dispendio profiteri sacro-sancto Baptismi voto sese obstrinxerunt, *Christia-*

[a] *Azorius Ies.Inst. part.1.l.8.cap.20.*

[b] *Bellarm. lib. 1. de verbo Dei cap vlt. in fine.*

[c] *Azor. quo iam suprà.*

nos

nos iam amplius non esse, quià *Romano Pontifici*, tanquàm suo *Superiori*, subijci nolunt; vel, vt fides vnius Ecclesiæ stabiliatur, putet actum iam esse de salute plurimarum.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. V. *Hanc, quam obtrudunt*, Vnionem *cùm hoc vel illo Pontifice Romano seu visibili Capite Ecclesiæ, tanquàm* Notam *veræ Ecclesiæ; membris ipsius Romanæ Ecclesiæ summo esse præiudicio.*

NOn defuit inter viros Pontificios, qui in ipsa etiam Romana Ecclesia [d] *Schismata viginti* obseruauit; quorum *decimum-octauum Annis viginti nouem* durâsse fatetur. Etenim hic parciùs nobiscum egit; Eum potiùs consulendum duximus, qui (iuxtà Aduersariorum nostrorum elogium) [e] *Historiam Ecclesiasticā indefesso labore peruoluit*. Ille; [f] *Vnum*, inquit, *Schisma erat quadraginta sex Annorum:* Alterum, in quo [g] *Tota Resp. Christiana diuisa est; Clemens enim à Gallis, Hispanis, Scotis veneratus est; Italia verò, Hungaria, Germania, & Anglia Vrbani partes sequuti sunt: durabat hoc Schisma Annis continuis quadraginta, vsque ad electionem Martini Quinti, Anno* CIↃ CCCCXVII. Apagite igitur cùm isthac *Capitis* vestri *Vnione*, quæ fuit non solùm tot *Schismatum* occasio, quibus Romanæ Ecclesiæ corpus miserè lacerabatur, sed & causa etiam iam extat istius *Schismatis*, quo Ecclesia Catholica hodierno die grauissimè laborat.

d *Stapleton. doctr. princip. lib. 13. cap. 15. pag. 548. §.* Sed quia.

e *Possevin. Jes. Apparat. Tit.* Onuphrius.

f *Onuphrius in vit. Benedicti.*

g *Idem in vita Clement. 7.*

De Pontificis Rom. Titulis in genere.

Bellarminus de Offic.

" *De officio Principis Christiani erga Summum Pontificem.*
" *Quia Summus Pontifex officio fungitur in Ecclesia vni-*
" *uersa Patris, Pastoris, Doctoris, Speculatoris, & summi*
" *Sacerdotis.* --- Pag. 25.

Expli-

Explicatio.

Est verò vbi Tu, de Pontificis authoritate suprema in spiritualibus agens, &[a] *Argumentum sumens* (vt ais) *à nominibus Episcopi Romani*, nomina *Quindecim* enumeras, videlicet; *Papa*, *Pater Patrum*, *Pontifex Christianorum*, *Princeps Sacerdotum*, *Vicarius Christi*, *Caput Ecclesiæ*, *Fundamentum*, *Pastor ouilis Domini*, *Rector domus Dei*, *Pater, & Doctor omnium Christianorum*, *Sponsus Ecclesiæ*, *Apostolicæ Sedis Episcopus vniuersalis.* Quorsum verò hæc tàm gloriosa nominum istorum iactantia? [b] *Ex his omnibus & singulis* (inquis) *apertè colligitur Pontificis Primatus.* At quöusque, obsecro, *Primatus* iste se extendit? [c] *Vt Papa* (inquis) *à nemine iudicetur*: [d] *Nec* (licet hæreticus fuerit) *ab Ecclesia, aut Principibus coactiuè deponatur.*

a *Bellar. l. 3. de Ro. Pont. c. 31.*

b *Bellar. ibid.*

c *Idem ib. c. 26.*

d *Ibid. c. 29.*

I. ANIMADVERSIO.

Elogia Sanctorum Patrum cùm Pontificum Titulis *æquâ lance trutinantur.* SECT. VI.

VAh! quàm in *Paparum* titulis stupet Bellarminus, qui si suos Pontificios Theologos, Iesuitas quoq; penitiùs consuluisset, sensisset haud dubiò multos Ecclesiæ *Patres* antiquitùs tàm eximijs laudum præconijs celebratos fuisse, vt in multis aliqui Episcopo Romano nulli cedere; in aliquibus, omnes superare videantur. I. *Athanasium* [e] Gregorius Nazianzenus vocauit *Egregium Ecclesiæ columen, cuius dogmata pro orthodoxæ fidei lege haberentur.* [f] *Cui creditur Populi Alexandrini præsidentia, quod perindè est* (inquit) *ac si dicam, totius Orbis præfectura: id est, sic vniuersis præfuit, quià fides, quam ille sartam tectam defendit, ad omnes spectat*: quem Damascenus [g] *Ecclesiæ Dei fundamentum appellat.* II. [h] *Origenes*, à Didymo, *Secundus post Apostolos Ecclesiarum magister dictus est*: ab Hieronymo, *Sacrorum omnium Expositorum victor*: à Seuero is censetur, qui, [i] *In quâ parte probatur, neminem post Apostolos habuit æqualem.* III. [k] *Cyprianus non solùm Ecclesiæ Africanæ* (vt ait Nazianze-

e *Canisius Ies. Catechis. inst. in Encom. Patrum, quorum testimonijs vtitur.*

f *Salmeron. Ies. Com. in 1. Pet. 5. disp. 8. §. Et dicendo.*

g *Canis. quo suprà.*

h *Sixtus Senens. Bib. lib. 4. Tit. Origen. pa. 282.*

i *Possevin. Apparat. Tit. Origenes.*

k *Salmeron. Ies. quo suprà.*

zianzenus) *sed etiam toti Occidenti præfuit; imò Orienti ferè ipsi, & meridiei, ac septentrioni, & quocunque ille sui admiratione peruenit:* [l] *Præclarissimus Doctor* (vt ait Augustinus) *& Martyr gloriosissimus.* IV. *Basilius* à Nazianzeno appellatur [m] *Oculus Orbis*; &, [n] *Doctrina palatium; Sol inter sydera; & vnum cælum complexu suo coërcens:* necnon à Gregorio Nisseno, [o] *Os Ecclesiæ.* V. *Chrysostomus* per Innocentium primum Pont. indigitatur [p] *Magnus totius Orbis Doctor: — cuius iacturâ Orbis sub Sole totus ad orbitatem redactus est.* VI. *Gregorium Nazianzenum* non dubitauit Basilius [q] *Vas electionis, & os Christi* dicere. Ruffinus eum *Solum* sensit, *de cuius fide nec dissidentes quidem inter se disputare potuerint, sed obtinuisse eum id apud Dei Ecclesias meriti, vt manifestum esset indicium non esse rectæ fidei omnem, qui in fide Gregorij non concordat.* De quo Hieronymus; [r] *Præceptor hic meus* (inquit) *à quo diuinas Scripturas explicare didici.* Et Eusebius; [s] *Columna aurea, & totius Ecclesiæ fundamentum.* Qui denique [t] *Ab omnibus Græcis, ob singularem authoritatis suæ excellentiam, primus post Iohannem Euangelistam Theologi, ac Magni cognomento illustratus est.* Sæpè à multis celebratur illud, de (VII) *Ambrosij* præstantia, Theodosij Imperatoris [t] Encomium, quandò, eius virtutum celsitudine commotus, publicè in summo templo Constantinopolitanæ vrbis exclamabat; ΑΜΒΡΟΣΙΟΝ ΟΙΔΑ ΜΟΝΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΞΙΩΣ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ, hoc est, *Ambrosium noui solum Episcopi nomine dignum.*

VIII. Priscæ antiquitatis *Patres* certatim contendunt *Augustinum* laudibus efferre quantis potuerint maximis; de quo Hieronymus, [u] *Conductorem antiquæ fidei Augustinum omnes venerantur atq; suspiciunt:* & rursùs, [x] *Dilexi in Augustino habitantem Dominum Saluatorem.* Remigius, *Sicut Sol in lumine excedit omnes planetas, ita Augustinus omnes Theologos in exponendis Scripturis.* Paulus Nolanus, *Sal terræ Augustinus, & lucerna dignè super candelabrum Ecclesiæ posita. Apis Dei.* Prosper Rhegiensis, *Sui temporis*

l Canisius les. quo supr.
m Ibidem.
n Baron. 371. n. 93.
o Canis. quo supr.
p Canis. ibid. in Chrysost.
q Possevin. Appar. Tit. Gregorius Nazian.
r Canisius les. quo supra.
s Euseb. in vita Hieron. to. 4. Hier.
t Sixtus Senens. Bibl. 4. Tit. Greg. Nazianz.
t Senens. ib. Tit. Ambros.
u Canisius les. quo supra.
x Possevin. les. quo supra Tit. Aurel. August.

poris Sacerdotum præcipua portio Augustinus: Hilarius, *Augustinus excellentissimus Doctor:* Rupertus Abbas, *Erat Augustinus columna & firmamentũ veritatis:* Bernardus,[y] *Habet Ecclesia Augustinum Validissimum malleum Hæreticorum.* Scitè igitur & eleganter Erasmus,[z] *Augustino nihil habet Christianus Orbis augustius.* Hæc habui, quæ Tibi, *Bellarmine*, de Titulorum præstantia opponerem; vt siquam voluptatem, coactas nimis & vndique accersitas *Pontificum* horum laudes efferendo, conceperis; eam, synceras & genuinas *Patrum* audiendo, amittas. Hactenùs de Titulis in genere.

y Epist. ad Archiep. Tol.

z Er.f.

De Titulis Pontificum Rom. Tractatus peculiaris.

Quos enumerat * alibi Bellarminus *Quindecim* Pontificum Rom. Titulos; in hoc Tractatu reduxit ad quinque, viz.
1. Patris.
2. Pastoris.
3. Doctoris.
4. Specvlatoris.
5. Svmmi Sacerdotis.

* Bellar. l. 2. de Rg. Pont. c. 31.

Patris Titulũ, tanquàm *propriũ Papæ* vendicat, non quidem simpliciter, sed partim ex
- Attributis;
- Rationibus eius, seu
- Consequentijs.

Attributa tria obseruat; quòd sit *Pater*, viz.
- *Christianæ plebis.*
- *Patrum.*
- *Sanctus.*

Titulus primus, Pater; *eiusq; Attributum primum*, Christianæ plebis.

Bellarminus de Offic.

" *De officio Patris loquitur * Augustinus in Epist. ad Glorium & Eleusium, in qua de S. Miltiade loquens vocat eum filium Christianæ pacis, & patrem Christianæ plebis.* — Pag. 25.

* Epist. 162.

I. Animadversio.

Paternam curam Ecclesiæ vniuersæ non solì Pontifici Rom. incumbere.

Sect: VII.

QVomodò, quæso, *Christianæ plebis Pater Pontifex Miltiades* dicendus? an vt toto studio & solicitudine incumbat in commune bonum *plebis Christianæ*? at hoc est omnibus Episcopis cum *Pontifice* commune. an quòd nulla *Plebs* verè *Christiana* dici aut haberi debeat, quæ non Rom. Ecclesiæ gremio foueatur? at hæc ratio (si tamen ratio dicenda est, quæ tùm cùm incredibili falsitate, tùm etiam cùm *Christianæ plebis* ferè vniuersæ inintolerabili iniuria coniuncta est) iam anteà excussa & protrita euanuit. Tertium quid somnias; age igitur, &, quod alibi habes, nunc exhibe. [a] *Argumentum certissimum est principatus Romani Pontificis, quòd nimirùm ex quauis orbis Christiani parte ad Rom. Pontificem legitimè prouocatur; ab eius verò sententia nulla conceditur appellatio.* Nunc nobis *Augustinus* adest, Author oppidò quàm idoneus & opportunus, qui Te suo testimonio obruat; Is enim in eadem, quam allegas, *Epistola* celebrem illam Causam commemorat, quæ *Cæciliano* cùm *Donatistis* intercesserat. Summa est, *Constantinum Imp.* 1°. Causam hanc ad *Miltiadem Papam* detulisse: 2°. *Episcopos* alios etiam ei, tanquàm *Collegas* & Delegatos, in illo iudicio assignâsse. 3°. Re tandem per *Miltiadem*, eiusque Collegas iudicatâ atque definitâ, *Imperatorem* denuò (*Donatistis* ab illo iudicio non sine maxima peruersitate prouocantibus) eandem Causam apud *Episcopum Arelatensem diligentiùs examinandam terminandámque curâsse*. Quo vno exemplo (nam hìc à *Pontificis sententia Appellatio conceditur*) tuum, pro *Pontificis principatu, Argumentum certissimum*, scilicet, certissimè apertissiméque refellitur.

a Bellar. l. 2. de Ro. Pont. c. 21. initio.

Respondes verò (nec enim ignoro) [b] *Miltiadem hæc permisisse*. Quæ sanè Responsio exigua nimis rima est, & paulò arctior, quàm vt per eam elabi possis: nam (præterquam quòd *Constantino* non licuit, per leges à se sancitas, Causam Ecclesiasticam iudicare) nihil apud *Augustinum* occurrit, quo significetur, *Constantinum* impetran-

b Bellar. l. 2. de Ro. Pont. c. 4.

petrando magis quàm imperando peregisse omnia; nihil, in quo *Miltiades* non tàm *permittentis*, quàm *obsequentis*, ac *obtemperantis* partes obijsse ac præstitisse. Quanquam *Miltiadem id permisisse* fingamus; si tamen *Paulus Quintus Pont.* qui nunc rerum potitur, *Imperatorem* sineret pro arbitrio suo non solùm viris Ecclesiasticis iudicandi prouinciam destinare, sed sibi etiam, præ alijs, imponere; atque vnà secum *Episcopos* aliquos, non vt *Consiliarios*, sed vt *Iudices*; nec assumptos, vt subditos; sed assignatos, vt *Collegas* adiungere, qui cùm eo *Sedentes de illa Causa, quod iustum videretur, statuerent*; ac demum, post *prolatam* à se *integerrimam sententiam*, Archi-*episcopo* Remensi causam *examinandam* rursùs *determinandámque* committere: quotus, quæso, quisque est ex toto vestro *Cardinalium* cœtu qui *Paulo Quinto* suffragaretur, & non potiùs isthoc [*Permittere*] esse planè *Principatum* suum prodere interpretaretur; illúdque ingereret, (quod *Bernardo*, tempore *Eugenij* Papæ, valdè displicuit;) [c] *Absit! non Maiestati conuenit: quam geras personam attendito?* Videtisnè *Papa Papæ* quid intersit, sed antiquo recens; sed *pacis filio* turbarum *pater?* Redeo ad *Augustinum*. c Bern. Epist. ad Eugen.

Augustinum itaque, quem hactenùs illius contentionis (coram *Miltiade*) narratorem audiuistis, nunc moderatorem attendite; nec enim prætermittendum duxi quod vester Card. Cusanus ex eadem *Epistola Augustini*, de Causa eadem, tanquàm obseruatu dignissimum, retulit. [d] *Augustinus* (inquit) *ad eos, qui Papæ Miltiadis sententiæ se opposuerunt, dicentes, malos Iudices perpessi sumus; respondit, Ecce putemus eos, qui Romæ iudicârunt, malos fuisse, restat Concilium, in quo cùm ipsis Iudicibus possit agitari causa.* Ergo non iam *Supra Concilium Papa* ἀνάξιος fuit, à cuius *sententia* (dicis) *nullam Appellationem concedendam* esse. d Cusan. Card. Concord. Cath. cap. 17. & 18.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. VIII.

Complures Pontifices non pacis filios, *sed Belli incentores esse.*

EOdem omninò spiritu *Augustinus Miltiadem Papam filium pacis*, quo *Patrem Christianæ plebis* vocauit; & iure id quidem: erat enim *Miltiades pacis* studiosissimus. de nonnullis alijs *Papis*, scio, non idem tulisset iudicium. Quomodò enim *pacis filium* dixisset *Papam Victorem*, quem, tanquàm [e] *Pacis perturbatorem, Pater Irenæus obiurgab.t?* Aut *Gregorium* VII, quem [f] *Leodienses, nouello Schismate regnum & Sacerdotium scindentem, Sacerdotalem lanceam contra Imperij diadema leuâsse, & se, suóque exemplo alios Pontifices contra Principes gladio accinxisse, belloq; hæreditario quasi insurrexisse* conquesti sunt? Aut *Vrbanum* VI, quem alij propter grauissimas turbas, quas concitauit, non illepidè *Turbanum* appellârunt?

e Agrippa de vanit. scient. ex hist. Eccles.

f Leodiens. Epist. ad Paschal. 2.

Quid multa? si *Papæ* subsequentes non Decessorum suorum temporibus, potiùs quàm moribus Successores fuissent, quorsum attineret illa tàm grauis querela & deploratio Theologi non ignobilis? [g] *Tales quidem fuerunt* (inquit) *in vtroque Dei populo Sacerdotum inermium, & pacificorum erga seculi dominos fideles & infideles, mites & barbaros victoriæ non minùs gloriosæ quàm incruentæ; quibus non contenta posteritas, veteris Gentilis ritu, togas in sagas mutauit, postquàm exlex semel necessitas Clero ad prælia non tantùm animum, sed & manum etiam exercuit; factum est, vt, cùm tempore omnia deterente, eundem ludum exercerent, simulatq; receptum est, vt profanas cùm sacris ministerijs ditiones & tenerent & gererent: nec tantùm contrà barbaros & incredulos, sed eiusdem quoq; nunc sanguinis, nunc patriæ, aut certè fidei Principes.* Hæc ille; qui prætereà ægrè admodùm fert, eos *Vicarios Dei pacis* se indigitare, qui minùs *Pacifici* bella indicere & gerere solent. [h] *Exemplo* (inquit ille, *Gregorium* VII innuens) *scandalis infinitis grauido, & nullâ Scripturarum aut Canonum authoritate*

g Espen. in 1. Tim. Digress. l. 2. pag. 273.

h Espen. ibid.

ritate probato. Ità vt non possit *Miltiades* non gratus admodùm nobis accedere, quocum si posteræ ætatis *Pontifices* conferantur, non tàm *plebis Christianæ Patres*, quàm non *Pacis filij* meritissimò existimari debent. Hæc de primo Attributo *Patris*.

Attributum secundum est Pater Patrum.

Bellarminus de Offic.

" *De hoc officio loquitur* * *Conc. Africanum in Epistola ad* *Tom.1.Conc.in epist.Supple.*
" *Damasum Papam, cùm S. Damasum appellat Patrem Pa-*
" *trum: & mos, &c.* — Pag.25.

I. ANIMADVERSIO.

Concilium Africanum aliud Titulum hunc Papæ attribuere; rem verò aliud negare. Sect. IX.

VNum *Conc. Africanum* inscribit *Damasum Patrem Patrum*: hunc Tu titulum arripis, tanquàm *Primatus Pontificis* insigne aliquod documentum. At aliud *Conc. Africanum* (cui ipse *Augustinus* interfuit) *Appellationem ad Romam prohibet*. Hoc cùm primùm obiectum fuit *Stapletono* tuo, ipse proterue stomachatus ilicò, & in Sanctissimos *Africani Concilij Patres* procaciter debacchatus est. [i] *Huius Concilij Decreta* (inquit) *pro suo iure temerè sanxiuerunt*. Vide, obsecro, quò iam res redijt. Tu ex vno *Concilio Africano* obtrudis nobis hoc Attributum [*Pater Patrum*:] Nos ex altero *Concilio Africano* opponimus vobis non minoris authoritatis iudicium *omnium Patrum*. In illo titulum videmus sine re; in hoc verò rem ipsam habemus, id est, expressum *Concilij* Decretum, quo illud, quod Tu stabilire tantoperè cupis, Ius Pontificale abrogatur. Postremò (nam non opus est, in hàc quæstione, diutiùs immorari) habemus ipsissimum *Papam Damasum Patribus* vestris *Papis* hodiernis aduersantem, qui, [k] *In causa Bonasi*, negabat iudicium illud *sibi competere*. *Non competere* (inquam) *non solùm* non *conuenire*.

i Stapleton.Doctr. Princ.Controu.3. q.7.

k Causam quo suprà.

At

At nè Te fortè prætereat solenne *Pontificis* tui nomen, *Papa*, quod, à *Pappas* deductum, idem quod *Pater Patris*; seu (vt alij Iesuitæ) *Patrum* sonat: ex quo vos hodiè *Papistæ* auditis; & de quo non mediocriter gloriamini, tanquàm quod amplissimam *Primatus Papalis* Prærogatiuam designet; reuoco Tibi in memoriam quod alibi de hoc nomine tradidisti, vt mens tua Lectori faciliùs innotescat.

Mentis Bellarminianæ explicatio, in nomine *Papæ*, triplici modo.
De modo 1°. Bellarminus alibi.

l Bellar. l. 2. de Ro. Pont. c. 31. initio, & deinceps.

[l] *Primum, communissimum, & antiquissimum nomen Episcopi Rom. est* Papa. *B. Ignatius vocat Linum Papam. — quod nomen Latinè Pater Patris significat: quodq; quamuis tribuatur à veteribus cuilibet Episcopo (nàm Hieronymus Augustinum Papam vocat; & quilibet Sacerdos dicitur Pater) nihilominùs tribus modis colligitur ex hoc nomine Episcopi Rom. Primatus*, 1°. *quia per Antonomasiam, quùm absolutè dicitur Papa, ipse solus intelligitur, vt in Conc. Chalcedonensi Act.* 16. *de Leone Pontifice, Beatissimus & Apostolicus vir Papa hoc nobis praecepit. &c.*

I. ANIMADVERSIO.

Sect. X.

Nomen Papæ *non ad solum Rom. Pontificem restringendum esse.*

Papa nomen, vt verum dicis, *Communissimum & antiquissimum*, id est (vt ego interpretor) *communitate antiquissimum*, & *Antiquitate communissimum Episcopis* alijs iuxtà cùm *Pontifice Rom.* non vllo modo huic, apud Antiquos, proprium. Testis est Baronius Cardinalis; [m] *Constat hoc nomen Papa, olim fuisse commune reliquis Episcopis.* Testis Onuphrius; [n] *Hanc vocem, Papa, omnes antiquè Christianorum Episcopi pro Patre, seu Maiore frequentârunt, — præsertim magnarum & insignium vrbium, vt Romæ, Carthaginis, Antiochiæ, Hierosolymorum, & similium.* Ità dilutum

m Baron. to. 5. An. 430 n. 26.
n Onuphr. Tract. de interp. vocum Eccles. obscur. in Papa.

lutum & planè ridiculum est, quod de *Antonomasia* occinis; nam, si externum tantùm loquendi modum quis spectet, ἀντονομαστικῶς *Cypriano* Martyri est tributum, quandò (vt refert Pontius) [o] *In eius passione Proconsuli querenti ab eo, An tu is es, quem Christiani suum Papam vocant? respondit Cyprianus, Ego.* Nihil ferè ab hac dissonat Card. Baronij narratio; [p] *Proconsul dixit, Is nè tu es, qui Christianis hominibus te Papam præbuisti? Cyprianus, Ego.* Quod si, quùm de nomine *Papa* agebatur, illud, *Ego*, quod quondàm à strenuo Athleta *Cypriano* geminatum, ab aliquo Rom. *Pontifice* prolatum fuisset vnquàm, *Papæ!* qualem *Papistæ* triumphum canerent.

[o] Pōtius de passione Cypr. ante opera eius.

[p] Baron. Anno 253. nu. 30.

II. ANIMADVERSIO.

Restrictionem hanc nouam, & nuper exortam esse. SECT. XI.

QVòd dicimus huius vocis vsum *communem* olim fuisse, Antiquitas nobis iam suffragata est: quòd verò contendis illum antiquitùs Rom. *Pontifici* per *Excellentiam* proprium tribui, vel nouitas ipsa Te confutabit: nam, vt Onuphrius (quem agnoscitis [q] *Historias Ecclesiasticas diligenter peruoluisse*) palam asserit; [r] *Post Gregorij* (Magni) *tempora nomen hoc, Papa, reliquis Episcopis ademptum, soli Pontifici Rom. attributum esse.* At quandò tandem, & quo Authore? hoc duo fratres tui [s] Iesuitæ expedient. *Papa nomen* (inquiunt) *peculiariter attributum est Rom. Pontifici, ex decreto Gregorij* VII, *in Synodo Rom. Anno Christi* CIↃ LXXIII. Proinde, quùm ità differis, Antiquus Episcopus Rom. per *Antonomasiam*, *Papa*, solus vocabatur; *Ergo*, obtinuit *Primatum* in Ecclesia: Antecèdentis falsitatem Fratrum tuorum diserta confessio; Consequentis futilitatem *Patris Cypriani* ad Proconsulem responsio facilè arguet. Taceo, interim, hodie apud Græcos (vt fertur) quemlibet Parochum παπᾶ appellari.

[q] Possevin. Apparat. vid. suprà §. 5. lit. e.

[r] Onuphr. vbi supra à ad lit. n.

[s] Lorinus Ies. in Act. 16. & Azorius Instit. part. 2. l. 5. cap. vlt.

Modus II. colligendi Primatum Pontificis, ex nomine Papæ.

Bellar-

Bellarminus.

t Bellar quo supra li.1. §. secundò.

[t] *Secundus modus est, quià solus Episcopus Rom. totius Ecclesiæ Papa dicitur, vt ibidem patet.*

I. ANIMADVERSIO.

Sect. XII.

Secundum modum pariter inanem esse.

* supra, lit. o. p.

PAtet omninò, *Pater* quoad curam & solicitudinem, quemadmodum *Cyprianus* (indefinitè) * *Christianorum Papa.* Par pari refero; ecquid te mordet? facessant igitur istæ nugæ næniæque.

Tertius modus colligendi Primatum, ex nomine *Papa*.

Bellarminus.

u Bellar. Ibid §. Tertiò.

[u] *Ipse Rom. Pontifex ab alijs salutatus neminem vocat Patrem; sed omnes filios, vel fratres.*

I. ANIMADVERSIO.

Sect. XIII.

Papam Rom. dum Fraternitatem *despicit*, Paternitatem *suam amittere.*

x Onuphr. vbi supra, initio Tract. vacum obscur.

y Binius To. 2. Conc pag. 418.

z Salmeron Ies. Prolegom. in Epist. ad Rom disp. 14. pag. 272. col. 2.

HÆc est eiusdem ferculi placēta peræq; insipida; nam (vobis etiam fatentibus) [x] *Cornelius Episcopus Rom. & alij multi Cyprianum Carthaginensem Episcopum Papam, & Papatem vocârunt*: & Epiphanius *Epistolam ad Hormisdam* Rom. Episcopum sic inscribit, [y] *Sanctissimo & beatissimo Domino fratri comministro Hormisdæ salutem.* Tu itáque, Bellarmine, qui *Patris* appellatione, indefinitè sumptâ, *Pontificis Primatum* demonstrari putas; *Fratris* autem (si fortè illi attribueretur) attenuari atque diminui; has, quas retulimus, salutationes æquâ iam lance perpende. Nam si in voce, *Pater*, tanta vis inest, vt *Primatum* euincat, tùm, ex sententia Rom *Pontificis*, iste *Primatus Cypriano* est deferendus; quià *Cornelius Pontifex*, aliique multi *Cyprianum Papam*, id est, [z] *Patrem Patrum* vocârunt.

runt. Si deindè etiam hoc nomen, *Frater*, *Primatui* obest, tum primatûs dignitas Rom. *Pontifici* detrahenda est: nam *Epiphanius Hormisdam Pontificem* (tantùm) *Fratris*, & *Comministri* nomine salutabat.

At *Pontifex Rom.* (inquis) *neminem vocat Patrem*, *sed omnes Filios*. Respondeo, si antiquos *Pontifices* intelligis, erras; nam (vt iam * liquet) *Cornelius Pontifex Cyprianum Episcopum Papam*; & * *Bonifacius Augustinum Sanctum Patrem vocauit:* sin Successores, iniquè facis, qui à nobis exigis, vt rationem reddamus, cur Romanis Episcopis alto quodam aliorum omnium despectu adeò superbis & fastuosis esse licuerit.

* *Supra lit. x.*
* *Infra Sect. 16.*

II. ANIMADVERSIO.

Pontificios ipsos de nomine [Papa,] *inter se fluctuare, & collidere inuicem.* SECT. XIV.

VOx, *Papa*, tanquàm à nomine *Pappas*, quod significat *Patrem Patris*, vel, *Patrum*, deduci verum est: cui cõsentit etiam [a] Glossa. Sed si hæc *Etymologia vocis ad Pontificis primatum* euincendum per se valeret, nihil opus fuisset vobis, relicto nomine *Pappas*, ab interiectione *Papæ!* tanquàm à nobiliore atque augustiore stemmate originem petere: nam [b] *Papa* (vt habet eadem Glossa) *Admirabilis*; *& dicitur à Papæ, quod est interiectio admirantis*; *& verè admirabilis Papa, quià vices Dei in terris gerit. Inde dixit ille Angelicus in poëtria noua*; *Papa stupor mundi:* --- *& circa finem*; --- *Quià maxima rerum, nec Deus es, nec homo*; *quasi neuter inter vtrumque.* Hæc Illa. Sed lingua quò vadis, ex qua nihil magis nobis *admirabile* videtur, quam horum hominum stupor, qui in amplificanda Romani Pontificis potestate nec modum, nec modestiam tenent vllam. Sed esto; *Nec Deus, Papa*, quià non potest; *nec homo*, quià non vult: quid ergò est *Papa?* --- *Illud quod dicere nolo.* Verùm cùm de præcipuo Professionis suæ Titulo, nimirùm *Papæ*, *Papistæ* circa etymon eius, & vim, & vsum antiquum adeò hallucinentur; quis

[a] *Clement. proëm. Quoniam nulla in Glossa*, Papa.
[b] *Glossa ibid.*

 speret

ſperet fore vt alijs aliquandò vnanimes conſentiant? Hæc de ſecundo Attributo.

Tertium Attributum eſt Pater Sanctus.

Bellarminus de Offic.

" *Et mos eſt Chriſtiani populi, vt ſummum Pontificem Patrem ſanctum appellet. Quâ appellatione non vulgus tantùm, ſed omnes Principes Chriſtiani, etiam ſummi vtuntur, cùm ad Pontificem Romanum ſcribunt, atque ad eum loquuntur?* Pag.25.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XV. *Titulum* Sanctitatis, *contra primæuam nominis inſtitutionem, fruſtrà & iniquè traductum eſſe, Ex I. Comparatione factâ inter ipſos Pontifices probatur.*

VIs, vel potiùs vanitas huius Obiectionis, de *Sanctitatis* Attributo, ex triplici comparatione facilè decernitur. Prima eſt *Pontificum* cum ipſis *Pontificibus.* Nam, primò, Primos Eccleſiæ *Pontifices* hoc titulo caruiſſe, Ieſuitæ ipſi haud inuiti dabunt. [c] *Hæc nomina* (ait Azorius) *Sanctiſſimus, & Beatiſſimus Leoni primo* (nimirum circiter Ann. Domini CCCCXL.) *cœperunt tribui.* Secundò, Prima aſcriptionis ratio tunc, in Epiſcopo *Leone*, reſpiciebat hominis, non *Pontificis*; vel, vt planiùs dicam, morum, non muneris [e] *Sanctitatem.* An igitur quod nonniſi *Pontificibus*, ſummâ *Sanctitate* præditis, conuenit, ſceleratis quoque competere poſſit? Credo equidem, Nauarre, Tibi; [f] *Peccarent* (inquis) *tam vocantes Papas, Sanctiſſimos; imò & vocati, ſi hæc vellent ratione perſonarum, quas nôrunt non eſſe tales.* Fuiſſe ſanè priſcæ ætatis *Pontifices* egregiâ *Sanctitatis* laude celeberrimos, liberè fatemur; ſed heu! fuiſſe: nam multis iam retrò ſeculis tranſactis, veluti degeneres filij, qui tantùm Maiorum ſtemmate; nobilitatiſque inani titulo, & inſignibus gaudent, quorum tamen virtutibus ſunt exhæredes:

[c] *Azor. Ieſ. Inſt. Moral par 2. cap. 4.*
[d] *Sed Maſſonius titulum* Beatiſſimi *putat aliquantò poſt ab Aurelio Caſſiodoro Iohanni 2. Papæ cœpiſſe aſcribi, i. circa Annum Domini 531. Maſſon. Hiſt. de vitis Pontif præfat. in lib. 6.*
[e] *Azor. infra l. 1. i.*
[f] *Nauar. Tom. 1. Concl. 1. ad 3. pag. 6.*

hæredes: ità fit vt succedentes *Pontifices* proprijs suorum vitiorum sordibus volutantes, ijsdem tamen *Sanctitatis* & dignitatis titulis & appellationibus fruantur, quas eorum Prædecessores eximiâ & planè admirabili virtute suâ conciliârunt. De quo pluribus suo loco.

Quæstio, quæ inpræsentiarum vos acriùs vrgeat, est, quo iure Successores nequissimi pijssimorum Prædecessorum *Sanctitatis* titulum vsurpent? Ex his angustijs mirum quanto conamine vos expedire satagitis. Nauarrus [g] *Non peccat* (inquit) *Papa volendo se vocari Sanctissimum, nec Rex volendo se vocari Christianissimum, nec ij, qui sic eos vocant, secundùm hunc sensum; quòd habent dignitates, quorum possessores debent esse tales.* Exemplum ab *Extrauagantibus* petere licet, non illepidum illud quidem, *Bonifacij IX. Pontificis*, qui (vt *Bonifacij VIII.* Prædecessoris sui memoriam colere videretur) Eum *Bonæ memoriæ prædecessorem* suum vocabat. Indè *Glossa* Papalis commentandi ansam sibi arripiens, quærenti, [h] *Nunquid Papa, qui improbis actionibus, Simonijs, ac turpiloquijs Ecclesiam fœdauit, dici potest Pontifex malæ memoriæ?* Responsum reddit; [i] *Dic (inquit) quod non, quià respicere debet non ad id quod fecit, sed ad id quod facere ipsum decuit.* Sic ille. *Qualis laus* (vt cum Bernardo loquar) *vituperio est proxima*; quià hâc ratione quis est tàm perditè improbus, qui non *Sanctissimus* habeatur? Iesuita Azorius aliquantò modestiùs; [k] *Licet* (inquit) *hæc nomina, Sanctissimus, & Beatissimus, Leoni primo cœperint tribui, tanquàm præsidi cuidam vitæ, & morum dignitate Sanctissimo, posteà verò sunt ea nomina retenta ratione Muneris & officij, quod Pontifex gerit: vt Christianissimi nomen vni Francorum Regi dari cœpit Christi filem & religionem egregiè tuenti, quod posteà alijs mansit hæreditarium; & Catholici nomen Regibus Hispaniæ, ob fidei Catholicæ patrocinium.* Quo hæc faciant, quæris, Bellarmine? dicam, vt pudorem tibi incutiant, tùm quià (vt *Pontifices* tuos non modò *Episcopis*, sed etiam *Imperatoribus* autho-

g Nauar. quo iam supra.

h Extrauag. l. 5. cap. Dudùm.

i Ibid.

k Azorius Inst. Moral. part. 2. c. 4.

ritate *Superiores* esse suaderes) istius vocabuli [*Sanctus*] vsum *Antiquissimum* esse docueris; qui tamen à *Leone* 1°. *cœperat*: tum etiam quià *proprium* & genuinum eius sensum, quo *morum* probitas commendabatur, ad alienum & coactum, de *Muneris* & *officij* honore, traduxeris; ità vt illud in vestros *Pontifices* optimè quadret, quod ad *Eugenium* Papam Bernardus; [l] *Ecclesiasticus zelus solùm pro dignitate tuendâ honori totum dat, Sanctitati aut nihil, aut parum.*

l Bern. l. 5. Consid. ad Eugen. c. 2.

II. ANIMADVERSIO.

Sect. XVI.

Ex II°. Comparatione Pontificum cum alijs Episcopis, Idem probari.

QVod si verò titulum *Sanctitatis* non tàm hominis quàm ordinis Pontificij insignem Notam esse volueris, sequetur, neminem prorsus esse sacris ordinibus inauguratum, quem non, ratione tàm diuini muneris, *Sanctum* existimemus; eóque magis quantò quis cœlesti mysteriorum Dei cognitione est instructior. Ad hanc rem sat erit vnicum *Augustini* exemplum attexere, cui *Bonifacius* hàc inscriptione Epistolam suam nuncupauit; [m] *Domino beatissimo, & venerabili, Sancto Patri Augustino Episcopo.* Et in eundem modum Hieronymus; [*] *Domino verè sancto, & beatissimo Papæ Augustino.* Hinc verò colligere (quod Tu, Bellarmine, doces) *Augustinum Primatum* obtinuisse per vniuersos *Christianos*, esset, vt ità dicam, crassa subtilitas, & ad euertendam Rom. *Pontificis* Monarchiam propè fatalis. Nec sane quicquam iuuat *Morem* cuiusquam nobis obijcere, nam [n] *Gregorij Turonensis Archiepiscopi* (inquit Posseuinus) *mos erat, vt omnes viros, pietate insignes, nominaret Sanctos.* Hæc est alia ratio vocandi *Sanctos*, quæ est ab hac causa remotior; in qua, ex splendido *Sanctitatis* titulo, *Pontifices* tantùm *Primatus* & honoris opinionem aucupantes, virtutem ipsam & *Sanctitatem* susque dèque habent.

m In operibus Aug. epist. 190. 191. To. 2

* Ib. epist. 11.

n Possevin. Ies. Apparat. Tit. Seuerus Sulpitius.

Posteriorum enim seculorum *Pontifices* cuius tribus fuerint,

fuerint, facile erit ex eo dignoscere, quòd antiquum illud obseruantiæ [o] *Shibboleth* (si vnquàm nouerunt) iamdiù dedidicerunt: nunc autē, *Sanctitate* ipsâ spretâ atque contemptâ, *Sanctitatis* Titulos duntaxat vendicant. Melius sanè profanus ille apud [p] Poëtam (quanquàm pessimè omninò) qui solebat orare, — *O pulchra Laverna*, — *Da iustum, sanctúmque videri*, saltem; Illi verò tantùm audire, & *appellari* cupiunt. Hæc de Comparatione secunda.

o Iud. 12. 6.

p Horat.

III. ANIMADVERSIO.

Ex Comparatione III^a inter Pontifices & Imperatores, de Sanctitatis *atque* Pietatis *vocabulis, Idem euinci.*

Sect: XVII.

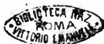
QVin & *Principes Christiani etiam Summi* * (inquis) *cùm ad Pontificem scribunt & loquuntur, eum Sanctum vocant.* Mitte quod scio, dic quod rogo; ergonè *Principes Pontificem* (hoc enim intendis) seipsis, etiam in Temporalibus, *Superiorem* esse agnoscunt? [q] *Reges gentium* (ait Christus Dominus) *dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos* Εὐεργέται *vocantur*, id est, magnificis ornantur titulis. Rationem huius Iansenius redditurus est; [r] *Significatur* (inquit) *eos affectare huiusmodi titulos & nomenclaturas, quibus commendetur eorum munificentia & liberalitas; magísque vocari huiusmodi nominibus, quàm esse quod vocantur.* In hoc speculo Pontificibus vestris vultus suos contemplari licebit, nisi quod *Regum Gentium* hypocrisin atque tyrannidem non imitari modò, sed & longè superare maluerint; qui, quùm se *Seruos Seruorum* Dei inscribunt, nihil tamen magis *affectant* quàm *Dominari*, non tantùm in *Spiritualibus*, sed, *more Regum Gentium*, vtique in temporalibus; nec *populo* modò, sed (sicut Tu vis) ipsis *Regibus*; nec solùm *Christianorum*, sed & *Gentium*; idque vsqueadeò, vt eos Regnis suis exuant, nisi pro *Pontificum* arbitrio se eorum potestati per omnia mancipauerint. Siccinè

* Supra §. 14.

q Luc. 22. 25. Editio vulg.

r Iansen. Concord. in eum locum.

 impe-

imperitare *Regibus* solent *Christi Vicarij*; non obstante quòd *Christus* id Apostolis suis interdixerit, dicens, *Vos autem non sic?*

Nè tamen obstrepat nobis illud, quod Tu seriò nimis oggannis, *Pontificem à summis Principibus Sanctum dici*; quasi ex eo *Pontifex Principibus summis*, vt ita dicam, *Summior* constituatur: habeo ad manum literas Antiquorum, non modò Imperatorum, quibus Episcopi alij *Sanctissimi* salutantur; sed & etiam Episcoporum, quibus * Imperatoris persona, semel *Diuinitas*, interdùm *Beatitudo*, nonnunquam *Maiestas*, frequentissimè verò *Pietas* appellatur. Nec hoc solùm, sed & *Mandata* eius scriptis obsignata, (nescio an à *Sancto*) *Sanctiones*; Literæ, *sacræ Leges*, ac *Syllabæ diuinæ* vocantur. Nec sanè desunt *Pontifices* verè *Sancti*, qui nobis in hac parte plurimùm suffragantur. *Martinus* I.[us] Papa inscribit *Imperatorem Dominum pijssimum*; *Hadrianus* I.[us] Papa, *Pijssimum Dominum*; *Anastasius* Papa *Anastasio* Imperatori [f] *Pietatis* titulum tribuit; an fortè minùs honorificum altero vocabulo *Sanctitatis*? eundem *Pontificem* consulamus. [e] *Sicut* (inquit) *præcelsum* PIETATIS *tuæ vocabulum per vniuersas Gentes toto Orbe præfulget*, &c.

*Vide infrà. cap. 5.

f Anastas. Epist. ad Anasta. Imp. apud Binium Tom. 2. Conc. pag. 270.
e Ibid.

Ad Conclusionem festino. Tu, *Summorum Imperatorum* (inquis) *mos fuit summos Pontifices Sanctos appellare*; Indè alibi Concludis, *Ergò Pontifices Primatum habent*, quo vel ipsos *Imperatores deponant*. Respondeo; *Mos* pariter fuit *summorum Pontificum summos Imperatores Pijssimos vocare*. Ergo possunt *Pontifices* ab Imperatoribus *deponi*. Huius consequutionis, *pro Principibus*, vim aliquam percipis? Hanc amplectere igitur: Non percipis? ergò expunge, pro *Pontificibus*, tuam; quâ perindè contendis, ac si statuas inter *Pietatem* ac *Sanctitatem* πόλεμον ἄσπονδον excitare. Nullus *Princeps* tàm obesæ naris, cui mens tua non suboleat, Ergo si sapis (nam *morem populi* iactas) — *Ad populum has phaleras*. Hucúsque de Tribus Attributis ipsius nominis [*Pater*.] Sequuntur de Rationibus & Consequen-

quentijs alijs, quas Tres esse video: quarum I. à Potestate gignendi filios spirituales; II. à Ritibus celebratis in solenni creatione Pontificis. III, ex *Principum* honorifica congratulatione deducitur.

Rationes Bellarminianæ, pro Titulo Patris.

Ratio prima, & planè palmaria, quâ Bellarminus aduersus Ius & dignitatem Regiam pugnat nequiter; dum obtendit vniuersalem *Paternitatem* Pontificis colligi ex *pacto Baptismatis*.

Bellarminus de Offic.

" *Iure autem Summus Pontifex Pater omnium Fidelium,*
" *quià ipse est, qui vel per se, vel per alios, per verbum*
" *Dei, & Sacramentum Baptismi filios spirituales gignit.*
Pag. 25.

I. ANIMADVERSIO.

Cautela Principibus necessaria. SECT XVIII.

VErba ista, [*Pater omnium fidelium, qui gignit* (id enim Bellarminus intendit) *Principes per verbum, & per Sacramentum Baptismi, filios nimirùm spirituales,*] singula singularem quandam & omninò spiritualem *Pontificum* erga *Principes Paternitatem* spirare videntur. Ecquis enim *Princeps* Christianus tam sagacis acuminis est, qui in *Patre* hostem; in hoc *Gignere* perdere; in *Baptismo* Christi, videlicet *Sacramento* & sigillo mysterij fidei, & pietatis, mysterium aliquod Antichristianæ perfidiæ subolfacere possit? At auscultent, oro, Principes parumpèr, & fraude Bellarmini patefactâ protenùs obstupescent; Is enim erit sui appositissimus interpres.

II. ANIMADVERSIO.

Bellarmini mentem (sub vocabulo Patris *delitescentem) perquàm infestam Regibus comperi.* SECT. XIX.

Quan-

a Bellar. l. 5. de Rom. Pont. c. 8. §. Quarta ratio.

QVandò [a] *Reges & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso, vel tacito, vt sceptra sua subijciant Christo; & pollicentur se Christi fidem seruaturos & defensuros, etiam sub pœna regni perdendi. Ergò, quandò fiunt Hæretici, aut religioni obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, atque etiam deponi à Principatu: nec vlla eis iniuria fiet, si deponantur; nam non est idoneus Sacramento Christi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet. Ait enim Dominus Luc.* 14. *Si quis venit ad me, & non odit Patrem & Matrem, non potest esse meus Discipulus.*

Hæc Bellarminus adfert ad confirmandam Conclusionem, quam præmiserat; *Papam* nimirùm *habere potestatem temporalem indirectè, quâ Principes deponat.* Et vix dici potest quantoperè in hoc argumento, tanquàm summo causæ suæ propugnaculo, exultet. Hoc enim semel posuit in controuersijs suis de *Pontifice:* idem iterùm in *Torto* suo (dixissem semet-ipso) repetit: in *Responso* demùm *ad Barclaium* cramben ter coctam reponit. Quod tamen, si à nobis accuratiùs discutiatur, nihil eo videbitur magis vel à *Christi* mente abhorrere; vel Bellarmini ipsius principijs repugnare; vel *Patrum* suorum *Pontificum* religioni obesse; vel Antiquitati aduersari: Addo; id etiam *Paparum* minùs quàm aliorum *Episcoporum* authoritatem iuuare.

III ANIMADVERSIO.

Sect. XX.

Verborum Christi Luc. 14. [Si quis venit ad me &c.] *sensus germanus enucleatur.*

Luc. 14. 26. & c.

ARgumenti tui vis omnis istis *Christi* verbis nititur, *Si quis* &c. nostri muneris erit, verborum *Christi* sensum germanum expiscari; qui (vt faciliùs nobis innotescat) Aduersarium certis quibusdam quæstionibus & responsis, tanquàm tormentis, ad veritatem agnoscendam adigemus. I. Quærendum esse visum est, Quemnam *Christus* instruere & erudire his verbis voluerit? dico

co quemlibet *Christianum*. Patet; *Si quis* (inquit) *venit ad me: Vbi loquitur* (secundùm Augustinum) *de Omnibus Christianis*. II.* Ecquem verò *odisse* cuiquam Christiano liceat? Imò quemuis Christianæ fidei aduersantem, id quod satis innuitur verbis proximis, [*Odit Patrem, & Matrem.*] III. Hoc autem [*Odisse Patrem*, aut *Matrem*] quid sibi vult? an vt Parentes nostros, aut amicos alioqui Nobis charissimos, religionis causâ, hostili odio prosequamur? nullo pacto, nam (fatente Iesuitâ) [c] *Est hæc hyperbolica locutio, vt illa Matt.* 18. *Si manus tua te scandalizauerit, abscinde; non quòd manus abscindenda sit, sed quòd quauis occasio mali fugienda sit. Odisse ergò Parentes nihil aliud est, quàm eis, quandò fidei nostræ, & Dei obedientiæ debitæ abuersantur, non obedire.* Quærit Gregorius; [d] *Parentes odisse iubemur, qui præcipimur Inimicos diligere?* eleganterque respondet; *Si Pater*, ait, *aduersatur in via Domini, per odium diligitur, qui carnaliter sapiens est, dum cùm praua nobis ingerit non auditur.*

[b] *Aug.Tom.*2.*epist.* 8. *ad Latum.*

* *Sed obserua Bellarmini cautionem*; Hoc mandatum præparatione animi struandum est *Bellar. l.* 3. *de bonis operib.c.*11.§ 3. argumentum.

[c] *Barradius Ies. Tom.* 3. *in hunc locum.*

[d] *Greg.*

IV. At hoc *Christi* mandatum quenquam *Odio habendi* quoüsque se extendit? an ita alios constringit, vt nosipsos solutos & immunes relinquat, qui Alios odisse iubemur? Imò verò nosipsos premit vel maximè. patet; *Nisi* (inquit) *odio habeat etiam animam suam*. Vbi (vt rectè Augustinus) [e] *Per animam, vitam significat: & sensus est, Qui non odit vitam suam (cùm opus est Martyrium obire) non potest esse meus Discipulus*. Postrema; Quam pœnam tandẽ minatur *Christus* ei, qui pacti sui reus, à fide Christiana, mortis timore, defecerit; temporalemnè ac corporalem, an dũtaxat spiritualẽ & æternam? Proculdubiò prorsùs æternã, id quod Euangelista *Matthæus, Christi* doctrinam referens, pleniùs ostendit. [f] *Qui inuenerit animam suam, perdet eam, qui autem perdiderit animã suam meâ causâ, inueniet eam.* In quẽ locum vester Maldonatus. [g] *Nomine Animæ vtitur Christus ambiguè, quod in similibus ambiguis vocabulis non solùm sine vitio, sed etiam cum elegantia & emphasi fieri solet, vt Mat.* 8.22. *in priore accipit Animam pro vita, Hebræorum idiomate; in poste-*

[e] *Aug.Tom.*4.*lib.*1. *de serm. Domini in monte col.* 1119.*d.* & *lib.*2.*col.*1158.*d.*

[f] *Matt.*10.39.

[g] *Maldonat. Ies. in hunc locum, col.* 257.

posteriori pro anima, quæ aut in vitam æternam recipienda, aut in ignem æternum mittenda est. Potui ego hanc nostram Expositionem *Iansenij*, *Abulensis*, *Salmeronis*, pluriúmque aliorum Pontificiorum testimonijs per omnia confirmare: sed quià nullus omnium est, quod sciam, qui huic refragatur, ab his Præmissis ad Bellarmini consequutionem reuertor.

SECT. XXI.

IV. ANIMADVERSIO.

Pactum illud, quod[h] Sanderus *primò commentus est*, Pacto, *quo Christus ab omnibus Christianis obedientiam stipulatur, diametro totâ repugnare.*

h Nam hoc Argumentum Bellarminus Sandero debet, ex quo mutuatus est; in lib. 2. de visib. Monarch. cap. 4. pag. 71.

PActum, quo Bellarminus (siuè id *tacitum*, siuè *expressum* fuerit) Reges obligari in *Baptismo* comminiscitur, ita Eos *Pontificis* potestati obnoxios reddit, vt si quandò vel Ipsi in *Hæresin* inciderint, vel Subditos ad *Hæresin* pertraxerint, regnis suis necessariò deturbentur. Nunc, si placet, huius *Pacti* scopum cum *Christi* scopo; pœnam cum pœna; *Odij* dicti modum cum modo; Authoritatémque denique mandandi cum authoritate conferamus; & in his singulis Bellarmini *Pactum* à *Pacto Christi* non minùs quàm lucem à tenebris, verùm à falso distare deprehendemus.

I. *Christi* scopus erat ita discipulum suum instituere, vt semper animo *paratus* sit * voluntariam, & spontaneam *Patriæ*, atque adeò vitæ propriæ amissionem subire, quo *Christianorum* religionem asserat atque defendat. At *Pactum* Bellarminus tale colligit, quo *Principes*, si fortè fidem deseruerint, Regnis suis velint nolintuè discedere cogantur. II. *Christus* in suo *Pacto* pœnam tantùm *æternam: Bellarminus autem suo Regni amissionem, quæ est pœna prorsus temporalis, delinquenti denunciat. III. *Odium* illud aduersus **Parentes*, ex mente Saluatoris, tantùm significat Nolle *obedire Parentibus* in eis, quæ contra veram fidem impiè persuaserint, aut mandauerint; non autem (quod Bellarmini *Pactum* infert)

* *Vid. Quæst. 4. suprà.*

* *Suprà quæst. vlt.*

* *Vid. quæst. 3.*

fert) *Parentes* nostros *possessionibus* suis spoliare. Postremò Authoritatem, quam exercet *Christus* in supplicio æterno irrogando, omnes Directam esse nôrunt. Eam autem, quam Bellarminus *Pontifici* in temporalibus tribuit, tantùm Indirectam esse, multis Ipse Rationibus confirmare satagit. Quis igitur non peruersè cœcus iam non clarè videt, quantum Bellarminus à *Christiani Pacti* vero & destinato scopo aberrauerit? Coactam enim Regni *amissionem* cum *spontaneâ*; *Temporalem pœnam* cum *Aeterna*; positiuum *Odium* cum *Priuatiuo*; Authoritatem denique *Indirectam* cum *Directa* confundere perindè est atque polum Arcticum cum Antarctico copulare.

V. ANIMADVERSIO.

Bellarminum, vi Principiorum suorum, ad palinodiam vel inuitum trahi. SECT. XXII.

TRia extant apud *Bellarminũ* principia, ex quibus Eum reuinci necesse est. Primum cernitur collatione habitâ inter Principes Ethnicos & Christianos. II. Inter Magistratum Ecclesiasticum, & Politicum. III. Inter *Principes* ipsos & *Pontifices*. Primi generis Principium est huiusmodi. [i] *Ex Scripturarum testimonijs colligitur*, (nempè contrà Anabaptistas) *Politicus Magistratus apud Christianos: nam si ex adductis testimonijs licet subesse Regi Ethnico, cur non Regi Christiano? & si licet Christiano subesse, cur non praeesse?* Consequentiâ hâc nihil solidius aut firmius, quâ positâ, eiusdem Argumenti vim in Bellarminum intorqueo. Si enim *Ethnicus* iam factus *Christianus* virtute Christianitatis, seu *Baptismatis*, *magis praeesse debet*; tùm profectò non ità ex *Pacto* Baptismatis subijciuntur *Pontificibus*, vt ex eorum authoritate (quod est minus quàm *praeesse*) faciliùs Regnis suis priuari possint; nisi, secundùm vestram Dialecticam, idem locus Topicus obsit Regibus maximè, quem produxti, vt eorum potestati inseruiat.

[i] *Bellar. lib. de Laicis c. 5. in princip. & §. Addimus.*

Secundum principium exploremus. Vbi proponitur Quæstio, vtrum Christianus, ex *pacto Baptismatis*, quo se addicit Deo in seruitutem, liber sit factus ab omni humanâ seruitute, siuè Ecclesiastica ea sit, siuè politica? Tu, ex dictis *Christi*, iubentis *docere Baptizatos seruare omnia præcepta eius*, Respondes, [k] *Christianos per Baptismum non liberari ab obligatione legis Ecclesiasticæ, quia vnum est ex præceptis Christi, vt eis obediamus, quandò Dominus ait, Qui vos audit, me audit.* Quod ad Politicas leges attinet; *Apostolus* (inquis) *passim imperat vt obediant, post Baptismum, serui Dominis, filij Parentibus, priuati Magistratibus.* Vndè hæc ratio emergit? (vt Dialecticorum viribus pugnemus.) Quâ vi *Politicâ* potestas stabilitur, eâdem nullo modo diminui censenda est: sed potestas *politica* in temporalibus, vi *Pacti* in *Baptismo* suscepti, eâdem quâ potestas Ecclesiastica *Christi* authoritate stabilitur. Proindè ex eodem *Pacto* minimè minuitur aut debilitatur.

[k] Bellar. l. 1. de Baptis. c. 16. §. Ad alia; vsq; ad finem.

Tertium aggredimur. Ex *Christi Pacto* quilibet cuiuscunque fuerit temporis, sexus, ætatis, ordinis *Christianus*, quoties postulauerit occasio, *Patrem & Matrem odisse* tenetur: Institutio enim *Christi* est * vniuersalis; *Si quis venit ad me, & non odit Patrem & Matrem, &c.* Tu verò, cum asseris vi huius *Pacti Reges subijci debere Ecclesiæ*, vsque ad *Regnorum* suorum *amissionem*; tamen [l] *Pontificem posse renunciare Papatui suo, absq; consensu Ecclesiæ*, planè negas. Nec hoc solùm, sed si Ecclesia aliquâ de causâ *Pontificem* deposuerit, negas porrò *Pontificem posse se subijcere coactiuæ potestati Ecclesiæ*. Disputo. Quùm *Pontifex* eâdem *Pacti* religione, quâ erat baptizatus, constringatur, si eius naufragium fecerit, poteritnè ab *Ecclesia deponi*, vel non? Si potest, tùm falsò dicis *Pontificem non subijci coactiuæ potestati Ecclesiæ*. Si non potest, tùm falsò asseris *Principes, ex Pacto Baptismatis, ab Ecclesia debere deponi*. De Principibus autem quid (inquies) nihil ratio valet, quùm iusta adest causa *Depositionis*? At *Depositionis*

* Vide supra q. 1.

[l] Bellar. l. 2. de Rom. Pont. c. 29 in fine.

k

positionis causa (inquam) nulla iusta fingi potest, vbi ius *Deponendi* nullum est.

VI. ANIMADVERSIO.

Illud Baptismi Pactum Religioni Pontificiæ obesse vel maximè. SECT. XXIII.

VI illius voti, in sacro Baptismate suscepti, siue *taciti*, siue *expressi*, omnes *Christiani* illam Religionem auersari atque vitare arctè tenentur, quâ veritas Euangelica oppugnatur; & in hac causa nullius hominis mandatis, ad extremum vsque halitum, non obsistere: quod significare *Christus* voluit, cùm mandauit * *Odisse Patrem*, &c. ipsum, licet, *Patrem* vestrum *Papam* intelligamus. Ad hoc confirmandum Te, Bellarmine, Aduocatum deposcimus. [n] *Si Pontifex* (inquis) *præciperet manifestum vitium, aut prohiberet manifestam virtutem, dicendum est cùm Petro obedire oportet magis Deo quàm hominibus.*

* Vid. suprà q. 2.

[n] Bellar. Recog in lib. 4. de Ro. Pont. c. 5. §. Vltima.

Optimè, nihil Nos optamus amplius. Nobis igitur ignoscerè debetis, si per legem solennis illius *Pacti*, quo *Christo* fidem astrinximus, religioni isti assentire renuamus, quâ (*Papâ* partim imperante, partim annuente) Dei nostri Zelotis Cultus publicus variâ votorum, inuocationum, genu-flectionum multiplici Idololatriâ polluitur; eius Nomen vel execrandâ arte eludendi iuramenta, vel nefariâ præsumptione relaxandi, contra ius & fas, impiè profanatur; Eius Sigilla, salutis humanæ mysteria, sacrilegâ mutilatione, contra *Christi* institutionem, deformantur; eius Templa, quæ sunt corpora *Christianorum*, incestorum coniugiorum, fœdissimorum prostibulorum patrocinijs, vel potiùs lenocinijs contaminantur; eius, in terris, Proreges immanibus parricidijs è medio tolluntur; eius *Christi* Saluatoris nostri Prophetia cùm humanarum Traditionum, nouorúmque ac falsorum Articulorum *pari affectu & veneratione suscepta* adulteratur; eius Sacerdotium, ex sanguinis

Christi immaculati ac infiniti pretij cùm *Martyrum* (hominum tamen) sanguinis fæcati nefariâ commixtione, per *Indulgentiarum* doctrinam, conspurcatur; & eius denique Regnum immensâ Ceremoniarum, & Decretorum infinitâ multitudine atque congerie, quibus hominum conscientiæ miserè cruciantur, dirâ tyrannide obruitur. Quæ omnia si quis se videre posse negauerit, eâdem operâ vel mediâ luce solem ipsum se videre posse neget.

VII. ANIMADVERSIO.

SECT. XXIX. *Pacti illius Consequentiã, (quâ Bellarminus Reges vrget atque deuincit) vniuersæ Antiquitati ignotam penitùs fuisse: Atque etiam ab vllo Episcopo rectiùs, quàm à Pontifice Romano, de Principibus exigi posse.*

SAcrosanctum illud *Pactum Baptismatis*, quod iam exposuimus, Nos, cùm toto Orbe Christiano, agnoscimus, colimus, profitemur. At consequentiam, quam Tu, Bellarmine, infers; quâ Reges premis, quos religione istius *voti teneri*, ais, *Sceptra sua Pontificibus submittere*, meritò reijcimus & execramur: tùm quia *Baptismi pacto* & fœderi, quod cùm *Christo* iniuimus, ex aduerso repugnet; tum quia *Pactum*, quod inculcas, fuit antehàc adeò omninò *Tacitum*, vt & vniuersa Antiquitas illud penitùs *tacuerit*; vtque Tu, omni aliorum patrocinio destitutus, necesse haberes hoc, veluti, Achilleum tuum Argumentum tuâ solius authoritate, scilicet, promulgare.

Postremò à Pontifice *Sergio III.*[a] (vel, vt alij, IV.[o]) iam, per mille plus minùs Annos, omnes ferè [o] *Pontifices* nomina sua Christiana, quæ in sacro Baptismate susceperant, expunxerunt. Ab hoc enim *Sergio* [p] *Manauit dein* (inquit Polydorus) *mos ad posteros, vt qui Pontifices crearentur, omisso priore nomine, eligerent sibi vnum aliquod ex Pontificum, qui anteà fuerunt, nominibus.* Istosnè igitur non ineptissimos Baptismatis *Pacti* ab alijs exactores

[o] *Masson. in vitâ Serg. 4.*

[p] *Polyd. Virgil. de Inuent. l. 4. c. 10. Edit. Anno. 1558.*

res putemus, qui nomina sua, solenni baptismo anteà imposita & consecrata, tanquàm perpetua sacri illius *Pacti* [illegible], suapte sponte deleuerunt? In qua *Christiani* nominis renunciatione an aliquod *Antichristiani* mysterij lateat, ipsi Pontifices viderint. De Ratione *Paternitatis Pontificia* diximus, quàm dupliciter confirmare ex Scripturis eniteris.

Confirmatio I. vniuersalis Paternitatis Pontificia.

Bellarminus de Offic.

" *Quod enim B. Paulus* * *dicebat Corinthijs, si decem millia* 1.Cor.4.15.
" *Pædagogorum habeatis, sed non multos Patres, in Christo*
" *Iesu per Euangelium vos genui; Idem dicere potest*
" *summus Pontifex fidelibus omnibus. Atque ad hoc &c.*
Pag. 28.

I. ANIMADVERSIO.

Paulinum exemplum à Bellarmino prauè inuerti, & aliorsum trahi. SECT. XXV.

IN verbis præcedentibus asseruisti *Pontificem omnium fidelium Patrem esse, quià per Verbum Dei alios filios spirituales gigneret, vel per se* (inquis,) *vel per alios.* Ad hoc probandum, subindè attexis, [*Quod enim B. Paulus &c.*] Priùs igitur nos de *Paulo*, pòst de *Papa* videbimus. *Paulum* verò *per se, non per alios*, id est, suâ, non aliorum prædicatione hosce *Corinthios* ad fidem genuisse tam certum esse, quàm quod certissimum, vestrum Thomam testem appello. [q] *Considerandum est* (inquit) *quòd Pater est, qui primò genuit, Pædagogus autem, qui natum nutrit, atque erudit: Apostolus igitur dicit se Patrem, quià primo eis Euangelium prædicabat,* [*In Christo, inquit, vos genui.*] --- *Alios autem Pædagogos vocat, qui Christiani, postquàm fidem receperunt, eos adiuuârunt. Et intelligit eandem esse Comparationem hoc in loco Pædagogi ad Patrem, quæ suprà cap. 3. Rigatoris*

q Aquinas in hunc locum.

toris ad plantatorem; & super-ædificatoris ad fundatorem. Hæc ille. Quæ ille quidem ab Hieronymo discere potuit, [*Ego vos genui*,] id est, (inquit) [r] *Me prædicante vos in nouam vitam reformati estis. Omnes verò, qui ab alio geniti* (nempe Pædagogi) *ministrant, Patres dici non possunt.* Proindè dum Tu *Papam*, quià *gignit per Alios, fidelium Patrem* esse contendis, ab exemplo *Pauli, qui genuit per se*, contra disertissimam *Pauli* sententiam: *Patrem* cum *Pædagogo*; *Plantatorem* cum *Rigatore*; *Fundatorem* cum *Super-ædificatore*; *Primum* cum *Secundo*; *Unum* cum *Alio* perperàm absurdéque confundis.

r Hieron. in 1. Cor. 4.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XXVI.

Absurdè statui, Papam filios gignere tantùm per Vicarios.

S. *Paulus* prędicabat *per se*, & *Fidelium Pater* iure dici potuit: *Papam* autem prædicatorem ac Concionatorem per aliquot retrò secula vix sanè vllum historiæ vestræ meminerunt: ac propterea Tu, catus homo scilicet, eum *Per alios gignentem* introducis *Patrem*. Id quod nobis portenti simile videtur, vti & * Hieronymo, qui aliorum *Ministros Patres* dici posse planè negat. Sed apud vos licet Confessario [f] *Imponere pœnitentiam pœnitenti, per se, vel per alium implendam; ita vt vnus pro alio ieiunet.* Licet populo vestro in Sacramento [t] *Spiritualiter comedere per Sacerdotem, tanquàm per os suum.* Licet *Papa* spiritualiter *gignere per alios*. Denique vestra *Africa* quid monstri non alit? De Pontificis officio *prædicandi per se*, & *non per alium*, pleniùs * differemus, cùm ad *Pastoris* Titulum discutiendum deuenerimus.

* *Iam suprà lit. r.*
f *Toletus Ies. Instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 11. §.* Aduertendum 6.
t *Vincent. Serm. æstiu. in octaua corp. Christi.* *Simile habet Ecchius in Enchirid. pag.* 114. Sacerdos in persona totius populi offert, & sumit sub vtrâque specie, in cuius persona totus populus spirituali quadam sumptione sanguinem Christi bibere gaudenter debet credere.
* *Infrà cap. 2. §. 16. & deinceps.*

Confirmatio II. Paternitatis Papalis, ab exemplo Petri.

Bellarminus de Offic.

" *Atque ad hoc significandum voluit Deus vt primus om-*
" *nium, qui tam ex Iudæis quàm ex Gentilibus filios spiri-*
" *tuales*

" *tuales per verbum & baptismum genuit, S. Petrus fuerit:*
" *ipse enim primus, accepto Spiritu sancto, * die Pentecostis* * Act. 2.
" *Euangelium prædicauit Iudæis, & conuersos ad fidem bap-*
" *tizari iussit, & ipse idem primus Cornelio Gentili & eius*
" *familiæ prædicauit, & credentes iussit baptizari. Pater*
" *ergò Petrus fuit.* --- Pag. 26. --- Hoc autem quid sibi velit alibi dilucidiùs explicas.

Explicatio.

[a] *Prærogatiua Petri decima-tertia est, quòd primus * Euangelium promulgans, tria millia hominum conuertebat.* [x] *Decima-septima, quòd primus omnium incepit * prædicare Gentilibus in domo Cornelij, sicut antè Iudæis.* [y] *Ex quibus Petri Primatus confirmatur; etiam in ipsos Apostolos.*

a Bellarm. lib. 1. de Pont. c. 22. * Act. 2. x Ibid. §. Decima-septima. * Act. 10. y Ibid. cap. 17. initio.

I. ANIMADVERSIO.

Primùm reuerà Petrum inter Apostolos, non verò propriè Primatem fuisse. SECT. XXVII.

HÆc tua illatio nullo cùm negotio refellitur; nam quoties *Petrus* in Scripturis vel in [a] nomenclatura Apostolorum, vel in muneris Apostolici executione *Primus* nominatur, *Primatus* quidem eius intelligitur; sed ex prioritate ætatis, aut vocationis, aut zeli, aut denique Ordinis: at Authoritatis, aut Iurisdictionis in Apostolos alios nequaquàm. Dicam, si potero, expressiùs. *Petrus* Inter, non In ipsos *Apostolos* primatum habuit. Hæc distinctio quoties objicitur à nostris, solet esse vobis [illegible]; hàc semel auditâ, Aduersarius obmutescit ilicò: citiùs clauam extorquebit Herculi, quàm hanc è manibus nostris excutiat eorum quispiam. Quî n. possit? [b] quùm præsertim *Petrus* Apostolatus sui sæpiùs meminerit, *Papatus* verò, aut *Pontificatus*, aut etiam supremi Vicariatus nusquàm; sed nè *Primatus* quidem, quamuis

a Aliter tamen Gal. 2. vers. 9. Iacobus, Cephas, Iohannes &c.

b 1. Pet. 1. 2. Pet. 1. & alibi.

hi tituli ad *Primatum* eum, quem neoterici Pontifices crepant, corroborandum facerent maximè.

Hæc obiectio in causæ ipsius visceribus hæret: solutionem igitur, si placet, attende (Lector) & si fortè quid inter *Petrum*, & *Papam* intersit anteà ignores, nunc à Salmerone Iesuitâ discas. [e] *Cùm Petrus* (inquit) *non tantùm esset Pastor vniuersalis Ecclesiæ, sed etiam Apostolus, cuius proprium erat munus, vniuersum orbem lustrare, & Euangelio illustrare, maluit tamen perfungi Apostolico munere, discurrendo per omnes Prouincias, erigendo Ecclesias, & Ministros, & Episcopos ordinando* (quæ munia scilicet erant Petro cum cæteris Apostolis communia) *quàm pastoratu, in quo tantùm erat Coryphæus, & vniuersarum Christi ouium Iudex, & sub se peculiarium Pastorum; ità vt videretur quodammodò Pastoratum suum negligere, & primatum: & cùm cæteris Apostolis tanquàm fratrem & æqualem se gerere elegit, non autem vt maiorem, & ipsorum caput, & Rectorem. Nam si Petrus, vt Rom. Pontifex, & Christi Vicarius scripsisset, videretur in suis scriptis ius Ecclesiasticum, seu, quod idem est, Pontificium dictâsse, potiùs, quàm diuinum.* Hæc ille. Bellarminus vi disputationis, veluti tempestatis æstu, in transuersum actus, *Primatum Pontificis* suprà omnes *Apostolos*, ex gestis *Petri* colligit: Iesuita Salmeron tranquillo animo, veluti aëre sereno & liquido omnia prospiciens atque perpendens, ipse etiam Bellarmino antiquior, *Petrum gessisse se*, imò vel etiam *scripsisse vt Pontificem* disertè negat. Non est igitur cur deinceps quis dicat *Petrum* vnquàm *Papâ* grauidum fuisse, sed potiùs *Papam* ventosâ de *Petro* opinione tumidum atque inflatum, nil aliud quam ἀνεμιαῖον suâ hâc paternitate genuisse.

[e] Salmer. Iesu. Com. in 1. Pet. 1. disp. 1. in tit. & §. Dicendum itaque. Tom. 16.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XXVIII.

Paulum æquè Patrem fidelium ac Petrum fuisse.

IAm verò, ad *Conuersos* quod spectat, *Petrus* (inquis) *primus Iudæorum & Gentilium quorundam conuersor fuit.* Quid ergò? an propterea (id enim indè colligis) *omnium*

nium fidelium conuersorum vel per se, vel per alios Pater Petrus fuit? An *Paulus*, qui (vt ipse [d] alibi fateris) *plures gentes ad fidem perduxit, quàm Petrus*, filios Petro genuit? Errauit igitur Apostolus *Paulus*, quùm non modò erga conuersos *Corinthios*, sed etiam erga *Timotheum*, & *Titum Paternitatem* sibi soli vendicauit. De *Corinthijs*. [e] *Patres* (inquit) *non multos habuistis, in Christo Iesu, per Euangelium, Ego vos genui. Timotheum* etiam & *Titum* vocat [f] γνήσια τέκνα, *germanos suos filios, secundùm fidem*. Nisi igitur eo peruersitatis deueneris, vt *Petrum* (quod à Græco Πάππας significat Patrem Patris) Papam Pauli constituas, erroris manifestò reuinceris.

d Bellar. l. 1. de Rom. Pont. c. 17. §. Denique.

e 1. Cor. 4. 15.

f 1. Tim 1. 2. Tit. 1. 4.

Ratio II.ª ad probandum Papam esse Principum Patrem; sumitur ex Ritibus Papalibus.

Bellarminus de Offic.

" *Quod ipsum ritus declarat, qui in coronatione Pontificis*
" *adhibetur, cùm Decanus Cardinalium orans pro Pontifice*
" *vocat eum Patrem Regum, & Principum Christianorum.*—
pag. 26.

I. ANIMADVERSIO.

Ritus Pontificios subindè mutabiles esse, & nonnunquàm significationis inertis. Sect. XXIX.

AN' *Ritus?* etiam *declarat?* adeóque *idipsum?* qui deinceps *Ritus in coronatione Pontificis adhibetur per Decanum* quóque? inque eum finem, vt *Papam Regum Patrem* esse demonstret? In his singulis nugaris strenuè. Quasi verò Rom. Ecclesiæ *Ritus* perpetui esse solerent; & non, veluti alati & volátiles essent, hodiè in vsu, paulò post euolent perpetim. Ecclesiæ Romanæ, tempore Gregorij I. *Ritus* obtinuit, vt, quùm *Missarum* solennia celebrarentur, [g] *Diaconus clamaret, si quis non communicet, det locum.* Qui *Ritus* à prima vsque *Christi* institutione, per mille Annos, in eadem Ecclesia celebratus, nunc planè exoleuit & exulauit. Neque etiam sunt omnes

g Greg. Dialog. l. 2. cap. 23.

Ritus vestri liquidi & *Declarantes*: nam ille *Ritus*, quem, [b] (*Contra quam à Christo fuit institutum*) Concilium Tridentinum ore sacrilego decreuit, [i] *Vt submissâ voce verba Consecrationis proferantur*; totus mutus est, nec *declarat* (quod sciam) quicquam. Quin insuper complures apud vos frequenti sunt in vsu *Ritus*, qui nihil minùs *declarant*, quàm *idipsum*, ad quod significandum instituuntur: vt facile esset ostendere ex *Abulensi*, *Holcotto*, *Durando*, atque alijs, de quibusdam *Ritibus*, qui apud vos pro veris habentur Sacramentis. Sed solennis illa *Pontificis* vestri *Coronatio* me ad se inuitat; hæc minora relinque. e hortatur.

b Erasmus de Concord. Eccles. versus finem. Similiter Mald. Ies. sum. q. 24 art. 2.
i Conc. Trid. sess. 22. ca. 9.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XXX. *Nouellum Coronationis Pontificis Ritum Paternitatis antiquitatem malè confirmare.*

APud Antiquos de *Consecratione*, aut (si minùs hæc vox tibi arriserit) de *Creatione Pontificis* sæpè legitur; de *Coronatione* (quod sciam) nusquam: id quod non ægrè concedit Balbus I. C.[tus] vester. [k] *Nec coronandi Pontificis consuetudo*, inquit, *admodum est vetusta. olim à Clero populóque Rom. Pontifices electi* (*vbi intercesserat Imperatoris authoritas*) *Cathedra D. Petri insidebant*, *nullis alijs cæremonijs adhibitis: demùm increbuit vsus, in hunc vsque diem obseruatus, vt simul ac quis designatus est Pontifex, inter Missarum solennia per Præsulem Ostiensem coronetur.* Hæc ille, de *Ritu* minimè vetusto. Erras igitur, si ex nouo *Coronationis ritu* Pontificis *Paternitatem* veterem *declarari* magis putes, quàm ex prima barbæ lanugine senectutem. Forsan hic *Ritus* eò celebrior & honorificentior tibi, *Cardinali*, videtur; quòd *Decanum Cardinalium* præconem habet. Noli tu nimiùm de re isthac gloriari; nam [l] *In Pontificia domo marmorea sella spectatur circa medium inanis, in qua nouus Pontifex continuò ab eius creatione residet, vt ab vltimo Diacono* (Cardinale sc.) *sedentis*, — &c. Reliqua proloqui me pudor prohibet, includitque vocem.

k Balbus de Coron. p. 7.
l Sabell. Aeneid 9. lib. 1.

III. ANIMADVERSIO.

Coronatio Pontificis quàm nouiter cœperit in vsu haberi. SECT. XXXI.

ADhuc hærerem, nec satis perciperem quomodò non solœcismũ faceret *Pontifex coronâ indutus* æq; ac *Bos ephippÿs*; nisi legissem [m] *Papam consecrari vt Sacerdotem, coronari vt Regem.* Vnde Innocentius III. Papa dicit *Rom. Pontificem in signum Imperÿ vti regno* (id est Coronâ) *in signum Pontificÿ, vti mitrâ.* Si *Papa*, Idem, & *Rex*, tùm *Romanus Rex* iuxta ac *Papa* appellari possit. Sed *Rex* esto; huius tamen *Regnum* non valdè antiquum, cuius arx ipsa, *Roma*, non ante Annum millesimum quadringentesimum Illi contigit: nam, Balbus vester asserit, [o] *Ex Pontificibus primum Bonifacium IX. Anno* cIɔcccc. *vrbis Romæ dominatum sibi vendicare tentauisse*; ipsum enim *vrbem ingressum, munitâ mole Hadriani mœnibus & turribus, dominatu vrbis sensim potitum esse.* De *Regno* aut *Titulis* nullam facessam vobis ampliùs negotium. De *Corona*, & Regijs Insignijs agemus. Durantum (cuius [a] *Libros pereruditos, & antiquæ veritatis plenos* dicitis) consulere liceat: apud quem tàm immensam *Rituum* farraginem esse video, vt Religio vestra, velut omni varietate colorum picta vestis, corporis tamen expers esse videatur.

m Augustinus de Ancona Tract. de potest. Eccles. q. 7.

n Innoc. 3. Serm. 1. apud Fra. Schotti Itiner. part. 2. p. 176

o Balbus de Coronat. pag 51. ex Platina in vita Bonifacÿ 9.

a Possevin. Appar. Tit Iohannes Durantus.

IV. ANIMADVERSIO.

Pontificem Coronam ostentare, vt Principes faciliùs Coronis suis exuat. SECT. XXXII.

AD *Coronationem* quod attinet. [b] *Summus Pontifex* (inquit; quod & [c] Durandus *notandum* esse monuit) *non solùm Mitrâ, sed & Coronâ uti solet. Innocentius III. Papa*, (*serm.* 1. *in Festo S. Syluestri*) *Romanus Pontifex, inquit, in signum Imperÿ vtitur regno* (*id est, Corona, quæ regnum dicitur,*) *& in signum Pontificis vtitur mitrâ: sed mitrâ semper vtitur & vbique; coronâ verò nec vbique, nec semper; quia Pontificalis authoritas est prior &, dignior, & diffusior quàm Imperialis. Et* (*in serm. de consecrat. Pont.*) *in*

b Durantus de ritib. l. 2. c. 9. num. 36.

c Durand. Ration. l. 3. c. 13.

in signum Spiritualium donorum datur mihi mitrâ; in signum Temporalium, Corona; Mitra pro Sacerdotio, Corona pro Regno. Pontifex antiquitùs *Sacerdos*; post *Rex*; tandem factus *Imperator*; qui, quasi ex Imperiali fastigio, *Dictatu* suo statuit, [d] *Quòd solus Rom. Pontifex possit vti Imperalibus Insignijs.* Sic *Gregorius* VII. (circiter Ann. Domini CIↃLXXIII: aliter autem visum erat *Syluestro* I. Pont. (circiter Annum CCCXIV.) [e] *Qui*, teste Platinâ, *concessum sibi Diadema aureum distinctum gemmis aspernatus est, tanquàm religioso capiti minimè conueniens.* O tempora! quid facitis? Hic *aspernatus* est *Diadema*; ille arripit, vel arrogat potius: ita vt in eo, quod * *Durandus notandum* dixit, hoc occurrat *Notatu* sanè dignissimum, nimirùm; solenne esse *Pontificibus* (à Gregorij VII. temporibus in hunc vsque diem) vt per ieiunas Cæremonias, & à se confictas, in *Regum* possessiones vafrè callidéque irreperent. Huius exemplum minimè obscurum esse potest, quod (vt Balbus vester, non sine irrisione, obseruat) [f] *Canonista* (id est, vt ego interpretor, Pontificis asseclæ) *Imperij iura*, inquit, *labefactare studentes, non legitimum Imperatorem censebant sine Pontificis coronatione.*

Papa igitur vah quantus repentè prodijt *Imperator*; qui Regna aliena auferendi iuxta & conferendi ius sibi vendicat: *Conferendi*, vt *Papa*, (risum contine, Lector, si potes) qui nè redderet quod ipse iniustè abstulerat, dedisse dicitur [g] *Regnum Siciliæ & Apuliæ Comiti Richardo*; sed eâ lege, & conditione, vt *Comes* illud suis viribus acquireret: proinde *Comes* respondit, *Hoc idem esse, ac si quis diceret, vendo, vel do tibi Lunam, ascende, & apprehende eam.* Regna verò *auferendi* potestatem sibi *Papam* arrogare, nimis compertum habemus: imò Bellarminus ipse de numero [h] *Pontificum, qui Imperatores, & Principes regnis suis priuârunt*, non mediocriter gloriatur. Quam Pontificum tyrannidem primò ex Cæremonialibus huiusmodi obseruationibus ortum habuisse,

Histo-

d Greg. 7. Epist. 55. inter dictat. suos; vt refert Binius Tom. 3. Conc. part. 2. fol. 1196.

e Platina in vita Syluestri I.

* *Suprà lit. c.*

f Balbus de Coronat. pag. 35. 36. 37.

g Matt. Paris. hist. Angl. in Hen. 3 p. 864. Vid. exemplum aliud infra §. 39. lit. e.

h Bellar. l. 5. de Ro. Pont. c. 8.

Historici vestri Confessio disertè * docebit. *Oret* igitur *Decanus* vester *Cardinalium pro Pontificibus*; eosque *Regum & Principum Patres* appellitet; Ego Deum Opt. Max. *oro*, nè *Reges aut Principes* insidiosis *Pontificum Ritibus*, tanquàm retibus capiantur & implicentur. Ita secundam Rationem excussimus; sequitur Tertia.

Vide infrà.

Ratio III. pro Pontificis dignitate amplificandâ, ex factis Principum deducitur.

Bellarminus de Offic.

" *Atque hac etiam causa est, cur Reges Christiani, in creatione noui Pontificis, Legatos, siue Oratores mittant; qui reuerentiam & obedientiam Pontifici recens creato promittant, tanquam Patri spirituali.* pag. 26. 27.

Explicatio.

Sic hoc in loco; alibi verò explicatiùs. [i] *Quod autem Principes orthodoxi ita velint etiam à populis sibi subiectis iurari, vt simul velint suam Pontifici Max. fidelitatem & obedientiam conseruari; ex ipsâ reuerentia, & obedientia, quod nuper, de more, huic ipsi summo Pontifici Paulo V. publicè per Legatos suos exhibuerunt, luce clarius demonstratur. Vidimus enim, totâ spectante Româ, Legatos Reip. Lucensis, Genuensis, ac Venetæ cùm splendidissimo Comitatu ad vrbem aduenire, summi Pontificis pedes deosculari, Latinâ & perelleganti oratione reuerentiam & obedientiam totius Reip. exhibere. Vidimus Regem Hispaniarum, & post, per aliquod tempus, Regem Francorum Christianissimum per Oratores suos cùm eo procerum comitatu, eâque nobilium virorum multitudine, quæ tantorum Regum magnificentiam decuit, summi Pontificis deosculari pedes, eiq; amplissimis verbis per eloquentissimos Oratores suos, Reuerentiam & obedientiam præstare, quæ S. Petro, eiusq; Successoribus iure debetur.*

[i] *Bellar. Apol. con. librum de triplici nodo, c. 2 pag. 23.*

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XXXIII. *Qualia sint Romæ, & quàm visenda Spectacula.*

k Bern. Consid. ad Eugen.
l Bozius de signis Ecclesiæ Tom.1.lib. 11.cap.10.

VIdemus Romæ, ais Bellarmine? quid tùm posteà? *vidit* [k] *Bernardus* (nè [l] Bozius vester amplius queratur, *nos malè animatos offendi, quandò videmus pompam, quâ sæpè insolennibus apparatibus incedit Pontifex Rom.)* & minimè gauisus est *Videndo, Papam purpuratum, gemmis ornatum, & cæterampompam; in quibus Papa* (inquit) *successit Constantino, non Petro. Vidit* Platina, & vehementer ingemuit, [m] *Paulum II. Papam mitram gestantem, in quam multas opes contulit, coëmptis vndique, ac magnis pretijs, adamantibus, sapphiris, smaragdis, chrysolitis, iaspidibus, vnionibus, & quicquid gemmarum in pretio est; quibus ornatus, tanquàm alter Aaron, in publicum prodibat, inspici se ab hominibus volebat, & admirari.* Denique cùm *Roma* (vt Baronius vester vult) [n] *Theatrum mundi* sit, quid non *visibile Romæ?* Cùm verò etiam solennia isthæc spectacula, quæ vobis visu iucundissima videntur, ita sint per se lugenda; quid illic non lachrymabile cernas?

m Platina in eius vita.

n Baron. Anno 442. nu.12.

Enimuerò *vidimus*, inquis; vt *videnti* Tibi *Cardinali* pronior sit fides. quasi *Cardinales* etiam non *viderint* [o] *Stephanum Papam tantâ rabie sæuientem in corpus Papæ Formosi defuncti, vt extractum è tumulo, & habitu Pontificali spoliatum, ac seculari indutum, Laicorum sepulchro mandaret, abscissis priùs dextræ eius duobus digitis:* Aut [p] *Christopherum Papam Leonem V. prædecessorem suum in Tiberim conijcientem;* Aut [q] *Sergium Papam* eundem *Christophe-rum, in arctâ custodiâ vinctum, tenentem:* Aut [r] *Bonifacium VII. Cardinalem oculis priuantem:* Aut [s] *Vrbanum VI. vnum Cardinalem* (Esto verò Tu bono animo, Bellarmine; non enim erat hoc crimen, quale * Tuum, in Principes seculares, sed in ipsum Pontificem perpetratum) *læsæ Maiestatis damnatum, in mare proijci mandantem.* Sed quid turba Remi? Hoc, *totâ spectante Româ*, factum dicis; Esto, Atque eadem *Roma spectauit*, atque etiam coluit

o p q r s) Platina in horum Pontif. vitis.

* Supra in prolegom. huius libri.

s Ste-

[t] *Stephanum VII. Papam, qui Petri sedem* (fatente Baronio) *nefando & inaudito sacrilegio deturpauit*: Nec potuit non *spectare* proximis hisce temporibus (vt nôstis) *à* [u] *Sixto V. nobile admodùm lupanar Romæ extructum*.

t Baron Tom. 10. Anno 897. nu. 6.

u Agrippa de vanit. scient. cap. 64.

Quæ verò solennia *Roma spectet*, quid refert; quæ Ipsa facta est tam fœdum, per se, spectaculum, vt qui eam spectabat, testis oculatus, non potuerit non grauiter vicem eius dolere & deplorare. [x] *Vrbs* (inquit) *deformatissima; vbi sub sole maior malorum licentia, clamor, iniquitas; ne dicam, infamia, impudentia talis sanè at tanta, vt nemo credat, nisi qui* VIDERIT, *neget nemo, nisi qui* NON VIDERIT. Idem Author oblatâ sibi spe Cardinalatus, exclamat; [y] *Quid Romæ faciam, mentiri nescio.* Vbi, propter Meretricum multitudinem, viri aliquot graues coàcti sint fateri, dicendo; [z] *Nullâ in vrbe hanc corruptionem* VIDIMVS, *præterquàm in hâc (Româ,) omnium exemplari*: Necnon [a] Alius (quod cecinit Poëta de Ethnicis;) *Nunc, sub Petri Successoribus,*
------ Vrbs est iam tota Lupanar.

x Espen. Comm. in 1. Tim. Digress. 2. q. 2. pag. 67. vsque ad 76.

y Espen. varij Tract. in epist. ad Cardin. Castilionaeum fol. 12.

z Idem de Continent. lib. 3. ca. 4. pag. 241.

a Alius ibidem.

Denique Baptista vester Mantuanus;
[b] *Roma vale, vidi, satis est vidisse; reuertar?*
Cùm leno, meretrix, scurra, cinædus ero.

b B. Mantuan. Carmelita.

Nonne igitur horrendum spectaculum iam *Roma* ipsa visa est? at heu! quantò horribilius & execrabilius, quùm (fatentibus etiam [c] duobus Iesuitis) posthàc ipsius *Antichristi Sedes* necessariò *spectanda* fuerit. Nihil igitur pensi habemus, quid hic *Populus Romanus spectet*, magis quàm *Romanus* ille multò antiquior, de quo, Theatrum spectante, Poëta; ---- *Populi frons durior huius.*

c Ribera, & Viegas Iesuitæ in Comment. suis in Apocalyp.

II. ANIMADVERSIO.

Reuerentia Pontificibus exhibitâ; Qualis & quanta sit.

SECT. XXXIV.

Reuerendissimus, &, propter eximiam eruditionem, plurimùm suspiciendus Episcopus Eliensis, hoc

Tuum, de *Reuerentia Pontificibus exhibitâ*, tanquàm *pompæ* quàm *palestræ* aptius [d] exagitat. Næ ego imprudens essem, si illam vestram πάνυ φανταστικὴν imaginem, quàm hic noster *Apelles* tàm singulari artificio depinxit, penicillo meo adumbrare aggrederer? Nostri instituti est, suffragijs vestris, (vt alia ferè omnia) ità hoc caducum Argumentum profligare; eámque tùm *Reuerentiam*, tùm *Obedientiam* (quam Tu *Pontificibus deberi* astruis) vestris viribus expugnare.

[d] *Respons. ad Apolog. Card. Bellar.*

Primo autem in loco Lectori vt constet, par est, quæ, quantáque sit ista *Reuerentia*, quam *Papæ* sibi, tanquàm honoris sui *Symbolum* proprium, ascifcunt? De hac copiosissimè scripsisse videtur Bozius, *Congregationis Oratorij Presbyter*: quem Ego (licet indignissimus sit) in scenam producam. [e] *Qui nolunt Papis* (inquit) *maximos honores exhiberi, illi vnà cùm Pharisæis volunt Christum cruci affixum.* At quem Tu, Conuiciator vanissime, *maximum honorem* esse somnias? perge, quid dices? [f] *Quid dicam? faciunt impij isti Christo se maiores, qui ad pedes Apostolorum se abiecit, abstersit illos, & verisimiliter illos exosculatus est.* O ridiculum caput! Sed quid porrò? *In hoc exemplum dans nobis, vt quod ipse fecit, & Nos faciamus; ampliúsque assero, peccaret Pontifex si honores istos non admitteret: teste ipso Christo, qui Petro dixit, non habiturum eum partem secum, nisi à Christo acciperet hunc honorem, vt ad pedes eius se abijceret.* Nempè, quod personale fuit *Petro*, id commune omnibus Pontificibus esse vis, etiam sub *necessitate salutis*: quasi actum iam esset scilicet de *Pontificis* anima, nisi quam Obedientiam *Christi mandato Petrus* præstitit, eandem ille ab omnibus exigat *Christianis*. En hominis amentiam! quid concludes tandem? [g] *Papa Christi Vicarius in Cælo regnantis, cui subiecta esse debent omnia, nullos non honores, quamdiù tenet illius personam, iure potest vendicare.* O apertam blasphemiam! quam nullus Christianus non horreat execreturque: & tamen in eandem, ferè, sententiam Lorinus Iesuita.

[e] *Bozius de signis Tom. 1. l. 11. c. 10. pag. 913.*

[f] *Ibid. verbis seqq.*

[g] *Hanc Conclusionem præmisit, pag. 906.*

Iesuita. [h] *Nos* (inquit) *in quolibet Pontifice agnoscentes Christum ipsum, cuius vices in terris gerit, ad illius pedes exosculandos proni prouoluimur:* & in hunc finem sacris Scripturis insigniter abutitur. h Lorin. Ies. in Act. 10.

Hæc ipsi Paparum asseclæ. quid Domini Papæ ipsi? Illinè vt æquis animis hanc crassam, pro sua honorificentia, adulationem sustineant? sustineant verò? imò eundem *honorem*, tanquàm proprium sibi vendicant etiam imperantque. Nam *Gregorius VII. Papa*, inter priuilegia Rom. Pontificis, nono loco recensuit, quòd [i] *Solius Papæ pedes omnes Principes exoscularentur.* Ità vt inter *Pontifices* iam nec, ob tyrannidem, *Nerones*; nec ob luxuriam, *Heliogabali*; nec, ob insolentiam, *Tarquinij superbi* deesse videantur. Denique in *Libro Caremonialium* Papalium præscribitur, quòd [k] *Omnes Mortales, cuiuscunque sint dignitatis & præeminentiæ, cùm primùm in conspectum Pontificis veniunt, ter debeant ante Illum genuflectere, & pedes eius osculari, in honorem Iesu, cuius vicem gerit.* Quamuis apud Lectorem ingenuum hanc tam intolerabilem *Pontificum* arrogantiam denotâsse, difflâsse; & penitùs dissipâsse sit: nihilominus Argumenta Aduersariorum conuellam, nè se despectos magis quàm non refutatos esse queritentur.

i Binius Tom. 3. part. 2. fol. 1196. ex Greg. VII epist. 55. dictat. 9. & Lorinus Ies. in act. 10. pag. 455.

k Lib. 3. Caremon. Pont. Sect. 3. cap. 3.

III ANIMADVERSIO.

SECT. XXXV.

Putida Bozij Rationes, pro Osculo pedum Pontificis, diluuntur.

DVobus præcipuè fundamentis Bozij vestri defensio niti videtur; authoritate, scilicet, *Christi*, & dignitate eius *Vicarij*. In vtroque refellitur. I.° enim *Christus*, vbi lauâsset pedes Discipulorum, *Exemplum* (ait) *dedi vobis, vt vos similiter faciatis.* Sensus est (expositore Maldonato Iesuitâ) [l] *Dum contentio facta est inter Discipulos,* * *Quis eorum esset maior, prauenit Christus, & hoc exemplo suo, & exhortatione eos ad humilitatem prouocat: & persequitur Argumentum proximis verbis; Amen, dico*

l Maldon. Ies. Comment. in Ioh. 13.
* Luc. 22.

co vobis, non est seruus maior Domino suo, neque Apostolus maior eo, à quo mittitur. Hæc Ille. Obseruanda imprimis est *Domini* nostri Logica; *Quod si Ego* (ait Christus) *Dominus & Magister vester laui pedes vestros, debetis vos alter alterius pedes lauare.* Dictis factisque suis Discipulos instituit & erudit ad humilitatem, & ex *Reuerentia*, quam suâ sponte in eos, vt *Dominus in seruos*, contulit, docuit, *Reuerentiam* inter *Seruos* debere esse mutuam atque reciprocam: *Debetis* (inquit) *alter alterius pedes lauare*; Id est; indicia & testimonia mutui obsequij præstare. At *Papa* metaphysica multò sublimior; * *Solius Papa pedes exosculandi sunt.* Sic *Seruus Seruorum Dei* scilicet. Deindè ità causam hanc tractant Pontificij ac si quicquid externi honoris dabatur *Christo*, eius etiam * *Vicario debeatur*; quia honos *Vicario exhibitus in Christum redundat, cuius ille personam gerit*; parùm considerantes (quod tamen Nauarrus docere eos potuit) quòd licet *honor exhibitus Vicario* principalitèr exhibetur Ei cuius est *Vicarius* (non ei, qui est *Vicarius*, nisi per quandam dam *redundantiam*) nihilominùs [m] *Etiamsi Vicarius*, inquit, *honorandus sit, tanquam vicem tenens & locum principalis Domini, tamen non eodem honore.* Et, exempli causa, insistit in hoc Ritu *osculandi pedē Pontificis: Osculamur* (inquit) *pedes Papa honoris gratiâ; non tamen id facimus eius gratiâ; etiam à latere minus eius delegato.* Sic ille. Apud hosce homines consequentia eiusdem honoris, quæ à Legato Pontificis ad ipsum Pontificem non valet; tamen à *Vicario Christi* ad (infinite maiorem) *Christum* ipsum valebit. O Stagirita, vt Tu nunc vapulas?

* Suprà. lit. kk.

* Paulò suprà lit. g. h.

m Nauar. Tom. 1. Comment. in Ca. Humanæ aures. q. 2. pa. 335.

Summa est. *Papam Christi Vicarium* (vt ita eum esse demus) *Domini* ipsius exemplo superbiæ non mediocris damnari. Huc etiam facit celebre illud [n] *Petri* Exemplum, qui *Cornelium ad pedes eius procidentem, & adorantem leuauit, dicens, surge, & ego Homo sum.* Causam, cur *Petrus* hanc *Cornelij* demissionem recusauerit, præcipua & ferè sola, quæ reddi ab Antiquis solet, hæc est;

n Act. 10. 25.

vt

vt *Petrus* nimiam *Cornelij* de ipso opinionem corrigeret; non quòd opinionem aliquam Diuinitatis de *Petro* conceperit. Vos testes appello. o *Non est* (inquit Iesuita) *verisimile Cornelium, qui religiosus dicitur, & timens Deum, cultum Deo debitum in creaturam transtulisse.* Cur igitur *honorem* istum repudiauit *Petrus*, verus (licet non solus) *Christi Vicarius?* Respondent Iesuitæ & fatentur (sed sensu suo) p *Petrum hoc præmium honoris teneræ Ecclesiæ principijs reiecisse* (quasi seruijsset tempori *Petrus*, donec tempus Illi seruiret) *vt ille doctrinam vitandæ ambitionis Successoribus suis traderet.* At quàm egregiè profecerint isti *Petri* successores, tàm *Legatorum Principum*, quàm *Regum* ipsorum exempla, à quibus hæc *Reuerentia Pontifici exhibita* fuit, satis declarant. *Petrus* enim oblatum sibi tantum honorem respuit; Pontifex verò maiorem affectat, exigit, & (si opus est) extorquet. *Petrus Cornelium* ἐπὶ ποσὶ χαμαί, seu *Centurionem ad pedes* suos procumbere non siuit: *Pontifex Chiliarchas*, & *Chiliarcharum Dominos* ipsos *Reges*, & *summos Monarchas*, totà *spectante Româ*, & applaudentibus *Cardinalibus*, ad *pedes suos osculandos* adegisse seriò gestit. q *Petrus exurgit in medio Discipulorum*, nempè, r *Reuerentiam eis exhibens: Papa* autem, vbi semel sedem occupauerit (quantum ego intelligo) *in medio* licet *Principum* Christianorum choro, non magis assurgere, aut curuare se, quàm *Elephas*, potest. Neque sanè expectandum, vt ille obiectum sibi à *Petro* conseruo *Humilitatis* exemplum sequatur, qui *Domini* eius exemplum præceptúmque contemnit.

o Salmeron. Ies. Tom. 11. Tract. 32. p. 210.

p Lorinus Ies. in Act. 10. Salmeron. quo supra.

q Act. 15. 7.

r Lorinus Ies. in eum locum.

VI. ANIMADVERSIO.

Eundem Ritum, osculandi Pontificum pedes, *ab ipsis Pontificijs reprehendi.* SECT. XXXVI.

EXigant *Pontifices* licet hunc à *Principibus* honorem, & eum sibi quasi * peculiarem arrogent; non deerunt tamen etiam qui huic morbo medicam manum adhibeant, vomicámque aperiant. Polydori Virgilij vestri verba sunt

* Supra S. A. 39. lit. i.

sunt clarissima. [f] *Voluit proculdubiò* (inquit) *Cornelius pedes Apostoli Petri exosculari, sed pater mansuetudinis plenus id fieri non est passus, dicens, Surge, nam & ego homo sum. O vocem memorabilem atque salutarem! si benè multi hodiè se quoque homines esse perpenderent; qui propterea, quia Sacerdotio prædīti sunt, planè se reliquorum mortalium longè, post hominum memoriam, imperiosissimos Dominos præbent, non communes Patres, uti fieri deberet: ita usu venit, ut nos Pontificum nostrorum pedes exosculemur; illúdque institutum à Romanis Pontificibus dixerim.* Hæc Polydorus. Quam linguam Pontificij [t] *Pontificij* Inquisitores Expurgatorij radicitùs euulserunt; haud mitiùs cùm Erasmo acturi, qui paritèr non rarò nimis prodigus solet esse veritatis. [a] *Maximinus Senior* (inquit) *nunquàm ad pedum suorum osculationem quenquam admisit, nam [Absit, ait, ut pedibus meis oscula quis figat.] Ubi sunt igitur qui non modò ingenuos verumetiam summos Monarchas ad oscula, non pedum dico, sed calceorum, non admittant modò, sed quodammodò cogant?* Hæc ille. Et dubio procul Massonius Historicus vester in eandem spongiam deletilem olim incumbet; quæ tamen Ille *notatu* digna censuit, ego minimè reticebo. [b] *Notabo* (inquit) *Iacobi Fabri prudentissimi iuris verba, uz. [Papa in verbis dicit se Seruum Seruorum Dei, de facto tamen se adorari permittit, quod Angelus in Apocalypsi refugit.] Videtur autem id dicere, quasi damnans consuetudinem moremq; eorum, qui demississimè procumbunt ad pedes Pontificis, ut signum Crucis in superficie calcei intextum deosculentur: qui mos, an sit antiquissimus, nescio, nondum enim omnia legi; sed hoc scio, Consuetudinem illam Cisalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad huius generis obsequia & demissiones natæ.* Hæc ille.

Quod *Maximinus* dixit accepimus; *Absit*, inquit, *ut quisquam pedibus meis oscula figat.* Pontifex contrà, *Absit ut non oscula figant Papæ solius pedibus Mortales omnes.* At *Papa* quamuis *Maximino* maior, scilicet, maior tamen *Magno Gregorio* (qui idem *Papa*) profectò non est. quid ille?

[f] *Polyd. Virgil. Inuent. l. 4. c. 13 Lugduni Ann. 1558.*

[t] *Index Expurg. Belg. testimonium hoc deleri mandat,* pag. 196.

[a] *Erasm.*

[b] *Masson. in Bened. 12. pag. 286. b. & 287 a.*

ille? Lorinus Iesuita narrabit: [c] *Gregorius Magnus, Is* (inquit) *qui cùm celsitudine Pontificiæ Maiestatis Christianam humilitatem summoperè coluit, &, vt priùs cognominis, Petri illam modestiam celebrauit; Ioannem Abbatem Persam (vt est in prato spirituali) ad se adorandum in media vrbe* (Româ igitur spectante) *progredientem præuertit, prosternendo se humi coram Illo, negans se surgere priùs, quàm illum surrexisse vidisset.* Bonum factum. At vt nunc sunt hominum mores, citiùs quis *Camelum volantem* cernat, quàm *Pontificem Romanum* ad cuiusquam vel *Imperatoris pedes procumbentem.* His de hoc *Reuerentiæ* genere sic expositis, ad *Obedientiam* accedamus.

[c] Lorinus Ies. in Act. 10.

De Obedientia Legatorum Principum, & Rerumpubl. Rom. Pontifici exhibitâ.

Bellarminus de Offic.

" * *Vidimus & isthic Rerumpublicarum & Regum Legatos*
" *exosculantes pedem Pontificis, & Dominorum suorum no-*
" *mine Reuerentiam & Obedientiam exhibentes, eiusque*
" *Successoribus promittentes &c.* Pag. 26.27.

* Et suprà, ex Apol. Bellar.

I. ANIMADVERSIO.

Quo tendat immodica Pontifici habita Reuerentia.

Sect. XXXVII.

Vidistis igitur, quod Solem vidisse pudeat: sed veniat insuper vobis in mentem illud, quod, in omni negotio, humana diuináque iura plurimùm efflagitant, *Videndum est quatenùs.* Tu igitur etiam atque etiam *Vide* quoúsque: nam (vt eos memorem, in quibus Tu maximè insistis) *Dux, & Respubl. Venetorum* nonnè *Interdicto* Pontificis vestri, *De bonis emphyteuticis*, parere renuerunt? *Henricus IIII.* nuperus *Rex Francorum* an persuaderi sibi passus est vnquàm *Concilij Tridentini* decreta amplecti, aut in Regnum suum admittere? *Hispaniarum* Regem *Philippum III.* in eà causa, (quam Baronius Cardinalis

dinalis

dinalis ità vehementer vrget) de *Regno Siciliæ*, noluisse cedere, orbi Christiano notum est. Et quàm parùm conuēnit olim inter *Regem Hispaniæ*, & *Papam*, [d] *Bellum* illud inter *Philippum II.* & *Paulum IV. Pontificem* palàm testatur. Vtcunque, permagni sanè sua interesse *Principes* existimabunt, si ex nimijs illis officijs, & exuberantibus, erga *Pontificem*, obsequijs aliquid amputetur; siquidem apud se diligentiùs perpenderint, quàm exiguo compendio quantum dispendij *Pontifices* interdùm *Imperatorum* dignitati, ex istiusmodi Papalium rituum obseruatione, attulerint.

d P. Ribaden. Ies. in vita Laynez lib. 2. cap 12. & Turquet. Hist. Hispan.

Quâ de re Thuanum audiendum censeo. [e] *Otho Tertius cùm Gregorio V. Pontifice, quem in* (Papalem) *sedem restituerat, posteris æquè damnosâ ac ignominiosâ pactione transegit, vt nimirum qui Rex Romanorum ab Electoribus deinceps crearetur, non priùs Imperator & Augustus haberetur, quàm Eum Romanus Pontifex inaugurâsset. Ità Rom. Pontifex ab Imperatoribus Rom. priùs creari, atque constitui solitus, arbitrium summi inter Christianos principatus constituendi ad se paulatim traxit. Id circà Ann. Domini* IↃCCCCXVII. *accidit: posteà Carolus VI. eandem legem renouauit, sub bullæ aureæ nomine, Anno* CIↃCCCLVI. *publicatæ, quæ & hodiè magnâ religione inter Germanos seruatur. Is suo periculo, sed serò, sensit quorsùm pertineret Ius illud, quod sibi in augurandis Romanis Imperatoribus Romanus Pontifex sumpsit, vt scilicet liceret ei à quo accipere debuerit leges, quas vellet, pro inaugurationis pretio imponere. Siquidem Innocentius VI. non aliter per Ministros Coronam imponi passus est, quàm Ille se iureiurando obstrinxisset, Romæ, aut in Italia, iniussu Pontificis, diutiùs non moraturum. Ità vt non immeritò Franciscus Petrarcha, qui tunc temporis floruit, indignabundo animo miratus sit, quænam ista superbia esset, Principem Romanum, publicæ libertatis auctorem libertate priuare; vt cuius esse debent omnia ipse non sit suus.* Hactenùs Historicus vester. Exemplum hoc (vt & illud, quòd suprà * attigimus) satis declarat,

e Thuan. Hist. Tom. 1. lib. 1. pag. 29. sub initium.

* Vid. suprà §. 32. lit. f. g.

clarat, *Pontifices* ambitiosâ Rituum solennitate, tanquàm vafro quodam aucupio vsos esse; & hoc pacto ad Temporalem Monarchiam viam sibi munijsse.

II. ANIMADVERSIO.

Pontifices olim eandem Principibus Reuerentiam præstitisse, quam nunc ab Ipsis exigunt. SECT. XXXVIII.

LEctori fortassis opus non minùs vtile, quàm Nobis non difficile videbitur ostendere, tum antiquos Pontifices *Reuerentiam, & Obedientiam Imperatoribus exhibuisse*; tùm *Imperatores* ipsos hæc officia sibi debita à Pontificibus suo iure postulâsse. Circà primum satisfacere nobis debet, quod *Leo I. Gregorius I. Agatho I. Anastasius I.* alijque nonnulli, qui in Romano Episcopatu, si non primæ, at certè quidem secundæ magnitudinis stellæ resplenduerunt, suæ ætatis * *Imperatores Dominos* suos, seque illis *Subditos* palàm agnouerint: quibus nimirùm *Supplicare*; quos *veneratione debitâ prosequi*; quorum *mandatis, iussis, iussionibus obedire se, quasi flexo mentis poplite*; & *tanquàm eorum vestigijs prouolutos* vltrò professi fuerint. Secundum autem. Vtrùm synceriorís Antiquitatis *Imperatores* in ipsos *Pontifices* authoritatem aliquam exercuerint, extra omnem dubitationem ponendum est; modò quid *Constantinus Magnus, Theodosius, Valentinianus, Iustinianus*, & quiuis *Imperator* religiosus fecerint, accuratiùs attendamus: quorum authoritatem non solùm ex *Imperatorum Actis*, sed etiam ex *Pontificum literis*, & Pontificiorum ipsorum ingenuis Confessionibus probatam & stabilitam hoc in loco complexus essem, nisi hisce locum alium magis oportunum destinâssem.

* De his infrà c. 4. §. 16.

III. ANIMADVERSIO.

Nimiam istam Pontificis Reuerentiam triplici de causa vituperandam esse. SECT. XXXIX.

QVodsi verò quis, vt alias externæ venerationis species, inter quas numeratur Apertio capitis, corporis

ris inclinatio, genuflectio; ita hanc quoque, quæ est abiectissima demissionis forma, *osculationem pedum* inter *Adiaphora* collocandam censuerit; nihilominùs Tria obseruare licet, in *Papæ* adoratione, quæ in Christianorum reprehensionem meritò incurrant. Primum est, quòd hanc honoris tesseram vt *Soli Sibi* propriam *Papa* vendicat. Secundum, quòd hoc demissionis genus, tanquàm Subiectionis & Odedientiæ testimonium, *Regibus* & *Imperatoribus* imponit. Tertium, quòd plerique omnes, qui in hoc genere *Reuerentiæ Papam* colunt, ciuilis cultus modum egressi, *Pontificem tanquàm* (sic enim Eum[f] vocant) *numen quoddam in terris* nefandâ superstitione adorant.

f Stapletonum, vide hunc c, & plures infrà.

Miror igitur Aduersarios nostros, alioqui miræ subtilitatis ac perspicaciæ viros, adeò cœcutire atque desipere vt non intelligant, quandò tantam à *Regibus*, alijsque *Mortalibus Pontifici Obedientiam* & *Reuerentiam exhibitam* esse gloriantur; se non obseruare in *Summo* suo *Pontifice Bestiam illam Apocalypticam*, de quâ Spiritus Sanctus; [g] *Cui*, inquit, *Reges vires & potestatem suam tradunt*. Hæc de *Obedientia*; vide de *Reuerentia*; [h] *Et omnes adorabunt eam*. Eius locum vis? [i] *Babylon*, id est, (ex Pontificiorum ipsorum communi iudiciô) *Roma*, disertissimè expressa: Ex situ; [k] *Super septem montes*. Nec, vt alij volunt *Ethnica Roma*, quæ iamdiù extincta est, sed futura alia (vt[l] Iesuitæ duo luculenter demonstrant) *Roma nouissima*. Nec deest illi *Nomen*, vocatur enim *Mysterium*. Atque in *Romana Ecclesia* omnia scatent *Mysterijs* plena, vsque ad *Templorum situs*, *angulos*, *campanulas*, & ipsos *Campanarum funes*: non *Exosculationes* excipiam, de quibus Durandus vester. [m] *Creditur non vacare mysterio, quòd summus Pontifex septem modis accipit osculum, videlicet, ad os, ad pectus, ad humerum, ad manus, ad brachia, ad genu, & ad pedes:* Quos, præcipuè in tantâ varietate, malè morati homines (quùm *Os*, vel *dextram* poterant) *Pedes* porrigunt *Principum* & *Imperatorum osculis*. Ita Pontificij,

g Apoc. 17. 14.
h Cap. 13. vers. 8.
i Cap. 14. vers. 8. & cap. 18. vers. 2.
k Cap. 17. 9.
l Ribera, & Viega Ies. in Apoc. 17. & 18. & alibi.
m Durandus Rational. l. 4 cap. 53. pag. 382.

cij, cùm maximè *Pontificiæ* nomen celebrare volunt, vel maximè dedecorant, eique notam quandam Antichristianismi imprudentes inurunt: neque enim maior excogitari potest contrarietas, quàm vt quantum [n] *Christus* Deus de cœlo se humuliauit interris; tantum iste *Vicarius* scil. in terris sese efferat in cœlum vsque, super omnem mortalem *Deum*, & [o] [illegible]; quocum *Scortari* Spiritus Sanctus Chtistianos seuerè prohibet. Mitte igitur blanda hæc, sed meretricia Basia, & — *habeat iam Roma pudorem*. Dicito potiùs quorsum spectet hæc tua, de *Pontificis Paternitate*, tam insolens & importuna Iactantia?

n 2. Thess. 2.

o 2. Thess. 2. v. 4.

Bellarmini Conclusio; quâ Papam Patrem-familias facit.

Bellarminus de Offic.

" *Vt omnes intelligant, eos quoque ad familiam Christi per-*
" *tinere, quæ est Ecclesia Catholica, cui vice Christi Pon-*
" *tifex Maximus, vt Paterfamilias præsidet, &c.* —
pag. 27.

Explicatio.

[r] Sic Tu; Nos hoc in loco vocem hanc *Catholicam* nihil moramur; de quâ alibi opportuniùs. Id, quod nunc in quæstionem vocatur, est, quo iure *Papa Pater-familias* [illegible] dici debeat; siuè *Ecclesiam Catholicã*, siuè in Eâ *Catholicos Principes* spectemus. In vtroq; mentis tuæ expressionem desideramus. Respectu Ecclesiæ, Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis contra Rom. Pontificem [p] obijcit, Intolerabile esse quòd *Romanus Papa* Sanctorum Patrum Canonibus subijci nolit, cùm ipse à Patribus dignitatem suam habuerit; Imò quòd etiam Ipse *Canones ediderit*: Esse Ergò *Papam indignum, qui tanquàm Pater honoretur*. Hæc ille; quid Tu? [q] *Respondeo* (inquis) *Pontificem non à Patribus, sed à Christo authoritatem habere: & quòd ipse Canones condat, signum est, eum esse Legislatorem, nec Principem habere Superiorem: Non potest autem Prin-*

p Bellar. l. 2. de Rom. Pont. c. 27. §. Sexto.

cipis suis legibus obligari; si tanquam Pater ab omnibus honoretur, non habet ille Patrem, sed omnes filios; at filij Patri subijci debent.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XI. *Papam iure tantùm humano posse se Patrem-familias venditare.*

QVæstio est, vtrùm *Rom. Pontifex Authoritatem* (non dico tantam, quantam nunc sibi vendicat, sed quantam vetustas in eo agnouerit) *Diuino*, an solùm *Humano* iure obtinuerit. Bellarminus *Diuino* asserit. Cùm igitur hoc sit primum imùmque fundamentum illud, super quod immensam illam molem, quam *Potestatis Pontificiæ plenitudinem* vocant, superstructam cernimus; hoc demùm labefactato, quæ de *Papa* vel Monarchico Regimine, vel de Iudicij eius infallibilitate Pontificij decantant, corruant omnia necesse est. Nostri muneris esset, hanc basin imprimis demoliri atque subuertere, nisi iamdiù innumeris Patrum suffragijs, tanquàm totidem manibus machinísque funditùs subrutum iacuisset. Exempli causâ. Anno Domini CCCCL. *Concilium Chalcedonense*, in *Phrygia* congregatum (quod [r] *Gregorius Magnus numerat inter illa Concilia, quæ dicit se venerari, & totâ deuotione amplecti*) *communi Centum & quinquaginta Patrum* censensu (in Act. 16. Can. 28.) [s] statuit atque decernit, Ecclesiam vrbis *Constantinopolitanæ Aequalibus* cum Rom. vrbis Ecclesia *priuilegijs frui, & non secùs ac Illam extolli, ac magnifieri.*

Cuius Decreti Rationem si quæramus propriam, & (vt ita loquar) fundamentalem, Illa profectò statim nobis occurrat necesse est, quam vester assignat Binius, nimirùm, [t] *Supponit Synodus illa* (inquit) *quòd Romana sedes non Diuino, sed humano iure Caput Ecclesiarum effecta fuerit.* Nec sanè, vlla alia Ratio esse potuit, cur, antè hoc, in *Conc. Carthaginensi* sub *Cypriano* LXVII. Episcopi, de Baptizandis Hæreticis, *Rom. Pontificis* decreto planè contrarium

[r] *Gratian. part. 1. Dist. 15. C. Sicut.*

[s] *Apud. Surium. To. 2 in Conc. Chalced. pag. 206.*

[t] *Binius To. 2. Annot. in Synod. ad l. B pag. 183. col. 1.*

rium statuerent: aut in *Conc. Africano* (cui interfuit *Augustinus*) Patres CCXVII [a] *Appellationem ad Rom. Pontificem* suis interdicerent. Impiè id quidem Sanctissimi illi Episcopi factitâssent, siquidem *Pontificem Rom. Diuino iure Patrem familias* sibi constitutum agnouissent: quippè quo iure filij Eum *Patrem* appellant, eodē paritèr ad eundem *Appellare* tenentur. Sed quid multis opus est? Deus Opt. Max. cuius solius virtute è Brutis oratio, ex tenebris lux, & ex summo hominis malo (viz. Peccato) summum eius bonum, æterna nempe salus emanauit, ex ipsa Ecclesia Rom. in *Concilio Constantiensi* CCXL. Episcopis consentientibus (Cui *Conc. Basileensis* Patres multi suffragati sunt) veritatem hanc extraxit, quòd nimirùm [*] *Primatus Pontificis non diuino sed tantum humano iure* consistit. Vsque adeò igitur certum & indubitatum est, nostros Neotericos in Romano suo Petro fingendo & fabricando non cùm *Petro*, in ipsa *Petra*, sed, cùm *stolido & imperito architecto, fundamentum in Arena posuisse*.

[a] Surius T.m.1. Conc.pag.563.

[*] Conc. Basil.

II. ANIMADVERSIO.

Papam Ecclesiæ filium forsan, Patrem pariter non esse censendum. SECT. XLI.

AEnæas Syluius, (qui post *Rom. Pontifex* nomine *Pij II.* constitutus est) quique in componendo, de *Theologorum* iudicijs, qui in *Conc. Basileensi* claruerunt, *Commentario* certè quidem egregio plurimùm elaborauit; nonnihil habet huic Causæ explicandæ oppidò necessarium, quod non me pigebit eius verbis referre. [x] *Si mater omnium fidelium est Ecclesia, Romanum etiam Episcopum filium habet; aliâs verò, sicut Beatiss. prædicat Augustinus, nunquam habebit Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam Matrem. Quod Anacletus* (Papa) *intelligens, vniuersalem Ecclesiam Matrem suam appellat: & Calixtus* (Papa) *ait; Sicut filius* (Christus) *venit facere voluntatem Patris; ita & nos debemus implere voluntatem Matris nostræ, quæ est Ecclesia. Papa igitur debet subesse Concilio, quod est*

[x] Aen.Sylvius Comment.de gest.Conc. Basil.fol.5.

Ecclesia: unde & Petrus alio nomine est Simon appellatus, quæ Hebraica vox (vt Rabano placet) interpretatur Obediens, vt intelligerent omnes, etiam in Rom. Pontifice necessariam esse obedientiam. Hæc ille. Quod testimonium reuerà causæ ipsius iugulum petit. Iam igitur non modò ex Pontificiorum Theologorum, verùm etiam ex ipsorum *Pontificum* iudicijs perspicuè satis constat, *Papam*, dùm nimirùm se venditat *Ecclesiæ Patrem*, ab ipsa *Matre Ecclesia* penitùs esse desertum, & derelictum. Hæc de *Papa Paternitate*, respectu *Ecclesiæ*.

Quo sensu Pontifex Bellarmino Pater familias esse videtur, respectu Principum maximè.

Bellarminus alibi.

i Bellar. Apolog. c. 4. §. Neque illud. *i Pontificem supremam authoritatem sibi vendicare, quod est Asserere, libentèr admittimus: sic tamen, vt per [Authoritatem] non despoticum Imperium, sed paternum, siuè Pastorale intelligamus.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XLII. *Quàm durum & difficilem Pontifex, cùm in Cardinales, Fratres, tùm etiam in Patres, vz. Prædecessores se præbuerit.*

NIsi Bzouij, Bozij, aliorùmque id-genus Adulatorum *Euge* (quibus minimus Pontificum screatus & ructus cinamomum & opobalsamum redolet) quàm vestrorum (inter quos Massonius, Platina, Onuphrius) Historicorum *Ecce* plus apud Te valeret, non de illo *Paterno Pontificum* ingenio dictata toties decantares. Quippè Nos vestrorum Historicorum oculis vidimus à *Pontificibus* vestris [z] *Cardinales duos veneno extinctos*: Alium [a] *oculis priuatum*: prætereà etiam *Duos* miserè mulctatos, vtpotè, quorum [b] *Alteri manus; alteri nasus abscissus fuerit*: Quinque item alios [c] *Fœdissimo carcere clausos, & post ferâ, & plusquàm barbarâ immanitate occisos.*

z Onuphrius in vita Al x. 6.
a Platina in Bonifac. 7.
b Idem in vita Ioh. 13.
c Masson. in vita Vrbani.

Eisdem

Eisdem oculis cernere nobis licuit à *Pontificibus* ipsis etiam *Pontifices* miris dirisque tractatos modis; [d] *Formosum mortuum è sepulchro extrahi, in sede Pontificali collocari, & vestimentis Pontificalibus in lutum decollari, & in Tiberim præcipitari.* Breuitatis causà prætereo tùm nefarium odium *Sabiniani*, tum etiam *Christophori*, *Bonifacij VI. Stephani VI.* ipsiúsque *Formosi*, aliorúmque complurium crudelitates. [e] *Qui* (vt de quibusdam Onuphrius) *nihil aliud cogitabant, quàm vt nomen & dignitatem Prædecessorum extinguerent.* Hæc, quæ illi certè quidem [illegible], an proindè etiam πατρικῶς tibi fecisse videntur? Imò verò cùm tantas exercuerint crudelitates non modò in *Cardinales*, [f] *Primarios*, scilicet, *Pontificis*, & *Ecclesiæ Romanæ Consiliarios, ac veluti cardines, super quos Deus posuit orbem*; sed etiam in *Prædecessores Pontifices*, & *Patres* suos ita immaniter sæuierint, vt Eos, quorum *pedes* sunt *exosculati*, collo suspenderent: credibilenè est Eos (modò iure suo vti queant) cum infensis sibi *Principibus* (quos pro *Vasallis* habent) remissiùs, & (ità dicam) πατρικωτέρως esse acturos?

d Onuphr. in vit. Sergij III.

e Idem in vita Romani.

f Lorin. Ies. in Act. 10.25.

II. ANIMADVERSIO.

Papa non Principum Pater, sed superciliosus & fastidiosus Dominus.

SECT. XLIII.

QVid Tu per *Paternum* illud & *Pastorale* Pontificis *Imperium* significare velis, Nemini dubium esse potest, qui scripta tua vel extremis, quod dicitur, labijs degustauit: nam siquidem *Principes Pontificis* tui nutibus non obtemperant, tùm (Te suasore) *Excommunicationis* fulmine feriendi; sicubi verò resistant, Regnis suis deturbandi; quin etiam porrò, si vim adhibent, protenùs conclamatum est, ferro, flammàque ad extremum spiritum persequendi sunt. Quid hic (malum) *Paterni Imperij* sit, nequeo satis decernere. Possem ego ex *Germania*, *Gallia*, *Anglia*, *Hispania*, *Bohemia*, alijsque Regnis exempla *Principum* plenà manu producere, in quos

Despo-

Despoticum suum *Imperium Pontifices* exercuerunt; si quidem bella Illis indicere; si Regnis deturbare; si proculcare, & ludibrio eos habere *Despoticum* aliquid in se habeat.

Sed quià nullum tibi spectaculum videtur iucundius, quàm in quo Imperatoria Maiestas, *Totâ spectante Româ*, fasces suos *Pontifici* submiserit, omissis alijs, tantùm in duobus *Henrico*, & *Frederico* Impp. insistam. Imperatorem *Henricum IV.* Pontifex [g] *Gregorius VII. non nisi nudis pedibus ad se venientem, & per quatriduum ieiunantem, ad colloquium admisit. Fredericum Barbarossam Cæsarem* Pontifex [h] *Alexander III. Inclinatâ ceruice collum pedi suo submittere* compulit, dicens, *Super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis Leonem & Draconem.* Respondet Imperator; *Non tibi, sed Petro hunc honorem exhibeo*: Regerit Pontifex, *Et mihi, & Petro.* Hæc vester Historicus. Quæ mala bestia, vel si se ruperit, huic fastui par erit? Istinè sunt, qui (vt ais) [i] *Tam Petrum, quàm Paulum Patrem & Prædecessorem suum habuerunt?* Sint pariter, oportet, etiam Illi, in quos *Bernardi* querimonia perquàm commodè quadrabit, [k] *Scilicet*, inquit, *sic factitabat Petrus, sic Paulus ludebat.* Iactes igitur, per me licet, *Principes* nonnullos *Patres* tam tetricos coluisse; ego facilè credam, sed tamen eo animo id fecisse, quo Ethnici nonnulli dicuntur adorare *Deum Veiouem*, scilicet, *nè noceat.* Ad exitum festino.

g Baronius Anno 1077. nu. 10.

h Masson. in vita Alex. 3. cuius (inquit) historia est apud Gennadium Constantinop. & Azor. Inst. part. 2. Instit. Mor. l. 5. c. 18 pag. 644.

i Bellar. l. 1. de Rom. Pont. ca. 27. §. Tamen.

k Bern. lib. 5. Consid. ad Eugen.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. XLIV. *Reges reuerà Patres esse, quibus honor externus à Pontificibus & Sacerdotibus deferendus sit; qui tamen dedecori sibi esse ducunt Regum manus osculari.*

Pontifices tamen ratione Sacerdotalis, quo funguntur, muneris *Patres* dici posse, vltrò concedimus; sed eâ lege, vt Tu vicissim *Principes Patres* esse agnoscas. [l] *Sunt*, inquis, *etiam Reges Patres.* At *Pontificem insuper Papam*, id est, *Patrem Patris* appellari iactitas. Esto; quan-

l Bellarm. de Offic. pag. 53.

quanquàm est etiam vbi [m] *Regem Patrem patriæ* esse largiris non inuitus. At *Pontificibus Reuerentia debetur.* De *Regibus* autem, quid? *Regem* quoque *adorandum esse* Exemplo demonstrat. Quid iam igitur inter *Principem* & *Pontificem* intersit, aueo scire. [k] *Princeps* (inquis) *vt personam Dei gerens geniculis hominum adoratur*; nempè Laicorum. At, * *Papa Christi vicem tenens* (inquitis) *osculatione pedis solus est honorandus à mortalibus omnibus.* Tantum verò abest vt vllius *Principis pedem* attingat, vt nec Episcopo cuiquam id liceat. Imò si *Princeps* quispiam *Episcopis* aut *Sacerdotibus* manus *exosculandas* porrexerit, vix quidem reprehensionem effugiet: obseruat enim Nauarrus à nonnullis Pontificijs reprehendi [l] *Reges Castellæ, quòd manum Sacerdotibus osculandam porrigant*: & subindè ipse gestit, *Donnam Iohannam Principem Portugalliæ gloriosissimam, in honorem Sacerdotij, ipsi manum osculandam denegâsse.*

m Ibid. pag. 217.

k Ibid.

* Suprà ab aliis, §. 34. 35. 36.

l Nauarr. Tom. 2. cap. 18. nu. 39.

Ex his insolens hominum fastidium quis non videt? cùm præsertim quod Ciues omnes benè affecti, tanquàm gratiæ & honoris symbolum interpretantur, id ambitiosuli nostri *Pharisæi*, vel à *Gloriosissimis* oblatum, dedecori sibi esse putant; & in istis rebus delicias sibi faciunt. O tempora! Superbiam hanc tamen contundet sana Cusani Cardinalis modestia. [m] *Non exaltat Papam* (inquit) *Imperialis spontanea propter Christum humilitatis reuerentia, qui eum nominat & honorat vt Patrem*; --- *sed potiùs aduertat, quòd humiles Imperatores Catholici Rom. Pontificem scriptis & operibus, vt spiritualem Patrem & custodem animarum venerabantur: multò etiam plures Scripturæ inuenirentur, quomodò Rom. Pontifex Imperatores honorare multo ampliore gradu solitus fuerit, vt superiùs Agathonis Papæ epistola declarat.* &c. Hæc vester Cusanus Cardinalis; Tibi, Bellarmine, dignitate par, ætate prior, & candore animi (vt mihi quidem videtur) longè superior: cuius iccircò verissimam & disertissimam con-

m Cusan. Card. Concord. Cath. ca. 41. pa. 821. 822.

H fessio-

feſſionem, in Titulo [PATER] diſcutiendo, ad vindicandam Principum dignitatem *Coronidis* vice eſſe volui.

Hactenùs de Titulo primo; ſequitur Secundus.

CAP. II.

Secundus Titulus, qui Papæ *aſcribitur*, *eſt*

PASTOR.

Vt partes, alioqui diſſolutas, in Methodum reducam; agitur de *Pontificis* Iure Vniuerſali in

- Epiſcopos, & Sacerdotes omnes; quos Bellarminus *Oues* vocat.
- Laicos;
  - Ciues Reipublicæ; quos *Agnos*.
  - Principes
    - Hæreticos; quos *Lupos*:
    - Catholicos ſuos; quos *Arietes* indigitat.

De Officio Paſtoratus Pontificij vniuerſali, præſertim ſuprà Sacerdotes vniuerſos.

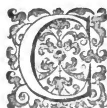
Bellarminus de Offic.

" *Alterum officium ſignificatur in nomine Paſtoris, cuius*
" *eſt paſcere, & alere filios iam natos. &c.* Pag.27.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Pastoris Titulo sensum perniciosum inuolui. — SECT. I.

CVm dulce sit imprimis *Patris* spiritualis nomen, quod maximum charitatis officium in se complecti videtur; tùm certè quidem nomen *Pastoris* pergratum nobis videri possit: qùum præsertim sicut *Patris officium* est *Gignere* filios Deo; ità *Pastoris* sit *alere filios iam natos*. Sed heu! priscam *Pastorum* fidem, quam à seculis aliquot è terris sublatam plurimi non abs re questi sunt. Quùm enim in Pontifice Rom. sub nomine Patris, tantam ἀστοργίαν atque ἀπεχθείαν latere iam experti sumus: sub *Pastoris* larua iam *Lupum* tegi non immerito subuereamur. Nec vanam hanc nostram suspicionem, imò nè suspicionem quidem, sed firmam & ratam veritatem esse, quiuis facilè intelligat, qui apud se perpenderit, quot vos, ex hoc vno *Pastoris officio*, quámque Christianæ Reip. noxias & perniciosas Argumentorum strophas deducere & colligere soletis. Exempli gratià. *Papa Pastor est Ecclesiæ.* Ergò I. *Papa non subijcitur Concilio.* II. Ergò *Potest Papa authoritate suâ Pastores alios omnes iudicare, & Pastoratu remouere.* III. Ergò *Ecclesiastici omnes, à Papa dependentes, exempti esse debent à foro seculari.* IV. Ergò *Penes Papam erit Principes & Imperatores deponere, &c.* Quo magis Tu Consequentias hasce subdolas Principes in hoc libro astutè celas; eò impensiùs Nobis, pro virili nostrâ, innitendum erit, vt *Pastores*, *Populum*, *Principes* Christianos, adeóque *Ecclesiam* ipsam ab istis tuis insidijs liberemus.

I. Bellar. in lib. de Conc.
II. In hoc loco, verbis subsequentib.
III. Lib de Cler.
IV. Lib. 5. de Rom. Pont. De hoc infrà, in hoc Cap.

Vniuersalem Pastoratum, vt Petri in Apostolos omnes asserit; ita Papæ in omnes Episcopos

Bellarminus de Offic.

" *Quamuis enim multi sunt in Ecclesia Pastores, qui verbo*

" *& Sacramento fideles pascunt, tamen omnes à Principe Pa-*
" *store pendent.* —pag. 27.

Explicatio.

a Bellar. l. 1 de Rom. Pont. c. 23. §. Secunda Ratio.

Hæc Tu; hoc in loco; Alibi verò explicatiùs. [a] *Passim docent veteres, à Rom. Ecclesia omnes Episcopos habuisse consecrationem suam, quod non videtur esse verum, nisi in eo sensu, quòd Petrus qui fuit Episcopus Rom. omnes Apostolos, omnésque alios Episcopos vel per se, vel per alios ordinauit. Alioqui enim, cum omnes Apostoli Episcopos alios in varijs locis constituerint, certè (si Apostoli ipsi non sunt facti Episcopi à Petro) maxima pars non deduceret originem à Petro: nec rectè diceretur ab Anacleto Epist. 1. Sacerdotalem ordinem post Christum cœpisse à Petro, si omnes Apostoli immediatè à Christo ordinati fuissent.*

II. ANIMADVERSIO.

SECT. II.

Dependentiam omnium aliorum Pastorum à Papa caduco niti fundamento.

Conclusionem repete. *Omnes* (inquis) *Ecclesiæ Pastores pendent ab vno Pastore Rom. Pontifice.* Conclusio hæc quùm tanti sit momenti, solido certè aliquo fundamento niti debet: hoc subijce; *Quia omnes* (inquis) *Apostoli consecrati & ordinati sunt Pastores à Petro.* At fundamentum hoc suo eget fundamento, Tu illud substerne; *Quia* (inquis) *Anacletus dixit Sacerdotalem ordinationem cœpisse à Petro.* Hanc telam facilè retexam. Vltimum fundamentum nimis est caducum; quià *Epistola Anacleti* vestro Cardinali adulterina & suppositítia esse videtur. [b] *Ego* (inquit Cusanus) *has Epistolas Anacleti Apocryphas esse credo.* Quæ, vt veræ & genuinæ sint, tamen (teste vestro Victoria) [c] *non significant id quod huius* (nempè Tuæ) *sententiæ Authores volunt.*

b Cusan. Card. Concor. Cath. l. 2. c. 34. & confictas esse, probat (ni fallor) Antonius Contius 6. q. 1. Cap. Beatus. c Victoria Relect. 2. q. 2. num. 8.

Nihilominùs hoc solo fundamento innixum est Alterum, nimirùm; *Apostolos omnes ordinationem suam habuisse à Petro*: quod, tanquàm absonum & putidum Parado-

radoxon, Schola vestra iamdiù explosit. Nam Azorius Iesuita defendit, [d] *Omnes Apostolos à Christo Domino proximè fuisse Sacerdotes & Episcopos ordinatos; & ab eo potestatem non solùm ordinis, sed etiam iurisdictionis accepisse*, arctè tenet, accuratéque defendit: [*] *Quia* (inquit) *omnes Apostoli sunt à Christo electi, vti ex Euangelio constat, & ipse Paulus apertè tradit, Gal.* 1 *&* 2. *se non esse ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum Apostolum institutum. Matthias autem non erat ab Apostolis, sed à Deo creatus: at Apostolica potestas continebat in se non solùm ordinis potestatem, sed etiam Iurisdictionis: & ideò Apostoli vbiq; terrarum Episcopos & Presbyteros constituebant; omnibúsque dictum, Accipite Spiritum Sanctum; & Omnibus plenissima Iurisdictio data est, Matth.* 18. *illis verbis, [Quæcunque alligabitis, &c.] Omnibus dictum est, Euntes in vniuersum mundum prædicate Euangelium omni creaturæ; etiam de Iuda dictum est: Episcopatum eius alter accipiat.* Hęc ille; Cui Iesuita Vasquez succinens, Conclusioni tuæ vel maximè aduersatur: [e] *Dico* (inquit *Episcopos omnem potestatem ius dicendi, quæ dicitur actiua Iurisdictio, & quasi radicalis, non accepisse à Pontifice, sed proximè à Christo, ideóque iure etiam Diuino, hoc ipso, quod Episcopi sunt, accepisse potestatem leges condendi.* Atque etiam *Scholasticos*, qui à tua opinione abhorruerint, citari video à [f] Vestris; *Caietanum, Sotum, Cordubensem, Bannez:* Necnon [g] *Maiorem, Victoriam, Petrum de Soto, de Castro; affirmantes, Opinionem suam esse omnium Doctorum sententiam.* Sic ille. Vestris igitur lacertis Argumentũ Tuum retorquebimus, in hunc modum. *Maior.* Nisi Apostoli omnes ordinati *Pastores fuerint à Petro, nulla ratio est cur Episcopi dicantur à Pontifice pendere.* Consequentia hæc Tua est. *At* Apostoli omnes immediatè à *Christo*, nón à *Petro* constituti ordinatíque fuerunt. (Hæc fuit communis *Assumptio* Tuorum.) *Ergò Episcopos* alios non pendere à *Papa, Conclusio* erit cuiusuis hominis Academico sole vel leuiter colorati. Vt vnda vndam; sic absurdum vnum aliud trudit.

Bellar-

d Azorius Ies. Inst. moral part. 2. l. 4. c. 11. §. Altera opinio. col. 445.

** Azor. ibid.*

e Vasquez Ies. vide supra

f Apud Azor quo supra.

g Apud Salas Ies. de Legibus part. 1. qu. 95. sect. 4 pag. 156. §. Alij verò.

Bellarminus de Offic.

" *Pastores omnes ab illo Pastorum Principe* (*Pontifice*) *diri-*
" *guntur, &, si non benè fungantur officio, ab illo remoueri*
" *à munere Pastoritio possunt.* — Pag. 27.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. III. *Pontificis Ius dirigendi & corrigendi omnes alios Pastores, antiquitùs inauditum fuisse.*

QVemquamnè, Bellarmine, Tu adeò hospitem & peregrinum in Ecclesiasticis historijs putas (modò vestigium saltem aliquando in ijs posuerit) cui persuadeas *Omnes Pastores à Papa, tanquam à Principe Pastorum*, dirigi deberi; aut exauctorari munere suo Pastoritio posse, si minus illi obsequantur? quotus, quæso, quisque est omnium, qui non exploratè didicit, *Pontifices* vestros, quamuis satis imperiosos, & contrà nitentes, parùm aut nihil in Ecclesijs alijs antiquitùs valuisse. Non enim (haud ignota loquar) apud *Asianos* receptam *Pascha* obseruationem mutare; non duo vocabula, nempè, ἴσα πρεσβεῖα à *Conc. Chalcedonensis* Patribus sancita, delere; non per *Conc. Carthaginensis* Patres excommunicatos restituere; non ab *Africani Conc.* Patribus ius *Appellationis* obtinere; nec inustam sibi *Falsi* notam vitare; non in *Conc. Constantinopolitano* impositam ipsi Romanæ Ecclesiæ Ieiunij legem abrogare; non, in causa *Bulgariæ*, Episcopos à Iustino ordinatos remouere; non postremis seculis in *Conc. Florentino* (vbi tamen maximè dominari videri voluerunt) electionem *Patriarchæ* impetrare. Tot & tanta * argumenta Nullitatis Pontificiæ publicis Historicorum monumentis consignantur. Iuuentus est tamen, ex schola *Societatis Iesu*, Bellarminus, ausus *Principes* docere; quòd *omnes Episcopi à Pontifice, tanquam Pastore suo pendent, à quo dirigendi, & nisi* ex arbitrio eius *officio fungantur Pastoritio; munere remouendi sunt*, scilicet: hoc nouo

* *Singula hæc sparsim habentur in hoc libro.*

uo eget fulcimento; nam hoc, quod nunc posuisti, fragile est, caducum, & putridum.

Confirmat priorem suam Conclusionem

Bellarminus de Offic.

" *Neque solùm Pastores cæteri Principi Pastorum subiecti esse*
" *debent, sed etiam oues dici poßint summi Pastoris: nam*
" *ea causa est, cur Dominus Petro non solùm Agnos, sed etiam*
" *Oues, agnorum matres, pascendas commiserit. &c.*
--- Pag. 27.

Explicatio.

Intelligis nimirum (aut ego fallor) Apostolos alios, quamuis alioquin præcipuos *Ecclesiæ Pastores*, tamen *Petro*, veluti *Oues*, fuisse subiectos. Hoc tam crassum Paradoxon vt vel specie aliquâ Argumenti suadeas, Alibi citas illud [h] *Ioh.* 21. [*Dixit Christus Petro, Pasce oues meas. Unde nobis* (inquis) *certum exploratúmque est (quod Lutherani negant) omnes omninò Christianos, etiam Apostolos, Petro tanquàm ouiculas commendari. Est enim obseruandum Christum bis dixisse* [*Pasce agnos,*] *& semel* [*Pasce oues,*] *vt est vulgatâ editione; & debuit ita esse in Græcis, vbi librariorum vitio* πρόβατα *Græcè ponitur pro* προβάτια; *oues pro ouiculis. His probatis, ex hac variatione, quæ mysterio non videtur carere, probamus Petro omnes Christianos debere esse subiectos: nam si per ouiculas intelligamus Agnos, dicemus Agnos bis repetitos, ad significandum populum Iudaicum & Gentilem; harum curam commisit Petro; & etiam Ouium, quæ agnos pepererunt in Christo, qui sunt Apostoli & Episcopi.*

h Bellar. l. 1. de Pont. c. 16. per totum. Eodem modo Toletus Card. Annot. 7. in eundem locum.

I. ANIMADVERSIO.

[illegible] *Bellarmini, in distinctione* Ouium *&* Agnorum, *refelli.* Sect. IV.

CHristus *Pasce Oues semel, Agnos verò bis: Ergò per Agnos duos populos; Per Oues Apostolos significauit, vtros-*

trosque Petro subiectos. Agutè admodùm. Ad hoc Commentum noster [i] Beza nonnihil excanduit; Nec sanè immeritò; nam (vt nullam de Translatione Tibi litem intendam) quod Tu *tanquàm certum & exploratum* prorsùs putas, diuinique cuiusdam *Mysterij nomine* dignum, id compatri tuo Maldonato Iesuitæ perridiculum videtur. [k] *Non subtiliter disputandum est* (inquit) *cur Christus Agnos potiùs quam Oues appellauerit; quod qui fecerit, videat etiam atque etiam ne doctis hominibus Risum prabeat: satis enim constat, eosdem nunc Agnos, vers.* 17. *nunc Oues appellari. quod si quicquam discriminis est inter Oues & Agnos, id non in re, sed voce est; quod cùm idem sint, tamen vocabulum Agni blandius est, & maiorem amorem præ se fert.* Assertio confirmari potest ex collatione Euangelistæ Matthæi cap. 10. 16. & Lucæ cap. 10. 3. vbi Christus dicit, *Mitto vos vt agnos in medio luporum:* apud Matthæum est [πρόβατα] *Oues*, apud Lucam verò [ἄρνας] *Agnos*, in vtroque *discipulos* suos, id est, *Pastores* ipsos alloquitur: vbi subtilitati tuæ locus nullus esse potest, nisi cùm semel *Apostolos*, id est, *Pastores* in *Oues* (respectu *Petri*) conuertisti; nouâ aliquâ metamorphôsi, aut (vt Tu dicis) *Mysterio* velis quasi Medeæ potentibus herbis Eos, iam *Oues*, rursùs in *Agnos*, id est, *Populum* transmutare. *Dux greges inter oues agnus medicamine fiet.* [l] Quin insuper recognosce, quæso, verba tua. *Commissi Petro sunt tàm Agni, seu ouiculæ; quàm* [m] *Oues, quæ sunt Agnorum matres;* [n] *qui sunt Apostoli & Episcopi.* Quibus, Te Authore, distinguntur *Apostoli à populo, vt oues ab ouiculis:* nihilominùs, in eodem capite, [*] *Nobis exploratum est* (inquis) *Apostolos Petro, tanquàm ouiculas commendari.* Animaduerte. *Apostoli* distinguuntur vt *oues* ab *ouiculis*; & ipsi *Apostoli* sunt *ouiculæ:* nonnè Te deprehensum vides? nonnè membra distinctionis concidere cernis? Quis iam Illum distinguentem feret, qui seipsum confundit? Siquis huius Paradoxi confutationem amplorem desideret. Pontificiorum multorum suffragia in memoriam reuocet,

[i] *Annot. in Ioh.* 21.

[k] *Maldon. Ies. in. Ioh.* 21. *col.* 1147.

[l] *Bellar. l.* 1. *de Rom. Pont. c.* 16. §. Cùm igitur, & §. *His.*

[m] *Ib.* §. His notatis.

[n] *Ib.* §. Itaque

[*] *Paulò supra lit. b.*

cet, quibus paulò antè * demonstrauimus, *Apostolos* non à *Petro*, sed à *Christo* Ecclesiæ *Pastores* constitutos fuisse. *Petrus* Te deseruit, ad *Papam* conuerteris; & *Scripturæ* testimonio destitutus, *Hieronymum* in præsidium vocas. * *Vide supra sect.* 2.

Bellarminus de Offic.

" *Et* [o] *S. Hieronymus, qui Sacerdos & Doctor insignis in* [o] *Tom.*2.*epist.*57. & 58.
" *Christiano orbe habebatur, à S. Damaso Pontifice pabulum*
" *spirituale petens, dicebat; A pastore præsidium Ouis effla-*
" *gito. Et in Epistola sequenti; Flagito* (inquit) *vt paruum*
" *Magnus aspicias, & diues Pastor morbidam non contemnas*
" *Ouem.* —Pag.27.28.

I. ANIMADVERSIO.

Hieronymum nihil causæ Pontificiæ prodesse. SECT. V.

HIeronymus reuera toto *orbe Christiano* celebris & insignis Doctor, idque merito suo, habitus est: attamen tanti tàmque illustris *Doctoris* authoritatem Bellarminus, quoties ei lubitum est, tantilli faciet, vt non dubitet interdùm dicere, [p] *Falsa est hæc sententia Hieronymi, quæ refelletur in suo loco.* Sed ad rem. Causam *Petitionis Hieromyni ad Damasum* Canus vester copiosè retulit, his verbis. [q] *Ab Arianis trium hypostaseôn* (inquit Hieron.) *nouellum à me nomen exigitur: interrogamus quid per tres Hypostases intelligant? Tres subsistentes personas, aiunt: Respondemus, Nos ità credere; non sufficit sensus, nomen efflagitant, & quià nescio quid veneni in syllabis lateat; Hæretici iudicamur.* Sic recitantem verba Hieronymi Canum audîsti; Commentantem ausculta. [r] *Ex quibus verbis* (inquit) *intelligas Hieronymum non sibi, in recta & sana intelligentia, à crimine Hæreseos timuisse, nouam vocem, vbi venenum sub melle latere suspicabatur, formidâsse.* Sic Canus. Cur autem *venenum formidauerit*, Ribera Iesuita explicat: [s] *Hieronymus* (inquit) *quoniam videbatur concedere tres Hypostases in Deo, nè videretur tres concedere substantias; Tota, inquit, secularium literarum Schola nihil*

[p] *Bellarmin. l.* 1. *de Pont. cap.* 8 §. Respondeo videtur.
[q] *Canus loc. theol. lib.* 12. *cap.* 8 §. Ad Argumentum 3.
[r] *Canus ibid.*
[s] *Ribera Ies. Comm. in Hebr.* 1. *num.* 11. *pag.* 59.

aliud per Hypostasin nouit, quam vsiam; verùm communi vsu Conciliorum & Patrum Hypostasis pro persona accipitur, & quidem valdè propriè. Sic Ribera.

Consuluit igitur *Damasum Hieronymus*, non de sensu, sed de libero *vsu* istius vocis [*Hypostasis*]; nec quærebat vtrùm sinè errore, sed vtrùm sine scandalo illud tam *nouellum vocabulum* vsurparet. Quid igitur? ergonè *Damasus in orbe Christiano vniuersalem pastoratum*, ac *Primatum* obtinuit? si sic argumentari liceat, *Hieronymum* vicissim *Damaso Pastorem* efficies ilico; quià *Damasus* exactissimo *Hieronymi* iudicio cùm in alijs, tùm in hac ipsâ Causâ plurimùm nitebatur. Primùm in alijs. *Hieronymus* (cuius [t] tu testimonium allegas,) *Ante annos plurimos* (inquit) *cùm in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Rom. vrbis Episcopum, & orientis atque occidentis Synodicis consultationibus responderem.* Deindè, de hac ipsa Causa (vestro Espencæo teste) [u] *Hieronymus Damasum consulit, imò Damaso consulit, vocem Hypostasis non esse recipiendam, quià sub melle venenum latebat.* Istæne, cedo, partes Tibi pecoris meri; annon *Doctoris* potiùs præcipientis videntur?

t Bellarm. l. 2. de Roman. Pont. cap. 16. §. Quartus.

u Espensæus in fine Comment. in 2. Tim. Tract. de verb. non scriptis. pag. 252.

II. ANIMADVERSIO.

Sect. VI.

Hieronymum Pontificia causa obesse plurimùm.

VBi sensit *Hieronymus* Romæ Diaconos Presbyteris anteferri, vehementer stomachatus; [x] *Quid mihi profers* (inquit) *vnius vrbis consuetudinem? quid paucitatem, ex qua ortum est supercilium, in leges Ecclesiæ vendicas?* Addit; *Si authoritas quæratur, orbis maior est quàm vrbis.* Quid hoc ad tempora nostra pertinet, quæris? Respondebunt Tibi Conc. Basileensis Theologi, qui in hoc *Hieronymi* testimonio, tanquàm in agro fertili, versati, quodammodò exultant. [y] *Quid tum, obsecro, Hieronyme?* (Aiunt) *An magnus est Papa, quia Romanæ præest Ecclesiæ? magna eius authoritas, maior tamen est Vniuersalis Ecclesia, quæ non vrbem vnam duntaxat, sed totum complectitur*

x Hieron. Tom. 2. ad Euagr. pag. 329.

y Aeneas Syluius Comment. de gestis Conc. Basil. fol. 5.

ctitur Orbem. Hæc Ille. Tu autem in vno *Pastore Damaso* Ecclesiam vniuersam, tanquam *Orbem* in *vrbe*, compingi velles. Quod si *Hieronymus* anteà *Rom. Ecclesia Presbyter*, nunc autem in palestina degens, pristinum *Damasi Pastoratum* non illibentèr agnouerit; ex eo non innuit potestatem aliquam *Iurisdictionis* vniuersalem; sed in hoc *Pastore Damaso* fidem ac vigilantiam commendat: haud idem laturus iudicium de *Pontifice* alio, cuius aut deficeret fides, aut industria languesceret.

Quippè de Hieronymo Aenæas Syluius, tunc quidem Papatus capax, mox Papa Pius II. [a] *En*, inquit, *clarum est Hieronymi testimonium,* [*projiciatur foràs*] *id est*, *inquit, Deponatur*; *& loquitur de Prælato, qui Petri locum tenet, & sic de Rom. Pontifice, quem in prædicando insipidum, ac fatuum in delinquendo ex gradu dignitatis deponendum affirmat; nec, vt aliqui delirant, propter solam hæresin.* Hæc Aenæas. Quid iam inter *Hieronymum* & *Bellarminum* interest? *Hieronymus*, [b] *parua ouis Damasi*, docet; *Papam deponendum esse ob alias causas, quàm propter hæresim*: At, [c] *Papam cogi non posse ab Ecclesia*, defendit nutantis Cathedræ operosus sustentator Bellarminus. *Cuium pecus?* Hæc de *Pastoris* vestri, in *Pastores*, Authoritate: sequitur in *Principes.*

a *Aen. Syluius quo suprà fo. 7. ex Hieron. To. 2. ad verba Euang.* [*Sal infatuatum.*] *Matth. 5.*

b *Bellar. lib. 2. de Pont.*

c *Idem ibid. l. 2. c. 18, & 19.*

De Pastorali Pontificis potestate in Seculares; tàm Principes, quàm Populum inferiorem.

Bellarminus de Offic.

" *Quod si Pastores & Doctores à summo Pontifice Pastore*
" *pabulum aliquandò petunt, non mirum esse debet, si Prin-*
" *cipes seculi, qui inter oues, vel potiùs inter Arietes gregis*
" *Christi numerantur, ab eodem Principe Pastorum, Christi-*
" *que in terris Vicario doctrinæ pabulum libentèr accipiant,*
&c.— pag. 28.

Explicatio.

Imò verò *Hieronymus*, quem Tu *insignem Doctorem* in toto *Orbe* habitum esse dixti inter *Pastorem insipidum* & sapientem; inter *pascua vrbis*, & *latifundia orbis*; & (vt alibi) inter *pabulum nouum* Traditionum humanarum, & vetus diuinarum Scripturarum distinguere nos docuit. Ad *Principes* quod attinet, quos Tu, hîc *Arietibus* assimulas; valdè metuò (ita Tu es erga *Principes* affectus) nè aliquid diri & sinistri ominis portendat. Scribe vero, vt Te videamus. [d] *Papam habere potestatem* (inquis alibi) *Indirectè*; — [e] *Probatur Rationibus.* — [f] *Quinta Ratio est, cùm dictum est Petro [Pasce oues meas,] Ioh. 21. data est ei facultas omnis, quæ Pastori necessaria est, ad gregem tuendum. At Pastori necessaria est triplex potestas; vnà circa Lupos, secunda circa Arietes, tertia circa Oues. Vna circa Lupos, id est, Principes eos, qui ex Christianis fiunt Hæretici: Secunda circà Arietes, id est, Principes Catholicos, sed furiosos, & destruentes ouile. Tertia circa Oues*, (in genere) tàm *Principem*, quàm *Populum*.

d Bellar. l. 5. de Rō. Pont. c. 5.
e Ib. cap. 6.
f Ib. c. 7. §. Quinta Ratio.

Primo loco, arcem quasi defensionis tuæ, distinctionem Ipsam adoriemur.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. VII. *Distinctionem Bellarmini, de* Lupis, & Arietibus, *impropriam atq; incommodam esse.*

DIstinguis *Principes* in *Lupos*, *Arietes*, & *Oues*,: *Principes Hæreticos* tantùm inter *Lupos*; *Principes* autem *ouile destruentes* inter petulcos *Arietes*; obsequentiores denique inter propriè dictas *Oues* recenses. Quasi verò solos *Hæreticos*, *Lupos*; aut Ecclesiam turbantes, ac gregem lædentes *Principes*, & Magistratus *Arietes* dici oportuerit. Quæ si vera essent, insignitèr errârunt 1°. [f] Patres, nempè *Hieronymus*, *Augustinus*, *Basilius*, qui *Apostolos & primi ordinis Ecclesiastici Prælatos inter Arietes* numerâ-

f Hier. Lauret. Sylua. Allegor. Tit. Aries.

merârunt. 2°. Toletus Ies. qui[g] *Lupum Ioh.* 20. non solùm *Hæreticos*, aut *Tyrannos*, & nominis Christiani persecutores à Christo intelligi ait; sed etiam *quoscunque fideles, qui eos à iustitiâ arcere conantur.* 3°. Frater Baronius Cardinalis, qui *Venetos* (opinione vestrâ nihil minùs quàm *Hæreticos*) [h] *Leonibus* assimulauit. Imo etiam Pater ille vester Alexander III. qui *Fredericum Imperatorem* (nempè vnum ex tuis *Arietibus*) [i] *Aspidem & basiliscum* appellauit. Adeonè igitur Tu putas cœcutiuisse *Pontificem*, nimirùm *Pastorem* tuum, vt *Arietem* à *Basilisco* non dignosceret? aut quenquam tuorum Collegarum ita delipere, vt, in animalibus decernendis, Tibi *Oui*, potiùs, quàm *Pastori* tuo fidem habeat? Hactenùs distinctionem Tuam inualidam esse probauimus; nunc singula eius membra penitiùs introspiciamus.

g *Tolet. Ies. in eum locum Luc.* 20.

h *Baron. sent. de Excom. Venet.*

i *Azor. Ies. Inst. Moral. par.* 2. *l.* 5. *c.* 28. *p.* 644.

De Triplici potestate Papæ in tria genera Principum.

I°. *in Principes Hæreticos, tanquam in Lupos*

Bellarminus alibi.

[k] *Triplex potestas Papæ necessaria est, vna circà Principes Hæreticos, ceu in Lupos, vt eos arceat* OMNI RATIONE QVA POSSIT. *Si ergò Princeps aliquis ex oue, vel Ariete fit Lupus, possit Pastor eum arcere: per Excommunicationem, ac simul iubere populo, nè eum sequantur, & proindè priuare Eum dominio in Subditos.*

k *Bellar. l.* 5 *de Rom. Pont. c.* 7. §. Quinta ratio.

I. ANIMADVERSIO.

Vtrùm perniciosior an insulsior sit hac Ratio Bellarmini difficile esse dicere. SECT. VIII.

Pontifex igitur, Te suasore, debet *Principes* omnes, opinione vestrâ *Hæreticos*, tanquam *Lupos arcere* OMNI (inquis) RATIONE QVA POSSVNT. Quibus verbis

Principes Orthodoxos (quos Tu falsò *Hæreticos* vocas) mones (si sapiant) vt diligentèr sibi caueant à vestris pugionibus, sclopetis, catapultis, alijsque omnibus machinis, quibus Eos plusquam hostili odio prosequimini: Nam cum OMNEM RATIONEM adijcis, nemo non videt quid velis; vel potiùs quid nolis dicere. Sed ita nimirùm hæsitantèr & obscurè Eos loqui maximè decuit, qui confictis calumnijs, fucatis interpretamentis, crassis sophismatis, adulationibus portentosis OMNIQ; RATIONE Papalem tyrannidem stabilire moliuntur. Quid ni verò ista OMNI RATIONE? cùm præsertim hæc ipsa Tyrannis iam summa, & ferè sola Ratio sit *Protestantes* oppugnãdi?

Quod enim ad *Hæresin* attinet. Si, vt olim Pontifices vestri quemuis vel [l] affirmantem *Christum nihil priuatum habuisse*; vel asserentem esse [m] *Antipodes*; vel etiam [n] *humanioris literaturæ studiosum Hæreticum* esse censuerint: Ita nunc hodiernus *Pastor* vester *Paulus* V.tus decreuerit, omnes eos esse *Hæreticos*, qui aut neglectâ imagine oculos ad cœlum orantes attollunt; aut Eucharistiam suis sumant manibus; aut *Petrum Pa[...]* meritis præferunt; & (quod de *Leone* fertur) *Aures cornua* esse iudicauerit; nùm propterea de Illis actum erit? Nùm iccircò OMNI RATIONE perimendi? Reuera iuxta tecum sensit Pater vester *Eugenius*, qui nimirùm istiusmodi *Dracones non pascendos*, sed omnibus potius viribus expugnandos esse monuit: Cui multò sanctiùs vir verè *Sanctus*; [o] *Propter hoc* (inquit) *eos aggredere, sed verbo, non ferro*; aut, vt alibi elegantius; [p] *Hæretici* (inquit) *capiuntur non armis, sed argumentis, conuince, vt conuertas*. Enimuerò Te miserè cœcutire, Bellarmine, quis non videt, quòd Protestantes *Principes* tanquam *Lupos* estimes, & non *Oues* potiùs, saltem errantes; vel (vt veriùs dicam)-nè errantes quidem: quùm præsertim in eorum numero sint, qui (de quibus vester Agrippa) [q] *Scripturæ testimonijs se tueri conantur; quos Inquisitores, Sacram Scripturam veluti mortuam literam, & non nisi veritatis vmbram àter-*

l Ioh. XXIII.
m Ioh. Auentinus l. 3. Annal. refert quendam Germaniæ Pastorem (Virgiliú vocatum) à Zacharia Pont. eo nomine accusatum.
n Paulus II. apud Plat.

o Bern. de consid. ad Eugen. l. 4. c. 3.
p Idem. in Cant. c. 1. serm. 26.

q Agrippa de vanit. [...]nt. c. 96. initio, & seqq.

à tergo relinquentes, non argumentis aut scripturis, sed igne & fasciculis persequuntur. Etiamsi *Christus* Dominus *Ouis* suæ *notam* non tam in lingua aut pelle, nedùm cornibus, quàm in *aure* imprimi voluerit, *Oues meæ* (inquiens) *vocem meam audiunt:* nè fortè in dijudicandis *Ouibus Christi* vel adulatione hominum, vel externo sanctitatis fuco, vel præcipiti quorundam zelo (qui *non est secundum scientiam*) decipi se quisquam patiatur. Quùm igitur nonnisi huiusmodi *Ouium* sanguine satiari *Pontifex* vester possit; quale animal ille sit, quis non facilè intelligat? Certè quidem *Ouem Lupus, non Lupum Pastor comest.*

II. ANIMADVERSIO.

Indirectam Pontificis potestatem Temporalem, è Regio Christi officio elici nullo artificio posse. SECT. IX.

AC non modò non necessarium esse, vt in *Principes Coactiuam* illam potestatem temporalem exerceat *Pastor* quispiam spiritualis; verum-etiam necessarium esse, vt non exerceat, Rationibus addicam necessarijs. Prima. Supremus *Pastor* noster *Christus Iesus*, (qui, propter singularem excellentiam, dicitur [r] ὁ ποιμὴν, *Pastor ille*; propter summam bonitatem, [s] ὁ καλὸς, *Ille bonus*; propter immensam & infinitam potestatem [t]: ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν, *Pastor & Episcopus animarum*) professus est, teste Abulense, [u] *Se nolle exercere opus Iurisdictionis coactiuæ.* Nec mirum; nam Is, qui dicitur *Ille Pastor*, vocatur etiam ὁ ἀμνὸς, *Agnus ille*, ad patiendum, non ad vim faciendam natus. Propterea hic *Pastor* (vt non inscitè Lutherus) [x] *Asino insidebat, non autem equo, qui est animal bellicosum.* Sed cùm [y] Bellarminus ex illis verbis *Christi*, [*Pasce oues meas*] *Colligi ait authoritatem imperandi Regio more; Papamque, vt Pastorem Ecclesiæ*, post *Petrum* accepisse *potestatem coactiuam* temporalem, saltem *Indirectè, ad Reges deponendos*; hic locus à nobis efflagitat, vt probemus hanc *Coactiuam* potestatem temporalem nè quidem *Christo*, vt est summus *Pastor*, competere. Quod quamuis multa Argu-

r Ioh. 10. 14.
s Ibid.
t 1. Pet. 2. 25.
u Abulensis Tom. 11. in Matth. 20. pag. 340.
x Luther.
y Bellarm. lib. 1. de Pont. cap. 15 & Recog. pag. 21. & lib. 5. de Pont. cap. 6.

Argumenta à Theologis Pontificijs porrecta & quasi in manus nostras tradita abundè præstet, malui tamen, breuitatis causâ, vno illo esse contentus, quo Bellarminus ex ipsius dictatis facillimè refellitur.

Is in *Recognitionibus*, vbi exprimit suas δευτέρας φροντίδας, de *Christi Regno* copiosè disserit, & distinguens docet Quatuor esse Regna, quorum Tria *Christo* conueniunt.

z Bellar. Recog. pag. 23.

[z] *Primum est spirituale, quod per passionem in cruce sibi peperit, de Diabolo triumphans, quo superato, cæpit Christus regnare in cordibus fidelium per fidem, & obedientiam Dei. Alterum regnum est diuinum vniuersale, quod Christo conuenit ratione Vnionis hypostaticæ cum diuinâ naturâ. Tertium est regnum gloriæ, quod in perfecta corporis & animæ beatitudine & felicitate consistit. Quartum* autem, *quod propriè temporale dici debet, qualia sunt regna Principum terrenorum, nos quidem in Scripturis & in Patribus non inuenimus Christo conuenire.* Hactenùs Bellarminus. His præmissis, Quæsitu quidem procliue est, ecquo Trium *Regnorum potestas* illa Pontificis *Coactiua Temporalis* nitatur? an *Spirituale? Hoc regnum* (inquis) *Christo Messiæ proprium est.* An igitur, *Diuino vniuersali?* imò hoc, inquis, *Christo cùm Patre commune est, nec potest communicari cùm vlla creatura.* An verò Tertiò, quod in *perfecta beatitudine animæ & corporis consistit?* Et *Hoc regnum* (inquis) *adeptus est Christus in resurrectione; de quo Luc. 23. Memento mei cùm veneris in Regnum: quod tum datum est Christo homini, vt non amplius subiectus esset vlli Creaturæ, neque fami, neque siti, neque morti.* Hoc igitur nulli homini competit, *dùm viuit in corpore mortis huius.* Restat Quartum, *quod propriè temporale, quale est Principum terrenorum. Hoc*, inquis, *non inuenimus Christo tributum; & Papa non habet vllam temporalem Iurisdictionem directè.*

Nullam igitur adhuc inuenimus in regio Christi officio Pontificij *Regni* similitudinem; sed nè vmbram quidem. Quod verò alibi oggeris, *Pontifici tribui potestatem, quam habet Christus vt erat homo mortalis tantùm; nec tamen*

men omnem, quia Christus vt Deus & homo mortalis habuit potestatem excellentiæ instituendi Sacramenta & miracula faciendi propriâ authoritate &c. sed solam illam potestatem Pontifici communicauit, quæ puro homini communicari poterat. Frustrà es, nec enim adhuc causam ipsam attingis. Nam quæstio est, vtrùm illa *Pontificis* potestas *Regij*, an *Sacerdotalis* muneris sit? Si *Sacerdotalis* tantùm, tùm nihil ad *Christi* regnum: sin prorsùs *Regij*, tum nihil ad *Sacerdotem*. Et profectò *Sacerdotale* Christi officiū totum spirituale fuit, temporale verò nullo modo, nè indirectè quidem; cuius *Pastoratus* partem potissimā exercuit, non quidem *Actiuâ*, in *Deponendis Principibus*; sed potius *Passiuâ* illâ, quâ ipse [a] *Pastor bonus vitam dedit pro ouibus suis.* a Ioh.10.11.
Denique *Regnum* & potestas *Christi*, quod [b] *Extendit se ad temporalia, quatenùs ad spiritualia ordinantur, vt omnes Theologi* (inquis) *fatentur*, non erat *spirituale*, quatenùs *τῷ spirituale*, à *diuino* distinguitur (vt Tu, mirus sed &, vt [c] vestri confitentur, *Infœlix* distinctionum Architectus commentus es) sed planè diuinum, *Christi* hominis, *ratione Hypostaticæ Vnionis*: quod est secundum membrum diuisionis tuæ, quo dominia temporalia non tolluntur, sed reguntur, & diriguntur ipsius numine & nutu, qui [d] *Rex Regum, & Dominus Dominantium* tam in corda, quàm in corpora hominum; cuius in *Pauli conuersione* exemplum luculentum habemus, in quo Theologos omnes, quibus veritas est cordi, adstipulatores me habere nullus dubito. Certè vester Tolossanus affirmat [x] *Christum, eijciendo vendentes & ementes è templo, Regis potestatem gessisse; Sacerdotis autem, sese in hostiam offerendo.*

b Bellar. Recog. quo suprà.
c Marsil. Venet. defens.
d Apoc.19.16.
x Tolossan. de Repub. lib.7. cap.1. pag.381.

III. ANIMADVERSIO.

Potestatem hanc Coactiuam, vt per se iniustam, ità per multas Annorum centurias ignotam penitus fuisse. SECT. X.

PRimo in loco tempora *Apostolorum* recole, & tunc (fatente vestro Abulense) constabit [a] *Apostolos neque crimi-*

a Abulens. Tom.11. in Matth. 20. pag. 304.

criminaliter, *neque ciuiliter habuisse exercitium Iurisdictionis coërcitiuum*. Hic Author prætereà occurrit ijs obiectionibus, [b] quæ afferri solent in contrarium. II. Apostolicorum virorum ætatem reuolue, de quibus S. Paulus vaticinatus est; [c] *Scio*, inquit, *quòd post discessum meum ingredientur* LVPI RAPACES, *non parcentes* GREGI. Nunc igitur, si vnquàm, istius Ecclesiæ *Pastorem Timotheū coactiuam potestatem* meditari oportuit; vires *temporales* comparare, moxquè exercere, saltem *Indirectè*, nempè ad *abarcendos Lupos*, qui actus ordinem habes ad *Spiritualia*. Et reuerà *Apostolus Timotheum* armis instructum, & potestate munitum consultò voluit; *Temporalinè* verò lædendo quempiam? imò omninò *Spirituali*, quod exercetur ἐν τῷ κακοπαθεῖν; sic enim ibidem Apostolus, [d] Νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον; — *In omnibus iniuriam perfer*.

b Deducta à morte Ananiæ & Saphiræ; atque à Traditione Incestuosi Satanæ Act. 20. 29. &c.

c Actor. 20. 29.

d 2. Tim. 4. 5.

Sed quid Ego argumentis contendo? Res in confesso est. nam Primo de *Christo* Bellarminus; [e] *Potestas Regia non erat Christo necessaria*. De *Apostolis*, Apostolicisque *Pastoribus* Sanderus; [f] *Petrus* (inquit) *in Neronem, Domitianum, & Tyrannos Gentium nullam potestatem accepit. Duplex enim fortitudinis potestas, altera in faciendo res arduas animosè, altera in patiendo res aduersas constanter: cùmque illa virtus, quæ in patiendo consistit, sit præstantior; --- hanc patiendi potestatem sibi, & suis Christus elegit, vt mundum in admirationem potentiæ suæ converteret. --- icircò Apostoli, & primi Apostolorum Successores, hoc mysterium non ignorantes, ab armis pro fide sumendis abstinuerunt*. Quid Confessione hâc ad causam accommodatius? quid disertius dici potuit? An propterea iam è syrtibus emersimus? an *Principes Christiani*, quos Romana Ecclesia pro *Lupis* habet, in portu nauigant? Nihil Illis deinceps de *Pontificis coactiuâ potestate* timendum? Imò *Regibus infidelibus* hac Ratione *Pax* alma oblata est; quam tamen, nempè fax ipsa Rebellionis in Hibernia, *Sanderus* Christianis *Pr incipibus* inuidet: Discriminis causâ, vnicum allegat *Pactum* illud *Baptismi*, quo (vt ait) *omnes Christiani*

e Bellarm. lib. 5. de Pont. c. 4.

f Sander. de clauib. Dauid. lib. 2. c. 13. & cap. 14. §. Caput omnium.

stiani obligantur *Christo*, adeóque Vicario eius Rom. *Pontifici*, ita vt possint ab Eo *deponi*. Quod figmentum, Reipub Christianæ ita perniciosum, post mille quingentos annos (sicut Ille fraterculus ad exitium humanum natus, *Bombardæ inuentor*)[g] *Nicholaus Sanderus* (gentis nostræ opprobrium) primus excogitauit; quódque post Bellorum instigator Bellarminus statim arripuit, & Alumnorum *Societatis* suæ animis inseuit atque instillauit. Sed hoc Telum * suprà è manibus Aduersariorum extorsimus. Impræsentiarum perpende, Lector, quantum hinc absurdi consequetur; sic enim *Sanderus* disputat, ac si *Pastorum* omnium *Princeps Christus* Dominus *maiorem curam* haberet posteræ sub Christianis Tyrannis, quàm primatiuæ Ecclesiæ sub infidelibus: ita vt (quasi *Lupus* albus nè an ater sit Pastorum quid referat) *Principes infideles Gregem destruentes* tolerandi sint, fideles autem, qui *esse desinerunt*, OMNI RATIONE è medio tollendi. *Credite posteri*; imò posteritas *veniens* negabit.

g Episc. Eliens.

* Suprà in Prolegom.

Apostolicis Pastoribus qui successerunt, quamuis tempore quidem longè illis, at fide & constantiâ tamen nihilo posteriores fuerunt. De quibus Tolosanus vester. [h] *A Christo passo* (inquit) *per interuallum propè trecentorum Annorum, etsi innumera crudeliáque tormenta Christiani passi fuerint, & clades atrocissimas; semel viginti millibus necatis; tamen nusquàm omninò legitur eos aduersùs leges, Magistratum, Imperatorem, securitatémque eius vel tantillum molitos fuisse, vel rebellâsse. Quin hoc ius ferè argumento se suamq; religionem omnibus anteferri debere, colendam, & amplectendam, quòd nullâ dominandi cupiditate, nullo studio nouarum partium ducti, in eâ tàm pertinacitèr atque obnixè perdurarent; & vnico amore Dei, & Diuini cultus Christianos se ab eo dicerent appellari, cuius sit hoc pijssimum dogma, vt Magistratibus pareant.* Hoc ille. Quod antiquitatis præclarum sanè testimonium egregio omninò exemplo illustrat; pergit enim. [i] *Cùm* (inquit) *Nicomediæ*

h Tolosan. de Repub. c. 7. §. 10.

i Tolosan. ibid. citans Niceph. Calixtum l. 7. c. 5.

proponeretur edictum Diocletiani & Maximiani Imperatorum crudele aduersus Christianos, nimirùm, quò templa solo æquarentur, diuinæ Scripturæ comburerentur, vt serui, & alij Christianismum abiurarent, & pleráque huiusmodi alia grauia statuerentur: quidam, illéque primus Christianorum extitit, qui tantæ seueritatis indignatione motus, ausus est, cùm etiam vterq; Imperator Nicomediæ moraretur, edictum manu capere, discerpere, conscindere in minutissimas partes: atq; cùm in eum extremo supplicio esset animaduersum, (Auerte Bellarmine) *reliqui etiam Christiani iure eum casum esse pronunciant.*

Decurso dein longo multorum sequentium seculorum spacio *Prnicipum* eorum, qui ex *Pacto baptismatis* sese *Christo* deuouerunt, vsque ad *Gregorium* VII. Pontificem, circiter Ann. Domini CIↃLXXIII infert idem Author testimonium *Ottonis Frisingensis*,[k] *(Cuius cùm laude meminit Æneas Syluius, qui posteà Pius II. Pontifex, in oratione Francofurdiæ habitâ.)* Is in suis Chronicis;[l] *Lego* (inquit) *& relego Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam Eorum ante hunc (scil. Henricum IV. Imperatorem) à Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum.* Qui memoriâ rectè tenent, quæ iam in Confesso habemus, *Christum* nimirùm *Summum Pastorem animorum* (nam *Pilatum* & *Herodem*, *Lupos* teterrimos, vel leuissimo oris sui sibilo subitâ morte prosternere potuisset) potiùs tamen *Agni* lenitatem & innocentiam suscepisse, *humiliando se*, & ferendo iniurias *vsque ad mortem*: Deindè *Apostolos in Pastorata* ipso primarios *Christi Vicarios*, quibus data esset, si necesse foret *montes mouendi* potestas *Neroni* tamen, alijsque immanissimis *Lupis*, tanquam *Oues* iugula sua dedisse potiùs quàm hostili aliquâ molitione pacem & securitatem illorum interturbare voluisse: Atque etiam porrò *Pastores* subsequentis ætatis per Annos à Christo trecentos, gliscente tùm rapacissimorum *Luporum* rabie, nullâ *Pastoratus vi coactiuâ vsos*, tanquam *Oues Christi* tantùm vel fugiendo declinâsse, vel vi-

[k] Possevin. Ies. Apparat. Tit. Otto.

[l] Frisingens. lib. 6. Hist. c. 35. vt citatur apud Tolosan quo suprà c. 5 n. 12.

vicisse patiendo. Postremò *Pastores* omnes alios, quamuis à *Iuliano, Valente*, multisque alijs (qui tamen *Christianitatis pacto* quandóque constricti tenebantur) *Apostatis & Hæreticis* Imperatoribus *Depositiones* sæpè perpessos, nihilominùs *Principes deposuisse*, à *Legente*, & *relegente Regum & Imperatorum res gestas nusquàm esse inuentos*; Quis non potiùs arbitretur Rom. *Pastores* (quod *Pastoribus* accidere posse [m] *Gregorius* docet) in *Lupos* degenerâsse, quàm illam potestatem *Coërcitiuam temporalem*, quam nunc nequitèr exercent, iure illis competere. Hactenus de Lupis.

m Greg. tom. 2. in Euang. hom. 17. fol. 119.

IV. ANIMADVERSIO.

Ex veræ Ouis notâ primariâ ostendi, Papam non Pastoris, sed potiùs Tyranni partes agere. SECT. XL.

INndirectam illam Pontificis *Potestatē Temporalem* fraude, vi, armis, apertâ molitione, vel cuniculis, vel *Quācūq; ratione* Protestantes *Principes*, eorumq; fautores *Deponendi*, & vt *Lupos* profligandi; ita sæpè seriòq; inculcas, ac si totum Pontificij *Pastoratus* præsidium in eâ solâ constitutum esset. nunquid mētior? *Pastorem vestrū* Paulum Pont. Iudicē appello, qui A.° CIↃCLIX senio effœtus, [n] *Cardinales in cubiculū accersiri iussit, — Postremū eos hortatus est, vt Sanctissimū* (sic ille vocabat) *Inquisitionis officiū, quo vno S.S. authoritatem niti affirmabat, cōmendatum haberent.* Sic Papa. Inquisitorum autem ingeniū vester [o] Agrippa scitè admodùm descripsit: *Quorū* (inquit) *Iurisdictio, cùm tota in Theologicis traditionibus & sacris paginis fundata esse deberet, ipsi tamen ex iure Canonico, & Pontificis decretis crudelissimè eam exercentes, ipsam sacram Scripturam, veluti mortuam literam, & nonnisi veritatis vmbrā à tergo relinquētes, quin & Hæreticorum scutum (vt aiunt) & propugnaculū procul reijciunt; — sed vnam Rom. Ecclesiam, quæ (vt dicunt) errare nō potest, cuius caput Papa est, eiusq; Curiæ stylum caput fidei præfigunt. -- Quòdsi Inquisitus Scripturæ testimonijs, alijsq; rationibus se tueri conetur, interrumpentes strepitu iratis buccis dicūt, non esse illi negotiū cum Scholaribus ad Cathedram, sed cum Iu-*

n Thuan. Hist. to. 2. l. 16. Anno 1559.

o Agrippa de vanit. ca. 96. initio, & seqq.

dicibus ad tribunal: simpliciter igitur respondendũ, si velit stare decreto Rom. Ecclesiæ, sin minùs, fasciculos & ignes ostendunt, inquientes, non cùm Argumentis aut Scripturis, sed fasciculis & igne decertandum. Expeditè sanè; in hunc enim modum cum Germanis egêre: [p] *Quibus diù se pressos conquerentibus, per eos, qui maiorum suorum simplicitate abusi essent, vicissim gladios, fasciculos minabantur, qui potiùs debeant docere & pugnare gladio spiritus.* Vultis Bellonæ filium germanum? Audite Stapletonum [q] *Theologum* (vt vobis videtur) *ætate suâ optimum.* [r] *Eo sanè loco* (inquit) *hæreses nunc sunt, vt non tàm arte, & industriâ, quàm Alexandri gladio dissoluendæ, quasiq; clauâ Herculis feriendæ sint.*

[p] B. Rhenanus Arg. in Tert. de præscript. in fine.

[q] Possevin. Apparat.

[r] Stapleton. Epist. dedic. operis de Iustific. paulò ante finem.

Ex his Te miserè cœcutire, Bellarmine, quis non videt; qui nec inter *Principes* Protestantes *Oues*, nec inter vestros *Pontifices Lupos* discernere possis? Errantnè ipsi Protestantes? Ergò nondùm adhùc absolutè & omninò *Lupi*, sed *errantes Oues* censendi sunt; nec iam, vt Tu vis, *omni ratione abigendi:* sed, vt Bernardus, pascendi potiùs, *omnique ratione* in septa Domini redigendi. Non errant autem? Ergò genuinæ *Christi Oues* sunt, quos ita esse, res ipsa demonstrat, quia (teste * Agrippa) *Sacram Scripturam*, quam Aduersarij ipsorum tanquam *Literam mortuam* contemnunt, illi (Panopliâ Dei armati) tanquàm *gladium spiritus* induunt, atque distringunt, quo hæreses omnes succrescentes iugulent atque propulsent; sicut Annis abhinc mille circiter & trecentis præscripsit Tertullianus, [s] *Coge* (inquit) *Hæreticos, vt ad solas Scripturas opiniones suas sistant, & stare non possunt.*

* Paulo suprà lit. o.

[s] Tert. Præscript.

Porrò iurent, licet, Aduersarij in *Decreta Pontificum*, Protestantes verò *Scripturarum* testimonijs acquiescunt; nolunt *Imagines* colere; nolunt *honorabilis coniugij torique impolluti* Actum *pollutionem* dicere; nolunt in *Missa* creare suum Creatorem; & in *Satisfactionibus* merita *Christi* & *Martyrum*, id est, immaculati *Agni Dei* sanguinem cùm polluto hominum sanguine, sacrilegâ superstitione, commiscere; nolunt *Testamenti Iesu Christi* sigilla diuelle-

re

re. Charta me potiùs quàm oratio deficeret, si recensere vellem singulos Pontificiæ Religionis errores, quibus Protestantes implicari & inquinari nolunt, vt scil. *Summi Pastoris* Christi Iesu voci fideliter constanterque obediant, atque obtemperent: quâ quidem nulla potest esse veræ *Ouis* nota certior & exploratior.

De Catholicis *(quos vocat)* Principibus, *veluti* Arietibus; *quorum duo genera ponit Bellarminus:*
Primum Eorum, qui lædunt Gregem,
Alterum Eorum, qui non adiuuant.

Bellarminus alibi.

[t] *Altera potestas, quæ est Pastori necessaria, circa Arietes versatur, qui sunt Principes Catholici, vt quandò cornibus gregem lædunt, eos recludat, & prohibeat, nè vltrà procedant. Possit Pastor Arietes furiosos, & destruentes ouile separare, & recludere; talis Aries est Princeps, Catholicus fide, sed adeò malus, vt multùm obsit religioni & Ecclesiæ.* Sic de primò Arietum genere; de Altero adiungis. *Et debet Pastor iubere Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, & puniendo Hæreticos & Schismaticos, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasque* COMMODAS RATIONES.

t Bellarm. lib. 5. de Pont. c. 7. §. Quinta ratio.

I. ANIMADVERSIO.

In Arietibus debellandis infeliciter Bellarminum aciem struere. SECT. XII.

TRiplex igitur bellum iam denunciauit strenuus hic buccinator Bellarminus; vnum inter *Arietes* & *Lupos*; excitat enim *Regem Catholicum* ad *Reges Hæreticos puniendos:* Alterum est inter ipsos *Arietes*, quià *Rex* innocens debet *Arietes furiosos*, *& schismaticos* prohibere: Tertium *Pastoris* aduersus omnes; Eius enim est, I. *Lupos* OMNI RATIONE abigere. II. *Arietes furiosos recludere.*

cludere. III. *Arietes* pacificos & innocentes ad *Gregem defendendum cogere.* Eho, bellum *Arietis* cùm *Lupo?* impar congressus. An etiam *Arietis* cum *Ariete?* fieri potest, & etiam solet; sed num instinctu aliquo, quo *Gregem*, & non se potiùs *defendat?* III. An verò etiam fando vnquàm auditum est, *Pastorem* vllum cum suis belligerâsse *Arietibus?* nec tamen negari potest *Pastores* Rom. Ecclesiæ sæpè non modò *Principes* Pontificios cum Protestantibus, aut Pontificios inter se commisisse; sed etiam ipsum cum vtroque atrocia bella gessisse, & vicissim Religionis *Principes* in *Pastores* illos vestros *arietâsse.* Quod tamen non de vetustioris notæ, vsque ad millesimum post Christum Annum, *Pastoribus*, sed de eorum Successoribus intelligi volumus; de quibus vester Espencæus: [u] *Moribus antiquis* (inquit) *non contenta posteritas, veteris Gentilis ritu, togas in sagas mutauit, quandò Clericus ad prælium non tantùm animum, sed & manum exercuit; cúmque non tantùm contra barbaros, sed eiusdem quoque nunc sanguinis, nunc patriæ, aut certè fidei Principes Domini nostri Dei pacis quidam minùs pacifici Vicarij bella indicerent, & gererent, exemplo nullâ Scripturarum aut Canonum authoritate probato.* Hæc ille; Ità vt nunc planè constet, quàm immenso hiatu tuæ similitudinis protasis ab apodosi dissentiat. Hæc in genere de ipsa Similitudine.

[u] *Espen in 1. Tim. digress. lib. 2. cap. 6. pag. 273.*

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XIII. *Formulam Bellarminianam,* Recludendi Principes, *atrocem in Principes iniuriam innuere: cui Typus pastoralis* Pedi *reclamat.*

IN tàm graui in vestros Principes Catholicos censurâ duo præcipuè expendenda exagitandáque, *Pœna*, & *Causa.* Quoad *Pœnam*, *Principes lædentes Gregem Recludendos* esse ais: negligentes verò ad *Gregem defendendum per Excommunicationem, aliásque* COMMODAS RATIONES *cogendos.* Hæc phrasis [*Recludere Principes*] Alijs peregrina

grina & insolens videtur; Ego verba non capto, modò sensum capiam: nec tam offendit, quòd absona & inusitata, quàm quòd ita obscura sint, quasi malueris Te potiùs Nobis non intellectum, quàm *Principibus* reprehensum propinare. Quanquàm de mente tua coniectura non leuis, ex verbis sequentibus, emergit; quibus asseris, Eos, vltrà *Excommunicationem, per* ALIAS COMMODAS RATIONES esse *cogendos*. Quod tamen quid sibi velit facilius quis ex *Pontificum* factis palpare, quàm ex dictis vestris expiscari potuerit. Iesuita [a] Azorius lætâ admodùm memoriâ recolit exempla *Principum* Pontificiæ Religionis, quos Romanos *Pastores* vel *Regnis* suis *cedere*; vel *collum pedibus* subijcere; armorumque vi voluntati imperióque suo concedere coëgerunt. Atque nullam videri Illis viam magis compendiosam, non paucæ *Pontificum* [b] *Bullæ* ferali more vociferantur, imperantes, vt, veluti *Oues in Arietes*, *Subditi in Reges* suos *Armis insurgant*, *eorum fautores persequantur*, *& Regnis & dominijs eorum expellant*. At quid, quæso, Tela lethalia sibi volunt? quis sensus *Armorum*? quæ in hostili odio *Ratio commoda*? nonnè hæc omnia perduellionem, cædem, & sanguinem spirare videntur?

Eodem planè, quo Tu animo, nuper Baronius vester aduersùs alios *Arietes*, nimirùm *Venetos*, Pontificis *Potestatem charitatiuam* scilicet, re autem verâ *coactiuam* (id est, vafro & callido) venditauit. [c] *Duplex, Beate Pater,* (inquit) *ministerium Petri, Pascere, & occidere ac manducare, Dixit enim Dominus Petro, Pasce Oues; & audiuit etiam è cœlo vocem, Occide & manduca: -- Nempè, quandò cùm Leonibus & feris animalibus agendũ; iubetur Petrus occidere; obsistere sc. pugnare, & expugnare &c.* In hac igitur causa *Venetorum* illud [*Pasce*] Baroniò nimis spissum verbum videtur; *occidere, & manducare* arrident magis: nec satis Illi est, si *Recludantur*, nisi etiam *Expugnentur*. Nec sane mirum; non enim iam in *Venetis* (etiamsi eiusdem Religionis cultoribus) *Arietes*, sed *Leones*, nempè, fera animalia discernit.

[a] *Azor. Ies. Inst. Mor. lib. 5. cap. 28. part. 2.*

[b] *Vt Bulla Pauli III. in Hen. VIII. Angliæ Regem. &c.*

[c] *Card. Baronius in sent. super Excom. Venet.* Coactiuam *enim vocat, & intelligit* [pugnando, & expugnando.]

L Quid

Quid igitur mirum, si is *Pontifici* persuadeat, vt *Pastoris* personâ exutâ, Lanij induat. Christianos *Principes* (etsi *Dracones* essent) *pascendos* esse [d] *Bernardus* monuit, *ferro autem aggrediendos* negauit. *Chrysostomus* etiam negat *Licere Pastoribus tantâ authoritate homines curare, quantâ Oues Pastor curat*; [e] *Cui liberum est eos à pabulo arcere, vrere, secare. ---- Christianis enim* (inquit) *minimè omnium licet peccantium lapsus vi corrigere.*

d Suprà §. 8. lit. p.

e Chrysostom. de Sacerd. lib. 2. col. 498. 499. Tom. 5.

Antiquorum Patrum testimonijs, & Pontificiorum ipsorum suffragijs plurimis hoc in loco supersedendum, & in Massonij vestri iudicio accurato acquiescendum duxi. Hic de [f] *Bonifacio VIII. qui Philippum Pulchrum Principem* miris modis diuexabat; *Non putent Pontifices* (ait) *se à Deo datos Regibus vt eos cohibeant, veluti equos intractatos; admoneant, precentur; minari autem, terrefacere, arma ciere Episcopos non decet.* Hæc ille. Eodem spectare videtur officij *Pastoralis* typus solennis, & (vti vos iactitatis) ab Apostolicis deductus temporibus, nimirùm, Baculus ille, seu virga, quam *Pedum* [g] dicitis, *Episcopis* proprius, *Recuruus in summo, rectus in medio, & in fine acutus.* Cuius hæc à vobis panduntur mysteria, nempè, *Pastorem* debere *colligere vagos, regere debiles, & pigros pungere.* Iccircò *Pastores* meminisse oportet, sibi (vt omne genus *Ouium* regant) *Baculum* tradi, non fustem; *Virgam*, non sclopetum; *Pedum* denique, non gladium, aut pugionem; vt, *colligere, regere*, & (si ratio tulerit) ad summum *pungere* possint, non autem corporaliter vulnerare, transfigere, confodere.

f Masson. in eius vita.

g Durant. de Ritib. l. 2. cap. 9. num. 40. Curua trahit; quâ recta, regit, pars vltima pungit.

III ANIMADVERSIO.

Sect. XIV.

Causas deponendi Principes plures indignas, multas ineptas, iustas esse nullas.

PRincipes non modò Excommunicandi, sed etiam Regnis & Dominijs suis per *Pontifices* exuendi, causæ plurimæ obtendi [i] solent; (Exempli gratiâ) in [k] *Rege Siciliæ, quòd Episcoporū & Abbatum Electiones ad se, contra Canones*

i Azor. Ies. part. 2. Inst. Mor. l. 5. c. 28.

k Rogerus Rex per Leonem IX. Papam

nones traxerat: in [l] *Berengario, quòd nimia erat potentia eius à quo Pontifex multa indignè passus est*: In *Frederico Imp.* quòd [m] *Sui iuris esse dixit causam iudicare in Schismate, quod inter Papam & Antipapam intercesserat*: In *Frederico II.* quòd [n] *Periurus erat & sacrilegus*: In *Chilperico Francorum Rege*, [o] *Non tam pro suis iniquitatibus, quàm quòd tantæ potestati erat inutilis, vbi coadiutor adhiberi potuit*: Denique in quouis *Principe*, qui ([p] Bellarmini vox est) *vel Religioni multùm obfuerit, vel Episcopatus vendiderit, vel Ecclesiam diripuerit. &c.*

Hoc Bellarmini [*&c.*] quo plenam periodum cautè figit, *Principem* quemuis Regno suo spoliari certum est, si vel *Canones*, quæ ad *Electionem Abbatis* spectent, violauerit; vel *Nimiâ potentiâ* Pontificem læserit; vel se componendo *Paparum* schismati immiscuerit; vel *Periurij*, aut *Sacrilegij* vllius Reus fuerit; vel animi impotens, & tanto oneri impar extiterit; vel denique *Ecclesiam diripuerit*, [ET CAETERA] vt ait Bellarminus, — *incedens per ignes suppositos cineri doloso.* Nam *Causas cæteras* quis mortalium augurari coniecturâ potest, cùm tot causæ esse possint, quot Pontifici, ex *plenitudine potestatis*, apud Se fingere libuerit: fortè, si *Princeps* se *Cardinali* dignitate anteferat; certè, nisi se Papæ arbitrio & imperio mancipauerit.

[l] *Per Iohannē XII. Papam.*
[m] *Per Alexād. III. Papam.*
[n] *Per Innocen. IV. Papam.*
[o] *Per Zachariam Papam; vt quidem instituunt. Vide Azor. quo supra l. 11. c. 4. p. 1228.*
[p] *Quanquam Acosta l. 2. de Ind. Salute: c. 5. neget,* vel Barbaris eripiendum imperium quia sunt imperiti, ne eâdem ratione à Fœmina, aut adolescente, vbi regnat, dominatus extorqueatur, aut à præsule indocto Pontificatus. *Hæc Acosta.*

Expedit igitur *Principibus* apud se perpendere, quàm lubrico in loco iam sacro-sancta eorum maiestas versetur, ex illo, de *Coactiuâ Pontificis in Principes Potestate Temporali*; nouo, & plusquàm mille retro seculis inaudito paradoxo, quo *Pastor Romanus* aliquandiù Illis fucum fecit. *Chrysostomus* sui temporis Laicos multis argumentis vehementèr hortatus est, vt in sacrarum *Scripturarum* lectionem incumberent. Nonnulli verò male-sani homines, sic se excusarent, *Hoc Pastoris officium est, Nos Oues sumus*: Quibus Sanctus ille Pater: [q] *Oues reuerà estis,* (inquit) *verùm non irrationales, sed Rationales.* Quemadmodùm in isthac Causa, de *Lectione Scripturarum, Oues* illas,

[q] *Chrysost. To. 14. ep. ad Coloss. hom. 9.*

ità in hac quæstione, de *Principum depositione*, hos *Arietes*, sed *Rationales* existimare par est; nec igitur habendos esse tanquàm pecudes meras: nam omnia ferre si possint, & debent, pulsandum *Pontificis pedi* præbendum quandóque Caput. Vt de Causis omnibus, quas pro *deponendis Principibus* Pontifex fingere possit, breuitèr concludam; Vbi *Principibus pœnam Temporalem* infligendi Ius non est, ibi eidem pœnæ Causa prætexi iusta nulla

r Psal. 104 15. potest. At vbi in Scripturis de *Principibus* dicitur,[r] *Nolite tangere vnctos meos*, ibi non hominis vox sonat, sed oraculum planè diuinum, quod vetus Theologia per totum Orbem Christianum docuit & celebrauit: quódque antiqui Pontifices sanctè coluerunt, qui, in *Arietibus cogendis*, semper ad *Anathemata*, tanquam ad arma vltima, confugerunt.

Sect: XV.

IV. ANIMADVERSIO.

Causæ superiores, propter quas Principes deponendos censent Pontificij, sigillatim recensentur; & earum omnium Pontifices ipsi Rei peraguntur.

EX causis, quas attulistis, pro *deponendis Principibus Catholicis*, prima fuit iuris vsurpatio in Electione *Episcoporum*, & *Abbatum*; quùm tamen *Pontifices Rom.* diù *Imperatores Constantinopolitanos* pacificè tulerint, etiamsi [a] *Absq; eorum confirmatione, & nisi solutâ priùs pro Confirmatione pecuniâ Pontifices ordinari non poterant: tandem Agatho I. Papa An. Dom.* IↃCLXXIX. *hoc priuilegium ab Imperatore obtinuit, vt hâc pessimâ consuetudine sublatâ, Pontifex electus non sine Imperatoris assensu cõsecraretur, quẽ ille gratis dare teneretur.*

a Onuphr. de creat. Pontif. & Cardin. in vita Agath. I.

Secunda est Iniuria in *Papam*, qui sæpè sine causa inquietatur; quid igitur? Cùm *Princeps* aut à Papa ad *Concilium* prouocandũ censuerit; aut *Calceũ Pontificis exosculari* recusauerit: si Papa de illata sibi iniuria vehementiùs postulauerit; an proptereà *Coronâ* suâ spoliãdus est *Princeps*? * Iniusta oratio; cùm præsertim complures *Pontifices* nefarias & immanes iniurias in suos Prædecessores exercuisse constet, nec tamen Pontificatu abdicati sint.

* De his suprà, cap. 1 §. 24.

Tertia, Arrogatio Iuris in tollendo *Schismate* tum gliscente

scente inter *Papã* atq; *Antipapã*. Otho Imperator facinus perperrauit insigne, qui *Iohannem XII. Papam omnibus probris contaminatũ, & scortis deditum Pontificatu deiecit:* & tamen fæliciter regnauit, ab omnibus Pontificijs celebratus tanquam *Vir optimus, & Ecclesiæ Rom. defensor acerrimus.*

Quarta est *Periuriũ*; quasi verò quisquam mortalium sit, vel etiã esse possit magis *periurus Pontifice ipso, qui non modò in se periurus, cum suo iuramento dispensat, sed etiam se egregiũ nefarijs aliorũ periurijs Patronũ præstitit; Subditorum præcipuè, quos à iuramento fidelitatis Principib⁹ debitæ absoluit. Respõdebunt Aduersarij (quæ est ipsorũ detestanda subtilitas) *Papã in his casibus non dispẽsare cum periurijs, sed declarare Hæc non esse Periuria.* At Ego non tàm Domino Pontifici vice-deo credendũ puto, quã Pontificis Domino verè Deo; nõ illi, qui *Declarat* istas *Iuramenti* violationes *periuria* non esse, sed huic, qui eas *Periuria* esse demõstrat, eosq; per vindictã suam Reos ostendit, quos *Papa* absoluit, nec tàm præceptis suis, quàm iustissimis in perfidos Rebelles supplicijs. Cuius exemplum extare voluit in *Rodulpho Sueuiæ Duce*; [d] *Huic (excõmunicato priùs Henrico Imp.) Gregorius VII. Papa Regnũ Teutonicorum confirmat, ei adhærentibus absolutionẽ omniũ peccatorum concedit; benedictionemq; in hac vita, & in futura. Sicut enim Henricus (inquit) pro sua superbia & inobedientia à Regni dignitate iustè abijcitur, ita Rodulpho pro sua humilitate & obediẽtia potestas & dignitas regni conceditur. Agite nunc quæso, (Beate Petre, & Paule) Patres & Principes sanctissimi, vt omnis mundus intelligat & cognoscat, quia * si potestis in cœlo ligare & soluere, potestis in terra Imperia, Regna, Principatus, Ducatus, & omnium hominum possessiones, pro meritis tollere vnicuique, & concedere.* Et paulò antè. *Henrico dignitatem Regiam tollo, itaque vt nullus Christianorum Ei, sicut Regi, obediat interdico; omnesq;, qui ei iurauerunt, vel iurabunt, de Regni dominatione a Iuramenti promissione absoluo.* Sic Papa. At *Deus*, *qui sedit in cœlis*, & huiusmodi Gigantum tàm nefanda consilia pro-

b *Onuphr. in vita Ioh. 12.*

c *Ibid in vita Benedict. 6.*

* *Gregorium 12. insigniter periurũ fuisse in adeptione Papatus, ostendit Massonius in vita Gregor.*

d *Binius To. 3. pa. 2. pag 1288 & Baron. Tom. 11. an. 1080. num. 12.*

* *O bellam dialecticam, non scholis, sed cœlis dignam!* si potest peccata potest & regna soluere: *nempe (quod & alij volunt)* à fortiori *credo: qualis est hæc consequentia; Si potest homo ratiocinari, potest & volare, potest latrare, atq; hinnire. Elenchus hic est ab* Ignorantia Elenchi, *quia non* Ad idem genus, *nec* secundùm eadem analogia potentiæ aut subiecti.

[e] Abbas Vrspurg. Hist. Anno 1080.

deridiculo habet, iam partes suas agit. [e] *Rodulphus bello cecidit, fertúrque in extremis positus, & abscissam in prælio manum dexteram intuitus, ad Episcopos, qui fortè aderant, grauiter suspirans dixisse; Ecce hæc est manus, quâ Dominus meo Henrico fidem Sacramentalitèr firmaui: ecce ego iam eius* (Imperatoris) *regnum & vitam relinquo præsentem; videte, qui me solium eius conscendere fecistis, vt rectâ viâ vos monita vestra sequentem duxeritis.* Hæc Rodulphus; *Manus* (inquit) *dextra abscissa*, quâ *Iuramentum firmaui.* Nullum verò esse possit Iudicij diuini luculentius aut expressius indicium & argumentum, quàm quod à *lege talionis* deducitur. Et, vt manifestius constaret, *Papam* diuinæ Maiestati magis adhuc esse ludibrio, *Gregorius Pontifex*, (ante mortem Rodulphi) [f] *Quasi sibi diuinitùs reuelatum prædixit, falsum Regem hoc Anno esse moriturum: & verum quidem prædixit; sed fefellit eum coniectura de Rege; nam ille, secundùm velle suum, id interpretatus est de Henrico, qui tunc contra Saxones graui prælio decertans, Regem falsum, scilicet Rodulphum, interfecit.* Eodem planè modo quo Deus prophetiam veram extraxit ex mente falsâ, & blasphemo ore [g] *Caiphæ*, quùm dixit *Ioh.* 11. *Oportet vnum mori pro populo:*] * Vbi, vt ait Chrysostomus, *Cor eius non erat motum à Spiritu Sancto, sed lingua, quia rectum malâ mente loquebatur.* Matthæus Parisiensis Exemplum aliud diuinæ vindictæ mirandum sanè stupendúmque prodidit aduersùs Alemanicum Comitem, eiusdem *Henrici* Imperatoris *Persecutorem grauissimum, & Rebellem perfidum;* [h] *Quem ad mensam residentem caterua quædam murium (qui nullis domesticorum fustibus depelli potuerant) terribili corrosu laniârunt.*

[f] Matth. Paris. An. 1080. pag. 10.

[g] Tolet. in Ioh. 11.

* Altera eius sententia blasphema, cùm dicat Christum blasphemâsse Bellar. l. 2. de Cō. c. 2. §. Alij dicunt.

[h] Matth. Paris. quo supra.

Quinta exceptio est Impotentia, & ignaua quædam inutilitas in regnando. Quis autem inutilior Eo (Iohanne nimirùm XV. Papâ) qui [i] *Pontificatum adeptus humana diuinaque omnia affinibus suis largiebatur, posthabito Dei honore, & Romanæ sedis dignitate: quem errorem* (ait Onuphrius) *ita posteris tradidit vt ad nostram vsque ætatem peruener-*

[i] Onuphr. in vita Ioh. 15.

uenerit; quo quidem nihil perniciosius dici potest, cùm non ob religionem aut Dei cultum appetere Pontificatum nostri Sacerdotes videantur, sed vt fratrum, nepotum, famulorum ingluuiem & auaritiam expleant, nec tamen Pontificatu abdicantur.

Vltima est *Episcopatuum venditio*, & *Ecclesiarum direptio.* At nullæ magis execrabiles *venditiones*, quàm illæ *Pauli II.* Papæ, quibus (nouo quodam aucupio, &, vt [k] Platina loquitur, *Lenocinio*) beneficia ferè omnia facta sunt *venalia*; nullæ *Direptiones* magis calamitosæ, quàm illæ quas Pontifices perpetrârunt. Nolo ego *Cameram Apostolicam* (quam vocant) ceu *Camarinam mouere*; nec etiam *Grauamina*, quibus *Franci* & *Germani* succubuerunt. Nostratium *Anglorum* anhelitus & eiulatus repetere me sinant, quorum direptiones, & portentosas *Pontificum* exactiones Matth. Parisiensis omni posteritatis nostræ memoriæ tradidit. Anno cIↃccxxix. *Tanta fuit* (inquit) *Gregorij IX. Pontificis exactio, vt Prælati cogerentur calices, phiolas, phylacteria Altaris, alia vendere, alia in pignus sub fænore ponere.* Anno cIↃccxl. [m] *Exactio alia, quâ Papa infinitam pecuniam miseris Anglis emunxit, quam Abbates clamabant impossibilem esse, & toto mundo detestandam.* Anno cIↃccxlvi. [n] *Statuit Innocentius IV. Pont. vt bona omnia Clerici, qui intestatus moreretur, in vsum Domini Papæ conuerterentur. --- Et denunciauit, vt omnes beneficiati, in suis beneficijs residentes, tertiam partem bonorum suorum; non residentes verò dimidiam Papæ persoluerent; additâ illâ adiectione*, [NON-OBSTANTE,] *quæ omnem extinguit iustitiam.* Hæc Historicus. Quæ igitur immanior charybdis aut insatiabilior istis *Pastoribus* vestris, qui non tondere gregem suum, sed deglubere voluerunt, &, veluti harpyæ, seu alata dæmonia omnia sibi arripere & deglutire.

Ad *Principes* redeo, cum quibus iniquissimè actum, quis non videt? quùm præsertim sicut *Ouis* cum *Lupo*, de causa turbandæ aquæ, isti *Arietes* cum hisce *Pastoribus* de

k Platina in vita Pauli. 2.

l Matth. Paris. hist. An. 1229. pag. 350.

m Ib. pag. 515.

n Pag. 69.

de causis *destruendi Gregis* expostulare aut contendere velint, nihil aliud expectandum quàm vt statim fiant eiusdem fabulæ [illegible]. Simile quid Historico vestro, alijsque viris diuini atque humani iuris peritissimis accidisse legimus, qui conquestus apud *Papam*, quòd Ille, indictâ causâ, eos legitimâ possessione suâ spoliauerit, [o] *Petebat vt causa ipsa Iudicibus (quos Rotæ auditores vocant) committeretur: Tum Papa illum toruis oculis aspiciens; Et nos, inquit, ad Iudices reuocas? ac si nescias omnia iura in scrinio pectoris nostri collocata esse: sic stat sententia* (inquit) *loco cedant, eant quo volunt.*

o *Platina in vita Pauli* 2.

Bellarminus alibi.

[p] *In istis verbis Ioh.* 21. [*Pasce oues meas*] *data est potestas Petro eiusque Successoribus regendi gregem. Potest enim Pastor ac debet oues pascere.*

p *Bellar. quo suprà.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT XVI.

Primum Excusationis genus; Papam negotijs multis à prædicandi munere impediri; quod ociosè obtendi probatur.

CIrcà hoc *Pastoris officium* Pastoris vestri cor (nisi omninò excors sit) pupugit, atque acriter momordit Caluinus; [q] *Ipse Pontifex* (inquit) *quid omninò habeat Episcopale scire velim: primum enim in munere Episcopi caput est, plebem Verbo Dei docere; Istocnè Papa facit, imò aut facere se simulat? soluant hunc nodum mihi Romanenses.* [r] Lutheri quoque stylus in eodem *Pontificis* vlcere, tanquàm vnguis aculeatus inhæsit. Vosque huic muneri Papas per se deesse non quidem negatis; sed huius defectus labem, quam eluere non potestis, duplici responso incrustare satagitis: quorum vtroque, si æquo perpendatis animo, non tam dissoluitur nodus quàm distringitur.

q *Instit. lib* 4. *cap.* 7 §. 23. & 24.

r *Luther. apud Roffens. Art.* 33. §. Quid isti.

Vnum est, *Papas* alijs negotijs impediri. [f] *Etiamsi* (inquis) *plerique eorum non concionantur, tamen exercent multos alios actus Pastorales, dum ligant & absoluunt, controuersias iudicant.* Esto; sed quærimus quid sit in *Pastorali*

f *Bellarm. lib.* 1. *de Pont. c.* 15. §. Deindè.

rali officio præcipuum? [t] *Concilium Tridentinum* Seſſ.V. definit *Prædicationem eſſe præcipuum munus Epiſcoporum.* Et rurſus Seſſ.24. eiuſdem Synodi Patres ſtatuunt, *Prædicationem eſſe munus Epiſcoporum præcipuum:* & hâc ratione ducti, vtrobique huius muneris functionem Epiſcopis imponunt, *Niſi legitimè impediantur.* Niſi igitur oſtendere poſſis *Pontifices* veſtros ab hoc miniſterio *legitimè impeditos* fuiſſe, Eos neglectæ *præcipuæ partis officij*, & quodammodò deſerti *muneris Paſtoralis* reos eſſe fateare neceſſe eſt.

Nos ſanè nec poſſumus, nec debemus negare *Pontifices* complures ab hoc *Paſcendi munere* ſæpiſſimè retardatos, & *impeditos fuiſſe:* an autem propter cauſas neceſſarias & *legitimas?* imò verò leuiſſimis nequiſſimiſque de cauſis. Nam ſi quantum temporis *Pontifices* (vt Hiſtorici, & Authores veſtri teſtantur) tribuerint (I) *Ignauiæ:* (II) *venationi, aucupijs, & omni oblectationis generi:* Si quantum (III.) *Pompis, & ſpectaculis:* Si quantum (IV) *Medecinæ;* vel (V) *Columnarum, Obeliſcorum, ſtatuarum erectioni;* aut *etiam* (VI) *arti Diabolicæ:* Si quantum (VII) *Immenſis exactionibus;* (VIII) *Bellis;* (IX) *Cædibus;* (X) *Adulterijs;* Alijſq; (XI) *Sceleribus:* Tantum in *Prædicandi* curam miniſteriumq; contuliſſent; Excuſationis, fortaſſis, ſpeciem aliquam prætexere poſſent. At quùm iam conſtet Eos, potiùs quàm huic tàm ſacro *muneri* vacarent, *vel nihil, vel aliud, vel malè agendo*, omni ſocordiæ, atque vitiorum genere tam animorum, quàm corporum vires conſumpſiſſe, quiſquis Eos *neceſſarij impedimenti* obtentu excuſare nititur, ſeipſum væcordem aut inverecundum præbeat neceſſe eſt. Ad Cauſam accedam propiùs.

Etſi ſemel, atque iterùm fieri poſſit, vt vnus aut alter *Pontifex* per aliquot Menſes, vel (ſi ità vultis) etiam duos aut tres Annos, aliorum negotiorum neceſſariâ im-

t Seſſ. 5 cap. 2. & Seſſ. 24. Reformationis Decret.

I. Benedictus IX. homo ignauus, & nullius pretij Pont. duodecim Annos. Vt eſt apud. Onuph. in eius vita.

II. Leo decimus. Vt Regem potiùs quam Pontificem eſſe oporteret. Maſſon. in eius vita.

III. Paulus 2. qui tanquam alter Aaron, ob apparatum, ſpectari ſe voluit à peregrinis. Et, ad exemplum veterum Romanorum, ludos quam magnificentiſſimos inſtituit. Platina in eius vita.

IV. Iohannes 22. qui multa ſcripſit, ſed potiſſimùm Canones quoſdam ad medecinam pertinentes. Platina in eius vita. Quędam fortè in Papatu.

V. Paulus Quintus apud Bzo. de Pont. ca. 40. per totum.

VI. Syluester ſecundus. apud Platinam.

VII. Gregorius nonus, Innocentius quartus. De his ſuprà, ex Matth. Pariſ. vid. §. 15.

VIII. Bonifacius 8. Iulius 2. apud Maſſon. & Platinam, &c. *IX. Alexander ſextus, apud Maſſon.* *X. Benedictus octauus, apud Onuphrium: & Iohannes duodecimus, apud Baronium.* *XI. Bonifacius ſeptimus, apud Onuphrium.*

M portu-

portunitate, & quasi impetu à *Prædicatione* abstraheretur (sicut in rebus humanis interdum vsu venit:) At vt vnumquemque *Pontificem* per ætatem integram tot, tamque necessarijs negocijs implicatum fuisse credamus, qui sibi vel maximè credi cupit, suadebit prorsus nemo. Ratio est, quià cùm in omni hominum professione, tum maximè in hac Pastoritia, quæ accidunt occupationes, vel etiam *legitimæ*, illegitimæ sunt; quibus id, quod est in suo cuiusque officio *præcipuum munus*, frustratur.

u Act. 6. 2.
x 1. Cor. 1. 17.
y Luc. 10. 42.

Hoc exemplo suo nos docuit sanctus *Apostolorum* coetus, quandò communi pauperum curæ inseruire recusauit, quùm hæc erat impedimento *prædicationi* verbi Dei; [u] *Non æquum est, relicto verbo Dei, ministrare mensis*: Rursùs & *Paulus* suo, quandò nè quidem [x] *Baptizare voluerit*, vt magis sedulò *Euangelizaret*. [y] *Martha*, sit licet erga *Christum* nimis officiosa, minus tamen grata *Christo*, *quandò partem reliquit meliorem*. Id quod nunc probare contendimus; in naturali *Pastoratu* (vt non aliundè similitudines accersamus) vel maximè illustratur: *Pastor* enim *Oues* suas educit è caulis, nunc reducit, atque cogit, nunc insuper lauat, & vngit, nunc denique ligat, & vrit; & si quæ alia opera *Ouibus* necessaria sint, diligenter curat & exequitur. Si verò ità totus in hæc munia incumbat, vt, (quod est *præcipuum Pastoris* ministerium) *Oues pascere, pabulum* ad vitam tolerandam necessarium suppeditare negligat, imò si totos dies dormiat, aut perpetuum moduletur arundine carmen, quomodo, obsecro, impastarum *ouium* verus *Pastor* dici aut haberi potest?

De secundo Excusationis genere; Papas per alios concionari.

Bellarminus alibi.

a Bellarm. lib. 3. de Pont. cap. 24. §. Adde.
b Idem. lib. de Pont. c. 15. §. Deindè.

[a] *Non tenentur Pontifices per se concionari, & sacra administrare, satis est si curent per alios ista præstari.* Et rursus: [b] *Quod concionando non faciunt per se, faciunt per alios.*

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Papam per Vicarium, non per se concionantem, omni iudicio tàm humano, quàm diuino damnandum; & ex ipsis verbis [PASCE OVES] *Pastoris nomine indignum probari.* Sect. XVII.

MIrum sanè nobis videri non debet, si vos, quibus persuasum est vnum, in satisfactionibus præstandis, [c] *Per alium ieiunare*; in Eucharistia vnum [d] *Per alium* (nempè Sacerdotem) *bibere*; in Conuersione Infidelium vnum [e] Per alium *gignere*: sic *Pastorem* vnum per Alium *pascere* posse doceatis. possibile quidem esse *Pastorem Oues* per Alium *pascere*, quis negat? debere etiam, vbi necessitas efflagitat, vltrò fatemur. Vt autem Pontifex Vicariâ doctrinâ aliorum contentus, ipse personalem exuat prorsùs, aut non aliquando exerceat, id Christi Vicario, Pastoriuè legitimo conuenire posse pernegamus. Etenim, vt primo de officio Episcoporum in genere dicamus, Te (Bellarmine) testem locupletissimum habemus in præclarâ illâ quidem *Admonitione* tua *ad Nepotem* tuum *Episcopum Theanensem.* [f] *Pastor* (inquis) *nec nomen Pastoris meretur, si non personalitèr intendat gregi suo. — Neque enim quilibet ouium Dominus, sed ille tantùm, qui pascit suas, vocatur Pastor, iuxta verbum Domini ad Petrum, Pasce oues meas.* [g] *Tenetur Episcopus ad curam animarum, mediantibus his actibus personalibus, scilicet doctrinâ, ministratione, Sacramētorum, visitatione, &c. Episcopo dicitur, Vade, prædica populo Dei:* [h] *Et in ordinatione non dicitur, Mitte ad prædicandum.* [i] *Imò Concilij Tridentini verba sunt, sess. 5. 24. Quia prædicatio est præcipuum munus Episcopi, statuit & decreuit S. Synodus, omnes Episcopos & Prælatos Ecclesiæ teneri per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum; Quia & dixit Dominus Petro, [Pasce oues meas;] non dixit, Cura vt alij pascant.* Hæc Bellarminus, quibus dum *patruus nepotem* monet, *Patrem* suum, viz: *Papam*, non leuiter tangit & angit.

c Tolet. Iesuit. Vide suprà cap. 1 Sect. 26. d Vincent. & Eccius, vid. ibid. e Bellar. supr. in hoc Tract. de offic. Princ. lib. 1. cap. 4.

f Bellar. admonit. ad Episc. Theanen. pa. 10.

g Ibid. pag. 11.

i Ibid. pag. 12.

Amplissima hic quidem dicendi seges exoritur; sed plurima paucis complecti libet. vester Cl. Espencæus acerbè admodùm inuehitur in aliquot Rom. Ecclesiæ Episcopos, iam, post *Conc. Tridentini* reformationem scilicet: ab ipso Authore causam addiscamus. [k] *Quotusquisq;* (inquit) *Prælatorum maiorum minorumq́; populum suum docere videtur? an illi ipsi decreti huius* (nempè in Concilio Tridentino) *Authores vnquàm docuerunt, quorum exemplo alij ad munera sua facienda excitarentur? Certè ex nostratibus Episcopis, qui Tridenti, & Bononiæ pars aliquota fuerunt, nemo per se (quod quidem audiuerim) docet. Ludimusnè in re adeò seria? an potiùs hac Decretorum specie reformationem poscentibus illudimus?* Hæc Espencæus. Addit, nouisse se quosdam[l] *Episcopos, qui vt se ad istam docendi seruitutem demittant (generosi scilicet & excelsi viri!) teneri præfractè negent: Quos* (ait) *cùm omnis omnium temporum historia Ecclesia, Concilia, Pontifices, Cæsares, Superi, inferi, accusent, damnentq́;, quis est qui absoluat?* Hactenùs Ille.

k Espencæus in 2. Tim. Digress. l. 2. c. 2. pag. 257.

l Idem ibid.

Adeste igitur quotquot estis ex quouis hominum ordine, Romanæ religionis professores, mecúmq; etiam atque etiam animaduertite, quot, & quantis Iudicibus *Pastor* vester *Rom. Pontifex damnetur*, & nihil minùs quàm *Pastor* esse conuincitur. Iudice enim Espencæo; *Episcopus non prædicans ab omnibus damnatur.* Iudice * Bellarmino; *Non meretur nomen Pastoris, qui necessarijs officij actibus* (talis est doctrina) *non personalitèr attendit.* [m] Iudice *Hilario*; [n] *Ecclesiæ Episcopus, officij necessitate, hoc prædicationis ministerium debeo.* Iudice *Ambrosio*; [o] *Effugere non possimus docendi officium, quod nobis imposuit Sacerdotij necessitudo.* Cui *Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus*, (& quis non *Patrum*?) suffragatur. Iudice, (ex antiquorum *Pontificum* Senatu) 1°. *Symmacho in Synodo Romanâ* sibi, & Successoribus suis præiudicante; *Væ erit nobis, si prædicare neglexerimus*: 2°. Nicolao; [q] *Dispensatio cœlestis seminis nobis iniuncta est*,

* Paulò suprà lit. f.

m Testimonia sequentia citantur ab Espencæo, quo suprà.

n Lib. 6 de Trin.

o Lib. offic. c. 2.

p Synod. Rom. 6.

q In fin. dist. 43.

est, va si non sparserimus : Et 3°. [r] *In Ecclesia Romana* (vtor Espencæi verbis) *Leo primus, Gregorius primus, & Innocentij duo, & si qui tales Romæ alij fuerunt Episcopi ij-dem, & Ecclesiastæ, vt ex homilijs eorum patet. Leo* [s] *sanè adeò huius sese seruitutis debitorem agnouit, vt sibi liberum negaret tacere, aut fidelibus populis sermonis officium subtrahere.* Hæc Espencæus; qui colophonem attexens : *Tunc* (inquit) *adeò portenti instar habitum fuisset, si quis se pro Episcopo habuisset, qui non etiam re ipsa verum & proprium hoc Episcopi munus exhibuisset; quod hodiè plusquam monstri loco haberetur, si quis exhiberet.* Porrò Iudice Ecclesiâ Romanâ, [*] in *Synodo Tridentina*, quâ decreuit, ideò *Episcopos* teneri *Per seipsos prædicare, quia hoc est proprium eorum officium.* Iudice etiam (qui idem decreuit, & confirmauit) [t] *Pontifice* ipso. Imò etiam (nè se fortè quisquam vel tanquàm innocentē excuset, vel tanquàm peccantem absoluet) Iudice Eo, qui *est nostrâ conscientiâ maior*, Immortali Deo, in veteri Testamento per *Prophetas*, qui *Pastoribus* non prædicantibus [*] VAE multiplex denunciauit; tum etiam in nouo Testamento per filium; quandò dixit alijs Apostolis, *Pascite* (Cuius mandati verba Pauli ad Timotheum, [[x] *Prædica Tu verbum, instà tempestiuè, intempestiuè*; &, [y] VAE *mihi nisi prædicauero*] instar Commentarij esse possunt:) tum etiam peculiariter Petro, [z] *Pasce oues meas*, id est (interprete Bellarmino) [*] *Pasce Tu, non per alios* : vt intelligamus *Pontificem* ex ijsdem verbis demonstrari non esse *Pastorem*, ex quibus ipse *Pastoratus* sui fundamentum primum posuit.

Ite nunc, viri Pontificij, & Eum vniuersæ Ecclesiæ *Pastorem* summum præcipuúmque vendicate, qui vniuersalis Ecclesiæ tot tantisque testimonijs *Pastoris* nomine indignus esse conuincitur, quia *præcipuum Pastoratus officium* nequitèr deseruit : atque ita dùm tanti gregis Dominus esse vult, certè quidem omninò (nam nomen hoc à præstantiori, nempè: *verbo*

r Espen. quo supra pag. 254. 255.
s Citatur serm. 7. de pass. Dom. & serm. 11. Ep 93. c. 17.
* Vide supra §. 16 lit. s.
t Bulla Pij 4 ad finem Synodi.
* Hier. 3. Ezech. 3. & 33. Esa. 58.
x 2. Tim. 4. 2.
y 1. Cor. 9. 16.
z Ioh. 21. 16. 17.
* Paulo suprà lit. f.

tanquam *pabulo*, *Pascere*, ortum habet) *Pastor* esse desinit. Non est igitur Papa verus *Pastor*. Qualis ergò? qualem Propheta describit, *Zach.* 11. [*Ego suscitabo Pastorem in terris, qui derelicta non visitabit.*] [a] *Id est*, (Riberà Ies. Commentatore) *Pastorem, qui tantùm suæ vtilitati & ambitioni studebit*, [*oues non visitabit*] *id est, non curabit. Pastoris autem nomine significatur* ANTICHRISTVS, *quoniam &* PASTOR, *&* DOCTOR, *&* REX, *imo &* DEVS *haberi volet.* --- [*O Pastor, & idolum!*] *nempè qui præter figuram nihil habet Pastoris; qui Pastor videri & vocari cupit, quùm sit certissima pecorum pernities, & vt idolum adorari ab illis velit.* Hæc Iesuita; atque hæc de *Pontificibus* erga *Reges*.

a Ribera Ies. in eum locum Zach. 11. nu. 50. & 51.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XVIII.

Quo sensu Principes ipsi Pontificum ac Sacerdotum Pastores iure haberi debeant.

PRincipes seculi inter *Oues*, vel potiùs *Arietes* sub *Pontifice* Pastore ideo numerandos esse contendis, vt *Reges* eius ductui pareant; seu minùs, velint nolint, *coactioni* eius subdantur: qui clauus clauo pari facilè pellitur. Nam [b] *Iosua*, & [c] *Dauid*, Principes longè illustrissimi, diuino oraculo Ecclesiæ Israëliticæ *Pastores* renunciati & constituti fuerunt: sed nec Tu, Bellarmine, vel in hoc *De Principum officio* Tractatu, *Pastoris* titulum Principibus inuides.

b Num. 27. 17.
c Psal. 77.

" [d] *Princeps* (ais) *non solùm caput in corpore, sed etiam* " *quasi Pastor inter oues, sic enim loquitur Deus in Psal.* " 77. [*Elegit Dauid seruum suum, & sustulit de gregibus* " *ouium pascere Iacob seruum suum, & Israël hæreditatem* " *suam, & pauit eos in innocentia cordis sui.*] *Vbi Dominus* " *dicit* (inquis) *se exercuisse Dauidem in arte pastoritia oui-* " *um irrationalium, & deinde eum transtulisse ad officium* " *pascendi populos ratione præditos. Nec solùm Dauidem Re-* " *gem Hebræorum, sed, quod magis mirandum est, Cyrum* " *ipsum Regem Persarum, apud Isaiam, vocat Pastorem suum,*

d Bellarm. in hoc Tract. de offic. Pr. 1. pag. 68.
Psal. 77.

" *um*, [*Dico Cyro*, *Pastor meus es*.] *Denique* (*vt alia præ-* Isa. 44.
" *termittam*) *apud Ezechielem conqueritur Deus de Pastori-*
" *bus Israël*, *id est*, *de Regibus*, *qui cùm essent ipsi deterri-* Ezech. 34.
" *mi*, *populum ad exitium perduxerunt* : *& tandem subijcit*,
" [*Et suscitabo super Eos* (*oues scilicet gregis sui*) *Pastorem*
" *vnum seruum meum Dauid*, *ipse pascet eos*, *& ipse erit in*
" *Pastorem*.] Hæc Tu, rectè admodùm, & perquàm
" opportunè, præsertim quùm [e] *Sanctus Dauid* (inquis)
" *speculum lucidissimum esse poterit Christianis Principibus*
" *omnibus*. Benè est.

e Bellar. ibid. de offic. Prin. Pag. 241. Nec tamen hunc Sanctum in litania sua reponunt.

Vtinam igitur *omnes Principes Christiani* suarum animarum oculos in hoc *speculum* diligentiùs defigerent, in quo cùm pietatis, prudentiæ, sanctitatis, innocentiæ, atque etiam authoritatis, curæque Pastoralis specimen egregium & luculentum facilè cernant; tum profectò tuam, Bellarmine, (vt leuissimè dicam) Incogitantiam discernant. Suprà enim in obscuro *Pastoratus* Papalis speculo *Pontificis in Principes Christianos omnes Coactiuam potestatem temporalem* intuitus es, quia scilicet *Principes*, respectu *Papæ*, in Ecclesia Christi sunt puræ putæ *oues*, quos *Arietes* dicis, id est, minorum *Ouium* ductores. Nunc autem in purissimo *Dauidis speculo* cernis *Omnes Christianos Principes Pastores* esse *populi Dei*, *hæreditatis Dei*, & *Gregis Domini*. *Pastores* igitur *Principes* esse agnoscamus oportet, quos *Deus*, optimus ὀνομάθετης, hoc nomine indigitat.

Nec hic locum habet exceptio tua, quùm dicis, quòd [f] *Princeps ouis est Sacerdotis spiritualis*, *sed Sacerdos ouis Principis nullo modo dici potest*, *quoniam omnes Clerici suam habent potestatem spiritualem à Papa*, *à quo non solùm in spiritualibus*, *sed etiam in temporalibus reguntur*. Quid ais? *Clerici habent suam potestatem à Pastore spirituali*, *à quo non modò spiritualiter*, *sed etiam temporaliter reguntur*? Absurdè, quid enim *Pastori*, omninò *spirituali*, cum regimine *temporali*? hoc certè perinde est, ac si quis dixerit; Voluntas humana rationalem facultatem habet

f Bellarm. lib. 3. de exempt. Cleric. ca. 3. in fine.

à lu-

à lumine animæ rationalis, quà non modò rationaliter, sed etiam irrationaliter & sensualiter regitur. Quodsi candidè & accuratè causam hanc tractare velles, distinguendum Tibi esset, (in quo sanè Causæ totius cardo vertitur) nimirùm *Sacerdotes*, respectu muneris *spiritualis*, *Principum Pastores*; at, respectu facultatis *temporalis coactiua*, quà vel proteguntur temporaliter, vel etiam corriguntur, omninò *Principum Oues* esse censendas.

Protectionem *Principum* tantùm abest vt *Sacerdotes*, aut etiam ipsi *Pontifices* non agnoscant, vt eam non nunquàm etiam vehementer efflagitent. quod agnoscunt, Azorius Iesuita palàm faciet; [g] *Imperatori* (inquit) *Clerici sunt commissi, vt Patrono, Protectori, & Propugnatori Ecclesiæ*. De Papis autem. [h] *Erant* (inquit Idem) *Imperatores iuris & priuilegij Pontificij Patroni & conseruatores.* Audin', Bellarmine? An Eos, qui sunt *Pastorum* tuorum *Patroni & Protectores*, Tu tantùm *Arietes* dixeris? an etiam *Arietum* præsidio ipsos *Pastores* indigere censes? Indigere verò *Pontifices* interdùm *Imperatorum & Principum* auxilijs, illa Baronij sanè vehemens querela declarat, vbi dicit; [i] *Non sine summo dedecore Christianorum Principum, Iohannem VIII. Papam eorum Præsidio destitutum*; atque adeò, vt se liberaret ab *Ingruentibus Saracenis*, pacemque suam redimeret, ad Tributum ingens eisdem (Saracenis) annuatim soluendum coactum fuisse. Et certè *Turca*, ceu Aper syluestris, & nocturnus *Lupus*, *Romanos Pontifices* sæpè iampridem deuorâsset, nisi *Imperatores* & *Principes* immanissimo huius belluæ furori sese agmine facto obiecissent. Nec tamen postmodùm *Papas* puduit *Coactiuâ potestate temporali Principes, Patronos* suos, indignissimè coërcere atque affligere (ô ingratos ventres!) adeóque in hos *Arietes* scilicet ferocire, tanquàm qui *habeant imperium* in meras *belluas*.

g *Azor. Ies. Inst. Moral. part. 2. lib. 10. cap. 6. in fine.*
h *Ibid. cap. 12. §.*
Sed obijciunt.
i *Baron. Tom. 10. Anno 877. num. 26*

Quod ad *Correctionem* attinet; Historiæ plenæ sunt Exemplorum eorum *Imperatorum*, qui *Pontifices* [illegible] & impios castigârunt authoritate suâ, & in ordinem redigerunt.

gerunt.

gerunt. Bellarminus factum Eorum non negat; Ius verò *coactiuum* Illorum in *Papas* exagitat: quod tamen *Mosis*, *Hezechiæ*, *Iosuæ*, aliorúmque sanctissimorum *Regum* exemplis (à [k] Bellarmino collectis) etiam magni nominis Doctores Pontificij (vel nobis tacentibus) disertè [*] confirmabunt. [l] *Gregorius VII. Pontifex cogebat Clericos barbas suas radere.* quis vetat? at nè *Papæ Principes cogant*, vel *pilum* eorum attingant, [m] Diuino iure prohibetur.

[k] *In hoc Tract. de officio Princ.* [redacted]
[*] *Vide infrà. cap.* 5.
[l] *Binius Tom.* 3. *pag.* 1073 *num.* 67.
[m] Nolite tangere *&c. de quo alibi.*

CAP. III.

DE TERTIO TITVLO PAPAE,

VIDELICET,

DOCTOR, vel IVDEX.

Bellarminus de Offic.

" *Tertium est nomen Doctoris, quo nomine vsum esse Conc.*
" *Florentinum, cùm in Decreto suo Romanum Pontificem*
" *appellandum censuit Doctorem omnium Christianorum.*
---- Pag. 28.

Explicatio.

Quid *Concilium* censuerit, postea videbimus: quo verò sensu atque animo Tu hunc Titulum vrgeas, exponere, quæso, nè grauere. [a] *Rom. Pontificem succedere Petro, in Monarchia Ecclesiastica, probatur.* [b] *Ex nominibus quæ Rom. Pontifici tribui solent; Duodecimum est Pater, & Doctor omnium Christianorum: ita habemus in Conc. Florentino, Sess. vltima.*

[a] *Bellarm. lib. 2. de Pont. cap* 12.
[b] *Ibid. cap.* 31. §. Duodecimum.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. I. *Titulum* Doctoris, *communem Alijs, Pontifici propriam Monarchiam stabilire non posse.*

Acerdotes Christi Ecclesia semper eximijs titulis decorauit atque ornauit, quibus tamen Ministerij Eorum virtutes varias, non autem vnius Dominij præpotentiam præstantiámque designari voluit. Nomen igitur *Patris* Illis, tanquàm charitatis; *Pastoris*, tanquàm vigilantiæ, atque industriæ; *Doctoris* item, tanquàm scientiæ nota & symbolum tribuebatur: at, tanquàm Iurisdictionis Monarchicæ indicium, nè per somnium quidem. *Pontifex Rom.* (inquis) *dicitur Pater Patrum: dicitur Pastor ouilis Dominici: dicitur Doctor omnium Christianorum. Ergò, in Monarchia Ecclesiastica succedit Petro.* Mirus Tu sanè artifex, Bellarmine, qui veluti ex quouis ligno Mercurium, ità ex singulis nominibus, quæ *Episcopo Romano* tribui solent, Monarcham tuum fabricâsti. Sed dic, amabò, Bellarmine, num *Doctor omnium Christianorum* cum *Monarcha* idem planè sonat? * *Origenes* à Didymo, *Ecclesiarum Magister*, *Chrysostomus* à Greg. Nisseno, *Magnus totius orbis Doctor*; *Cyprianus*, ab Augustino, *Praclarissimus Doctor*; *Gregorius Nazianzenus* (vt ait Ruffinus) *ab omnibus Gracis primus, post Euangelistam Ioannem, Theologus vocatus est.* Si igitur in isto *Doctoris* Titulo tanta vis sit, vt Monarcham demonstret, quot (quæso) iamdiù *Monarchas simul* Respub. Christiana præter, nè dicam suprà *Romanum Pontificem* habuisset? Tu verò ad *Concilium Florentinum* prouochas.

* De his sigillatim vide supra cap. 1. Sect. 5.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. II. *Papam in Conc. Florentino speciem magis quàm vim authoritatis habuisse.*

VErum est, *Doctor* vester *Eugenius IIII.* Pontif. *Concilio Florentino* Iudex præfuit, eodem tempore, quando

quandò in *Conc. Basileensi* idem *Doctor* [c] *Eugenius*, *tanquàm contumax Violator Canonum Synodalium*, *vnitatis Ecclesiæ turbator*, *Simoniacus*, *periurus*, *Schismaticus*, & *à fide deuius*, *pertinax hæreticus*, *à Pontificatu depositus declaratus est.* Ecce *Christianorum omnium Doctorem*, scilicet! Qui, qualem vel *Doctorem*, vel *Monarcham* in *Florentino Conc.* se præstiterit, argumento nobis luculentissimo esse potest eius, in illo *Concilio*, cum *Græcis* transactio; apud quos, authoritate suâ, cùm parùm valeret, [d] *Sentiebat rem commodè aliter quàm per disputationes finiri non posse.* Cúmque rationibus, pollicitationibúsque magnoperè instaret, vehementiúsque vrgeret, vt ipse *Patriarcham* quendam, ab illis Electum, confirmaret, nec obtineret; ægrè repulsam tulit, & [e] *Se suauissimis verbis excusans, Græcos demisit.* Nempè, vt possumus agendum, quandò vt volumus non licet. Quid igitur nos verba audimus, cùm facta vidimus? Hæc de *Concilio Florentino*. nunc quanta vobis videatur esse *Doctoris* & *Iudicis* vestri authoritas, explica.

c Conc. Basil. Sess. 34. apud Surium Tom.4.pag.204.

d Binius Conc. Tom. 4 pag.503. col. 1.

e Surius quo supra pag.469.

Bellarminus de Offic.

" *Pontificem Doctorem omnium Christianorum dici, propriè*
" *locum habet in Doctrina fidei Catholicæ, quam non solùm*
" *docere, sed etiam definire cum potistate debet, vt simul &*
" *Doctor & Iudex haberi debeat.* — Pag.28.

Explicatio.

Id est (vt Tu alibi liquidiùs) *Pontifex est absolutè supra Conc. generale, & nullum in terris supra se iudicium agnoscit; & contraria sententia non est toleranda.*

Bellar.l.2. de Pont. cap.17.

I. ANIMADVERSIO.

Papam Concilio Generali subesse.

Sect. III.

IMò aut *toleranda est contraria sententia*, aut Ecclesiæ Romanæ Doctores sanè egregij tollendi sunt, qui Eam acerrimè defenderunt, vt (nimirùm) * *Card. Cameracensis*, *Nicolaus Campanus*, *Panormitanus*, *Card. Florentinus*,

*Bellar.l.2.de Conc. cap.14.

rentinus, *& alij Concilij Basileensis Patres*; *Qui* (Te fatente) *statuerunt generale Concilium esse supra omnem potestatem in terris.* Nec hoc solùm, sed [n] *Basileenses Patres* Eum *Hæreticum esse* definiuerunt, qui huic sententiæ pertinacitèr se opposuerit. Quam præterea etiam *Schola Sorbonica.* Professores in hunc vsque diem constantèr defenderunt. Quam etiam [o] *Conc. Constantiensis Patres Mille* suis suffragijs publicis vnanimiter comprobàrunt. Quam [p] *Card. Cusanus*, *ex Damaso*, *Zozimo*, *Leone Papa* fusè copioséque confirmauit. Priùs igitur vos de *Iudicis* vestri potestate aptiùs inter vos consentire, quàm Nos illius iudicio subijcere debuistis. Tu humanæ Traditionis auxilio destitutus, diuinum prætexis: pergis enim.

[n] *Conc. Basil. conclus. 1. & r. 2.*

[o] *Conc. Constant. fatente Stapelt. princ. Doctr. lib. 13. c. 15.*

[p] *Concord. Cath.*

Bellarminus de Offic.

" *Quia Dominus S. Petro Luc.* 22. *dixit*; [*Ecce Satan expe-*
" *tiuit vos cribrare sicut triticum*, *Ego autem rogaui pro Te*,
" *nè deficiat fides tua*; *& tu aliquando conuersus confirma*
" *fratres tuos*:] *Ideò in dubijs ad sedem Petri recurrendum*
" *omnibus est.* — pag. 28.

Explicatio.

Vt & alibi. [q] *Quibus verbis clarissimè Dominus ostendit*, *Petrum fore Principem*, *& Caput fratrum suorum*: *sic enim exponunt Patres Græci*, *& Latini.*

[q] *Bellar. lib. 1. de Pont. ca. 20.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT. IV.

Sensum verborum [Confirma Fratres] *celebriorem & veriorem Bellarminianæ expositioni aduersari.*

PEtrus *Confirmator fratrum*, Ergo (inquis) suprà reliquos Apostolos *Iudex* designatus est. Argutè: distinguendum Tibi fuit, hic, nimirùm, intelligi non authoritatis, sed experientiæ *Confirmationem*; nec à *iudicio*, sed ab *exemplo Petri* deducendam. At *Patres* (inquis) *Græci & Latini sic* (nempè sicut Tu) *exponunt*: vndè quis non putet

putet te iam *Patrum* omnium authoritatem pro expositione tuâ vendicare? Vafrè hoc admodùm; nam, ex vniuersis *Græcis*, tantùm *Theophylactum*: ex *Latinis*, *Leonem* duntaxat allegas: & tamen Expositionis nostræ veritatem etiam *Theophylactus* tuus docere te potuit. [*Confirma fratres.*] [r] *De omnibus fidelibus* (inquit) *vsque ad consummationem seculi futuris dictum est, quod confirmati fuerint à Petro*: [*Tu conuersus,*] *Id est, Tu bonum exemplum Pœnitentiæ eris omnibus, vt nullus credentium in te respiciens desperet.* Patres alij testes aut muti sunt, aut tibi reclamantes.

[r] *Theophylact. in eum locum.*

Sed quid *Patres* morer? cùm præsertim nonnulli è fratribus tuis nobis astipulentur. [*Confirma fratres*] [s] *Id est,* (inquit Emanuel Sà) *Sicut ego orando Te protexi, nè deficeres; tu infirmiores exemplo pœnitentiæ tuæ conforta, nè à venia desperent.* Rursus, [*Confirma fratres.*] *Id est* ([t] ait Arias Montanus) *oratione & exemplo; ita demùm fiat, vt Satanæ studium irritum euadat, cùm tuam ruinam fratrum tuorum confirmationem esse viderit.* Denique Aquinas, præceptor tuus, in hanc sententiam *Bedam*, & *Theophylactum* profert; quæ quidem clarior est, quàm vt authoritate aut confirmatione aliquâ indigeat. Hanc ad nonnullos Rom. Pontifices (quos * supra citauimus) accommodemus; qui suis fœdissimis flagitiosissimísque Exemplis peccatores alios in sacrilegijs, parricidijs, periurijs, aliisque sceleribus obfirmare facilè possint, *Pœnitentium* animos in spe *veniæ confirmare* non possunt. Hoc de illis verbis, [*Confirma fratres,*] in quibus *Petrum* vidimus, *Papam* verò nondum. Hoc præsta.

[s] *Sà Ies. in eum locum, ex Glossâ linari.*
[t] *Arias Montan. in eum locum.*
* *Supra c. 2. §. 15.*

Bellarminus alibi vrget verba reliqua *Luc.* 22. [*Oraui pro te, ne deficiat fides tua.*]

[a] *Vera expositio est, quod Dominus duo priuilegia Petro impertiuerit, vnum, vt ipse non possit vnquam veram fidem amittere; Alterum, vt ipse tanquam Pontifex non possit vnquam docere aliquid contra fidem. Primū fortasśis non manauit ad Posteros:*

[a] *Bellar. lib. 4. de Pontif. c. 2.*

& secundum sine dubio manauit ad Successors, vt Pontifices, tanquàm Pontifices, nunquàm possint docere aliquid contra fidem.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. V.

Illud [Non deficere] *non vni Petro proprium: sed Alijs Apostolis charisma commune fuisse.*

DVo illa beneficia, in *Petrum* collata, (quæ Tu *Priuilegia* vocas) quid aliud significant (nam eò spectat ratio vestra) quàm hæc duo *vni Petro* propria & peculiaria fuisse, vt nec ipse in se *deficere*, nec Alios *decipere* vnquam posset; Cœteros autem Apostolos nullâ tali prærogatiuâ munitos fuisse? Hanc enim vim habet vox, *Priuilegium*, vt significet priuatam & singularem gratiam, quia [b] *Priuilegia*, ait A. Gellius, *sunt priuata iussa, ad singulares homines pertinentia, quæ veteres Priua dixerunt, quæ nos singula dicimus.* Tale autem *Priuilegium Petro* proprium fuisse? Hoc deliramentum fortasse ex tuis ipsius verbis hausit vester Bzouius, sic enim Ille; *Pro Petro vnico Christus orauit, ne eius fides deficeret, vt ipse vnicus fratres omnes accurratiùs solidaret.* Quasi verò *Christus* non *orauerit* præcipuè pro alijs, quùm diceret, [[d] *Pater pro his rogo, quos mihi dedisti:*] aut non eadem *Priuilegia* alijs promiserit, vbi ait, [[e] *Cùm venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem,*] *Id est* (inquit Toletus Iesuita) *Apostoli edocti & illustrati erant in ijs siuè quæ ad dogmata, siuè quæ ad mores, siuè quæ ad regenda Ecclesiam pertibant.* Id quod disertè etiam Salmeron Iesuita testatur. *Hoc piè & magnâ ratione putandum est* (inquit) *Apostolos omnes non modò deficere non potuisse, sed nec errare in fide.* Quod denique Apostolus *Paulus* asseuerantèr professus est, vbi (scribens ad *Corinthios*), tanquàm *ex impossibili* infert; [h] *Tum comperimur falsi testes.* Hæc pro Apostolis; nunc contra Pontificem.

b *Agellius noct. Attic. l. 10. c. 20.*

c *Lib. Pontifex Ro. c. 17. pa. 135.*

d Ioh. 17. 24.

e Ioh. 17.

f *Tolet Ies. in Ioh. 16. Annot. 20.*

g *Salmeron Ies. Comm. in Gal. 2. disp. 24. §. Ad quartam*

h 1. Cor. 15. 15.

II. ANI-

II. AINMADVERSIO.

Personale Petri priuilegium nullo iure tansferri in Papam. SECT.VI.

D*Ixit Christus Petro, Rogaui pro te, nè deficiat fides tua.*] Quibus verbis duplex *priuilegium Petro* concessum fuisse, nullus non concesserit: Vnum respectu sui, nè ipse aberraret à fide; Alterum respectu Ecclesiæ, nè alios seduceret. Quorum neutrum vi huius Textus ad *Papam Romanum* promanare, non asserere solùm, verùm-etiam illæsâ conscientiâ iurare quiuis potest. Nec dubito quin Bellarminus in hanc sententiam, ex concessis suis, necessario cogatur.

Prima Ratio. Omnes Pontificij duplicem personam in *Petro* considerant, vnam publicam, quoad Ecclesiam; vndè est quod acceperit priuilegium *non deficiendi à fide*, nempè quatenùs erat *Apostolus*; nec *decipiendi* alios: Alteram priuatam, quoad animam suam, quo respectu obtinuerat *Priuilegium*, quatenùs erat priuatus Doctor, nè ipse seduceretur errore aliquo in fide. Si iam vtrumque priuilegium per verba *Christi*, hoc in loco, in *Petrum* collatum, *Petro* omninò personale fuisse constiterit, certè quidem vicimus; quià, ex omnium confessione, quibus verbis donum aliquod personale in quempiam intenditur atque confertur, ex verborum eorum vi, idem in personam aliam, absque summa Textus iniuriâ, transferri nequit. Vtrumque autem hisce verbis in *Petrum* collatum *Petro* personale, & singulare, siuè quoad personam publicam, nè doctrinis aut Decretis suis Ecclesiam in errorem induceret; siuè quoad personam priuatam, nè ipse opinionis suæ errore seductus à *fide* descisceret, verba ipsa perspicuè demonstrant.

Ad Bellarminum ipsum prouoco. [i] *Quià Dominus* (inquit) *vnam tantùm personam designauit, dicens; Simon, Simon; & addens toties pronomen secundæ personæ, videlicet, Pro Te, & fides Tua, & Tu conuersus, & confirma fratres Tuos:*

i *Bellarm. lib. 1. de Pont. c. 3.* §. Quæ expositio.

Tuos: Certè si intellexisset de tota Ecclesia, Dixisset, Rogaui pro vobis. Hæc ille. Nihil profectò rectius dici potuit, nihil aptius; neque enim illud *Priuilegium non errandi*, quod alibi acceperunt Apostoli, hoc Textu innuitur. Eodem planè Argumento Nos; Quià Dominus vnam tantùm personam, idque singulariter totidem verbis designauit, [*Simon, Simon*;] addens toties pronomen secundæ personæ, *Te, Tua, Tu, Tuos*; certè si subintellexisset in *Petro* reliquos eius Successores, non tantùm dixisset, [*Rogaui pro Te*,] verum-etiam pro *Tuis*: nam hàc voce, *Simon, Simon*, quà (vt ipse vis) *Paulus* Apostolus, eàdem pariter *Paulus V.* hodiernus, & quiuis alius Episcopus Rom. excluditur: ad quem, ex vi huius Textus, omen *Simonis*, non magis quàm nomen, ad *Paulum* vestrum manauit. Hoc confirmatur ex natura personalis *Priuilegij*, [k] *Quod* (vt inquit Salas Ies.) *veluti adhæret personæ immediatè, quòd vel singulare est, vel commune; singulare, quod alicui personæ indiuiduo tantùm conceditur, expresso eius nomine, & hoc in Iure absolutè vocatur personale, & cùm persona incedit, durat & finitur.* Sic ille verè accuratèque docuit. Hæc ad Causam accommodemus. Hoc *Priuilegium*, in his *Christi* verbis nominatim *Simoni* Apostolo, non vlli *Bonifacio*, *Clementi*, *Paulo* Pontifici concedebatur. Ergò *Priuilegium non deficiendi à fide*, quod *Papa* sibi concessum putat, ex his Christi ad *Petrum* verbis, *Petro* moriente, expirauit.

k Salas de legib. qu. 9. Tract. 14 disp. 17. §. 2.

Ratio secunda. Quicquid erat *Priuilegij* siuè non errandi in se, in quæstione fidei, siue non implicandi alios in errore, in *S. Petrum* collatum, illud totum Christus absque omni distinctionis notà eodem verborum tenore complexus est. Ergò ex his aut vtrumque *Priuilegium Petri Successoribus* competere ex Christi verbis elici potest; aut neutrum. Quod ad Assumptionem attinet, Ego rursùs Bellarminum appello. [l] *Primum priuilegium* (inquit) *vt nunquàm fidem veram amitteret, fortasse non manauit ad Successores.* [*Fortaßè non manauit*:] tum falsò, tum

a Bellarm. l. b. 4 de Pont. cap. 3. §. Alterum.

tum etiam hæsitanter dictum, multò verò rectiùs, quandò addis; [m] *Conueniunt omnes Catholici* (inquis) *in hoc, quòd Pontifex, vt priuatus Doctor, possit errare, etiam in quæstionibus iuris vniuersalibus tam fidei, quàm morum, idque ex ignorantia, vt alijs Doctoribus interdùm accidit.* Sic Tu; in quo sensu habes Protestantes tecum Catholicissimè sentientes; qui credunt *Pontifices vestros* adeò erroribus obnoxios, vt non possint interdùm non perniciosè errare; eóque faciliùs hoc credimus, quià in expositione huius loci, in quo *Priuilegij* huius præcipuum fundamentum posuit, turpissimè errauit. Nam si eadem verba *Petro* iuxta & *Papæ* dicta fuerunt, qui fit, vt quibus verbis duo *priuilegia* concedantur *Petro*, vnicum duntaxat in *Papam* conferatur? quæ malum! hæc peruersitas, sensum eum diuellere, quem Spiritus S. coniunxit; contra vniuersale illud Axioma, quod humanarum & diuinarum legum omnium nigro rubróque habetur, *Vbi lex non distinguit, nec Nos distinguere debemus?* Contráque *Priuilegiorum* omnium verba interpretandi Regulam, à Iesuita allatam, nempè, [n] *Quandò verba Priuilegij sunt clara, nec restringenda, nec extendenda sunt?*

[m] Ibid. cap. 2. §. Secundò posse.

[n] Salas Ies. de legg. qu. 96. Tract. 14. disp. 17. §. 8.

At nè fortè quis obijciat, Necesse est vt eodem *Priuilegio Papa* primo muniatur, respectu Ecclesiæ, nè videlicet, *Possit vnquàm aliquid docere & definire contra fidem, quià est Successor Petri:* Respondeo, hanc Rationem, Primò, futilem esse, quia *Pontifex* non est genuinus & legitimus *Petri Successor*. Deindè falsam, quia (vt alia de *Priuilegijs* Regula se habet) [o] *Priuilegium nunquàm est extendendum ad alias personas, vel alios Casus, propter similitudinem rationis, vt* (fatente Iesuitâ) *Doctores communiter tenent.* Hàc arce defensionis labefactatâ, refugis rursùs ad humana Testimonia: pergis enim.

[o] Salas quo suprà.

Bellarminus de Offic.

" *In sede Petri -- fides non potest habere defectum, vt scribit*
" S. * *Bernardus.* --- Pag. 29.

* Ex Bern. Epist. 190.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. VII. *Bernardi Iudicium ab ipsis Aduersarÿs sæpè contemni.*

Hic fortassis parumper nobis hærendum esset, nisi Doctores Pontificij Nos expedirent, qui non ità penitùs adorant hunc *Sanctum*, vt non interdùm, quùm eius testimonio vrgentur, authoritatem eius parui faciant. Est enim vbi *Bernardus* docet B. Mariam Virginem originali peccato obnoxiam fuisse; festúmque illum diem, in indicium contrariæ opinionis, annuatim celebratum, [p] *Præsumptam nouitatem, matrem temeritatis, sororem superstitionis, filiam leuitatis* vocat. Nunquid *Bernardum* iam mordaci vero vos acriter radentem libenter sustinebitis? [q] *Respondemus* (inquitis) *totam deuotionem ergà Dei genetricem non consistere in Bernardo, Bonauenturâ, & alÿs Patribus.* Negabat Bernardus mulierem absolui posse ab Ecclesiâ, quæ nubit intra tempus luctus. Ecquid probatis? *Gregorius XIII.* Pontifex, in margine Glossæ Decreti, Responsum hoc imprimi curauit; [r] *Imò* (inquit) *Ecclesia potest, quicquid hîc Bernardus dicat.* Atque Inquisitores ipsi plusquàm Pontificiâ authoritate respondent, [s] *Deleantur hæc verba Bernardi.* Nobis verò non licet adeò esse imperiosis. Quid quod ab errante *Bernardo* frequens illud Scriptorum errantium adagium originem suam traxerit, *Bernardus non vidit omnia.* Nec sanè mirum, cùm præsertim eo tempore (videlicet, Anno cIↃcxxx) floruerit *Bernardus*, quandò Rom. Ecclesia atrâ quasi superstitionum nocte obducta fuit. Vir dignissimus meliori æuo; qui vel in tantis tenebris veritatis lucem salutarem aspexit, vicésque suas sæpè deplorabat, quòd inter Eos sibi necessariò viuendum fuerat, qui (inquit) [t] *Ministri Christi, seruiunt* ANTICHRISTO, *nimirùm, Prælati nostri Magistri Ecclesiarum.* Tuum erit ex his Responsis seligere, quod Tibi maxime vsui fuerit, &, omisso Authore adeò recenti, ex primæuâ Antiquitate testem

[p] *Bern. epist. 174. ad finem.*

[q] *Salmeron. Ies. in cap. 5 ad Rom. disp. 51. §.* Secundò.

[r] *Decret. Iuris Can. Tit. 21.* De secundis nuptijs, *cap. 5.*

[s] *Index Expurg. Belg. pag. 350. in Expurgatione Glossarum*

[t] *Bern. Tom. 1. serm. 1. de conuers. Pauli.*

testem aliquem alium magis idoneum accersere. Tu pergis.

Bellarminus de Offic.

" *Et ad quam* (nempè, Petri sedem) *perfidia non potest habere accessum, vt loquitur* * *Cyprianus*. pag.29. * *Epist.*190 *l.*3.*ad Cornel.*

Explicatio.

Alibi verò clarius. * *Non solum Pontificem* (inquis) *sed etiam Ecclesiam Rom. non posse errare, asseruit, inter alios, S. Cyprianus lib.* 1. *Epist.*3. *Nauigare audent* (*inquit*) *ad Petri cathedram &c. nec cogitare eos esse Romanos, ad quos perfidia non potest habere accessum.* * *Bellar.lib.*4 *de Pont.c.*4.§.Obseruand.*&* §.Præterea.

I. ANIMADVERSIO.

Cypriani authoritate, de more suo Rhetoricantis, abuti Bellarminum. SECT. VIII.

QVoties Pontificij in isthæc *Cypriani* testimonia incidunt, mirum est quantos triumphos agant, ac si de Protestantium partibus actùm penitùs & conclamatum esset. Quorum hominum oscitantiam equidem satis mirari nequeo, qui eum pro se Aduocatum adducunt, quo nullum habere possunt causæ suæ magis Aduersarium; quod cùm hæc, tùm præcipuè subsequens Animaduersio perspicuè demonstrabit. In loco iam citato *Cyprianus* sic inscribit Epistolam ad Pontificem Romanum; [*Cornelio fratri salutem*:] & in Epistolæ exordio; [*Legimus tuas literas, charissime frater.*] Res, inquies, non magni momenti. Sanè, nisi quod, vt nunc sunt mores, quiuis *Pontifex Rom.* grandem sibi contumeliam factam vltrò expostularet, si quis minorum maiorumuè gentium Episcopus eum FRATREM salutaret: nemini enim omnium nunc licet *Pontificē*, nisi inflatis ambabus buccis, tumidis & ventosis titulis compellâsse. Sed ad Rem.

Respondeo, *Cyprianum*, vbi negat [*Perfidiam ad Romanos posse habere accessum*] non tàm suadendo laudare,

aut astruere aliquam impossibilitatem errandi in *Romana Cathedrâ*; quàm, Rhetorum more, laudando admonere *Cornelium* Rom. Episcopum, nè patiatur *Cathedram* suam, hactenùs integram, fraudè aliquâ, aut *Perfidiâ* hominum schismaticorum circumueniri. Et profectò *Cyprianus* Rhetor magnus fuit, [x] *Qui in tantam eloquentiæ gloriam venit* (inquit Hieronymus) *vt publicè artem Oratoriam Carthagine doceret.* Quam, si vsquàm, in hac *Epistola* Eum, & quidem egregiè præstitisse, tota eiusdem Epistolæ series videtur quodammodò profiteri.

[x] *Hieron. in Iona c. 4. Tom. 6.*

Primo enim in loco mirari se dicit, quod obseruaret *Cornelium* quorundam Schismaticorum hominum *minis atque terroribus nimis commotum fuisse*; & docet Eum, à vero *vigore*, & *diuinâ gubernandæ Ecclesiæ potestate* alienum esse, vt *Episcopi perditorum hominum insidias pertimescant*; apud quos manere debet *fidei robur immobile, & stabilis, & inconcussa virtus contra omnes incursus atque impetus oblatrantium fluctuum.* Progreditur *Cyprianus*, & *Cornelium* multis Argumentis, tanquàm armis, munit atque instruit, nè animum despondeat, aut oneri succumbat: & post allata Exempla *Christi*, & *Patriarcharum* addit & suum; suadétque nullam esse rationem cur *Cornelius* absentium horum hominum comminationes metueret, quas ipse apud eos præsens contempsisset. Laudat igitur hic diuinus Rhetor præteritam sedis Rom. constantiam, vt faciliùs hortetur ad animosè progrediendum; more Veterum, qui (vt egregiè quidam dixit) αἶνον παραίνεσιν esse voluerunt, id est, in laudationibus commonefactiones contineri. Post, causam ipsam aggreditur *Cyprianus*, & ostendit, vnum ex illis Schismaticis anteà, ob multa & grauia eius delicta, Episcoporum XC. sententiâ condemnatum, *Vnà cum alijs à Concilio exclusis, Romam posteà* (vt ipse loquitur) *cùm mendaciorum merce nauigâsse*.

Postremò agitur de *Cathedra*, cuius authoritati Schismatici isti, nunc *Romam* prouocantes, submittere se debuerint *Carthaginensi*né, an *Romanæ*? Hâc quæstione propositâ,

sitâ, hodierni Papistæ pro *Romana* certarent strenuè. Quid autem *Cyprianus*? *Carthaginensis* Cathedræ ius asserit, atque defendit, tanquàm quod non modò humanâ diuinâque lege, sed etiam summâ æquitate nitatur. Humanâ; nam *Statutum est* (inquit) *omnibus nobis*. Diuinâ etiam, nam *Pastoris est* (inquit) *vniuscuiusq; actus sui* (adeoque *Cypriani*, de excommunicatione Schismaticorum) *Domino* (Deo; non Papæ) *rationẽ reddere*. Aequitate denique, nam forum remotius *subdolâ Schismaticorum temeritate decipitur*: *Carthagine* verò, vbi Testes præsentes fuerint, rectiùs de Causâ decernitur. Addit (in quo æquitatis pars non minima consistit) nè *Ecclesiæ Africanæ* Iurisdictio, ex Schismaticorum *Appellatione*, aliquid detrimenti caperet: nam *non minor* (inquit) *authoritas Episcoporum in Africa constitutorum*; nempè, quàm Episcoporum Romanorum: id enim eleganti aposiopesi necessariò inuoluitur. Summa hùc redit, docendo, [*Non posse eò perfidiam habere accessum*,] præmunit, & præparat *Pontificis, Clerîq; Rom.* animos, vt caueant sibi, nè impostura & *Perfidia* practica, vel fraus Schismaticorum posset ad Eos *accessum habere*: vt ipsi admittantur cum sua *mendaciorum merce*..

II. ANIMADVERSIO.

Cyprianum dictis factisq; Romanæ Cathedræ acerrimum oppugnatorem fuisse. SECT. IX.

SEd quum ætas illa, quâ *Cyprianus* vixit; tùm primæua doctrina eius (si vnicum *Rebaptizationis* dogma excipiamus) tàm orthodoxa; tàm sancta & religiosa vita; & mors, *Martyrij Coronâ*, tàm gloriosa fuerit: certè Euius iudicium (præsertim in causa tanti momenti) apud verè *Catholicos* authoritate valere plurimùm debet. Hunc Patrem Pontificij ad partes suas obtorto collo trahunt; hunc à partibus suis stare Protestantes affirmant. *Cypriano* ipso Iudice, & teste vestro Binio lis omnis facilè dirimitur. *Conc, Carthaginense* (cui etiam præfuit *Cypria*-*nus*)

a Conc. Carthag. III sub initium. *nus*) decreuit in hunc modum : [a] *Neque quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit.* Quibus verbis *Concilium* (teste Binio) [b] *Alludit ad decretum Stephani Papæ, — qui aliter sentientibus pœnam Excommunicationis acriter comminatus est.* Deinde, inter *S. Cyprianum*, & *Stephanum Papam Rom.* quæstio de *Rebaptizandis Relapsis* grauitèr agitatur. Quid Cyprianus? *Cyprianus* (fatente Binio) *cùm Concilio aliorum Episcoporum* LXXXVII. *ex Africa, & Numidia congregatorum, Stephano Papæ Rom aliter definienti se oppostuit*: Et (teste Bellarmino ipso) [d] *putabat Cyprianus Pontificem perniciosè errâsse.* Sic causam egit *Cyprianus*; quàm verè, id non quæritur; constantèr certè.

b Binius To. 1. Annot. in Cōc. Carthag. pag 203.

c Idem. Ibid. initio Annot.

d Bellar lib. 4. de Pont. c. 7 §. Et per.

Si igitur nè *Schismatici trans mare nauigent*, aut Romanam sedem *appellent*, interdicere; sit *Pontificis Rom.* Iurisdictionem asserere : si indignè ferre, quenquam vocari *Episcopum Episcoporum*; sit Pontificis titulo Vniuersalitatis patrocinari : si *Episcopi Romani* de *Excommunicationis* pœnâ, contra suos *Collegas*, decretum *Tyrannicum-terrorem* vocare ; sit *Pontificis* prærogatiuam in Episcopos alios confirmare : Si *Concilium* Papæ *Concilio*, velut pilum pilo, opponere ; sit *Cathedram* Pontificis stabilire: Si denique iudicare Papam *Stephanum perniciosè errâsse*; sit *negare perfidiam* ad eum *habere accessum*: tùm reuera *S. Patrem Cyprianum* Pontificiæ causæ *Patronum* acerrimum extitisse, sapiens nemo inficiabitur. Transfugis Tu aliò.

Bellarminus de Offic.

* Eccles. 12. " *Tale aliquid multò anteà docuit Salomon, dicens*; * [*verba Sapientum sicut stimuli, & quasi claui in altum defixi, quæ per Magistrorum consilium data sunt à Pastore vno: Eis amplius, fili mi, nè requiras.*] --- Pag. 29.

Expli-

Explicatio.

Quid ex his? [e] *Hoc loco docet Salomon* (vt Tu alibi) *non esse vlteriùs inquirendum, sed acquiescendum penitùs, quandò sententia data est à Summo Pastore, adiuncto præsertim consilio sapientium. Si hæc dicuntur de Sacerdote veteris Testamenti, quanto magis dici possunt de Sacerdote Testamenti noui, qui longè maiores promissiones accepit?* Quid concludis? [f] *Dicimus Iudicem omnium controuersiarum esse Ecclesiam, id est, Pontificem cum Concilio, vt expressè habetur in Concilio Tridentino.*

e *Bellarm. lib. 3. de verbo Dei, cap. 4. §.* Tertium.

f *Bellar. ibid. cap. 3. §.* Tota, *vbi hanc Conclusionem præmisit.*

I. ANIMADVERSIO.

Bellarminum, in interpretatione huius Scripturæ (Ecclesf. 12.) *falli.* SECT. X.

QVum nihil *Amplius requirendum* esse *Salomon* monuit, non proindè vetuit, nè abs Te quæramus *amplius* quis Pastor, quiuè *Sapientes* hanc Tibi doctrinam suggesserint; quod aut, hoc in loco, *Pastor* Sacerdotem veteris Testamenti designet, aut *Concilio* veteris Testamenti absolutè acquiescendum fuisse, aut denique summum omnium Controuersiarum iudicium infallibiliter *Rom. Pontificis Consilio* alligari?

Primò, de *Pastore*. Sunt enim qui intelligunt, per *dicta Sapientium, & Magistrorum consilium*, Scripturas Diuinas, ore *Prophetarum* & *Apostolorum* traditas: per summum animarum *Pastorem, Christum Iesum*; & *nihil amplius his requirendum* à nobis tanquàm *ad salutem necessarium*. [*Ab vno Pastore,*] id est, *Christo, qui solus est animarum Pastor, Ioh.* 10. sic Hugo Card. sic Glossa Ordinaria. *Pastor vnus, hoc in loco, Christus est, sicut manifestè exposuit Ezechiel cap.* 34. *Suscitabo super eas Pastorem vnum, qui pascat eas.* sic Ribera Iesuita. Nec in hoc Textu Theologus quisquam, opinor, nisi præiudicantis opinionis perspicillis tuis abusus, *Tale aliquid* cernere poterit.

Secundò, Tu si vixisses sub Testamento veteri, quandò *Pontifex* vnà cum *Sacerdotum* ac *Sapientium* suorum *Concilio*

Concilio publico verum & vnicum *Animarum Pastorem* Iesum damnârunt; an sententiæ *Caphæ penitùs acquiescendum* censuisses; *Nihilq́, amplius requirendum?*

Tertiò, de Nouo Testamento Responsum à *Cypriano* accepisti, qui Ecclesiæ primitiuæ sententiam communem secutus, *Pontificem Rom.* vnum *Pastorem* quidem, sed non vnicum agnouit; & Inter, non Super alios Episcopos Iurisdictionem habuisse. Qui *Pastor Carthaginensis*, cum suorum *Sapientum Consilio*, vestri *Pastoris, Sapientúmque* eius *Consilio acquiescere* recusauit. Affer, si sapis, istis aliquid *clarius*.

Bellarminus de Offic.

" *Et clarius in lege definitum est à Sp. Sancto per Mosen di-*
" *centem*, * [*Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis*
" *imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex De-*
" *creto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum ex Is-*
" *raël; cunctusq́, populus audiens timebit, vt nullus deinceps*
" *intumescat superbiâ.*] *Loquitur autem Moses de rebus du-*
" *bijs in lege Domini, & doctrina.* --- Pag. 29.

* Deut. 17.

Explicatio.

Testimonium superius obscurum nimis; hoccinè verò Tibi adeò *clarum* videtur? [g] *His verbis* (ais alibi) *valdè clarè dubitantes non remittuntur ad Spiritum suum, sed ad Iudicem viuum, id est, summum Sacerdotem: nec sonant* (ista verba) *conditionem, sed assertionem & promissionem; vult enim Dominus securum reddere populum suum, & affirmat Sacerdotem iudicaturum secundùm legem: non enim voluit dicere, sta iudicio Sacerdotis, si iudicauerit secundùm legem, tunc enim fuissent homines magis dubij & perplexi, quàm antea: nec opus fuisset ire ad Sacerdotem, si ipsi potuissent de lege Domini iudicare.* [h] *Et Christus docuit, non obstante malâ Prælatorum vitâ, sequendam esse eorum doctrinam, Matth. 23. [Super Cathedram Mosis sedent Scribæ, & Pharisæi, quæcunque vobis dixerint, facite.] Notandum est, quid*

g Bellarm. lib. 3. de verbo Dei, ca. 4. §. Secundum.

h Ibid. c. 5. §. Tertium.

quid Dominus de Cathedra Mosis dixerit, intelligi à fortiori de Cathedra Petri.

I. ANIMADVERSIO.

Sacerdotis veteris Testamenti iudicio, nisi iuxtà legem, acquiescendum non fuisse. SECT. XI.

PApæ iudicium infallibile, tanquàm Rom. religionis arcem ipsam, duobus quasi propugnaculis munire satagis; quorum vnum à *Sacerdotis* Testamenti veteris *Tribunali*, Alterum à *Cathedra Mosis* deducitur. De vtrisque agemus.

Si verba *Scripturarum* (vt Tu vis) *assertiua & promissoria* sint, tum (nam fateri oportet) nullo modo Iudicis veteris Testamenti sententiæ refragandum erat: sin verò *Conditionalia*, tum, quandoquidem statuis Iudicis illius Decretum omni exceptione maius fuisse, frustrà sanè es. Episcopus vester Abulensis Controuersiam hanc facilè dirimet. [i] *Dicitur* (inquit) *in litera quòd Iudices illi duas constitutiones habere debent, prima est vt iudicent* [*Secundùm veritatem:*] *secunda, vt iudicent* [*iuxta legem.*] *Ergò videtur, quodsi iudicauerint contra veritatem, vel contra legem non est ijs assentiendum.* Hæc ille. Etiamsi igitur, post, latam falsam * *Iudicis* sententiam, non manserit ius aliquod Appellandi ad forum vllum superius; nemini tamen in huiusmodi causa sublata fuit libertas non consentiendi. At *debuit* (inquis) *populus Pontificum iudicio acquiescere, quià non poterant iudicare contra legem.* Itanè verò? non poterant Illi facere, quod etiam proculdubiò fecerunt? Nam Pontifex [k] *Ananias permisit Paulum percuti contra legem:* Pontifex *Vrias* Idololatricè, contra legem, [l] *Inflectebat se ad voluntatem Apostata Achaz:* Pontifex [m] *Aaron, contrà legem, vitulum conflabat, & diem festum celebrabat*, in honorem Idoli.

i *Tostat. Abulen. Comment. in Deut.* 17.

* *Quærat diligentius Lector de vera Translatione, quæ apud alios est* [Ex Decreto Iudicis] *non* [Ex:] *vt intelligatur* Iudex *politicus Sacerdoti adiunctus.*

k Act. 23. 3.

l *Genebrard. chron. Anno mundi* 3440. ex 2. Reg. 16. 2.

m Exod. 32.

Denique de Pontifice *Caiphâ* quid sentiendum putas? de quo scriptum est, [n *Hoc dixit Caiphas, cùm esset Pontifex illius Anni.*] Hinc vester Episcopus Roffensis *Luthero*

n Ioh. 11. 51.

thero falsè, vel insulsè potiùs insultans: [o] *Mirum est, Luthere*, (inquit) *cùm hæc non ignoras, quòd tam parùm tribuis Pontifici Rom. cùm vel apertissimum sit ex Euangelio, Caipham ipsum verum iudicium protulisse.* Et eâdem chordâ oberrat vester Canus, quià [p] *Ex ea re fit* (inquit) *vt nostrorum Pontificum iudicia vera sint, & quæ ad populi salutem diuinitùs instituta à Sp. Sancto, quià ij, qui ea proferunt, sunt Ecclesiæ Pontifices.* Sic isti egregij scilicet Iudicij Rom. Pontificis assertores, iudicio innixi blasphemi *Caiphæ*. Nam, [q] *Reuerà altera pars sententiæ Caiphæ* (vt ait Bellarminus) *blasphema erat, quià sequitur in textu, Caiphas dixit quòd Christus blasphemabat.* Ergò hic quoque *Pontifex* iudicium tulit *contra legem.* Hæc de Tribunali Sacerdotis veteris Testamenti.

o Roffens. contr. Assert. Luth. veritat. 3 pag. 12.

p Canus loc. Theol. lib. 5 cap. vlt §. Ad id. Eodem modo Anglo-Rhem. in eum locum Euang.

q Bellarm. lib. 2. de Conc. cap. 2. §. Alij dicunt.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XII.

Per [Mosis Cathedram] *non propriam Iudicis sententiam, sed doctrinam Mosaicam indicari.*

SEcundum Propugnaculum Sedis Pontificiæ in *Cathedra Mosis* positum fuit; vbi, per *Cathedram*, Bellarminus, Stapletonus, Sa, & Costerus [r] *Authoritatem docendi, & præcipiendi* interpretantur: quam statim traducunt ad *Cathedram* (id est, sententiam definitiuam in causis dubijs) absolutè, & nullâ [s] suppositâ conditione stabiliendam. At Pontificij alij quantò candidiùs, accuratiùs, veriùs? Nam vbi dicit *Christus*, *Facite quod docent Pharisæi, Matth. 23.* Et rursus, *Cauete à fermento Pharisæorum, quæ est eorum doctrina*, Matth. 16. Ad reconciliandam hanc (vt quis fortè putet) verborum repugnantiam Iansenius Episcopus olim respondit; [t] *Proindè* (inquit) *docet Christus obediendum illis esse, quandò rectè præcipiunt, sedentes nimirùm in Cathedra Mosis; non quandò docent contra Cathedram, nempè doctrinam eius.* Eodem modo Stella, [[u] *Super Cathedram Mosis sedent.*] *Id est*, (inquit) *cùm docent ea, quæ Moses prædixerat, & docuerat, audiendi sunt; sed à falsâ eorum doctrina cauendum est.*

r Bellar. suprà, Stapleton, Sa in hunc locum. Coster. Enchirid.

s Bellar. suprà.

t Iansen in Matth. 23. 2. cap. libri sui 110. pa. 819 & ca 63. in Matth. 16.

u Stella in Luc 12. Tom. 2. pa 72. col. 1.

est. Disertissimè omnium Maldonatus Ies. [x] *Dominus, per Cathedram Mosis, non de Pharisæorum doctrina* (inquit) *sed de doctrina legis, & Mosis loquitur; perinde enim est, ac si dixerit, Omnia quæ Lex, & Moses verbis dixerint, &c.*

x *Maldon. Ies. Com. ment. in Matt.* 23. 3.

Vides igitur hæc omnia præcepta, de parendo iudicio Sacerdotum veteris legis, intertextam & inuolutam in se conditionem habere, quatenus legem & doctrinam *Mosis* tradant: Et per *Cathedram* non significari *Iudicis* ipsius sententiam definitiuam, sed ipsam doctrinam *Mosis*. Eodem modo Nos; *Sedes Petri* est *fides Petri*, hanc *Cathedram Pontifex* capessat, & nemo Christianus non bona fide spondebit obedientiam; sed *Petro*, vel potiùs *Christo*, non *Papæ*: qui postquàm Apostolicam doctrinam pro derelicto habuit, nouósq; fidei cudit Articulos, nouam *Papæ Cathedram* constituit, non *Petri*. Et quid ni ego illam Erasmi Censuram vsurpem, qui de ijs loquens, qui eò *torquent hunc locum de Cathedra Mosis*, vt suam [y] *Exerceant tyrannidem in populum; quæstu suo* (inquit) *& maiestate omnia metientes: non sedent in Cathedra Euangelica, sed Simonis Magi, aut ipsius Caiphæ?*

y *Erasm. Annot. in hunc locum Matth.* 23. 3.

III ANIMADVERSIO.

SECT. XIII.

Expositiones Pontificiorum deliramentis Rabbinorum infulsorum perquam esse similes, ad cæcam Obedientiam inducendam.

SCripturarum, quas ad efferendam amplificandámque *Iudicis* vestri authoritatem produxti, sensum liquidum tenemus, quas itidem Scripturas Rabbini nimirùm maleferiati Doctores, apud Iudæos, crassis Glossematis suis tàm nequitèr impiéque deprauârunt: hi scilicet, vt *Iudicum* suorum authoritatē firmarent, sicut se, ita etiam vniuersos alios animorum iudicio, communique sensu spoliare fategerunt. Nam de primo loco *Deut.* 17. vbi subiunxit Deus per *Mosen*, *Quicquid docuerint secundùm legem, sequêris sententiam eorum, nec declinabis ad dextram,*

[z] Lyran. in eum locum Deut. 17.

neque ad sinistram. Inde Rabbini; [z] *Si Iudex* (inquiunt) *fortè dixerit quod sinistra manus sit dextra, talis sententia est tenenda.* Quam blasphemam ac ridiculam Glossam Lyranus merito vellicat: ***Hoc manifeste falsum est*** (inquit) *quia sententia **nullius hominis, cuiuscunque authoritatis**, est tenenda, si contineat manifestam falsitatem, vel errorem: hoc patet ex eo **quod præmittitur in textu**,* [*Et docuerit Te iuxta legem.*] Ergo locum hunc non simpliciter, sed conditionaliter exponere necessariò debet is, cui non collubitum est oculis priuari suis, & cœcâ obedientiâ ad aliorum arbitrium, quâdam affectatâ ignorantiâ, se pati in turpissimos errores abduci.

a Matth. 23.

b Arias Montan. in Matth. 23. 13 pag. 80.

Ad alterum Scripturæ locum accedo, de *Cathedra Mosis*, in qua *Scribæ & Pharisæi* sedisse dicuntur; in quos *Christus*, propter *Cathedræ* istius nefarium abusum, adeò vehementèr est inuectus, *Matth.* 23. [a] *Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui clauditis regnum Dei alijs, neque ipsi intratis, neque alios intrare sinitis.* Ad hæc verba vester Arias Montanus, Theologus celebris, & de Ecclesia Christiana optimè meritus. [b] *Multa fuerunt* (inquit) *in Scripturis mysteria, ad Regnum Dei pertinentia, —— sed Pharisæi neque eis attendebant, neque alios ad hæc instruebant, aut instrui patiebantur, sed toti in illis erant, vt nudarum cæremoniarum obseruationem, sine explicatione significationum ipsarum, inculcarent; neq; permittebant vt quisquam de sacris Scripturis cogitaret; neq; doceret quicquam, nisi se consultis, & ex suarum interpretationum præscripto. Ita illi claudebant regnum Dei ante homines; neque enim hominibus cæteris à se licebat de Scripturis agere: Sic enim dicebant Cæco illi restituto, in peccato natus es, & vis docere nos? Nolebant vt quisquam vel quàm verissima illis afferret.* Hæc ille. Vix *ouum ouo* tàm *simile*, tàm *par*, quàm *cæca* hominum *obedientia*, erga Pontificem, istis Rabbinicis, & Pharisaicis deliramentis.

Ad abusum Scripturæ huius quod attinet, de *Cathedra Mosis*, Erasmus, acerrimi vir iudicij, colophonem addet.

Hunc

[f] *Hunc locum de Cathedra Mosis quidam* (loquitur de Pontificijs Episcopis, ipsisq; adeò Pontificibus) *eo torquent, quasi parendum esset omnibus, quæ præcipiunt Episcopi, aut præpositi etiam impij, ob muneris authoritatem; cùm Christus de ijs loquutur, qui rectè docent legem Mosaicam, non qui suis constitutiunculis illaqueant homines.* Hactenus de Scripturis obiectis, quas Tu tandem ad propositum tuum accommodaturus, de Principibus verba facis.

f Erasm. Annot. in Matth. 13. 3.

Bellarminus de Offic.

" *Hoc præceptum Sp. Sancti non obseruârunt Principes Germaniæ, quandò surrexit Martinus Lutherus, & contra Sacerdotis imperium, qui eo tempore ministrabat Domino, nouas doctrinas in populum seminare cæpit.* --- pag. 29.

I. ANIMADVERSIO.

Lutherum Pontificiorum partes, propter impiam Pontificis doctrinam; in nouis fidei Articulis condendis, iure deseruisse. Sect. XIV.

IMò verò præceptum illud Sp. Sancti *Deut.* 17. conditionale fuisse, ex ipsius Sp. Sancti verbis, [*Iuxta legem*] iam * suprà probauimus. At illud absolutum Pontificis iugum, ceruicibus suis imponi, seruiliter pati, Asellorum, non hominum esset: quod vel Reges vestri, quoties Illis collubitum est, excussisse constat. Quod ad *Lutherum* attinet. Nec eum adeò sibi *Papam videri* putamus, vt fas esse sibi crederet, *nouam aliquam doctrinam seminare*; nec, si fortè tantam sibi authoritatem arrogâsset, ita nos *Papistæ* sumus, vt absoluté in illius verba iuremus. Vin' autem vt verum dicam? non aliam caussam assignat *Lutherus*, cur *Papatum* deseruerit, quàm quia *nouas* Pontificum *doctrinas* ex animo sit execratus. *Pontifex* (inquit) [e] *quicquid Illi rectum visum fuerit, in articulum fidei vertit.* Certè quidem *Lutherus*, *Lutheranique* omnes vobis multò gratissimi forent, nisi hanc *Pontificis* insaniã repressissent. hoc vos satis testamini, quia [d] *Cauẽda est* (inquitis) *impia Lutheranorum heresis, qui dixerunt nullam esse in* Eccle-

* Suprà Sect. 17. & 18. & 19.

e Luth. Art. 29.

d Philiarch. de offic. Sacerd. To. 1. l. 3. c. 2. initio. Ad lectorum 1. Pont.

Ecclesiæ potestatem condendi nouos articulos: Atque in *Bulla Leonis* inter *Lutheri Hæreses* (vt vos dicitis) numeratur hæc eius assertio; [e] *Certum est* (ait) *in manu Ecclesiæ aut Papæ non esse statuere Articulos fidei*: quùm tamen (Apostolo Iudice) nulla tetrior hæresis esse queat, quàm hæc *nouos Articulos* condendi professio; [f] *Si vel nos, vel Angelus de cœlo prædicauerit aliquid, præter id quod accepistis, Anathema sit.*

e Bulla Leonis PP. in art. 26.

f Gal. 1. 8.

Huc spectat antiquissima accuratissimi Vincentij Lirinensis præscriptio, in illum Apostoli locum, [g] [*Serua depositum*:] [h] *Id est, quod tibi creditum, non quod à Te inuentum; quod accepisti, non quod excogitâsti; rem non ingenij, sed doctrinæ; in qua non Author esse debes, sed custos; non institutor, sed sectator; Aurum accepisti, aurum redde; non plumbum; nolo auri speciem, sed naturam planè: præter id quod acceperit Catholicus, nunquàm licuit, nunquàm licebit annunciare aliquid. Anathematizare eos, qui aliquid, præterquàm quod acceperunt, ordinent, nunquàm non oportuit, nunquàm non oportebit.* Addo, quod Te magis calumniæ arguat, doctrinam illam, quam *Lutherus seminare cœpit*, cùm primùm Papali tyrannidi se opposuit, si tempus spectes, vetustissimam; si Scripturam diuinam, verissimam; si occasionem, quæ *Lutherum* ad eam propugnandam impulit; omnino necessariam fuisse, vestrorum hominum suffragijs facile * euincemus. Hæc de recentioribus *Germaniæ Principibus*, quos Tu antiquorum quorundam exemplis erudiendos putas; pergis enim.

g 1. Tim. 6. 20.
h Vinc. Lirinens. Præscript.

* Infrà Sect. 25.

Bellarminus de Offic.

" *Sed illi Principes verè pij seruârunt mandatū Dei, qui cum* " *pijssimis Gratiano & Theodosio seniore dixerunt*, [*Cunctos* " *populos, quos Clementiæ nostræ regit imperium, in tali reli*" *gione volumus versari, quam Diuum, Petrum Apostolum,* " *tradidisse Romanis, religio vsq; adhuc ab ipso insinuata dec*" *larat; quamq; Pont. Damasum sequi claret.*] pag 30.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Hoc in loco Bellarminum Principes Protestantes vituperando laudare. Sect: XV.

NEscio an Tu *Lutheri* sectatores, quos *leuitatis ac nouitatis* arguis, vllo pacto commendare magis potueris, quàm ob oculos illis ponendo pijssimorum istorum Imperatorum exempla, quorum nunc premunt vestigia: siquidem *Lutherus* non *nouam* hanc Pontificiam, *de nouis Articulis, doctrinam* tradidit, sed antiquam illam, & verè Apostolicam, quà *Petrus* & *Paulus* primò *Romanos* imbuerint; quamque, post eos, *Damasus*, & fœliciorum temporum *Pontifices secuti sunt*. Grates igitur Tibi quam maximas *Lutherus*, ipsique adeò *Principes Germaniæ* agere debuerunt pro hâc summâ Eorum laude; nisi quod gratiæ causa hic nihil facias, pergis enim.

Bellarminus de Offic.

" *Et sanè mirabile, quòd apud aliquos Principes plus fidei*
" *inuenerit, in rebus fidei, vna ouis errans ab Ouili, quàm*
" *summus Pastor, ab ipso Domino constitutus & Doctor, &*
" *& Iudex.* --- pag. 30.

I. AINMADVERSIO

Lutherum Ouem innocentem, & Pastorem probum agnosci posse. Sect. XVI.

MIrari desine; nam quandò *Christus* discipulis suis dixit, [i] *Mitto vos tanquàm Oues inter Lupos*, dùm vocat Eos *oues*, non negat esse *Pastores*. Si enim Apostolorum ipsorum innocentiam spectemus, reuera *Oues*; sin verò eorum munus Apostolicum, [k] *Prædicandi Euangelium omni creaturæ*, certè quidem *Pastores* primarij fuere. *Lutheri* innocentiam vis? Erasmum audi, in Epistola ad Archiepiscopum Moguntinum. [l] *Si Luthero (inquit) fauerem vt viro bono. quod fatentur & hostes; si vt reo, quod permittunt leges; si vt oppresso, quod dictat humanitas, quæ tan-*

i Matth. 10. 16.
k Mar. 16. 15.
l Erasm. Tom. 8. Ep. ad Albertum Card. Mogunt. pa. 401.

tandem esset inuidia? non facilè debacchandum in eum, cuius vita probatur ab omnibus. Ecce igitur verè *Ouem Lutherum.* Doctrinam porrò quæris? Erasmum ausculta denuò; [m] *Impium sit* (inquit) *Lutherum in his, quæ rectè dixit, indefensum relinquere, nè posthàc non sit, qui verum ausit proloqui.* Ecce *Pastorem* strenuum *Lutherum* nostrum. Hunc siuè *Pastorem*, siuè *Ouem Leo* Papa (vt vos [n] fatemini, *voluptatibus deditus*, maximè verò *venationi*) tanquàm innocuam *Ouem* venatur, & omnibus modis insectatur. Mirabile igitur Tibi videri non debuit, quòd *Principes* pietatis ac veritatis amantes *Ouem* istam, etiam minimè *errantem*, *è faucibus Leonis* eripuerint. De *Pastore*, & *Doctore* quod repetis satis superque * diximus. Tu pergis, & *Lutheri* doctrinam exagitas.

m Idem epist. Reckori scholæ Erphord. pag. 407.

n Masson. in vita Leonis 10.

* Vid. suprà cap. 2. & cap. 3.

Bellarminus de Offic.

" *At (inquies) Lutherus verbum Dei pro sua sententia proferebat. Ità est, sed cùm de intelligentia verbi Dei quæstio esset, cur non obseruandum est aliud Dei verbum, apertissimè docens vt ad Sacerdotem iretur, qui eo tempore ministrabat Domino Deo suo? Et posteaquàm de Concilio Sapientium Pastor primarius sententiam dixit, & Lutherum Hæreticum pronunciauit, vbi est verbum Dei, quod anteponi docet Hæreticum declaratum ipsi Iudici summo, ab ipso Domino constituto?* --- Pag. 30.

Explicatio.

Alibi verò sic. [o] *Nostro seculo Lutherus ab indulgentiarum reprehensione principium fecit sectæ suæ propagandæ, vt perspicuum est ex assertionibus articulorum à Leone X. damnatorum.* [p] *Quæ dixit Rex, de vsibus Indulgentiarum, & de cumulandis opibus per artificium Iubilæorum & Indulgentiarum, satis ostendunt, eum plus fidei habuisse Luthero, & similibus Nouatoribus, quàm simplici veritati.* [q] *Quæro à Rege, vndè nouum illud lumen Anglis affulserit? ab Aquilone, respondebit, indè enim primus eorum Propheta Lutherus*

o Bellarm. lib. 2. de Indulg. cap. 1. pag. 7

p Bellar. Apolog. ca. 12. pag. 157.

q Ibid. cap. 14. Venio ad pag. 185.

rus emersit. At nos Prophetam audimus dicentem, [* *Ab Aquilone pandetur omne malum:*] *& si omne malum, certè tenebræ eorum, non lux veritatis.* * Ier.1.

Hæc Tu; sed confusè nimis complures quæstiones & perturbatè misces; quas Nos, methodi gratiâ, in sua genera dispertiemus: I. De *Iudice* vestro agemus: II. De *Luthero* Reo, & iudicato: III. De *Causa* ipsa: IV. De *Prophetia* illa *Ab Aquilone*; in qua non modò omnes *Anglos*, & præcipuè sereniss. *Magnæ Britanniæ Regem* satis insulsè subsannas: verum-etiam luculentissimis sacræ Scripturæ verbis caliginem offundis, & ad sensum tuum planè abuteris. Et quoniam hæc omnia abs Te eo animo dicuntur, vt *Principes* aduersus *Lutheri* doctrinam instiges, propterea, postremo in loco, orthodoxum iudicium *Lutheri* aduersus *Papistas*, de nequiter violata Eorum, erga *Principes*, obedientia attexemus.

I. ANIMADVERSIO.

Summam Regulam interpretandi Legem non esse absolutè penes Pontificem Romanum. SECT. XVII.

AD primam quæstionem, de *obseruatione verbi Dei Deut.* 17. quoad *Iudicem à Deo constitutum*, eiusque Scripturæ expositionem, facilis est responsio. Principes Protestantes Scripturæ istius sensum, nempè Conditionalem vel maximè accipiunt, & simul prudenter admodùm animaduertunt vos sub Titulo Iudicis fucum Christianis facere. Primò, quià in N. Testamento *Sacerdotem vnum visibilem à Deo Ecclesiæ vniuersalis Iudicem constitutum esse*, *vniuersa Ecclesia vetus semper, tanquàm* [illegible], & lymphaticum insomnium, execrata est. II. quià vix credibile est, vt *Iudex* vester (sicut verba *Deut.* 17. monent,) *Iuxta legem*, exponat legem; quandoquidem profiteatur ipsum *scriptum verbum*, seu *legem Dei*, ^a *Non perfectam aut sufficientem Regulam esse, iuxta quam Controuersiæ definiendæ sint.* III. quià hic vester *Iudex*, in *Interpretandis Scripturis*, interdùm cœcutit, & hallucinatur; quod

a Bellarm. lib. 4. de verbo Dei, cap. 12. §. Secunda ratio.

quod Episcopus vester non negat, quià [b] *In sanctarum Scripturarum expositione, & consequenter in inquisitione aliarum quarumlibet veritatum, Tractatores sacræ Scripturæ, vt Hieronymus, Augustinus, & cæteri sunt præponendi Pontificibus.* Certè ipse *Hieronymus* non *Damasum* Papam, sed *Gregorium Nazianzenum* vocabat *Præceptorem* suum; * *A quo didici* (inquit) *explanare Scripturas*: & Rhemigius censuit non Pontificem *Bonifacium*, sed *Augustinum* Hipponensem Episcopum * *Excellere omnes Theologos in exponendis Scripturis.* Imò in hoc munere *Interpretandi Scripturas* quis non *Bellarmini* (vide quantum Tibi tribuimus) quàm *Pauli Quinti* Pontificis iudicium pluris faciet? IV. quià, vt vobiscum duplex *verbum Dei* esse demus, vnum ἔγγραφον, seu scriptum, alterum ἄγραφον, non scriptum; Iudicium tamen vestri *Sacerdotis* in *Lutheri* causa (de *Indulgentijs*) vtriusque verbi fundamento omni penitùs destitutum fuit.

b Abulens. Tom. 1. cap. 8. quæst. 203. pag. 253.

* *Vid. suprà c. 1. §. 6*

* *Suprà ibid.*

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XVIII. *De Luthero Reo; deq; occasione, & modo iniquissimo aduersus Illum procedendi.*

IAcobus Augustinus Thuanus, vir non minùs eruditione, quàm officij dignitate nobilis, &, si quis alius, veri studiosus, Id, quod nunc docere conamur, fideliter copioséque est prosecutus: cuius ego integrum Testimonium, in gratiam lectoris, referre minimè grauabor. [c] *Peccatum, in sacris muneribus dispensandis, Leo* (Pontifex) *mox longè grauiore cumulauit; nam cùm alioqui ad omnem licentiam sponte suâ ferretur, Laurentij Puccij Cardinalis, hominis turbidi, cui nimiùm tribuebat, impulsu, vt pecuniam ad immensos sumptus vndique corrogaret, missis per omnia Christiani orbis regna diplomatis, omnium delictorum expiationem ac vitam æternam pollicitus est, constituto pretio, quod quisque pro peccati grauitate dependeret: in eamq; rem per Prouincias Quæstores & æraria ordinauit, quibus additi Præcones, qui tanti beneficij magnitudinem apud populum commen-*

c Thuanus hist. tom. 1. Ann. Dom. 1515. pag. 26.

commendarent; & orationibus artificiosè compositis, propositisque palam libellis rei efficaciam immoderatè extollerent. Quod licentiosè nimis à Pontificijs Ministris passim, atque in Germania præcipuè fiebat; vbi, qui redimendam pecuniam Romæ à Pontifice conduxerunt, lustra & popinas quotidiè sine pudore, in alea lusum vsúsque turpissimos potestatem extrahendi animas functorum ex igne expiatorio profundebant. Tunc exortus Martinus Lutherus, Augustinianus, Vitembergæ in Saxonia Theologiam professus; qui refutatis primùm, mox damnatis præconum concionibus, eò postremò deuenit, vt ipsam Pontificis potestatem, quam sibi per illa Diplomata arrogabat, in dubium reuocaret, ac tandem ad doctrinæ examen, quam successu temporis labefactatam dicebat; crescentibus per contentionem animis, descenderet. Hæc Ille. Reum ipsum loquentem audiamus æquum est. [d] *Clarè & disertè testati sumus* (inquit Lutherus) *vt si non cogerent* (nempè Pontificij) *Nos ad Articulos palam impios, & blasphemos, nos banâ ex parte eorum Iurisdictionem Episcopalem defensuros: sed reuerentèr, & simplicitèr ad eorum pedem prostratos; & in causa publica æquissima petentes, Nos ad Satanica sua mendacia cogere volunt; alto fastu me despiciebant, quòd Indulgentias eorum, (bullæ enim erant) difflâssem.* d Luther. Tract. de Missa priuata.

Hactenùs de modo procedendi, qui in *Luthero* pium sanè zelum, in Pontificijs verò egregium fastum, imo etiam tyrannidem arguit. Nam, (teste Polydoro) [e] *Cùm Lutherus, Theologus apud suam gentem primarius, doctrinam Indulgentiarum improbaret, Procuratores (* qui erant Institores Pontificis *) eâ de re valdè commoti, primo quoque tempore nomen Lutheri Romam ad Magistratus deferunt, is continuò Deorum contemptor accusatur; causa agitur; sea quia ad diem dictum non adfuit Romæ præsens, vt respondeat, paulò post declaratur Hæreticus.* Hæc Ille. *Ouis* hæc, (sic enim *Lutherum* appellas) tùm misella, quid faceret? *Romæ* coram Papæ *Leonis* tribunali non se sisteret? nihilominùs pro *Hæretico* damnandus esset: siste- e Polyd. Virgil. l. 8. c. 4. de Inuent. pag. 492.

ret verò se? Ad quæ confugeret, (tantùm) *ora Leonis* habuit. Consultius Illi videbatur, vt absens illis calamo, quàm præsens sanguine suo satisfaceret: præsertim vbi aut Rei (nisi veritatem proderet) vita periclitanda foret, aut Iudicis ipsius Errores turpissimi vniuerso orbi denudandi. Vtinam peregrinis, ex Inquisitionis vestræ faucibus, pateret reditus! Quantum verò *Lutherus* docendo disputandóque profecerit, Alphonsus vester non obscurè ostendit: quia, quòd [f] *Lipsia populus Ecchio Lutherum prætulerit*, infert, *non publicè disputandum esse cum Hæreticis pertinacibus, sunt enim* (inquit) *sæpè in disputando disertissimi.*

f Alphonsus à Castro lib. de Punit. hæret. c. 19.

IV. ANIMADVERSIO.

SECT. XIX.

Indulgentiarum doctrinam longè abesse à veritate, antiquitate, pietate.

LVtherus duplicem Pontificiorum errorem, circa Indulgentias, exagitat; vnum in Praxi, quia Indulgentijs abutuntur ad conflandas pecunias: Alterum in doctrina, quia Indulgentias *ad animas* non solùm *viuorum*, verumetiam *mortuorum sublevandas*, & *ex igne expurgatorio liberandas valere* prædicant: Atq; hoc dogma verum, piúmq; esse decernunt. Bellarminus praxin tàm turpitèr quæstuosam negat; doctrinam verò nouitiam defendit. I°. de de Praxi, respondet eam esse [g] *Nouatorum calumniam*, quâ dicitur, *Pontifices, per artificium Indulgentiarum, opes colligere atque corradere.* Verecundiùs multò Conc. Tridentini Patres, qui reprehendentes [h] *Quæstorum abusus, quorum* (inquiunt) *malitia ita quotidiè magno fidelium omnium scandalo, & querela deprehendatur, vt de eorum emendatione spes nulla relicta videatur: Statuit Sancta Synodus, vt post hac in quibuscunque Christianæ religionis locis eorum nomen atque vsus penitùs aboleatur.*

g Bellar. quo supra §. 16. a.

h Conc. Trident. sess. 21. c. 9.

An igitur tantùm in *Quæstores*, Pontificum seruos, culpam hanc transferendam putemus; & Dominos ipsos immunes, & nullius criminis affines esse censeamus?

De

De immanibus Pontificum Abusibus ab aliquot seculis, ante *Concilium Tridentinum*, omnes vbique locorum Historici grauiter * conquesti sunt: at, post *Emendationem per SS. Synodum factam*, *vt omnis abusus in locis omnibus aboleatur*, nihil non sanctum & syncerum expectandum fuit. At audi, quæso, Massonium vestrum, hominem minimè Lutheranum (vtpotè qui *Lutherum Impiæ doctrinæ præconem* haud piè vocet) nec tamen tam vndiquaque Pontificium, quin vera Pontficum vitia liberè fateatur. [i] *Reuertar* (inquit) *ad Indulgentias, vt illud verissimè dicam, Rom. Pontifices adhuc nimium indulgentes fuisse.* Mittamus Praxin, doctrinam euentilemus.

* Suprà Cap. 2. Sect. 15.

i Masson. in vita Leonis X. fol. 384.

Indulgentiarum doctrinam ipsam tùm nouam, tùm etiam impiam, aut saltem impietatis nutricem esse, crebræ vestrorum Authorum confessiones testantur. De nouitate primùm citatur à [k] nonnullis *Antonius, & Syluester Pierias* liberè dicentes, *Nihil expressè haberi de Indulgentijs nec ex Scripturis, nec ex dictis antiquorum Doctorum.* Roffensis Episcopus, præcipuus *Lutheri* Antagonista, concedit vltrò; [l] *In principio nascentis Ecclesiæ nullum fuisse Indulgentiarum vsum.* Agrippa tum demùm Earum vsum cœpisse affirmat, [m] *Postquam* (inquit) *ad Purgatorij cruciatus aliquandò trepidatum est: primùm autem, qui indulgentias ad Purgatorium extendit, Bonifacium octauum fuisse.* Hic autem *Bonifacius* sedem Papalem occupauit circa Annum CIↃCCXCIV. Alphonsus quandam antiquorum Indulgentiarum praxin, ab [n] *Antiquis Stationibus* emendicat; astutè Nos celans, quæ fuerit istarum *Stationum* vera ratio. Hanc [o] Onuphrius accuratè copioséque tradit, docétque fuisse solennes conuentus Christianorum in communibus precibus, ieiunijs, & ritibus Sacramentalibus celebrandis, in quibus *ad populum astantem* verbi diuini Ministri concionabantur. De Indulgentijs verò nè γρῦ quidem. Quod planè intellexisse Alphonsus videtur, quia quasi *Stationes* suas deserens, eò redactus est angustiarum, vt diceret, [p] Non ideò

k Apud Chemnis. Exam. Conc. Trid.

l Roffens. Art. 18.

m Agrippa de vanit. scient. c. 61.

n Alphons. à Castro adu. Hæres. l. 8. de Indulg. fol. 184 b.

o Onuphr. Tract. de Interp. vocum obscur. Eccles.

p Alphons. quo supra.

ideò contemnendas esse indulgentias, quòd earum vsus in Ecclesiis videtur serò receptus, quia multa sunt, (inquit) *Pastoribus nota, quæ vetustiores Scriptores ignorârunt.* Sic Ille. Quod quid aliud est quàm præuaricari planissimè, caussamque suam prodere, dum Indulgentiarum doctrinam *nouam* esse negare omninò non potest; nisi fingendo esse aliquam doctrinam antiquam, Antiquis Patribus penitùs incognitam? quæ absona extra modum, absurdáque vox est, & in sanctos *Patres* proteruè contumeliosa.

Verùm doctrina hæc faciliùs admitti posset, si tantùm noua, & non etiam impia esset: quam ex Scholasticis Authoribus quidam, multò ante *Lutherum*, (nisi quod *piam* adiunxerint) verè [q] *fraudem vocârunt*: quam [r] *Thesauro Ecclesiæ spirituali satisfactionum* (quem Vos Indulgentiarum *fundamentum* dicitis) *carere dixerunt Doctores Louanienses*; &, ex Scholasticis, [s] *Maior & Durandus.* His si nefarius Earum abusus accesserit, pietatis nouerca, vel carnificina esse videantur: Dicit enim Polydorus; dicit verò? imò verò dixit; nunc enim, nè dicat, praui vestri [t] *Inquisitores* Polydori sententiam *deleri* mandârunt, quæ huiusmodi fuit. [u] *Tempore cumprimis Bonifacij IX. Pontificis, quandò huiusmodi venia plenâ manu non concedebatur modo, verumetiam (teste Platinâ) vti quædam merces vendebatur, — minùs multi à malefactis abstinebant, & clauium authoritas multò vilior erat.*

[q] *Apud Greg. de Valent. Ies. lib. de Indulg. c. 2.*
[r] *Apud. Bellar. de Indulg. c. 4.*
[s] *Apud Suarez Tom. 4. disp. 51. S. 2.*
[t] *Index Expurg. Belg. in Polyd. ro.*
[u] *Polyd. Inuent. l. 8. c. 4. Edit. Basil. 1570*

His pensitatis, quis tàm excors, qui non planè intelligat; quis tàm effrons, qui neget *Luthero* iustam causam fuisse oppugnandi doctrinam hanc vestram; tùm hæreticè nouam *Avrigeni*; tum blasphemè sacrilegam; tùm (ex abusu eius) impiè profanam? Si quis igitur cupiat Controuersiæ inter *Lutherum Ouem* (sic enim appellas) & *Leonem Pontificem*, de turbandâ Ecclesiâ, statum liquidum perspicere; Apologum consulat, in contentione inter *Ouem & Lupum, de turbandâ aquâ*; & statim intelliget hanc de vobis narrari fabulam. Hæc de Caussa, nunc ad futile Bellarmini scomma reuertar.

IV. ANI-

IV. ANIMADVERSIO.

Bellarmini; de Aquilone, sarcasmate Prophetæ mentem perperam deprauari. SECT. XX.

QVàm hoc insulum, & [illegible], *quærenti ab Angliæ Rege, vndè lux Euangelij Anglis affulserit; responsurum* eundem *Regem, ab Aquilone?* quâ Tu voce *Germaniam* intelligis. Quasi verò ex Insula nostra *Germaniam* prospicienti oculi Septentrionem versus sint conuertendi. Sic, si non *toto* (quod aiunt) *cælo*, at certè dimidio errat Cardinalis. Multò verò etiam grauiùs errat, quòd nesciat *Regem Angliæ* (quæ est Eius, in causis Diuinis, mentis perspicacitas) *responsurum*, *Euangelium*, quod *Anglia profitetur*, (quum non sit aliud, quam quod *Christus Iesus* sacrosanctis *Noui Testamenti* Scripturis consignari voluit) non magis *Nouum* dici, quàm est ipsum *Nouum Testamentum Iesu*: Nec ab Authore *Luthero*, sed à *Lutheri* Domino *Christo*: nec à *Germania*, vel *Aquilone*, sed (vndè *salus* ipsa, ceu sol) *ab Oriente*, nempè, à *Iudæa* primò ortum habuisse: ex eodem verbo (inter maximas superstitionum vestrarum tenebras) *lux illa Luthero affulsit*, quæ nunc adeò oculos vestros perstrinxit; vt quùm plerique vestrum coràm intueri, ac palàm profiteri non audeant, limis tamen oculis aspicientes, nonnulli tamen visæ veritati testimonium haud obscurum subindè præbeant. Vix enim controuersia vlla est, inter Protestantes & Pontificios vehementiùs agitata, in qua, ex Ecclesia vestra, non aliqui Authores sanè grauissimi Causæ nostræ Patroni disertissimi extiterint.

Veruntamen ex Prophetiæ verbis iocalariter insultas; *At Nos* (inquis) *Prophetam audimus dicentem, ab Aquilone pandetur omne malum. Ier.1. Et si omne malum, certè tenebræ eorum, non lux veritatis.* Vbi per [*omne malum*] omne vitium; per [*Aquilonem*] *Germaniam*; per [*Tenebras*] hæresin in religione intelligis. Eodem prorsus ingenio Bozius vester; [a] *In Protestantes* (inquit) *illud aptissimè cadit,*

* Bellar. paulò suprà.

a Bozius de signis Eccles. lib. 4. cap. 6. pag. 272.

cadit, [*Ab Aquilone pandetur omne malum:*] *Vos namq; nobis ad Aquilonem, nos vobis ad Austrum sumus; quomodò igitur estis ab Ecclesia Dei?* Hæc ille. Absurda omnia, & prorsus violenta. Nam primò *Propheta* ipse satis explicat, quo de genere *mali* loquitur, vbi denunciat videre se [b] *Ollam succensam à facie Aquilonis; ---- quià connocentur omnes cognationes Regnorum Aquilonis, aduersus vrbes Iudæ, & loquar* (inquit) *iudicia eorum* (nempè Iudæorum) *qui dereliquerunt me*. Loquitur tantùm de *malo* vindictæ, & iræ Dei. Id quod vestri Iesuitæ facilè perspiciunt; [c] *Per Aquilonem* (inquiunt) *intelligit Propheta Chaldæos, seu Babylonios; per ollam succensam, Dei iram; per Nebuchadonozorem, qui erat instrumentum iræ Dei, ad Ierusalem expugnandam à Babylone venturus, quæ erat Iudææ Aquilonaris*, [*loquar iudicia mea, ait Dominus*] *Id est, ostendam me iustè punire Vos Iudæos*. Quæ malum! igitur hæc vestra oscitantia, seu potius peruersitas, quod tantùm de *malo pœnæ* dicitur [sicut & *Amos*. 3. *Non est malum in ciuitate, quod Deus non fecit*] id de *malo culpæ* exponere & interpretari? Vos igitur infesto in *Lutherum*, *Germanos*, & *Anglos* odio, tanquàm præcipiti turbine abreptos fuisse; & in hoc, de *Aquilone*, Commento vestro, cùm faceti videri vultis, ridiculos esse quis non videat?

Quin dic, obsecro, nunquamnè legisti vbi scriptum est, [d] *Ab Aquilone aurum?* Hoc nisi Pontifices vestri experti olim fuissent, vbi miseros *Germanos*, & *Anglos* [e] *Exactionibus*, & *Indulgentiarum artificio* tantis pecunijs emunxissent, nunquàm in doctrinam *Lutheri* tam immananiter sæuijssent. Denique quanto rectiùs Nobis in vos telum vestrum retorquere liceat, nimirùm, [*Omne malum ab Aquilone*] ait *Propheta*: vbi per *Aquilonē Babylonem* significat: at *Roma* (omnium ferè Pontificiorum confessione) est *Babylon Apocalyptica*, Ergò. Sed Nobis non vacat vobiscum in re seriâ nugas agere. Illud fortè, Bellarmine, te malè habet, quòd non sumus isti *Boreales*, de quibus Baronius vester tantoperè gloriatur; qui [f] *Quem-*

b Ier. 1. 13.

c Ribera, Maldon. & Sá Ies. in eum locum.

d Iob. 37. 22.

e Matth. Paris. vid. suprà Cap. 2. §. 15.

[f] *Quemcunque intelligerent nomine tenus sedentem in sede Romana, nullâ habitâ discussione, eius ingressus vt Petrum colebant.* f Baron. Anno 908. de Papa Sergio.

V. ANIMADVERSIO.

Lutheri doctrinâ Principum incolumitatem & dignitatem maximè muniri. Sect XXI.

NOn sum nescius *Luthero* seditionis notam abs Te, saltem obliquè, fuisse inustam: [g] *Nam quis* (inquis) *Lutheri temporibus author fuit tot millibus rusticorum, vt aduersus Principes arma sumerēt? nonnè Ministri reformatæ, vel deformatæ potiùs religionis?* Quàm Tu maligno hìc in *Lutherum* animo hanc *Anabaptistarum* rabiem transtuleris, malim ex tua confessione, quàm ex aliqua coniecturâ meâ prudenti Lectori innotescat. [h] *Potestatem politicam esse apud Christianos illicitam, est* (inquis) *opinio Anabaptistarum: quam non solùm Catholici omnes execrantur, sed etiam Lutherus in Saxonica visitatione, Philippus Melanchthon, Et Caluinus acerrimè oppugnant.* Rectè. Non igitur *Lutheri* religio *deformata* (vt vir facetus loqueris) rabiosis *Anabaptistarum* fauit cohortibus; sed ingeniosa tua in istam religionem malitia has criminationes confinxit, vt *Principum* animos aduersùs *Lutherum* odio incenderes.

g Bellar. Apol. cap. 13. §. Sed hi. pag. 167.

h Bellarm. lib. 3. de Laicis, cap. 2. ad finem.

Qui tamen eò vobis odiosior videtur, quanto pro *Principum* maiestate pugnat acriùs, quantóque in *Papam*, propter violatam Eorum maiestatem, acerbiùs inuehitur. Sic enim Lutherus. [i] *Iam vehementer piget pudetq́, imò miseret me* (inquit) *quoties cogito quot & quanta ludibria sibi ab Imperatoribus, Principibus, vniuersáq; natione Germaniæ Papa sibi fecerit. Deus bone! quantâ libidine & fiducia in eis lusit? non secus eos ducens ac tractans quàm irrationabilia bruta, quibus tantùm ad cædes, dolos, rapinas, & quicquid Satan suggerere potuit Papisticarum artium abuteretur. Sanctus Petrus Papatum graphicè depinxit, 2. Pet. 2. [Dominationes spernunt:] tantum abest vt Dominationem agnoscat*

i Luther. Tom. 2. Resp. ad Ambros. Cather. fol. 150. & 152.

agnoscat Papa, vt summos Principes agrè ad oscula pedum admittat; dein Monachum, & Sacrificulum stipite rudiorem, & lenone sceleratiorem, super vniuersos mundi proceres eleuet, propter Characterem illum indelebilem. ita coguntur Dominationes contemptæ honorare idola, à quibus honorari debuerant; ignauissimum hoc animalium genus vix porcis alendis idoneum. Hæc *Lutherus.* Quæ verba Scopum Tractatus tui *De officio Principis* tam directè attingit, acsi propositum illi fuisset, eum disertè conuellere. Hactenùs de *Luthero:* pergis Tu, & pari æquitate *Caluinum* inuadis.

Bellarminus de Offic.

" *Hoc idem dici potest de Principibus illis, qui Iohannem*
" *Caluinum, tanquàm nouum Apostolum receperunt.*
--- Pag. 31.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XXII. *Titulum* Apostoli *Nos* Caluino *nullum tribuere; quem Papæ prærogatiuam esse adulatoriè astruunt Pontificij.*

BEnè se res habet. si enim de *Caluino* idem dici potest, quod suprà de *Luthero*; idem igitur, pro *Caluino*, responsum Tibi satisfacere debet. Imò, inquies, *Principes Caluinum, tanquàm nouum Apostolum receperunt.* Antiquum quidem obtines, dum calumnias in *Caluinum* congeris: ostende, si potes, ex omnium Protestantium scriptis, quæ sunt propè infinita, vbi vel quis *Princeps Caluino* nomen *Apostoli* tribuerit; aut vbi *Caluinus* ipse hunc Titulum sibi delatum approbauerit. Sed quid rei sit sentio. Tu scilicet dignitatis Papalis zelotes nimis hoc pacto cautum esse voluisti, nè quis *Papam* hac Arrogantiæ quasi prærogatiuâ priuaret: quem vos iactabundi commemoratis, ab Oratoribus *Principum*, [k] *Apostolorum hæredem*; ab [l] Hayto (Anno Domini cIↄcccvII. in libro iussu Pontificis scripto) *Apostolum vocari.* Nec hoc solum, sed ipse Tu, Bellarmine, gestis non tantùm [m] *Rom. Ponti-*

k *Bzou. lib. Pont Rom cap. 6. pag. 67. de Clemente 8.*
l *Massonius in vit. Clementis 5.*
m *Bellarm. lib. 2. de Pont c. 31. §.* Tertiò quia.

ficem

*ficem Sedis Apostolicæ Præsulem dici; sed etiam eius munus dici Apostolatum. Sed de hoc Titulo * infrà pluribus.* * Infrà.

Quid multa? Inter *Protestantes* & *Pontificios* lata & grandis est differentia; nam *Caluinum* Illi tantùm vt *Apostolicæ* doctrinæ præconem colunt: hi verò *Papam*, vt purum putum αὐτοπιστον: Illi *Caluino* credunt, propter verbum *Euangelij* (vnde est quòd *Euangelici* sæpè audiant;) hi verbo Dei, propter *Papam*. Nec enim Eius Iudicium ex veritate verbi examinandum; sed verbi veritatem (saltem quoad Nos) ex *Papa* iudicio pēdere profitentur: indè fit vt verè ac propriè *Papistæ* appellentur; neque enim *Sectariorum* tessera aut nota luculentior demonstrari vlla potest. Hæc de Titulo, quem *Caluino* affingis; sequitur de sigillo vocationis, quod ab Illo exigis.

Bellarminus de Offic. Caluinum porrò insectans.

" *Caluinum tanquam nouum Apostolum receperunt, cùm ta-*
" *men nulla signa Apostolatus sui ostendere posset, nisi vi-*
" *uentem hominem verè mortificatum, quem ex morte ad vi-*
" *tam falsò à se reuocari credi voluerat.* --- pag. 31.

Sic Tu; sed hæc vestra pellucida calumnia est.

I. ANIMADVERSIO.

Caluinum, vt miracula ederet, nunquam prorsus attentâsse: SECT. XXII.

CAluinum verò *miraculum edere* vel tentâsse vnquam? *falsò* quoque? tale etiam *Miraculum*, quo ex *viuo* quis *mortuus* fiat? quodque illicò in ludibrium verteret scilicet? Ecquis tanti támque stupendi facinoris testis idoneus? ° *Ex Bolseco hoc referre placuit. Placuit*, ais? cui nihil non *placet*, quo *Caluino* conflетur odium. *Ex Bolseco* verò? Ipsissimum expectabam; qui nimirum ex Eorum numero est, de quibus ipse *Caluinus*: p *Multa ridicu-* *la, &*

° *Bellar. quo supra* §. De nostri seculi.

p *Caluin. opusc.*

la & absurda nugati sunt famelici Errones, quibus nisi ventrem farcias, calumniarum plaustris te obruent; partim nequam & scelerati homines, qui sua culpâ à nobis dimissi, vel etiam ob maleficia abdicati, aliquo munere nouum pastum quæritant, &c. *Bolsecus* (inquam) portentum hoc narrat, quod (vti mihi persuadeo) nemini sanæ mentis, in Caluini scriptis versato, credibile videri potest; imo ne Bellarmino quidem: quippè tantùm semper abhorruit *Caluinus* ab hac curiositate affectandi miracula, vt, ad veritatem Euangelicam comprobandam, vel tentare *miraculum edere* cuiquam fas esse negaret. [q] *Qui enim* (inquit) *veterum* (viz. Apostolicorum) *miraculorum obliti, nouis inhiant, cum ita stupeant in apertâ Dei veritate; & in clarâ luce cæcutiant, non minora esse portenta dico, quàm si hominem in pecudem versum esse cerneres.* Hæc *Caluinus*, ac si non modò seipsum *portenti* loco haberi voluerit, verumetiam diceret, Tunc me quiuis existimet *hominem conuersum esse in pecudem*, quamprimum tentauero *mortuum* quemuis *excitare ad vitam.* Quid quòd ij, quibus *Caluinus* (dùm in viuis erat) notissimus erat, nihil huiusmodi quicquam de illo cognouerunt? *Bolsecus* igitur tuus, Bellarmine, -- *fingere qui non visa potest*, prorsus *niger* est, propterea, ne Tibi imponat, --- *Hunc tu Romane caueto.* Si enim accusari sat est, quis innocens erit? si ab hoste iuratissimo, mendacissimo, mendicissimóque, quis vel erit tandem? nam hæc est ærugo mera.

q Caluin. Præf. Inst. & De Miraculis.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XXIV. *Pontificiorum miraculosa figmenta, seu fictitia Miracula.*

POssem Ego (si animus mihi esset in hac speculatione diutiùs immorari) fabulam hanc, in odium *Caluini* confictam, nimis frequentibus vestrorum hominum præstigijs plurimis facilè compensare. Pauca tantùm libet ex vestrorum hominem confessionibus delibare. I. [r] *Maximam in Ecclesia deceptionem populi fieri in miraculis,*

r Ferus in Dan. cap. 14.

eulis, fictis à Sacerdotibus, propter lucrum temporale. II. [f] *Quidam sunt, qui fabulis vanis, & fictis miraculis memoriam eorum, quibus fauent, student vulgo commendare; ea nonnunquam laudantes, quæ laudatus nec fecit vnquam, nec probauit.* III. [t] *Alij Diuorum construunt historias, piè nonnihil admentientes, supponunt reliquias, fabricant miracula, fingunt terribiles fabulas. &c.* IV. [u] *In hoc Capite* (Augustini) *non dubium* (loquitur Viues de Miraculis) *multa sunt addita ab ijs, qui omnia magnorum Authorum scripta spurcis suis manibus contaminârunt.*

Hisce nimirùm siliquis Ecclesia vestra se pastam gestit. At verò nostra (fateor) perindè se iactitare nequit, aut quemquam prædicando fecisse vnquam vt [x] *Pisces sonorè laudarent Deum*; aut præcipiendo cöegisse, vt [y] *Mulus adoraret Hostiam*; aut vidisse aliquid [z] *Spicæ Miraculum* stramineum; aut [a] *Domum* per multa milliaria in aëre volitantem; aut [b] *Apes Sacellum, cum ostio, altari, fenestris, tintinnabulis construentes*; aut [c] *Muscas per Excommunicationem interfectas*; aut [d] *Bufonem versum in caponem*; vel (vt vester *Cosmus*, in hoc valdè [illegible]) [e] *Damonē pod. crep.* (quod me referre pudet) *aut recentis stercoris fætore* esse dupulsum; vel denique (nam abundè nimis fabularum habuimus) adeò quenquam nostrum fœlicem, fœcundúmque miraculorum fuisse, vt [f] *Necesse haberet interdictu, nè ampliùs miracula vlla faceret.* Hæc de Calumnia tua; sequitur Hallucinatio.

[f] Erasmus in Censur. ante lib. Confess. August.
[t] Agrippa de vanit. cap. 97.
[u] Viues Annot. in Aug. de ciuitate Dei l. 22. c. 8.
[x] Apud Sedulium Apolog. pro lib. Conform. S. Fran. l. 3. c. 15. p. 160.
[y] Bozius de signis Eccles. l. 14. c. 3. p. 134.
[z] Eudæmon-Ioh. Apolog. pro Garnetto
[a] Tursellinus Ies. Hist. de domo Lauret. B. Virg.
[b] Bozius quo suprà.
[c] Author vitæ S. Bernardi l. 2. c. 11. pa. 268.
[d] Sedulius quo sup. pag. 268.
[e] Apud Cosmum Philarch. Tom. 2. de offic Sacerd. l. 3. c. 11 p. 437.
[f] Sedulius quo sup. l. 3. c. 24.

III ANIMADVERSIO.

Aduersarios non sine summa peruersitate à Caluino, aut Protestantibus Miracula exigere. SECT: XXV.

IMportuniùs à Protestantibus *Miracula* exigere eò confidentiùs peruersitatem voco, quanto certiùs intelligo tùm vestram exigendi rationem instantijs appositissimis obtundi; tum etiam Vos, qui, tanquàm credituri, miracula exigitis, ijs tamen (si fortè fiant) obicem ahæneum oppositurros *non credendi*, obstinaciam. Instantia prima exemplum *Iohannis Baptistæ* proponitur: nam 1°. (vt obiectio-

g Bellar. l. 4. de notis Eccl. ca. 14. §. Resp. Caluinus.
h Iansen. Concord. in Matth. 3. pag. 98.
i Contra Bellarm. quo iam supra.
k Tolet. in Luc. 7.
l Ibid. in Ioh. 10.
m Suarez Tom. 2. q. 38. disp. 25. §. 4 fol. 226.

iectiones [g] Bellar. ipsorum Pontificiorum Confessionibus diluamus) Eius ministerium extraordinarium fuisse probatur, *Quia* (vt rectè [h] Iansenius) *Iohannes in deserto, non in templo prædicabat, exordium nouæ legis docuit, & necesse esse vt homines se ad Euangelij gratiam pararent.* Secundo, liquet Ipsum apud Scribas & Pharisæos, qui tùm erant præcipui Synagogæ Doctores, in summo [i] odio fuisse, quia (*Luc.* 7.) *Pharisæi spreuerunt consilium Dei, non baptizati ab eo*, nempè, *Iohanne*: quem dixerunt *habere Dæmonium*, Id est, (Toleto Card. teste) [k] *non credebant Iohannem missum à Deo, nec hoc solum, sed etiam obmurmurârunt contra eum, tanquàm virtute Dæmonis vitam austeram agentem.* Et tamen idem [l] Toletus, & [m] Suarez, duo primarij Iesuitæ, rationes multas afferunt, *cur conueniens fuerit, vt Iohannes miracula nulla faceret*; iuxta quod scriptum est; *Iohannes signa nulla fecit.*

n Rabaden. Ies. in vita Ignatij, c. 21.

Altera Instantia petitur ab exemplo *Ignatij Loyolæ*, primi Societatis Iesuiticæ Patris, quem tandem *Beatum* deprædicant Romanenses; cuius missio extraordinaria fuit, vtpote qui discipulos suos voto extraordinario deuinxit, vt, nimirùm [n] *Ad quascunque prouincias Orbis terrarum Pontifex pro tempore existens eos mitteret, sine cunctatione obtemperarent.*

o Bozius de signis l. 7. pa. 478.
p Ribaden. Ies. quo sup. lib. 5. cap. 13.

Ecquibus verò miraculis *Ignatius* Societatem suam saltem testatum fecit? [o] *Imò* (ait Bozius) *Hominem, qui se suspenderat, precibus ad vitam reuocauit.* At Ribadeneira Iesuita, *vitam Ignatij Loiolæ* describens, in eodem *Cap.* quod *De Miraculis* instituit, introduxit Eum, tanquàm *Miracula* faciendi virtute omninò destitutum; totùsque in hoc est, vt eis satisfaciat, quibus procliue erat quærere, [p] *Quid causæ sit, cur Ignatij sanctitas non est demonstrata miraculis?* Post ex *S. Gregorio* occurrens; *Probatio Sanctitatis* (ait) *non est miracula facere, sed proximum vt se diligere.* Et tandem; *Itaque* (inquit) *Iohannes Baptista signum fecit nullum, vt ait Euangelista.* Attende Lector; *Iesuitis* exemplum *Iohannis Baptistæ*, pro

pro *Ignatio Loyola*, vsurpare licuit; Protestantibus autem, pro *Iohanne Caluino*, non licuit: quo nemo quæret Peruersitatis documentum insignius.

En verò (si fieri possit) expressius indicium peruersitatis, quià præsertim ij, qui à Protestantibus *Miracula* importuniùs efflagitant, ita comparati sint, vt fidem omnem *Miraculis* derogent, etiamsi signa omni exceptione maiora oculis suis videant. Qui vero hoc constet? Attendite. *Synodo Tridentina* quidam Theologus selectissimus interfuit, cui pro concione in hunc modum perorare licuit. [q] *Quid si Illi verbis suis* (inquit, de Protestantibus agens) *addant miracula? quid si strophis & artibus dicendi addant virtutem operandi? ---- Vos videte nè seducamini: Ecce, inquit Christus, prædixi vobis, quantumuis magna mirabilia, naturæ & artis vim excedentia, prædicta tamen sunt nè citò moueamini; signum hoc est proximæ desolationis imò ipsa est magna desolationis pars.* Atque etiam Sedulius vester contra Protestantes (quos vir magnus scilicet *Misellos* vocat) eodem planè ingenio *Augustini* testimonium citat. [r] *Miracula non facitis* (inquit) *quæ si faceretis, etiam ipsa in vobis caueremus.* Hæc illi. At verò ea requirere, atque adeò deposcere, atque efflagitare, tanquàm sufficientia testimonia ad confirmandam doctrinam; sed tamen (vt docent alij) eà tantùm lege, vt isthoc pacto nemo Illis persuadeat, etiamsi persuaserit. Quæ hæc vertigo? Ad *Principes* redeo, vt intelligamus tandem quo hæc pertineant, quæ de *Luthero*, & *Caluino* fabulati estis omnia.

q *Franciscus vicedominus Ferrariens. Theologus. Vide Acta Concil. Trid. Die Dominica 24. post Pentecost. Ann. 1562 pag. 340.*

r *Sedul. Apolog. pro S. Fra. l. 3. p. 280. ex Aug. 13. con Faust. Manich.*

Bellarminus de Offic.

" *Qui Principes, si fidem potiùs habere voluissent Doctori*
" *omnium Christianorum, à Christo ipso Ecclesiæ dato, pro*
" *cuius fide, vt non deficeret, orauerit, certè in improbum sen-*
" *sum dati non fuissent.* ---- Pag. 31.

Explicatio.

Hæc dictat splendida Bilis; sed deponamus affectus;

Causa

Causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Vos *vnum visibilem Iudicem Pontificem Rom.* nobis obtruditis, non quidem in Indiuiduo Vago peregrinantem; sed in certa & signata aliqua persona consistentem, vtpotè hunc *Paulum V.* Id Tu satis innuis, cùm *Doctorem* assignas in *Cathedra collocatum*; nempè, (vt Tu alibi) [f] *Qui omnes Controuersias, quæcunque oriri possunt in negotio religionis, licet solus definiat*: vel, vt significantiùs tuus Salmeron; [t] *Sicut* (inquit) *Iudæo ad salutem non satis fuit credere Messiam quendam futurum, nisi singulariter crederet hunc signatum Iesum, à Iohanne demonstratum: ---- ità requiritur, vt credas diuinâ fide non tantùm Rom. Pontificem, sed in singulari hunc signatum Paulum IV. ab Electoribus acceptum; ---- dummodò nullum vitium aut defectum in eius Canonicâ electione admissum fuisse constare posit.*

[f] Bellarm. lib. 4. de Pont. c. 3. §. Alterum.
[t] Salmeron. Iesuit. tom. 13. in ep. Paul. disp. 2. §. Angeli. pag. 182. Eodem modo Gretzer. Ies. Colloqu. Ratubon. Sess. 1. pag. 23.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XXVI. *Ex ipsius Pontificis Decreto, fidem Pontificibus plurimis abrogari, quos Ecclesia Romana tanquàm Iudices suos venerata est.*

CErtam igitur aliquam & definitam personam, vtpotè illum *Clementem VIII.* aut hunc *Paulum V. Doctorem* & *Iudicem*, in *Romana Cathedra collocatum, diuinâ* quique *fide credendum esse* docetis: Cui, *in omni fidei negotio*, Chistianis omnibus necessariò parendum sit; nisi existimari velint *in reprobum sensum dari.* Quodsi vnquam Deus graui apertóq; iudicio summas potestates in *reprobum sensum* dederit; tum certè vel maximè eas, quæ Regnum suum * *Bestiæ* tradiderint. Vestrûm me miseret, nec iniuriâ; nam (detis modò mihi veniam Causam hanc, de Iudice vestro, discutiendi accuratiùs) ostendam, non Protestantes *Principes* traditos esse in *reprobum sensum*, sed vos potiùs communi *sensu* penitùs excidisse: tum quòd hoc in loco tali *signato Iudici* tantum fidei habendum astruitis; tum verò magis, paulò post, vbi huic *Iudici* infallibile iudicium, & Rom. *Cathedræ* constantiam inex-

* Apoc. 17. 17.

inexpugnabilem tribuendam profitemini. Ab hac speculatione, de *signato visibili Iudice*, auspicabimur.

Plurima sunt, quæ fidei vestræ tenebras offendunt. Primò, quoad Ordinationem, qui à nullus est legitimus Episcopus, qui non est *Sacerdos*; nullus verus *Sacerdos*, qui non est [u] *rectâ intentione ordinatus.* At *intentio* ordinantis *Sacerdotem* quempiam nullâ infallibili euidentiâ vobis innotescere potest: quantò minùs hoc decernere licet in ipsis Pontificibus, quorum [x] Alij Episcopis, qui ab alijs ordinabantur, Sacerdotalem ordinationem abrogârunt? Secundò, Illegitimas *Pontificum* electiones consideremus, & in maiori caligine vos cœcos versari constabit. Qùum enim *Iudex* ille vester Romanus Pontifex decreuerit, vt [y] *Si quis periurio, vel gratiâ humanâ, vel populari, militariuè tumultu, & non concordi & Canonica electione Cardinalium Pontifex eligitur in thronum Petri; Is non Apostolicus, sed Apostaticus meritò vocetur, liceatq́, Cardinalibus, & Clericis Deum colentibus eum, vt prædonem, anathematizare, & quouis humano auxilio à sede Apostolicâ propellere.* Hæc Pontifex; quem sequutus Bzouius, quantus quantus totus vir Pontificius: [z] *Quisquis se* (inquit) *in Cathedram ingerit, neque per ostium, sed aliundè vi, corruptelâ, ambitione irrumpit, hominem talem oues Christi non sequuntur, filij Dei non agnoscunt, congregatio iustorum detestatur, veluti* ANTICHRISTVM. Sic ille.

His positis, Deus bone! *Cathedra* isthæc quot iamdiù *Antichristos* tenuit? Nam Onuphrius, Author vobis imprimis approbatus, refert [a] *Iohannem X meretricis nobilissimæ (quæ eius amore flagrabat) studio: Iohannem XXII à seipso: Bonifacium VII & Damasum II vi: Iohannem XI vi, & astu: Siluerium I. vi, & metu: Martinum II malis artibus*; Papasque alios multos illegitimis modis Pontificatum adeptos esse. Hos tamen Ecclesia Rom. tanquàm veros suos Iudices coluit: quemadmodùm *Iohanni XII.* accidit, de quo Baronius; [b] *Qui nullo modo*

[u] *Bellarm. lib. 1. de Sacram. in genere cap. 27. per totum.* Recta intentio est necessaria in omni Sacramento.

[x] *Vide Platinam in vita Formosi, Stephani, & Sergij: & Baron. in Anno Domini 897. num. 6. & 8.*

[y] *Nicolaus secundus apud Platinam in eius vita.*

[z] *Bzou. Pontif. Rom. cap. 2. §. Porro Petro. pag. 9.*

[a] *Hæc apud Onuphrium de Creat. Pont. & Card.*

[b] *Baron. Anno 955 num. 1. & 3. & 4.*

modo (inquit) *dicendus fuit legitimus Pontifex; in cuius electione lex nulla est suffragata, sed omnia vis & metus impleuerint; cumq́, pra ætate, nec Diaconus esse potuit, & tamen hunc Rom. Ecclesia venerata est, minoris esse credens mali mortuum quantumlibet caput ferre, quàm duobus capitibus infirmari, & vnum in duo scindi.* Hæc Ille. Quid igitur, *lex Nicolaica* dormis? Tertio in loco inter electos *Antipapas* horrida schismata intueamur; quorum alia [e] XXIX. alia Annos [d] XL. durauerunt: in quibus (vt tantùm ex concessis disputemus) [e] *Gregorio VII. vi abrogato, Clemens III. substituitur; qui non Apostolicus, sed Apostaticus annos XVII. sedit*: quandò [f] *Celestinus II. communi Cardinalium consensu legitimè electus Papatu cedens, Honorium II. vi electum veneratus est*: Quúmque [g] *Vrbano VI. Cardinales tàm Itali quàm Galli, suis communibus suffragijs electo, Pontificatum abrogant, dicentes, sed falsò, metu populi Rom. se eum elegisse; Clementemq́ VII. substituunt: in quo schismate Galli, Hispani, & Scoti Clementem; Germani verò, Hungari, & Angli Vrbani partes sequuti sunt.* Vti etiam accidit [h] *Tempore Iohannis XXIII. quandò tres erant, qui Pontifices haberi volebant, nec poterat facilè, iudicari quis eorum verus esset Pontifex:* quia [i] *Tres simul pro veris Papis haberentur.* Iudicet nunc Lector vtrùm vel *Ecclesia Rom. Catholica* existimanda sit, quæ Pontifices tot *Apostaticos*, tanquàm *Doctores*, & *Iudices Apostolicos* venerata est; an *Principes* toties *in sensum reprobum* coniecti, quoties Personam (in qua decernenda tam facilis & peruius error est) in sede Pontificia *collocatam*, legitimum & indubitatum *Iudicem* suum diuinà fide credere recusauerint. Quod *Reges* & *Iudices* (vti spero) facilè perpendent; quos tù ad *Intelligendum* iam vehementer hortaris.

e Stapleton. suprà.
d Onuphrius in vit. Bened.
e Idem in vit. Gregorij 7.
f Idem in vita Honorij 2.
g Idem in vita Vrbani 6.
h Bellarm. lib. 4. de Pont. c. 14. §. Tricesimus.
i Azor. Ies. Inst. Moral. part. 2. lib. 4. cap. 7.

Bellarminus de Offic.

Psal. " *Ergò Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram:*
" *illi Doctori fidem habete in controuersijs fidei.* — Pag. 31.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Pontifices Rom. subtractis omnibus Intelligendi medijs, Principes vt sapiant insulsè monere. SECT. XXVII.

PRæclari scilicet monitores *Regũ* estis, vt *intelligant*, qui facitis næ dogmatizando & monẽdo vt nihil quicquã intelligant: non *Scripturarum* voces, quas peregrina dialecto editas, nè calleant, vos cauetis; docetis enim [k] *Minimè expedire, vt in linguas vulgares vertantur*: non sensum *Scripturarum* ex se, docetis enim [l] *Scripturas esse velut nasum cereum, quæ horsùm & illorsùm trahi se permittunt, & quò traxeris non inuitas sequi*: Non rationem *Fidei* suæ, quia docetis Eos [m] *Implicitâ fide, & cæcâ obedientiâ* Papæ Conclusionibus (absque Præmissis) tanquàm veris Oraculis credere: Non denique sese *Reges* esse internoscere, vtpote quos *Papa*, quotiescunque pecuniam aut præsidium ab illis exigit, pro *Vasallis* suis; quoties obsequium imperat, pro Mancipijs; quoties supplicium Illis infligit, pro pedum suorum scabellis habuit.

k Azor. Ies. Inst. Moral. l. 8. c. 28. §. Quinto quæritur. Et plenius probat omnes Translationes ab Inquisitoribus prohiberi §. Quærens.

l Pigghius de fide & Iustif. 73.

m Costerus Ies. Enchirid. ca. 71.

Hunc spiritum insolentiæ *Lutherus* alicubi flagellat, quandò agens de illis Apostoli [n] verbis. 2. *Cor.* 11. [*Si quis vos seruitutem redigit, sustinetis*:] & [*Si quis se extollit*] *nempè cùm cogit Principes omnem sibi honorem præbere, vsque ad exosculationem pedum. Postremò* [*si quis vos in faciem cædit*] *id est, viliores vos habeat quàm pecudes, & sæuissimam tyrannidem in peccantes, imò & in non peccantes exerceat.* Hæc Lutherus. Proindè *Principibus* omnibus Psalmographi & *Principis* nobilissimi sententia etiam atque etiam tradenda & inculcanda est, [*Reges intelligite, & erudimini, qui iudicatis terram*;] nec imponi vobis patimini ab ijs, qui, cum oculos vobis aut effodiant aut occludant, nihilominus vos monent vt videre velitis. At, quid *intelligere Principum* maximè intersit; Tu prudens Nos celas: Psalmista verò verbis proximis clarè docet, [o] [*Seruite Domino in timore*] viz. *Domino* omnium *Dominantium* immortali Deo; non *Domino Papa*, pro cuius

n Luther. in 2. Cor. 11. v. 17. 19. 20. &c.

o Psal. 2. v. 11.

dominio tantùm verbis immediatè sequentibus ita gnauitèr contendis.

Bellarminus de Offic.

" *Illi Doctori fidem habete, in Controuersijs fidei, cui veritas* " *dixit,** [*Oraui pro te, vt non deficiat fides tua.*] — pag. 31.

* Luc. 22.

Explicatio.

Quid *veritas dixit*, facilè intelligimus; at sensum, quem iam *Christi* verbis affingis, non perindè assequimur: quid verò aliàs docueris, satis meminimus. [p] *Quarta sententia est* (inquis) *Pontificem, siue Hæreticus esse possit, siue non, non posse definire aliquid Hæreticum à tota Ecclesia credendum, quæ est communissima opinio omnium ferè Catholicorum — quæ certissima est & asserenda: quæq; vt faciliùs intelligi possit, — statuemus has propositiones.* [q] *Prima est, summus Pontifex, quùm Ecclesiam docet in his, quæ ad fidem pertinent, nullo casu errare potest:* 1°. *quia Christus dixit, Luc.* 22. [*Oraui pro Te &c.*] 2°. *quia dicitur S. Petro*, [*Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*] *Nam vt supra ostendimus ad literam, Petra dicitur Petrus, & summus Rector Ecclesiæ, & proindè quilibet eius successor dicitur similitèr & Petra, nempè ratione constantiæ: certè si Petra est, non frangetur.* --- [r] *Quarta propositio est hæc, Pontifex non solùm in Decretis fidei errare non potest, sed neq; in præceptis morum, quæ toti Ecclesiæ præscribuntur, & quæ in rebus necessarijs ad salutem, vel in ijs, quæ per se bona vel mala sint, versantur. Dicimus quæ toti Ecclesiæ præscribuntur; nam in iudicijs particularibus non est absurdum eum posse errare. Dicimus etiam in necessarijs, nam in alijs legibus errare potest, superfluam & absurdam sententiam condendo: at non potest percipere aliquod vitium, aut prohibere aliquam virtutem, quia tunc erraret circa fidem, nam fides Catholica docet, virtutem esse bonam.* Hæc de Papa, quoad *personam publicam*, respectu Ecclesiæ: nunc quoad *personam* eius *priuatam*, respectu animæ suæ, quid anima tua apud se statuat, alijsque persuasum cupiat,

[p] Bellar. l. 4. de Pont. c. 2. §. Quibus.

[q] Ibid.

[r] Ibid. c. 5. initio.

piat, explica. [f] *Piè credi potest, Rom. Pontificem, non solùm vt summum Pontificem errare non posse, sed etiam vt particularem personam non posse esse Hareticum, falsum aliquid pertinacitèr credendo, quia Dominus dixit [Rogaui pro Te, ne fides tua deficiat.] --- At quomodo, quæso, veram fidem semper prædicabit Pontifex Hæreticus? potest quidem Deus ex corde Hæretico extorquere veræ fidei confessionem, sicut quondam verbum posuit in ore Asinæ Balaam: at violentum hoc erit, & non secundùm prouidentiam Dei suauitèr omnia disponentis.* Hactenùs Bellarminus. Instituti nostri est, primò Scripturæ sensum aperire: deindè ostendere, ita eam *Petram Petro propriam* esse, vt *Papæ* nullo modo conueniat, siue quoad *priuatam*, siue quoad *publicam* eius *Personam*. De testimonio ex *Luc.* 22. [*Oraui pro Te, Simon*] supra * disseruimus; Secundum *Matth.* 16. [*Portæ inferi non praualebunt aduersus eam*] nunc discutiendum occurrit.

[f] Bellar. ibid. c. 6.

* Suprà Sect. 10. & 11.

I. AINMADVERSIO. Sect. XXIVI.

Interpretationem Bellarmini, de Petrâ, *omne genus Testium nube obscurari.*

P*Ortæ inferi non praualebunt aduersùs eam.*] *Id est, Petram, per quam ad literam Petrum (inquis) intelligi suprà ostendimus.* At nos per *Petram*, secundùm sensum literalem, non intelligi *Petrum*, ex omni genere Authorum, siuè *Patrum* antiquorum, tùm *Græcorum*, tum etiam *Latinorum*; siuè etiam Pontificiorum, tàm Scholasticorum quàm Glossatorum; disertissimis suffragijs * probauimus: qui per *Petram* significari docent secundariò quidem Confessionem *Petri*, de *Christo*, cùm dixit, [*Tu es filius Dei viui*,] non tamen in Concreto, id est, in *Petro confitenti*; sed in abstracto consideratum, quatenùs eandem audiri, scribi, intelligi, credi à quouis fideli possit. Primariò verò intelligunt *Christum ipsum*, quia Spiritu Dei toties in Scripturis fidei salutiferæ *lapis angularis, funfundamentum, Petraq;* dicitur. Nam *Petrus* non seipsum confitebatur, sed *Christum*.

* In Apolog. Cathol. part. 2.

Indè est, quòd inter *Patres* (I) Chrysostomus; *Christus dixit super hanc Petram, non super Petrum; non enim super hominem, sed super fidem ædificat Ecclesiam suam.* (II) Augustinus; *Super hanc Petram, quam confessus es: petra autem erat Christus.* (III) Hilarius; [*Super Petram*] *Petri ore confessam.* (IV) Anselmus; *Super Petrum, id est, Super me.* (V) Beda; *Nempè super me, à quo nomen tuum accepisti.* Inter Glossatores (VI) Lyranus; *Super hanc Petram, quam confessus es, id est super Christum:* & (VII) Glossa Decreti; *Non credo aliud Christum demonstrâsse, quam Articulum, quem Petrus confessus est, dicens Christo, Tu es Filius Dei viui.* Inter Prædicatores (VIII) Ferus; *Id est super fidem veram, id quod ex verbis Christi manifestè colligitur.* Inter Episcopos (IX) Abulensis; *Non verum est, quòd super Petrum fundata est Ecclesia: semel dixit Augustinus intelligi Petrum, sæpiùs verò Christum; vbi etiam dicit,* [*Harum duarum sententiarum, quæ sit probabilior, eligat Lector.*] *Augustinus ipse secundam tenet, vt patet ex verbis, quod primam dicit se tenuisse in quodam loco, secundam autem sæpissimè posuit, & sic ipse istam tenet, & est probabilior.* Inter Iesuitas (X) Pererius; *Christus est Petra, super quam fundata est Ecclesia.* Inter Cardinales (XI) Cusanus; *Per Petram, Christus, quem Petrus confessus est.* Inter Pontifices (XII) Gregorius Magnus, apud quem *Petra* & *fundamentum* idem sonant; *In sacri-loquio* (inquit) *quando in singulari numero fundamentum dicitur, quis alius quàm Christus intelligitur, attestante Paulo* 1. *Cor.* 10. *Petra autem erat Christus?* & (XIII) Stephanus Papa; *Super confessionem Petri.* Inter Concilia, illud, quod apud Pontificios pleró sque omnes est instar omnium (XIV) Conc. Tridentinum; *Symbolum fidei: Credo in Deum omnipotentem &c. est fundamentum firmum & vnicum, contra quod* (citatur in margine locus *Matth.* 16.) *Portæ inferi non præualebunt.* Hæc in Thesi, nunc ad hypothesin descendamus; in qua *Petrus* & *Papa* inter se conferuntur, quoad certitudinem salutis: vnde luculentèr cernemus,

Scrip-

1. *Chrysost. Tom.* 3. *serm. de Pentecost. col.* 877.
2. *Aug. To.* 9. *Tract.* 124. *in Ioh. col.* 572.
3. *Hilar. de Trin. l.* 2. *p.* 19.
4. *Anselm. in Matt.* 16.
5. *Beda in Vigil. S. Andreæ.*
6. *Lyran. in Matth.* 16.
7. *Glossa in Decret. part.* 1. *dist.* 12. *Cap.* Ita Dominus. *Edit. Lugdun.* 1548.
8. *Ferus in Matth.* 16. *pag.* 25. *Edit. Paris.* 1552.
9. *Abulens. in Matth.* 16. *Videlicet autem infrà* §. *vlt. huius Cap. lit. f.*
10. *Perer. Ies. in Dan* 2. *super illa verba* [lapis abscissus sine manibus.]
11. *Cusan. Concord. Cath. lib.* 2. *c.* 13.
12. *Greg. lib.* 28 *in Iob, c.* 38.
13. *Apud Baronium To.* 10. *An.* 886. *nu.* 26.
14. *Conc. Trid. sess.* 3. *Decretum de Symbolo* §. Credo in vnum Deum &c.

Scripturæ sensum genuinum putido Bellarmini commento quàm insigniter deprauari.

II. ANIMADVERSIO.

Pontificem Rom. nisi sanctitatem Petri verè imitetur, nullam ex promissis Petro factis sibi asserere posse. SECT. XXIX.

DIxit Christus [*Portæ inferi non præualebunt aduersus eam*,] id est *Petram*, (inquis;) Rectè: Ergò non *aduersus Petrum*; verum id quoque, sed non quia *Petrus* ipsa *Petra* est, ipsumque ædificij *fundamentum* (qui honor soli *Christo* est deferendus) sed quia *Petrus* est saxum ædificatum *supra* ipsam *Petram*. Et, per [*Portas inferorum*] vt eruditè admodùm Maldonatus Iesuita) [t] *Intelligitur simpliciter, absque omni restrictione, omnis Diaboli potentia*; siuè per *Hæreses*, vt Epiphanius; siuè per *alia vitia*, vt Ambrosius; siuè per *vtraque*, vt Origenes, Hieronymus, Beda; siuè per *blasphemias Hæreticorum*, vt Euthymius; siuè per *Persecutiones*, vt Theophylactus; siuè per blandimenta vitiosa, vt [u] Rabanus docuit. Enucleatam huius rationem Abulensis vester tradidit. [x] *Portæ accipiuntur* (inquit) *per Metaphoram, quia per portam intratur in Domum, ita id, quod ad inferos ducit, porta inferi dicitur: & quia homo trahitur ad inferos immediatè per peccatum, mediatè verò per passiones, quibus ad peccandum allicitur, & magis mediatè per homines malos; propterea omnia hæc tria portæ inferi appellari possint: nam per portam omnis potestas Satanæ intelligenda est.* Cùm igitur *Petrus* ità in hanc *Petram* ædificandus erat, post resurrectionem *Christi*, vt nunquam deficeret, propterea audijt vocem illam, beatæ consolationis plenissimam, [*Simon, Simon &c.*] [y] *Beatus enim dictus est ex certitudine beatitudinis futuræ per reuelationem, nam Christus illi hâc voce reuelauit, quòd ità habiturus erat beatitudinem, vt iam de illa dubitare non poterat; & hoc fuit magnum donum.* Hæc Abulensis. Si verò [*Portæ Inferorum*] nempè, potentia *Satanæ* (vel per *vitia alia*, vel per *Hæresin*) in *Pontifices* aliquos, ad

t Maldonat. Ies. in Matth. 16.

u Apud Abulens. loco proximè citato.

x Abulens. in Mat. 16. q. 71.

y Abulens. ibid.

ad æternam damnationem, vnquam præualuerint; per se consectarium erit, ex promissionibus istis, per *Christum Petro* factis, nullâ vi ingenij Ius aliquod Papale exprimi aut extorqueri posse.

Vtinam *Pontificum*, qui vt inter Mortales *Sanctissimi, Beatissimiq;* audire volunt, ea *Sanctitas* esset, vt dubitare nobis liceret, an quisquam eorum damnari vnquàm potuerit. Etiamsi enim *Inquisitores* pro fide Pontificiâ vbi verba hæc legerint, [*Papa peccans damnandus est vt Diabolus*] statim illa [z] *Deleri* & expungi mandârint: non tamen puto Eos adeò stupendæ seu potiùs stupidæ fidei esse, vt credant quemlibet *Pontificem* necessariò saluatum iri. Vtinam potiùs non eo impietatis iamdiù deuenissent, vt, apud ipsos etiam Pontificios, non ambigendum sit, an ferè quisquam Eorum saluari possit; [a] *Quandoquidem* (vt ait vester Massonius) *in Pontificibus nemo hodiè Sanctitatem requirit, optimi putantur, si vel leuiter boni sint, vel minùs mali quàm cæteri mortales.* Hoc Pontificiorum aliorum frequentes acerbæque querimoniæ declarant: Dolet enim vehementiúsque deplorat Baronius, [b] *Intrusos fuisse in Cathedram Petri homines monstrosos, vitâ turpissimos, moribusq;ue perditissimos.* Platina; [c] *Licentiâ peccandi monstra, & portenta sedem Petri occupâsse.* Genebrardus; [d] *Per annos ferè* CL. *Pontifices circitèr* L. *à virtute maiorum deficientes, Apotacticos, Apostaticosq; potius quàm Apostolicos fuisse.* Inter quos Bellarminus reperit [e] *Iohannem XXIII. tam dissolutæ vitæ fuisse, vt vulgus existimaret eum negare vitam æternam.* Quin-etiam, [f] *Fieri posse, vt Pontifex Idola colat, --- & Diabolicis artibus operam nauet*, Nè quidem Iesuitæ negabunt. Istiusmodi Pontifices tam monstra, támque mancipia *Diaboli*, fieri non potest, quin in *portas Inferorum* cum *Diabolis* ruant; quos sors eadem manet cum *Pontifice* illo, de quo Poëta Actius cecinit,

[g] *Pollicitus cœlum Romanus est astra Sacerdos,*
Per scelera, & cædes ad stygа pandit iter.

z Index Belg. pag. 314.

a Masson. in Iulio 3. Pont.

b Baron. Anno D. 897. num 45.

c Platina in vita Bened.

d Genebrard. lib. 4. Chron. Anno 901. pag. 553.

e Bellarm. lib. 4. de Pont. c. 14.

f Coster. Ies. Enchirid. cap. 3. de potest. Pont. §. Fatemur. pag. 137.

g Apud Masson. in Alex. 6.

Cum

Cùm igitur ex promissionibus, quas *Christus Simoni Petro* dedit, constet, filium Dei ita pro eius fide, adeóque salute oràsse, vt non modò à *fide non deficere*, verumetiam ità in pœnitentiæ atque sanctitatis curriculo persisteret, vt *Portæ inferorum aduersus* Eum *non praualerent* (vndè est, quòd ab eius voce, qui & *veritas & vita* est, *Beatus* pronuncietur) certè hæc singularis felicitas in flagitiosissimos & sceleratissimos *Pontifices* deriuari nequit: quin potiùs, quod *Simon Petrus* in casu alio *Simoni Mago* dixit, id sibi *Pontifices* dictum putent; [h] *Non est tibi sors, aut pars nobiscum in sermone isthoc.* Hæc de improbitate Morum; sequitur de prauitate iudicij Pontificum, tam quoad *priuatam*, quàm quoad *publicam Personam*.

h Act.8.9.

III. ANIMADVERSIO.

Papam tum quà priuatam personam; tum-etiam quà publicum Doctorem in hæresin incidere posse.

Sect.XXX.

QVoad *priuatam personam.* Contra illud tuum [* *Probabile, & piè credendum*] Salmeron Iesuita multò Bellarmino antiquior (cui Valentinus, Costerus, & eiusdem Societatis alij plurimi assentiuntur) fatetur [i] *Papam quemlibet, vt priuatum, errare posse, & à fide deficere, etsi* (inquit) *noui Scriptores aliud defendere tentauerint, præter communem Doctorum sensum.* Imò etiam, quoad *personam publicam*, Eum hæreticum esse posse, hæresin aliquam pertinaciter docendo, difficile non esset ex vestris principijs demonstrare, si hoc esset huius loci. Satis nobis erit ostendere tales aliquos nonnunquàm extitisse. [k] Erasmus, in examinandis veterum scriptis, accuratissimi iudicij vir censoriâ notâ quasdam *Pontificum contradictiones* castigauit, in quibus aliquos Eorum erràsse necesse est, in Decretis, ad fidei negotium pertinentibus.

* Suprà §.27.f.

i Salmeron. Ies. Com. in Gal. 2 disp. 24. §. Excusabilius, pag.107.col.1.

k Erasm. Annot. in 1.Cor.7.pag.372. edit.Basil.1522.

Quis autem magis publicè pertinacitérque hæresin docuisse existimandus est, quàm Is, qui fuit eo nomine in orthodoxis Synodis publicè damnatus? Talis imprimis fuit (vt Alios taceam) Papa *Honorius*, qui purus

T purus

putus *Monothelita* fuit; quæ nefaria hæresis in *Christo* duas voluntates, adeoque *Christum* δυοθέλητον esse negat. Etsi autem vix vlla Causa vnquàm aut pluribus aut antiquioribus, nobilioribusuè testibus confirmata fuerit, quàm hæc de damnatione *Honorij*, surrexit tamen nudiustertius vnus Bellarminus, qui vt *Honorij* fidem tueretur, Authoribus istis omnem fidem derogandam censuerit. Respondet enim I. [l] *Deceptos fuisse Patres sextæ Synodi, qui Honorium damnârunt*: quam tamen sententiam *Legati Pontificij tolerabant*. II. *Deceptos septimæ Synodi Patres, qui sextæ Synodi sententiam confirmabant*. III. *Deceptum Adrianum sextum Papam, qui Honorium Hæreticum fuisse putabat*. IV. *Deceptum Leonem secundum Papam, qui Honorium Hæreticum execratus est*. V. (quasi Bellarminus solus esset ἀναμάρτητος) *Psellum, Thomasium, & Epiphanium, aliosq́ omnes, qui Honorio hæresin tribuunt, deceptos fuisse: accidere enim posse*, ait, *vt Concilium generale erret in quæstione facti, non fidei*. Quod effugium quàm sit miserum & deploratum nemo faciliùs Bellarmino suaserit, quàm ipsus Bellarminus. Vbi enim objicitur Illi à Protestantibus error *Caiphæ* summi Pont. Iudæorum in Concilio, à quo excommunicati erant, qui confitebantur Iesum *Ioh.* 11. Pontificijs alijs respondentibus, errâsse *Caipham* tantùm in quæstione *de facto, non de iure* [*num Iesus necandus esset*;] Responsum hoc tollit, [m] *Nam quæstio illa* (inquit) *quamuis de facto esset, tamen inuoluebat quæstionem de fide grauissimam, nimirùm, an Iesus esset verus Messias, & Dei filius, atque adeò Deus verus*. Iccircò profectò non potest quin, consimili prorsus ratione Sententia illa, quâ Papa *Honorius* Pontifex Rom. *hæreseos damnatus est*, Conclusionem inuoluerit, nempè; Pontificem Rom. quatenùs publicum Doctorem, *Hæreticum esse posse*, atque adeò *à fide deficere*: quâ Romanæ fidei (de *infallibili Papæ iudicio*) Articulus summus, & veluti *Petra* ipsa funditùs euertitur.

[l] Bellarm. lib. 4. de Pont. cap. 11. per totum.

[m] Bellarm. lib. 2 de Conc. cap. 8. §. Proponunt.

Quod autem Iesuitæ alij respondent, errâsse Eum; vt

priuatum

priuatum Doctorem; at, vt Pontificem, veritatem prædicâsse: hoc, nisi ad pudorem illis incutiendum, nihil valet; tùm quia *Honorius* à Concilio non vt *priuatus Doctor*, sed vt *Pontifex* iudicatus & damnatus est: tùm quòd (fatente Bellarmino) hominem in se [n] *Hæreticum contrarium fidem prædicare, violentum est, & non secundùm prouidentiam Dei omnia suauitèr disponentis*; quod non magis à Pontifice *Hæretico* expectandum autumat, quàm vt Asinus ratiocinetur: tum etiam quia, vt eruditè admodùm Episcopus vester (aduersus Eos, qui respondebant *Gregorium* primum perperam iudicâsse, sed *vt virum sapientem*, non *vt Pontificem*) [o] *Persona*, inquit, *eadem est numero Gregorius, vt Papa, & vt non Papa* (seu priuatus Doctor) *& ideò æqualis sapientiæ, sed non æqualis potestatis; quia Papatus potestatem addit, potestas autem est ad aliquid iubendum vel statuendum, sed non ad aliquid veriùs dicendum.* Quod hic de *Gregorio*, idem ego vobis de *Honorio* responsum subijcio, nempè; *Pontificis personam publicam* ad aliquid magis publicè decernendum valere posse; sed non ad aliquid magis verè & Orthodoxè sentiendum & definiendum. Quidni igitur, contra Bellarminum, multò sanè apertioris pectoris Authorem vestrum opponam, asserentem [p] *Honorium Pont.* (Addo ego, vt Pontificem) *non posse ab errore vindicari, quem* (inquit) *Psellus, Thomasius, Theodorus, Epiphanius, Beda, tota deniq; septima Synodus, Adrianus quoque, Agatho, & Leo* (Tres Pontifices Rom.) *Hæreticum esse iudicabant?* Miraberis igitur proculdubiò, Lector, quâ fide, quâue conscientiâ Bellarminus *Principes Germanos in reprobum sensum* datos dixerit, tantùm, quòd sententiam suam, de *infallibili Papæ iudicio*, damnârunt; quam tantâ nube omne genus Testium, Historicorum, Theologorum, Pontificum, Conciliorum; & (quod etiam maximi momenti est) ipsorum Causæ huius Propugnatorum repugnantijs labefactatum, & protritum viderit. Sed, *Magna est veritas, & prævalebit*. Hæc de Pontificis *fide*, sequitur de *Sede*.

[n] Bellar. lib. 4. de Pont. c. 6.

[o] Abulens. in 1. Reg. c. 8. qu. 204. pa. 255. col. 2.

[p] Canus locis Theol. l. 6. c. 8. pag. 213. b.

Bellarminus de Offic.

Math. 16.

" *Et illam Ecclesiam requirite* (Principes) *de qua dictum* " *est à Domino*, [*Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*] --- pag. 31.

Explicatio.

e Bellar. l. 4. de Pont. c. 3. §. Secundò.

r Ib. c. 4. initio.

f Ibid. §. Observandum.

Quam Tu Ecclesiam intelligis? qOstendimus (inquis, sed alibi) *Petra, & fundamentum Ecclesiæ dicitur Petrus, vt summus Rector Ecclesiæ, & proindè quilibet eius Successor est similiter Petra.* r *Secunda propositio est, non solum Pontifex Rom. non potest errare in fide, sed neque Romana particularis Ecclesia*; f *persistente Roma Sede Apostolica.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XXXI.

Catholicam Ecclesiam Romanæ Sedi non ita esse affixam, vt non Roma ipsa possit esse Babylon Apocalyptica.

* In hoc Cap. §. 28. 29. 30. &c.

TRia obijcis; *Petrum, Papam Romanum*, & *Romanam Ecclesiam.* De singulis suprà pluribus * disceptauimus, quorum quidem iusta ac plena tractatio tædium & fastidium Lectori crearet: Ad summa igitur hæc capita digitum duntaxat intendam. Primum erat *Petrum non esse ipsam Petram, sed Christum.* Secundum, *Papam non esse Petrum, nedùm Petram*; quippe in peccatorum gurgite demersus plerúmque non potest esse *Petrus*, de quo *Christus*, [*Tu conuersus* &c.] Deindè quùm *Papa*, quoad *priuatam personam*, tàm per infidelitatem, quàm per impotentiam possit damnari, non potest esse *Petrus*, de quo *Christus* tùm pronunciauit,]*Beatus es Simon* &c.[Porrò quia *Papa*, quoad publicam suam personam, quà *Papa*, possit esse *Hæreticus*, & hæreses definire atque defendere; non potest esse *Petrus*, pro quo *Christus* [*rogauit, ne fides eius deficeret.*] Tertium; Ecclesiam Rom. haud posse censeri illam Catholicam *Matrem, extra quam nulla*

nulla est salus; nisi, ad hoc portentosum dogma asserendum stabiliendúmque, plurimas * *Ecclesias* florentissimas *vetustioris* iuxta & *posterioris* ætatis; nisi antiquos *Patres*, omnium iudicio, celeberrimos ac Catholicissimos; nisi sanctissimos, gloriosissimósque *Christi Martyres* velimus ex *Saluandorum* albo, cœtuque expungere. Quæ omnia ex Pontificiorum multorum testimonijs locupletissimis Nos suprà probauimus. Supra Cap. 1. §. 4.

Veruntamen, quùm Pontificij nullis præstigijs faciliùs credulis hominibus, & parum cautis fucum faciant, quàm iactando se esse *Rom. Ecclesiæ filios*; hancque solam *Sedem esse Petri*, quam *Christus* salutificâ voce suâ beauit, quandò pronunciabat, [*Ecclesiam ædificatam esse supra petram, aduersus quam portæ inferorum nunquam præualebunt*:] operæ fortassis pretium erit hanc laruam Aduersarijs detrahere; eoque magis, quia nihil Illis potius, nihil antiquius est, quàm de hac *Romanæ Sedis* prærogatiuâ insolenter, & Thrasonicè gloriari. Sic enim Cardinalis Baronius; [t] *Roma, quùm coleret Idola, iure dicta est Babylonia; posteà verò, ob sacræ religionis cultum, in Dei ciuitatem conuersa, non ampliùs Babylon pagano nomine appellata: Vnde Arnulphus Comes, scriptor fidelissimus, Hanc* (inquit) *ciuitatem intuentes, assumant verba sacræ Scripturæ Psal. 16. Omnipotens Roma, gloriosa dicta sunt de te; quia ciuitas Dei es facta.* Vespertilio ad Solem es, (Baroni) in tenebris cernis nescio quid, in clarissima luce penitùs cœcutis. Scripturæ verba arripis tàm à *Roma* aliena, quàm *Hierosolymis* propria. At quæ in *libro Reuelationis* de *Româ* propriè perspicuéque reuelata sunt, *Apoc.* 18. [[u] *Cecidit Babylon illa magna: cum qua Reges terræ scortati sunt; Exite ex eâ*:] ea non sumi historicè, vt Tu vis, de *Roma Ethnica*, quæ multis retrò seculis extincta est, sed Propheticè de *Româ* ampliùs *futurâ*, duo Iesuitæ insignioris notæ disertè luculenterq; demonstrant. Vnus est Ribera; [x] *Babylon est Roma, vt adhuc futura est &c. --- Qui diuinare me dixerit, ego oro vt præ-*

t Baron. Tom. 11. Anno 1121 nu. 22.

u Apoc. 18. v. 2. & 4.

x Ribera Ies. in Apocal. 14. pag. 144, 145.

praiudicium deponat, remq; totam maturo iudicio examinet, nec plus mihi credat, quàm veritas persuaserit. Hæc Ille. Alter est Viegas; [a] *Hoc* (inquit) *manifestum est ex textu* &c. Qui plura cupit, Authores ipsos consulat.

a Viegas Ies. in Apoc. 18.

Ad Card. Baronium reuertor. [b] *Eulogium Doctoris gentium* (inquit) *verax iugitèr perseueret*, [*Rom.* 1. *fides vestra annunciatur in toto mundo.*] Tolleti Cardinalis Responsum huius interpretamenti vanitatem facilè ostendet, qui obseruat eundem Apostolum de *Thessalonicensibus* idem tulisse Eulogium. 1. *Thess.* 1. *In omni loco fides vestra, quæ est in Deum, profecta est.* Et paulò post, vbi Apostolus, [*Proposui venire ad vos* (Romanos) *vt aliquem fructum habeam in vobis, sicut in cæteris gentibus.*] [c] *Perpende* (inquit Toletus) *Euangelij indifferentiam; quamuis enim Romani inter cæteras Gentes eminerent, & primatum* (intelligit politicum) *haberent, tamen in prædicatione Euangelij, & salutis negotio pares eos facit;* [*In vobis, inquit, sicut in cæteris gentibus:*] *non enim apud Deum, est distinctio Iudæi, Græci, Romani, nationum, aut conditionum hominum.* Hæc Toletus Iesuita; quo tota vestra Societas non peperit Expositorem saniorem, aut candidiorem: cuius testimonio non video quid magis facere possit ad reprimendam istam vestram, de *Rom. Ecclesiæ* prærogatiuâ, vanam, & præcipitem arrogantiam.

b Baron. quo supr.

c Toletus Ies. Comment. in Eundem vers. Rom. 1. pa. 38.

At *Romanam* eam esse *Ecclesiam Catholicã*, quam *in Symbolo* credimus, & de quâ extat promissio *Christi*, [[d] *Portas Inferorum non præualituras aduersus eam*] Bellarminus dictitat: quale Interpretamentum antiquorum * *Patrum* nemo concepit vnquàm, nè per somnium quidem. Inter Pontificios Caietanus, & Ferus intelligunt non *communiter acceptam* Congregationem Eorum, qui [e] *Christiani* dicuntur, *siuè boni sunt, siuè mali,--sed Ecclesiam secundùm Spiritum, nempè Electorum;* * *qui eâdem fide, spe, charitate præditi sunt.* Atque hunc sensum sacræ *Scripturæ* nobis præbent plerique omnes Theologi, vbicunque de *Catholica* (id est, vniuersalitèr sumptâ) *Ecclesia* tractant.

d Matth. 16. 18.

* Suprà

e Ferus in Matth. 16. eodem fere modo * Caietanus in eundem locum.

Bre-

Breuitatis ergò, Causæ huius Episcopum vestrum Abulensem feremus Iudicem. [f] *Non est verum* (inquit) *quod supra Petrum ædificata est Ecclesia, quià solus Christus est fundamentum Ecclesiæ: & patet, quià necesse est vt fundamentum Ecclesiæ sit immortale. At de Successoribus Petri patet, quòd multi eorum, etiam Canonicè intrantes, prolapsi sunt in hæresin, & alij in cultum Idolorum: ---- atque ità, Papâ deficiente, tota interieret Ecclesia. Et Ecclesia in hoc loco non sicut communiter accepta, sed solos electos complectitur.* Hæc ille. Eant igitur Aduersarij nostri, & iactitent, ex suo Bozio, *Papam vniuersorum Episcoporum in Ecclesia personam sustinere*; ex Baronio glorientur, *Romam esse ciuitatem Dei gloriosam; cuius fides iugiter per totum orbem annunciatur:* ex Bellarmino triumphent, *Papam Rom. esse Ecclesiæ Petram; & Ecclesiam Romanam eam esse, contra quam portæ Inferi non præualebunt:* Atque ideò in *Principes Germanos* constrepant, tanquàm in homines datos *in reprobum sensum*; quod nimirùm eo stupiditatis se adigi atque pertrahi non sinunt, vt credant *Ecclesiam* eam, cuius tanquàm immediatum fundamentum *Papa* est, qui (iuxta confessionem penè vniuersorum) *Hæreticus* esse possit, in *Petram ædificari*, & non potiùs planè in *arenam*. Hactenùs de Tertio Titulo *Papæ*, nimirùm, *Doctoris*, & *Iudicis Christianorum*.

[f] *Abulens. in Mat. 16.*

CAP.

CAP. IIII.

DE QVARTO TITVLO PAPAE,

VIDELICET,

SPECVLATOR.

Bellarminus de Offic.

" *Quartum nomen Pontificis Speculator est; ipse enim prop-*
" *tereà in altissimo fastigio sedet speculæ Pastoralis, vt S. Au-*
" *gustinus loquutur in principio quatuor librorum ad Bonifa-*
" *cium Papam.* ---- Pag. 31.

I. ANIMADVERSIO.

Sect. I. *Augustinum Bonifacio Papæ fastigium concessisse, fastum adimisse.*

DVm *Roma* adhuc metropolis, & quasi emporium erat orbis Christiani, non difficile fuit *Augustino* in ea *Pastoralis speculæ fastigium altissimum* intueri; quandò nimirùm, propter loci amplitudinem, *Papæ*, non quidem Super alios, sed tamen Præ alijs effulgebat authoritas. Exemplum nobis luculentum erit (nè longiùs repetamus) idem *Bonifacius*, qui, in causa * *Appellationis*, *Speculæ* suæ *fastigium* paulò altiùs erigens, quàm par erat, ab *Africanis Patribus* (inter quos *Augustinus* pars magna fuit) ab isthoc culmine, non sine ignominia, deiectus penitùs obmutuit. Quodsi Africani *Bonifacij II.* cœteroquin Viri

* Suprà c. 1. §. 9.

Viri sancti (vt Vos censetis) prærogatiuam, tanquàm *Typhum* (sic enim appellabant) repulerint; quantis, obsecro, sannis *Bonifacium VIII.* excepissent, præ cuius superbiâ, vel insaniâ potiùs, Illius *Typhus* modestia videretur? quùm nimirùm hic suprà summos Monarchas, etiam in *Temporalibus*, *Speculæ* suæ *fastigium* attolleret: De quo * suprà. Tu perge, & *Speculationis* officium expone.

* Vide, suprà cap.1. §.3.

Bellarminus de Offic.

" *Quoniam ad Illum pertinet speculari ex alto quid agant*
" *Christiani, & indè malos admoneat, vt redeant in viam;*
" *& bonos hortetur, vt perseuerent in cursu, & perueniant*
" *ad Brauium.* -- Pag.31.32.

I. ANIMADVERSIO.

Speculandi officium, Episcopis omnibus æquè impositum, nullum esse Papalis Dominationis argumentum. SECT. II.

QVid nobis hic Pontifici tuo peculiare occurrit? quid non etiam cuiuis legitimo Episcopo commune? hanc enim *Speculam* alijs Episcopis omnibus communem esse, vel hoc nomen *Episcopus*, ex communi *Ethnicorum*, nedùm *Christianorum*, vsu satis ostendit. I. Apud Ethnicos. [a] *Episcopi nomen* (ait Balbus) *à vetustis temporibus deductum: nam Athenienses quos speculatum mittebant, quid ni vnaquaque Subditorum ciuitate boni maluè ageretur, Eos Episcopos, id est, Speculatores vocabant; vt apud Plutarchum Scipio Africanus Episcopus gentium; & Cicero ad Atticum Episcopus in oris maritimis dicebatur.* Nec multò aliter [b] Onuphrius. Atque hanc Speculationem ex *Alto* faciendam esse, plurimæ in Scripturis metaphoræ denotant. *Vox* enim prædicantis *Alta* esse debet; [c] *Iohannes* erat *vox clamantis*: Exemplum eius in *Alto*; [d] *Lucerna non sub modio, sed in candelabro posita:* Locus in *Alto*, nimirùm, in celeberrimo hominum conuentu; [e] *Quicquid didicistis in aure prædicate super tectum.*

a Balbus de Coronat.pag.29.
b Onuphr.Tract.de obscur. vocum Eccles. interp.
c Matth.3.3.
d Matth.5.15.
e Matth.10.27.

V Nihil

Nihil nisi *Altũ* & excelsum *Episcopos* decet, vnum dũtaxat si caueant, nè ex *alto* & elato corde aliorũ Christianorum mores *Speculentur*, & despiciant, [f] *Discite à me* (ait Christus) *quia humilis Ego, & mitis*. Nullam adhuc video in hoc officio *Speculandi* Pontificiæ eminentiæ nè vmbram quidem. Hanc forsan ex verbis tuis proximis accipiemus.

f Matth. 11. 29.

Bellarminus de Offic.

Bern. lib. 2. de Consid. ad Eugenium. * Ier. 1.

" *Huius Speculatoris figura fuit propheta Hieremias, S. Bernardo teste, sic enim loquitur Deus ad Hieremiam,* [* *Ecce constitui te hodiè super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & desperdas, & dissipes, & adifices, & plantes*] *neque significant hac verba mandari à Deo, vt bella geras cum regnis & Regibus, & ea sibi armis subijciat; sed vt in Alto sedens obseruet malos mores, & corruptelas omnium Regum & regnorum, & clamando & vociferando liberrimè increpet vitia, præsertim publica, & Regum, & Principum, & populorum: & pœnas à Deo paratas prædicat, & ipse quoque Censuris, pœnisq; alijs coërceat contumaces, & eo modo disperdat, & destruat peccata Regum & populorum, & adificet & plantet virtutes, ac bonos mores.* — Pag. 32.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. III.

Pontifices, ad suam Tyrannidem stabiliendam, Scripturam hanc [Hier. 1.] *egregiè peruertere; idq; ex Bernardi, Bellarmini, aliorumq; Antithesi demonstrari.*

f Baron. Tom. 11. Anno 1074. num. 69.

GRegorius VII. Papa apud se statuit [f] *Philippum*, (Henrici filium) Francorum Regem excommunicare, & alium quemuis, qui ei *Regalem honorem, aut obedientiam exhiberet*. Hoc *Gregorij* propositum commemorans, vehementer exultat Baronius, Eúmque dicit, [g] *Ad correptionem Regum, & purgationem Ecclesia à Deo positum --- instar Hieremia, cui dixit, Constitui te hodiè super gentes, & super Regna, vt euellas* &c. Deindè Romani Pontificis operâ

g Ibid num. 70.

operâ (vt vos iactitatis) Imperatoribus Constantinopolitanis magna Imperij pars abrepta est; *Henricus*, & *Fredericus* Impp. Regnis priuati: vt hanc Pontificum authoritatem [h] Sanderus firmet, ad eandem *figuram* recurrit; *Dominus* (inquit) *ad Hieremiam Sacerdotem in figura Christi dixit, Ecce constitui Te super Gentes, & Regna, vt euellas &c.* *Paulus* III. Papa Principibus, & Ducibus Angliæ, cœterisque Nobilibus præcepit, vt *vi & armis Henrico* VIII. Angliæ Regi se opponerent, Illúmque è *Regni finibus eijcere niterentur*: formáque Pontificis *Bullæ* ita se habet; [i] *Paulus Episcopus Seruus seruorum Dei &c. — Nos in iustitiæ sede constituti, iuxta Prophetæ vaticinium, dicentis, Ecce constitui te super Gentes, & Regna, vt euellas, & destruas.* Eodem tenore vsus est *Pius* V. Papa aduersus omnium Reginarum, quæ sunt, quæ [illegible], *Phœnicem*, ELIZABETHAM Angliæ Reginam, in *Bulla*, quâ Eam, subditis à fidelitatis suæ iuramentis absolutis, regimine omni exauctorauit. [k] *Pius &c. — Regnans in excelsis, cui data omnis in cœlo & in terra potestas, quem super Gentes, & super omnia Regna Principem constituit, qui euellat, destruat &c.* Vndè est quòd Baronius, Sanderus, aliáque Papæ mancipia de hac Scriptura tantopere insultent; inter quos Carerius (vt Papæ potestatem temporalem super Reges confirmet:) [l] *Hoc* (inquit) *Propheta Hieremias in persona Christi ad Romanum Pontificem loquitur*; [*Ecce constitui te super Gentes & Regna*;] *scilicet, per correctionem, & punitionem, si Reges mali fuerint.* Hæc Illi.

h *Sanderus de Clauib. David* c.6.§. *Dominus ad* pag.100.

i *Petrus Matthæus comment. in Bulla Pauli* 3.

k *Ibid. in Bulla Pij* 5.

l *Carerius de potest. Rom. Pont.* l.1. c.3. p.104. nu. 16.

In Titulo superiore Bellarminus *Pontificem Rom. Omnium Christianorum Doctorem, & Iudicem supremum* nobis violentèr obtrusit; Cuius Decreta publica, quæ ad fidem spectent, pro indubitatis Dei oraculis habeantur: hoc in loco *Pontifices* (quam præcipuam fidei suæ columnam Pontificij habent) ex ipso verbo fidei *Prophetæ Hieremiæ figuram* proferunt, ad Authoritatem suam in *Principes* stabiliendam: ex quâ, tanquam ex Armamentario, nihil aliud,

V 2 quàm

quàm ficas, haſtas, gladios, omniáque inſtrumenta bellica depromunt, quibus omnium aduerſantium Principum regna non quidem *figuratè* & *metaphoricè*, ſed verè & *ακριβῶς* anthoritate ſua *Euellant, deſtruant, diſſipent, atque diſperdant:* Atque hunc eſſe Scripturæ ſenſum in *Bullis* ſuis proclamant, & profitentur; quibus nihil ab ijs magis publicè exprimi & decerni aut ſoleat, aut poſſit. At en! verbi diuini inſignes deprauatores, & deliros atq; mendaces Iudices veſtros Rom. Pontifices. Ecquis omnium, inquies, ex Pontificiorum grege id auſus eſt dicere? Non nemo; ipſus, inquam, Bellarminus: " *Non ſignificant* " (inquit) *verba Prophetæ, vt bella gerat cum Regibus, aut* " *eos armis ſubijciat; ſed vt mores obſeruet, vitia increpet,* " *& pœnas à Deo paratas prædicat.* Quo verò teſte? *Ber-* " *nardo* (inquit) *lib. 2. de conſiderat. ad Eugenium IV.* " *Papam.*

Qui, quòd tàm grauem teſtem citat, rectè hoc quidem; quod ſi verò teſtimonium eius *clarius* explicâſſet, multò feciſſet rectiùs: ſic enim ad *Papam Eugenium Bernardus.* [m] *Dicit Deus Prophetæ, vt euellas, & deſtruas &c. Quid horum faſtum ſonat? ſchemate quodam magis ruſticani ſudoris labor ſpiritualis expreſſus eſt, vt nos ſentiamus impoſitum eſſe nobis miniſterium, non dominium datum. Eſto Propheta, ſed nunquid pluſquàm Propheta? ſi ſapis, eris contentus menſurâ, quam menſus eſt Dominus, quod amplius eſt ex malo eſt.* Papa, & S. *Bernardus* vterque ſacras *Scripturas* delibant, ſed vah quàm diſpari palato? *Papa* enim; Ergo *hoc mihi dictum eſt in perſona Chriſti.* Bern. Nequaquàm, ſed vt *Nos ſentiamus impoſitum eſſe nobis miniſterium*: Ergo, non magis quàm mihi. Papa; Ergo, *Bella* excitabo. At (Expoſitore vel Bellarmino) *Non, vt Propheta bella gerat.* Papa; Ergo *in excelſis Ego regnans ſupra Reges, &c* Bern. Imo *Miniſterium verba ſonant, non Dominium.* Papa: Ergò, *Regna ab alijs auferam, in alios conferam,* vt Regum Dominus, quia *figuram in Propheta* habeo. Bern. Falleris, non Imperatorij & politici, ſed *ſpiri-*

[m] Bern. loco ſuprà citato.

spiritualis, & quasi rusticani laboris Schema hoc est; nec *tu plusquam Propheta*. Papa; Ergò tamen hoc faciam, quia *est in ordine ad Deum*, & *ad bonum* confert *spirituale*. Bern. *Si sapis eris contentus mensurâ tuâ, quod enim amplius est ex malo est*.

In hac *Consideratione Bernardi* (nam tantum de Expositione huius scripturæ contendimus) quis non *Papam* obseruet nullum non *Tyrannidis* prætextum sibi arripere ex illis *Prophetæ* verbis, quæ (vt ait *Bernardus*) *nihil fastus sonant?* Nec *Bernardus* solùm, sed & longè antè illum [n] *Gregorius Magnus Papa*, & [o] *Hyeronymus*, &, ex antiquis *Patribus*, quotquot huius *Scripturæ* mentionem fecerint, Propheticè dictum interpretantur; nimirùm, Muneris esse Ministrorum *Prædicare*, & denunciare iudicia Dei aduersus præfractos & contumaces; non autem debere ipsos ab alijs Pœnas temporales exigere: quod & Maldonatus Iesuita nuper agnouit; [*vt euellas*] &c. [p] *Id est* (inquit) *si non resipuerint Iudæi nunciabis fore vt ego* (Dominus) *eos euellam, destruam, perdam---- si autem resipuerint, nunciabis fore vt ædificem, plantem, id est, benè eis faciam*. Hæc ille. Enimuerò ex his *Prophetæ* verbis *Pontifices*, si minùs *Eradicandi*, & *Extirpandi* Reges impios; annon tamen *Excommunicandi* potestatem eliciant? nè id quidem; nam quicquid Iurisdictionis in veteri lege obseruare licet, non *Prophetis* id competebat, sed tantùm penes *Sacerdotes* fuit: quo quid male-sanos istos Glossatores (nimirùm Pontifices) crassioris cæcitatis arguat? Hactenùs de interpretatione huius *Scripturæ*; quæ tamen quo animo abs Te, Bellarmine proferatur, tùm faciliùs intelligemus, si adiunxeris testimonium aliquod clariùs.

n *Greg. de Pastorali cura part. 3. admonit. 35.*

o *Hieron. in eum locum Hierem.*

p *Maldon. Ies. in eum locum pag. 4.*

Bellarminus de Offic.

" *Quod item clarius explicat Ezechiel, dicens, [factum est* Ezech. 3.
" *verbum Domini ad me, dicens, fili hominis, speculato-*
" *rem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, &*

 " *enun-*

" *enunciabis eis ex me.* *Si dicente me ad impium morte mo-*
" *rieris, non annunciaueris ei, neque loquutus fueris, vt a-*
" *uertatur à viâ suâ malâ, & viuat, ipse Impius in iniqui-*
" *tate suâ morietur, sanguinem autem eius de manu tuâ re-*
" *quiram. Si autem annunciaueris Impio, & ille non fuerit*
" *conuersus ab impietate suâ, ipse quidem in impietate suâ*
" *morietur, Tu autem animam tuam liberâsti. Ezech. 3.]*
" *Hæc ipsa, quæ Dominus de Prophetis, qui prædicatores illi-*
" *us temporis erant, dicit, eadem omninò intelligi debent de*
" *Episcopis, ad quos præcipuè pertinet officium prædicationis.*
— pag. 32. 33.

L. ANIMADVERSIO.

Sect. IV. *Prophetam, & Papam, quoad officium* speculandi, *longo interuallo inter se distare.*

CLariùs reuera *Propheta* loquitur, quàm vt pro *Pontificis* tui *Primatu* (quod tamen vnum * intendis) vel quicquam faciat; imo verò causam Pontificiam planè iugulat. I. quia in veteri Testamento Propheta nullum verbum populo tradit, nisi prius à Dei *ore* acceptum; id quod Apostolus exemplo suo docuit in nouo: q *Quod* (inquit) *accepi à Domino tradidi vobis.* Antecedat, oportet, παρέλαβον, sequatur παρέδωκα. At ex scrinio pectoris *Pontificis*, tanquam ex falsorum Commentariorum, & chirographorum officina, Articuli noui, seu noua Testamenta, indies prodeunt. II. Propheta *Ezechiel* delinquentes, *morte dignos*, acerrimè est persequutus; sed *mortem* à Deo definitam, minando tantùm, ac denunciando, non autem machinando, vt *Papa Hildebrandus*; &, illius exemplo, *Pontifices* post Eum alij factitàrunt. III. *Prophetæ illius temporis* (inquis) *Prædicatores fuerunt*; certè, & *prædicandi* munus suum diligentèr fideliterque exequuti sunt: quod tàm sacrum munus * *Papa* iamdiu negotijs secularibus, ludis, & omne genus voluptatibus posthabuit. Verè Tu admodùm, Bellarmine, Prophetæ sen-

* *Vide Bellar. verba, quæ immediatè subsequuntur.*

q 1. Cor. 11.

* *Supra cap. 2. Sect. 16.*

sensum explicuisti; de quo fortè haud magnam apud Romanenses initurus es gratiam.

IV. Dic, verò prætereà si possis, vbi vel *Speculatorem* Ecclesiæ Rom. vel *Speculantem* ipsam Ecclesiam quis reperiet, quandò *Pontifices, Ecclesiáque* illa vniuersa per Annos aliquot tàm grandi lethargo laborabat, vt Baronius ad mentionem eius horreat, & in *Temporum* illorum [r] κακία, & infelicitatem vehementer inuehatur. [s] *Quæ tunc facies sanctæ Rom. Ecclesiæ?* (inquit) *quam fœdissima, cùm Romæ dominarentur potentissimæ æquè ac sordidissimæ meretrices; quarum arbitrio intruderentur in sedem Petri earum Amasii pseudo-Pontifices; --- quandò in eligendo Pontifice Traditiones veteres, & sacræ consuetudines prorsus extinctæ: --- Dormiebat tunc planè alto, vt apparet, sopore Christus in naui, dum ista non videre se dissimulans, sineret sic fieri, dùm non exurgeret vindex. Et, quod deteriùs videbatur, deerant qui Dominum sic dormientem clamoribus excitarent, discipulis stertentibus omnibus. Qualesnam, reris, delectos ab his monstris Cardinales fuisse? --- imitatos esse ipsos, sectatosq; eorum vestigia quis non facilè credat? & optâsse hos omnes Dominum dormijsse semper, & nunquàm in iudicium surrecturum?* Hæc Ille, de Illis, quos *Pseudo-Pontifices* vocat; quos tamen *eo tempore* pro *veris & legitimis* habitos esse concedit. O egregios *Dominici gregis Speculatores* scilicet! Quorum tamen authoritatem, præ Episcopis alijs, Tu ex loco nescio quò prærogatiuæ atque eminentiæ gradu amplificare conaris.

[r] Matt. 6. vers. vlt.
[s] Baron. Tom. 10. Anno 912. num. 8. pag. 773.

Bellarminus de Offic.

" *Episcoporum autem Caput, & Princeps est summus Pon-*
" *tifex.* --- Pag. 33.

Explicatio.

Non hæc ad Episcopos tantum castigandos dixti; nam de ipso fidelium omnium, adeoque Regum Christianorum *Capite* agitur: quod Attributum nè quid sinistri

nistri portendat ominis nimis vereor. [t] *Etiam Petro* (inquis) *ostensa est visio de electione gentium, vbi* (*Act.* 10.) *pulchrè dicitur,* [*Macta, & manduca* :] *nam Capitis est manducare, & per manducationem traijcere in stomachum, & sibi incorporare. Ita per Metaphoram Petri erat infideles conuertere.* Audio, sed ex Titulo, & visione isthac quid tandem colligis? (I) [u] *Ex his praerogatiuis demonstratur Primatus Petri.* Esto, sed quid hoc ad *Pontificem?* Ergò (II) [x] *Vnio membrorum cum Capite* (videlicet, Romano Pontifice) *est Nota Ecclesiæ.* Ergò (III) [y] *Papa non adfuit personaliter primis Concilijs generalibus, quià non videbatur conuenire, vt caput sequeretur membra.* Ergò (IV) [z] *Pontifex non possit submittere se coactiuæ sententiæ Conciliorum vt deponatur.* [a] *Quià præstat caput ægrum habere, quàm nullum: nec consulunt Medici vt caput, ægrum licet, tollamus, vt ab ægritudine liberemur.*

[t] Bellarm. lib. 1. de Pont. c. 17.

[u] Bellar. ibid. initio cap.

[x] Bellar. l. 4. de Eccles. mil. seu de Notis, cap. 10. initio. & l. 2. de Conc. cap. 18. & 19.

[y] Bellarm. lib. 3. de Conc. c. 19. §. Ego suspicor.

[z] Idem l. 2. de Conc. cap. 18. & 19.

[a] Ibid. cap. 19. §. Ad alterum.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. V.

Papam, quà (ex interpretatione Pontificiorum) Caput dicitur, reliquis membris heterogeneum; & à corpore Ecclesiæ, cùm Ratio tulerit, amputandum esse.

PRimò, Ad Tuum, de *Visione Petri*, interpretamentum quod spectat; quis Theologus sanæ mentis responso Te dignaretur: quià si vox illa [*Manduca*] probat *Pontificem* esse *Caput*, partem nimirùm Corporis nobilissimam; certè vox [*Macta*] (nam manuum est *mactare*) deprimit Eum rursus, alijsque Episcopis, velut Ecclesiæ humeris substituit.

II. *Vnionem cum Capite, Pontifice, Ecclesiæ Notam esse*, admittere non audemus, nè *Vnionem* nostram cum antiquissimis, celeberrimis, Catholicissimisque Ecclesijs Ecclesijs abiuremus, quæ Papalem * *Excommunicationem* flocci fecerunt. Deindè non eò stuporis deuenimus, vt *Vnionem cum Rom.* Ecclesiæ *Capite* veræ & Catholicæ Ecclesiæ *Notam* veram & indubitatam esse credamus, cùm præsertim *Caput* ipsum sæpiùs per se tam penitùs ignotum

* Vide supr. c. 1. §. 4

tum fuerit, vt etiam Corpus ipsum (quæ est Rom. Ecclesia) se nonnunquàm ψευδοκέφαλον, aliquandò πολυκέφαλον, sæpè ἀκέφαλον esse dolenter deplorauerit. I. quia cùm (vt [b] Pontificij benè multi definiunt) *Hæreticus sit extra Ecclesiam, ac proindè Ecclesiæ membrum non habetur:* Igitur (nempè Papa Hæreticus) *dici non potest Ecclesiæ caput, quià membrum non est.* II. quia Romana Ecclesia sæpè biceps, interdùm, etiam triceps, à [c] *Tribus simul capitibus* regebatur. III. quià omninò destituta fuit suo *Capite*, sede vacante per duos, aut tres Annos; aliquandò verò, [d] *Annos septem*, atque etiam [e] *Octo simul.*

IV. *Papam*, dixti, *non interfuisse Concilijs* Generalibus, quia videbatur ipsi Celsitudine suà indignum, vt *Caput sequeretur membra.* Deus bone! quam tu Ecclesiæ heterogeneum Caput depingis, veluti quis ceruici humanæ *Caput* adiungat Equinum? *Spectatum admissi risum...* Imò non irridendus es, Bellarmine; miserandus magis, quoniam quasi veri membri sensum omnem perdidisses, non sentis quòd [f] *Quantumuis* (vt rectè vester Ferus) *membrum vnum altero nobilius sit, nihilominus tamen hoc esse omnibus commune, quòd sint membra corporis eiusdem, in hoc vnum non præstare alij, vnum alteri non inuidere, nec inferius contemnere: atque eodem modo in Ecclesia quodlibet membrum sua operatione alijs inseruire.* Exemplum habetis in *Petro Act.* 8. qui ab *Apostolis* missus cum *Iohanne* in *Samariam*, Eorum mandatis obtemperauit, & [g] *Apostolicam legationem gnauiter est executus.* Vestrum verò *Caput* (Rom. Pontifex) existimabat *Non sibi conuenire, vt membra sua sequeretur. Seruus Seruorum Dei,* scilicet.

Postremò argutulum tuum Argumentum, quo probas Papam qualemcunque *non posse Deponi coactiuâ vllâ potestate*, quia consultis *Medicis*, *Caput*, *ægrum licet*, *tolerandum est*; iamdudùm exsibilàrunt *Concilij Basileensis* Theologi, & *Capitis* vestri *Eugenij* Medici Ecclesiastici. [h] *Quamuis* (inquiunt) *nunquàm suadeant Medici, vt Caput,*

b *Hoc tenent Sylvester, Turrecremata, Aug. Aconcius, Alphonsus de Castro, Armilla. Teste Azorio Ies. Inst. Moral. part.* 1 *cap.* 7. *Quibus Cusanus Card. & alij addi possunt.*

c *Greg.* 12. *Benedict.* 13. *Iohan.* 23. *Teste eodem Azorio ibid. cap.* 7. §. Quartò, & § Ratio vera.

d Post Marcellum Annis septem vacabat sedes, nec inefficax erat Sacerdotium. *Cusanus Card. Concord. Cath. l.* 3. *c.* 41. *pag.* 823. *a.*

e *Platina in vita Nicolai primi.*

f *Ferus in Act.* 18.

g *Ferus ibid.*

h *Aeneas Syluius de gestis Conc. Basil. lib.* 1. §. Constare iam. *fol.* 7. *b.*

put, quamuis vlcerosum, abscindatur: --- tamen si perindè vt in Corpore mystico, vno capite submoto, possit aliud inueniri, nunquid non sæpissimè ob varias ægritudines capita mutarentur? --- imò etiam (nempè in Corpore Ecclesiastico) *vtile erit interdùm & necessarium, ---- vt Hieronymus docet, cùm de Prælato fatuo; Sal (inquit) infatuatum nullo vsui inseruit, nisi mittatur foras.* Hæc de *Pontifice*, quatenùs *Caput dicitur*; ad *Speculatorem* redeamus.

Bellarminus de Offic.

" *Solebant autem Pontifices maximi, & Episcopi reliqui, quæ*
" *mala ex specula cernebant, in Concionibus ad præsentes,*
" *per literas ad absentes pronunciare.* --- Pag. 33.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. VI. *Papam etiamsi Speculatorem præ se ferat, Speculam tamen ipsam iam olim deseruisse.*

POntifices autem vestri, vt plerique etiam Episcopi posterioris ætatis, *Concionari ad præsentes* soliti non sunt: * *Quotus enim quisque Prælatorum maiorum minorumuè populum suum docere videtur?* proindè [r] Authores aliqui Pontificij, nec hos inter *Pastores*; nec Illos inter istos *Maximos Pontifices* numerandos esse censuerunt: quomodò enim ex pulpito, veluti ex *specula*, *præsentes cernere* Pontifex potest, qui ipse in hac *Specula* nunquàm *cernitur?* quique *præsentes* negligit, quomodò *speculationis* fidem erga *Absentes* præstabit? *Solebant* (inquis) *Pontifices maximi ad præsentes concionari.* Verisimile esse quis autumet, aliquam Tibi simultatem cum posteris *Pontificibus* intercessisse, quòd, ad horum negligentiam damnandam, voce illa tua SOLEBANT Illorum curam fidemque introduxeris? dùm Tu *Speculator* quidem, & velut ex Tarpeio culmine cornix,

SVNT, *quià non possis dicere*; *dicis*, ERANT.

Hæc de *Pontificia Specula*, quoad *Præsentes*; sequitur quoad *Absentes*.

* Espencæus vid. supra cap. 2. §. 17.
r Espencæus ibid.

Bellar-

Bellarminus de Offic.

" *Hinc S. Ambrosius in Epistola ad Theodosium Imperatorem*
" *scribit, se non posse vllo modo tacere, si qua mala facta de*
" *ipso audiuerit; & ideò æquo animo ferat reprehensiones suas.*
- -- pag. 33.

I. AINMADVERSIO.

Ambrosij diuinissimi viri Exemplum ἀπροσδιόνυσον *esse.*

Sect. VII.

AMbrosius verus *Pastor* fuit, vtpotè qui in *Concionibus* habendis versatissimus fuit, & penè dominabatur: vestri autem *Pontifices* sibi quasi indixerunt, imperâruntque silentium. Ille vir vndique sanctissimus præclaram hanc vocem, & viro Apostolico dignam, de se meritò pronunciare potuit; *Non ita vixi, vt pudeat me diutius viuere, nec metuo mori, quia bonum Dominum habeo*: ita vt & clariùs aliorum vitia cernere, & liberiùs corripere potuerit. At *Pontifices* (quales permultos fuisse vos fatemini) omnium vitiorum sordibus contaminatissimi, qui potuerint peccata aliorum *reprehendere*, nisi in opprobrium sui? Deinde *Principes Theodosios, debere*, imò velle quoque *æquo animo ferre* se, quoties iusta causa subest, ab *Ambrosijs* suis *reprehendi*, iuxta tecum sentimus: at, in *Principibus reprehendendis*, inter *Pontificem* & *Ambrosium* quàm dispar sit ratio vides. Quorsum verò tandem, quæ de Episcoporum officio narras, omnia?

Bellarminus de Offic.

" *Quæ cùm ita sint, & Episcopi, & Principis Episcoporum,*
" *cuius totius mundi Diæcesis est, debent igitur Principes.*
&c. — pag. 33.

Explicatio.

Quid hoc portenti est? *Papa Princeps Episcoporum*; *Papa* etiam *Diæcesis totum mundum* ambitu suo complectitur? Res hæc maioris momenti est, quam vt debeat

 à No-

à Nobis leuitèr attingi: video enim *Totius mundi Diœcesin à Papa* vendicari, non solùm (vt hic) respectu *Episcoporum*, sed & omnium *Principum*. De priori respectu hic agitur; de altero forsan alius erit dicendi locus. Age igitur huiusce tàm *vniuersalis Diœceseos* rationem aliquam expone. [k] *Quia ex nominibus, ex quibus Pontificis primatus colligitur, vnum est hoc, vniuersalis Episcopus, quod Pontifici Romano tribui solet.* [l] *Nam Leo Papa Episcopus Vniuersalis inscribitur in Concilio Chalcedonense. Act.* 3.

k Bellar. lib. 2. de Pont. c. 31 initio.

l Ibid § Decimum quintum.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. VIII. *Vniuersum Orbem Pontificis esse Diœcesin totius Orbis omni praxi, & suffragijs refragari.*

Verum dicis, Bellarmine; sed non verè: *Inscribitur* enim *Leo Vniuersalis*, at non (eo, quo Tu animo) absolutè, quasi in hoc Titulo *Chalcedonensis Conc.* Patres *Pontificis* Rom. *Vniuersalem Primatum* & Iurisdictionem in *totius Orbis* Christiani Prouincias agnouerint: sed *Oecumenicus*, seu *Vniuersalis Episcopus* dicitur (cùm grandi restrictione hàc) *Magnæ Romæ*, seu Romanæ Ecclesiæ. Quodsi ijdem *Patres* vrbem Rom. metropolin vniuersalem Europæ appellarent, Ecquis indè colligeret, eius Metropolismū ad vniuersas partes Orbis terrarum extendi atque diffundi? Rom. Ecclesiam certis & distinctis suis terminis antiquitùs circumscriptam fuisse, nemo Theologus ignorat: vos igitur quod apertè verèq; non potestis, id Distinctionum strophis efficere conamini.[m] *Papam* (inquitis) *Patriarcham, & Primatem, & Metropolitam, & Episcopum esse fatēdum est: Episcopum quidem vrbis Romæ, in qua Presbyteros solus ordinet, & reliqua munia obeat Episcopi; Metropolitam verò Prouinciæ Romanæ, in qua Episcopos consecrare, & Concilia conuocare, cæteraq; præstare soleat, quæ Metropolitæ communi iure cōueniunt.* [n] *At non solùm prouinciæ suæ, hoc est, Romanæ, sed etiam Mediolanensis, & Italicarum omnium Prouinciarum Primas fuit.* [o] *Vt autem Patriarcha, specialis eius Diœce-*

m Sirmundus Ies. Censura de suburbic. Eccl. sup pag 7.

n Sirmundus ib. pag 84.

o Pag. 61. & 65. & 66.

Diœcesis vniuersus Occidens fuit, quo nomine cum Alexandrino Patriarchâ in Nicæna Synodo comparatur, ob specialem diœcesin. At, vt Papa est, & Princeps Pastorum, Diœcesis eius non tantùm Occidens, sed Orbis est vniuersus. Hæc Iesuita; & sic Tyber vester, veluti mare immensum, ambitione tanquam turbine turgescens, sæpe extra *Totius* Christiani *Orbis* ripas difluxisset, nisi Deus Opt. Maximus, vt illius elementaris, ita huius quoque Ecclesiastici maris *superbis vndis* certos quosdam fines posuisset, coërcendo impetum eius, & dicendo; *Huc vsque, & non vltrà.*

Exempli causa; Vniuersalis, quam vendicat, authoritas, in [a] *Vniuersalibus Concilijs congregandis*, [b] *Per octo prima Generalia Concilia, quæ erant ab Imperatoribus congregata*, refutata fuit: vt & per *Theodosium Imperatorem, à quo Leo Papa* (quem dicis *vocari Vniuersalem Episcopum*) licet *multâ supplicatione* sæpius obnixè peteret, tamen vt *Concilium celebraretur vel intrà Italiam*, non potuit obtinere. Authoritas vniuersalis Decreti *Conciliorum* approbandi vel improbandi à *Concilio Sardicensi* repressa; vbi in [d] *Forma præscribitur nè liceret Papæ sententiam Synodi improbare*. Authoritas & prærogatiua vniuersalis non labendi in *Hæresin* protrita per Tria [*] *Concilia* Generalia; in quibus *Honorius* Papa *Anathema* pronunciatur. Vniuersalis Papæ [e] *Immunitas, vt nunquàm coactiuâ Concilij potestate vllâ deponatur*, per Concilium etiam *Romæ* habitum [f] *Contra Iohannem XII. Papam*; post à *Conc. Constantiensi, & Basileensi* explosa. Vniuersalis Iurisdictio in excommunicandis alienis Ecclesijs primò ab [g] *Asianis* Episcopis, contra *Victorem* Papam; post à [*] *Carthaginensibus*, contra *Stephanum* Papam, tanquàm *Tyrannicus terror, & superba ambitio* reiecta. Vniuersalis potestas [h] *Appellationum in Conc. Africano, tanquam fumosus seculi typhus*, vel repugnante Papa *Bonifacio*, displosa. Vniuersale ius ordinandi aut constituendi *Patriarchas* alios in [*] *Conc. Florentino* à *Græcis* aduersus *Eugenium* denegatū. Vniuersalis

a Bellar. lib. 1. de Conc. c. 12.
b Cusanus Card. Concord. Cath. l. 2. c. 25.
d Cusanus ibid. lib. 1. c. 15.
* Suprà c. 3. sect. 39
e Bellar. lib. 2. de Pont. c. 26. & l. 2. de Conc. c. 17.
f Victoria Relect. 4. de Pont. prop. 23.
* Suprà c. 1. sect. 4.
g Surius Conc. To. 1. pag. 194.
* Suprà de Cypriano: & Surius To. 1. Conc. pag. 242.
h Apud eund. Surium Tom. 1. pag. 591.
* Suprà. Cap. 3. §. 2.

præpotentia super alios *Patriarchas*, authoritate eiusdem *Conc.* * *Chalcedonensis*, quod abs Te citatur (τὰ ἴσα πρεσβεῖα, id est, *æqualia priuilegia* * *Patriarchatum Constantinopolitanum* conferentis,) eodem *Leone* Papâ reluctante, labefactata. Vniuersalis hæc extensio Diæceseos Romanæ * *Hieronymi*, Romani hominis, voce illâ subrutâ, quæ inter Romani Episcopi, & Ecclesiæ ipsius Iurisdictionem tantum interuallum ponit, quantum inter ORBEM & VRBEM.

* Apud Binium.

* Suprà, Cap. 2. §. 6.

Denique quicquid est Vniuersalitatis, quod Ecclesia Rom. super Ecclesias alias vel olim assumpsit, vel hodierno die arrogare sibi possit, ipsius *Basilij Magni* hâc vnâ censurâ concussum concidit. Quid verò ille, tàm sanctitatis, quàm doctrinæ laude verè magnus? Baronium ausculta. [i] *Basilius est ausus Occidentales erecti supercilij insimulare, qui etiam in Epist. 10. dixit, Odi fastum illius Ecclesiæ.* Hæc tot, támque grauia tantorum *Patrum* & *Conciliorum* testimonia totidem mihi tormenta & equulei esse videntur, quibus Aduersarij nostri confiteri cogantur, *Papam* nullam *Vniuersalem*, sed tantùm *specialem Diæcesin* sortiri; Vniuersali Ecclesiæ subditam; & suis specialibus Iuribus atque prouincijs, veluti cancellis, definitam; extra quos *Pontifex* egressus aliarum Ecclesiarum Iura (veluti mare procellosum riparum muros, & claustra rumpens) non sine maxima Ecclesiæ perturbatione & schismate, quasi inundatione damnosâ, violauit.

i Baron. Tom. 4. Anno 372. num. 32.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. IX.

Odiosum Oecumenici, seu vniuersalis Episcopi titulum à Gregorio Papa damnatum probari.

QVoniam verò Aduersarij nostri eò pertinaciæ processerint, vt terram cœlo misceant potiùs, quam ab eâ sententiâ, quam semel tenuerint, diuelli se sinant; qui reclamant & obstrepunt vsq; *Papam* suum *vrbẽ Romanam*, vt *Episcopum*; *Prouinciam Romanã*, vt *Metropolitam*; *Italiam*

liam, vt *Primatem*; Partem *Occidentem*, vt *Patriarcham*; at [k] *Vniuersam simul Ecclesiam* τὴν οἰκουμένην τὴν ὑπὸ τὸν ἥλιον, vt vniuersalem Ecclesiæ *Pastorem*, & *Papam* gubernare: iccircò hoc de suo *Papa* tam putidum Paradoxon maximi nominis *Papæ* iudicio syncero & liquido conuellendum putaui. *Gregorium Magnum* hunc Titulum [οἰκουμενικὸν] vel *Vniuersalem Ecclesiæ Episcopum*, improbâsse, extra controuersiam est, vtpotè quod *Vocabulum nouum*, *prophanum*, *sacrilegum*, *contra sensum Euangelij inuentum*, nec *ab vllo Prædecessorum* suorum *vsurpatum*, in Patriarcha *Constantinopolitano* execratus est. Quo nunc Te subducis, Bellarmine? quo sensu ab hoc *Vocabulo Gregorium* abhorruisse autumas? [l] *Vt qui Episcopus Vniuersalis dicitur* (inquis) *intelligatur esse solus Episcopus omnium aliorum Episcoporum, ità vt alij non sint Episcopi, sed Vicarij illius, qui dicitur Vniuersalis Episcopus.*

k Sirmundus Ies. quo supra pag. 107.

l Bellarm. lib. 2. de Pont. c. 31.

Sic Tu, sed egregiè falleris: Vox enim, *Vniuersalis Episcopi*, sensu Gregoriano non sustulit ordinem aliorum *Episcoporum*; sed Iurisdictionem eorum subuertit, vt *Vniuersali* vnius Imperio subiecti essent: nam (teste Azorio Iesuitâ) [m] *Qui seipsum Oecumenicum Episcopum vocat, quamuis quidem eâ ipsâ appellatione non excludat cæteros Ecclesiarum Episcopos, vnum tamen ex duobus significat, vel eos esse inferiores, & sibi subiectos; vel se vnà cum singulis Episcopis in eorum Ecclesiis præesse, quorum vtrumque est absurdum.* Hæc Ille; cuius testimonio, tanquàm acutissimo pugione, Caussæ vestræ iugulum petit, atque confodit: quià *Papa*, dum se *Episcopum Episcoporum*, seu *Vniuersalem* ostentat, non modo alios omnes *Episcopos* (licet Eos Episcopatibus suis non exuat) *Subiectos* sibi esse præ se fert, sed etiam *singulis Episcopis in eorum Ecclesiis praeest*. Si enim Ecclesiæ vniuersalis [n] *Monarcha*, cui vniuersæ Ecclesiæ orbis Christiani *vna Diœcesis* est; quomodò Is *singulis* non præsit? At alios omnes sibi *subiectos* habere, & *alijs Episcopis in suis Ecclesiis præesse*, vtrumque (ex sententia Azorij) *est absurdum*. Et reuerà hanc fuisse *Gregorij*

m Azorius Ies. Inst. part. 2. l. 4. cap. 4. §. Quare breuiter. col 424.

n Bellarm. lib. 1. de Pont. c. 9. 2.

gorij

gorij mentem, ex confessione Cardin. Cusani constat; [o] *Dicit Gregorius Epist.* 22. (inquit) *nullum Episcopum ità principatum gerere, vt omnia membra Ecclesiæ sint ei subiecta.* Sic ille. Omnia autem membra *Diœceseos* Diœcesano subiecta esse, cuiuis sano probè notum est. Maximè vero ex *Gregorij* ipsius Ratione lis tota dirimitur. *Gregorius* enim cur ab Ecclesia omni modò *ad orcum*, quasi, amandandum quemuis iudicaret, qui præesse omnibus vellet, hanc rationem reddit; [p] *Quià tum vniuersa Ecclesia, quod absit,* (inquit) *à statu suo corruit, quùm is, qui appellatur Vniuersalis, cadit.* Hæc *Gregorius*.

[o] *Cusanus Concord. l. 2. cap. 34.*

[p] *Greg. vt refert. Ioh. Diaconus in eius vita lib. 3. § 53. Et ipse Greg. lib. 4. Epist. 32. & in seqq.*

Quem *Vocabuli* huius [*Vniuersalis Episcopi*] sensum penitùs Papalem reiecisse satis liquet: qualem admittere vellet, Tu nos docebis; [q] *Quatenùs Episcopus significat eum, qui habet curam totius Ecclesiæ, sed generalem; hoc modo tribui potest Rom. Pontifici, ex mente Gregorij.* Nihil agis; nam hic modus, quo non Iurisdictio aut regimen, sed *Cura Vniuersalis* significatur, nemini peculiaris, sed omnibus communis esse debet, quia [r] *In Athanasio Magno laudat Basilius epist. 52. parem illi Ecclesiarum omnium curam esse, ac propriæ;* [illegible] Hoc sensu *Nazianzenus* dixit, eidem [s] *Athanasio totius veluti orbis præfecturam creditam esse, id est; sic præfuit, vt vniuersis prodesset, quia fides, quam Ille sartam tectam defendit, ad omnes spectat. Cyprianus* (vt alios taceam) etiam ab eodem *Nazianzeno* dicitur, [t] *Non soli Africanæ Ecclesiæ, sed etiam toti Occidenti præfuisse, imò Orienti ferè ipsi, & meridiei, ac septentrioni, & quocunque admiratione sui peruenit.*

[q] *Bellar. quo suprà.*

[r] *Sirmondus Ies. de Eccles. suburbic. cap. 1.*

[s] *Salmeron. Iesuit. Comm. in. 1. Pet. 5. disp. 8. §. Et dicendo. pag. 102. col. 1.*

[t] *Salmeron. ibid.*

Quod vnicum superest, dicas (quæso) cur *Gregorius* hoc *Vocabulum*, tot nominibus odiosum, tantoperè sit aduersatus, si quidem bono vllo sensu (vt ais) conuenire sibi censuerit? [u] *Pronunciabat illud Gregorius* (inquis) *profanum & Sacrilegum vocabulum, quatenùs tribuitur Constantinopolitano Episcopo, vt hâc ratione faciliùs istius Episcopi superbiam comprimeret.* Planè aut fucum facis, aut

[u] *Bellar. quo suprà.*

aut pateris: quasi verò *Regem* aut *Monarcham* vllum ità excordem esse vel mente fingere quis possit, qui *Regis* nomen *Nouum*, *sacrilegum*, *à Prædecessoribus suis nunquàm vsurpatum*, in se *abominandum*, sibique abrogandum, in animum inducat suum; vt hoc pacto facilius coërceat perduelles, & maiestatis reos, *titulum* istum falsò sibi vsurpantes. Quid quòd multò animosior fuerit *Gregorius*, quàm vt de dignitate suà vel tantillum decerpi pateretur: Nam [x] *Humilitatem* (inquit) *teneamus in mente, ita tamen vt ordinis nostri dignitatem seruemus in honore.* Apagite igitur cum istis titulis inanibus *Romani Episcopi*, & *Romanæ Diœceseos Vniuersalis*, quos penè vniuersorum ordinum censuræ penitùs expunxerunt. Priusquàm ad ea, quæ sequuntur, progredi liceat, quæsitu indignum (mi Sirmonde) non videtur, quomodò *Papa, vt specialis Patriarcha Occidentis*, passus sit [y] *Auelli à Diœcesi Romana* (id enim Te malè habet) *iamq; throno Constantinopolitano subijci Metropolitanas Prouincias, videlicet, Thessalonicensem, Corinthiam, Nicopolitanam, Athenenienſem, Patrensem*: siquidem Ille, vt *totius orbis* spiritualis & *vniuersalis Monarcha*, Eas suo sibi iure, inuitis omnibus, retinere potuerat? Tu nunc perge Bellarmine.

[x] Greg.l.4.epist.36 initio.

[y] Sirmundus Ib. quo supra pag. 63.

Bellarminus de Offic.

" *Debent Pontifices Verbo, & epistolis non tacere vitia Prin-*
" *cipum; sed, vt Apostolus loquitur, arguere, obsecrare,*
" *increpare opportunè, importunè, omni patientiâ, & do-*
" *ctrinâ.* ---Pag.34.

I. ANIMADVERSIO.

Pontifices nihil minùs quàm docendo Monitores agere. SECT. X.

DEbent *Pontifices* (quis enim negat?) *Principum vitia verbo arguere.* sed huius muneris functionem nihil pensi habent, nam iamdiù [*] *Verbum* prædicare desierunt. *Debent* etiam *Epistolis eos increpare*: nemo it inficias:

[*] Suprà cap. 2.

ficias: at verò nesciunt, quià non ex Verbo Dei docendi principia petunt. *Obsecrare* verò? Imò *Mandandi, iubendi, cogendiq;* artem etiam, (non *obtestandi*) ad vnguem callent; *obsecrandi, hortandiq;* ferè dedidicerunt. Tu itaque, dum doces quatenùs *debent Pontifices* alios *reprehendere*; ipsos videris vel maximè *reprehendisse*. Quid prætereà?

Bellarminus de Offic.

" *Sed non minùs Principes debent præbere aures obedientes,*
" *& cogitare Pontificibus, & Episcopis molestissimè accidere,*
" *si quandò ad huiusmodi reprehensiones venire cogantur:*
" *neque illos spontè hoc agere, sed coactos tum à comminatione*
" *diuinâ, quæ sanguinem eorum de manu eorum requirendum*
" *clamat, nisi denuncient pœnas peccantibus debitas; tum*
" *ab ipsa charitate paternâ, quæ cogit medelas morbis adhi-*
" *beri, quamuis amaras, nè filij eorum, & præsertim honora-*
" *biliores misere pereant. Et certè si Principes Christiani li-*
" *benter acciperent paternas admonitiones, præsertim ex ve-*
" *ra charitate prodeuntes, multa fortasse discerent, quæ ig-*
" *norant, & multis detrimentis futuris remedia adhiberent,*
" *quæ non adhibent, quià non est qui illos admonere audeat.*
--- Pag. 34.

I. ANIMADVERSIO.

Sect. XI. *Pontificibus Rom. nimis adhærere, fatale Principibus nonnunquàm fuisse.*

IN hac Admonitione nulla vox est, quæ non summam pietatem spirare videatur: Impium enim esse oportet, & αὐτοκατάκριτον, quisquis est inter mortales *Deos*, vel summus *Monarcha*, qui *Pastorum* Dei sacris monitis non paruerit, & ad eius comminationes non contremuerit; quandò nimirum, in ijs, *non hominis, sed Dei* immortalis *Vox* personat: quià scriptum est, [a] [*Qui Vos audit, me audit &c.*] Qui verò sacram illam vocem [[b] *Non licet Tibi*] præfractò & indignabundo animo audire renuerit, adeoque

a Luc. 10. 16.
b Matt. 14. 4.

a deoque ministro Dei silentium imposuerit, facit quodammodo quod de sceleratissimo *Herode* scriptum legimus, [c] *Adiecit hoc super omnia* (peccata) *quòd Iohannem inclusit in carcere.* c Luc. 3. 20.

De pœnis verò quod addis, quas *medelas amaras esse* dicis, quibus *Principum morbi* curentur; vix dici potest quantas gratias *Pontificis Paternitati Principes debeant*, quod cùm erga alios eius filios sese *Patrem* nimis indulgentem præbuerit per ipsas * *Indulgentias* (quibus pietatem omnem penè esse exhaustam ipsi Pontificij sint conquesti) ipsorum tamen *Principum*, tanquam *honorabiliorum filiorum*, curam præcipuam habuerint, *nè præsertim hi miserè pereant*; iccirco illas *Amaras medelas* adhibendas curauerit. neque enim, ex communi hominum sorte, quisquam à *Pontifice* coactus fuit vnquàm vel, vti Rex [d] *Henricus II. tergum suum verberandum percussoribus*; vel, vti *Henricus* Imp. [e] *Corpus in media hyeme, nudis pedibus, extremo frigori* per dies aliquot excruciandum; vel, vt *Fredericus* Imperator, [f] *Caput Pontificis pedibus conculcandum* tradere. Et, nè quid *Amaritudinis* deesse, cùm opus est, possit, imprimis *Basilicam venam* incidendam esse præscribunt boni illi, scilicet, & benigni Medici: ex quâ reuerà miserè perierunt duo *Filij honorabilissimi Henricus Tertius, & Quartus* Franciæ Reges. * Suprà Ca. 3. §. 25. d Matth. Paris. in Hen. 2 An. 1174. e Ex Baronio, vid. supra. f Ex Massonio, & alijs supra.

Nec hoc mirum vobis debet videri, quia (vt vester Historicus) [g] *Haud aliud in causa fuisse dixerim, cur optimus Princeps Ludouicus* XII. *æquè magnitudine animi ac prudentiâ clarus, & tùm multis nominibus meliore vtique fortunâ dignus, tot aduersitatibus in vita conflictatus sit, quàm quòd tàm arctam cum Alexandro VI. Papa adfinitatem contraxisset, & impuri Patris* (Papæ sc. Alexandri) *omniq; scelerum genere cooperti filij* (Borgiæ) *crudelitates, libidines, fortunas deniq; fouisset, & amplificâsset.* Hæc ille. Atque etiam cùm professionis Euangelicæ Regibus atque Principibus, ex quo Papæ imperio aduersati sunt, Dei beneficio feliciùs actum esse, (vt Scrip- g Thuanus hist. l. 1. An. 1505. pag. 20. 21.

h Matth. 11. 19. turæ verbis vtar) [h] *Inimici nostri sint Iudices*; qui fremunt atque frendent acerbissimè, quòd quotidiè videant illa *Detrimenta*, quæ aduersus Protestantes vel Pontificum vis inferre, vel fraus effingere, vel ars excogitare, vel malitia denique imprecari illis potuerit, diuino nutu frustra esse omnia. Facilè nobis esset in huius argumenti latissimo lætissimóque campo expatiari, sed speculatio alia aliò nos vocat.

SECT. XII. II. ANIMADVERSIO.

Pontifices ipsos omnium maximè ad sana monita aures, & pectora obturare.

DVo adhuc restant; I. Votum est, vt Principes Episcoporum *admonitiones audirent*, — *vt multa discerent quæ ignorant*: II. Querela, Heu! *Non esse, qui Eos admonere audeat*. Ad primum in promptu est responsio, non esse expectandum, Reges vt quicquam ferè discant ab illis, qui omnia penè, scitu digna, densâ *implicitæ fidei* nube inuoluunt; quiq; ita Eos scire docent, vt fere nihil *sciant*. His Magistris si *Rex* noster Sereniss. in disciplinam se tradidisset, nuncquam pulcherrimis genuinæ Theologiæ exercitationibus suis Pontificiæ professioni plagas mortiferas inflixisset.

Quod subinde quereris, *non esse qui Principes admonere audeant*, equidem non credo: quid enim *Papa* aduersus *Principes* non audet? Ecquis verò *Rex* tàm deplorati & perditi animi, vt piè monentem non sustineat? nihil profectò in Rege impio miserius ipsâ felicitate viuendi vt velit; nec vllus Dæmon legitur humano generi infestior, quàm ille [i] *Spiritus surdus*, qui, vbi maximè dominetur, res ipsa declarat. Monet enim Iesuita, [k] *Papam*, etiam in Casu *intolerabilis erroris*, vt in Causa nimiæ *Indulgentiæ*, *non esse publicè reprehendendum*: & dicit hanc suam Assertionem *magis ad prudentiam pertinere*, *quàm ad doctrinam*. Ratio; *Quia* (inquit) *cauendum est, nè cum Hæreticis in verbis aut factis, quæ Pontificis*

i Mar. 9. 25. Surdus, & mutus. 9. d ergo mutus, quia surdus

k Suarez Ies. Tom. 4 in Thom. disp. 56. S. vlt.

tificis imminucre authoritatem videantur, etiam apparenter conueniamus. Hæc ille. Nimirùm, *Vt vulpes olim ægroto cauta Leoni*; ita per omnia Iesuita Papæ se accommodat: at *ægroti Leonis* huius ingenium ita comparatum esse, vt nihil ægriùs ferat, quàm vitiorum suorum *reprehensionem*, docet Ipsius [l] Confirmatio *Decreti* illius, quo statuitur, quòd *Papa licet fraternæ salutis ita negligens deprehendatur, vt innumerabiles populos cateruatim secùm ducat ad gehennam, tamen eius culpas redarguere præsumit Mortalium nullus.* Glossa etiam in *Extrauag.* peræquè adblanditur *Papæ*, vbi in negotio, vel potiùs negotiatione dispensationum Papalium cauetur hisce verbis; [m] *Nec est qui audeat dicere, Domine cur ita facis?* Et nè quis fortè parùm attentus, non animaduersa hâc Glossa, incautiùs transeat, nota marginali, tanquàm Mercuriali digito, dirigitur ijsdem verbis, *Non est qui audeat dicere, Cur ita facis?*

[l] *Papa Greg.* 13. *An.* 1580. Decretú ad confirmãda Decreta, Glossas, Sext. Clementini Extrauagant. vt corpus Iuris incorruptũ prodeat, nec cuiquam liceat addere, aut mutare aliquid, nec Interpretationem vllam adiungere. *Hæc Papa Decret.* Si Papa.

[m] *Extrauag. de Concess. Tit.* 4. *c.* 2.

Huius tàm stupendæ peruicaciæ documentum dedit *Paulus* II. Pont. qui, quùm tentarent viri Diuini & humani iuris peritissimi ab iniustâ sententia Eum dimouere, respondet [o] *Toruis oculis, An me ad Iudices reuocatis? as si nesciatis omnia iura in scrinio pectoris nostri collocata esse: sic stat sententia &c.* Nec igitur mirum, si ex ore eximij Concionatoris vestri aliquando eruperit isthæc vox vera; [p] *Impij Pontifices nunc* (inquit) *non ab Ecclesia argui, & in ordinem cogi volunt; quasi sint Domini, non ministri.* Quùm igitur *Pontifices, Patresfamilias*, & *Speculatores* vestri tàm sint omnium bipedum maximè intractabiles, *& innumerabiles populos secum ad infernum cateruatim ducant* potiùs, quàm se argui patiantur: ipsa si *Salus* maximè cupiat, an seruare poterit hanc familiam? Bellarminus (vt verisimile est) diffisus ingenijs *Principum*, ad preces se recipit, quibus attentionem præbere æquum est.

[o] *Platina in eius vita.*

[p] *Ferus Comm. in Act.* 1. 11. *initio.*

Bellarminus de Offic.

" *Vtinam multos haberemus Theodosios, & multos simul*

" *Ambrosios; Iste enim ex Charitate nihil vtile tacebat, &*
" *Ille ex obedientia libentissimè omnia audiebat, & executio-*
" *ni mandabat.* ---- pag. 35.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XIII. *Bellarmini Precationem hanc neq; hîc vndequaq; veram; & eius generis aliam tantùm non blasphemam esse.*

ETsi pia admodùm hæc Precatio; licebit tamen mihi illud in os tibi retorquere, *Nescis quid petis*: væ scilicet *Pontifici* tuo, si huic voto pondus inesset; tùm quia *Theodosius Pontificem Rom.* postposuit *Ambrosio*, quem nouit * μόνον Ἐπισκόπων ἀξίως καλούμενον, id est, (Comparatiuè dictum) *solum Episcopi nomine dignum*; tum etiam quia *Ambrosius* vim omnem aduersus *Principes* temporalem infregit, atque interemit, quandò vltrò professus est, Nos in omnibus nostris cùm seculari potestate dissidijs, vbi ad extremum deuentum, tantùm *Precum & lachrymarum armis* pugnare debere. Te verò hoc in loco *Ambrosium* excommunicantem, & *Theodosium* pœnitentem innuere satis intelligo; de quibus Exemplis * infra, vbi Ea premis arctiùs.

* *Infra c. 6. sect. 10 &c.*

* *Infra Cap. 6.*

Intereà loci per hoc tuum [VTINAM] ansam nobis tui reprehendendi præbes, atque ostendendi quàm parùm apud pios fidei mereatur huiusmodi tua Precatio. " Est enim vbi dicis; q *Vtinam Sp. Sancto placuisset per Mo-*
" *sen Sanctum Prophetam suum huius* (nempè *Iosephi Pa-*
" *triarchæ*) *sapientissimi atq; optimi Principis res omnes ge-*
" *stas, in illa tàm longa octoginta annorum gubernatione de-*
" *scribi; plura enim in eius vita, & rebus gestis legendis*
" *Principes Christiani, de ratione regni benè administrandi,*
" *didicissent.* Quæ precatio videri potest cùm nonnullam in se falsitatem continere, tùm non procul abesse à blasphemia. Falsitatis eam arguit Pererius Iesuita, qui tres causas reddit, cur (sic enim loquitur) r *Solius omnium Iacob filiorum, Iosephi copiosè ac diligentèr perscripsit historiam Moses;* 1a. est, vt ostenderet quâ causâ, & quo euen-

q *In hoc Tract. de offic. Princ. pag. 208*

r *Perer. Ies. in Gen. pag. 863.*

euentu Populus Dei in *Aegyptum* venerit; tot, tantisque miraculis indè liberandus. Secunda, *quòd Ea historia Iosephi* (inquit) *omne genus virtutum referta sit exemplis, ideoque solus inter fratres suos dignus fuit Ioseph, vt vita eius omnibus veri Dei, & verarum virtutum cultoribus multùm commendaretur; & in exemplum omnibus ad imitandum propinaretur.* Tertia, quod *Ioseph* multis rebus insignem atque illustrem *Christi typum & figuram gessit; quocircà eius mores,* (inquit) *actus, virtutes, & casus distinctè & expressè declarare oportuit.* Hæc ille. At verò deindè precari Te, vt *Spiritus Sanctus* melius quam Ei placuerit Christianos milites pleniori historia instituerét, videsis annon nimis affine sit vestræ illi blasphemæ Glossæ, quæ, in gratiam *Pontificis,* falso supponit, [f] *Deum non satis discretum fuisse, si*---Non igitur mirum, quòd *Spiritus Sancti* oracula, per se absolutissima, Tu [t] *Tantùm partialem, & insufficientem regulam, seu normam* esse ausus es profiteri. Vtinam Te aliquandò Errorum tuorum Bellarmine, pœniteat.

f Infra c. 5. §. 10.

t Bellarm. lib. 4. de Verbo Dei cap. 12.

II. ANIMADVERSIO.

Reges Christianos, quoad curam Subditorum, Speculatores habendos esse. SECT. XIV.

PONtifices Speculatores sunt (inquis:) quid Tibi autem de *Principibus* videtur? [u] *Principes in terris* (inquis) *sunt quasi specula & exemplaria, in quæ Subditi omnes respiciunt, seq. eorum moribus accommodare satagunt.* Quasi verò *Principes Speculorum* tantùm, & non *Speculatorum* pariter munere fungantur, quos super omnes Mortales [x] [ἐν ὑπεροχῇ] *eminentiâ constitutos esse* Apostolus docet; vtpotè qui omnium Subditorum suorum Episcopi sint, quorum mores obseruent, & moderentur. Vocem hanc, *Episcopum,* idem atque *Speculatorem* significare, [*] ostendimus: indeque esse quòd, apud Ethnicos, [y] *Reges, honoris gratiâ, à Poëta Episcopi vocentur:* nam quùm ἐπισκοπεῖν nihil sit aliud quàm *Speculari;* vel, vt *Ambrosius, super-inspicere;*

u Bellarm. in hoc Tractat. de Offic. Princ. pag. 71.

x 1. Tim. 2. 2. & Rom. 13. 1.

* Suprà. §. 1.

y Balbus de Coron.

ſpicere; Vt *Auguſtinus*, *ſuper-intendere*, quod eſt Subditorum ſaluti proſpicere: certè Spiritus Sanctus, qui vocat *Regem* [z] Διακονον τοῦ Θεοῦ, à voce *Epiſcopi*, ſeu *Speculatoris* minimè abhorreret, præſertim ſi ſenſum eum teneamus, quem habuit [a] *Euſebius*, quandò [b] *Conſtantinum Magnum dixit communem quendam Epiſcopum diuinitùs conſtitutum, Epiſcoporúmque quaſi conſortem factum, ac quæ ad pacem Dei ſpectere vniuerſis diſpenſantem.*

z Rom. 13.

a Euſeb. l. 1. de vita Conſtant.

b Eſpenſeus in 1. Tim. 3. pa. 56.

Talem ſe *Speculatorem* præbuit Eccleſiæ Dei *Otho* Imperator (Te confitente) [c] *Vir Imperatoris honore, ob celebrem pietatem dignus*: Qui tamen [d] *Papam* (propter mores flagitioſos) *venatorem*, *lubricum*, *atque incorrigibilem depoſuit.* Ità vt Eccleſiæ Rom. nonnunquàm plurimùm interſit (vt voto Bellarmini paria reponamus) in hunc modum precari; Vtinam, ad *Pontificum* noſtrorum perditos mores *reprehendendos*, multos *Bernardos*, multoſque pariter *Othones* haberemus. Atque ità huic *Speculationi*, de hoc tertio Titulo, finem imponimus; ſequitur Quartus.

c Bellarm. in hoc Tract. pag. 385.

d Fra. de Victoria Tract. de Pont. vide infra ca. 5. §. 22.

CAP.

CAP. V.

DE QVINTO, ET POSTREMO NOMINE PAPÆ,

VIDELICET,

SACERDOS MAGNVS,

SIVE

PONTIFEX MAXIMVS.

Bellarminus de Offic.

" *Postremum nomen Pontificis est Sacerdos magnus, siue*
" *Pontifex maximus, quod est nomen honorificentissimum:*
" *quæ causa fuit vt, apud gentes, Cæsares Augusti Pontifices*
" *etiam maximi nominari voluerint.* — Pag. 35.

Explicatio.

An hoc igitur Rom. Episcopo proprium? Ad hoc Tu alibi; [a] *Quo titulo* (inquis) *vtitur Gregorius I. cap. 4. Dial. quemque Anselmus, & B. Bernardus Episcopis Rom. tribuebant: & Hieronymus Damasum Papam vocat summum Sacerdotem.*

a Bellarm. lib. 2. de Pont. cap. 31.

I. ANIMADVERSIO.

Hisce titulis, [Summus, & Maximus Pont.] *aliorum Episcoporum ordinem & dignitatem æqualem non imminui.* SECT. I.

Eneca, vt Lectori suo ambitiosi ingenij vanitatem deridendam propinaret, nescio cuius male-sani hominis exemplum producit, vsque adeò *magnitudinis* & *celsitudinis* cupiditate flagrantis, vt si *Arbor* esset, *magnam arborem*; si *mons*, *magnum montem*; imò si vel *matula*, *matulam magnam*;

nam se esse optaret. Iam verò nobis antè oculos obuersatur Is, qui *magna* parui faciens, sibi nunquàm satisfacit, nisi, quùm *Pater* salutandus, *Pater Patrum*; quùm *Pastor*, *Pastorum Princeps*; quùm *Doctor*, *omnium Christianorum Doctor*; quùm *Speculator*, *totius mundi Speculator*; quùm denique *Sacerdos*, aut *Pontifex*, *summus*, & *maximus* dici haberique possit. quos tamen ità ampullosos titulos Illi minimè inuideret quispiam; verum modò, istorum, ac sanum sensum amplecti, neque nouum nomen vetustatis fuco colorare, neque commune alijs, tanquàm sibi proprium, arrogare vellet. Qui enim nunc *Papæ* appellantur (vt de nouitate primùm dicam) Eos Episcopus vester Balbus agnoscit antiquitùs [b] *Nec Papas, nec Pontifices, sed tantùm Romanos Episcopos vocatos fuisse*.

b Balbus de Coron. §. Hæc ideò.

Ad proprietatem vocis quod attinet; nec vocabulum [*Summus*] *Papam* solum facit; nec vox [*Pontifex*] eiusuè adiunctum [*Maximus*] alium æqualem negat. De primo vocabulo [*Summus*] Azorius Iesuita perappositè sanè distinguere videtur. [c] *Dico* (inquit) *in vnoquoque genere possunt esse summa per negationem*, *id est*, *quorum singulis nihil est superius*; *sed non per affirmationem*, *vnumquodque sit omnium superius*. Hæc Ille. Priore modo *Pontificem* [*summum*] *Sacerdotem* dici posse minimè repugnamus, videlicet, *per negationem*, Id est; Eum nullum in ordine Ecclesiastico *Superiorem* habuisse: non tamen *per affirmationem*, vt alios vniuersos ab huiusmodi *Superioritate* excludat; quià, vt de egregijs Oratoribus Cicero, [d] *Isti summi* (inquit) *fuerunt in suo genere*; ità Nos in *genere Patriarchatus*, Episcopos *Alexandrinum*, *Antiochenum*, *Hierosolymitanum*, *Constantinopolitanum* (quoad Iurisdictionem) iuxtà cum Rom. Episcopo, in *suo genere*, *Summos* fuisse agnoscimus: Id quod Iura Eorum, ex vniuersalium *Conciliorum* Decretis, distincta demonstrant. Imò verò in acerbissima illà contentione, quæ inter Episcopum *Rom.* & *Constantinopolitanum* intercessit, non

c Azor. Ies. Inst. Moral. part. 2. c. 4.

d De Orat.

tam

tam de Iurisdictionis, quàm de Tituli & Dignitatis amplitudine agebatur.[e] *Ambo Episcopi* (Rom. vz. & Constant.) *à Græcis* (hoc autem idem est quod *summi*) *Oecumenici*, id est, *Vniuersales dicebantur, hic in Oriente, ille in Occidente.* Inspicio etiam hodiernas Patriarcharum literas, quarum fronte Inscriptio hæc, quâ ipsi à se, & à toto Oriente semper insigniuntur, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ: sic enim non ita pridem *Patriarcha Alexandrinus* in literis ad GEORGIVM multis nominibus apprimè colendum *Archiepiscopum Cantuariensem*, Κύριλλος ἐλέῳ θεοῦ Πάπας, καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ κριτὴς τῆς Οἰκουμένης &c. Quod autem obijciunt Pontificij dicentes;[f] *Constantinopolitanos titulum Oecumenici vsurpâsse, conniuentibus Episcopis Romanis*: leuis illa quidem & friuola responsio est. Quid enim? vt[g] *Totius Ecclesiæ Monarcha* (nam ad Papalem Monarchiã stabiliendam vos animorum & corporum vestrorum neruos omnes contenditis) in *diuiso imperio*, & in abrepti sibi Prærogatiuæ suæ *honorificentissimis titulis conniueret*?

e Azor. quo suprà.

f Azor. Ibid.

g Bellar. de Pont. Rom. & Sand. de visib. Monarch.

At nomen [*Pontifex*] fortasse plus in se momenti habet, præsertim si cum cognomine [illegible] [*Maximus*] copuletur. *Pontificis* nomen, si origenem eius spectemus, non adeò per se *honorificum*, vt non alijs etiam Episcopis conueniat, quippe (teste Massonio)[h] *Pontifex à ponte appellatur; pons enim sublicius à Pontificibus primò factus, & sæpè restitutus — Hanc igitur vocem mutuati veteres, ad Ecclesiastica munia transtulere, & sacris præpositos Pontifices dixerunt.* An verò ideò cuiquam *Præposito* veluti propria assignanda? Nec (vt ex testibus tuis te refellam) *Gregorius Magnus* Papa, nec *Sanctus Bernardus* hoc vobis concederet: Ille enim[i] *Fundensis Ecclesiæ Episcopum, Pontificem* vocabat; hic paritèr ad *Archiepiscum Senonensem* scribens,[k] *Nihil suum* (inquit) *Episcopus quærat, sed tantùm Dei gloriam, ac salutem proximorum, hoc enim faciens implet non solùm Pontificis officium, sed & Etymologiam nominis, Pontem vtique seipsum faciens inter Deum & proximum*

h Masson. Præf. ad vitas Pont. l. 6.

i Greg. indict. 11. Ep. l. 2. c. 52. vbi etiam Terracinensis gentis Episcopum Petrũ vocat Pontificem.

k Bern. Ep. 24 p. 68.

mum: pertingit pons iste ad Deum eâ fiduciâ, quâ non suam, sed illius gloriam quærit; pertingit vsque ad proximum illâ pietate, quâ & ipsi, non sibi prodesse desiderat &c. Nihil igitur in hoc nomine non commune Episcopis alijs videmus.

Cognomen verò [*Maximus*] quomodò (inquies) pluribus conueniet? aduorte animum tuum parumpèr, & Baronius tuus Te docebit. [l] *Pontifex Maximus* (inquit) *apud Gentiles quinto in loco* (ergò non erat illud *honorificentissimum*) *positus est.* [m] *Iccircò, ne, quùm alij Maximi dicerentur, iste Pontifex maximus alios suprà se, vel sibi æquales videretur habere Pontifices; Pontificis Maximi nominis amplitudini iure iunctus est titulus*, EPISCOPVS EPISCOPORVM. Hæc ille. Sentin' igitur, Bellarmine, in istis tuis magnificis Titulis quàm Tu nihil quicquam profeceris?

l Baron. To. 2. An. 216. num. 11.
m Ibid.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. II.

Immodica Pontificiorum, de Papis, Elogia & Christianis hominibus horrori; & ipsi Christo dedecori esse.

An'? *Sacerdotum summum*, siue *Pontificem maximum Titulum Papæ honorificentissimum* esse? id primo certè aspectu non mediocri nos quoque affecit voluptate: nihil enim gratius nobis, aut optatius quàm nomen aliquod dignitatis vllo modo tolerabile audire, quo, tanquàm *honorificentissimo Titulo*, exsuperans *Pontificum* ambitio saturari possit. Sed, *ô curuas hominum mentes!* quibus in fœdissimis ergà *Pontificem* adulationibus nihil nisi immensum, diuinum, *Christoq;* ferè proprium satisfacere queat. Aures igitur arrigere (Lector,) vel potiùs obstrue; nam Ea producturus sum Pontificiorum de *Papis* Elogia, quæ nec sine horrore referre, nec absq; stupore & execratione audire pius cuiusquam animus aut possit, aut debeat. viz. PAPA, I. *Totius gregis Dominici vnicus Pastor*. II. *Cuius dignitate nulla alia non modo non inueniri, sed nè excogitari potest in terris maior*. III. *De cuius potestatis viribus disputare, sacrilegium est*. IV. *Vnctione, & regno Christus*

1 *Apud Abr. Bzouium in lib. qui inscribitur* Rom. Pontifex. *c. 6. citat Iacobum Spinosum pag. 55.*
2 *Barthol. Scala ibid. pag. 56.*
3 *Petrus Cheureriuс ibid.*
4 *Steph. Teglatius Archiepisc. ad Innoc. 8. Ibid.*

stus[* *præ participibus suis.*] V. *Cùm cuius cælesti maiestate nullum Diadema comparetur : cui* [* *claudere cælos, & aperire, detrudere ad inferos, & eruere*] *quoscunque velit concessum est.* VI. *Cui à Deo rerum omnium potestas tributa est.* VII. [**Sponsus Ecclesiæ*]*Catholicæ; Præpositus* [* *supra Gentes & Regna, vt euellat*] *&c.* VIII. *A cuius nutu pendent leges; cuius voluntas pro lege; vox pro oraculo.* IX. *Sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ Pastor, iuxta Apostolum,* [* *Super omnem principatum & potestatem, & omne quod nominatur siuè in hoc, siuè in futuro seculo*] *à Deo constitutus.* X. *Christi, & Dei Vicarius, in quo illud Propheticum rursus impleatur,* [* *Adorabunt eum omnes Reges, omnes Gentes seruient ei.*] XI. *Quo nihil maius videt Lunæ globus.* Hæc omnia Narratore Authorum, quos citat, omnium prodigiosissimo adulatore ABRAHAMO BZOVIO *Polono.* Pergunt Alij. XII. *Cuius non sufficit amplitudini nomen hoc Pontifex Max. nisi adiuncto hoc titulo, Episcopus Episcoporum.* XIII. *Est* [* *lapis positus in Sion, probatus, pretiosus, angularis, fundamentum summum.*] XIV. *Sub cuius planè supremi in terris numinis tutela opus meum in lucem emissum.* XV. *In consortium indiuiduæ vnitatis assumptus.* XVI. DOMINVS NOSTER DEVS PAPA.

Hæc illi *Oratores, Theologi, Glossatores, Episcopi, Cardinalesq;* Pontificij (post quæ tàm monstrosa Paparum encomia vix quicquam CHRISTO IESV relictum est integrum) blasphemis suis dictis scriptisque *Pontificibus* tribuerunt; quæ Pontifices ipsi ita auidis auribus oculisque hauserunt, vt hæc instar *Apocalypseos* esse possint, quibus spiritus *Antichristianus* manifestè detegatur, & deprehendatur. Hæc verò vt Te nihil moueant? Tu enim progrederis.

* Heb.1.9.
* Deut.11.17.
5 *Bernar. Iustinianus Venet. Orator Paulo 2. Ibid. pa. 57*
6 *Erasmus Vitellius Episc. Iulio 2. Papæ ibid.*
* Matth. 9. 15.
7 *Egidius viterbiensis in Conc. Lateran. Iulio 2. pa. 59.*
8 *Ioh. Babo Galliæ Regis Orator Pio 4. Papæ ib. pag. 66.*
* Ier. 1.
9 *Ferd. Valascus Lusitan. Orator Innocent. 8. ib. pa. 56.*
* Ephes. 1. 21.
10 *Antonius Puccius in Conc. Lateran. Leoni 10. pag. 59.*
* Psal 72. 11.
11 *Iustus Ricleius Belga Panegyr. ibid pag 69.*
12. *Baronius Card. supra §. 1.*
13 *Bellar. Præf. in Contro de Rom. Pont. §. Quæ sunt.*
* Esa. 28. 16.
14 *Stapleton Ep. Nuncupat ad Greg. 13. Papam, ante lib. de Princip. ijs fidei doctrinal. paulò ante finem.*
15 *Sext. Decret. de Elect. Cap.* Fundament.
16 *Extrauag. verbo significâsti- Tit. 14. c. 4.*

Quæstio, de authoritate & dignitatéque Regum & Pontificum, sub lege veteri, euentilatur.

Bellarminus de Offic.

“ *In Testamento veteri quùm primùm à Mose, qui simul*
“ *erat Princeps & Pontifex, diuisæ sunt istæ potestates,*
“ *& Pontificatus Aaroni, post eum Eleazaro collatus fuit,*
“ *& Principatus Iosuæ; ab eo tempore semper præpositus*
Num. 34. “ *fuit Pontifex Principi, vt ex libro Numerorum, & Iosuæ*
Iof. 14. “ *potest intelligi.*--pag.35.
“ At aliquantò post explicatiùs. *Legimus* Num. 27.
“ *quandò Deus prædixerit Mosi, quòd breui erat moriturus,*
Num. 27. “ *dixisse Deum ad Mosen,* [*Tolle Iosue filium Nun, virum*
“ *in quo est Spiritus Dei, & pone manum tuum super eum;*
“ *qui stabit coram Eleazaro Sacerdote, & omni multitudine;*
“ *& dabis ei præcepta, cunctis videntibus, & partem gloriæ*
“ *tuæ, vt audiat eum omnis Synagoga filiorum Israël. Pro*
“ *hoc si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulet Dominum: Ad verbum eius egredietur, & ingredietur ipse,*
“ *& omnes filij Israël cum eo.*] *Ex hac narratione Scripturæ diuinæ non pauca discere possumus; primum in hac electione Iosuæ diuisam esse potestatem temporalem à spirituali, siue politicam ab Ecclesiastica. Moses enim vtramque*
“ *potestatem à Deo ipso acceperat; sed ab hoc tempore spiritualis data est Eleazaro, temporalis data est Iosuæ Duci;*
“ *Atque hæc est causa cur Deus Mosi dixerit, vt daret Iosuæ*
“ *Duci* [*vnam partem gloriæ suæ,*] *id est, unam potestatem,*
“ *non vtramque. Discimus porrò potestatem spiritualem*
“ *esse præstantiorem Temporali; siquidem semper videmus*
“ *Eleazarum Sacerdotem anteponi Iosuæ Duci, vt in Num.*
“ 28. [*Præcepit, ergò Moses Eleazaro Sacerdoti, & Iosuæ.*]
“ *Denique Num.* 27. *Ad verbum eius* [*Eleazari*] *ingredietur,*

" *tur & egredietur ipse [Iosua] & omnes filij Israël.* Hactenus Bellarminus pag. 231. 232.

I. ANIMADVERSIO.

Formam regiminis politici, sub Veteri Testamento, Principibus Noui Testamenti exemplo proponi posse. SECT. III.

QVòd in causa Regia ex *Veteri Testamento* ratiocinari cœperis, rem facis, Bellarmine, vt in se solidam, ita Protestantibus longè gratissimam; quippè (vt nôstis) Isti *præscribenti Tertulliano* facilè subscribunt, vt scilicet, [n] *Cogantur Haeretici ad sacras Scripturas opiniones suas sistere.* [n] Tert. At verò Sanderus, & Stapletonus (quorum alteri quæ de authoritate Ecclesiæ, & de Iustificatione; alteri, quæ de authoritate Pontificis in Controuersijs tuis cumulâsti, debes plurima) indolem quandam Eorum, qui scripturis veteris Testamenti se *cogi* posse renuunt, satis prodiderunt. Nam, quùm Illis à Protestantibus obijcitur, Ius idem manere *Principes Noui Testamenti*, quod *Principes Veteris Testamenti* habuerunt; qui *Sacerdotibus* interdum *præscripserunt*, quid in causis Ecclesiasticis agere deberent; tum-etiam Ipsos officium suum negligenter obeuntes, à Ministerio abdicârunt: Respondet Sanderus, [o] *Abuti eos sacris Scripturis*, quòd ad asserendam Authoritatem Regiam in nouo Testamento illa vrgeant, quæ in Testamento veteri gerebantur. In eodem luto hæret Stapletonus; [p] *Quia regimen* (inquit) *Veteris Testamenti imperfectius.* Quam rationem nulla vnquàm non modò Antiquitas, sed (ante ortos nostro in seculo *Anabaptistas*) nè nouitas quidem somniauit: [q] *Anabaptistæ* enim (fatente Bellarmino) *dicunt Iudæis permissos fuisse Magistratus, propter imperfectionem; sed aliam rationem esse Noui Testamenti.*

[o] Sanderus de visib. Monarch. lib. 2. cap. 3. pag. 59.

[p] Stapletonus lib. 3. Controu. cap. 22. & 23.

[q] Bellarm. lib. 3. de Laicis c. 3. §. Respondendum est.

Horum duorum obiectiunculis satis erit impræsentiarum tuam, in his libris, confessionem, ceu victricem " clypeum opponere. [r] *Antequàm* (inquis) *ad vitas " Principum veteris Testamenti describendas accedam, videtur*

[r] Bellar. in hoc Tract. de Offic. Princ. pag. 198.

" *detur mihi obex quidem esse remouendus, qui fructum le-*
" *ctionis eiusmodi vitarum impedire facilè posset. Dicent*
" *enim Christiani Principes, superuacaneum videri, velle*
" *cognoscere quid in Repub. Hebraica Testamenti veteris ege-*
" *rint Principes, siuè Reges, quum nos ad Remp. noui Testa-*
" *menti, per Dei gratiam, pertineamus. Sed hic obex facilè*
Aug. " *remoueri potest; docet enim S. Augustinus in epist. ad Ho-*
" *noratum, de gratia noui Testamenti, & alibi frequenter,*
" *sanctos viros Testamenti veteris, quales imprimis fuerint*
" *sancti Principes Moses, Iosua, Dauid, & alij, floruisse*
" *quidem tempore Testamenti veteris, sed reuerà pertinuisse*
" *ad Testamentum nouum; nempè quatenùs bona temporalia*
" *contemnentes spiritualibus inhærebant. Eiusmodi fuisse*
" *sanctos Principes veteris Testamenti, quorum vitas legen-*
" *das proponimus, vsque adeò verum est, vt rarissimi Chri-*
" *stiani Principes inueniantur, qui veteribus illis in virtu-*
" *tibus & vitæ sanctitate non cedant.* Hæc Bellarminus. Hoc igitur *obice*, vt ais, *remoto*, facilior de reliquis disserendi Ratio nobis proponitur: hoc enim iam Nobis incumbit, vt *Reges in veteri Testamento Sacerdotibus imperâsse* probemus.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. IV.

Mosen, & Iosuam, quâ Principes, Sacerdotibus præfuisse.

HOc vel quadruplici Exemplorum Collatione facilè effectum dabimus; I. inter *Mosen Principem*, & *Aaronem Sacerdotem*: II. inter *Iosuam*, & *Eleazarum*: III. inter *Salomonem*, & *Abiatharum*: IV. inter *Iosiam*, & *Sacerdotum* tribum instituitur; de quibus singulis comminùs disceptabimus.

I. Dicimus *Mosen* præfuisse *Aaroni*: Respondet Sanderus, [f] *Hoc ineptè obijci, quia Moses erat Sacerdos, testante Dauid, Psal 98. Moses & Aaron in Sacerdotibus eius.* Arguté; quasi verò *Moses* non (ipso testante Bellarmino) [t] *Simul Princeps & Pontifex fuerit*; qui licet docendi, sacrifi-

[f] Sanderus quo suprà.

[t] Bellarm. lib. 3. de verbo Dei cap. 4.

crificandi, consecrandi, & Pontificem inungendi munera exercuerit, nihilominùs tamen Politici Magistratus personam gessit, & exequutus est gnauiter. Præfuit igitur *Aaroni Moses*, vtrùm verò vt *Princeps*, an vt *Sacerdos*, subindè quæritur; [u] *Vt Sacerdos*, (ait Bellarminus) *sed extraordinarius:* Nos autem, vt *Princeps*, (inquimus) liquidóque ostendimus. Nam (teste vestro Abulensi) [x] *Postquàm Sacerdotes isti consecrati sunt à Mose, & ministrare poterant, Moses desiit esse Sacerdos, & nunquàm ministrauit.* At *Mosen*, quùm iam non *Sacerdos extraordinarius*, sed ordinarius Princeps fuit, *Aaroni* præfuisse, *Aaronem* testem adhibemus; qui à *Mose* de conflato aureo vitulo grauiter reprehensus, respondet (*Sacerdos* licet, & iure primogenituræ præcellens) [y] *Nè indignetur mihi Dominus meus. &c.* Quod Responsum dedit *Aaron* (vt Author vester asserit) [a] *Non vt Maior, sed vt subditus.* Cuius subiectionis reuerà duplicem Rationem suggerit; Prima est, quià *Moses Propheta erat, ad quem solum Deus specialiter loquebatur, vt Exod.cap.4.* [*Ipse loquetur pro Te* (nempè Aarone) *ad Populum.* Secunda, quia *Moses erat constitutus Dux populi, & Iudex, quantum ad omnia.* Atque etiam *Mosen* in Causa de Idololatria, per *Vitulum*, non *Prophetæ*, sed *Iudicis* partes exequutum esse, Res ipsa loquitur, nam *Multa millia eorum, qui adorabant vitulum, occidebat.* Nec abest Coniectura, *Mosen* in Scripturis *Regem* appellari Deut. 35. 5. vt [b] Abulensis obseruat; qui locus ex Hebræo redditur, [*Quod erit Rex apud rectissimum:*] vbi de solo *Mose* agi videtur.

u Bellar. ibid.

x Abul. Tom. 2. in Exod. 29. qu. 4. pag. 126. col. 2.

y Exod. 32.

a Idem Abulens. in Exod. 32. qu. 33. pag. 221.

b Abulens. in Ios. in Prolog. Hieronym. qu. 5.

II. Collatio instituta est inter *Iosuam* Principem, & *Eleazarum* Sacerdotem. Tu *Eleazarum Iosuæ* præpositum, nos Subditum fuisse dicimus. In hac Controuersia, vel nobis tacentibus, Episcopus Abulensis per omnia Tibi satisfaciet, qui docet, Potestatem à Deo in *Iosuam* collatam plusquàm Iudicis fuisse: [c] *Quia Iudices habebant potestatem in actis bellicis, in alijs parùm poterant; Iosua autem authoritatem exercebat in criminalibus, quùm occidebatur*

c Idem Ibidem, & in Iud. 11.

batur Achan. Deindè, *Magnam esse differentiam inter Iudices & alios Principes; quià alij Reges possunt, quicquid lex non prohibet, Iudices autem solùm quod lex iubet.*

Nunc manus secum conferant Bellarminus, & Abulis. Primò, BELLAR.* *Praecepit Deus Mosi, dicens, Dabis Iosuae partem gloriae tuae; In hoc diuisa est potestas publica ab Ecclesiastica: Moses enim, qui vtramque potestatem acceperat à Deo, tantùm temporalem dat Iosuae, & haec est causa, cur Deus dixit Mosi, vt daret [Partem gloriae suae] id est, vnam potestatem, non vtramque.* ABVL. [d] *Moses iám non erat Sacerdos.* [e] *Et dicitur [In partem gloriae, vt audiat omnis Synagoga filiorum Israël:] id est, vt post mortem Mosis praciperetur praecipiendo [vt omnis Synagoga audiat,] id est, vt Iosuam loquentem auscultet, & obediat praeceptis Mosis.* BELLAR. *At dicit Moses, [pro hoc si quid agendum erit, Eleazar consulet Dominum.] Ergò &c.* ABVL. [f] *Id est, ad petitionem Iosuae Eleazarus Sacerdos inquiret à Domino responsionem de his, quae facere deberet Iosua; & sic obligabatur Eleazarus consulere Dominum quodcunque Iosua diceret vt consuleret.* BELLAR. *At dicitur, quòd consulente Eleazaro, [ad verbum eius ingredientur, & egredientur omnes filij Israël.] Ergò &c.* ABVL. [g] *Id est, Eleazarus Sacerdos; praeceptum Iosuae faciendo, quicquid ipse iusserit.*

* *Bellar. suprà.*
d *Abul. suprà, & in Num. qu. 48.*
e *Idem in Num. 27 qu. 47. §.* Considerandum, *& q. 41.*
f *Abul. ibid.*
g *Ibid. qu. 47.*

Quod addit Bellarminus, in ipsa historia * *Nomen Eleazari* anteponi nomini *Iosuae*: id certè, ad authoritatis praecellentiam aut praepotentiam indicandam, nullarum virium est, quià Sp. Sanctus, in historica rerum narratione, interdum Personarum dignitatis rationem habet; interdum rei gestae, seu gerendae ordinem seruat; nonnunquàm de industria curiositatem ordinis euitat. Primò enim vbi praeponitur [h] *Moses Aaroni*, in hoc dignitatis ratio discerni potest. Secundò, vbi *Eleazarus Iosuae*, ibi rei gerendae ordo seruatur; quia *Eleazari* munus erat priùs indicio *Vrim* Dominum consulere, quid gerendum fuit, quàm poterat *Iosua* praestitutum & mandatum

* *Bellar. suprà.*
h Num. 26. 64.

tum Dei obire & exequi. 3°. In recensendis [i] nationibus *Parthorum*, *Medorum*, *Elamitarum* &c. quæ per primam Euangelij promulgationem ad fidem conuertebantur, Spiritus Sanctus dignitatis ordinem non præcisè tenet, sed curiositatem in illo Cathalogo datâ opera euitans, *Elamitas inhabitantibus Iudæam* præponit; [k] *Romanos*, rerum Dominos, etiam *Lybiæ*, & *Aegypti* Incolis postponit. Qui his responsis non acquiescet, reddat sodes rationem, cur *S. Lucas* narrans historiam de *Aquila*, & vxore eius *Priscilla Act.* 18. & *v.* 2. præponens virum vxori; in v. 18. eundem postposuerit? Deinde si in *præponendis* nominibus ea Consequẽtia insit, quam hoc in loco comminisceris, reddas (obsecro) Tu nobis rationem in hoc loco (*pag.* 212.) vbi dicis, *Philonem Iudæum iure vocare Mosen Regem, Legislatorem, Pontificem, & Prophetam*; Cur ex his quatuor Attributis *Regem Pontfici*, *Legislatorem Prophetæ præposueris*?

i Act. 2. 9.

k Ib. vers. 10.

Quid multa? quatenùs dignitas Sacerdotalis & Regia, quoad materiam, circa quam versantur, inuicem distinguntur (quarum hæc Temporalis, illa Spiritualis) *Eleazarum* (cum vestro Albulensi) *Honorificentiorem*: At verò, quoad externam omnium rerum curam atque regimen, *Iosuam* meritò *Excellentiorem* vocabimus: quia (vt idem Episcopus monet) [l] *Considerandum est quòd Iosua erat Princeps secularis summo sacerdoti directè, ita vt teneretur Eleazarus obedire Iosuæ in omnibus quæ iuberet, sicut cæteri de populo; Sic enim fuit tempore Mosis, quandò ipse non fuit Sacerdos.* Nec sanè in hac suâ opinione Author vester præceps aut deuius, neque hominis, sed Spiritus Sancti instinctu ductus; nam *Iof.* 3. [*Deus dixit Iosuæ, magnificabo Te hodiè, in conspectu Israël, sicut fui cum Mose, ita ero tecùm, & Tu præcipies Sacerdotibus portare Arcam &c.*] Pergit Episcopus: [m] *Quamuis Iosua* (inquit) *non esset de tribu Sacerdotum, mandabat tamen non modò minoribus Sacerdotibus, siuè Leuitis* (*vt hîc,*) *sed etiam magnò Sacerdoti, Num.* 27. *quùm dicitur, [Pro hoc si quid agendum*

l Abulens. quo supra qu. 28. pag. 168. col. 1.

m Idem in Iof. 3. qu. 16.

erit; Eleazar Sacerdos consulet Dominum.] Hæc de *Iosuâ.*

SECT. V. III. ANIMADVERSIO.

Idem ius Salomoni in Abiathar; Iosiæ in Sacerdotum tribum vindicari.

Tertia Collatio erit inter *Principem Salomonem*, & *Abiatharum Sacerdotem.* I°. *Abiathari* Sacerdotis crimen vultis? [n] *Reus erat* (fatente Stapletono) *læsæ maiestatis, & conspirationis contra Salomonem cum Adoniâ ad ad regnum aspirante, vt patet* 3. *Reg. cap.* 2. II°. An verò pœnam? hanc *Salomon* satis explicat, quia mortem, tanquàm pœnam debitam, denunciat, *vers.* 26. [*Homo mortis es;*] *id est* (ait Iesuita) *Dignus morte.* At *Pæna*, quam exigit, Exilium fuit, [*vade in Ariathot* &c.] Cur hanc ei gratiam *Salomon* indulserit, ipse Causam reddit; *Quoniam portâsti arcam coram Patre meo, non Te interficiam.* III°. An demum iustitiam Iudicis quæritis? Sp. Sanctus vobis satisfaciet, quia dicitur in eâdem historiâ, [p] *Salomon ambulauit in præceptis Dauid Patris sui, nisi quòd immolabat in excelsis.* Et (iuxta regulam Iuris) *vbi aliquid excipitur, alia integratur.*

IV°. An Personam intueamur, quam nunc *Salomon* sustinuit? (nam hoc vnum restat, de quo nobis Pontificij litem intendunt) *Salomon* [q] (inquitis) *non vt Rex, sed vt Propheta, & exequutor diuinæ Iustitiæ Abiathar deposuit: quia in textu dicitur,* [*Id eum fecisse, vt impleretur verbum Domini.*] Cui obiectioni Episcopus vester Abulensis iam anteà respondit; [r] *Vocabulum* [VT] *non ponere causam finalem, sed consequentiam; quia non eiecit Eum Salomon in eum finem, vt impleretur verbum Domini, sed ad alium finem; sic tamen vt consequens ad istud opus Salomonis sit, quod impleretur verbum Domini.* Quem sensum vester Iesuita sequutus est, sic enim exponit: [f] *Ita impletum est quòd Deus fuerat comminatus Heli*, 1. *Reg.* 2. Qui quidem vsus eiusdem vocabuli [VT] in sacris literis est frequentissi-

mus

n Stapleton. Contron. 2. l. 5. c. 23. pag. 128.

o Eman. Sà in eum locum.

p 3. Reg. 3. 4.

q Bellar. lib. 2. de Pont. c. 29. §. Ad illud. Eodem modo Sanderus de Monarch pa. 60.

r Abulen. in eum locum.

f Sà in eum locum.

mus. Quùm *milites* Ethnici, *Christi* vestes inter se partientes, nihil minùs quàm de verbo Dei cogitabant, dicitur tamen, [t] *Id factum esse, vt impleatur Scriptura.* Superiùs, Bellarmine, dixeras, *Salomonem in deponendo Abiathar non Regem, sed Prophetam, & exequutorem diuinæ iustitiæ egisse.* Adeonè cœcutis, vt pugnantia Te loqui nō sentias? Etenim *Prophetæ* est prædicere tantùm iudicia diuina; *Regum* autem exequi; Ille iustitiæ Dei Index quasi; hic vindex esse solet. Ita *Eliza* Propheta prænunciauit mortem *Iehoram*; *Iehu* Princeps exegit, [u] *Iuxta verbum Domini.* Eodem modo de fatali hac *Abiathari* abdicatione generalitèr *Propheta* prædixit, 2. *Sam.* 2. quam *Princeps Salomon* hoc in loco effectam dedit: non tamen ex intentione exequendi illud Decretum Dei; qui enim potuit, qui nullum eà de re mandatum Dei acceperat?

t Ioh. 19. 24.

u 2. Reg. 9.

Quarta Collatio est inter *Iosiam* Regem, & *Sacerdotum* tribum. *Iehosaphat*, *Ezechiæ*, *Iosiæ*, præcellentissimorum Regum res præclarè gestæ neminem fugiunt; qui in reparando Templo, indicendis Ieiunijs, Idololatriæ monumentis demoliendis, vero Dei cultu stabiliendo, alijsque religionis officijs exequendis toti fuerunt. Ex quibus singulis illud cum hac Causa coniunctissimum mihi semper est visum, quod *Iosiam* præstitisse legimus, quando [x] officium colligendi pecunias, ad Templum instaurandum, *Sacerdotibus* imposuit; [a] Eosque, vnà cum *Iehoida* summo Pontifice, coram se sisti iussit; & neglecti officij, quod muneri suo defuerint, postulauit. De qua re disertè ingenuéque vester Episcopus. [b] *Sacerdotes* (inquit) *in duobus peccabant, 1°. quod non discurrerent per loca Iudeæ, ad colligendam pecuniam sicut Rex iubebat: 2°. quia receperunt pecuniam aliquam, nihil tamen reparârunt. Dato igitur quòd Rex aliquod auferret de iure Sacerdotum, tamen non peccabat, quia propter culpam suam priuabantur iure suo: Et Rex ipse potestatem super Sacerdotes habuit, & potuit eos occidere, pro crimine, sicut cæteros Laicos; & à fortiore priuare eos officij dignitate.* Hæc Ille.

x 4. Reg. 12. 4.

a Ib. vers. 6. & 7.

b Abulens. in 4. Reg. 12.

Sect. VI.

IV. ANIMADVERSIO.

Ius idem Principum, in Sacerdotes veteris Testamenti, Confessionibus aliorum Aduersariorum confirmari.

Hæc veritas tantâ, támque diuinâ exemplorum luce coruscans, Confessionem sui ab Aduersarijs nostris extorsit: Concedit enim Stapletonus[e] *Reges ipsos in veteri Testamento non solùm piè, sed & necessariò rebus Ecclesiasticis nonnihil sese immiscuisse.* Cuius veritatis Assertorem adducit secum Scholasticorum facilè Principem[d] *Thomam Aquinatem*, in hæc verba; *In veteri Testamento Regnum præeminebat Sacerdotio.* Ex Loyolensi Scholâ Testem habemus Salmeronem Iesuitam, absque omni ambage asserentem[e] *Summos Sacerdotes subditos fuisse Regibus (in veteri Testamento) sicut apud Gentiles.* Cui[f] Carerius, * Abulensis, alijque plurimi accedunt. Bellarminus ab hoc propugnaculo depulsus, ingenij sui viribus fretus, aliundè præsidium petit.

e Stapleton. Cõtrou. l. 5. c. 22.

d Aquinas in 1. Pet. 2.

e Salmeron Ies. To. 12. Tract. 63. pag. 428. §. Sed nunc.

f Carerius de potest. Pont. l. 2. c. 18. n. 27.

* Abulens. iam supra pluribus.

Bellarminus de Offic.

" *Ratio huius excellentiæ est, quia Pontifex præest re-*
" *bus diuinis, & Princeps rebus humanis; cui & addi*
" *potest, quòd regiones Principum terræ definitæ sunt*
" *certis Prouincijs; Regio autem subiecta Pontifici Ma-*
" *ximo omnes Prouincias, & omnia Regna Christianis*
" *Principibus subiecta complectitur. Hinc ille pius Epis-*
" *copus Patarensis, quùm vidisset sanctum Pontificem Sil-*
" *uerium ab Imperatore Hæretico parum honeste habitum,*
" *exclamauit, multos esse Reges in terris, sed nullum ta-*
" *lem, qualis est ille Pontifex Rom. qui præest Ecclesijs totius*
" *mundi.* ----pag. 35. 36.

Liberatus Abbas in Breuiario c. 22.

Quod *Patarensis Episcopi* dictum[g] obiecisti non semel.

g Obiecit hoc etiam Bellar. in Resp. ad Apolog. §. Adde quod.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Bellarminum Liberati testimonium pro libitu suo accipere, & rejcere. SECT.VII.

EN rationes duas, certè quidem ludicras; quarum Alteri fusè admodùm * respondimus; De Altera mox * videbimus. Nunc Obiectioni, ex dictis *Patarensis Episcopi*, occurrendum est. Dixitnè verò *Patarensis Pontificem Rom. Ecclesiis totius mundi praeesse?* Imò, *exclamauit*, (inquis) Teste * *Abbate Liberato in Breuiar. cap.* 22. At idem tuus *Liberatus* in eodem Cap. refert *Vigilium Papam scripsisse Epistolam, quâ Monothelitarum* hæresin confirmabat. Ecquid Tibi arridet? Respondes, [b] *Posset dici, Epistolam illam Vigilij, cuius meminit Liberatus, fuisse confictam ab Hæreticis; Liberatum autem credidisse falso rumori, quem Hæretici sparserant.* Candorem tuum, Bellarmine.

* *Posteriori, iam supra cap. 4.*
* *Priori infrà.*
* *Paulò supra in marg.*
b *Bellarm. lib. 4. de Pont. c. 10. §. Posset etiam.*

Abbas Liberatus, si quid afferat, quod ad amplificandam *Papæ Syluerij Diœcesin* faciat, audiendus est: sin quid narrauerit, quo *Papa Vigilio* hæreseos nota inuratur, tum (quæ est vestra authoritas) *Rumusculis* deditus, testis leuis, & nimis credulus reijciendus est illicò. Porrò ais; *Possit autem dici, illam epistolam Vigilij, cuius meminit Liberatus, corruptam ab Hæreticis.* Quod si itidem & Nos; *Posset responderi, Narrationem de Patarensi Episcopo à Monachis quibusdam, in honorem Pontificis, fuisse corruptam*; æqui Tu Responsum hoc bonique consuleres? quod tamen Viui vestro non incredibile videretur, qui grauiter questus est, [i] *Magnorum authorum scripta* istiusmodi *male-feriatorum hominum manibus contaminari.* Hæc de Testimonio.

i *Vide suprà cap. 3. §. 24.*

II. ANIMADVERSIO.

Patarensem Episcopum, sensu minimè Pontificio, totius Ecclesiæ præfecturam Pontifici concessisse. SECT.VIII.

SEd *Liberatum* tamen fidei integræ Testem amplexantes, Testimonium ipsum discutiamus. *Dixit Patarensis*

sis Episc. Pontificem Rom. praeesse Ecclesiis totius mundi. Esto. Si verò hoc Græcus Episcopus id dixit solus, [illegible]; sin vnà cùm alijs; Aliorum pariter totius *Græcæ* Ecclesiæ Antistitum sensum est secutus, qui quidem Rom. Episcopo præfecturam ordinis per vniuersum mundum (Ecclesiastico tamen iure acquisitam) facilè concesserunt; Iurisdictionis, aut authoritatis nunquàm. Fac enim (quod iam suprà ex Veterum monumentis * probauimus) *Alexandrinam*, *Constantinopolitanam*, *Carthaginensem*, *Asianam*, *Antiochenam*, aliasque *Græcas* Ecclesias (vti olim fuerunt) sanè celeberrimas sua Iura, Diœceses, priuilegia Concilijs *Nicæno*, *Chalcedonensi*, *Carthaginensi*, *Africano*, *Constantinopolitano*que, in præiudicium Romanæ Ecclesiæ, sibi vendicare; & sine dubio Ecclesia hæc facilè mouebit risum fucatis & ementitis nudata coloribus.

* Suprà. Cap. 4.

Nam (vt alia multa prætercam) *Conc. Niceni* Canon (quo instituitur vt *Alexandrinus Aegypti*, & aliarum quarundam Prouinciarum *Priuilegia* seruaret [ἐπειδὴ ϗ] *Quoniam Episcopus Rom. ità consueuit*) satis declarat, quòd Episcopus Rom. seculis antiquioribus non tantus *Atlas* habebatur, qui mundi totius oneri sustinendo esset. Quibus verbis [k] Sirmondus Ies. ex vi particulæ [ϗ] *Institutam esse comparationem* inter *Alexandrinum* & Episcopum *Romanum* fateri coactus est, etiam reluctante Bellarmino; cui tamen [illegible] suàpte sponte accesserat. Ex qua confessione tollitur Bellarmini refugium, quùm ità Canonem exponit; *Quoniam Episcopus Romanus id* (nempè Alexandrino Episcopo) *permisit;* quo interpretamento nota illa Comparationis [ϗ] exulare oportet, vt nullus eruditus non videat. Hoc igitur Canone Vniuersalis illa Papæ Diœcesis euertitur. Ad Historiam *Liberati* reuertamur.

k Sirmondus Ies. Censur. Eccles. Suburb. pag. 91.

L ANI-

III. ANIMADVERSIO.

Iustinianum in causa Syluerij (non obstante Patarensis Episcopi ...) de iure suo neutiquàm cessisse. SECT. IX.

CArd. Baronius eiusdem [l] historiæ meminit, & ex ipsissimo *Liberati* loco ea repetit, quæ sicco pede minimè prætereunda videntur. Ex *Græcis Episcopis* vnum *Patarensem* magno animo in defensionem *Syluerij* Papæ surrexisse aduersus Imp. *Iustinianum*, verum quidem est; Eúmque de iniuria in *Syluerium* perpetratâ, redarguisse, verbis suprà citatis; videlicet, Papam *Syluerium* vnum esse *supra Ecclesiam mundi totius*. Addit verò *Liberatus*, in verbis immediatè sequentibus; *Quem audiens Imperator, reuocari Romam Syluerium iussit, & de literis illius iudicium fieri, vt si probaretur ab ipso fuisse scriptas, degeret in quacunque ciuitate Episcopus: si autem falsæ fuissent probatæ, restitueretur suæ sedi.* Hæc *Liberatus*. At cuius tandem criminis suspicione laborabat Papa *Syluerius*? [m] *Fertur Monachum Scholasticum* (ait Liberatus) *fictas in nomine Syluerij composuisse literas, Regi Gothorum scriptas, ex quibus conuinceretur Syluerius Romanam prodere velle ciuitatem.* Hæc ille.

l Baron. Ann. 538. num. 13.

m Baron. ibid. num. 8.

Hic amabò Te siste paululùm gradum, Lector; & disce ex hoc vnius orthodoxi Imperatoris facto, quanta omnium *super Papas* appareat esse authoritas. Primò *Papam* in ius vocari, reum proditionis postulari aduersùs Imperatorem; secundò, exilio mulctari; tertiò, (vbi, monente Episcopo *Patarensi*, suspicatus est Imperator testes falsos, criménque confictum fuisse) reuocari in patriam, eâ tamen lege, vt Causa eius inferioribus *Iudicibus* rursùs examinanda mandetur; vt ipse, si innocens & innoxius esset, sedi suæ restitueretur; sin Reus deprehendatur, *quâcunque aliâ ciuitate degens*, à sede amotus, iudicio acquiescat. Hisce singulis adijciamus ipsum *Episc. Patarensem*, qui tanto animo *Syluerij* patrocinum

ſuſcepit, hinc Catholici Imperatoris mandato minimè repugnaſſe.

Nè mihi ſuccenſeat Card. Bellarminus, quòd *Iuſtinianum* Imperat. *Catholicum* vocauerim, quùm (teſtante Card. Baronio[n]) *Decreta de fide ſanciuerit*: & Rurſus; [o] *Iuſtiniani ſanctio aduerſus Hæreticos*: Denuò, [p] *Iuſtiniani Conteſtatio aduerſus Hæreticos*: Imò quocum *Patarenſis* Epiſcopus de factâ *Syluerio* iniuriâ, non de *Hæreſi* expoſtulauerit. Non eſt igitur veriſimile, Sanctum Epiſcopum, qui tam animosè *Papæ* cauſam egit, vt Eum crimine proditionis liberaret, Cauſam *Chriſti* ſuo ſilentio prodidiſſe. Quid quòd *Iuſtinianus Sylurium* Pont. (modò ille ſe ſuſpicione criminis læſæ maieſtatis expurgaret) in ſedem reſtitui decreuerat? Iſtæne *Hæretici* partes fuerunt? Sed pergis, vti ſoles, præcipitanter agere.

n Baron. Tom. 7. An. 538. num. 38.
o Ibid. Anno 541. num. 25.
p Ibidem An. 546. num. 37.

Cauſa Regia ex iudicio Patrum expenditur.

Bellarminus de Offic.

" *Quanta verò ſit eminentia poteſtatis Pontificiæ ſuper po-*
" *teſtatem Regum, & Principum terrenorum, docent multi*
" *Patres: ſed ego contentus ero teſtimonio S. Bernardi.*
--- Pag. 36.

Explicatio.

Tantam verò *Eminentiam poteſtatis Pontificiæ* (ſed Alibi) aſſeris, vt [q] *Principes deponat*: & alioqui *Eccleſiam non eſſe ſufficientem & perfectum, niſi id poſſit in ordine ad finem ſpiritualem.* --- *Quòd verò tempore Neronis, Iuliani, & aliorum Ethnicorum Principum Chriſtiani eos non depoſuerint, id fuit*, (inquis) *quia deerant illis vires temporales.*

q Bellarm. lib. 5. de Pont. c. 7. per totum.

I. ANIMADVERSIO. SECT. X.

Non defectum virium, sed diuinum mandatum Antiquos Christianos in subiectionis officijs, erga Ethnicos Principes continuisse; contra quam blasphemè docent Pontificij.

HAnccinè in *Ecclesia potestatem multi Patres docuerunt?* annon vniuersi antiquioris notæ planè potiùs contrarium? In hanc rem Eum ego testem dabo, qui ausit de se hisce verbis profiteri; [r] *Testis est mihi Deus, nihil me voluisse, cogitâsse, aut scripsisse, quod vel minimâ ex parte possit Decretis SS. Catholicæ, Apostolicæ Ecclesiæ, religionis, & fidei directè vel per obliquum retorqueri, aut referri in odium inuidiámque alicuius potestatis spiritualis aut temporalis.* Testem integriorem quis requirat? testimonium ipsum attendamus. [f] *A Christo passo* (inquit) *per interuallum trecentorum Annorum, etsi innumera crudeliáque tormenta Christiani passi fuerint, & clades atrocissimas, nusquam tamen legitur eos aduersùs Reges rebellâsse. — sed hoc ferè argumento ostenderunt se, suamq; religionem omnibus anteferri debere, quod in ea sententia ita pertinaciter & obnixè perdurant, vt vnico amore Dei, & diuini cultus Christianos se ab eo dicerent appellari, cuius sit hoc pijssimum dogma, vt* MAGISTRATIBVS PAREANT. Hæc ille.

r Greg. Tolosan. IV. Def. ante lib. suos de Repub.

f Idem lib. 26. de Repub. c. vlt. n. 10.

Nullus iam protritis distinctiunculis vestris est locus: non cum dicitis, iam non *Voluntatem* Illis, sed *vires ad resistendum defuisse*: aut (vt schola vestra loquitur) *Christianos* quoad temporalia, si non *actu*, attamen *habitu Superiores* fuisse: non quod scribis, *Ecclesiam Christi non per se esse sufficientem, nisi potestatem illam habeat*: non quum Glossa *Bonifacij* VIII. Papæ, obstrepit & dicit; [t] *Non videri Dominum (Christum) satis discretum fuisse (vt cum reuerentia,* inquit, *loquar) nisi vnicum post se Vicarium reliquisset;* [u] *qui posset in Imperatores & quoscunque alios depositionis sententiam ferre.* Quæ enim malum! illa *Reuerentia*, quæ coniuncta est cum tam insigni blasphemia?

t Extra. vnam Sanctame 1. Glossa Resp. & dico.

u Hæc verba præmittuntur ibid.

Blasphemiam dico, quòd cùm negare non possunt, antiquis perfectissimisq; *Christianis vires defuisse*, ad deponendos Ethnicos *Principes*, qui pertraxerunt Subditos suos à fide *Christi*; nihilominus tamen dicant, *Ecclesiam non sufficientem fuisse*, in ordine ad finem spiritualem: quo vix potest quisquam satis demirari istorum hominum insaniam; eoque magis, quod orthodoxam veritatem *Subiectionis* erga Principes infideles (etiam licet *Christiani viribus* essent *superiores*) Antiqui [x] *Patres* in *Apologijs* suis suæ ętatis Christianis omnibus testatissimâ fecerint. quod Bellar. non negâsset, nisi contra omnem Authoritatis historicæ fidem animum suum obfirmâsset; qui, omnibus antiquis prætermissis *Patribus*, ad recens natum *Bernardum* duntaxat conuolat, vnicâ eius in vnum *S. Pauli* locum expositione fretus.

[x] *Tert. Apol. c.* 30. & 33. 37. *Cypr. ad Demet.* §. 14, *referente Pamel. in Cypr. pa.* 328. *col.* 2.

Sect. XI.

Causa inter Principes & Pontifices, de præstantia Authoritatis, agitur ex celebri illo Canone Apostolico, [Omnis anima &c.] *Rom.* 13.

Bellarminus de Offic.

" *Bernardus sic loquitur ad Imperatorem Conradum; Legi " (inquit) Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita " sit, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. quam tamen sententiam cupio vos, & omnimodis moneo custodire, " in exhibenda reuerentia summæ & Apostolicæ Sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari Imperio.* Hæc Ille. — pag. 36.

Bern. Epist. 183. (*sic enim est*) *non* 103.

Explicatio.

Et hæc ex Illo Tu, sed quo animo nondùm satis assequimur: nos enim hebetes Protestantes semper credidimus ex hoc loco Apostoli *Rom.* 13. [*Omnis anima &c.*] *omnem* omninò *animam*, tàm Ecclesiasticam, quam Laicam politicis Magistratibus subijci; maximè verò ijs, qui

in

in summa eminentia constituti sunt. Nec Te hoc latuit; [a] *Protestantes* (inquis alibi) *obyciunt hunc locum Pauli, & 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siuè Regi tanquam præcellenti &c. In quibus locis sermo est (inquit) de secularibus potestatibus, & nullus excipitur, non Clericus, non Episcopus, nõ Papa, quùm dicatur* [*Omnis anima.*] *Respondeo* (inquis) *tàm Petrum, quàm Paulum loqui generalitèr, & hortari omnes subditos, vt suis superioribus pareant, tàm spiritualibus quam temporalibus: ex qua sententia non potest deduci Papam subiectum esse Regi, nec Regem Papæ; sed sententiæ sunt generales. Probatur; nam Paulus ait,* [*Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit,*] *vbi non restringit sermonem ad potestatem secularem, sed de omni potestate loquitur. Neq; obstat exemplum de Regibus, qui gladium portant: nam diligentiùs voluit Paulus de Rege loqui, quia eo tempore accusabantur Christiani seductionis & rebellionis à Calumniatoribus. Pari ratione Petrus generaliter loquitur, ---- Itaque S. Bernardus in epist.* 183. *ad Conradum Imperatorem, Legi (inquit) Omnis anima &c.* Hæc Tu. Protestantes igitur interpretantur hunc locum specialiter intelligi de potestate politica; qui, te interprete, sumitur communitèr & generalitèr tàm pro Ecclesiastica potestate, quàm politica. Illi ex sensu speciali inferunt, Episcopos ipsos Principibus subijci: Tu ex tuo generali colligis, *Ex hoc loco deduci non posse, vel Regi Papam subijci, vel Papam Regi.* Ad opinionem tuam astruẽdam, ais, Te posse *posse multos* nempè *Patres* producere, sed vnius *Bernardi testimonio contentum esse*; ipse mox non modò ab ipso *Bernardo*, sed & à *multis Patribus*, nec hoc solùm, sed etiam à Tuis, imò à Teipso refutandus.

[a] *Bellar. lib. 2. de Pont. c. 29. §. Argumentum 3.*

SECT. XII.

I. ANIMADVERSIO.

Bernardum ipsum, vbi accuratiùs Textum hunc pensitâsset, sensum & explicationem Protestantium confirmâsse.

Bernardus in Epist. 183. reuerà ex hoc loco Apostoli [*Omnis anima*] *Conrado* Duci suadet *Pont. Romano Reuerentiam exhibere*: qui idem [b] *Bernardus* (teste etiam

[b] *CL. Espensæus comment. in Tit. 3. Digress. 10. pag. 513 edit. Paris. 1568*

vestro Espencæo) *in Epist.* 42. *ad Henricum Senonensem Archiepiscopum* ex iisdem Apostoli verbis [*Omnis anima &c.*] *sic colligit; Si omnis anima subdita sit supereminentibus authoritatibus, tum vestra, quis vos excipit ab vniuersitate? si quis tentat excipere, tentat decipere. Nolite acquiescere consilijs eorum &c.* Hæc ex *Bernardo*: cœtera, quæ apud *Bernardum* sequuntur, quæq; Espencæus omisit, huiusmodi sunt. *Qui quùm sint Christiani, Christi tamen vel sequi facta, vel obsequi dictis opprobria ducunt: ipsi sunt qui dicere solent, Audite Pontifices, seruate vestræ sedis honorem, si non crescat per vos, non decrescat per vos. hac isti; sed Christus aliter iussit, & gessit: Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo: quod ore loquutus est mox opere implere curauit, conditor Cæsaris Cæsari non cunctatus est reddere censum. Exemplum enim dedit vobis, vt & vos idem faciatis. — plurimum se vobis deferre isti putant, quùm vos Christo præferre conantur; sed Ioh.* 13. *Non est seruus maior Domino suo, neque Apostolus eo qui misit eum.* Hactenus Bernardus.

An iam contentus *eris testimonio* vnius *Bernardi* tui; vel potiùs nihil minùs quam tui? ipsus enim *Lutherus*, aut *Caluinus*, si reuiuiscerent, non possent Pontificum causam magis conuellere; non, primò, Pontificiorum ingenium describere peritiùs; quibus nihil est solennius quàm Papis & Episcopis suadere, vt in contemptum Principum *Honorem suum seruent*; secundò non subiectionem, *Principibus* ab Episcopis debitam, fortiùs probare aut neruosiùs, quàm demonstrando *Christum* hanc *Subiectionem Apostolis præcepto exemplo*que suo imposuisse atque iniunxisse; Tertiò non *Pauli* sententiam enucleatiùs explicare, quàm docendo in vniuersali signo [*Omnis anima*] *Archi-episcopũ*, adeoque etiam Pontifices, etiam Apostolum comprehendi; Quartò non deniq; Bellarminum ipsum acriùs corripere, quàm asserendo Eos, qui Ecclesiasticas personas ab hac *vniuersalitate*, vz. [*Omnis anima subdita &c.*] *excipere tentant, tentare decipere.*

Hic

Hic fortasse quispiam hæsitabit, quæretque quum vnus hic *Bernardus* non vnus sit, sed tam dispar sibi, & planè diuersus, cui potiùs fides habenda? dicam, potiùs *Bernardo* Textum defixis, quàm obliquis oculis intuenti: nam in *Epistol. ad Conradum Bernardus* Textum obiter tantùm aspiciens, prætermisso sensu, ad verba tantùm allusit: At in illâ, ad *Archiepiscopum Senonensem*, in versando tractandóque Textu sedulò immoratur: Addo, non *Bernardo* tantùm dicenti, sed facienti quoque, & sententiam suam * factis comprobanti. Vt taceam, ex priore expositione *Bernardum* exigere à *Principibus Reuerentiam* erga Episcopos, quam nos quoque deberi confitemur: at ex posteriori sensu ab Episcopis ergà *Principes* obedientiam & subiectionem efflagitat. Hæc de vno *Bernardo*, nunc de *multis* illis *Patribus*. * Infrà Sect. 15.

II. ANIMADVERSIO.

Patres illos multos, quos citari posse ait Bellarminus, in contrariam planè sententiam abiisse. Sect. XIII.

AD probandam *Eminentiam Pontificis super Reges*, ais, præter *Bernardum*, *Patres multos* produci posse: sed qui Illi fuerint, prudenter nos celas, vel astutè potiùs. nam quotquot in expositionem istius Apostolici Canonis [*Omnis anima*] *&c.* (de quo suprà *Bernardus*) inciderunt, Ecclesiasticos vniuersos, adeóque Pontifices ipsos secularibus potestatibus subiici vno quasi ore conclamàrunt. Hoc verius esse, quàm vt negari queat, testabitur Espencæus vester. [c] *Turbulenti quidam*, (inquit) *motâ inter regnum & Sacerdotium controuersiâ, mirum quot quantasque turbas vtrinque dederunt: atqui tot post Paulum, tot ante hanc Camarinam annorum centenarijs, & Chrysostomus vt nihil vnquàm futurum tale suspicans, simpliciter illud, [Omnis anima subdita sit &c.] enarrat; Omnis, inquit, etiamsi siuè Apostolus, siuè Propheta, siuè Sacerdos, siuè Monachus. quem illic sequuntur Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, & qui non Græci?* Deindè (teste Perio c Espen. Com. in Tit. 3. Digres. 10. pag. 513.

d Pererius Com. in Rom. 13. disput. 2. num. 4.

rerio Iesuitâ) [d] *Augustinus in epist. ad Macedonium hoc loco, atque omnes fermè veteres intellexerunt Paulum hic loqui* TANTVM *de seculari potestate*. Haud aliter *Ambrosius*; nec, quod sciam, antiquioris notæ *Pater* quispiam. Nemo igitur non videat haud temerè esse, quod ex omnibus veteribus *Patribus* Bellarminus in Vno duntaxat etiam sequioris ætatis (quanquàm hoc quoque satis infeliciter) Patre *Bernardo* instet atque insistat.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. XIV.

Spiritus Sancti Præcepto, de subiectione Omnis animæ, *omnes etiam Ecclesiasticos necessariò constringi.*

e Perer. Ies. quo suprà.

f Perer. Ies. quo suprà.

QVùm sint ex Aduersarijs, qui licet concedant Apostolum eo in loco loqui [e] *Tantùm de potestate seculari*, idque contextum disputationis, & verborum Apostoli seriem indicare; respondent tamen [f] *Rationem, ob quam vult Apostolus parendum esse potestati seculari, multò maximè competere in Ecclesiasticam potestatem*: nempè hanc, [*Non est potestas nisi à Deo*,] vt hoc pacto vim Obiectionis eneruent. Arctiùs igitur à nobis vrgendi sunt, & validioribus viribus ad confessionem veritatis cogendi.

g Idem ibid.

In disputatione Apostoli tria potissimùm veniunt consideranda; occasio, propositio, conclusio. Pererius Ies. occasionem fusè explicauit, [g] *Fuisse* nimirùm *nonnullos primis illis Ecclesiæ Catholicæ temporibus, qui falsò arbitrantes & docentes exemptos esse homines Christianos secularibus & ciuilibus legibus, & liberos ab obedientiâ & subiectione magistratuum & Principum secularium, quòd Dominus dixisset, [si filius vos liberauit, verè liberi estis] Iohan. 8. & rursus, de tributis loquens, ait; [filij sunt liberi] Matth. 17. hanc paucorum hominum falsam sententiam & doctrinam Christianorum vniuersam gentem reddidisse Ethnicis omnibus inuisam & exosam, & maledictis atque conuitijs obnoxiam: Quinetiam (Chrysostomo authore) sparsum rumorem percrebuisse, Apostolos ipsos, & prædicatores Euangelij esse noua-*

nouatores, atque ad euertendas leges ciuiles omnia dicere & facere. Ut itaque hoc scandalum auferrent tum in Concionibus, tum in Epistolis suis valdè laborabant in docendo & persuadendo homines Christianos, propter fidem & religionem à Christo susceptam, non esse immunes ac liberos à præstando obedientiam, & tributa Regibus, & Principibus. Hæc ille. Ratio igitur, cur Apostolus hortatus est omnes Christianos *obedientiam & subiectionem* Politicis Magistratibus præstare, hæc fuit, nè Eorum sibi odium conflarent, quasi essent ab Illorum Dominio *liberi atque immunes.* At (nam hàc Ratione Aduersarij è latebris, velint nolint, extrahantur) Ethnici æquè in Christianos Ecclesiasticos atque in Laicos authoritatem sibi suo iure vendicabant. [h] *Apostoli* igitur argumentum ordinem vtrumque necessitate subiectionis pariter deuinxit.

h Necesse est subjici. Rom. 13. 5.

Sequitur Propositio [*Non est potestas nisi à Deo*] quam occasio ipsa satis per se interpretatur, nempè (vt eruditè admodùm Caietanus) [i] *Licet sententia hæc solitaria vera sit, vniuersalissimè accepta; ad propositum tamen Pauli non est, nisi arctata ad potestatem, de qua est sermo, hoc est, ad præcellentem; nempè Principum secularium.* Hæc ille, Quibus *Principum* potestatem simpliciter *præcellentem* vocat, etiam tum cum cõfertur in æquilibrio alia potestas quæcunque. Ad Conclusionem descendamus.

i Caiet. Cardinal. in eum locum.

Conclusio ipsa, [*Omnis anima potestatibus subdita sit:*] ad quam enucleandam, ex Societate Iesuitarum, Expositorem Salmeronem intromittamus. [k] *Ad hunc Pauli locum* (inquit) *& Expositorum sensum prædictum dicendum est quòd potestas Ethnici principatus, nondùm Ecclesiæ incorporata, subditos habet omnes, quià ad eam Remp. cui præsident, tanquàm membra pertinent, siuè Ethnici, siuè Christiani, siuè Clerici, siuè Episcopi, siuè Apostolici: & hoc ex iure naturæ, vt modò Turcarum Principes suprà Christianos, & Principes, qui suis locis resident.* Eodem modo [l] Costerus Iesuita. Et Conclusionem nostram de *Subiectione Sacerdotum* erga *Principes* [m] Espencæus multis persequitur.

k Salmeron Ies. in Rom. 13. §. Ad hunc locum.

l Coster. Enchirid. de summo Pont. ob. 12. Ad horum aliud subterfugium, de differentia Status Ecclesiastico-rum sub Ethnicis & sub Christianis *respondimus suprà.*

m Espen. quo suprà.

Deindè per hunc locum obstructus est vobis omnis aditus ad commune illud * vestrum κρησφύγετον, nefariarum seditionum, proditionum, præsidiæque plenum: quo docetis, vestros Catholicos teneri quidem *Obedire* Infidelibus, & hæreticis Principibus, *Subditos suos à fide abstrahentibus*, sed tantùm DONEC RESISTENDI VIRES HABVERINT. Siccinè *Paulum* lusisse, & tam doctos dolos in sancto pectore versasse? siccinè *Petrum* fuisse versipellem? absit à nobis hæc vecordia, vel blasphemia potiùs. *Paulus*, [*Omnis anima*, inquit, *superioribus potestatibus subdita sit*;] vocem, *Animam*, per synecdochen, pro homine poni, nemo ignorat: at Ratio, cur hoc in loco *Anima* pro homine sumatur (vt vestrum Thomam consulamus) hæc est, [n] *Quià subiectionem debemus ex animo*: vel (vt plenius Card. [o] Caietanus) *vt intelligeremus non solùm res nostras, aut corpora nostra, sed etiam Animas debere subijci Principibus secularibus, in ijs, quæ possunt legitimè imperare.* Quod disertiùs docet Apostolus, vbi addit, [*Necesse est subijci, non tantùm ob iram, sed etiam propter conscientiam.*] [p] *Nomen conscientiæ* (inquit Pererius) *vsurpat Scriptura, vbi agit de peccato mortali, non autem vbi de veniali. ---- Ambrosius exponit, non solùm timore præsentis pœnæ, sed propter conscientiam futuri iudicij.*

* De hoc suprà §. 10.

n Aquinas in hunc locum.

o Caietan. in eundem locum.

p Perer. Ies. in eundem locum.

Quibus autem decretum est, quamprimùm vires nacti fuerint, in rebellionem erumpere, Illi profectò (qui aduersarum virium maiorum metu duntaxat, non Conscientiæ religione repressi) Principibus suis non humanam, nedùm Christianam, sed prorsus belluinam subiectionem exhibent. Hoc enim certè ferarum est; quæ conclusæ nimirùm & constrictæ parcunt séque submittunt, rupto autem repagulo in Dominos inuolant. At Psalmista * prohibet Nos *similes* esse bestijs, quæ *fræno chamoque cohibendæ*: & *S. Paulus*, vt huiusmodi occultæ simultatis ac dissimulationis suspicionem omnem ex Principum Ethnicorum animis radicitùs euelleret, vniuersos Christianos ad subiectionem præstandam Conscientiarum

* Psal. 32. 9.

(quo

(quo nullum est arctiùs, nullum sacratiùs) vinculo obstrinxit: [*Omnis anima &c.*] *a Id est, ac si diceret Sanctus Paulus* (ait Salmeron Ies.) *non turbentur Principes, Reges, aut Imperatores, neque sæuiant in Christiani nominis Professores, quia nihil innouauit præceptor meus Christus, quo lædat eorum potestatem, cælestia prædicans, terrena contemnens; nec eripit mortalia, qui regna dat cælestia.* Hæc Ille.

a Salmeron, Ies. quo suprà.

Antequam aliò pergamus, Bellarminus rursùs compellandus est, sæpè à nobis monitus, multùmque monendus vt suis præsidiis diffidat, nec ea testimonia obijciat, in quibus plerunque non solùm ab Authoribus, quos citat, sed etiam à seipso citante refutatur. Cuius oscitantiæ specimen iam præbet, dicit enim * *Paulum Eis verbis* [*Omnis anima potestatibus præeminetibus subdita sit*] *generalitèr loqui hortarique vt omnes subditi suis Superioribus pareant tàm spiritualibus quàm temporalibus: ex qua sententia* (inquit) *non potest deduci Papam subiectum esse Regi, nec Regem Papæ.* Hæc Bellarminus. Disputo. Hæc Apostoli Propositio de subiectione erga *sublimiores potestates* vel *generalitèr* accipienda est, de quauis *potestate sublimiori*; vel *spiritualitèr* de subiectione erga potestatem secularem. Si generalitèr, & tamen (vt ais) *Regem Papæ subiectum esse* non probat; tùm erras planissimè, dum asseris ex hoc * *Doceri eminentiam potestatis Pontificiæ super potestatem Regum & Principum terrenorum*: nam verba Apostoli disertissima sunt, [*Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit.*] Sin verò Paulus specialitèr intelligit Potestates seculares, tùm *Papa* subijcitur Impp. quia dicitur, [*Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit*:] nisi forsan exanimem faciatis Papam. Annon vtroque cornu confoderis? Hactenùs de loco Pauli; ad *Bernardum* reuertor.

* *Suprà.*

* *Bellar. suprà ex Bernardo & post sect.* 11.

Bellarminus de Offic.

" *Dixit* (inquis) *Bernardus* ; [*Exhibendam esse reue-*
" *rentiam summæ & Apostolicæ Sedi*, *& B. Petri Vica-*
" *rio*, *sicut (inquit) ipsam vobis vultis ab vniuerso serua-*
" *ri Imperio*.] Quorsum hæc ? *Ex his docetur quæ sit*
" *eminentia potestatis Pontificum super potestatem Regum*.
--- pag. 36.

Explicatio.

e Bellar. l. 5. de Pot. c. 6. & 7. & l. 7. cap. 7.

* Suprà.

Quatenùs verò ? e *Vt deponant eos* (inquit alibi) *quamprimùm vires habeant*. Sic Bellarminus; vbi personas quatuor commemorat, tanquàm partim Authores, partim Patronos, aut saltem assertores & vindicatores istius (vti * dixit) *Eminentis Pontificiæ potestatis supra potestatem Principum terrenorum* : *Bernardum*, Pontificem *Petri successorem*, *Petrum Vicarium Christi*, & *Petri Dominum Christum Iesum*. A quibus singulis (si accuratiùs paulò res ipsa pensitetur) Causam Regiam propugnari, Pontificiam verò penitùs profligari facilè videbimus.

Sect. XV.

I. ANIMADVERSIO.

S. Bernardum Potestatis Regiæ Assertorem esse satis luculentum.

f Masson. in vita Honor. 2.

* Suprà sect. 17.

g Baron. Annal. An. 1143. n. 7. & deinceps.

B*Ernardum* vt virum f *Mirabilem*, *& veluti quoddam in terris Sydus* meritò agnoscimus : nam in atra quasi nocte Rom. Ecclesiæ ferè solus effulsit *Bernardus*, qui tàm doctrinæ, quam vitæ suæ lumine, cùm in alijs multis, tùm in hoc, de fidelitate ergà *Reges*, dogmate tenebras vestras dispulit. De doctrina * accepimus ; Praxin experiamur. De hac Baronius historiam prolixam habet. Summa est, g *Honorium* Pont. ob persecutionem à *Ludouico* Francorum Rege illatam *Episcopo Parisiensi*, *Sanctum Bernardum* è Claustro protraxisse, qui de Causa illa inquireret, & de causa cùm Rege *pugnaret*; vt patet ex *Epist*.

Epist. 46. *Bernardus* igitur, re explicatâ, aduersus Regem *Ludouicum* literas declaratorias dedit ad Papam [w] *Honorium*, in quibus significat [x] *Regem illum non tàm Episcopos, quam in ipsis institiæ zelum persequi; &, veluti alterum Herodem, Christum non in incunabilis, sed in Ecclesiis inuidere exaltatum.* Nunc quo genere *Pugnæ* aggressus sit Regem (Baroni) explica. *Bernardus* (inquis) *consurgit in Regem Ludouicum scribens ad eum literas (Epist.* 221) *vbi ait, Profectò stabimus, & pugnabimus vsq; ad mortem, si ita opportuerit, pro matre nostrâ,* ARMIS QVIBVS LICET, NON SCVTIS ET GLADIIS, SED PRECIBVS FLETIBVSQVE APVD DEVM. Hæc omnia apud Baronium; qui quùm multis paginis, à Bernardo exsumptis, sua volumina infarserit, Epistolam tamen eius CLXX. ad eundem Regem *Ludouicum* prudens sciénsque omisit: in qua *Bernardus*, [y] *Si totus Orbis* (ait) *aduersus me coniuraret, vt quippiam molirer aduersus Regiam maiestatem, ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere temerè non auderem: nec enim ignoro vbi legerim,*] QVI POTESTATI RESISTIT, DEI ORDINATIONI RESISTIT.] Post multa, perorans dicit; *Hoc sentite de nobis, hoc sentite de nostris, non infringetur veritas in nobis, non imminuetur honor Regis Regnique vtilitas per nos.* Hæc *Bernardus.* Quid verò hâc *Bernardi* Apologiâ, pro Regis temporali honore & securitate, etiam quùm maximum *Pontificis* in Regem odium exarserat, liberiùs, disertiùs, constantiusuè dici potuit? Quotusquisque (Bellarmine) vestrorum Abbatum, Episcoporum, Cardinalium, hâc præsertim tempestate, tale aliquid vel hiscere audeat? væ illi, si ausserit. Hæc de *Bernardi* sententia; nunc de Pontificum iudicijs.

w Bern. Epist. 49.
x Baron. An. 1143. num. 7.
y Bern. Ep. 170. ad Ludouicum Regem Francorum.

Bellarminus de Offic.

u *Bernardus Pontificem Petri Vicarium nominat, non quòd*

" *non sit Christi Vicarius, sed quòd Vicarium pro successore*
" *acceperit: nam in secundo libro de Consideratione apertè*
" *vocat eundem Pontificem potestate Petrum.* -- pag. 36.

Explicatio.

Ex vndecim Titulis (vt Tibi videntur) Papæ proprijs hic *Vicarius Christi sextus* ponitur; vndè *Primatum Pontificis* in Episcopos & Principes vniuersos colligi existimas.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XVI.

Pontifices Rom. Petro meritis ac doctrinâ dispares atq; discordes, eidem Successores haut aptè constitui.

QVòd *Bernardus* vocauerit *Pontificem Petri Vicarium*, Bellarmino ægre est; proindè *Bernardus* (interprete Bellarmino) *Vicarium pro Successore accepit*: fortasse quia nimirùm *Bernardus non vidit omnia.* Cui Tu facilè ignosces, qui nôsti Illum canonicè errâsse: nam [a] *In Canone* (inquis) *Ego Ludouicus, distinct. 63. Romanus Pontifex Petri Vicarius dicitur.* Quatenùs verò *Petri Successorem Papam* esse *Bernardus* censuerit? *Vocat* (inquis) *Pontificem potestate Petrum*: Et Papam, licet inferiorem meritis, tamen iure successionis *potestate Petro parem esse*, tanquam *Pontificiæ Eminentiæ* basis [b] proponitur. Hoc tamen simpliciter verum vix credidit, opinor, Baronius tuus, qui ex suis historijs refert [c] *Sanctum Petrum* in forma terribili *Papæ* cuidam apparuisse, atque ei (quod *Balsamum* suo altari destinatum vendidisset) *elato brachio colaphum vehementer incussisse.* quod si inter dispares bellum incidat, vt contigit *Diomedi* cum *Glauco*, hos Tu *potestate pares* dixeris?

a Bellar. l. 2. de Pit. c. 17. §. Prima opinio.

b Idem ibid. ca. 12. & deinceps.

c Baron. An. 1061. num. 17.

De Successionis iure quanta est Aduersariorum nostrorum deliratio, qui semper in *Petro Papam*, & vicissim in *Papa Petrum* se videre iactitant? quùm præsertim ex multiplici collatione satis constet; *Petro Pa-*

pam

pam (si mores Eorum quis respiciat, vtpotè animam reprehensionis patientem) [d] *Humili* [e] *Tetricum*: si quotidianam vitæ consuetudinem, *Sancto* [f] *Flagitiosum*: si erga Principes obedientiam, *Subiecto* [g] *Tyrannum*: si munus Pastoritium, siuè in Conc. Generalibus comparendo, [h] *Ambulanti* [i] *Claudum*; siuè in disceptandis fidei causis, accuratè & maturè [k] *Consideranti* [l] *Præcipitem*: siuè etiam enunciationem Euangelij (quod est *præcipuum Pastoris officium*) [m] *Loquenti* [n] *Mutum*: si denique potestatem non errandi in fide, aut quoad personam publicam, [o] *Orthodoxo* [p] *Hæreticum*; aut quoad priuatam, [q] *Beato* [r] *Damnatum* successisse. Vt nihil hic dicam de Labyrinthis difficultatum, quibus Successionis huius Assertores (sed heri) se extricabunt.

d *Petrus Paulum reprehendentem tulit.* Gal. 2.
e *Papa*; Nemo dicat, Domine cur ità facis. *Suprà cap* 4. §. 12.
f *Suprà cap.* 4. §. 14.
g *Suprà pluries.*
h *Petrus ibat ad Concilium Act.* 15.
i *Papa noluit. Infrà.*
k Diligens inquisitio] *Act.* 15.
l Siuè diligentiam adhibeat, siuè non. *Suprà.*
m *Petrus prædicabat.*
n *Papa iamdiù penitùs siluit.*
o *Talis* Petrus *imbutus spiritu veritatis.*
p *Qualis Papa* Honorius, *& alij.*
q Beatus Simon. *Mat.* 16.
r *Non-nullus Papa.*

II. ANIMADVERSIO.

Papæ potestatem neque quà vnctus, neque quà Vicarius vllo modo stabiliri. SECT. XVII.

NVlla vspiam honoris syllaba ab vllo *Patre* Pontifici cuiquam attributa est, quam non Tu, tanquam ad supremam illam *Pontificis eminentiam* super omne genus Christianos stabiliendam, arripis statim obuijsque vlnis amplecteris: atque hoc animo *Papam* simul *Vicarium Christi*, simul *Vnctione Christum* autumas; sed quam non aptè? Si enim apud Te reputares, quibus hominum ordinibus, quàmque vario respectu *Vicarius* conueniat, facilè intelligeres *Eminentioris potestatis Pontificiæ* Argumentum nullum ex his elici posse. Non ex titulo hoc [*Vicarius Christi*,] quî enim potest? *Papa est* (inquis) *Successor Petri*. Quasi verò aut *Petrus* inter Apostolos solus *Christi Vicarius* fuerit (hoc vester Aquinas negabit, apud quem [f] *Apostoli omnes & Discipuli erant Christi Vicarij*:) Aut *Christi* ([t] Qui *ad mortem suam nunquàm cessauit prædicare*) *Vicarius Papa* sit, qui iamdiù *prædicare* desijt.

f *Aquinas cont. Gent. opusc.* 20.
t *Abul. in Mat.* 10. *pag.* 459.

Veriùs

Veriùs multò Eius Vicarij, qui munere suo funguntur, *Principes* haberi debent. quippe ni? [u] *Imperator Christianorum* (vt ait Cusanus Cardinalis) *in sua præsidentia Christi Vicarius, qui Rex Regum, & Dominus Dominantium, existit: vndè sicut Christus est Rex Regum, ità omnes Reges in potestate regnantis dominij quid Diuini habent; quapropter Reuerentia & Obedientia eis debetur.* Necnon Bellarminus Cardinalis; [x] *Considerauimus* (inquit) *Principem Christianum, vt Vicarium in temporalibus Dei Regis magni.* Hæc ille.

[u] Cusan. Concord. Cath. lib. 3. cap. 5. pag. 787.

[x] Bellar. in hoc Tractat. de offic. pag. 2. & pag. 11.

Secundo Titulo, quo nimirùm *Pontifex* à *Bernardo Vnctione Christus dicitur*, forsan plus præsidij inest; vel potiùs multò minùs; non enim vocauit *Pontificem potestate Christum*: absit! imò distinctionis vigore hoc negat; *Potestate Petrum* (inquit,) *Vnctione Christum*: non tamen quoad Diuinam illam *Eminentiam Vnctionis*, & [y] *Suprà mensuram*, quam *Christus* habuit; sed quoad participationem & similitudinem. Quâ quidem significatione *Sacerdotes* legis veteris *Prophetas*; sub lege Euangelica *Apostolos*, Episcopos, Sacerdotes, Reges, & Regeneratos Christianos quoslibet *Christos* dicere licuit. In quo Iesuitas, aliósque Doctores Pontificios nobis assentientes habemus. Exempli causâ, Primò, de Lege Veteri. [z] *Moses Aaronem Pontificem primus Christum nominauit. --- Externæ Vnctiones notæ erant, vt sciremus eos, qui Diuino Spiritu afflati essent, sinè terrestri Vnguento Christos appellari: vndè Propheta David Psal. 104. agens de Abraham, Isaac, & Iacob, qui ante Mosen fuerant, & ante indicatam ab eo Vnctionem* (videlicet externam) *eos propter Diuini Spiritus, cuius participes erant, influentiam Christos appellauit,* [*Nolite tangere Christos meos.*] *Ità Sacerdotes, & Prophetæ, & Reges non à visibili oleo, sed ab inuisibili, antè Vnctionem olei visibilis, Christi dicti sunt.* Ad nouum Testamentum spectat illud, *Psal* 45. 7. de *Christo* dictum, [*Vnxit te Deus, Deus tuus oleo exaltationis præ participibus tuis*:] Vbi [a] *Participes,*] *iuxta Hieronymum, Apostolos, credentesq; significat,*

[y] Ioh. 3. 34.

[z] Ribera Ies. Com. in Heb. 1. pag. 100. 101.

[a] Ribera ibid.

est, *quibus Vnctionis suæ vocabulum tribuit*, *vt ab vncto vncti*, *à Christo Christiani*. Quippè [b] *Nomen Christi*, *ex vi significationis*, *commune est*, *Reges & Sacerdotes significans*, *qui oleo vngebantur*; *& indè deductum est*, *ad significandos iustos & sanctos*, *quos gratia Dei vngit*. Hæc de Papa, quatenùs communiter vel potiùs æquiuocè *Christi Vicarius*. Atque hactenùs de Titulo; nunc ab eis *Sacerdotibus*, quos dicitis *Vicarios Christi*, Reuerentiam atque obsequium deberi *Christi* Pro-regibus & Vicarijs secularibus, probandum, Primò, ex Testimonijs ipsorum Vicariorum tàm spiritualium, quàm etiam Temporalium. Primò de Pontificibus.

b Suarez Ies. Tom. 2. in Thom. qu. 37. Art. 1. §. 2.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. XVIII.

Causam Regiam demonstrari ex suffragijs Pontificum (per lxx. *Annorum curriculum) qui Reuerentiam Imperatoribus vltrò professi sunt.*

POntificijs in hac Controuersia sumus nos, fateor, verè Aduersarij, sed tamen tàm æquo erga illos animo sumus, & in Causæ nostræ firmitatem tàm fideliter incumbimus, vt totam hanc quæstionem, de *Eminentia & potestate Pontificum* in Principes sanctissimorum, Pontificum ipsorum iudicijs dirimendam definendámque libentissimè permittamus; sed tamen antiquorum illorum, qui vitæ iuxta doctrinæque integritate claruerunt. Quorum examen Pontificij effugere non debent, siquidem (vt præ se ferunt) veri Catholici esse velint. Duo sunt, quæ authoritate horum efficere conamur; Primum est, Imperatoribus fidelitatem, reuerentiam, obedientiam à Pontificibus deberi. Alterum, potestatem Imperatoriam ad negotia etiam Ecclesiastica necessariò se extendere.

Primis post *Christum* Annis trecentis inter Pontifices à *S. Petro*, vsque ad *Miltiadem* Papam, fuerunt numero viginti septem, qui sub *Nerone*, *Domitiano*, *Decio*, *Dioclesiano*, alijsque immanissimis Tyrannis exquisitissimis tormentis trucidati Martyrij gloriam consequuti, [c] *Nihil*

c Tolosanus supra, de omnibus primitiuis Christianis in hoc Cap. 5. 10.

bil vnquàm studio nouarum partium contra infideles Principes quicquam moliti sunt, etiam quùm (vt aliquandò accidit) *pares viribus erant.* Tunc illi, ex toto ordine Monachorum, nullum *Iacobum Clementem*; ex genere Clericorum, nullum *Garnettum*; ex Laicorum turba, *Rauilliacum*, *Catesbeyum*, aut *Fauxium* omninò nullum ad Imperatorum atrocissimam rabiem vel ferro, aut flammâ, aut vllâ machinatione coërcendam concitârunt: quippè dogma hoc pijssimum, vt veluti Christianæ religioni proprium professi & venerati sunt, quod *Petrus* & *Paulus Omni animæ* præceperunt, *necessariò subijci oportere* potestatibus secularibus. Hæc de Fidelitate.

Post inclytam hanc sanctissimorum Pontificum cohortem, qui sub *Christo* Imperatore in militia Christiana de mundanis hostibus beatam victoriam reportantes, fidelitatem suam erga Ethnicos Imperatores vitâ, mortéque sua testatissimam fecerunt; sequitur aliorum Pontificum veluti Sacro-Sancta Synodus, qui in suis ad Imperatores literis summam erga illos reuerentiam obedientiámque professi sunt. In quorum testimonijs recensendis temporum ordinem obseruabimus, prout à vestro *Seuerino Binio* disertissimè traditur.

Anno CCCLII. *Liberius I.* Papa ad *Constantium* Imperatorem; [d] *Opto*, (inquit) *tranquillissime Imperator, vt benignas aures mihi Clementia tua tribuat, quo possim mansuetudini tuæ mentis meæ propositum aperire: in eo me laborare intelligo, quòd repetitâ satisfactione animam tuam in gratiam meam reuocare non possum; sermo enim tuus me quidem, quem* PACIENTER OMNIA FERRE NECESSE EST, *plurimùm lacerat. Nisi igitur ad exorandam mansuetudinem vestram Luciferum Coëpiscopum meum &c.*

[d] *Binius Tom. 1. pag. 461. & in Notis pag. 466.*

Anno CCCCXL. *Leo I.* Papa, Pastoralis Iurisdictionis, quoad ista ætas tulit, assertor vehementissimus, in *Epist. 26. ad Pulcheriam Augustam*; SVPPLICATIONEM NOSTRAM (inquit) *ad clementiss. Principem digneris afferere.* Et rursus, *Epist. 35. ad Eudoxiam Augustam*;

[e] *Apud Binium quo supra.*

SVP-

SVPPLICITER (inquit) *postulaui* &c. Deinde *Epist.* 65. idem *Leo* literas dat ad *Leonem Augustum*. En! *Leones* duo congrediuntur; alter spiritualis, politicus alter, quis cui cedat si quis ambigat, ex formula præfationis coniecturam faciat, in qua sic *Leo* Papa; *Literas Clementiæ tuæ veneranter accepi, quibus cuperem* OBEDIRE, *sed magis id vobis arbitror placiturum.* &c. Obserua, *Obedientiam* non detrectat, qui *magis* vult *obedire* Ei, cui potiore ratione *placere* satagit.

Anno CCCCLXVII. *Simplicius* I. Papa *Epist.* 4. *ad Leonem* Imp. [f] *Eâ deuotione, quâ Principes Christianos iugi veneratione suscipio, cupio debita Pietati vestræ officia deferre, — vt simul Honorificentiam vestram pronâ mente persoluam. — Clementiæ vestræ propensius Coëpiscopus meus Acatius meâ vice supplicabit.* f Binius T. 2. pag. 205.

Anno CCCCXCIII. *Fœlix* III. Papa *Epist.* 2. ad eũdem Imp. [g] *Honorificentiam tuam precor, vt* SVPPLICATINEM MEAM *Princeps Christianus benignis accipias auribus.* g Binius ib. pag. 216.

Anno CCCCXCII *Gelasius* I. Papa *Epist.* 5. *Anastasio* Imp. [h] *Legibus tuis ipsi quoque* PARENT *religionis Antistites.* h Ibid. pag. 318.

Anno CCCCXCVI *Anastasius* I. Papa 78. ad *Epist. Anastasium* Imp. [i] *Humilis pietati tuæ* PRECATOR *occurro. —— præcelsum* PIETATIS *tuæ vocabulum per vniuersas gentes toto Orbe præfulget.* Et deindè *Epist.* 5. [k] *Ad literas vestras, &* MANDATA *respondi.* Et rursus *Epist.* 78. *ad Iustinum* Imp. [l] *Ipsam tibi Ecclesiam Dei mecum* SVPPLICARE. i Ibid. pag. 633. k Ib. pag. 327. l Ibid. p. 633.

Anno Domini IↃLV. *Pelagius* I. Papa *Epist.* 16. ad *Childericum* Francorum Regem; [m] *Regibus Nos* (vz. Episcopos) SVBDITOS *esse Sacra Scripturæ præcipiunt.* Quibus verbis [n] *Pelagium Subiectionem suam Regibus debitam esse testari*, vester Tholosanus asseuerat. m Apud eundem Binium. n Tolosan. de Rep. lib. 9. ca. 2. nu. 21.

Anno Domini IↃXC. *Gregorius* I. Papa *lib.* 4. *Epist.* 31. *ad Mauritium* Imp. [o] *In Serenissimis* IVSSIONIBVS DOMINORVM *meorũ pietas vestra mihi minimè pepercit.* Et lib. 4. Epist. 32. *Serenissime Domine, quod quidem ad me* o Apud Binium.

attinet, Sereniss. IVSSIONIBVS OBEDIENTIAM *præbeo.*

Anno IↃCXLIX. *Martinus* I. Papa *Epist.* 3. *ad Constantinum* Imp. [p] *Domino piissimo, & Serenissimo Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei, & vniuersa Synodus in hac vrbe Romæ congregata. Nos ad pietatem vestram confugientes,* ORANTES, *atque hortantes vestram Serenitatem, vt hæc diligentèr legere dignetur.*

p Binius Tom. 2. pag. 1047.

Anno IↃCCXIX *Agatho* I. Papa ad *Heraclium*, & *Tiberium* Augg. [q] *Domini Serenissimi, secundùm piissimam missionem vestram pro* OBEDIENTIA, *quam debuimus, præsentes confamulos nostros curauimus demandare, pro quibus* FLEXO MENTIS POPLITE SVPPLICITER *vestram mansuetudinem & Clementiam deprecamur.*

q Apud Benium To. 3. pag. 12. col. 1. vbi in margine dicit, hanc epistolã Conc Romano scriptam fuisse.

Anno IↃCCXXCI *Hadrianus* I. Papa *Epist. ad Constantinum, & Irenen.* [r] *Domini piissimi, deprecantes Clementiam vestram, tanquàm præsentialitèr* HVMO STRATVS, ET VESTRIS VESTIGIIS PROVOLVTVS, QVAESO &c.

r Ib. pag. 254. col. 2. & pag. 257. col. 2.

Anno IↃCCXCVI *Leo* III. Papa (vt vult Aimonius) [s] *Postquam Carolum coronauerat, & Imperatorem creauerat, spectante populo ipsum voluit* ADORARE, *vt agnosceret scilicet populus quanti esset Imperatoria maiestas.*

s Apud Bozium de Signis Eccl. To. 2. l. 20. pag. 709.

Hucusque, Lector, septingentorum plusquam annorum spacium percurri; nec maiorem cohortem Testimoniorum mihi referre nunc visum, vt satietati tuæ occurram; nec tamen minoren libuit, ne vtilitati tuæ defuisse viderer. Quorum scribendi stylum, & formulam, quâ *Obedientiam* suam tantâ cùm *humilitate*, & *Reuerentiâ* erga Imperatores, tanquam DOMINOS suos, profitentur, si cum formulis succedentium Paparum compararemus (in quibus isti Imperatoribus ipsis, veluti VASALLIS suis, minabundi, *mandantes volentesq;* sese Imperatores & *Dominos* esse ostentârunt) Ex hac vna Notâ, veluti ex infallibili *Shibbolet*, decernere est, quantum posteri Pontifices à Decessoribus suis, hâc in parte, degenerârint. Hæc de Testi-

Testimonijs Pontificum antiquorum, quoad Reuerentiam, & Obedientiam Imperatoribus debitam; sequuntur alia Eorum testimonia, quoad Causas, in quibus ius Regium exerceatur.

IV. ANIMADVERSIO.

Eosdem Pontifices, in Causis Ecclesiasticis, eandem obedientiam Imperatoribus factis quoque praestitisse. Sect. XIX.

QVùm ipsis *formulis Supplicationum* Pontificum tanta vis insit, vt Lectorem non pertinaciter obstinatum ad subiectionem obedientiámque Eorum Imperatoribus debitam agnoscendam cogat; tùm sanè multò magis Aduersarij nostri ex *Causis Supplicandi* reuincuntur. Causarum verò Ecclesiasticarum duplex est genus, alterum merum, alterum autem mixtum. Merum nos dicimus, quod Ordini Sacerdotali ita proprium est, vt à seculari Principe, absq; sacrilegio, exerceri aut contrectari nequeat; cuius generis est munus publicum verbum Dei praedicandi, Sacramenta administrandi, Sacerdotes ordinandi, fidei Caussam iudicandi, & Sacerdotalitèr ligandi, soluendiq;. Mixtum autem illud est, quod non propriè spirituale, sed spirituali annexum atq; adiunctum vocamus; nec in munere ipso Ecclesiastico, sed tantùm circa illud versatur. Ad hoc Caput reducuntur omnia illa Christiani Principis negotia publica, quae ad curam religionis (quoad *locum, tempus, personas* tàm *Ecclesiasticas*, quàm *seculares*) pertinent; de quibus, vt instituti nostri ratio postulat, antiquae fidei Pontificum iudicium consulere aequum censeo.

Liberius I. Papa supplicabat, vt [t] *Iuberet Imperator, sicut ei placuerit, Conc. Aquilionense congregari*: vtq; authoritate suà exulem *Liberium Tristitiâ magnâ liberaret*.

[t] Binius in locis supra sigillatim citatis.

Leo I. Papa *Epist.* 7. laudat Imperatorem, quod [u] *Non solùm Regiam, sed etiam Sacerdotalem animam ostenderet, quia nimirùm, praeter Imperiales curas, pijssimam curam religionis haberet.* Idem etiam [x] semel, iterùm, ac tertiò *Imperatoris* beneuolentiam vehementèr obtestatur, vt Is *Vniuersale Concilium Sacerdotum haberi* (etiam) *intra Italiam in-*

[u] Ibidem.

[x] Epist. 7. & 26. & 35.

am iubeat. Et tandem, vbi intellexit *præsentiam* suam ad Synodum orientalem ab Imperatore requiri, rescribit Pontifex se Illius [y] MANDATIS OBEDIRE VELLE.

[y] *Epist. 65. c. 1.*

Bonifacius I. Papa ab *Honorio Aug.* petit vt in vrbe Roma nunquàm quis per ambitum Antistes ordinetur; rationémque subdit, quà Imperator, [z] *Deo fauente, in humanis rebus diuina cultor religionis præsideat*: subindéq, precatur, vt Is *in perpetuum statui vniuersalis* ECCLESIAE CONSVLAT.

[z] *Epist. 1. apud Binium Tom. 1. pag. 613.*

Celestinus I. Papa agnoscit *Theodosium* iuniorem, *dùm vniuersali Ecclesiæ consuleret, omnibus animarum suarum salutem reddidisse.*

Simplicius I. Papa Imp. *Zenonem* obnixè obsecrat [a] *Vt nefandæ præsumptionis operarios* (loquitur de quibusdam Episcopis) *Regiâ censeat potestate* COHIBERI.

[a] *Binius ibid.*

Gelasius I. Papa, quamuis Imperatorem moneat, Eum [b] *Subdi debere Præsulibus Ecclesiæ Religionis ordine in spiritualibus*; tamen, quantum *ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ*, agnoscit Imperium Ei *Supernâ dispensatione collatum*, EIVSQVE LEGIBVS PARERE RELIGIONIS ANTISTITES.

[b] *Epist. 5. apud Binium, To. 2. pa. 244.*

Hormisda I. Papa *Anastasio* Imp. gratulatur. Primò, quòd [c] *Curam principalis acuminis* (sic enim loquitur) *non tantùm in administrandæ Reip. exerceret officio; sed melioribus eum nobilitaret institutis per curam redintegrandæ vnitatis.* Secundò, FVTVRAM SYNODVM (inquit) *Scriptis tuis Sacratissimis indicari* MANDASTI, CVI NOS (viz. Papa) INTERESSE DEBERE *eisdem paginis, Deo vt credimus Tibi imperante, commonuisti.* Postremò Eum ad curam religionis obeundam hortatur sedulò; *Assume* FIDEI CVRAM, *& sicut alter Ezechias exurge, ille simulachra contriuit, Tu dura infidelium corda confringe; ille memoriam serpentis ænei sustulit, Tu virus præsentis effunde &c.* Hoc vult, vt Acatij Hæretici superbiam pessundaret.

[c] *Epist. 5. apud eundem ibid. pag. 318.*

Gregorius I. Papa *Mauritij* Imp. legem, opinione suâ iniu-

iniustam, promulgat, hàc ratione adhibità; [d] EGO IVSSIONI VESTRAE SVBIECTVS, *legem per diuersas terrarum partes transmitti feci: & quià ipsa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce sereniss.* MEIS DOMINIS *nunciaui; vtrobique igitur quod debui exsolui, qui &* IMPERIO OBEDIENTIAM PRAEBVI, *& quod sensi minimè tacui.* Et, ad *Theodosium*, fatetur Deum concessisse Eum [e] *Non solùm militibus, sed etiam* SACERDOTIBVS DOMINARI. Eodem ferè modo [f] *Martinus I.* & [g] *Agatho I.* PP.

d Lib. 2. epist. 100. Indict. 11. ad Mauritium.

e Epist. 103.

f Epist. 3. apud Bin. Tom. 2. pag. 1047. col. 2.

g Apud eundem Tom. 3. pag. 12.

Vt hæc omnia summatim perstringam. *Concilium* Episcoporum res quidem spiritualis est; At locum designare, aut Conc. congregare, siuè particulare, vt *Aquileiæ*; siuè vniuersale, vt *Italiæ*, Imperatoris est, qui authoritate suâ *Iuberet*; nec modò minorum gentium Episcopos, sed & summos Pontifices, *Imperatoris iussa capessere par esse*, prout ipsi *Pontifices* disertè fatentur. Exempli gratiâ, *Obedientiam*, sic *Leo: Interesse debemus*, sic Pelagius: *Promulgando legem*, iniquam licet, *parere debeo*, sic Gregorius: Quibus etiam, quoad externæ disciplinæ dispensationem; *Antistites parere tenentur*, sic *Gelasius*. Nec sanè mirum, si Religiosi omnes Imperatoribus aliquo modo subijciantur, nisi Religione ipsâ religiosores existimari velint: nam Imperatoribus Religionis cura à Deo demandata est, vndè est, quòd in Christiano Principe *Sacerdotalem* animum *Leo* cerneret: quod ad Imperatorem idem Leo *Religionis*; Hormisda *totius fidei*; Celestinus *omnium animarum Salutis curam* pertinere confitentur.

Res hæc clarior est, quàm vt negari; & cum hàc Causa coniunctior, quàm vt vllà Ingenij subtilitate eludi possit: quià qùum iam de summi Pontificis *Eminentiâ* super Reges (quod, vt nunc sunt mores, apud Pontificios Controuersiarum omnium caput summum est) disferatur; nos ad ipsos quoque Pontifices prouocare maximè cupimus. Ex quo ordine Aduersarij exempla obijciunt Eorum, qui potestatem suam in deponendis Principibus

cipibus exercentes, in Repub. Christiana miras miserásque tragœdias excitârunt: quibus Nos gloriosissimorum *Christi* Martyrum quasi agmen opponimus, ab exemplis eorum Pontificum, qui, inter atrocissimas persecutiones, nè tantillum moliti contrà Principes seculares, * *piissimum hoc dogma tenentes parendi Magistratibus*; atque ita suam in Christum fidem, simul & erga Reges fidelitatem sanguine suo obsignârunt. Illi *Innocentium IV. Gregorium VII. Clementem VI. Bonifacium VIII. Leonem X.* & huiusmodi Regum hostes infensissimos, & improbitatis notis maximè insignes nobis obtrudunt: Nos *Liberium I. Leonem I. Anastasium I. Gregorium I. Gelasium I.* & priscæ ætatis quoscunque alios, omnium iudicio, sanctissimos Pontifices produximus. Illi, pro *Pontificia eminentia*, in Pontificibus vilioris Notæ ac nominis *Quartis, Sextis, Septimis, Octauis*, & nonnunquàm *Decimis*; Nos, ad Regiam authoritatem asserendam in Pontificibus *Primis* instituimus: ita vt, de veritate ampliùs dubitare, nihil aliud sit, quàm in clarissima luce cœcutire. Hæc de Paparum ipsorum iudicijs.

* *Tolosan. de omnibus Christianis primitiuis Suprà in hoc Cap. §.*

V. ANIMADVERSIO.

Sect. XX.

Imperatorum authoritatem tam ex nominum, in Decretis, præscriptione; quàm ex Eorum, in Concilijs præsidentia demonstrari.

QVùm quæcunque hactenùs à Bellarmino prolata fuere, ad * *Eminentiam potestatis Pontificiæ super Reges* probandam, tanquàm ad scopum proprium colliment omnia; idcircò operæ-pretium duximus (postquàm à Sanctissimorum Pontificum Generalis, quasi, Synodi suffragijs Causam obtinuimus) postremo in loco, veluti ad *Cæsaris tribunalia prouocantes*, vtrum hæc dignitatis authoritatisque *Eminentia Principibus* tribuenda sit; id est, vtrùm *Principibus* Reuerentia ac obedientia à Pontificibus debeatur, ex Principum Christianorum rebus gestis [illegible] experiri.

* *Suprà.*

Ad

Ad Pontificæ dignitatis *Eminentiam* efferendam, duobus imprimis Argumentis vteris; I. *Sacerdotis* (inquis) *nomen præponitur nomini Principis*. II. *Præsidentia Loci in Concilijs Episcopis concedebatur*. Pro * priore in *Iosbua* cùm *Eleazari* Sacerdotis; pro posteriore, in *Constantini Magni* cùm *Conc. Niceni Episcoporum* * collatione insistis: & in vtroque exemplo videris Tibi *Eminentiam* Pontifici debitam, non tantùm Reuerentiæ, sed & Authoritatis intueri. Quibus ipsissimis Argumentis (vt sint per se validissima) Te iam, Bellarmine, à fronte adoriemur.

* *Suprà Cap.5.§ 4.*
* *Infrà Cap.6.*

Pro Iure præpositura nominis, contenti esse debemus exemplo *Honorij* Imp. in scriptione literarum ad *Bonifacium* Papam: præsertim quùm omnes Pontifices Rom. (inter quos Alij erant honoris sui importuni nimis atque molesti exactores) illud decretorum suorum monumentis dignum censuerint. Inscriptio est hujusmodi, [a] *Victor* HONORIVS, *inclytus*, *Triumphator*, *semper Augustus Sancto venerabili* BONIFACIO *Papæ*. Vndè Glossa; *Præmisit Imperator nomen suum, quià fortè hæc consuetudo erat olim*. Spissum verbum hoc [*fortè*,] nam Imperatores in Inscriptionibus nomina sua præponere certè quidem consueuerunt: sic *Valentinianus*, & *Martianus* Impp.[b] VALENTINIANVS, & MARTIANVS *gloriosi Triumphatores*, *semper Augg.*--- LEONI *Reuerendissimo Archiepiscopo gloriosæ ciuitatis Romæ*. Sic Iustinus [c] *Hormisdæ*. Sic [d] *Iustinianus Iohanni*. Nusquam etiam apud veterum Imperatorum vllum (quantum recordatione vltimâ repetere possum) exemplum aliquod contrarium memini. Ita vt *Consuetudo*, in nominibus suis præponendis, facilè significet Imperatores Pontificibus, si non superiores, at saltem minimè inferiores fuisse.

a *Decret.par.1. dist. 97. Tit.* victor Honorius.
b *Apud Binium Tom.2.inter præambular. epist. ante pag.1.*
c *Ibid.pag.335.*
d *Ibid.pag.417.*

Multò maioris momenti est *Consuetudo præsidentiæ in Concilijs*, præsertim Episcoporum. Exemplorum accumulatione hìc nihil est opus, habemus enim Bellar-

minum hoc non obſcurè confitentem : à quo quùm quæritur, quarè *Papa Rom. antiquis Conc. generalibus* perſonalitèr intereſſe noluerit, Ille (ſiſte, quæſo te, Lector, & vel ad punctum temporis auſculta) reſpondet; [e] *Vna ratio fuit*, (inquit) *quià in Conc. orientalibus*, *vbi ſemper interfuit Imperator*, *Græci Imparatorem in ſummo loco collocabant*; *ergo, ad vitandum tumultum*, *ipſe Papa non ibat*, *ſed tantùm Legatos mittebat*. Hæc ille. Nihil profectò cordatus quiſpiam quæret ampliùs, præſertim ſi quibus, & quantis in Concilijs, per quot Patres, per quos Principes in *ſummo loco* ſuprà Pontifices, *collocandi* poteſtas fuerit, diligentiùs expendatur.

[e] *Bellar. l. 1. de Conc. cap. 89. §.* Altera cauſa.

Primò *Concilia* illa Orientalia, nempè *Nicænum* I. *Conſtantinipilitanum* I. *Epheſinum* I. *Chalcedonenſe* I. ſi ætatem quis velit, *Antiquiſſima* fuerunt; ſi ſolemnitatem, *Generaliſſima*; ſi authoritatem, reuerà ea, quæ *Gregorius* I. Papa, & poſt Eum Pontifices, & Patres vniuerſi, veluti *Quatuor Dei Oracula*, venerati ſunt. Hæc ſunt *Concilia*, in quibus *Papa* ipſe, (ſi præſens adfuiſſet, & præſidentiam affectâſſet) proculdubiò grandem tuliſſet repulſam. Secundo iſtorum *Conciliorum* Patres *Nicææ* CCCXVIII. *Conſtantinopoli* CL. *Epheſi* CC. *Chalced.* IↃCXXX. ex omnibus orbis Chriſtiani accerſiti, imprimis Orthodoxi Epiſcopi; qui primum & ſummum locum Imperatoribus deferendum eſſe cenſuerunt. Poſtremo Imperatores, qui ſeſe Pontificibus præponendos duxerant, non erant (vt Bozius fronte perfrictâ, linguâque quaſi mercede aſtrictâ, & ad calumniam conductâ loquitur) [f] *Rebus Chriſtianis nondum benè conſtitutis*, *nimio faſtu inflati*, *& adhuc Gentium ſuperbiam ſpirantes* : ſed, qui tunc rerum potiebantur, numerantur *Conſtantinus*, *Theodoſius*, *Valentinianus*, *Martianus*, Principes (poſt hominum memoriam) religioſiſſimi; quorum potiſſimùm curâ & authoritate Reſp. Chriſtiana ſtatim poſt profligatam atrociſſimorum Ethnicorum tyrannidem, & perditiſſimorum Hæreticorum

[f] *Bozius de ſignis Eccleſ. l. 10. c. 5. pa.* 768.

reticorum fractam confusamque audaciam, cùm in summa pacis felicitate, tùm salutaris fidei integritate constituta est. Hæc de suprema Principum dignitate; sequitur de authoritate tàm Eorum, qui priscis; quàm Illorum, qui posterioribus seculis regnârunt.

VI. ANIMADVERSIO.

Priscos Imperatores Pontificibus ipsis authoritate & potestate eminuisse, iisque leges imposuisse. Sect. XXI.

INter Imperatores, qui priscis seculis Rempublicam Christianam sanctissimè felicissiméq; administrârunt, commemorari solent *Constantinus*, *Theodosius*, *Honorius*, *Valentinianus*, *Gratianus*, *Iustinianus*. Horũ primus *Constantinus* Christianus Imp. idemq; verè *Magnus*, * Caussam *Donati* authoritate suâ *Miltiadi* Papæ examinandam commisit; cui alios quoque Episcopos, in eodem iudicio, *Socios* assignauit; &, post latam ab Illis sententiam, eandem Caussam *Arelatensi Episcopo* determinandam delegauit. In hac historia quot sunt Circumstantiæ totidem ferè Argumenta occurrunt *Eminentiæ* Imperatoriæ super ipsum Pontificem. * Suprà cap. 1. §. 7.

Theodosius, & *Iustinianus* de personis Ecclesiasticis omnibus (nec enim Papa excipitur) & de Eorum bonis & disciplinâ leges & Canones conscripserunt. hoc Bellarminum malè vrit, atque peturbat; Cui propterea videtur istos sanctissimos Imperatores [g] *Hac in re secularis, id est, suæ potestatis limites egressos esse*. At istis sanctiss. Imperatoribus, atque eiusdem æui Pontificibus alitèr videbatur, quandò * *Leo Papa* (frustrà licet) ab eodem Imperatore tàm obnixè humiliterque rogauit, vt *Concilium* (etiam) *intra Italiam conuocari* authoritate Imperatoriâ *mandaret*.

g Bellar. epist. ad Anonymum inter Opusc. eius, col. 1038.

* Suprà. pag. 19.

Porrò *Valentinianum*, *Gratianum*, & *Honorium*, in præscribendis legibus, (nullâ habitâ ratione Iuris Pontificij) viris Ecclesiasticis obediendi necessitatem imponendo, parem authoritatem ostendisse satis constat.

In quorum rebus gestis non est quòd quis Authoritatis Eorum documenta insigniora expectet; quibus præsertim (excipiamus modò * exemplum illud *Iustiniani*, qui *Siluerium* Papam exilio mulctauit) ad Papas in ordinẽ cogendos authoritatẽ suam exercere tunc necesse non fuit, quùm adhùc Pontifices, vt viros verè Apostolicos decuit, religionem Euangelicam, pacemque politicam religiosè coluerint. At quam primum alia ætas mores alios inuexerat, tùm Principes ius suum sæpè vindicâsse, & Coactiuam protestatem in Pontifices exprompsisse exploratè cognoscimus; quod Exempla sequentia demonstrant.

* Suprà §. 8.9.

Sect. XXII.

VII. ANIMADVERSIO.

Eandem authoritatem succedentes Imperatores super Pontifices exercuisse.

b Baron. Anno 814. num. 61.

INter Imperatores familiam ducit *Carolus Magnus* Imp. in quo Baronius Card. videtur sibi [b] *Dignum virtutum exemplar intueri, & religionis omnibus absolutum numeris simulachrum:---- quem Paschalis Papa in numerum Sanctorum asciscit.* Quid autem *Carolus* Imperator? *Iter* (inquis) *Romam direxit; de inuestigandis criminibus, quæ tùm Leoni III. obijciebantur.----- Tùm in Ecclesia D. Petri fecit congregari Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, omnesque nobiles; vbi sedentes pariter tàm magnus Rex, quàm beatissimus Pontifex, residebant etiam Archiepiscopi, Episcopi, Abbates: atque ità crimina, quæ aduersus Pontificem fuerant, examinantur. &c.* Hæc ille. In hoc igitur exemplo elucet & eminet Imperatoria Maiestas & authoritas super Pontificem, quem multis *criminibus* oneratum iudicij examen subire Imperator cogere potuit, imò debuit; vt Exemplum proximum demonstrat.

Maius enim quiddam aggressus est *Otho* Imp. Anno domini Iↄcccc. qui *Iohannem* XII. Pont. deposuit, &

Leonem

Leonem VIII. substituit. Hoc (quo non occurit ex omni historia Fxemplum illustrius) Vos non mediocritèr torquet: à quibus quærimus, quid de Personis istis, *Imperatore* nimirùm deponente, & *Pontifice* deposito vobis "videatur? I. de Imperatore. [i] *Otho Germanorum primus* (ait Bellar.) *coronam Cæsaream legitimè sibi traditam* "*in Germaniam intulit*; *vir illo honore, ob celebrem pietatem*, "*& raram in bellis felicitatem non indignus.* II. Pontificem verò quo vos dignamini elogio? Tu; [k] *Fuit iste Iohannes* (inquis) *omnium Pontificum ferè deterrimus.* Et Baronius tuus; [l] *Iohannes Papa impijssimus*, (inquit) *quem omnes boni iure detestantur.* Et cui iam ambigendum, iure-nè Imperator tàm pius (nam de facto constat) Pontificem tàm flagitiosum deposuerit? Hæc, hæc Caussa est, in quâ vnâ summa ista *Eminentia Pontificiæ potestatis*, super Principes, in discrimen adducitur. Tu igitur Bellarmine, Tuque Baroni, nobilissimum par Cardinalium, adeste Pontifici vestro, & Respondete; Rectenè, an secùs Imp. vobis fecisse videatur? Age, Bellarmine, nam Responsum tuum, vt par est, priorè loco deposcimus. [m] *Constat bono zelo, sed non secundùm scientiam depositum fuisse Iohannem: fuit enim iste Iohannes omnium Pontificum ferè deterrimus. Nec igitur mirrum est, si pius Imperater, qualis fuit Otho primus, sed minùs peritus rerum Ecclesiasticarum, iudicauerit eum potuisse deponi, quùm multi Doctores idem senserint.* [n] *Sed sciendum est, quòd Otho non propriâ authoritate Iohannem deposuit, sed authoritate Concilij deponendum curauit; quod Conc. in multis errauit, nec tàm Conciluum, quàm Conciliabulum fuit, & ideò paulò post abrogatum. Vide Baron. Tom. Annal.* 10. *ad Annum Domini* 963. Vidi equidem (Bellarmine) *Baronium* vestrum, &, pro virili, perpendi, nec (vt verè fatear) responsis vestris calumniosius, futilius, repugnantius quicquam esse video.

Tu videsis igitur, *Baroni* (nam Te hùc *Bellarminus*

i *Bellar. in hoc Tract. de Offic. Princ. l.3.c.2. in vita Theodosij.*

k *Bellar. l.2. de Pont. c.29.*

l *Baron. Anno 963. n.39.*

m *Bellar. l.2. de Pont. ca. 29.*

n *Bellar. Recog. in cap. iam citatum.*

larminus accersi voluit) quid de facto *Othonis* sentiendū
o Baron. Anno. 963. n. 31. statuas.[o] *O indignum Iudicium, & insolens factum!* (inquis:) quid rei est? *Canonum iura violantur.* quo modò, obsecro? *Concilium congregatum erat contra Pontificem, absque eius consensu.* Nempe, hominem reum, etiam *Impijssimum*, inuitum de Tribunali citare (Aduocato *Baronio*) facinus hui! *insolens* est: quo quid, quæso, futilius? Ecquid prætera? secundum est paucitas Testium [p] *vbi enim* (inquis)
p Ibid. *sufficiens Testium contra Pontificem numerus, quem septuaginta duorum esse oportet?* Septuaginta duos *testes* in caussa Papæ *Marcellini* adhibitos fuisse, non mirum, Is enim in Ethnicorum templis, dijs gentium thura adolendo, Idololatriæ crimen publicè ac ex professo perperpetrabat. At in omnibus omniū Episcoporū caussis, de tanto Spectatorum numero, *Canonem* sanciri, quæ Theologia docuit? quæ dictauit ratio? quæ necessitas postulauit? Quanquàm horum Aduocatorum vafritiam quis iure reprehendat, quòd talē *Canonem* exigant, quo posito atque sancito, Episcoporū, præcipuè vero *Pontificum* suorum existimationi probè consultū, vel potius improbitati ità præclarè indultū sit; vt nisi, veluti alter *Rabsecha*, in frequenti astantium corona, blasphemias suas eructent, religiosissimi; nisi, sicut *Simon Magus*, publicè pactionē Simoniacam agant, integerrimi; nisi, tanquàm porci & *sues*, in luce meridiana, communique (saltem *Septuaginta duorum*) hominum conspectu cùm Scortis suis volutentur, omnium mortalium castissimi, sanctissimique haberi debeant. Exegit igitur hunc *Canonem* Baronius; quem deindè in illo iudicio *Othonis* violatum fuisse queritur. In qua assertione insignem futilitatem cum egregia falsitate coniunctam cernimus.

Nam Concilium illud, aduersus *Iohannem* Papam, abundè testium habuissé, testis est Luitprandus; ex quo
q Luitprand. de reb. gestis per Europam lib. 6. cap. 8. constat[q] *Episcopos, Diaconos, clerum, & cunctum populum Romanum, quasi vnum virum*, dirà obtestatione sese obstrinxisse, petentes vt nunquàm ipsi suis peccatis absoluerentur,

uerentur, *Nisi isthæc, quæ tunc obiecta erant, & multò turpiora Iohannes Papa facinora admiserit.* Sic Luitprandus, Author omni exceptione [r] maior. Pergit Baronius. *Audi* (inquit) *monstrosiora; in quânam Synodo petitum est ab Episcoporum consensu Imperatorem condemnare Episcopum, vel Clericum aliquem; & non potiùs ab Imperatore postulatum, vt Synodus ipsa hominem Ecclesiasticum damnet?* Sic ille. Viden', *Bellarmine*, *Baronium* tuum, ad quem *Videndum* Lectorem tuum reieceras? fatetur ille Episcopos illius *Concilij petijsse ab Imperatore, vt ipse Pontificem damnaret:* in quo Episcopi non obscurè fatentur, penes Imperatorem authoritatem esse *Pontificem* deponendi. quod nè quis agnosceret, Tu respondisti *Othonē non suâ authoritate Ioh. Papam deposuisse, sed authoritate Concilij deponendum curâsse:* & obseruationem hanc inter *Recognitiones.* i.e. secundas, adeoque (vt quis arbitretur) saniores cogitationes reposuisti.

[r] *Qui Author, fatente Bellarmino,* Per se solus sufficiat, quùm res gestas sui temporis scripserit. *Bell. l. 2. de Translat. Impij. c. 4. §.* Neque.

Deindè, [s] Tu *Papam malè viuentem admonendum, nullo modo iudicandum, sed iudicio Dei referendum esse* dicis: Baronius verò *Clericum*, quamuis non Imperatoris, at *Concilij authoritate* damnari approbat. Quid his repugnantius?

[s] *Bellar l. 3. de Pont. c. 21. & l. 2. de Con. cap. 18.*

Postremò, huic [t] *Concilio interfuerunt* (vt ait Luitprandus) *propè omnes Italiæ Episcopi;* quorum consensu *Otho pio zelo* (vt dixit Bellarminus) *Iohannem deposuit:* nec tamen puduit vel Bellarminum *Concilium* illud, per contumeliā, *Conciliabulum* vocitare; vel Baroniū [a] *Othonis factū audax & insolens* appellare: vti etiam nuperrimè à Bzouio [b] *Iudicium execrandum, tyrannicâ authoritate latum* dicitur.

[t] *Luitpra. quo supra lib. 6.*

[a] *Baron. An. 963. num. 12.*

[b] *Bzouius Pont. Rom. cap. 25.*

Ex his Aduersariorum nostrorum ingenia perspicere est, qui expectant tribus tantùm Italis, herique natis plus fidei adhiberi, quàm multò antiquioris ætatis *Italiæ Episcopis propè omnibus:* quiq; veluti suis iudicijs damnati, cum Papam perperàm iudicari queruntur, quem tamen *Impijssimum, & meritò ab omnibus detestandum* esse, ipsi liberè confitentur. Quùm enim *Iohannem Pontificem iniquissimum*

quissimum vocas, Baroni; vel ætatis illius Testibus fidem habes, vel non: si habes, cur aduersus Testes ipsos debaccharis? si testibus fidem derogas, cur ipsum Pontificem *detestaris?* Francisci de victoria, ordinis Prædicatorũ, & sacræ theologiæ in Academia Salmanticensi Professoris, iudicio accuratissimo Causam hanc examinandam determinandamq; libentèr deferemus. [c] *Propter iniustas* (inquit) *dispensationes, & alia mandata insolentia, quæ in perniciem Ecclesiæ procederent, posset conuocari, vt congregari Concilium generale contra voluntatem Papæ, vt ei resisteret, & obuiaret eius insolentiæ. Hoc expressè tenet Syluester, atque etiam Turrecremata, assertor vehementiss. Pontificiæ dignitatis, lib. 3. cap. 10. [Ad refrænandas, inquit, quorundam Pontificum exorbitantias, qui Pontificatum extrà sanctorum Patrum regulas pro voluntate exercent, aut Simoniacâ pactione dehonestant, aut seculi vanitate, & vitâ scandalosâ confundunt; hâc de causâ legitur congregatum Concilium Episcoporum Italiæ Romæ per Imperatorem, contra Iohannem Papam XII. qui venator lubricus & incorrigibilis erat.] Quod factum laudat & approbat Card. Turrecremata; & hoc est valde vtile.* Hæc Ille. quo testimonio Aduersariorum (fremant ipsi licet) calumnia detegitur atque diluitur.

c Fra. de victor. de potest. Papæ Kelect. 4. prop. 23.

Anno ∞XLVI *Henricus* III. Imp. *Gregorium* VI. Papam exuit Pontificatu. huic Imperatori Aduersarij hæreseos, aut schismatis, vel (quod equidem sciam) criminis omninò nihil objiciunt; tantum [d] dicunt Eum periculosè nimis Ecclesiastica iudicia sibi arrogâsse.

d Sic Hermannus, vt patet ex Baron. Anno 1046.

VIII. ANIMADVERSIO.

SECT. XXIII.

Francorum etiam Reges, contra violentiam Pontificis, legem Pragmaticam sanxiuisse, obseruâsseque.

FRancorum Reges salutemus; sempernè [illegible] & tranquillitas in Galliâ? tùm sanè vel maximè tempore *Lodouici* IX. Regis, cui Tu, in tuo Catalogo, inter "*Sanctos Principes* locum honorificum tribuisti. [e] *Beatus* (inquis)

e Bellar. in hoc. Tract. de Offic. pag. 563. 571. & 576.

" (inquis) *Lodouicus, pijssimus Francorum Rex à Bonifa-*
" *cio VIII. Pont. in Sanctos relatos est.* Hæc Tu. Idem tamen *Ludouicus*, Pontificis authoritati cœteroquin deditissimus, *Pragmaticam Sanctionem* edidit, contra exactiones & onera grauissima per Curiam Romanam Ecclesiæ Gallicanæ imposita; *Quæ* (inquit) *deinceps nullatenùs colligi volumus, nisi pro rationabili causa de spontaneo consensu nostro, &c.* Respondens [f] dubitas, an *S. Ludouicus* istas Papales exactiones edicto suo prohibuerit: perindè quasi sancti Imperatoris nihil interfuerit improbissimi papæ rapinis obsistere. Coniecturas, quas affers, Reuerendiss. *Episcopus* [g] *Eliensis* difflauit singulas. Ego, vt prætereà constet quàm sis iniquus & malignus æstimator Regiæ authoritatis, Bzouium vestrum oppono Tibi, virum (nè fortè nescias) PONTIFICE ipso plenum; vtpotè qui nuper satis grande volumen Pontifici Romano nuncupauit, ROMANVS PONTIFEX inscriptum: in quo quantus quantus est, totus est Papalium Titulorum turgidus ventosusque ostentator. Ille; [h] *Hoc mense* (inquit) *Sanctus Lodouicus promulgauit pragmaticam Sanctionem, quâ statuit, vt Prælati Ecclesiarum, & Patroni Beneficiorum ordinarij ius suum plenariè habeant; eliminare quoque voluit crimen Simoniæ, omniaq; fieri ex determinatione iuris communis: Nec voluit impositas exactiones colligi per quamcũque curiam, --- sed mandauit vt libertates à maioribus concessæ integræ maneant.* Hæc de Lodouico.

[f] Bellar. Apol. c. 6. pag. 67.

[g] Resp. ad Apol.

[h] Bzou. Supplem. Annal. ad Baron. Anno 1268.

Lodouicus I. Philippi Pulchri Regis Francorum auus fuerat; [i] *Illum* (vt refert Massonius) *inter Diuos retulit Papa Bonifacius: hic autem* (viz. Philippus) *quùm Bonifacius non Galliæ solùm, sed mundi Dominum se esse prædicaret, monet eum, nè eo loquendi genere, in Regni sui perniciem, vteretur: quum id facere Pontifex recusaret, vetuit Rex pecuniam à Gallia Romam deferri; & admonitus ab Episcopo Rom. vt interdictum solueret, mutare sententiam noluit, Nunciumq; Galliæ finibus statim excedere iussit. Tunc Pontifex Regem, vt Romã proficisceretur, publicè citauit: Rex ad Conciliũ futurum prouocauit aduersus Bonifacium, quasi hæresis reum.* Sic se gessit

[i] Masson. in vita Bonifac. 8.

Ludouici Nepos, *Pragmatica Sanctionis* acerrimus defensor.

k Orator Regis Gall. vt refert. Thuan. hist. lib. 6. Anno 1451. pag. 595.

Succedentes *Francorum* Reges eiusdem *Sanctionis* Ius semper sibi vendicâsse, Galliæ Regis *Orator* [k] *in Concil. Tridentino* locupleti oratione palàm fecit; quâ docet Primò, legem à *Ludouico IX.* contra Pontifices latam, qui potestate suâ abutentes, *auarè in Ecclesia grassarentur*, posteà peruincente Pontificum seu *astu*, *seu potentiâ*, eadem, quæ priùs, mala inualuisse; quæ tamen postmodò *Conc. Basileensis* decreto sublata sunt, & *Annalia vectigalia ex beneficijs exigi vetita.* Quam Synodum, quòd Pontificum *nimiam potentiam coërcere videretur*, *ab ipsis pro falsâ habitam, Carolus VII. posteà in Regni comitijs confirmauit, edicto, quod vulgò Pragmaticam Sanctionem nuncupauit.* At Bellarminus hic aurem vellit, Nosque facti

l Bellar. Apolog. c. 6. pag. 68.

Pij II. admonitos cupit, quem ait, misso ad *Ludouicum XI.* legato, petijsse vt *Sanctio* illa aboleretur. [l] *Sed quod Pius II. efficere non potuit tempore Ludouici XI. effecisse posteà Leonem X. Francisco I. regnante, in Conc. Lateranensi Sess. 11. in qua Sanctio illa publico Decreto sublata est.* Dixti Bellarmine,

m Orator R. Gall.

nunc Oratorem Regium, si placet, reliqua persequentem, audiamus. [m] *Schola Parisiensis* (inquit) *Pij II. Pontificis Legato reclamauit. -- quas autem inimicitias, eam ob rem, posteà Iulius III. Pont. cum Ludouico XII. optimo Principe exercuerit, vos scitis; & vtinam non adeò recens memoria esset. Postea Leo X. cum Rege Francisco transegit; sed quamuis instrumenta ea de re confecta fuerint, Sanctio tamen illa adeò apud Nos in omnibus Regni curijs, & Theologorum nostrorum collegijs religiosè etiam hodie colitur, vt eam seruaturos se etiam iureiurando promittant.* Hæc de pristinis Francorum Regibus.

n Orat. ibid.

Idem Orator vela pandit orationis, & Domini sui *Caroli* Regis (qui tempore Conc. Tridenti regnabat) Caussam agit strenuè in hunc, qui sequitur, modum. [n] *Pontifex siuè fraude circumuentus, siuè spe & pollicitationibus inescatus, aut (quod verisimilius est) vi, metuq́; adactus, abiectâ pastorali curâ, & depositâ arbitri personâ, ipse in partes transiuit: Rex, qui præcipuum locum inter Christianos*

Reges

Reges obtinet, omni ope & Industriâ nixus est, vt ius cuique suum seruetur, atq; ante omnia vt Ecclesiæ libertas illibata maneat. Sed Pont. Iulius III. præcipiti irâ incensus, bellum Octauio indixit, & in Mirandulæ oppidanos, qui in eius manus inciderant, omnia crudelitatis exempla (à quibus alieni à nostra religione abhorrent) nullo sexus respectu exercuit. An hæc eum decent, qui se Agni pacifici Vicarium in terris profitetur? — Hæc Rex Christianissimus per me dicit, atque denunciat, nec eum inanes in iusta causa minas ac censuras extimescere, quas alioqui, si caussam iniquam foueret, pius Princeps meritò perhorresceret: multò minùs præscriptiones reformidare, qui sciat quid olim vniuersi ordines Regni Lutetiæ sub Philippo Pulchro, & Schola Parisiensis contra Bonifacium VIII. decreuerit. Hæc *Iacobus Aretus*, Legatus Regis Galliæ in *Conc. Trid.* Quùm *Francorum* Reges Christianiss. Maiestatem suam aduersus *Pontifices* tàm acritèr propugnauerint, creditunè facilè est, Catholicissimos Reges *Hispaniæ* de suo iurè libenteèr vnquàm decessisse?

IX. ANIMADVERSIO. Sect. XXIV.

Parem Sanctionem Hispaniæ, & Lusitaniæ Reges, in simili Caussa, aduersus Pontifices tulisse.

Hispaniæ Regnum, ex antiquis Constitutionibus, *Gregorius* VII. Papa sibi, quasi suo iure, vendicauit; *Quod nimirùm hactenùs* (inquit) *præteritorum temporum incommoda, & aliquot Antecessorum nostrorum occultauit negligentia.* Sic *Paterfamilias totius Ecclesiæ*, scilicet; sic *Ouilis Dominici Pastor*, sic *Orbis Christiani Iudex summus*, sic ipsus *Christi Vicarius*, ante Annos plus minùs sexcentos, *Reges Hispaniæ* admonitos voluit, *Regnum* illud totum ad *Rom. Pontificem* pertinere. Quid verò *Hispaniæ* Reges, quos ipsi *Pontifices* summo paternæ pietatis affectu complexi, beneuolentiæque suæ erga Eos meritis maximis prosequuti sunt? nunquid non omni hæreditarij iuris sui prętextu penitùs abiecto, Paparum monitis concedere? Concedere verò? nonne potiùs Eos falsi conuincere, atq; si etiam opus esset, armis (nam Belli inter *Papam*

o *Apud Binium To. 3. part. 2. pag. 1223. ex Greg. 7. l. 4. epist. 28.*

* Suprà. & *Philippum* II. Regem Hispaniæ suscepti, * Rabadineira Ies.meminit) iniuriam tantam propulsare?

p Baron. Annal. To. 11. An. 1510. n. 18. Card. *Barony* [p] *Dissertatio contra Monarchiam Siculam* Orbis Christiani quas oras non salutauit? in qua Regnũ *Siciliæ Dolo malo, audaci sacrilegio, & Tyrannicâ inuasione* Rom. Pontificibus abreptum esse queritur, & vociferatur: tandem Causâ non tàm verè, quàm vehementèr agitatâ, apud *Philippum III. Hispaniæ* Regem Serenis. precibus q Ib. num. 142. obnixè contendit, vt Is, tanquàm alter [q] *Zorobabel, templum incensum quasi restituere velit.* Quid intereà loci Rex iustitiæ obseruantissimus? an istis fucis os sibi sublini passus est? imò Caussâ communicatâ, & in Consistorijs suis in deliberationem vocatâ, Edicto, & *Pragmaticâ sua sanr Edictum Philippi 3. Hisp. Regis. ctione* decreuit atque constituit, [r] *Nè cui in ditione suâ Dissertationem illam* (Baronij) *aduersus dictam Monarchiam habere liceret.* Nempè — *& habent sua fata libelli.*

Postremò in loco obuersatur Nobis ante oculos *Lusis Thuan. hist. in An. 1578. taniæ* Regnum, cuius Rege extincto, [s] *Pontifex* (vt Thuanus vester testatur) *suas partes interposuit, & illud Regnum Rom. sedi beneficiarum dictitans, Regis in eo constituendi ius sibi vendicauit. --- quod tanquàm ridiculum prorsus ab omnibus habitum, & à Philippo ipso postea omninò explosum.* Hæc Ille. Facessat igitur isthæc tua, Bellarmine, *Eminentiæ potestatis Pontificiæ super Principes* euanida & ementita venditatio iam toties à Nobis non solùm vtriusque Testamenti præscripto; doctrinâque, & Apostolorum, Apostolicorúmque Episcoporum; totiúsque adeò primitiuæ Ecclesiæ consentienti constantique praxi damnata; verumetiam Pontificiorum Confessione ingenuâ labefactata; imò & ipsorum *Pontificum*; atque etiam *Imperatorum*, & *Principum*, opinione vestrâ, Catholicissimorum luculentis Exemplis, documentísque explosa, protrita, & conculcata.

CAP. VI.

CAP. VI.

DE OFFICIO PRINCIPIS CHRISTIANI, ERGA EPISCOPVM PROPRIVM.

Abeat igitur PONTIFEX ille tuùs, indignus prorsùs qui in Pastorum choro compareat; suus cuique *Principi proprius Episcopus* & *Pastor* prodeat tandem; & quid iuris in ipsos *Principes* sibi vendicet, palàm proferat ac profiteatur.

* Bellarminus de Offic.

" *Beata ciuitas, cui ex magno dono Dei contigit, vt haberet*
" *Principem pium, & Episcopum sanctum; & qui inter se con-*
" *iuncti animis & studijs toti essent populo sibi commisso re-*
" *ctè gubernando occupati. Sed vtinam non quotidiè audire-*
" *mus Principes cùm Episcopis rixantes vel de pracedentia,*
" *vel de emolumentis temporalibus, quasi non essemus Chri-*
" *stiani.* --- pag. 37.

I. ANIMADVERSIO.

Inconsultò Bellarminum Principes pios rixarum, aduersus Episcopos, insimulare. SECT. I.

Eatam esse illam Rempublicam, quæ summo Dei beneficio *Principem pium*, & *Episcopum sanctum*, ceu *Mosen* & *Aaronem*, mortalibus simul duces nacta est (quo genere consortij nullum in hac vita sacratius aut auspicatius) iuxta Tecum sentimus. Valeant igitur viri contentionum, qui

 inter

inter *Episcopos* & *Principes* diffidium cupiunt. Sed in tàm disparibus Romanensium officijs tàm arctum vinculum, tàm stabile & irruptum animorum coniugium optandum magis quàm sperandum videtur. hinc illa tua tàm grauis querimonia, VTINAM &c. in qua * *Principes* vestros, , opinione tua non ita pridem * *Egregios omnino, & singulari pietate ac iustitiâ conspicuos*; nunc tanquàm importunos & iniquos *Rixatores* traducis. Vel in *Principibus* vestris, hoc in loco, vituperandis accusator falsus; vel ibi laudandis prædicandisque assentator haud quidem verax. Subindè verò vtriusque ordinis *Rixatores* varijs modis ad humilitatem informare conaris.

* *Loquitur omninò de suis, nam nostros nō habes pro* Christianis.

* *Suprà in Prologom.*

Bellarminus de Offic.

" *Nè quotidiè audiremus in templo magistrum Deum nobis*
" *dicentem Matth.* 23. 12. *Qui se humiliat exaltabitur, qui*
" *se exaltat humiliabitur: & Luc.* 18. 14. *Discite à me, qui*
" *mitis sum & humilis corde: & Luc.* 22. 26. *Qui maior est*
" *inter vos fiat sicut minor, & qui præcessor est sicut qui Mi-*
" *nister.* ---- pag. 37.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. II.

Ex Scripturis sacris, à Bellarmino præter scopum detortis, Principes superbiæ denotari.

IN his Euangelistarum testimonijs *Christus* non modò discipulorum suorum leuitatem, sed & multò etiam magis *Scribarum* & *Pharisæorum* crassam ambitionem redarguit: quibus ex locis si *Episcopos* vestros perstringi volueris, vix potuisti Illorum mores rectiùs depingere. Nam Luc. 22. [a] reprehenduntur *Discipuli*, quòd dignitatis præeminentias ambitiosiùs prensarent. *Matth.* 23. [b] *Legis Doctores* (vnà cum *Pharisæis*) quòd honoris titulos, salutationum gestus, atque πρωτοκλισίας, id est, *accubitus primos* aucuparent. *Luc.* 18. [c] *Pharisæi* ipsi, quòd *Iustitiæ* & *Sanctitatis* opinionem plausúmque captarent. quas sanè singulas ambitionis species & formas plerique *Episcopi*

a *Luc.* 22. v. 24. 26. Contendebant -- quis eorum maior *&c.*

b *Matth.* 23. v. 1. *&* 12. -- vocari Rabbi, *vt & Luc.* 14. 3.

c *Luc.* 18. v. 14. *&* 9.

copi vestri (quâ nunc tument superbiâ) nimis exprimunt & præ se ferunt. Quî enim aliter fieri potest, quamdiù Illi istius *Capitis* membra sint, qui est omnium Episcoporum non tam prælaturæ dignitate, quàm elationis fastu * *Summus*. Tunde, inquam, hanc incudem quantum potes minis præceptisque diuinis, citiùs tamen *aquam è pumice*, quàm ex ea liquidæ humilitatis guttulam vnam expresseris. Quodsi verò propositum Tibi fuit ex his Scripturis, (quibus vel *Scribarum*, qui erant νομοδιδάσκαλοι, id est, *legis interpretes*; aut *Pharisæorum*, [d] qui *legalium rituum cognitionem profitebantur*, fastus & arrogantia damnatur) Principum duntaxat insolentiam reprimere: hoc esset Theologi officio (Cui incumbet maximè [e] *verbum veritatis* ὀρθοτομεῖν) non parùm abuti, etiam tum, quùm *veritatem* crepas maximè: pergis enim.

* *Suprà Cap.5. initio.*

d *Vt Author est Iosephus.*

e 2.Tim.2.15.

Bellarminus de Offic.

" ***Hæc autem veritas est (quicquid introduxerit in va-***
" ***rijs locis vel ambitio vel consuetudo) Episcopus est Pa-***
" ***ter, & Pastor, & Doctor tam Principis quàm reliqui po-***
" ***puli: & secundùm hæc nomina Princeps subiectus esse de-***
" ***bet Episcopo, non Episcopus Principi. Quamuis enim illa***
" ***nomina magis conueniant summo Pontifici, quàm particu-***
" ***laribus Episcopis; tamen nemo negare potest, quin Pater***
" ***sit honorabilior filio, & Pastor ouibus, & Doctor discipu-***
" ***lis: & Episcopo cuicunque nomina illa rectè conuenire erga***
" ***eos omnes, qui ad eius curam & prouidentiam pertinent.***
--- pag.38.

I. ANIMADVERSIO.

Vt Principes deprimantur, Relatiuorum (vtpote PASTORIS, PATRIS, DOCTORIS *&c.)* σχέσεις *& habitudines inuerti.* SECT. III.

ARgumentum hoc specie quidem neruosum, reuerà elumbe est, & ex quo consequutio planè contraria eliciatur: quià *Rex* (quoad regimen temporale, de quo tantum

tantum nostra instituta est quæstio) *Pater patriæ*, *Dux*, *Rectór*que omnium, qui Eius sese tutelæ atque patrocinio dederunt. At Rex, Tutor, & Protector tam Episcoporum, quàm populi sui; proindè *secundùm hæc nomina Episcopus Regi subditus* esse debet: nec enim (vt *Relata* suis *Correlatiuis* pari ratione respondeant) *filius patre*, *ouis pastore*, *pupillus Tutore* & *Vindice* suo præstantior. Errat igitur in hac sua ratiocinatione Cardinalis, quòd posthabitâ collatione duplici & geminatâ, tantùm in simplici insistat. Verbi causâ. Mater est superior filio: *Beersheba* est mater *Salomonis*: Ergò vna illa mulier erat tanto Rege superior. Hæc Consequentia, quæ videtur quoad simplicem collationem valere, quoad reciprocam dissoluitur. Sic Rex est subdito suo superior: Regi *Salomoni* mater Eius *Beersheba* subijcitur: Ergò filius est superior matre suâ.

Deteximus Aduersarij errorem, nodum tamen ipsum nondùm explicuimus. Hoc vt expeditiùs fiat, peritus veritatis indagator debet inuestigare quid sit in omni geminata Collatione præstantius; quod ex habitudinis præstantia facilè emergit: quùm enim, quoad externum honorem, habitudo *Regis* ad *Subditum* præcellentior sit habitudine matris ad filium; non quidem respectu internæ amoris & affectus naturalis, sed respectu externi dominij; ideoque *Rex* matri honore est præferendus. Similis est inter *Principem* & *Episcopum* suum Collatio, in qua habitudo Pastoratus Regij excellit Episcopalem, quamuis non quoad spirituale, attamen quoad temporale & externum dominium, cui ipsi *Episcopi* [f] diuino iure subduntur; quùm præsertim præstantia externi honoris ab externo & generali regimine æstimetur.

[f] Rom. 13.

Sed *præcedentiam Regis* ante Episcopum vir humilis *Ambitionem* vocas; ratione vnicâ, eâque ad nauseam vsque repetitâ fretus: quoniam *Episcopus* est *Pater*, & *Pastor* scil. Exiliter atque ieiunè. De qua Nos * suprà copiosè disseruimus. Deindè quùm (vt nomina hæc *Pater* & *Pastor*

* Suprà Capp. 1. & 2. &c.

Pastor, vt ais, *magis conueniant summo Pontifici, quàm particularibus Episcopis)* si cum animo tuo agitares, quis priscæ ætatis *Summorum Pontificum* mos fuerit, qui *Apostolorum* vestigia prementes, omnem externi honoris **præeminentiam* Principibus tribuerunt: ex hoc Argumento, à Maiore, facilè discernes, Antiquos Pontifices Romanos in nulla re magis ab hodiernis *Episcopis particularibus* quàm ambitione superari. Ecquid prætereà?

* Suprà.

Bellarminus de Offic.

" *Prætereà Episcopus in Ecclesia sedet in throno, & ad altare* " *Sacerdotio fungitur; quæ Principi nullâ ratione conueni-* " *unt.* --- pag.38.

I. ANIMADVERSIO.

Celsiorem in Ministerio locum externam dignitatis celsitudinem non probare. SECT.IV.

QVid igitur? Ergonè (quod paulò ante præmiseras) *Princeps Episcopo subditus*, & *præcedentia Episcopo, vt honorabiliori* debetur? Argutè verò. quasi *Sacerdotio* fungi dominij nota sit, & non potiùs ministerij. Et quùm ex Decreto Conc. Tridentini. *præcipuum Episcopi munus sit Verbum Dei prædicare*; certè verò Ambo, vbi ille *Concionatoris* munus præstat, *Episcopi thronus* augustissimus meritò haberi debet. [g] *Pulpitum* etiam, quo *Lector* factus est *plebi conspicuus*, *Ecclesiæ tribunal* dicitur. In suis muneribus defungendis exercendisque Orator rostrum, Philosophus sublime aliquod subsellium, tanquàm *thronum* suum occupat: æquumnè proptereà Tibi videtur *Sacerdotem Aaronem* cum *Mose*; *Episcopum Ostiensem*, iam concionantem, cum *Cæsare*; *Aristotelem* in ludo suo cum *Alexandro* de honoris dignitate & *præcedentia*, ex loci sublimitate, rixari & contendere? Distædet sanè me istarum næniarum; eóque magis, quià hâc ratione ipse etiam Pont. Max. quouis sacrificulo, ad *Altare Sacerdotio fungente*, omninò minor erit. prætereà etiam quid?

g Quid aliud quàm super pulpitum, *id est*, Ecclesiæ tribunal — oportebat ille imponi, vt altioris loci celsitate subnixus, plebi vniuersæ pro honoris sui claritate conspicuus legat? *Aurel.Celerius in 1.Tim.digress.9.pag.216.*

Bellarminus de Offic.

" *Habemus prætereà multos grauissimos Authores qui de ex-*
" *cellentia dignitatis Episcopalis ità disputant, vt ostendant*
" *Principum terrenorum eminentiam cùm Episcopali fastigio*
" *nullâ ratione comparari posse. Hi sunt Sanctus Gregorius*
" *Nazianzenus, S. Ioh. Chrysostomus, Græci; S. Ambrosius,*
" *& S. Gregorius Latini.* --- pag. 38.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. V. *Ex speciosis Patrum nominibus Bellarminum velitari.*

TEstes hosce si spectemus, eos Authores, ac par est, multò *grauissimos*, & præclara orbis Christiani lumina agnoscimus; sin testimonia ipsa, adeò sunt per se obscura, & à causa ipsa penitùs abhorrentia, acsi cordi Tibi fuisset, potiùs in verborum *Patrum* vmbratili obscuritate delitescere, quam liquidum lucidúmque eorum sensum agnoscere. Agedùm verò faxis ex *Græcorum* testimonijs ità disputetur, vt Caussa *Græcâ fide* non agatur; neuè quod Tu verbis ponis, re posteà prodas.

Bellarminus de Offic.

" *S. Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues suos ti-*
" *more perculsos, & Principem irascentem; An me (inquit)*
" *æquo animo feretis? nam vos quoque meæ potestati, meisq́;*
" *subsellijs lex Christi subiecit: Imperium enim ipsi quoque*
" *gerimus; addo etiam præstantius, atque perfectius, nisi ve-*
" *rò æquum sit spiritum carni fasces submittere, ac cœlestia*
" *terrenis cedere.* --- pag. 39. Quid Tu ex his elicias scire cupio.

Explicatio.

Ex hoc testimonio *Nazianzeni* Bellarminum palmarium quasi argumentum deprompsisse sibi videtur, quo authoritas Regia euertatur, per VII. Conclusiones.

I. Vt

I. Vt probes potestatem Ecclesiasticam & Politicam constituere vnam Remp. [h] *Pulcherrima* (inquis) *est similitudo Greg. Nazianzeni, quam ferè omnes Theologi amplexi sunt, [sicut in homine est ratio & corpus &c.] quæ duo coniuncta hominem constituunt: ita in Ecclesia potestatem esse Ecclesiasticam siue spiritualem, & ciuilem, seu politicam; ex quibus duabus partibus mysticum corpus conflatur.* Alibi etiam sic; *Vt se habent in homine spiritus & caro; ita se habent in Ecclesia duæ illæ potestates caro & spiritus: nam non caro & spiritus separati (vt est caro in brutis sine spiritu, & spiritus in Angelis sine carne) sed coniuncti vnum hominem efficiunt.* h Bellar. epist. ad Anonym. quæ est inter eius Opusc. col. 1036.

II. Vt ostendas ex his duabus potestatibus *Politicam* subordinatam esse *Ecclesiasticæ*, non autem Deo immediatè subiectam; adeoque *Sacerdotibus Regibus*, Reges autem neutiquam præesse Sacerdotibus, ad eandem recurris Similitudinem. [i] *Aptior est* (inquis) *similitudo Nazianzeni de carne & spiritu, habet enim caro sensum & appetitum, quibus respondent actus & obiecta proportionata, & quorum omnium finis immediatus est sanitas & bona constitutio corporis: habet spiritus intellectum & voluntatem, & actus atque obiecta proportionata, & pro fine animæ sanitatem & perfectionem: quæ cùm in homine vnam personam efficiunt, necessariò habent subordinationem, caro enim subest, spiritus præest; & licet spiritus non se immisceat actionibus carnis, sed sinat eam exercere omnes suas actiones, vt in brutis; quandò ea officiunt fini ipsius spiritus, carni imperat.* [k] *Si igitur Barclaius Christianus dici velit, admittere debet Pontificem & Regem non esse duos Magistratus immediatè sub Christo, sed Regem Pontifici, Pontificem verò soli Christo subiectum esse debere.* i Bellar. l. 5. de Pōt. cap. 6. k Bellar. aduer. Barcla. c. 37.

III. Vt doceas totum ordinem Ecclesiasticum exemptum esse ab omni authoritate seculari, eodèm refugis. [l] *Hæc similitudo* (inquis) *ostendit secularem potestatem spirituali nullâ ratione præferri, quam neque dirigere, neque punire possit, nisi rebellionem tyrannidèmque instituat* l Bellar. ep. ad Anonym. quo supra lit. h.

tuat sicut nonnunquam Gentiles, & hæretici Principes ausi sunt.

IV. Vt concludas penes Ecclesiasticam potestatem esse Principes pro suo arbitrio tàm spiritualibus quàm temporalibus (indirectè saltem) pœnis coërcere, ad eandem Te recipis Similitudinem. [m] *Vt spiritus* (inquis,) *quando fini spirituali caro officit, ei imperat & castigat, & si opus est indicit ieiunia, aliasq; afflictiones, etiam tum detrimento aliquo & debilitate ipsius corporis; & cogit linguam nè loquatur, & oculos nè videant &c. deindè etiam si ad finem spiritus obtinendum necessaria sit aliqua carnis operatio, & ipsa etiam mors, spiritus imperare potest, vt se, & sua exponat, vt in Martyribus videmus. Ità prorsus politica potestas habet suos Principes, leges, iudicia, &c. Et similiter Ecclesia suos Episcopos, canones iudicia: illi habent pro fine temporali pacem, ista salutem æternam. — Si carnalis obest fini spirituali, spiritualis potest, ac debet coërcere temporalem omni ratione & viâ, quæ ad id necessaria esse videbitur.* [n] *Vt possit spiritus disponere de sensibus & membris corporis, indicendo illis ieiunia, flagella, vigilias: potest Pontifex mutare regna, & vni Regi auferre, & alteri conferre, si id necessarium est ad animæ salutem.*

m Bellar. lib. 5. de Pont. c. 6. & locis alijs supra citatis.

n Idem aduersus Barclaium, & alibi.

I. ANIMADVERSIO.

Sect. VI.

Argumentum, à similitudine ductum, illustrare magis quàm probare.

* 1. Cor. 14. 34.

Luther.

TAceant (ait * Apostolus) *mulieres in Ecclesia.* hinc elegantèr Lutherus; *Humani* (inquit) *ingenij ratio sola in diuinis minimè audiatur.* Huiusmodi Tu nobis *mulierem* obtrudis, nempè *Similitudinem* hanc *Carnis* & *Spiritus*; fœcundam nimis, sed non fœlicem satis; vtpotè quæ contra mentem Authoris; contra sacræ Scripturæ doctrinam, contra Catholicæ Ecclesiæ praxin, contra Pontificum Rom. constantem professionem multiplici dissimilitudine laborat: eò quòd non satis discernis, seculares & spirituales potestates in Repub. Christiana per se dis-

discretas esse & disparatas. Et quamuis ratio, à *Similitudine* ducta, sit omnium maximè imbellis, quæ non robur, sed. solùm lumen disputationi adferat; in hac tamen totus es, nec Rationem vllam vspiam vrges vehementiùs. Rectiùs Dialectici, qui *Similitudinem* ad genus docendi exotericum & populare accommodant, Cuius in acroamatico & accurato arguendi genere rarùs ac ferè nullus est vsus; sic enim Princeps Philosophorum, δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι, καὶ μὴ ἀπολυθεῖν ὁμοιότησι. Haud igitur in tàm coacta *Similitudine* adeò acritèr Tibi insistendum fuit, in qua (quod de *Sabinis* dicitur) *quod voluisti somniâsti.*

II. ANIMADVERSIO.

Sect. VII.

Celebrem illam [CARNIS, & SPIRITVS] *aduersus Principes detortam* Similitudinem *ab ipso* Nazianzeno *membratim refutari.*

Similitudinem hanc *Carnis* & *Spiritus* semel in libris de *Pontifice* obijcis; rursus repetis in *Torto*; in *Responso* ad *Apologiam* inculcas denuò; post contra *Barclaium* ingeris; atq; etiam insuper eam Lectori obtrudis in *Epistola ad Anonymum*: quam cramben quinquies iam recoctam in hoc de *Principum officio* Tractatu reponis; ac si omnes fortunæ vestræ, & totius Caussæ vestræ ædificiū hoc potissimùm fundamēto niteretur. Dabis (vti spero) mihi veniā, quùm sis in vrgenda hac *Similitudine* impendiò prolixior atque impo tunior, si ego in ea refellenda maiorem operam insumam.

Greg. Nazianzenus spiritualem quidem *Sacerdotū* potestatem supra *Principum* anthoritatem, in merè spiritualibus, non minùs quàm *spiritum carni* (nec sanè meritò) præferendam esse iudicauit. At Principes, quoad externam dignitatem, aut temporalem coercionem potestati Ecclesiasticæ neutiquam subiecit: tantum enim abest vt *Gregorius*, cognomento *Theologus*, tàm tetram ψευδολογίαν Christianis propinaret, vt planè contrariam Illi mentem fuisse, vel mores ipsius demonstrent.

 I. Tu

I. Tu quemuis Principem, sanctissimum licet, si cum Episcopo vel nequissimo comparetur, stricto tamen iure *Carnis* loco habendum censes: quæ si fuisset *Nazianzeni* sententia, non vehementiùs *Theodosium* Imp. hortatus esset, vt gliscentia iam acerbissima inter Episcopos *odia* authoritate sua reprimeret. [o] *Esto finis inuidiæ* (inquit) *pacem colant Antistites, idque tua potissimùm operâ; sedato tu Sacerdotum bellum, qui barbaram* (id est, Barbarorum) *audaciam compescuisti.* En Tibi *Episcopos carnales*, sic enim Apostolus; [p] *Quum inter vos sit liuor, contentio, dissidia, nonne carnales estis?* Ecce *Theodosium Principem spiritualem*, siquidem spiritus est actiones carnis moderari.

[o] Nazianz.

[p] 1. Cor. 3. 3.

II. *Principem* secularem minimè imperare *Episcopis*, nec Ecclesiasticis negotijs se immiscere debere, indè concludis, quia *Caro spiritus imperio & throno subijcitur.* At *Greg. Nazianzenus*, [q] *Vir* (vt ait Ruffinus) *per omnia incomparabilis, verbo & operibus clarus*; hoc Tuum commentum *verbis operibusq;* redarguit, qui *Thronum*, id est, sacram ædem, sibi à *Theodosio* Imp. traditum post aliquot annos eidem Imperatori resignat, in hæc verba. *Vicem tibi reddat, Imperator, Christus in die remunerationis pro beneficijs eis, quibus Ecclesiam affecisti. ---- Nunc te supplex peto, vt laboribus hisce liberer.* Idcircò potestas conferendi alicui ædem Episcopalem iure quodam Regali *Imperatori* competit: quod à vobis inter Ecclesiastica negotia censetur. Eodem modo se gessit erga *Principem irascentem*, in eadem, quam allegas, oratione, dicens, *Præclarissime præses (Vtinam liceat dicere, Mitissime) supplicationis loco caniciem meam Tibi offero.* Sic *Nazianzenus*. Nec igitur absolutè se habet *Princeps* ad *Episcopum*, vt *caro* ad *spiritum*; quando enim fando auditum est, *spiritum carni supplicâsse?*

[q] In vita eius per Greg. Presb.

III. In hac tua sententia [vz. *Sicut caro & spiritus vnum hominem, sic potestas Ecclesiastica & politica vnam constituunt Remp. in qua politica Ecclesiasticæ, sicut cara spiritui*

tui subordinatur.] Aduersarium habes S. *Nazianzenum*, etiam vbi eum Tibi Aduocatum ascitscis. [r] *Subiecti sumus* (inquit) *tùm Deo, tùm inuicem alijs alij, tùm eis, qui cum Imperio in terris nobis præsunt: Deo quidem propter omnes causas, alij alijs propter fraternum amorem, Magistratibus propter ordininis conseruationem. — Etiam hæc in legum nostrarum numero est, & quidem laudabilium, præclarissimè promulgaturum à spiritu, nimirum, vt quemadmodum heris serui, vxores maritis; Ecclesia Domino, discipuli pastoribus & doctoribus obtemperant, ita nobis etiam præscribitur, cunctis potestatibus eminentibus subiecti sumus, non tantùm ob iram; sed etiam propter conscientiam, vt qui pendendo Tributo sumus obnoxij.*

[r] *Orat. 18. ad ciues trepidātes pag. 348.*

Tu ex *Nazianzeno* in Repub. Christiana nonnisi vnam *subordinationem*, nempè, *politicæ* potestatis *spirituali* odorari & peruestigare potuisti: *Nazianzenus* verò aliam notat, Ecclesiasticæ scilicet Seculari; sed quasi in sphæra diuersa. Quodsi enim sphæram cœlestem, id est, Res merè spirituales contemplemur, *Princeps Episcopo* subijcitur, quia (teste *Nazianzeno*) *Lex Christi Imperium subiecit Sacerdotio.* Sin Res temporales, ceu terrestrem sphæram intueamur, Potestas *Ecclesiastica Politicæ* subordinatur, sic enim *Nazianzenus*; *Nos eminentioribus potestatibus & magistratibus subiecti sumus.* Quam etiam *Subiectionem* abundè præstitit erga Tyrannum vel immanissimum, veluti rancidissimam & putridissimam *carnem*, *Iulianum Apostatam*; quem (fatentibus [f] Iesuitis) idem *Nazianzenus*, *quoad in viuis egit, ceu legitimum Imperatorem reueritus est.*

[f] *Author Resp. Apologet. aduersus Anti-Cotton, ab vno ipsius Societatis, An. 1611. vbi pro eâdem sententia socium suũ Eudæmon-Ioannē citat, pag. 147.*

Quid quod denique ais *Episcoporum* esse *Principes* coercere, vt *castigare* solet *spiritus carnem*, quoties hæc *fini spirituali* officit: At Ecclesiasticis omnes, quantumuis sacrilegij aut parricidij scelere inquinatos, ab omni coactiua *Principum* potestate esse exemptos. Hoc monstrum *Nazianzenus* planè iugulat, vbi * hortatus est *Theodosium* Imp. vt eàdem authoritate quorundam *Sacerdotum*

* *Suprà lit. o.*

tum audaciam reprimeret, qua antè *Barbarorum* Ethnicorum *compescuerat*. Proindè *S. Nazianzeno magistro* (vt cum *Hieronymo* loquar) *glorior atque exulto*, cuius si stetur iudicio, certè quidem vicimus.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. VIII. *Eandem* Similitudinem *& rationibus*, *& Pontificiorum principijs manifestò conuelli.*

QVùm de mente *Nazianzeni* satis iam constet, mens Bellarmini pertractanda accuratiùs atque exagitanda videtur, vt Lector intelligat, quot ille dissimilitudines, quámque vafrâ subtilitate ex vna *Similitudine* conflauerit. Similitudinem hanc, [*Ut spiritus imperat carni, ità Ecclesiastica potestas politicæ*;] Nos valdè probamus: at indè colligere, Primò, Ergò, *Sicut caro & spiritus in vnum hominem, ità has duas potestates in vnam Rempublicam coalescere*, dissimile omninò est: quià *Caro* destituta *spiritu* inanime & informe cadauer iacet; at status *politicus* separatus ab *Ecclesiastico* per se viuit & viget, muneribúsque suis singulis satis liberè defungitur. Hoc testantur *Iuliani* secula, quandò nefarius *Apostata*, eiurato Christianismo, idolomaniæ Ethnicæ se addixit; cuius tamen imperio *Nazianzenus*, & Ecclesia ipsa, quoad regimen temporale, absque omni seditiosa molitione semper paruit.

t Nazian. Orat. 1. con. Iulian.

II. Ergò *Politicum magistratum Carnem* prorsus indigitari; *Ecclesiasticum* quemlibet purum putum *Spiritum*; dissimile etiam, [u] *Quià* (iuxta Hieron.) *quiuis Laicus, cùm baptizatur, Sacerdotium accipit Laici, id est, Baptismum, scriptum enim est, Reges nos & Sacerdotes Deo patri suo fecit.* Nec desunt [x] Doctores Pontificij, qui *Infanti vnius diei, modò sit baptizatus, characterem cuiuslibet ordinis sacri imprimi tenent. Hoc docuit Guil. de monte Lauduno, communiter receptus ibi à Cardinali, & alijs, & à Bonifacio. Et Thomas part. 3. 63. art. 16. ad 1. per omnia Sacramenta (inquit) fit homo particeps Sacerdotij Christi, vtpotè parti-*

u Hieron. aduersus Lucif. Tom. 2. pag. 135.

x Apud Nauarrum vol. 3. tom. 1. de Consc. conc. 4. nu. 4. pag. 103.

particeps Sacerdotij Christi, vtpotè participans aliquem effectum eius. Hæc Nauarrus. Vos igiter insigni contumeliâ Magistratum & populum Christianum afficitis, dùm eos *Carni* (quæ est pars hominis bruta) assimilatis: vobis autem ipsis semper *Spiritualis* cognomen arrogatis.

III. Ergo *Populum, ac Magistratum Laicum se causis Ecclesiasticis immiscere non magis debere*, quàm solet *caro spiritus* negotia tractare; Dissimile: primò quià *Magistratus* politicus præscribit leges, quæ, quamuis *politicæ* sint, nihilominus *spirituales* haberi possunt; hisce enim Christianorum subditorum conscientiæ obligantur. Hîc Te, Bellarmine, testem appello. [y] *Lex* (inquis) *ciuilis non minùs obligat in conscientia quàm lex diuina, etsi minùs firma sit hæc, quàm illa.* [z] *Et licet lex politica dicatur temporalis, ratione obiecti, quià versatur circa temporalia & externa, tamen in se est res spiritualis.* [a] *Et obligat ad pœnam æternam, non quatenùs lex hominis, sed quatenus lex Ministri Dei:* [b] *vt Rom.* 13. *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Deinde quià tàm Magistratus politicus, quàm populus negotijs Ecclesiasticis nonnunquàm inseruiunt. De *Populo* [c] Bellarminus negare non potest, *eum* ex authoritate *Conc. Nicæni se electioni presbyterorum admiscuisse*; *Eumque* ex testimonio *Cypriani, Sacerdotes eligendi potestatem & suffragium ferendi habuisse, licet more testis, non Iudicis.* Deindè (vt Tolosanus vester) [d] *Reges ipsos Pastores esse non tantùm corporum Subditorum, sed etiam, per consequentiam, animarum; pro quarum salute non minùs quàm pro corporum incolumitate, laborare debent, & auxilium Ecclesiæ contra Hæreticos & contemptores præbere.* Iccircò Tu *Carni spiritus* actiones *decernendi, curandi, dirigendi*, & quodammodò *eligendi* vim & potestatem aliquam inesse probes oportet, priusquam illa tua de *Carne* & *Spiritu* analogia ritè cohereat aut consistat.

IV. Vt ad *subordinationem* venianus) Ergo, *sicut anima non immiscet se actionibus carni proprijs, nisi indirectè*

y Bellar. l. de Laicis c. 11. mutio.

z Ib. §. Respondeo licet.

a Ib. §. At quartum.

b Ib. §. Septimò.

c Bellar. l. 1. de cler. c. 7. §. Respondeo ex.

d Tolosan. de Repub. l. 8. c. 2. pag. 528.

nitatis suæ: Nec enim *piscantur homines in aëre, nec venantur leporem in medio Mari*, vt ait Comicus. Quippè operatio omnis facultati suæ proportionata esse debet, nec pertingit vltrà obiectum debitum ac homogeneum. Ità non est *Regis* Sacramenta administrare, nec *Pontificis* gladium distringere: sed, vt est apud Gratianum,[l] *Regum est corporalem irrogare pœnam, Sacerdotum spiritualem inferre vindictam.* Præclarum imprimis documentum in *Othone* * habuimus, qui *Pius imperatur Ioannem Papam ferè omnium Pontificum deterrimum deposuit.* Nè longior sim,[m] *Pelagij* Papæ dictũ probamus; *Patricium* (is erat ab Imperatore quasi Prorex constitutus) *fuisse Patrem Papæ in temporalibus, sicut Papa est eius pater in spiritualibus*: eandemque professionem Romani Pontifices (vt * liquet) per multorum seculorum seriem posteritati testatissimam reddiderunt. De Episcopis alijs post * videbimus.

l Gratian. Part. 2. Concl. 2. q 7. Nos si.

* Supra c. 5. §. 22.

m. Cusanus Concord. Cath. l. 3. c. 3. ex glossa.

* Supra ib. §. 18. 19.

* Infra in hoc Cap.

Bellarminus de Offic.

" *Sanctus Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio sic loquitur,* [*Sa-*
" *cerdotium regno tanto est excellentius quantum spiritus &*
" *carnis interuallum esse potest,*] *& hoc multis argumentis*
" *probat: loquitur autem de summo Sacerdotio, id est, de E-*
" *piscopatu. Ex multis rationibus vnam præterire nolo; Ha-*
" *bent (inquit) & terrestres Principes vinculi potestatem, ve-*
" *rùm corporum solùm: id autem, quod dico, Sacerdotis vin-*
" *culum ipsam animam contingit, atque ad cælos vsque peruadit. Et infra; nam quasi iàm in cœlum translati, & supra*
" *humanum naturam positi, atque à nostris affectibus exempti,*
" *sic illi ad principatum istum perducti sunt. Quid multa?*
" *Rex aliquis, si cui ex subditis honorem hunc detulerit, vt*
" *potestatem habeat quoscunque volet in carcerem conijciendi,*
" *eosdemque rursùs laxandi, beatus ille & admirandus iudicio*
" *omnium fuerit. At verò qui à Deo tanto maiorem accepit*
" *potestatem, quanto etiam anima corporibus præstant, hic vi-*
" *lem dignitatem accipisse videri potest.*

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Sacerdotes Regibus externâ potestate non praecellere, licet Sacerdotium Regno, *obiecto & fine, praemineat.* SECT. IX.

VNà cum *S. Nazianzeno S. Chrysostomum* producis, nobile sanè par Præsulum integerrimorum; qui quum ferè quasi συγχρονοι essent, eandem sententiam eisdem penè verbis, adeoq; vnâ, sine dubio, eâdemq; mente promulgârunt: quà quidem præstantiam ordinis spiritualis plurimum illustrant, ità tamen, vt dignitati & authoritati Regiæ in temporalibus nihil quicquam detractum velint. *Sacerdotium Regno præcellere*, quantum *carni spiritus*, quantum *terræ coelum*, quantum *corpori anima*, & (addo ex [n] *Chrysostomo) multò etiam magis*, nemo Christianus inficiabitur: huius tamen tantæ tamque admirabilis potestatis, quam *Deus* (sic enim idem *Chrysostomus*) *nec Angelis nec Archangelis datam voluit*, excellentia quibus claudetur limitibus, & quousq; se extendat, dispiciendũ Tibi fuerat. An verò ad *Temporalia*, ità vt *Episcopi* (quod passim inculcas) [o] *præcedentiam* vbiq; & *præsidentiam* suprà Principes; aut etiam ius vel castigandi, vel Regnis suis exuendi; & [p] *Quâuis ratione coercendi* sibi vendicent? longè à nobis absit, vt tribuamus tantam tàm incomparabili Theologo vecordiam, qui planè [illegible], minimè [illegible] fuit; cultor, non contemptor *Regum.*

[n] *Chrysost. in 2. Cor. 7. hom. 15.*

[o] *Bellar. resp. ad Apolog. c. 4.*

[p] *Bellar. suprà.*

Comparatione inter *Sacerdotiũ* & *Regnum*, de muneris excellẽtia, institutâ, vtriusq; præstantia, ex obiecti & finis dignitate æstimanda est. Mysterium Euangelij, seu *pacis gratuitæ in Christo* finis, est *salus æterna* per *Christum Iesum*, in gloriam Patris: Regni politici obiectum, publica res; finis, pax ciuilis: non potest igitur Sacerdotalis potestas Regiam non infinitis modis excellere. At propterea in ciuili hominum consortio, quoad præcedentiam, & honorem externum, *Sacerdotem Regi* præponendum esse, nihil est minùs consectarium. v. g. *Astronomia*, tanquàm ars nobilior, in perscrutandis coeli

nitatis suæ: Nec enim *piscantur homines in aëre, nec venantur leporem in medio Mari*, vt ait Comicus. Quippè operatio omnis facultati suæ proportionata esse debet, nec pertingit vltrà obiectum debitum ac homogeneum. Ità non est *Regis* Sacramenta administrare, nec *Pontificis* gladium distringere: sed, vt est apud Gratianum,[l] *Regum est corporalem irrogare pœnam, Sacerdotum spiritualem inferre vindictam.* Præclarum imprimis documentum in *Othone* * habuimus, qui *Pius imperatur Ioannem Papam ferè omnium Pontificum deterrimum deposuit.* Nè longior sim,[m] *Pelagij* Papæ dictũ probamus; *Patricium* (is erat ab Imperatore quasi Prorex constitutus) *fuisse Patrem Papæ in temporalibus, sicut Papa est eius pater in spiritualibus*: eandemque professionem Romani Pontifices (vt * liquet) per multorum seculorum seriem posteritati testatissimam reddiderunt. De Episcopis alijs post * videbimus.

l Gratian. Part. 2. Concl. 2. q. 7. Nos si.

* Supra c. 5. §. 22.

m. Cusanus Concord. Cath. l. 3. c. 3. ex glossa.

* Supra ib. §. 18. 19.

* Infra in hoc Cap.

Bellarminus de Offic.

" *Sanctus Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio sic loquitur,* [*Sacerdotium regno tanto est excellentius quantum spiritus & carnis interuallum esse potest,*] *& hoc multis argumentis probat: loquitur autem de summo Sacerdotio, id est, de Episcopatu. Ex multis rationibus vnam præterire nolo; Habent (inquit) & terrestres Principes vinculi potestatem, verùm corporum solùm: id autem, quod dico, Sacerdotis vinculum ipsam animam contingit, atque ad cœlos vsque peruadit. Et infra; nam quasi iàm in cœlum translati, & supra humanum naturam positi, atque à nostris affectibus exempti, sic illi ad principatum istum perducti sunt. Quid multa? Rex aliquis, si cui ex subditis honorem hunc detulerit, vt potestatem habeat quoscunque volet in carcerem conijciendi, eosdemque rursùs laxandi, beatus ille & admirandus iudicio omnium fuerit. At verò qui à Deo tanto maiorem accepit potestatem, quanto etiam animæ corporibus præstant, hic vilem dignitatem accipisse videri potest.*

I. ANIMADVERSIO.

Sacerdotes Regibus externâ potestate non praecellere, licet Sacerdotium Regno, *obiecto & fine, praemineat.* SECT. IX.

VNà cum *S. Nazianzeno S. Chrysostomum* producis, nobile sanè par Præsulum integerrimorum; qui quum ferè quasi συγχρονοι essent, eandem sententiam eisdem penè verbis, adeoq; vnâ, sine dubio, eâdemq; mente promulgârunt: quâ quidem præstantiam ordinis spiritualis plurimum illustrant, ità tamen, vt dignitati & authoritati Regiæ in temporalibus nihil quicquam detractum velint. *Sacerdotium Regno praecellere*, quantum *carni spiritus*, quantum *terra coelum*, quantum *corpori anima*, & (addo ex [n] *Chrysostomo) multò etiam magis*, nemo Christianus inficiabitur: huius tamen tantæ tamque admirabilis potestatis, quam *Deus* (sic enim idem *Chrysostomus*) *nec Angelis nec Archangelis datam voluit*, excellentia quibus claudetur limitibus, & quousq; se extendat, dispiciendũ Tibi fuerat. An verò ad *Temporalia*, ità vt *Episcopi* (quod passim inculcas) [o] *praecedentiam* vbiq; & *praesidentiam* suprà Principes; aut etiam ius vel castigandi, vel Regnis suis exuendi; & [p] *Quâuis ratione coercendi* sibi vendicent? longè à nobis absit, vt tribuamus tantam tàm incomparabili Theologo vecordiam, qui planè χριστιανός, minimè αὐτοκρατικός fuit; cultor, non contemptor *Regum*.

[n] Chrysost. in 2. Cor. 7. hom. 15.

[o] Bellar. resp. ad Apolog. c. 4.

[p] Bellar. suprà.

Comparatione inter *Sacerdotiũ* & *Regnum*, de muneris excellẽtia, institutâ, vtriusq; præstantia, ex obiecti & finis dignitate æstimanda est. Mysterium Euangelij, seu *pacis gratuitae in Christo* finis, est *salus* æterna per *Christum Iesum*, in gloriam Patris: Regni politici obiectum, publica res; finis, pax ciuilis: non potest igitur Sacerdotalis potestas Regiam non infinitis modis excellere. At propterea in ciuili hominum consortio, quoad præcedentiam, & honorem externum, *Sacerdotem Regi* præponendum esse, nihil est minùs consectarium. v. g. *Astronomia*, tanquàm ars nobilior, in perscrutandis coeli

 plagis;

plagis; Geographia tantùm in terræ climatibus, & dimensionibus rimandis versatur; *Ethicus* excolit animum virtutum præceptis, vitámque instituit atque informat ad bene beateque viuendum; *Politicus* verò Reipub. bono externo consulit. An igitur *Ptolomæum Archimedi*, *Alexandrum Aristoteli* potestate & honore cedere æquum est? Ad Rem propius accedam.

q Mat.7.27. * Luc.13.32. r Luc.19.9. Infidelem *Christus* (quo quid abiectius)[q] *Canem* appellat; *Herodem* item * *Vulpem*: Fidelem verò, honoris caussa,[r] *filium Abrahæ* nuncupat; *Iudas* etiam quùm iam *Apostolus* erat, quià tamen tantùm nomine tenùs Christianus[f], *Diabolus* dicebatur: quanquam quiuis verè sanctus, laicus licet, inter Eos numeratur, qui hujusmodi *Regni* coelestis *hæredes* censentur,[t] *quibus mundus non est dignus*: quales diuinus noster Rhetor *Chrysostomus* dixit, dùm sacris mysterijs interfuit, quodammodò ad *coelum* rapi. "*An censes te* (inquit) *in terris consistere? annon potius e uestigiò in coelos transferri?* Quod non multùm abludit ab illo Apoc. 1. *Reges nos fecit, & Sacerdotes Deo.* An quia vir verè Christianus infidelem & impium non minùs quàm *Spiritus carnem*, *coelum terram*, *filius canem*, *hæres* æternæ gloriæ *Diabolum* nobilitate & dignitate spirituali superat; ideone quis virum Sanctum quẽlibet cuiuis Regi non sancto, aut Imperatori Ethnico honore ciuili præferendum esse duxerit? Tantum abest vt præcellentia ordinis, aut potestatis Spiritualis, ex respectu præstantiæ obiecti aut finis, aliquam inferat *præcedentiam* ciuilis honoris aut authoritatis super Eos, qui in politico regimine Supremi constituti sunt.

f Ioh.6.70.

t Heb.11.38.

u Chrysost.l.3. de Sacerd.

Secr. X.

II. ANIMADVERSIO.

Veram Chrysostomi *sententiam*, *de Regum supre matu, omnes Sophistarum Strophas confundere.*

DEinde iure quis miretur abs Te citari testem *Chrysostomum* quo nullum habes in hac Caussa acriorem Aduer-

Aduersarium. Nec enim *solos laicos*, sed & *Monachos*, & *Sacerdotes*, atque etiam *Apostolos* secularibus Magistratibus subditos esse *Chrysostomus* disertè [x] asserit. *Id quod satis* (inquit) *declarat Apostolus, cùm dixit in exordio, [Omnis anima potestatibus subdita sit, etiamsi Apostolus sit, vel Propheta, siuè* (audiat hoc Papa, & nisi omnem pudorem absterserit, erubescat) *Quisquis tandem fuerit*. Etiam (non itaque tantùm ex [y] discretione) *Ex debito obedire iubentur, non gratiam illis, sed debitum præstantes*. Nec *obedire* solùm, verum-etiam ὑποτάσσεσθαι, seu *subordinari* Regibus infidelibus: nec modo (tanquam *tempori seruientes*) [a] *Donec vires ad resistendum comparauerint*; sed ex intimis animi votis, iuxtà illud Apostoli, [*Orationes facientes pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus in sublimitate constitutis*. 1.*Tim*. 2.] Vndè *Chrysost*. [b] *Quid sibi vult quòd ait primò omnium [pro Regibus &c.] In obsequio vz. quotidiano, perpetuóque diuinæ religionis ritu, quandò diebus singulis manè vespere orationes fundantur ad dominum: quomodo? an pro fidelibus tantùm? id verum non esse, ostendunt quæ sequuntur, [pro Regibus,] neque enim tunc Reges Deum colebant, sed multis posteà temporibus in infidelitate persliterunt. ---- Et nè adulationis causâ Apostolum ità scripsisse putarent, vide quid adiunxit, [vt quietam vitam agatis]* Hæc *Chrysost*. quæ versipelles Iesuitas planè iugulant, qui latronum & perduellionum lege freti, parendi infidelibus Regibus fidem dant, cùm hac perfida mentis reseruatione ac restrictione, *Donec vires habuerint*. Et nè *Sanderus*, & alij oggarniant, Eos, qui obligabantur obtemperare *infidelibus magistratibus*, non perindè teneri subesse Regibus Christianis, ratione [*] *Pacti & foederis in Baptismo initi*; huic Paradoxo oppidò scitè occurrit *Chrysostomus*. [c] *Si eis Principibus* (inquit) *& potestatibus, de quibus Apostolus, quanto magis religioso Principi parendum?*

Ergone igitur vt has *Chrysostomi* sententias à Bellarmino (qui vnam, & ab hac caussa valdè seiunctam *præterire nolit*) *prætermissas* esse minime mirer? fortè sentiebat

vir

[x] *Chrysost. in Rom.* 13.

[y] *Bellar. l.* 4. *de Pont. c.* 5 *& Epist. ad Anonym. inter Opusc pag.* 1031. Quoad directionem, non quoad coactionem, i. e. vi rationis, non vi legis. *Et lib. de Cler. c.* 28.

[z] *Chrysost. quo supr.*

[a] *Bellar. l.* 5. *de Pont. c.* 7.

[b] *Chrysost. in* 1. *Tim.* 2.

[*] *Supra Cap.* 2. §. 19.

[c] *Chrys. Tom.* 5. *Hom. de Seuer. recip. endo. col.* 596.

vir sagax, Exceptiones suas singulas à *Chrysostomo* in hac Caussa, prorsus dilui. I. nimirum, *Episcopum obedire debere Principp. secularibus*; II. etiam *Ex debito*; III. *Infidelibus Ethnicis*; IV. *adeoque magis Christianis*: quæ omnia ex diametro Bellarmini exceptionibus repugnant. Quid multa? *Bellarminus Chrysostomum*, & alios *Græcos Patres* crepat, deus bone! quâ fronte? quum præsertim Sacerdotes Regibus subesse, & subordinatos esse (teste ipso * Espencæo) ex loco illo Apostoli [*Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*] docuerint non modò *Chrysostomus*, *sed etiam Theodoretus*, *Oecumenius*, *Theophylactus*, ET QVI NON GRÆCI? Hucusque de *Græcis*; *Latinos* consulamus.

* Suprà. cap. 5.

Bellar. ex Latinis Patribus { *Ambrosio.* *Gregorio.*

I. Ex Ambrosio.

" *S. Ambrosius in lib de dignitate Sacerdotali cap. 2. Honor (inquit) & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippè cùm videas Regum colla & Principum submitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum credant se communiri.* --- Pag. 40.

Cùm sæpe alibi, tùm præcipuè in hoc Tractatu *Ambrosium* Aduocatū accersis; semel, [d] *Hinc S. Ambrosius in Epist. ad Theodosiū &c.* Rursùs; [e] *Vtinam haberemus plures Ambrosios*, &c. Post, [f] *Inter grauissimos Authores, pro excellentia dignitatis Episcopalis supra Reges, habemus Ambrosium* &c. Nec non, [g] *Ambrosius diuino zelo accensus.* Tandem, [h] *Si multos haberemus Ambrosios.*

d De offic. Pag. 33.
e Pag. 35.
f Pag. 38.
g Pag. 32.
h Pag. 44.

Pontificij etiam alij omnes (quotquot Papale fastigium suffulcire student) de *Ambrosio* omnia bona dicere, eius nomen decantare, dicta facta celebrare solēt, quasi qui in vno *Ambrosio* (vtinam sano palato) ambrosiam ipsam degustâsse videantur. Quid rei sit auemus scire.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

***Ambrosii*, De Auro, Similitudinem *Bellarminum miserè adulterâsse*.** Sect. XL.

IN hac obiectione, cùm *Ambrosii* verba audiuimus; tum-etiam facta Eius vidimus, quæ vtraque aduersus iura *Principum* an quid ponderis habeant, accuratiùs discutiendum: necesse tamen non est vt de *verbis* liticulam vobis intendamus. Quanquàm cùm potestatem spiritualem seculari præstare (iuxtà cum *Nazianzeno*) vt *spiritum carni*, & (secundùm *Chrysostomum*) vt *cœlum terra*, iam suprà concessimus, certè quidem non est cur de *Ambrosii* Similitudine laboremus. Damus igitur *Diadema Regum Episcopali sublimitate multò esse inferius, quàm si plumbi metallum cum auri fulgore comparetur*; nempè, si simpliciter, & non secundùm quid inter se conferantur. Exempli caussà. *Aurum* est non *plumbo* modò, sed & *ferro* omni præstantius, siuè *fulgorem*, siuè durabilitatem eius spectemus; at respectu vsus bellici tam ad ferendos ictus, quàm ad hostes feriendos, *ferro* cedit.

Eodem modo potestas spiritualis licet propter tum obiecti *splendorem*, nempè gratiam cœlestem; tum-etiam propter finem, quæ est vita æterna, *Auro* assimiletur, nihil tamen hoc impedit, quominùs Supremus *Magistratus politicus*, ad pacem externam sartam tectam conseruandam, cuiuslibet ordinis Christianis regimine temporali dominetur. Ad quod significandum Dominus huius potestatis *ferrum* insigne esse voluit, vt patet *Rom.* 13. *Non enim frustrà gladium gestat, quià Minister Dei est. &c.* In quo Textu, quùm *Patres* consulimus, Ecclesiasticis nullis (nisi ex Principum indulgentiâ) immunitatis est locus; non à subiectione, quià præmisit *vers.* 3. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Nec à pœna, si fortè contra pacem publicam deliquerint, quià attexit *vers.* 4. *Minister Dei est, & vindex* [τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι,] *aduersus eum, qui malum operatur.* Cui doctrinæ omnis antiquitas suffragata est.

tuat sicut nonnunquam Gentiles, & haeretici Principes ausi sunt.

IV. Vt concludas penes Ecclesiasticam potestatem esse Principes pro suo arbitrio tàm spiritualibus quàm temporalibus (indirectè saltem) poenis coërcere, ad eandem Te recipis Similitudinem. [m] *Vt spiritus* (inquis,) *quando fini spirituali caro officit, ei imperat & castigat, & si opus est indicit ieiunia, aliasq; afflictiones, etiam tum detrimento aliquo & debilitate ipsius corporis; & cogit linguam nè loquatur, & oculos nè videant &c. deinde etiam si ad finem spiritus obtinendum necessaria sit aliqua carnis operatio, & ipsa etiam mors, spiritus imperare potest, vt se, & sua exponat, vt in Martyribus videmus. Ità prorsus politica potestas habet suos Principes, leges, iudicia, &c. Et similiter Ecclesia suos Episcopos, canones iudicia: illi habent pro fine temporali pacem, ista salutem aeternam. — Si carnalis obest fini spirituali, spiritualis potest, ac debet coërcere temporalem omni ratione & viâ, quae ad id necessaria esse videbitur.* [n] *Vt possit spiritus disponere de sensibus & membris corporis, indicendo illis ieiunia, flagella, vigilias: potest Pontifex mutare regna, & vni Regi auferre, & alteri conferre, si id necessarium est ad animae salutem.*

[m] Bellar. lib. 5. de Pont. c. 6 & locis alijs supracitatis.

[n] Idem aduersus Barclaium, & alibi.

I. ANIMADVERSIO.

Sect. VI.

Argumentum, à similitudine ductum, illustrare magis quàm probare.

TAceant (ait * Apostolus) *mulieres in Ecclesia*. hinc eleganter Lutherus; *Humani* (inquit) *ingenij ratio sola in diuinis minimè audiatur.* Huiusmodi Tu nobis *mulierem* obtrudis, nempè *Similitudinem* hanc *Carnis & Spiritus*, foecundam nimis, sed non foelicem satis; vtpotè quae contra mentem Authoris; contra sacrae Scripturae doctrinam, contra Catholicae Ecclesiae praxin, contra Pontificum Rom. constantem professionem multiplici dissimilitudine laborat: eò quòd non satis discernis, seculares & spirituales potestates in Repub. Christiana per se dis-

* 1. Cor. 14. 34.

Luther.

discretas esse & disparatas. Et quamuis ratio, à *Similitudine* ducta, sit omnium maximè imbellis, quæ non robur, sed. solùm lumen disputationi adferat; in hac tamen totus es, nec Rationem vllam vspiam vrges vehementiùs. Rectiùs Dialectici, qui *Similitudinem* ad genus docendi exotericum & populare accommodant, Cuius in acroamatico & accurato arguendi genere rarùs ac ferè nullus est vsus; sic enim Princeps Philosophorum, [illegible]. Haud igitur in tàm coacta *Similitudine* adeò acritèr Tibi insistendum fuit, in qua (quod de *Sabinis* dicitur) *quod voluisti somniâsti.*

II. ANIMADVERSIO.

Celebrem illam [CARNIS, & SPIRITVS] *aduersus Principes detortam* Similitudinem *ab ipso* Nazianzeno *membratim refutari.* SECT. VII.

Similitudinem hanc *Carnis* & *Spiritus* semel in libris de *Pontifice* obijcis; rursùs repetis in *Torto*; in *Responso* ad *Apologiam* inculcas denuò; post contra *Barclaium* ingeris; atq; etiam insuper eam Lectori obtrudis in *Epistola ad Anonymum*: quam cramben quinquies iam recoctam in hoc de *Principum officio* Tractatu reponis; ac si omnes fortunæ vestræ, & totius Caussæ vestræ ædificiũ hoc potissimùm fundamẽto niteretur. Dabis (vti spero) mihi veniã, quùm sis in vrgenda hac *Similitudine* impendiò prolixior atque importunior, si ego in ea refellenda maiorem operam insumam.

Greg. Nazianzenus spiritualem quidem *Sacerdotũ* potestatem supra *Principum* anthoritatem, in merè spiritualibus, non minùs quàm *spiritum carni* (nec sanè imeritò) præferendam esse iudicauit. At Principes, quoad exernam dignitatem, aut temporalem coercionem potestati Ecclesiasticæ neutiquam subiecit: tantum enim abest vt *Gregorius*, cognomento *Theologus*, tàm tetram [illegible] Christianis propinaret, vt planè contrariam Illi mentem fuisse, vel mores ipsius demonstrent.

 I. Tu

I. Tu quemuis Principem, sanctissimum licet, si cum Episcopo vel nequissimo comparetur, stricto tamen iure *Carnis* loco habendum censes: quæ si fuisset *Nazianzeni* sententia, non vehementiùs *Theodosium* Imp. hortatus esset, vt gliscentia iam acerbissima inter Episcopos *odia* authoritate sua reprimeret. [o] *Esto finis inuidiæ* (inquit) *pacem colant Antistites, idque tua potissimùm operâ; sedato tu Sacerdotum bellum, qui barbaram* (id est, Barbarorum) *audaciam compescuisti.* En Tibi *Episcopos carnales*, sic enim Apostolus; [p] *Quum inter vos sit liuor, contentio, dissidia, nonne carnales estis?* Ecce *Theodosium* Principem *spiritualem*, siquidem spiritus est actiones carnis moderari.

[o] Nazianz.

[p] 1. Cor. 3. 3.

II. *Principem* secularem minimè imperare *Episcopis*, nec Ecclesiasticis negotijs se immiscere debere, inde concludis, quia *Caro spiritus imperio & throno subijcitur.* At *Greg. Nazianzenus*, [q] *Vir* (vt ait Ruffinus) *per omnia incomparabilis, verbo & operibus clarus*; hoc Tuum commentum *verbis operibusq;* redarguit, qui *Thronum*, id est, sacram ædem, sibi à *Theodosio* Imp. traditum post aliquot annos eidem Imperatori resignat, in hæc verba. *Vicem tibi reddat, Imperator, Christus in die remunerationis pro beneficijs eis, quibus Ecclesiam affecisti. ---- Nunc te supplex peto, vt laboribus hisce liberer.* Idcircò potestas conferendi alicui ædem Episcopalem iure quodam Regali *Imperatori* competit: quod à vobis inter Ecclesiastica negotia censetur. Eodem modo se gessit erga *Principem irascentem*, in eadem, quam allegas, oratione, dicens, *Præclarissime præses (Vtinam liceat dicere, Mitissime) supplicationis loco canticiem meam Tibi offero.* Sic *Nazianzenus*. Nec igitur absolutè se habet *Princeps* ad *Episcopum*, vt *caro* ad *spiritum*; quando enim fando auditum est, *spiritum carni supplicâsse?*

[q] In vita eius per Greg. Presb.

III. In hac tua sententia [vz. *Sicut caro & spiritus vnum hominem, sic potestas Ecclesiastica & politica vnam constituunt Remp. in qua politica Ecclesiasticæ, sicut cara spiritui*

tui subordinatur.] Aduersarium habes *S. Nazianzenum*, etiam vbi eum Tibi Aduocatum asciscis. [r] *Subiecti sumus* (inquit) *tùm Deo, tùm inuicem alijs alij, tùm eis, qui cum Imperio in terris nobis præsunt: Deo quidem propter omnes causas, alij alijs propter fraternùm amorem, Magistratibus propter ordininis conseruationem. — Etiam hæc in legum nostrarum numero est, & quidem laudabilium, præclarissimè promulgaturum à spiritu, nimirum, vt quemadmodum heris serui, vxores maritis, Ecclesia Domino, discipuli pastoribus & doctoribus obtemperant, ita nobis etiam præscribitur, cunctis potestatibus eminentibus subiecti sumus, non tantùm ob iram; sed etiam propter conscientiam, vt qui pendendo Tributo sumus obnoxij.*

[r] *Orat.18.ad ciues trepidãtes pag.348.*

Tu ex *Nazianzeno* in Repub. Christiana nonnisi vnam *subordinationem*, nempè, *politicæ* potestatis *spirituali* odorari & peruestigare potuisti: *Nazianzenus* verò aliam notat, Ecclesiasticæ scilicet Seculari; sed quasi in sphæra diuersa. Quodsi enim sphæram cœlestem, id est, Res merè spirituales contemplemur, *Princeps Episcopo* subijcitur, quia (teste *Nazianzeno*) *Lex Christi Imperium subiecit Sacerdotio.* Sin Res temporales, ceu terrestrem sphæram intueamur, Potestas *Ecclesiastica Politicæ* subordinatur, sic enim *Nazianzenus*; *Nos eminentioribus potestatibus & magistratibus subiecti sumus.* Quam etiam *Subiectionem* abundè præstitit erga Tyrannum vel immanissimum, veluti rancidissimam & putridissimam *carnem*, *Iulianum Apostatam*; quem (fatentibus [f] Iesuitis) idem *Nazianzenus*, *quoad in viuis egit, ceu legitimum Imperatorem reueritus est.*

[f] *Author Resp. Apologet. aduersus Anti-Cotton. ab vno ipsius Societatis, An.1611. vbi pro eâdem sententia socium suũ Eudæmon-Ioannẽ citat, pag.147.*

Quid quod denique ais *Episcoporum* esse *Principes* coercere, vt *castigare* solet *spiritus carnem*, quoties hæc *fini spirituali* officit: At Ecclesiasticis omnes, quantumuis sacrilegij aut parricidij scelere inquinatos, ab omni coactiua *Principum* potestate esse exemptos. Hoc monstrum *Nazianzenus* planè iugulat, vbi * hortatus est *Theodosium* Imp. vt eàdem authoritate quorundam *Sacerdo-*

* *Suprà lit. e.*

tum audaciam reprimeret, qua antè *Barbarorum* Ethnicorum *compescuerat*. Proindè *S. Nazianzeno magistro* (vt cum *Hieronymo* loquar) *glorior atque exulto*, cuius si stetur iudicio, certè quidem vicimus.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. VIII. *Eandem* Similitudinem *& rationibus, & Pontificiorum principijs manifestò conuelli.*

QVùm de mente *Nazianzeni* satis iam constet, mens Bellarmini pertractanda accuratiùs atque exagitanda videtur, vt Lector intelligat, quot ille dissimilitudines, quámque vafrâ subtilitate ex vna *Similitudine* conflauerit. Similitudinem hanc, [*Vt spiritus imperat carni, ità Ecclesiastica potestas politicæ*;] Nos valdè probamus: at indè colligere, Primò, Ergò, *Sicut caro & spiritus in vnum hominem, ità has duas potestates in vnam Rempublicam coalescere*, dissimile omninò est: quia *Caro* destituta *spiritu* inanime & informe cadauer iacet; at status *politicus* separatus ab *Ecclesiastico* per se viuit & viget, muneribúsque suis singulis satis liberè defungitur. Hoc testantur *Iuliani* secula, quandò nefarius *Apostata*, eiurato Christianismo, idolomaniæ Ethnicæ se addixit; cuius tamen imperio *Nazianzenus*, & Ecclesia ipsa, quoad regimen temporale, absque omni seditiosa molitione semper paruit.

t *Nazian. Orat. 2. con. Iulian.*

II. Ergò *Politicum magistratum Carnem* prorsus indigitari; *Ecclesiasticum* quemlibet purum putum *Spiritum*; dissimile etiam, u *Quià* (iuxta Hieron.) *quiuis Laicus, cùm baptizatur, Sacerdotium accipit Laici, id est, Baptismum, scriptum enim est, Reges nos & Sacerdotes Deo patri suo fecit.* Nec desunt x Doctores Pontificij, qui *Infanti vnius diei, modò sit baptizatus, characterem cuiuslibet ordinis sacri imprimi tenent. Hoc docuit Guil. de monte Lauduno, communiter receptus ibi à Cardinali, & alijs, & à Bonifacio. Et Thomas part. 3. 63. art. 16. ad 1. per omnia Sacramenta (inquit) fit homo particeps Sacerdotij Christi, vtpotè parti-*

u *Hieron. aduersus Lucif. Tom. 2. pag. 135.*

x *Apud Nauarrum vol. 3. tom. 1. de Conf. conc. 4. nu. 4. pag. 103.*

particeps Sacerdotij Christi, vtpote participans aliquem effectum eius. Hæc Nauarrus. Vos igiter insigni contumeliâ Magistratum & populum Christianum afficitis, dùm eos *Carni* (quæ est pars hominis bruta) assimilatis: vobis autem ipsis semper *Spiritualis* cognomen arrogatis.

III. Ergo *Populum, ac Magistratum Laicum se causis Ecclesiasticis immiscere non magis debere*, quàm solet *caro spiritus* negotia tractare; Dissimile: primò quià *Magistratus* politicus præscribit leges, quæ, quamuis *politicæ* sint, nihilominus *spirituales* haberi possunt; hisce enim Christianorum subditorum conscientiæ obligantur. Hîc Te, Bellarmine, testem appello. [y] *Lex* (inquis) *ciuilis non minùs obligat in conscientia quàm lex diuina, etsi minùs firma sit hæc, quàm illa.* [z] *Et licet lex politica dicatur temporalis, ratione obiecti, quià versatur circa temporalia & externa, tamen in se est res spiritualis.* [a] *Et obligat ad pœnam æternam, non quatenùs lex hominis, sed quatenus lex Ministri Dei:* [b] *vt Rom.* 13. *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Deinde quià tàm Magistratus politicus, quàm populus negotijs Ecclesiasticis nonnunquàm inseruiunt. De *Populo* [c] Bellarminus negare non potest, *eum* ex authoritate *Conc. Nicani se electioni presbyterorum admiscuisse*; *Eumque* ex testimonio *Cypriani, Sacerdotes eligendi potestatem & suffragium ferendi habuisse, licet more testis, non Iudicis.* Deindè (vt Tolosanus vester) [d] *Reges ipsos Pastores esse non tantùm corporum Subditorum, sed etiam, per consequentiam, animarum; pro quarum salute non minùs quàm pro corporum incolumitate, laborare debent, & auxilium Ecclesiæ contra Hæreticos & contemptores præbere.* Iccircò Tu *Carni spiritus* actiones *decernendi, curandi, dirigendi*, & quodammodò *eligendi* vim & potestatem aliquam inesse probes oportet, priusquam illa tua de *Carne* & *Spiritu* analogia ritè cohereat aut consistat.

y Bellar. l. de Laicis c. 11. initio.
z Ib. §. Respondeo licet.
a Ib. §. At quartum.
b Ib. §. Septimò.
c Bellar. l. 1. de cler. c. 7. §. Respondeo ex.
d Tolosan. de Repub. l. 8. c. 2. pag. 528.

IV. Vt ad *subordinationem* veniamus) Ergo, *sicut anima non immiscet se actionibus carni proprijs, nisi indirectè*

in ordine ad spiritualia, quatenùs nimirùm obfuit fini spirituali, qui est vita æterna: ità nec Papa directè negotijs temporalibus politici magistratus præest, vt præest Episcopis; sed quatenùs necessaria videantur ad finem spiritualem. Dissimile; quià anima regit & moderatur *carnis* actiones directè omninò, haud alitèr atq; *Papa Episcopis* præesse assolet: potest enim imperare corpori vt edat, vel nō edat, &c. Quod ex eadem *similitudine* ipse Papa *Bonifacius* sibi iam olim persuaserat: nam (teste Tolosano) [e] *Quòd omnis potestas, etiam temporalis, est à Papa, sibi aliquandò persuasit Bonifacius VIII. in quodam Decretali, [vt anima dominatur in corpus:] posse igitur summos Pontifices transferre regna.* Potestnè igitur Papa Christianis Principp. regna auferre, & in alios transferre? Potest, inquitis; Ecqua ratio? [*Sicut carnem anima, &c.*] Quomodo autem istā authoritatem in Principes exerceat Pontifex? Bellarminus Papista, *Indirectè*, ait: Papa ipse *Bonifacius*, Imò (inquit) *Directè*. Eandem similitudinem dissimili & dispari iudicio vrgent; alter alteri, vterque verò magis veritati contrarius: quippè istam similitudinem in *temporalibus* obtinere iactant nequitèr. Quanquam hoc posito, quod in *Temporalibus valeat*, certè *Papæ Directum dominium* indè colligi (& quidem rectius) Canonistæ vno ore concluderent: id quod *Careriꝰ* Iurisconsultus contra Bellarminum demonstrat. [f] *Vnica est anima in homine (omnium Theologorum consensu) per quam homo omnia munia agit, vegetat, generat, &c. Ergo directè agit in omnibus, nisi velimus impropriè loqui, & plures animas in nobis ponere subiecto distinctas. ---- Nec dicere Papam habere potestatem in temporalibus, in ordine ad spiritualia, probat eum hanc indirectè habere magis quàm Regem indirectè authoritatem suam exercere, quià temporale quid facit in ordine ad iustitiam administrandam.*

[e] Tolosan. ibid. l. 7. c. 3. & 2. p. 682.

[f] Carerius de potest. Rom. l. 2. c. 7.

V. Ergo, *sicut ratio dominatur in corpus, non corpus in rationem; ità potestas spiritualis politicæ præest, non autem ab ea regitur.* Dissimile, quià quoad *Temporalia* Deus *Sacer-*

dotes

dotes Principibus substituit, & subordinauit, tàm sub veteri, quam sub nouo Testamento. De veteri Pontificios Authores plurimos Testes * habuimus. De nouo Canon diuinus expressis verbis decreuit,[g] *Omnis anima potestatibus eminentioribus*, [[illegible]] *subdita*, vel *subordinata sit*: & rursus, [h] *Necesse est* [[illegible]] *subijci*, *non solùm ob iram, sed etiam propter conscientiam.* Quibus verbis *Sacerdotes Regibus subijci*, *qui Patres Graci non tenent?* dixit * Espencæus : quibus etiam *Latini Patres* astipulantur; & his accedit luculenta praxis cùm aliorum omnium, tùm Romanorum Episcoporum, qui Ethnicis infidelibus subiectionem fideliter præstiterunt. Multò igitur potiùs Regibus Christianis parere tenentur. Consequentia inexpugnabilis. [h] *Si enim* (ratiocinante Bellarmino) *Christianis licet Regi subesse Ethnico, cur non potiùs Regi Christiano?* Duplex enim subordinatio, & quasi reciproca in sacra pagina traditur; vna iuxta quam seculares Principes Ecclesiasticis subduntur, [*Obedite Præpositis vestris*,] nempè in merè spiritualibus : de quibus *Gregorius VII.* Pont. [i] *Quis Regum aut Imperatorum ex imposito sibi officio valet aliquem Christianum baptizare, vel corpus Domini conficere, vel* (spiritualitèr) *ligare, & soluere?* Altera est quoad Temporalia, quâ *Sacerdotes Regibus* subijciuntur, *Rom.* 13. *Omnis anima subdita sit, &c.* respectu cuius reponere fas erit, Quis Sacerdotum, ex imposito sibi Sacerdotali officio, valet vel custodem carceris designare; vel [k] *Meum ac Tuum* definire; vel, vbi de Patrimonio litigatur, vnum assem diuidere; vel in familia herciscenda legem figere; ne dùm quenquam, nè quidem indirectè, exilio mulctare; aut Magistratum de loco summouere?

VI. Ergo, *Sicut spiritus castigat carnem, quoties obest fini spirituali, ita potest spiritualis seculares Principes quacunque ratione coercere; ipsi autem spirituales à Coactiua Principum potestate sunt exempti.* Dissimile; nam, secundùm Decreta Philosophorum, ***Nibil agit extra spharam acti-***

* *Suprà cap.* 5. §. 4. 5. 6.

[g] *Rom.* 13. 1.

[h] *V.* 5.

* *Supra c.* 5. §. 5. 13.

[h] *Bellar. de Laic.* c. 3. §. Addimus.

[i] *Greg.* 7. *l.* 4 *ep.* 2. *apud Binniū. Tom.* 3. *part.* 2. *p.* 1212.

[k] Meum & Tuum *non naturali, sed ciuili iure.* Tolle iura Imperatorū, quis audet dicere hæc est villa, aut hic seruus, aut hæc domus mea? si dices, quid mihi & Regi? quid tibi igitur & possessioni? per iura Regū possidentur possessiones. *Aug. Tract. in Ioh. prope finem.*

uitatis suæ: Nec enim *piscantur homines in aëre, nec venantur leporem in medio Mari*, vt ait Comicus. Quippè operatio omnis facultati suæ proportionata esse debet, nec pertingit vltrà obiectum debitum ac homogeneum. Ità non est *Regis* Sacramenta administrare, nec *Pontificis* gladium distringere: sed, vt est apud Gratianum,[l] *Regum est corporalem irrogare pœnam, Sacerdotum spiritualem inferre vindictam.* Præclarum imprimis documentum in *Othone* * habuimus, qui *Pius imperatur Ioannem Papam ferè omnium Pontificum deterrimum deposuit.* Nè longior sim,[m] *Pelagij* Papæ dictū probamus; *Patricium* (is erat ab Imperatore quasi Prorex constitutus) *fuisse Patrem Papæ in temporalibus, sicut Papa est eius pater in spiritualibus*: eandemque professionem Romani Pontifices (vt * liquet) per multorum seculorum seriem posteritati testatissimam reddiderunt. De Episcopis alijs post * videbimus.

l Gratian. Part. 2. Conci. 2. q. 7. Nos si.

* Supra c. 5. §. 22.

m. Cusanus Concord. Cath. l. 3. c. 3. ex glossa.

* Supra ib. §. 18. 19.

* Infra in hoc Cap.

Bellarminus de Offic.

" *Sanctus Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio sic loquitur,* [*Sa-*
" *cerdotium regno tanto est excellentius quantum spiritus &*
" *carnis interuallum esse potest,*] *& hoc multis argumentis*
" *probat: loquitur autem de summo Sacerdotio, id est, de E-*
" *piscopatu. Ex multis rationibus vnam præterire nolo; Ha-*
" *bent (inquit) & terrestres Principes vinculi potestatem, ve-*
" *rùm corporum solùm: id autem, quod dico, Sacerdotis vin-*
" *culum ipsam animam contingit, atque ad cælos vsque peruadit. Et infra; nam quasi iàm in cælum translati, & supra*
" *humanum naturam positi, atque à nostris affectibus exempti,*
" *sic illi ad principatum istum perducti sunt. Quid multa?*
" *Rex aliquis, si cui ex subditis honorem hunc detulerit, vt*
" *potestatem habeat quoscunque volet in carcerem coniiciendi,*
" *eosdemque rursùs laxandi, beatus ille & admirandus iudicio*
" *omnium fuerit. At verò qui à Deo tanto maiorem accepit*
" *potestatem, quanto etiam anima corporibus præstant, hic vi-*
" *lem dignitatem accepisse videri potest.*

I. ANIMADVERSIO.

Sacerdotes Regibus externâ potestate non praecellere, licet Sacerdotium Regno, *obiecto & fine, praemineat.* SECT. IX.

VNà cum *S. Nazianzeno S. Chrysostomum* producis, nobile sanè par Præsulum integerrimorum; qui quum ferè quasi συγχρονοι essent, eandem sententiam eisdem penè verbis, adeoq; vnâ, sine dubio, eâdemq; mente promulgârunt: quâ quidem præstantiam ordinis spiritualis plurimum illustrant, ità tamen, vt dignitati & authoritati Regiæ in temporalibus nihil quicquam detractum velint. *Sacerdotium Regno praecellere*, quantum *carni spiritus*, quantum *terra coelum*, quantum *corpori anima*, & (addo ex [n] *Chrysostomo) multò etiam magis*, nemo Christianus inficiabitur: huius tamen tantæ tamque admirabilis potestatis, quam *Deus* (sic enim idem *Chrysostomus) nec Angelis nec Archangelis datam voluit*, excellentia quibus claudetur limitibus, & quousq; se extendat, dispiciendũ Tibi fuerat. An verò ad *Temporalia*, ità vt *Episcopi* (quod passim inculcas) [o] *praecedentiam* vbiq; & *praesidentiam* suprà Principes; aut etiam ius vel castigandi, vel Regnis suis exuendi; & [p] *Quâuis ratione coercendi* sibi vendicent? longè à nobis absit, vt tribuamus tantam tàm incomparabili Theologo vecordiam, qui planè χρυσόστομος, minimè σιδηρόστομος fuit; cultor, non contemptor *Regum.*

[n] Chrysost. in 2. Cor. 7. hom. 15.

[o] Bellar. resp. ad Apolog. c. 4.

[p] Bellar. suprà.

Comparatione inter *Sacerdotiũ* & *Regnum*, de muneris excellẽtia, institutâ, vtriusq; præstantia, ex obiecti & finis dignitate æstimanda est. Mysterium Euangelij, seu *pacis gratuitae in Christo* finis, est *salus* æterna per *Christum Iesum*, in gloriam Patris: Regni politici obiectum, publica res; finis, pax ciuilis: non potest igitur Sacerdotalis potestas Regiam non infinitis modis excellere. At propterea in ciuili hominum consortio, quoad præcedentiam, & honorem externum, *Sacerdotem Regi* præponendum esse, nihil est minùs consectarium. v. g. *Astronomia*, tanquàm ars nobilior, in perscrutandis coeli

plagis; Geographia tantùm in terræ climatibus, & dimensionibus rimandis versatur; *Ethicus* excolit animum virtutum præceptis, vitámque instituit atque informat ad bene beateque viuendum; *Politicus* verò Reipub. bono externo consulit. An igitur *Ptolomæum Archimedi, Alexandrum Aristoteli* potestate & honore cedere æquum est? Ad Rem propiùs accedam.

q Mat.7.27. Infidelem *Christus* (quo quid abiectius) [q] *Canem* appel-
* Luc.13.32. lat; *Herodem* item * *Vulpem*: Fidelem verò, honoris
r Luc.19.9. caussâ, [r] *filium Abrahæ* nuncupat; *Iudas* etiam quùm iam *Apostolus* erat, quià tamen tantùm nomine tenùs Christi-
f Ioh.6.70. anus [f], *Diabolus* dicebatur: quanquam quiuis verè sanctus, laicus licet, inter Eos numeratur, qui hujusmodi *Regni*
t Heb.11.38. coelestis *hæredes* censentur, [t] *quibus mundus non est dignus*: quales diuinus noster Rhetor *Chrysostomus* dixit, dùm sacris mysterijs interfuit, quodammodò ad *coelum* rapi.
u Chrysost.l.3. de Sacerd. [u] *An censes te* (inquit) *in terris consistere? annon potius euestigiò in coelos transferri?* Quod non multùm abludit ab illo Apoc. 1. *Reges nos fecit, & Sacerdotes Deo.* An quia vir verè Christianus infidelem & impium non minùs quàm *Spiritus carnem, coelum terram, filius canem, hæres* æternæ gloriæ *Diabolum* nobilitate & dignitate spirituali superat; ideone quis virum Sanctum quemlibet cuiuis Regi non sancto, aut Imperatori Ethnico honore ciuili præferendum esse duxerit? Tantum abest vt præcellentia ordinis, aut potestatis Spiritualis, ex respectu præstantiæ obiecti aut finis, aliquam inferat *præcedentiam* ciuilis honoris aut authoritatis super Eos, qui in politico regimine Supremi constituti sunt.

Sect. X.

II. ANIMADVERSIO.

Veram Chrysostomi *sententiam, de Regum suprematu, omnes Sophistarum Strophas confundere.*

DEindè iure quis miretur abs Te citari testem *Chrysostomum* quo nullum habes in hac Caussa acriorem Aduer-

Aduersarium. Nec enim *solos laicos*, sed & *Monachos*, & *Sacerdotes*, atque etiam *Apostolos* secularibus Magistratibus subditos esse *Chrysostomus* disertè [x] asserit. *Id quod satis* (inquit) *declarat Apostolus, cùm dixit in exordio*, [*Omnis anima potestatibus subdita sit, etiamsi Apostolus sit, vel Propheta, siuè* (audiat hoc Papa, & nisi omnem pudorem absterserit, erubescat) *Quisquis tandem fuerit*. Etiam (non itaque tantùm ex [y] discretione) *Ex debito obedire iubentur, non gratiam illis, sed debitum praestantes.* Nec *obedire* solùm, verum-etiam ὑποτάσσεσθαι, seu *subordinari* Regibus infidelibus: nec modo (tanquam *tempori seruientes*) [a] *Donec vires ad resistendum comparauerint*; sed ex intimis animi votis, iuxtà illud Apostoli, [*Orationes facientes pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus in sublimitate constitutis.* 1. *Tim.* 2.] Vndè *Chrysost.* [b] *Quid sibi vult quòd ait primò omnium* [*pro Regibus &c.*] *In obsequio vz. quotidiano, perpetuóque diuinae religionis ritu, quandò diebus singulis manè vespere orationes fundantur ad dominum: quomodo? an pro fidelibus tantùm? id verum non esse, ostendunt quae sequuntur*, [*pro Regibus,*] *neque enim tunc Reges Deum colebant, sed multis postea temporibus in infidelitate persliterunt. ---- Et nè adulationis causâ Apostolum ità scripsisse putarent, vide quid adiunxit*, [*vt quietam vitam agatis*] Haec *Chrysost.* quae versipelles Iesuitas planè iugulant, qui latronum & perduellionum lege freti, parendi infidelibus Regibus fidem dant, cùm hac perfida mentis reseruatione ac restrictione, *Donec vires habuerint.* Et nè *Sanderus*, & alij ogganniant, Eos, qui obligabantur obtemperare *Infidelibus magistratibus*, non perindè teneri subesse Regibus Christianis, ratione [*] *Pacti & foederis in Baptismo initi*; huic Paradoxo oppidò scitè occurrit *Chrysostomus*. [c] *Si eis Principibus* (inquit) *& potestatibus, de quibus Apostolus, quanto magis religioso Principi parendum?*

[x] Chrysost. in Rom. 13.

[y] Bellar. l. 4. de Pont. c. 5 & Epist. ad Anonym. inter Opusc. pag. 1032. Quoad directionem, non quoad coactionem, i. e. vi rationis, non vi legis. Et lib. de Cler. c. 28.

[z] Chrysost. quo supr.

[a] Bellar. l. 5. de Pont. c. 7.

[b] Chrysost. in 1. Tim. 2.

[*] Supra Cap. 2. §. 19.

[c] Chrys. Tom. 5. Hom. de Seuer. o-cip. endo. col. 596.

Ergone igitur vt has *Chrysostomi* sententias à Bellarmino (qui vnam, & ab hac caussa valdè seiunctam *praeterire nolit*) *praetermissas* esse minime mirer? fortè sentiebat

vir

vir sagax, Exceptiones suas singulas à *Chrysostomo* in hac Caussa, prorsus dilui. I. nimirum, *Episcopum obedire debere Principp. secularibus*; II. etiam *Ex debito*; III. *Infidelibus Ethnicis*; IV. *adeoque magis Christianis*: quæ omnia ex diametro Bellarmini exceptionibus repugnant. Quid multa? *Bellarminus Chrysostomum*, & alios *Græcos Patres* crepat, deus bone! quâ fronte? quum præsertim Sacerdotes Regibus subesse, & subordinatos esse (teste ipso

* Suprà cap. 5. * Espencæo) ex loco illo Apostoli [*Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*] docuerint non modò *Chrysostomus, sed etiam Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus*, ET QVI NON GRÆCI? Hucusque de *Græcis*; *Latinos* consulamus.

Bellar. ex Latinis Patribus { *Ambrosio.* *Gregorio.*

I. Ex Ambrosio.

" *S. Ambrosius in lib de dignitate Sacerdotali cap. 2. Honor (inquit) & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippè cùm videas Regum colla & Principum submitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum credant se communiri.*— Pag. 40.

Cùm sæpe alibi, tùm præcipuè in hoc Tractatu *Ambrosium* Aduocatū accersis; semel, [d] *Hinc S. Ambrosius in Epist. ad Theodosiū &c.* Rursùs; [e] *Vtinam haberemus plures Ambrosios*, &c. Post, [f] *Inter grauissimos Authores, pro excellentia dignitatis Episcopalis supra Reges, habemus Ambrosium* &c. Nec non, [g] *Ambrosius diuino zelo accensus.* Tandem, [h] *Si multos haberemus Ambrosios.*

d De Offic. Pag. 33.
e Pag. 35.
f Pag. 38.
g Pag. 332.
h Pag. 44.

Pontificij etiam alij omnes (quotquot Papale fastigium suffulcire student) de *Ambrosio* omnia bona dicere, eius nomen decantare, dicta facta celebrare solēt, quasi qui in vno *Ambrosio* (vtinam sano palato) ambrosiam ipsam degustâsse videantur. Quid rei sit auemus scire.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

***Ambrosii*, De Auro, Similitudinem *Bellarminum miserè adulteràsse*.** SECT.XL.

IN hac obiectione, cùm *Ambrosii* verba audiuimus, tum-etiam facta Eius vidimus, quæ vtraque aduersus iura *Principum* an quid ponderis habeant, accuratiùs discutiendum: necesse tamen non est vt de *verbis* liticulam vobis intendamus. Quanquàm cùm potestatem spiritualem seculari præstare (iuxtà cum *Nazianzeno*) vt *spiritum carni*, & (secundùm *Chrysostomum*) vt *cœlum terræ*, iam suprà concessimus, certè quidem non est cur de *Ambrosii* Similitudine laboremus. Damus igitur *Diadema Regum Episcopali sublimitate multò esse inferius, quàm si plumbi metallum cum auri fulgore comparetur*; nempè, si simpliciter, & non secundùm quid inter se conferantur. Exempli caussà. *Aurum* est non *plumbo* modò, sed & *ferro* omni præstantius, siuè *fulgorem*, siuè durabilitatem eius spectemus; at respectu vsus bellici tam ad ferendos ictus, quàm ad hostes feriendos, *ferro* cedit.

Eodem modo potestas spiritualis licet propter tum obiecti *splendorem*, nempè gratiam cœlestem; tum-etiam propter finem, quæ est vita æterna, *Auro* assimiletur, nihil tamen hoc impedit, quominùs Supremus *Magistratus politicus*, ad pacem externam sartam tectam conseruandam, cuiuslibet ordinis Christianis regimine temporali dominetur. Ad quod significandum Dominus huius potestatis *ferrum* insigne esse voluit, vt patet *Rom.* 13. *Non enim frustrà gladium gestat, quià Minister Dei est. &c.* In quo Textu, quum *Patres* consulimus, Ecclesiasticis nullis (nisi ex Principum indulgentiâ) immunitatis est locus; non à subiectione, quià præmisit *vers.* 3. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Nec à pœna, si fortè contra pacem publicam deliquerint, quià attexit *vers.* 4. *Minister Dei est, & vindex* [τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι,] *aduersus eum, qui malum operatur.* Cui doctrinæ omnis antiquitas suffragata est.

Porrò si *Papa* (egregius scilicet rerum æstimator) *Sacerdotio* Imperium omni modo inferius esse iudicaret, non, ad maiorē dignitatis splendorem conciliandum, [l] *Coronam insigne Imperij cum mitra* (vt solet) consociaret. Hæc de *Ambrosii* verbis, & *Similitudine*, ab *Auro* ductâ, quo oculos lectores perstringere conatus es. Iam facta expendamus, quæ ad tria Capita reducuntur; I. *Ambrosius Theodosium excommunicauit.* II. *Legem præscripsit.* III. *Templi cancellis semouit.*

l Durand. Diuin. offic. l. 3. c. 13.

Bellarminus alibi.

[k] *Non potuit Ambrosius excommunicare Imperatorem Theodosium propter cædem illam, nisi priùs causam illam cognouisset, & adiudicâsset, & nisi etiam in foro externo legitimus Iudex Theodosii fuisset. Post cogebat Imperatorem ad legem politicam ferendam; at præscribere ei formam legis nonnè manifestè ostendit, posse Episcopum interdùm temporali potestate vti, etiam in eos, qui potestatem super alios acceperunt? Et si Episcopus id potest, quantò magis* (Papa) *Episcopus Episcoporum?* Et in hoc Tract. *Deindè quùm post pœnitentiam actam ingressus est Theodosius cancellos templi, Ambrosius non conticuit, sed locorum differentiam eum docens, iubet ei vt exeat, & cum reliquis Laicis consistat.* --- pag. 334. Sic Tu.

k Bellarm. lib. 3. de Pont. cap. 8.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XII.

Ambrosium aduersus Imperatorem nullum processum forensem tentâsse.

ERgonè *Temporali potestate* vsus est *Ambrosius?* Conclusio lubrica, nè dicam perfida. Quid enim (vt ab *Excommunicatione* auspicemur) absurdius, quàm *Citationes*, *Testificationes*, & *Adiudicationes*, in foro spirituali, *Temporalis potestatis* partes propriè dictas censere? Enimverò *Ambrosius* aduersus *Theodosium* processu forensi non est vsus; non citatur Reus; non pro tribunali sistitur; nulli accersuntur testes; sed nè nominantur quidem; non

dicta

dicta Caussa; non sententia in Eum, ad formam externi iuris, fertur. Nihil horum historia meminit. Sed *Thessalonicæ* quidam, è comitatu *Cæsaris*, per populi tumultum interfectus est: *Theodosius*, irâ dissimulatâ, plebem ad *ludos Circenses* inuitat: ibi repentè à militibus in inermes, noxios iuxtà & innoxios, sæuitum: non ex meritis, sed ex furore pœna grassata est. Nihil hic inquisitione opus erat, facinus omnium oculis expositum, cuius tot Testes, quot in isthac clade ceciderant, cadauera mortuorum; imò verò etiam ipsi *Ambrosio* (per *Theodosij* minas) cognitum antequam designatum: *Factum* (inquit *Ambrosius*) *quod reuocari non potui, imò quod atrocissimum fore dixi.* *Ambrosius* igitur nullum adhuc Temporale munus obijsse cernitur; Imperatore superior, sed in propria specie potestatis, eiusque non forensis aut coactiuæ, sed tantùm spiritualis.

II. ANIMADVERSIO.

Frigidum & ieiunum esse, quod Bellarm. de lege condenda, *&* de cancellis *interdicendis obijcit.* SECT. XIII.

[l] AT *cogebat Imperatorem* (inquis) *legem politicam condere: hoc manifestè ostendit, posse Episcopum interdùm Temporali potestate uti.* Sic Tu, quasi *Theodoreto* innixus; " sed cedo nobis verba *Theodosij*. [m] *Quoniam* (*inquit* " *Ambrosius*) *irato animo obsecutus contra innoxium popu*- " *lum sententiam pronunciâsti, conscribe legem, quâ dein*- " *ceps sententiæ, per iracundiam pronunciatæ, irritæ* " *sint, & cognitiones Causarum de cæde deinceps ad triginta* " *dies scriptæ maneant.* ---- *Istud consilium Imperator, quoni*- " *am prudentissimum esse censebat, libentèr amplexatus, iu*- " *bet exemplo conscribi legem, suâque subscriptione confirmat.* Bene habet, erat *Theodosius* ad iram præceps naturâ, & concitatior; hoc in Epistola ad Eum ostendit *Ambrosius*: [n] *Quòd habes* (inquit) *fidei studium, non possum negare; quòd Dei Timorem, non diffiteor: sed habes naturæ impetum, quem si quis lenire velit, citò vertis ad misericordiam; & si quis*

l Bellar. quo sup. lit. k.
m Bellar. in fine Tract. de offic. pag. 334.
n Ambr. l. 5. epist. 28. ad Theod.

 stimu-

stimulet, in maius exsuscitas, vt eum reuocare vix possis: vtinam si nullus mitiget, nullus accendat. Hæc Ambrosius. Posteà ira seu furor iste in horrendam stragem illam o *Thessalonicensem* irrupit, in qua septem millia hominum interfecta fuere. dat tandem *Ambrosius* (sic enim vocatur) p *Consilium conscribendi legem illam*, tanquam pœnitentiæ non fucatæ testimonium certissimum; non tamen vt pro præterito peccato satisfaceret, sed vt de futuro sibi caueret: quod *medicamentum* (ita enim appellatur) nemo *Temporale* fuisse dixerit, sed quale Ethnicus Philosophus *Augusto* adhibuit, quem (quòd Eum sensit ingenio in iracundiam præcipitem fuisse) monuit imperare sibi, vt q *viginti quatuor Graecas literas repeteret*, priusquàm iracundiæ flammâ præsenti exardescens, aliud quicquam diceret aut faceret; vt isthoc pacto morbum animi, quem ratio non poterat, mora sanaret.

o *Theod.hist.lib.5. ca.17.*

p *Verba hist. palàm faciunt, quod accepit nullâ lege necessitatis, sed discretionis*, quòd hoc consiliũ prudentissimum illi videbatur.

q *Plut. Apoph.*

Vnica restat, de discessione è *Cancellis*, Obiectio. Inter Templi *Cancellos Imp. exire iubetur, locum cedit.* Respondeo; r Ritus ipse si spectetur, ἀδιάφορος fuit, in Ecclesia *Mediolanensi* prohibitus, in *Constantinopolitana* obtinuit; sin euentum consideremus, hunc quis felicem magis existimet, quam necessarium, & non tàm prudentiæ *Ambrosij* (nisi forte Imperatoris indolem satis perspectam, & exploratam habuerit) quàm *Theodosij* facilitati & humilitati tribuendum. Nullus autem est facilor quàm zeli excessus: sed & nullus veniâ dignior; id quod in *Ambrosio* Bellarminus fateri debet, siquidem principijs suis constare velit: ipse enim Iudæorum patrocinium in se suscepit, quorum s *Sectam tolerandam esse* docet. At *Ambrosius* apud Imperatorem defensionem facti sustinet cuiusdam Episcopi, aliorúmque Christianorum, qui *Synagogam Iudæorum* incenderant: pro quibus in hunc modum orditur *Ambrosius*; t *Poposci Imperator, vt in me magis vindicares; & hoc, si crimen putares, mihi ascriberes; quid man-*

r *Ineâdem Hist.*

s *Bellar. de Laic. c.22.* §. Argumentum tertium.

t *Ambr.l.5. epist. 29. ad Theodos.*

mandas in absentes iudicium? habes præsentem, habes confitentem reum, proclamo quòd ego Synagogam incenderem, quòd ego illis mandauerim, nè esset locus, in quo Christus negaretur. --- Non est causa, vt propter ædificij exustionem in populum tàm seuerè vindicetur, multò autem minus, quia Synagoga incensa est perfidiæ locus, impietatis receptaculum, quod Deus damnauit ipse, [u] *Ierem. 7.* Hæc *Ambrosius* aduersus *Iudæos*. Quodsi pari zelo contra eosdem, quos hodiè Pontifex placidâ quiete frui mediâ *Româ* permittit, bonus senex æstuaret, Deus bone! quas turbas daret? vtcunque *Ambrosij* zelus non inuasit Regum tribunalia, nec egressus est parietes Templi sui. Hæc ad *Ambrosium*; nunc ex Ambrosio.

u Ier. 7. v. 14. Et Faciam. &c.

III ANIMADVERSIO.

Ambrosium, rectè intellectum, sublimitatis Regiæ propugnatorem fortissimum, cultoremque humillimum fuisse. SECT. XIV.

POntificij, quoties superiora *Ambrosij* facta commemorant, dici vix potest quantis clamoribus & vociferationibus excipiant; Nos vero tantum abest vt quicquam de *Ambrosij* iusta laude decerpamus, vt nomen *Ambrosij* (id quod significat) *immortale* esse cupiamus: qui si meritis, iurisdictione, debito erga Principes obsequio, alijsque virtutibus cum *Papa Romano* comparetur, in omnibus æqualis, in pluribus certè quidem superior reperietur. Ecquid egregium in *Ambrosio* quærat quis? si accuratum iudicium, [x] vocabatur *Arx fidei*: si zeli vtriusque præstantiam? *Ambrosium noui*, (inquit Imperator Theodosius) *solum dignum qui Episcopus nominetur*. Itaque si omnes omnium literæ obliteratæ essent, tamen hic vir vnus optimus, prudentiæ, grauitatis, ac pietatis laude florentissimus, omniúmque seculorum memoria meritò celeberrimus, præ Alijs in hac Caussa à nobis consulendus esset, & Aduersariorum ingenia ad eius iudicium, tanquàm ad amussim exploranda.

x Vid. librum, qui inscribitur, De Suburbicarijs Regionibus, & Ecclesijs.

[y] *Ruffin. Hist. l. 2. cap. 11.*

I. Illi; *Non debent Principes in caussis Ecclesiasticis authoritatem suam interponere.* At Hic, ([y] *Auxentio* Episcopo Mediolanensi ex humanis abeunte, & Ecclesia iam vacante, populóque *Ambrosium* adhuc virum Consularem *vnâ voce Episcopum postulante*) *cùm ad Imperatorem relatum esset populi desiderium, & omni maturitate iuberetur impleri; Imperatoris authoritati obtemperandum duxit.*

[a] *Bellar. l. 1. de Cler. cap. 28.*
[b] *Ambr. in Luc. 4. cap. 5.*
[c] *Ambrosius orat. de tradendis Basilicis.*

II. Illi; [a] *Bona Clericorum tàm Ecclesiastica, quàm secularia libera sunt à tributis Principum secularium.* Ambrosius verò; [b] *Magnum quidem & speciale documentum est, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti*, Lex, quæ nullum Christianum excipit omnes includit. quin & insuper Ambrosius; [c] *Agri Ecclesiæ soluunt tributum.*

[d] *Bellar. quo iam supra, §. His & §.* Secundo.
[e] *Ambr. in Luc. l. 4. cap. 5.*
[f] *Bellar. ibid. §.* Obijcit.

III. Illi; [d] *Penes Pontificem Rom. seu Christi Vicarium est Clericos eximere.* Quid Ambrosius? [e] *Si Censum Dei filius soluit, quis tu es qui putas non esse soluendum?* Quasi dixerit Ambrosius; Quisquis homo es, seruus es, [*nec est seruus maior Domini suo.*] Nec valet Responsum; [f] *Christum soluisse tributum, quia voluit, non quia debuit*; quia actio ex parte *Christi*, quamuis liberrima, Eis tamen, quibus loco documenti præscribitur, necessitatem imitationis imponit. vndè est quòd *Ambrosius* ex hoc *Christi* exemplo confirmauerit *Magnum illud & speciale* (vt vocat) *documentum, quo Christiani docentur debere Principibus esse subiecti*; Et rectè, nam [*Christus etiam oblatus est, quia voluit,*] Actio liberrima, habens in se [*potestatem ponendi animam suam*:] Et tamen Christianis necessitatis incumbit, quoties Caussa subest, patiendi; [f] [*Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus, qui seruat vitam suam, perdet eam &c.*

[f] Matth. 10. 38.

[g] *Bellar. ibid. §.* Secunda Proposit.
[h] *Ambr. in Rom. 13*

IV. Ille; [g] *Clerici non subijciuntur legibus politicis obligatione coactiuâ, sed solùm directiuâ.* Ambrosius verò; [h] *Vbi dicit Apostolus* [*Iccircò tributa pendimus, Ministri enim Dei sunt*] *ideo dicit Tributum pendi, vt subiectionem*

pra-

præstent, quùm sciant se non esse liberos, sed SVB POTESTATE *eius, qui vicem Dei agit, sicut Deo.*

Quibus verbis docet, ex necessitate *soluendi tributum* necessariam obligationem *Subiectionis*, & subordinationis demonstrari; quæ quidem quùm præstanda sit Magistratui politico, *Vicem Dei agenti, sicut Deo*, non potest Pseudo-vicarii *Christi* vllo iure dissolui.

V. Illi; * *Si Principes vel hæresin defenderint, vel tyrannidem exercuerint, penes Papam & Ecclesiam est, Principibus priùs excommunicatis Subditos eorum fidelitatis iuramento absoluere, & quamprimùm viribus valuerint, ad arma contra eos concitare, imò etiam pœnas Principibus infligere, & quâuis ratione eos regnis suis spoliare.* An sacrum *Ambrosii* pectus tam tetrum in se monstrum aleret? Absit! qui soluit Imperatorem resipiscentem *Excommunicationis* vinculo, soluturusnè erat subditos eius vinculo & sacramento fidelitatis, si fortè contra sua monita tyrannicè animum obfirmâsset? *Si regnum* (inquit) *flectit in tyrannidem, en me paratum mori.* Rursus, quùm [i] *Ariani* vnam de *Mediolanensis* Ecclesiæ basilicis (Imp. *Valentiniano* annuente) occupare vellent; [k] *Rogamus, Auguste*, (inquit) *non pugnamus.* Quibus igitur armis Episcopo contra immanem Principum tyrannidem se defendere liceat? *Habeo* (inquit) *defensionem, sed in orationibus pauperum.* [l] *Dico paratum me esse, vt si ille faceret, quod solet esse Regiæ Maiestatis, ego subirem quod Sacerdotis esse consueuit. Dolere potero, potero flere, potero gemere. Aduersus Arma, milites, Gothosque* LACHRYMAE MEA ARMA SVNT; TALIA ENIM MVNIAMENTA SVNT SACERDOTIS, ALITER NEC DEBEO RESISTERE. Ambrosius non *debuit resistere:* At Papa forsan *debet*; cuius est contumeliosos *Principes*, seu *Arietes*, QVACVNQVE RATIONE *coërcere.* Imò etiam, [m] *Sacerdotum tyrannis infirmitas est, Cum infirmor (ait Apostolus) tum potens sum; aliter Sacerdotes nunquàm tyranni fuerunt, sæpè tyrannidem passi.* Postremò *Dauid* cecinit Deo, [*Tibi soli peccaui.*] Hinc

* Suprà.

i Apud Theod. hist. quo suprà.

k Ambros. Orat. ad popul. cont. Auxent.

l Lib. 5. Orat. in Auxent. de basil. tradendis.

m Ambros. epist. 2. ex 2. Cor. 12.

n Ambrof. Apolog. David cap. 10. init.

Hinc Ambrosius; n *Rex vtique erat* (inquit) *nullius ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges vinculis delictorum.* Quæ *Ambrosii* Apologia, aduersus Pontificios, ἀντιλογία & accusatio esse possit. In his & alijs, de *Theodosii* potestate, quanto nos rectiùs, VTINAM *multos Theodosios haberemus?* &c. Hæc de primo Patre Latino; sequitur secundus.

Bellarminus de Offic. et Gregorio I. Pont.

" *Sanctus Gregorius in Epistola &c.* ---- pag. 40.

Explicatio.

o Bellar. cont. Barcl. cap. 40.
p Greg. lib. 2. Indict. 11. ep. 38. nou. Edit.
q Baron. Tom. 6. Ann. 593. num. 79.

Siste gradum parumper, Bellarmine, & de *Gregorij* testimonio dicturus hunc ordinem obserua, vt primo in loco quam in *Principes* authoritatem; deinde quantam ab eis, erga *Sacerdotes*, Reuerentiam exigat *Gregorius* Lectoribus innotescat. Incipe. o *Si quis Antistitum*, (inquit p Greg.) *Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum nostræ præceptionis Decretum violauerit, cuiuscunque sublimitatis, aut dignitatis sit, honore suo priuetur. Quem locum Gregorius VII. Papa adducit ad probandum iure à se depositum fuisse Henricum Imp.* Eodem planè ingenio Cardinalis Baronius. q *Vides (Lector) Pontificis Rom. esse sancire leges, quibus si Reges ipsi non pareant, Regno suo priuentur: considerat hoc Gregorius VII. Romanus Pontifex; Si (inquit) B. Gregorius Doctor vtique mitissimus hoc dixit. &c.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XV.

Citatam Gregorij, *de Medardi Monasterio*, Epistolam *spuriam esse, & indignam* Gregorio *prolem.*

GRegorij Magni nomen Nos (vt par est) magno honore prosequimur, Vobis verò iustè succensemus, quòd piam mentem non modò scriptis spurijs & supposititijs, sed etiam fucatis & inhonestis interpretamentis perperàm adulterâstis. Primo enim *Epistolam* hanc, quam

quam *Gregorio* I. affingitis, *Gregorius* VII. Papa, nisi mente male-sanâ legisset, suppositìtiam iuxtà & impiam esse facilè agnouisset. Suppositìtiam eò confidentiùs voco, non modò quod ipse Baronius fatetur Subscriptionem eius [r] *Non posse congruere cùm istis temporibus, siquidem complures* (inquit) *Episcopi, qui subscripti reperiuntur, post aliquot abhinc Annos creati noscuntur* : verum multò etiam magis, quià id probat noster *Iamesius* Protobibliothecarius *Oxoniensis* (si quisquam alius) inexhaustæ industriæ vir, & in PATRVM monumentis peruoluendis versatissimus; qui cum alijs quibusdam viris eruditis hanc prouinciam sustinens, Sanctorum Patrum scripta, & imprimis *Gregorij*, à maleferiatorum hominum corruptelis, tanquàm ab infestissimis blattis & tineis, vindicandi; tandem hanc *Epistolam, de Monasterio S. Medardi, in septem manu-scriptis Gregorij operibus minimè haberi* obseruauit.

[r] Baron. ibid. num. 85.

Doct. Tho. Iamesius.

Quid ni verò *Epistolam* illam parùm piam esse dixerim, quæ tota Imprecatoria est, quùm præsertim summam [f] *Crudelitatem esse, si quis imprecetur cuiquam, vt ad æternas pænas damnetur*, fatetur Bellarminus; qui proptereà Eam *Interminatoriam tantùm & decretum Excommunicationis* esse interpretatus est. At verba *Epistolæ* expendamus [*Si quis huius præceptionis decreta violauerit, omnium maledictionum anathemate, quibus infideles & hæretici ab initio seculi vsque in præsens damnati sunt, cùm Iudâ traditore Domini in inferno inferiori damnetur; nisi dignâ pænitentiâ præfatorum Sanctorum sibi propitiauerit clementiam, & fratrum communem reconciliauerit concordiam.*] Vah! ut intonat? iam verò *communem fratrum concordiam reconciliare* ingentis molis esset; subit enim recordatio veteris Erasmi querelæ, de mutuis *Fratrum* vestrorum inter se odijs; [t] *Dispeream si inter mille Fratres inueneris vel vnum* : salutem igitur vllius ex huiusmodi hominum *communi Concordia* pendere, aut alioquin æternum perire velle, quantum (quæso) ab *execratione* distat?

[f] Bellar. vbi supra.

[t] Erasmus.

Kk Secun-

Secundò reclamare videtur ipsius *Gregorij* sanctitas, quem vos elogijs vestris virum coelestem prædicatis.--- *Tantane* (verò) *animis cœlestibus ira?* Imò, vt *Sanctum* cœlestemque decuit, *Gregorius*; [a] *Deus* (inquit) *maledicere possit, homo autem in scripturis prohibetur, quia quod homo agit, malitiâ vindicta, Deus facit virtute & iustitiæ.* Verùm, vt vt est de Execratione, nihilominus nullâ ratione ab impietate excusari potest: quia nemo temerè, nisi insigniter impius, *Anathema* denunciandus est. At ex *Decreti* huius atroci stylo, quisquis de isthoc decreto vel *negligentèr dixerit, vel fratres inquietauerit, aut contumbauerit,* nisi in gratiam redierit, *vel* (quod fieri posset fortasse in melius) *alitèr ordinauerit, honore priuandus, & vt Catholicæ fidei deprauator, vt Sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, consortio Christianitatis sequestrandus, omnium maledictionum anathemate, cùm Iudâ traditore damnandus* censetur. Quæ verba--- *Non sani esse hominis non sanus iuret Orestes.* Facessat igitur Cardinalis cùm suo insulso & impio *Decreto*, quod tàm indignum *S. Gregorio* I. quam *Gregorio* VII. dignum. Hæc de potestate Papali in *Principes*. Nunc (vt eo redeat vnde digressa est Oratio) de Reuerentia à *Principibus* erga *Sacerdotes* debita ex *Gregorio* agendum.

a Greg. in Iob. cap. 6.

Greg. VII. belli fulmen.

Bellarminus de Offic.

" *Gregorius in epist. ad Mauritium Imp. Quid mirum* " *(inquit) si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in* " *in suo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos* " *ipse appellat Deus?* --- Pag. 40.

Explicatio.

Hæc *Gregorius*. sed quid ex his Bellarminus? Quid si *Gregorius* à *Principibus Sacerdotes* (nam de appellatione illa [*Dij estis*] post * dicemus) *honorandos* esse censuerit? [a] *Etsi Gregorius seruum se Imperatoris vocet, tamen addit, Debere Imperatorem Sacerdotibus reuerentiam exhibere: quod certè inferioris est, non superioris.*

* Infra.
a Bellar. l. 2. de Pont. c. 28. ex Greg. l. 4. Epist. 33. (rectiùs) 31.

I. ANI-

I. ANIMADVERSIO.

Inanissimam Bellarmini Rationem esse, dicentis, solius esse Inferioris Reuerentiam alteri exhibere. SECT. XVI.

CErtè quidem falleris: nam (*S. Petro* monitore)[b] *Debet maritus* [illegible] *honorem exhibere vxori* (sed) *tanquàm inferiori*: tenetur etiam *Episcopus* (Doctore *S. Paulo*)[c] *viduas honorare*: & Cuilibet Christiano, vt[d] *Alius alij honore praeat*, præcipitur. An iccircò *Vxores* imperitare viris; *Viduas* ab Episcopis exigere obsequium; & plebeium quemlibet æquis cùm *Principibus* incedere passibus *Catechismo* suo instituet Bellar.? Non opinor. Nihil enim aliud est *Reuerentia* quàm exhibitio boni respectus externi, cùm discreta quâdam significatione excellentiæ. Et quià excellentia *Mariti*, quæ in dominio est sita, maior est quàm *vxoris*; ergò Maior *Marito* reuerentia dedetur: & iuxta Excellentiæ discrimen *Abrahamus* maiorem respectum habuit ergà *Saram vxorem*, quàm ergà *Hagar concubinam*.

b 1. Pet. 3. 7.
c 1. Tim. 5. 3.
d Rom. 10. 12.

Non igitur omnis excellentia in *Superioritate* consistit: [e] *honoramus* enim *Medicum, propter necessitatem*; Amicos, propter necessitudinem; Parentes, propter pietatem; Peregrinos, propter humanitatem; & diuersorũ generũ homines diuerso honoris gradu κατὰ τὸ πρέπον, ex more & lege patriâ prosequimur. A Sacerdotibus igitur & reliquis Christianis supremus in terris honos *Regibus* debetur, propter impressam in Illis supremam diuinæ Maiestatis & excellentiæ imaginem, ratione externi dominij, cui subesse & *parere tenetur* [f] OMNIS ANIMA.]

e Eccli. 38. 1.
f Rom. 13. 1.

Debent & *Principes* eximium gradum honoris *Sacerdotibus* Christi, propter ordinis & muneris præstantiam. Iccircò *Gregorius*, quùm sensit se ab Imperatore [g] *Simplicem* (id est, vt ipse interpretabatur) *Fatuum appellari*; iure potuit *ab Imp. Reuerentiam* deposcere; Cuius erat Dei Ministros ab omnium aliorum contumeliâ & contemptu vindicare. Hactenùs [illegible].

g Greg in epist. a Bellar. citata.

II. ANIMADVERSIO.

Sect. XVII. *Gregorium Mauritij Iussionibus obtemperâsse, non solùm ex necessitate, aut humilitate; sed ex Conscientiæ vinculo.*

SAnctum Testem haud bonâ fide adduxisti *Gregorium* I. Pont. quem nos, in hac lite dirimenda, Iudicem deposcimus; quoties nimirùm dicit (dicit autem sæpissimè) se Imperatorum, tanquàm DOMINORVM *suorum, iussionibus paruisse.* Ad quod nullum adhuc à Vobis potuimus responsum vel verisimile exprimere, duo licet summæ eruditionis Cardinales (viz. *Bellarminus*, & *Baronius*) omnes ingeniorum suorum neruos torserint versauerintque, vt *Gregorij* tàm clara testimonia, tanquam amentatas hastas, è manibus nostris excuterent. I. Bellarminus. [h] *Non sine caussa dixi* (inquit) *S. Gregorium partim ex humilitate, partim ex necessitate se Imperatori subiecisse, siquidem adeò tyrannicè* (Mauritius) *Ecclesiam Rom. premebat, vt ipse* [*] *Gregorius, quamuis mitissimus esset, Eum cùm Diocletiano & Nerone comparauerit; deplorans durissimum iugum, quod sub Mauritio ferre coactus fuerat. Ex quo sequitur, vt obedientia, quam Gregorius Mauritio exhibuerat, non debita fuerat, sed coacta.* Hæc Bellarminus. Ain' verò? *Coactam obedientiam* præstitisse *Gregorium; deplorantem* nimirum *durissimum iugum tyrannidis Imperatoris in ipsam Ecclesiam Romanam?*

[h] Bellar. Recog. p. 15. in lib. 2. de Pont. c. 28.

[*] In Psal. 101. & l. 11. epist. 43. & 44.

Responsum hoc deploratæ caussæ est, nè dicam Conscientiæ, argumentum. Est enim vbi *Gregorius*, in suis ad *Mauritium* literis, eidem Imperatori Eius, in conseruanda Ecclesia, fidem ac diligentiam gratulatur. [i] *Pijssimus Dominus noster, ad compescendos bellicos motus, pacem quærit Ecclesiæ, atque ad huius compagem Sacerdotū dignatur corda reducere.* Ecquid hîc tetricum *Mauritius* exprompsit? ecquid violentum? ecquod *Nerone* aliquo, aut *Diocletiano*, & non potiùs *Constantino* Imp. dignum? Et tamen *Gregorius* verbis immediatè sequentibus; *Quod quidem Ego* (inquit) *opto, atque, quantum ad me attinet, sereniss. iussionibus obedien-*

[i] Greg. lib. 4. epist. 32.

obedientiam prabeo. Quià autem non Causa mei, sed dei est, quià non solus Ego, sed tota turbatur Ecclesia (Intelligit per Episcopum Constantinopolitanũ qui se *vniuersalem Ecclesiæ Episcopum* appellari voluit) --- *piissimus Dominus locum secet vulneris, atque resistentem agrum Augustæ authoritatis vinculis constringat.* Rursùs sub finem Epistolæ; *Piissimus Dominus dignetur negotium indicare: si iudicio vestræ pietatis cesserit* (vz. Episcopus Constantinopolitanus,) *omnipotenti Deo gratias referimus, sin autem, &c. Ego autem Dominorum* IVSSIONIBVS *obedientiam prabens, Illi scripsi, &c.* Hæc Gregorius. Quibus verbis non modò agnoscit penes *Imperatorem* esse, *Iudicium* exercere in *Episcopum Constantinopolitanum*; verum etiam *Imperatoris iussionibus* suam quoque *obedientiam* liberrimè atque ex animo profitetur.

At *Gregorium*, dixti, *partim ex necessitate, partim ex humilitate se Imperatori subiecisse*; vt quamuis pateat Eum sponte *Obedientiam* exhibuisse *Imperatori*, id saltem *humilitati* Eius tribuendum putemus. Mus pusillus quàm sapiens est bestia, ætatem qui vni foramini nunquam committit suam? hanc bestiolam imitatur Cardinalis, sed frustrà; primum enim foramen, de *Necessitate*, occlusimus; alteri, de *Humilitate*, aditum nullo negotio præstruemus. Bellarminus totus est in hoc, vt probet *Sacerdotum* personas *non debere subijci Principibus*; imò verò etiam diuino iure debere non subijci, quasi talis subiectio non possit (scilicet) non Ecclesiasticam dignitatem lædere atque subuertere. At verò *Gregorium*, ex *Subiectione* illa, quam Imperatori exhibuit, nihil quicquam *Sacerdotali* aut Papali authoritati detractum sensisse, ipse oppidò lubens responsurus est. Nam [k] *Dùm* (inquit) *prædicator Gentium* (S. Paulus) *dicat*, [*Quamdiù sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo:*] *Ità docet* (Apostolus) *humilitatem teneri in mente, vt tamen ordinis nostri dignitatem seruemus in honore:* k Greg. lib. 4. Epist. 36.

 quatenùs

quatenus in Nobis nec Humilitas timida, nec erectio sit superba. Necnon Alibi: [l] *solerter nitendum est; ne dum inordinatiùs custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis, & dum Prælatus quisquam plus se deijcit, subditorum vitam distringere sub disciplinæ vinculo non possit.* Sic Gregorius.

[l] Greg. lib. de cura pastor. cap. 6.

Denique fatemur *Gregorium obedientiam & subiectionem* Imperatori præbuisse ex *Humilitate* quidem, sed omninò debitâ, propter tremendam Eius authoritatem, qui vult [m] *Omnem animam subijci sublimioribus* istis (nempè secularibus) *potestatibus.* Deindè etiam ex *necessitate*; sed non humanâ, aut metu [n] *iræ* Imperatoris; sed prorsùs diuinâ, & *Conscientiæ causâ*, vi præcepti Eius, qui per Apostolum dicit, *Necesse est subijci*: non, vt Bellarminus voluit; *partim ex* humana *coactione*, *partim* ex *humilitate*; quasi nobis hominem versipellem, astutum, qui *foro vti* nouerat, depingeret; qui descendit vt ascendat; repit humi, vt volet per aerem; subijciat se *Seruus obediens Iussionibus*, vt posteà euadat (quemadmodum *Gregorius VII*) *Dominus Dominorum.* Hucusque ad Card. Bellarminum respondimus ex Gregorio.

[m] Rom. 13. 1.

[n] Ib. v. 5.

VII. ANIMADVERSIO.

Sect. XVIII.

Nullum omnium Pontificum Maiestatis Regiæ hostem fuisse tam infensum, quam fuit Gregorius Propugnator feruidus.

SVperest aliud longè apertissimum *Gregorij* testimonium, ex alia ad *Mauritium* Imperatorem Epistola; à quo *Gregorius* in mandatis habuit, vt legem Eius, opinione suâ valdè iniquam, promulgaret; de qua tamen in hunc, qui sequitur, modum *Gregorius.* [o] *Ego* (inquit) *indignus famulus vester, vestræ iussioni subiectus, eandem legem per diuersas terrarum partes transmitti feci: & quia lex ipsa omnipotenti Deo minimè concordet, ecce hoc per suggestionis*

[o] Greg. l. 2. Indict. 11. Epist. 61. aut (vt quidam libri habent) 65.

meæ paginam Sereniss. Domino meo (Mauritio) *significaui. Vtrobique igitur quæ debui exsolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod sensi minimè tacui.* Hactenùs *Gregorius*. Cui testimonio, merridianâ luce clariori, Cardinalis Baronius quasi noctem quandam conatur offundere. [p] *Gregorius* (inquit) *in eadem epistola contestatus est, se non vt Episcopum ista scribere, sed iure priuato loqui, quod satis ad excusationem Gregorij esse potest, quùm aliam agat personam tanquam in scena, vbi cuius quis personam induit, vti verbis debet.* Sic Ille. Dignum equidem nugaci histrione potius quam stupendo Congregationis Oratorij Presbytero, & Cardinale Commentum; risu certè non plausu excipiendum.

[p] Baron. Anno 593. num. 18.

Verba enim *Gregorij* huiusmodi sunt; *Omnipotenti Deo reus, qui serenissimis Dominis, in omni quod agit & loquitur, purus non est.* Hiccinè hominis vafri & dissimulatoris personam in scena sustinentis prologus est? annon potiùs religiosa animi *simplicis* & candidi pectoris professio? huius igitur verba immediatè sequentia auscultemus. *Ego autem indignus famulus neque vt Episcopus, neque vt seruus Reipublicæ, sed iure priuato loquor: quià (serenissime Domine) ex illo iam tempore Dominus meus fuisti, quandò Dominus non omnium eras.* Sic Ille. Quibus verbis, vt se faciliùs in gratiam Imperatoris insinuaret, reuocat in memoriam necessitudinem illam, quæ inter se & *Mauritium* olim intercesserat, quùm nec *Mauritius* adhuc Imperator erat (quod significat illis verbis, [*Quandò Dominus omnium non fuisti,*] nec *Gregorius* ipse *Episcopus*; ad quod alludit verbis illis [*Neque ego vt Episcopus*] sed vterque *iure priuato* fruebatur. Nunc autem *Mauritio* rerum potiente, *Gregorius* palàm profitetur, se ergà *Imperatorem* tàm boni ciuis, quàm veri Episcopi numeros omnes expleuisse: illud, quòd in lege promulganda obedientiam Imperatori præbuit; hoc, quòd *non tacuit*, sed apertè significauit, *legem illam omnipotenti Deo minimè concordare.*

Iccircò

Iccircò ignoscere Nobis debent Cardinales,[r] si Ipsos potiùs *in Scena Pseudolos* egisse putemus, quàm *S. Gregorium* aut ergà Imperatorem, cui *Subiectionem exhibuit*, perfidiæ; aut etiam ergà *Sacerdotum* ordinem, per nimiam abiectionem, sacrilegij crimine se obstrinxisse. Multò veriùs atque candidius vester Espencæus; [q] *Gregorius primus, idem & Magnus* (inquit) *lib. 2. Epist. 64. ingenuè agnoscebat Imperatori à Deo concessum, non militibus solùm, sed Sacerdotibus quoque dominari. Gregorium* autem I. qui Anno IↃXC. cum *Gregorio VII.* qui Anno CIↃLXXIII. viguit, in hac Caussa * coniungere; quid aliud est quàm serenitatem cùm fulmine, aut cùm pace bellum consociare? I. enim ille Primus; [r] *Hoc verbum* IVSSIONIS (inquit) *à meo auditu remouete: non ego iussi.* At Septimus; [s] *Mandamus* (inquit) *nè quisquam sit vel Rex, vel alius, qui nostris Legatis resistere audeat.* [t] *Alioquin intelligant, quid sit* IVSSIONEM ECCLESIAE *parui facere:* & passim imperiosissimè *Mandata*, & *Iussiones* crepat. II. Primus Imperatoris * *Iussionibus obedientiam* spospondit. Septimus autem * *Iussiones* suas Imperatoribus imponit, & Authoritatibus Eorum vbique detrectat. III. Primus * *Subiectionem Mauritio* suam iuramento obstrinxit. At Septimus, acsi iusiurandum Illi iocus esset, Imperatorum subiectos *Iuramenti* sui religione exsoluit. IV. Primus *Deum timens* (sic enim ait) *in morte cuiusquam Longobardorum miscere se reformidauit:* sed septimus *Arma* impia contra Imperatorem mouit, & veluti *terram cælo* miscens, orbem cæde & sanguine cruentauit. Nè longior sim, *S. Gregorius* (honoris causâ) huius nominis *Primus* cluit: *Septimus* vero [x] *Primus* omnium Pontificum dici meruit; sed (vt est apud Frisingensem) *qui Imperatorem regno priuauit.* Quod vero ad *Sanctitatem* attinet; *Gregorius VII.* Maiestatis læsæ, aliorumque scelerum crimine in quatuor [y] *Concilijs*, (quæ Aduersarij *Conciliabula* vocant, quòd *Papa*, nimirùm pars rea, in illis *Iudex* esse prohibebatur)

Papiensi

[q] *Espen. Com. in Tit. digress. 10. Paris. 1568.*

* *Sic Baronius, & Bellar. suprà.*

[r] *Greg. in epist. supra-citat.*

[s] *Platina in vita Greg. 7.*

[t] *In formula Excom. Hen. 4. apud Binium.*

* *Suprà. c. 5.*

* *Quo suprà.*

* *Lib. 7. Epist. 1. ad Sabinian.*

[x] *Otho Frisingens. l. 6. Chron. cap. 35.*

[y] *Binius Tom. 3. p. 128. & p. 1191.*

Papiensi, *Wormaciensi*, *Brixiensi*, *Moguntinensi* damnatus est. Hactenùs de præcipuis *Gregorij* testimonijs disseruimus; eò iam redeat vndè deflexit oratio.

Bellarminus de Offic.

" *S. Gregorius in lib. 4. epist. 30. ad Mauritium Imp. Quid*
" *mirum (inquit) si illos vestra pietas dignetur honorare*,
" *quibus in suo eloquio Honorem tribuens, eos aut Angelos*,
" *aut Deos ipse etiam appellat Deus.* — pag. 40.

I. ANIMADVERSIO.

Gregorium, honorem ab Imperatore postulando, nihil minus quàm Superiorem fuisse. SECT. XIX.

VErba Gregorij satis per se manifesta sunt; inuolutus autem sensus tuus aliundè eruendus, vbi suprà [a] contendis, *Sacerdotes Principibus præesse*, & honore præcedere: quo nihil *Gregorij* menti repugnantius dici potest. Nam hæc verba illi animi eius dolor & indignatio ipsa expressit, quòd Imperator Eum mordaci sarcasmo *Simplicem*, id est, (vti diximus, *Gregorio* ipso Interprete,) *Fatuum* vocâsset, & falsè nimis contumeliosèque inter *Stultos* numerâsset; propterea petit vt *Pietas eius dignetur ipsum honorare*. Quæ formula loquendi planè ostendit, *Gregorium* ipsum Imperatorem *Superiorem* & *Digniorem* agnoscere, Cui supplicando hanc authoritatem tribuit, vt ipsum *honorare dignaretur*; quod & facta *Gregorij* abundè demonstrabunt. At *Sacerdotes* (inquis) *Deos vocat*; Ergò &c. Hoc, si placet, Argumentum persequere.

[a] *Suprà.*

Bellarminus de Offic.

" *Ecclesiasticaquoque testatur historia, quià quùm piæ me-*
" *memoriæ Constantino in scripto oblatæ accusationes contra*
" *Episcopos fuissent: Libellos quidem accusationis accepit*,
" *& eosdem, qui accusati fuerant, Episcopos conuocans, in*

" *eorum conspectu libellos, quos acceperat, incendit, dicens; Vos Dij estis à vero Deo constituti, ite, & inter vos causas vestras discutite, quià dignum non est vt nos iudicemus* Deos. ---- pag. 40.

I. ANIMADVERSIO.

Sect. XX. *Honorificum* Deorum *appellationem non primariò Sacerdotibus, sed Principibus sæpissimè ascribi.*

Dixit *Constantinus* Sacerdotes *Deos* esse: deindè *Libellos* eorum incendit: quos *Iudicare* recusauit. Dicta à factis secernamus. Dixit Sacerdotes *Deos* esse: hinc Tu; *Ergò Regibus superiores.* I. Ad Antecedens olim Caluinus; [b] *Constantinus adhuc catechumenus, & non valdè in Scripturis exercitatus, hanc vocem* [Deos] *errore ad Sacerdotes transtulit.* Nè hoc Responsum vobis absonum aut insolens videatur, Baronium vestrum attendite. [c] *Constantini* (inquit) *tyrocinio condonandum, quòd Petrum & Paulum* Deos *vocauerit.* II. Consequentiam retorqueo; nam [d] *In Scriptura sacra* (etiam de politicis Magistratibus, Te confitente) *Iudices populi à Deo ipso vocantur Dij, Psal.* 81. *Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat: cuius vocabuli rationem explicat Iehosaphat* 2. *Paral.* 19. *vbi dicit, Iudices non hominum, sed Dei iudicium exercere: & Deut.* 1. *Monet Moses vt iustè iudicent, quia Dei iudicium est: & Christus Ioh.* 10. *Si illos dixerit Deos, ad quem Dei sermo factus est &c.* Hæc Bellarminus. Insurgo. Quùm *Deus* Principes *Deos* dixerit; quod idem de *Sacerdotibus* (quod sciam) in sacra pagina nusquàm legitur: sunt igitur *Reges Sacerdotibus* superiores.

Vt tamen non negem hanc Appellationem *Sacerdotibus* sensu aliquo commodè competere; nihilominùs Eos *Regibus* externo honore & authoritate præesse, nullà ratione efficient: quià Deus ipse, qui *ordinis est Deus, & non* ἀταξίας, inter istos θεοὺς θνητοὺς, id est, *mortales Deos*, quemadmodùm inter *Angelos*, *ordines* constituit. Nam [e] ἐξουσίαι τεταγμέναι sunt, inter quos vnus regit, [f] καθ' ὑπεροχὴν; & excel-

b In Opusc. fol. 243.
c Baron. Tom. 3. pag. 307.
d Bellarm. lib. 1. de Laic. c. 3.
e Rom. 13.
f 1. Pet. 2. 3.

excellentiam, vt Rex; alius [g] καθ' ἡγεμονίας, vt *Dux à Rege missus*. Eodem modo in hac Caussa accidere nullus dubito. Hanc rem illustrabimus illo exemplo (in quod supra tantùm digitum intendi) [h] *Salomonis*, & *Beersheba*; qui duo in eodem hominum cœtu versantur, ille *Regis* simul & *filij* personam gerit; hæc vicissim *Matris* & *Ciuis*. Inter Eos (vt hoc fingamus) de officij iure certatur; *Beersheba Salomonē* adit, sed Illi *supplicans*, vtpotè dignoscens in *filio Regem*: similitèr *Salomon matrem* salutat *Corpore inclinato*, ita tamen (Causę indignitate commotus) vt *Supplicanti* prorsus adnuerit: Ex vna parte in *Ciue matrem*, ex altera in *Matre Ciuem* & *Subditum* discernens.

g 1. Pet. 2. 14.

h 1 Reg. 2. 19.

Eodem modo inter *Sacerdotes* & *Principes* se res habet; *Sacerdos* vt *Pastor* spiritualis *honorandus* est à *Rege*; vt verò Reip. ciuis *Regem*, vt Dominum suum temporalem, tenetur *honorare*. Quùm autem huiusce quæstionis status in eo ponatur, vtri ab altero maior vel magis debeatur honor externus ciuilis, siue præcedentia; proculdubiò pensitatâ vtrinque hâc genuinâ & duplicatâ relatione, præponderabit maiestatis *Principis*. Licet enim, propter obiectum & finem *Sacerdotij* supernaturalem, ac cœlestem, redundet in *Sacerdotis* personam reuerentia quædam interna, sacra, spiritualis, sublimis, quam in eodem genere nunquàm pertingit Maiestas Regia; in externa tamen ciuili prælatione anteibit illa, quæ in externis ciuilibus pollet suprema potestas, tantùm ratione *ordinationis diuinæ*. Cuius luculentissimum documentum in *Gregorio* habemus, qui (vt Ciuem decuit) crebris *supplicationibus* & officijs Imperatoris *Iussionibus* obsequium & *obedientiam* suam testatus est. Ratio est in promptu, quia *Princeps* (vt iuxta cum *Tertulliano* Bellarminus fatetur) est à [i] *Deo secundus*: qui autem *Papam* vel directè vel indirectè *Principi in Temporalibus* præponit; facit ille profectò *Principem* Tertium post Deum. Hæc de verbis *Constantini*; nunc Facta trutinemus.

i Bellarm. in hoc Tract. de Offic. pag. 124.

II. ANIMADVERSIO.

Sect. XXI. „ *Constantinum Magnum, ex maturo iudicio, in Episcoporum causis præfuisse.*

NOn est vt de voce [Deos,] quam *Sacerdotibus* tribuit *Constantinus*, Lectorem vltra fatigemus. Historiam ipsam, de factis, aggredimur; in qua nulla fere vox occurrit, quæ non Suprematus Imperatorij in *Sacerdotes* luculentissimum testimonium adferat: si modò *Generale* [k] *Concilium conuocâsse; Episcopos vndique per literas accersisse: Concilij locum Nicæam destinâsse*: Congregatorum *Libellos accepisse: igni comburi iussisse*; Flammisq; mandâsse: & finito tandem *Concilio singulos ad gregem suum redire iussisse*; supremæ in Eos authoritatis demonstratio videri possit. At *noluit* (inquis) *Constantinus Episcoporum caussas iudicare*. Verum est; quid ergò? an proinde omninò non illud Ei licuit? vel id non adeò expedire visum est? An quia non nunc in *tyrocinio*, iccircò nunquam *immiscuit se in Sacerdotum negotijs*? Operæ sanè pretium erit hæc expedire singula.

k Socrat. hist. l. 1. c. 5

Primum potuit, imò (nisi Temporis istius necessitas aliud suasisset) *Iudicem* se interponere debuit *Constantinus*. quid ni verò debuerit? Episcopi inter se litigant; Criminationũ suarum *Libellos* non Imperatoris statuæ, sed ipsi *Imperatori offerunt*; Episcopi Caussas suas Imperatori iudicandas tradunt: Imperatorem igitur iudicium suum interponere erit nefas? Cui potiùs in hac Caussa habẽda est fides? frequentinè Episcoporum coronæ, an vni Imperatori? Si Imperatori, tùm dignus is videri debet, qui de Episcoporum causis *iudicaret*; præsertim eorum, quibus iudicij & sapientiæ laude ipse antecelluit. Sin Episcopis, tùm multò etiam magis dignus, quem ipsi Episcopi etiam in Caussa sua sibi *Iudicem* asciscunt.

Secundum sensit reuerà Imperator, minimè expedire hisce Caussis se implicare. Si (quatenùs coniectauit) quæstiones merè fuissent spirituales, de fide, rectè fecit; quia

quia hoc genus Causarum *Concilio Generali* tradendum est: sin ideò *iudicandi* prouinciam recusabat, quod Accusatores Eorum mixtos esse suspicatus est, ne sic quidem malè; nec enim mirum si *Constantinus*, (quæ erat illius verè Christiani pectoris ergà Episcopos pietas) qui dixit velle se [l] *Episcopum stuprum alienæ vxori inferentem paludamento suo obtegere, nè aspectus alios læderet*; si Criminationum *Libellos* Eorum, quos vidit mutuis odijs, iam, & diffidijs flagrantes, *sigillo suo obsignatos*, quasi *paludamento obtectos*, ad sopiendam inuidiam, infamiámque extinguendam *igne comburi iusserit*. In hanc sententiam præclarè *Caluinus* contra *Paulum* III. Pont. qui ex hoc *Constantini* facto immunitatis suæ patrocinium mutuatus est: [m] *Alioqui* (inquit) *prudentèr egisse Constantinum fateor, qui cùm Episcopos cerneret fatali quadam rabie in mutuam lacerationem inflammatos, Ario parcere, & deserere Christi caussam, vt suæ cupiditati morem gererent, probrosos Eorum libellos consciderit.* Sic Ille.

[l] Theod.hist.l.1. ca.11.

[m] Caluin.quo supr.

Tertium. Facta *Constantini*, quum iam haberent suam quandam maturitatem, & quasi senectutem, intueamur; vt quàm procul à mente Pontificiorum abfuerint (nè falsò amplius Eius nomen obtendant) Lector intelligat, & habeat quod sibi satisq; faciat. Primò cùm [n] *Factio seditiosa solos* (Episcopos) *Aegyptios mutuò distraxit, ita vt Imperatori Constantino nonnihil negotij facesserent, quos tamen vt Patres, imò vt Dei Prophetas reuerebatur; illos secundò accersere dignatus est, & se rursùs non inuitum Arbitrum eorum controuersijs imponere, & demùm arbitrium suum, & sententiam per Epistolam significare, atque Concilij Decreta sigillo suo rata facere.* Deindè ad Tyrensis Synodi Patres. [o] *Quod si quis* (ait,) *reiecto ac spreto mandato nostro adesse Synodo noluerit, delegabimus aliquem, qui Regiâ illum authoritate in exilium eiectum docebit, hominem minimè decere summi Imperatoris præceptionibus ad tuendam veritatem repugnare.* Postremò ad Nicomedienses Episcopos. [p] *Si castos* (inquit) *habemus & orthodoxos*

[n] Euseb. de vita Constant.l.3.c.22.

[o] Euseb.hist.l.4. ca.42.

[p] Theod.hist.l.1. c.20.

Episcopos; gaudemus; quodsi quis audacter & inconsultè ad fouendas pestes exarserit, Ministri Dei (Meipsum dico) executione audaciæ suæ pœnas dabit. Hæc *Constantinus.* Vt multa paucis complectar. *Constantinus* Imp. Episcopos à se iudicandos esse non censuit: at Episcopi ipsi censuerunt. Illis non in Caussis dogmaticis, at in Criminalibus; nec in tempore non suo, at in opportuno, quùm sedata omnia; nec tunc in *tyrocinio* suo *Nicææ*, at post, animo maturus & æuo, *Aegypti*, *Tyri*, *Nicomediæ*, iudicium authoritatémque suam interposuit. Hactenùs de testimonijs ipsis; quibus ad extremum Coronidis loco additur à Bellarmino, vz.

Bellarminus de Offic.

" *Si haberemus Sanctos Episcopos, non egeremus huiusmodi*
" *testimonijs, ipsa enim sacra potestas, cùm vera sanctitate*
" *coniuncta, cogit ad sui venerationem non solùm Principes*
" *minores, sed etiam summos.* ---- pag. 41.

I. ANIMADVERSIO.

SECT. XXII. *Bellarminum, in vrgendis Testimonijs, non quicquam profecisse.*

CViusmodi, obsecro, *testimonijs?* nam quæ hactenùs protulisti *Nazianzenum*, *Chrysostomum*, *Ambrosium*, *Gregorium* Authores & testes sanctos, & planè diuinos *habuerunt*, & Caussæ Regiæ Patronos disertissimos: quos tamen producere soletis, vt Episcopis, si fortè in summa *Sacra via Reges* conueniant, *locum honorificentiorem*; si palatia ingrediantur, *præcedentiam* deberi probetis; & posse Eos *Principibus* non excommunicatis *Subiectionem* suam negare; Excommunicatis Coronam detrahere. Hæc hæc est hodierni Papismi Arx præcipua. Proh hominum væcordiam! longè aliter Nazianzenus; * *Magistratus*, inquit, *nobis præsunt.* * *Episcopi* (inquit) *Regibus subditi.* Ambrosius, * *Sacerdotes* (inquit) *secularibus potestatibus debent esse subiecti.* Gregorius, * *Imperatori* (inquit)

* * * * Suprà in hoc Cap.

(inquit) *concessum est*, *Sacerdotibus dominari*. Hæc sunt genuinæ & expressæ istorum Testium assertiones, quibus Bellarminus nihil nisi coactas & vmbratiles *Similitudines* opposuit. Heu miseram Causam, quæ *eget huiusmodi testimonijs!* Testimonia excussimus; nunc Exemplis agis.

Bellarminus de Offic.

" *Certè magnus Constantinus cùm Concilio Episcoporum interesse vellet, non solùm sublime erigi voluit, sed paruam*
" *sedem; neque ante sedit, quàm Episcopi illi annuissent vt*
" *sederet. Vide Eusebium de vita Constantini lib.2.cap.*10.
—pag.41.

I. ANIMADVERSIO.

Aduersarios, pro libitu suo, Historicos veteres nunc repudiare, nunc amplecti. SECT.XXIII.

LEctorem tuum mones, *Eusebium* vt *videat de vita Constantini*; sed quibus oculis *videat*, id verò non doces: vtrùm quibus *Eusebium* Baronius tuus vehemens accusator; an quibus Ipse in *Constantinum* Imp. apud *Theodoretum* egregius subsannator. Ille, vbi agitur de loco, & tempore baptismi *Constantini*, primùm quærit, [q] *Sitne vera historia Eusebij*; & ipse [r] mentiens concludit tandem, *Eusebium esse mentitum*. Tu verò, vbi obijcitur ex *Theodoreto Constantinum* in *Conc. Nicæno* petijsse, vt tantùm Scripturarum testimonijs res in quæstionem adductæ dissoluerentur, & determinarentur (quo nihil dici potuit pro *Scripturarum plenitudine* augustius) Tu primam hanc Conditionem *Iniquam* vocas: deindè ipsum *Constantinum* perstringis, [f] *Erat* (inquis) *Constantinus magnus Imperator, sed non erat magnus Ecclesiæ Doctor.* Quod responsum propius abest à contumelia, quasi Ille aut *Doctoris* munus suscepisset, aut sacræ *Synodi Patres* Orthodoxi non eius voci ac voluntati suffragati fuissent.

[q] *Baron. Ann.* 324. *num.* 47.
[r] *Vt probat V. Cl. Abr. Scultetus Tract. de Baptismo Constant.*
[f] *Bellarm. lib.* 1. *de Concil. cap.* 11. §. Quarta conditio.

Sequitur

Sequitur enim apud *Theodoretum* verbis immediatè seqq. [t] *Ista aliaq; de eodem genere, dum doctrina Apostolicæ consensum stabilire moliretur Constantinus, tanquàm filius amantissimus, Episcopis & Sacerdotibus veluti Patribus proposuit; maxima pars Concilij eius verbis obtemperauit.* Hæc Theodoretus. Ex quo liquet, præcipuum nostræ religionis propugnaculum non tam *magni Imperatoris*, quàm *maximi Concilij Nicæni* authoritate confirmatum esse; nam, vt *Nicæa* (quod Eusebius habet) à *Victoria* nomen suum traxerit, sic auspicatò Protestantium Articulus, pro *Scripturarum sufficientia*, *Nicæa* obtinuisse videatur. Hæc πάρεργα omninò; nisi quatenùs ad fastidiosam Aduersariorum nostrorum indolem, in allegandis Authoribus, denudandam vel maximè faciant. Ad Caussam reuertor.

[t] Theod. l. 1. cap. 7.

II. ANIMADVERSIO.

SECT. XXIV.

Singulis, de sella Constantini, Circumstantijs Bellarmini Rationem labefactari.

VIdi equidem *Eusebium*, in loco abs Te citato; vbi tamen *Constantinum* non video: non rectè citas, quo nullus est error facilior; in hoc ---- *Nos veniam petimusq;, damusq; vicissim.* Historia habetur *Lib. 3. cap.* 10. vbi video *Constantinum non voluisse sedere*, antequàm Episcopi sedissent, &, vt ipse sederet, annuissent. At inter nos minimè ambigitur, nùm *non voluerit Constantinus*; sed an non Ei licuerit, nondùm sedentibus Episcopis, sedere: nec enim quicquid *noluit* vir prudens, id *nolle* ex officio necessario debebat. Tu integrum hoc *Caput* inscribis *De officio Principis erga Episcopum proprium*; *Episcopum* etiam *proprium* quemlibet *Principe suo superiorem* esse astruis, quod nunc demùm, ex hoc facto *Constantini* confirmare voluisti; quasi illi non licuerit sellam oblatam capessere, antequam Episcopi omnes sedissent. Hanc Conclusionem Te docuit [u] *Summus* tuus *Doctor* Papa *Gregorius VII.* [x] *Constantinus Magnus* (inquit) *non primum*

[u] Bellarm. sic Papam appellat sup. Cap. 5. initio.

[x] Greg. VII. lib. 4. epist. 2. apud Binium Tom. 3. par. 2. pag. 1212.

mum Sessionis, sed vltimum inter Episcopos elegit locum; sciuit enim quià superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam. Vah vt se ventosus Papa, tanquàm vtrem, inflat! qui ex hoc Exemplo iactat se & alios Episcopos omnes ipsis Imperatoribus *Superiores* esse, quos (nimirùm) *humiles* esse oportet; acsi imprimis *Pontificibus* superbis esse licuerit. Nos Imperatores ab hac Contumelia vindicabimus.

* Alibi *Constantinus* Synodum [y] *Episcoporum* coegit, in quorum *medio congressu* [ἐν ἀνακτόρων μεσίτης τι καὶ συνεδρεύειν, &c.] *non dedignatus est adesse, & vnà considere; rerumque in deliberationem vocatarum se participem facere.* Vide Eusebium. Hic non expectato vllo Episcoporum motu, *vnà* cum Episcopis *consedit Constantinus*; idque ex *Dignatione* fecit, non igitur ex *debito*. quidni Illi ius idem *Nicaæ* fuerit? eò nunc (si placet) pergamus, & historiam ipsam penitius introspicianus.

* Vt Alij volunt Synod. Arelaten.
y Euseb. de vita Const. l. 1. ca. 37.

Sequitur apud [z] Eusebium; *In Concilio Nicano sedem, quæ quemque decebat, capiebat quisque:--- in vniuerso Ministrorum Dei conuentu, propter Imperatoris aduentum, qui iam erat in expectatione* [σιγὴ μὲν ἦ τοὺς πάντας εἶχε] *omnes egere silentium; ---signo dato, quod Imperatoris aduentum indicabat,* [πάντων ἐξαναστάντων] *omnes consurrexerunt:--- per medium consessum intrat* (Imperator,) --- *& postquàm* [ἐπεὶ δὲ πρόσω τῶν τάξεων ἀρχῆς] *ad locum summum venit,* [μέσος πρῶτος ἔστη] *primus in medio conuentu stetit; & cùm parua sella,* [ὕλης χρυσοῦ πεποιημένου] *ex auro fabricata, proposita ei esset, non, priusquàm Episcopi annuißent, consedit;* [ἐκάθητο, οἱ δ᾽ ἐπίσκοποι πάντες μετὰ βασιλέα,] *idemq; omnes post Imperatorem factitârunt.* Ex his constat, primò *Episcopos*, honoris causâ, *Imperatoris aduentum expectâsse*; deindè iam ingressum eius expectantes, altum *egisse silentium*; post, ad primum quoque conspectum Eius, vniuersum Chorum *assurrexisse*; tùm *sellam auream* ei obtulisse, & quùm ei præcipuam (proculdubiò ob magnificentiam) sedem deberi significârunt, an & Sessionem in pri-

z De vita Const. lib. 3. cap. 10.

mam negarent? postremò nullum omnium ante *Constantinum* sedisse. Sic Episcopi.

Constantinus dein quid? priusquam quidem *Episcopi annuissent*, sedere omninò noluit; attamen post ingressum in [a] *Synodum* [[illegible]] *ad summum locum transit*, vbi rectus stetit. Licuit Illi haud dubiè in medio priùs sedere, Cui licuit stare in supremo. Denique vel *Episcopos* ipsos, etiam *annuendo*, vt priùs Imperator sederet, satis significâsse *Præsidentiam* Imperatori deberi, manifestè patet; tùm quòd *omnes Episcopi* (iuxta Eusebium) *post Imperatorem sedebant*, tum etiam quià non sederunt prius, (vt est apud Sozomenum) quàm *Imperator* [b], *vt consederent, man*[illegible]*asset*; atque adeo gestu, nutu, & sessu suo *Imperatorem* sibi *superiorem* Episcopi agnouerunt. VIDIMVS igitur historiam de *Constantino*, quâ *visâ*, quis non *videat* stupendam vecordiam vestram, qui ex illa historia illud Præsidendi ius Imperatori detractum volueritis, quod singuli ferè historiæ illius apices penes illum fuisse, quodammodò clamitare videntur.

a Euseb. quo supr. & Sozom. l. 1 hist. cap. 18.

b Sozom. ibid.

III. ANIMADVERSIO.

SECT. XXV. *In facto Constantini non Maiestatis eius diminutionem, sed mansuetudinis* [illegible] *eluxisse.*

IN hoc facto *Constantini* examinando Historicos nostros duces sequamur, qui sine dubio Magistros fideliter sequuti sunt suos; & sentiemus *Eusebium* [c] hoc Eius *Modestiæ*, *Nicephorum* Callistum [d] *Animi submissioni* attribuisse. *Modestia* autem, secundùm *Philosophos*, nihil aliud est quàm *debiti honoris moderatio*, quæ est voluntaria remissio, & infra debitum depressio dignitatis propriæ; non necessaria agnitio alienæ. Tantum igitur abest vt *Ius præsidendi* Imperatori detrahat, vt magis illud demonstret, quum præsertim idem de *Constantini* modestia verè dici possit, quod de Eius mansuetudine fatetur Baronius, qui ait [e] *Eum tàm studiosum mansue-*

c [illegible] Euseb. lib. 3. de eius vita, c. 37

d Niceph. Callist. lib. 8. ca. 16.

e Baron. Anno 316 num. 65.

mansuetudinis fuisse, vt se Imperatorem fuisse interdum videretur oblitus. Quid autem? an propterea hanc tantam sui demissionem in vitij partem interpretabimur? Absit: est enim, vt orationis, ità & moris quædam quasi [illegible]: & sicut illa orationis non reddit sermonem falsum, sed figuratum; ità zeli & humilitatis huiusmodi excessus interdùm non vitiant aut deturpant hominum actus, sed commendant potius atque cohonestant, ipsasque virtutes illustriores faciunt, modò ne affectati nimium sint, aut absoni atque abiecti. Fallitur enim suâ opinione quisquis existimat *mediocritatem* ipsam, quâ virtus definitur, in puncto consistere; quia huius medij latitudo quædam est, quæ, ex Analogia Circumstantiarum, maior minorue existimatur. Hyperbolicæ humilitatis exempla & documenta habemus in sacris literis [f] *Dauidis saltantis*; [g] *Domini lauantis Discipulorum pedes*; & [h] *Patris redeunti filio obuiam properantis.* Quid multa? in hoc facto *Constantini* non iustitiæ, acsi debuerit non absque *Episcoporum* venia sedere; sed prudentiæ laus maxima elucet, quod cùm vidit *Episcopos* grauissimis opinionum dissidijs miserè distractos, Eorum animos hisce sanctissimis mansuetudinis, modestiæ, & humilitatis quasi lenocinijs ad se pellexit.

f 1. Chro. 15. 29.
g Luc. 22.
h Luc. 15.

IV. ANIMADVERSIO.

SECT. XXVI.

Dignitatem Imperatoriam supra Pontificiam in confesso haberi.

CArd. Cusanus, testis omni exceptione maior, ex antiquis *Conciliorum Codd.* exempla florentissimæ quondã Ecclesiæ perquirens, & quid *Imperatore* cum suis Patritijs in *Conc.* agere maximè decuit, perpendens; [i] *Reperio* (ait) *Imperatorem in sua persona existentem semper præsedisse. In sexta verò Synodo Constantinus præsedit in medio, cùm decem de maioribus Patritijs, & ad læuam eius vicarij senioris Romæ, vt Hierosolymorum; ad dextram verò Patriarcha alij primò*

i Cussan. Concord. Cath. l. 3. c. 16. p. 797

Constantinopolitanus, deinde Alexandrinus, qui in eodem scamno coniungebatur. Testes alios omitto, quià in re perspicua, non opus est testimonijs non necessarijs. Nè molestè feras, lector, si in hac Aduersariorum obiectiuncula refutanda prolixior fuerim, quo illi solent lætiùs liberiusque huiusmodi Exemplis premendis immorari. Pergunt enim.

Bellarminus de Offic.

SECT. XXVII. " *Et quum aliàs ad concionem in templo interesse voluit* " *Constantinus, vbi solus Episcopus, qui concionabatur, sedebat in throno, & populus de more illius temporis stabat;* " *oblata est Sedes Imperatori; sed recusauit, & cum reliquo populo stare voluit. Vide Eusebium in vita Constantini lib. 4. cap. 33.* ----Pag. 41.

I. AINMADVERSIO.

Constantinum inter concionandum non sedisse, vt maiorem animi attentionem ostenderet, non vt authoritatem suam exereret.

LIbentissimè quidem; quem tamen Te vix dum *vidisse* quiuis facilè credet, qui *Eusebij* verba penitiùs paulo introspexerit, sic enim sequitur apud *Eusebium*, qui *Concioni* tunc interfuit. [k] *Quùm flagitaremus* (inquit) *vt Constantinus in Regali solio, quod ibi sessionis causâ positum erat, sederet, -----minimè cessit nostris precibus. Post* (nempè magnâ iam parte *Concionis consumptâ*) *deposcentibus Nobis vt sederet, subtristi vultu respondit, nefas esse institutis de Deo disputationibus negligentes aures præbere; sibi verò hoc esse imprimis vtile, præsertim quùm pium sit de diuinis rebus differentes erectos videre.* Hæc *Eusebius*. Hæc altera historia est, ex qua colligit Bellarminus, *Sacerdotes Imperatoribus esse superiores*: in quo planissimè à scopo aberrat, vtinam memoriæ aut inscitiæ lapsu magis quàm noxâ quàdam Conscientiæ. Quà enim ratione hoc tàm

[k] *Euseb. loco à Bellar. citat.*

tam inauditum paradoxum effutiret? *Sedente* (inquit) *Concionatore* in *Throno* suo, *Imperatori* in suo *Regali solio* sedere non licuit. Consequentia sanè subagrestis, & (nisi *Bellarmino Seni* honorem haberem) explodenda magis quàm refellenda. Quæ enim, sodes, isthæc Ratio est, quam cùm omnis omnium temporum per vniuersas Ecclesias recepta consuetudo, (nec enim *Romanam* ipsam excepio) tùm ipsa historia, vndè desumpta est, apertissimè refutat.

In *Historia* personæ duæ loquentes introducuntur, *Imperator*; & *Episcopi*. Dixit vero Imp. sibi *nefas* videri *sedere inter concionandum*; numquid verò ἁπλῶς, & absolutè? minimè, sic enim Episcopis ipsis *sedere nefas* esset, *nefas* item Imperatori *Sedem offerre*. An igitur solum quatenus Auditor *Sedendo in institutis de Deo disputationibus negligentior* redditur; *stando* verò attentior? omnino, hæc enim ipsissima *Imperatoris* Ratio fuit. Atque vtinam omnes Christiani, *negligentiæ* aut torporis sui conscij, eandem (quatenùs verè vtilis & conducibilis) legem *non sedendi* sibi statuerent. *Eusebius* autem, alijque, qui tùm aderant, sanctissimi *Episcopi* nunquam profectò *Constantinum*, *vt in Regio solio sederet*, semel *flagitarent*, atque etiam rursùs (tanquam excessum zeli Ipsius stantis moderaturi) officiosissimè *deposcerent*, nisi id non modò *licuisse*, sed & maximè illum decuisse credidissent.

Vt igitur suprà in solemni *Concilio Patres* * *Niceni* suo *nutu* (quo *reuerentiam Constantino* exhibuerunt) ità nunc in hoc *Templo Episcopi* interpellatione suâ euanidum hoc & inconditum Bellarmini Paradoxon dissiparunt, quo docuit oportere *Imperatorem* in *Conc.* non *Sedere*, nisi *Episcopis annuentibus*, in *Templo* verò nè *Sedere* quidem. Hic subindè Nos è *Templo* ad *Conuiuium* inuitat; sequemur, obseruaturi quas dapes adferat.

* Suprà.

Bellar. de Offic.

« *Sanctus Martinus Episcopus Tarraconensis sic honoratus*
« *est ab imperatore Maximino, vt in conuiuio ipse etiam Im-*
« *peratori præpositus fuerit.* — Pag. 41.

Explicatio.

l Bellar. l. 1. de Pont. c. 7. §. Denique Maximus.

l *Maximus Imp. quum in conuiuio sederet, assidente quoq; B. Martino, & pincerna primum calicem Imperatori, vt omnium nobilissimo, vellet offerre, ille ad episcopum misit, qui non recusauit, sed primus bibit; et postea non Imperatori sed Presbytero suo calicem tradidit, multum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet; nec integrum sibi fore, si aut Regem, aut eos, qui à Rege erant proximi, Presbytero prætulisset, vt scribit Sulpitius in vita S Martini.* m *Vides, Rex, quale fuerit iudicium Martini de dignitate Presbyterorum? quod si quicunque Presbyteri solum, quia Presbyteri, tales ac tanti sunt, vti etiam Regibus præferantur, quis iure mirabitur si Cardinales æquales Regibus non-nullis dicantur?* Hæc Tu imperitè ac ineptè satis quod etiam *Martini factum* n Baronius, o Biniusque lectoribus obseruandum propinant affatim.

m Bellar. Apolog. adu. Regem Brit. c. 4. p. 33.
n Baron. An. 386. num. 21.
o Binius Tom. 1. p. 143.

Sect. XXVIII.

I. ANIMADVERSIO.

Sulpitij historiam à Bellarmino ipso in dubium vocatam esse.

IN hac historia tria veniunt potissimum discutienda; I. *Sulpitij* fides; II. S. *Martini* authoritas; III. & ex illo facto *Bellarmini*, aduersus *Principes*, ridicula sanè (in re tam seria) & odiosa collectio. *Sulpitius Seuerus*, Author omnino verus atque syncerus haud quidem ipsi Bellarmino fuisse videtur, cùm alibi (Cuius propterea p *Libros de sacra Historia cautè legendos esse* monet) tum verò insuper in Eius de *Martino* narratione, quem Bellarminus ideo reprehendit, quà tradidit q *S. Martinum sensisse Neronem*

p Censur. Script. Eccles. in Seuero Sulpitio
q Bellar. ibid.

ronem

ronem cum Antichristo venturum; *& Antichristum ipsum ex malo spiritu concipiendum.* Iam verò *Martini* dogma falsò retulit *Sulpitius*; quidni pariter & factum Eius?

Nec sanè abest Conjectura, etiam ex re nata, ipso quoque *Sulpitio narratore*; ex qua [r] constat Regem *Maximum* apud se decreuisse ingentem hominum cladem in *Hispania* edere, *Martinum* verò obstitisse, quantumque potuit saluti hominum consuluisse, quorum ceruicibus gladius imminebat: Regem, ferocis ingenij hominem, irâ propterea accensum, quod *Martinus* non in ipsius partes se inclinaret; proinde *Martinum*, diù licet sæpius rogatum, à Regis conuiuio abstinuisse; tandem verò ad diem festum inuitatum adfuisse: ibi sumpto poculo, & Rege, alijsque Proceribus prætermissis, *Prabibisse Presbytero suo, tanquàm* (vt ipse dicebat) *alijs omnibus digniori.* Quid? an verò vt omnino honore illo *digniori?* non est verisimile; sed tantùm vt hoc symbolo significaret, Regem, aliosque viros illustres, qui cùm Rege ad tantam hominum cladem conspirâssent, *indignos* prorsus fuisse, quibus *salutem* de more *bibendo* gratularetur. Atque ità non aliter inter *Regem* & *Presbyterum*, quàm inter virum noxium & innocentem, facta est collatio: & *Martinus* non de præeminentia authoritatis, sed de sanctitatis præstantia contendit; nec iam *Presbyteri* aut suijpsius, sed dei Caussam egit. Ita *S. Martini* factum symbolicè peractum potius quàm cùm *Sulpitio* (qui ipse [s] *Sanctitatis nomine illustris apud probatos Authores nusquàm legitur*) interpretari libuit: a quo [illegible] & crasso modo *Martinus* (tanquàm insolito vini odore turbatus adeò officij immemor) *Presbytero præbibere*, omissis Alijs, introducitur. Hæc de *Sulpitio*; ad *Martinum* accedo propius.

[r] Apud Baron. An. 386. n. 28 & c. vsque ad Ann. 970.

[s] Possevin. Apparat. Tit. Seuerus.

II. AN-

II. ANIMADVERSIO.

Sect. XXIX. *Quædam Sanctorum facta non esse sancta; nec in exemplum trahenda.*

MArtinus vero (inquis) *vir Sanctus fuit*; quid tùm posteà? an vt propterea quodlibet *Martini* factū *Sanctum* dici mereatur? Nego equidem Consequentiam, quod ante me negauit vester Durandus; [t] *Gregorius Magnus* (inquit) *Sanctus fuit, sed quùm non fuit Deus, errare potuit vt homo:* Negauit Salmeron Iesuita; [u] *Bernardus* (inquit) *Sanctus fuit, tamen tota deuotio erga Dei genetricem non consistit in Bernardo:* Negauit denique Bellarminus, qui [x] *Victorium sanctum Martyrem fuisse fatetur*; eundemque, quòd *Eruditio illi defuit*, erroris incusat. Imò, quem tandem omnium *Sanctorum* dabis, qui, si cùm ipsa perfectione, tanquàm cùm *Angelo luctari* velit, non statim (Cuius rei symbolum in [y] *Iacob* exprimitur) in actionibus suis *Claudicare* deprehendetur? quod nunc *S. Martino* (si factum Eius non indulgentèr nimis interpretemur) accidisse facilè credimus, quum præsertim exempla *Sanctorum* omnium, quæ sunt sacris Biblijs consignata, palàm docent, non decere diuinitatis Præcones humanitatis ciuilitatisque esse expertes. Tertio in loco Bellarmini Consequentia exagitanda est.

[t] Durand. dist. 7. q. 9. Antuerp. 1567.

[u] Salmeron in Rom. 5. disp. 51. c. 29. §. 2. num. 10.

[x] Bellar. l. 1. de Sanctis c. 5. §. His adde.

[y] Gen. 32.

III. ANIMADVERSIO.

Sect. XXX. *Martini factum à receptis & probatis moribus paulò fuisse alienius.*

S. *Martinus* primus *bibit Presbytero suo*, quàm ipsi Regi; indè Bellarminus, *Quilibet Presbyter, quà Presbyter, in conuiuio, & extra conuiuium Regi cuiuis est præferendus.* Consequentia, si vel historiam spectes, improbabilis; sin verò Episcoporū aliorum, ergà *Reges*, mores, improba & immodesta videbitur. I°. enim Collectio Bellarminiana, ex circumstantijs facti *Martini*; II. factum etiā ipsum, ex sua nouitate refellitur. Circumstantia prima; *Martino* iam sessuro

sessuro posita est *sellula iuxta Regem*; an igitur suprà? somnium: imò verò infrà; nam quùm *Pincerna* officij sui esse duxerit, *Regi prius quàm Martino pateram offerre*, dubium non est, quin & alter Minister, in collocandis *sellulis*, eandem legem τὸ πρέπον obseruauerit. Secundò, vbi *Martini Presbyterum* inueniam? en! *Inter fratrem & patruum Regis medius collocatur.* O facinus indignum! cur enim non *supra Regem positus*, *Rege dignior?* nisi fortè in istiusmodi symposiacis congressibus alia *præsidendi*, *Præbibendi* autem lex alia fuerit.

Ad *Martini factum* quod attinet. [a] istud à *Pincerna*, qui *calicem primò Regi* obtulit, nouum & insolens habebatur, vti etiam ab ipso Rege, & Nobilium alijs, *Qui omnes admirati sunt, & hoc ipso facto se contemptos existimabant.* Obserua, Lector; non Rex solùm, sed & alij Nobiles hoc facto *se contemptos existimabant:* quid deindè aulæ Regiæ, alijsque Episcopis videbatur, attende. [b] *Aula tota clamabat, fecisse Martinum in Regis prandio, quod in inferiorum Iudicum conuiuijs Episcoporum nemo fecisset.* Nemo igitur non cernat, Consequentiam Bellarmini, tum propter Circumstantiarum aliarum ἀσυστασίας; tum-etiam propter facti ipsius insolentiam penitùs esse luxatam. Quantò verò magis, si hoc *Martini* factum ex communi Christianæ Reip. consuetudine & vsu æstimetur? ità vt hæc sola excusatio supersit, --- Simplicitas digna fauore fuit.

[a] *Sulpitius apud Baron. quo suprà.*

[b] *Ibid.*

IV. ANIMADVERSIO.

SECT. XXXI.

Summas Imperatorum prærogatiuas præsidendi, præcedendi, *&* præscribendi *vnico Martini poculo præponderare.*

PRimò, Idem *Martinus* pro vita quorundam (qui iamiam neci tradendi erant) *Regi* supplicare debuit, tamen [c] *Imperauit ille potius quàm rogauit.* Submissiùs multò se gerebant non solùm (opinione vestrâ) sanctitate *Martino* nihilo inferiores * *Episcopi antiquissimi*; verùm-etiam authoritate longè maiores, *Martinus I. Aga-*

[c] *Baron. Anno 386. num. 20.*

* *Infrà in hoc Cap.*

tho I. Hadrianus I. alijque plurimi primæ classis [*] *Pontifices* Rom. qui *Orantes, hortantes, supplicantes obsequium & obedientiam suam* Imperatoribus humillimè præstiterunt.

* Suprà Cap. 5.

II. Si in *Concilijs* Sedendi ius supremum penes *Principem* esse primæuæ antiquitatis Exempla confirmârint, quià Orientales Patres parati erant *Imperatori* supremum locum concedere, (nam hanc causam reddidit [d] Bellar. cur *octo* primis Conc. Generalibus Papa interesse noluit:) Dein si Anno cIↄccccxxxix. in *Concil. Florentino* (dominante tunc Papatu) [e] *Imperatori Græco*, super omnes Episcopos Orientales; *Germano Imp.* supra Episcopos Occidentales *sedes collocata* est, quandò acerrima contentio inter *Galliæ* & *Hispaniæ* Reges orta est, quis eorum *proximus Imperatori sederet:* Sanè importuna & dura collatio est, ex vnico hoc conuiuali & (vt ita loquar) poculari potiùs quàm populari *Martini* facto concludere, *Principes* ad ima subsellia esse detrudendos.

d Bellarm. lib. 1. de Conc c. 19. §. Altera causa.
e Apud Surium Tom. 4. p. 366.

III. Si de nomenclaturâ quæratur. Quùm *Basilius* Imp. in *Concilio VIII.* in subscriptione nomen suum [f] *Ex humilitate nominibus Episcoporum postposuit, tota Synodus rogante, vt se præponeret:* id tantæ Synodi tot Patres (erant enim numero [g] ccc.) nunquam precibus ab Imperatore contendissent, si *Episcopos*, nedùm *Presbyteros* iure Ei præferendos existimâssent.

f Cusan. Concord. Cath. lib. 3. c. 16. pag. 796.
g Tot fuisse testatur Onuphr. in Synod. 8. sub Hadriano.

IV. Si in publicis plateis incedendum est, obseruari possit, quòd in *Imperatoris* Inauguratione nuperà *Imperator* ipse diademate, sub vmbella, quam Senatores Francofurtenses gestabant, medius ibat; post *Moguntinus* & *Coloniensis* Episcopi agmen claudunt: Vbi licet locum occupârunt Principum Imperij; secuti tamen sunt, in honorem Imperatoris.

Postremò (vt de Conuiuio par pari referam) [h] *Constantinus*, Nicænæ Synodi negotijs feliciter transactis; *Iussit sedes in palatio suo parari multas, quo illis Pastoribus omnibus epulum daret: qui autem erant illustriores, mensæ suæ fecit participes; alios autem ad alias dimisit mensas.* Hæc

h Theod. hist. lib. 1. cap. 11.

Histo-

Historicus. Attamen nè toto illo sacro (tot enim erant) trecentorum & octodecim Episcoporum cœtu nullus omninò, quasi Cardinalitio fastu tumidus, cum *Imperatore* expostulauit, se, quem ante *Imperatorem* de *patera bibere, aut cibos prægustare* oportuit, *ad inferiores mensas dimissum fuisse*.

Sed quid Ego bonas horas contero in tanta futilitate refellenda; qua Bellarminus, in gratiam ordinis Cardinalitij, ex *Martini prabibentis* exemplo vnico & planè enormi, regulam generalem extrahit eminentioris dignitatis omne genus *Sacerdotum* suprà *Reges* & *Imperatores*, in omnibus, contra omnium antiquorum Pontificum mores; contra vetustissimorum Conc. consensum; contra testatissimam praxin omnium temporum, omniúmque Imperatorum, qui à primis vsque *Regum* exordijs *Præsidendi, præscribendi, præcedendi* ius obtinuerunt? *Prabibendi* igitur factum hoc nihil moror, quia (quod prouerbij loco dicitur) *Anima sicca est sapientissima*. Mitto itaque [illegible]; nè videar, vna cum illis, [illegible], qui (si cautè exponatur) ex *Sanctitatis* ac sobrietatis poculo *Sacerdotibus* arrogantiam & petulantiam propinare solent. Hæc de *S. Martino*. Sed *Sanctos* etiam alios conquiris.

Bellarminus de Offic.

" *Et Sanctus Patritius Episcopus Hibernorum sic Regibus* " *imperabat, acsi verè parens ac Dominus ipsorum esset.* — pag. 41.

I. ANIMADVERSIO.

Patritij factum in obscuro latitare, tanquam in specu ipsius subterraneo. SECT. XXXII.

EPiscopum *Patritium* fuisse *Sanctum* facilè credo, atque etiam (nam *Septem Reges baptizasse legitur*) *Regum parentem*: sed et pariter parentem obsequentémque *Regibus*: hoc quà Ciuem; illud quà Episcopum;

vtroque modo vt *Sanctum* decuit, siue *Pastorem* solicitum, siue etiam fidum Subditum. At, sensu Bellarminiano, *Patritium Regum Dominum* in temporalibus fuisse, ecquis idoneus Testis? Haud temerè, nullus enim (quòd sciam) *Patritij* vitam conscripsit nisi *Henricus de Herfordia*, Scriptor qui narrat *Patritium, diuinitùs admonitum, humi* (miraculi caussâ) *circulum designâsse, atque inibi terrâ penitùs subsidente, hiatum ingentem apparuisse. — hunc hiatum adhuc extare, & occulto quodam ac fumoso meatu ad nescio quæ Purgatorij loca deducere.* Hæc Ille; cuius historiæ verba illa [*Nescio quæ Purgatorij loca*] imprimis amplector; eoque magis, quia quæcumque loca ex Scripturis, ab Aduersarijs, pro *Purgatorio*, adduci solent, non plus (scio) pro illo faciunt, quàm hic *Patritij* specus Purgatorialis, qui iamdiù in fabulam vulgi abijt. Non expectabit Lector vt Testem (quisquis tandem fuerit) alio digner responso, quem Bellarminus dignum censet, qui alto prematur silentio. *Sanctum* alium salutemus.

Bellarminus de Offic.

" *De Sancto Dunstano Archiepiscopo Cantuariensi scriptũ est,*
" *in vita ipsius, id, quod non meis verbis, sed Authoris historiæ*
" *referre volo. Quâdam vice Rex in monasterium virginum*
" *venit, ibiq; captus amore cuiusdã puellæ, quæ, quæ inter Moniales non velata nutriebatur, eam ad suum colloquium adduci secretiùs voluit. Illa, quum duceretur, timens pudori suo,*
" *raptum ab vnâ Sanctimonialium capiti suo velum imposuit,*
" *eo modo se protegi sperans, si fortè Rex quid inhonestè ab ea*
" *exigere vellet. Quam ipse velatum intuens, Quàm subitò*
" *(inquit) Sanctimonialis effecta es? arreptumq; velum ab ea*
" *detraxit; illa conatu quo poterat frustrà obnitẽte; sic illa abusus est. Vbi verò res Dunstano innotuit, acerbo mœrore percussus est: igitur quùm in re non segnis ad Regem veniret, &*
" *ille venienti promptè occurreret, eumque per manum ad solium suum perducere vellet; manum Dunstanus turbato*
" *vultu retraxit, nec eam ab homine contigi passus est. Ad*

quod

" *quod ille attonitus (non enim illum scire putabat, quod clan-*
" *culo à se factum existimabat) cur manum sibi non daret in-*
" *quirebat. Sed Dunstanus ad eum ait; Tu postposito omni pu-*
" *dore adulterium commisisti; Tu despecto Deo, signum castita-*
" *tis non veritus, nunc virgini suam integritatem præripuisti:*
" *& cur manum, sumo Patri virginis filium immolantem, im-*
" *puris manibus tuis non tradam quaris? Laua prius per pæ-*
" *nitentiam manus tuas à sordibus tuis, & tunc demùm quò*
" *gratiæ reconcilieris, honora & amplectere manum Pontificis.*
" *Territus ille ad hac, in terra procumbit, pedes Antistitis pe-*
" *tit, se peccâsse, gemitu verba interrumpente, contestans.*
" *Quod Dunstanus videns tantum in Rege humilitatis exem-*
" *plum, eum amplectitur, & erigit, & quæ ad salutem animæ*
" *operentur loquens, septennem ei pœnitentiam iniunxit.---*
pag. 42. 43.

I. ANIMADVERSIO.

Leuiusculã Dunstani historiã similibus narratiunculis eleuari.

IN superiore Paragrapho, pro *Patritio*, historiam addûxti sine Authore: hoc in loco (nam *scriptum*, inquis, *est*) Authorem innuis sine nomine: vt Tibi iure illud tuum reponere possem, *Author sine nomine est sine authoritate.* Sed Anonymus hic, ni fallor, [i] *Osbertus* est: sapienter authorem celas, cuius historiâ nihil quidquam putidius: In qua nimirùm *Dunstanus* recusauit Missæ solennia agere, priusquàm *Tres monetæ corruptores* (ô noster misericors!) *Capitis pœnam sustinuissent.* Ibi ex *Dæmonis cuiusdam ante se saltantis gesticulationibus Regis Angli obitum agnouit.* (Non equidem existimarem *Diabolum* viro *Sancto* adeò fuisse familiarem.) Ibi *Edgarus* Rex die Dominico, venationi intentior, orauit vt *Missa, usque dum rediret*, differretur: Cui bonus ille Episcopus libenter morem gessit. Idem *Dæmonem ignito forcipe per nasum arripit Dunstanus, lepidè irridens.* Quod & Delrius, non obesæ naris Iesuita, arridens approbánsque [l] retulit: de quo tamen *Dunstani forcipe* quid nos aliud sentiamus, quàm quod de *Dominici candela* vester

i *Hunc Dunstani vitam scripsisse, testatur Possevinus: Quem Baronius citat, vbi de Dunstano meminit.*
k *De his singulis vide Baronium Annal. Tom. 10.*
l *Delrio Ies. Disq. Magic. T. 4. 2. l. 4. c. 1. q. 2 §. 5.* Teste (*inquit*) Osberto,

m Canus loc. Theol. l. 11. c. p. 333. vester Canus? [m] *Dominicum* (inquit) *Dæmonis obstrepentis sibi manum candelâ combussisse dicere, perridiculum est. At non possunt huiusmodi exempla numero comprehendi, quæ diuinorum Christianorum historias obscurârunt.* Hæc Canus. Istiusmodi ego in leuiculis historijs subnotanda duxi, vt faciliùs intelligas, Lector, *Bellarminum senem* nunc vapidum ex fæce haurire, quoties ex istiusmodi historijs Tibi aliquid obseruandum propinat.

Bellarminus de Offic.

" *Hic Lector primùm obseruet, Episcopo veniente, Regem*
" *non in cubiculo eum expectâsse, sed illi occurisse, manum*
" *porrexisse, atque ad solium deducere voluisse: deindè Re-*
" *gem ad reprehensionem publicam non iratum excanduisse.*
--- pag. 43.

Sect. XXXIV. I. ANIMADVERSIO.

Bellarminum in Circumstantijs ludere; Caussam ipsam non attingere.

QVid igitur Bellarmine? an propterea (nam hoc est τὸ ζητούμενον) *Dunstanus* Episcopus Rege suo *absolutè superior* fuit? hic admonitus Lector Bellarminum non minùs oscitantèr & ieiunè disseruisse, quàm Regem piè humilitérque hactenùs se gessisse facilè obseruabit. Primò enim Rex *Episcopo venienti occurrit*: ita, apud Euangelistam, [n] *Pater filio.* 2°. *Manum ei porrigit*: ita [o] *Christus Malcho, tangens aurem* eius, *& sanans eam.* 3°. *Ad solium deducere* vult: nempè etiam [p] *Salomon* Rex *Beersbebam* suam Matrem *ad solium perduxit* suum. 4°. *Rex ad reprehensionem publicam non iratus excanduit*: similitèr & [q] *Petrus*, publicè à *Paulo reprehensus*, ne mussitat quidem. Annon verò iners planè Sophista, & ridiculus nugator esset, qui indè *Filium Patre*, *Beersbebam Salomone*, *Malchum Christo*, (& quod vos mordeat) *Paulum Petro Superiorem* esse colligeret? Ecquid prætereà Tibi obseruatu dignum occurrit?

n Luc. 15.
o Luc. 22. 51.
p 1. Reg. 2.
q Gal. 2.

Bellar

Bellarminus de Offic.

" *Obseruet Lector Regem humi stratum pedes Episcopi cum*
" *lachrymis & singultibus apprehendisse; pœnitentiam sep-*
" *tem Annorum libentissimè acceptâsse.* --pag. 44.

I. ANIMADVERSIO.

Pœnitentiæ indictionem Regiæ eminentiæ nihil detrahere. SECT. XXXV.

POenitentiam, & *cor contritum* gratissimum Deo sacrificium, Angelis, hominibúsque iucundissimum spectaculum esse, libentèr agnoscimus: *Dunstano* igitur, *septuennem pœnitentiam* indicenti, talem seueritatem; & *Regi acceptanti* talem *obedientiam* gratulamur. At multò mitiores vestri Pontificij, quos scimus [r] *Tenui animi dolore*, & [s] *Attritione*; seu [t] *Imperfectâ & remissâ contritione*, atque adeò leui pœnitentiâ esse contentos: quùm contra Ministri Protestantes [u] *Magnam ânimi concussionem*: [x] *Acrem & vehementem contritionem*: [y] *Conscientiam vulneratam*: nec *Septuennes* modò, sed etiam in pœnitentialibus homilijs (cum Baptista) quoad ætas humana ferat, *perennes* pœnitentiæ fructus exigunt à suis; & fideles qui sunt conditionem amplectuntur. Nihilominùs hæc *Pœnitentiæ* indictio Regiæ eminentiæ nunquàm fraudi fuit.

r *Maldon. Ies. Sum. qu. 16. art. 1.*
s *Acosta Ies. de salute Ind. l. 6. c. 11.*
t *Tolet. Ies. instruct. lib. 3. cap. 5.*
u *Luther. fatente Roffensi, Art. 12. con. Luth.*
x *Kemnit. fatente Bellar. l. 2. de Pœnit. cap. 10. §. Vt* incipiamus.
y *Caluin. apud Bellar. ibid.*

Bellarminus de Offic.

" *Et in historia sequitur, Regem multis bonis operibus super-*
" *additis peccatum illud expiâsse.* pag. 44.

I. ANIMADVERSIO.

Dunstanum ipsum, in hoc certamine, Bellarmino aduersari. SECT. XXXVI.

BOna quæcunque *Rex* fecit, nos iuxtà Tecum laudamus; *Dunstani* erga *Regem* facta non perindè laudanda: siquidem Pontificio fastu *Regem* contempserit. Quòd enim (nam *Superbiam ægritudinem* esse Philo-

sophi

ſophi definiunt) *pedes* ſuos à *Rege* procumbente ſuppliciter tangi permiſerit, *podagra:* quod autem *manum* ſuam *à Rege contingi paſſus non eſt*, hæc *chiragra* fuit. At *Dunſtanus* (inquies) non gloriæ ſuæ ſtudio, ſed deteſtatione peccati Regis (qui *Virgini integritatem præripuit*) ità ſe geſſit. Pronâ equidem mente hoc crederem, niſi quòd Card. Baronius aliud quiddam Lectori ſuo obſeruandum commendauit; quùm nimirùm [z] *Dunſtanus* (Archiepiſcopatus Cantuarienſis) *pallium à Iohanne XIII. Pontifice Romæ acceperat*, *Vidiſti* (inquit) *extrema duo, Epiſcopum ſanctiſſimum, Pontificem verò perditiſſimum: attamen illum hunc* (videlicet, Pontificem) *revereri & colere obſeruantiſſimè*. Hæc ille. *Obſeruantiſſimè* autem *Pontificem revereri & colere* eſt (vobis definitoribus) Eius *pedes exoſculari.* Obſeruet igitur Lector, *Dunſtanum* ſui muneris eſſe, *perditiſſimi Pontificis pedes exoſculari*; exiſtimâſſe; laſciui *Regis manum* vel *attingere* probro ſibi duxiſſe. Ecquis Rex tam fungus, qui in his [illegible] non ſentiat?

z Baron. Anno 960. num. 7. ex Osberto.

Quanquam *Dunſtanus* Archiepiſcopus (vt quod verum eſt fatear) interdùm tam æquum ſe erga *Regem* ſuum præbuit; vt, exemplo eius, Bellarmini, aliorumque Monarchomachorum omnium dogma conuelli & labefactari videatur. Quamprimùm enim Rex *Eadmundus* Regni faſtigium eſt conſequutus, Archiep. *Dunſtanum* ad ſe accerſi iubet, eius prudentiæ atque fidei regni gubernacula demandat: quid ad hoc *Dunſtanus*? Baronium veſtrum auſcultemus, ex *Osberto* in *Dunſtani* vita. [a] *Dunſtanus* (inquit) *Regi quaſi præcellenti, ſecundùm Apoſtoli præceptum, obediendum eſſe perpendens, Regem adijt, &, ſaluâ in omnibus reuerentiâ ordinis ſui, eius imperio ſe ſubiecit.* Hæc Ille. Archiepiſcopum & Cardinalem committamus, nihil quis ſentiet repugnantius. Nam Card. [*] *Proprius Epiſcopus Regi, vt ſpiritus carni, omni modo ſuperior:* At Archiep. *Regi, vt præcellenti, obediendum* cenſuit. Rurſus Card. paſſim negat hanc *Subiectionem* cum *Sacer-*

a Baron. Anno 930 num. 2. ex Osberto cap. 13. & 14.

* Suprà Cap. 5.

Sacerdotali dignitate posse consistere. Archiepisc. verò, *Saluâ ordinis sui reuerentiâ, Regis imperio se subiecit.* Denique Archiep. cur *Regi obediendum* sit, diuino oraculo *praeceptum Apostolicum* allegat. Card. verò, cur *Episcopi obedire non debeant*, vndè habeat, apud se ampliùs deliberet: quæ enim aduersus *Reges* hactenùs adducta sunt, Lector (scio) non tàm obseruatione quam explosione digna existimabit. Ad exitum festino.

Bellarminus de Offic.

" *Multa eiusmodi adduci possent de Sanctis Episcopis, quos* " *Reges & Principes terra, vt par erat, in* Honore maxi- " mo *habebant: quos, si temporis nostri Episcopi imitari ve-* " *lint, non erit cur de Principibus seculi conquerantur; verè* " *enim non deessent multi Theodosij, si multos haberemus Am-* " *brosios.*---- Pag. 44.

Explicatio.

Quid sit tandem, quod Episcopos vestros malè habeat, curuè de *Principibus seculi conquerantur*, nè nos celes obsecro. [b] *Principes* (inquis) *cùm Episcopis de praecedentia rixantur*. Graue crimen scilicet; quuùm præsertim *Episcopi* (vt Tu vis) *sint ipsis superiores*. Ad quod probandum *Ambrosium* & *Theodosium* denuò introducis, & præter *Exempla Episcoporum* (quæ suprà citâsti) aliorum *Episcoporum eiusmodi multa alia adduci posse* dicis: quos si vestri (nimirum) *imitari velint* (nempè *suprà Reges* ipsos) In honore maximo *habeantur*. Hæc singula paucis perstringam.

[b] Bellar. supra in hoc Tract. pag.

I. Animadversio.

Caussam Regiam perspicuè satis ex antiquorum Episcoporum testimonys definiri. Sect. XXXVII.

SI fortè quæstio oboriatur, an ab *Episcopo* grauitèr reprehendendus *Rex* sit? [c] *Ambrosium* appellas: si an honore

[c] Ambros. de Offic. pag. 33 & 35.

Oo

honore *Sacerdotibus* postponendus? rursus testem accersis [d] *Ambrosium*: si an *ad legem politicam ferendam cogendus*; aut è *Templi concellis remouendus? Ambrosium* nobis regeris denuò: si denique an Ei *Episcopus* longè *maximo honore* sit præferendus, ipsum *Ambrosium* crepas; acsi vigilans dormirensuè vnum somniares *Ambrosium*. Qui tamen *Ambrosius* palàm docet, * *Sacerdotes*, adeoque *Pontifices* omnes, qui *Tributa* accipiunt à *Regibus*, *soluere*; qui dominium iactant, *Subyci*; qui *tyrannidem* exercent, *pati* potiùs debere: atque bella, quæ aduersus *Principes* excitant, in *Supplicationum* libellos; hastas in *orationes*; & hostiles minas in miserantium *Lachrymas* conuertere. In quibus, si *Sacerdotes* omnes *Ambrosium imitarentur*, *non haberent* reuerà *Episcopi* vestri *cur de Principibus seculi*, imò nec *Principes* cur de *Episcopis* tantopere *conquererentur*.

d Ibid. pag. 38 40.

* Supra in hoc Cap.

Theodosius Imp. vnà cùm Episcopo *Ambrosio* prodijt; nobile par, pietatis iuxtà & veræ religionis *stabili* quasi *connubio* coniunctissimum: quorum vt hic *Episcopos subesse Regibus*, ità ille *Reges Episcopis præesse* factis suis celeberrimis demonstrauit. Aduersarij verò *Theodosium* ad partes Pontificias pretrahere conantur, ipsi responsis suis iam iugulandi. Primò cùm *Theodosius* dicit, se Episcopo *Dioscoro Authoritatem*, & *Primatum dedisse*, quanta satis ad *Synodum* moderandam esse potuit. Respondetur; [e] *Theodosius* (inquiunt) *das, quod non habet, nisi ex vsurpatâ authoritate, idque ex imperitia Ecclesiastici Canonis*. Deinde *Theodosius* & *Iustinianus* Imp. de personis Ecclesiasticis, deque eorum bonis ac disciplinis leges conscripserunt. Respondetur, eos hac in re [f] *Potestatis suæ limites egressos esse*; sic Bellar. Ex quibus Responsis quis non satis percipiat, in Aduersarijs nostris, non tàm scientiam quàm conscientiam desiderari: tùm quòd in hac Caussa *Theodosium* Patronum * asciscunt, quem (vt nunc constat)

e Binius Tom. 2. Conc. pag. 7. in Conc. Calced. ad. 1.

f Bellar. epist. ad Anony. inter Opusc. col. 1038.

* Hic, & suprà.

stat) Aduersarium sibi nôrunt; quemque *imperitiæ* iniusticiæque calumniosè condemnant.

II. ANIMADVERSIO.

Episcoporum antiquorum subiectionem potestati seculari, testantibus Aduersarijs, confirmari. SECT. XXXVII.

DE Episcoporum suffragijs vestrum *Binium* testem adhibere libet, apud quem Episcopi in Conc. Aquileiensi [g] *Theodosium rogant, vt Concilij decretum ratum esse iubeat.* Et deindè *Cyrillus Alexandrinus Theodosium, tanquàm supremum humanæ gloriæ culmen, & longè maximo discrimine cæteris omnibus antecellens* agnoscit: *in quo diuinæ celsitudinis symbolum omni terreno fastigio sublimius extat; cuiusque maiestatis nutibus nemo non ad iustam viuendi rationem prouocetur.* Hæc ille. Qui *neminem* excipit, quomodo non omnes complectitur? imò & seipsum quidem inuoluit. Idem enim Archiepiscopus, in alteris eius ad *Theodosium* literis (quem anteà offenderat, quòd ad Eum tanquam ad hominem fide nutantem scripsisset;) [h] *Vos* (inquit) *soli in omnes imperium sortiti, timore & mansuetudine subditos vestros in officio continentes:---- Quarè ego quoque impulsus sum, vt læsam vestram pietatem modestâ quâdam defensione placandam existimarem, vbi vnum prætermittere duxi, propter obseruantiam, quæ vestræ Maiestati ab omnibus debetur: qui Sacerdotibus præcepistis Templum Dei sanctificare; & basphemam* (Theodori) *linguam compescere.* Ephesini quoque Conc. Episcopi ducenti literis pluribus [i] *Theodosium* obnixè rogant in hunc modum, *Religiosissimo Deoque dilectissimo Theodosio semper Augusto sacra Synodus, quæ per Dei gratiam, & vestræ maiestatis nutum ac voluntatem in Ephesiorum Metropoli congregata est.* SVPPLICAMVS *vt literas vestras &c.---- Et* ORAMVS, *& antè maiestatis vestræ vestigia prouoluimur, vt cùm longanimitate suscipere &c.* Et rursus; *Nunc per pijssimos Episcopos Legatos nostros*

[g] Apud Binium To. 1. de Conc. pag. 518.

[h] Ibid. pag. 825. & 827.

[i] Binius ibid. pag. 756.

nostros porrectis manibus Pietatis vestræ genua complectimur, enixè precantes, vt quæ per surreptionem acta sunt, omninò sint nulla. Hæc apud Binium; ex quibus satis liquet, Aduersarios nostros vanius quam verius *Theodosio Imperatori* crimen impegisse. Cuius authoritati priscæ antiquitatis Episcopi sapientissimi subiectionem præbuerunt.

III. ANIMADVERSIO.

Sect. XXXVII. *Eandem Subiectionem historicâ narratione multifariam probari.*

SI omnes omnium temporum *Episcopos* memorarem, qui *Principibus* obseruantiam obsequiumque suum officiosissimè testati sunt, Tractatus hic vtiq; in immensum excresceret: modum itaque mihi statuam, delectùmque faciam sanctissimorum *Episcoporum*, qui *Valentiniano, Martiano, Leonique* Impp. religiosissimis fideliter obtemperantes, in florentissimis felicissimisque Reip. Christianæ temporibus viguerunt. De quibus ex Binio, Teste (opinione vestrâ) religiosissimo, constat I°.[k] *Episcopos* Archimandritas Nouendecim *Imperatori* SVPPLICASSE, *vt per eum fides eorum firmaretur*: professosq; *esse, sese Diuinissimi Imperatoris* (in Concilio constituendo) *intentionem sequi.* II.[l] *Episcopos* Europæ *Sacras eius literas relegisse, quibus* PRÆCEPIT *&c.* III. Secundæ Stiriæ[m] *Episcopos*, in eò *quòd dignatus erat pijs eius syllabis indicare Illis, sine dilatione eius Sanctioni obediuisse:* IV.[n] Mesopotamiæ alios septem eius *Consilio* OBEDIENTES, *sententiam suam declarâsse.* V. Nec minus sese Obedientes præstitisse[o] Duodecim *Phœnicia* Episcopos, *quià Cor Regis* (sic enim aiebant) *in manu Dei, & cor Dei in manu Regis* VI. *Isauriæ* prouinciæ alios[p] Sexdecim, in ijs, *quæ Imperator illis* PRÆCEPIT, *legibusque quas pro rebus diuinis Sacerdotibus imposuit, se* SVBIECTOS agnouisse, *nutuique illius inseruijsse.* VII. Episcopos (vt aceruo premam)[q] *Antiochiæ,*

k Binius Tom. 2. Conc. pag. 91.
l Ibid pag. 152.
m Pag. 157.
n Pag. 158.
o Pag. 159.
p Pag. 160.
q Pag. 161.

tiochiæ, Pisidiæ, Seleuciæ, Pandespoleos, Adrianopoleos, Metropoleos, Theodosiopoleos, Philomelii, Sozopoleos, Malinopoleos, Limenopoleos, Sanctioni eius zelo; diuino completa, & subiectis per disciplinam quæ ad salutem pertinent prouidenti paruisse. VIII. *Epiphanium Pergensem* vna cum alijs tredecim Reuerendis Episcopis [e] *Pamphyliæ, Prout diuinis syllabis eius Pietas* PRÆCEPIT, *quid sentirent de Timotheo Episcopo, cuius causâ omnis de iudicio & probatione Imperatoris & Sanctorum Patrum integritate penderet*, obtemperâsse. IX. [f] *Prouinciæ Lyciæ Episcopos viginti*, in Marena Metropoli congregatos (quibus Imperator, vt aiunt, *per syllabas sacras clamare visus est, sicut Moses,* [*Qui, est Domini veniat ad me*]) precatos esse; *vt nulli alij subijciantur*; vtque is Inimicos Ecclesiæ nullo modo sineret, *tanquàm coram eo prostratos* SVPPLICASSE. X. Hellesponticæ Regionis octodecim simul congregatos [t] IVSSIONIBVS EIVS VELOCITER PARVISSE. XI. Quinque Episcopos Armeniæ Secundæ, agnoscentes [u] *Deum præbuisse illi super omnes homines sine prohibitione potestatem, seque, qui pro abiectione sua nihil in terris sunt, in eius receptos curas, Iussos esse sententiam illi suam significare.* XII. (ne longior sim) Alios [x] *Iubenti & præcipienti obedientes fuisse*: Alios, [y] *vt Ille Sacerdotes iuberet pro incolumitate Imperij preces celebrare*, exorâsse.

[e] Pag. 164.

[f] Pag. 165.

[t] Ibidem.

[u] Pag. 169.

[x] Pag. 170.

[y] Pag. 147. vide etiam P. 176. 177.

Possent huiusmodi ferè mille priscæ antiquitatis testimonia afferri *Episcoporum* eorum qui (quemadmodùm de LXX. Interpretum diuersis cellulis fertur) dissitis regionibus plerique degentes, in hanc vnam sententiam quasi vnanimiter conspirârunt, vt concluderent Imperatoriæ *Pietatis, Maiestatis, Præ-potentiæ sacris syllabis, iussionibus, oraculis, sanctionibus, atq; præceptis obedientiam & subiectionem ab omnibus Sacerdotibus deberi.* Elogia igitur, quibus *Episcopi Reges* ornarunt; testimonia, quibus eorũ *Præceptis* & *Iussionibus subiectionẽ* suã exhibuerunt, tàm clara sunt, vt nisi Aduersarij nostri eò ineptitudinis & peruersitatis

 venerint,

b *Anastas. Bibliothec. apud Baron. Anno Dom. 773. num. 3.*

venerint, vt quemadmodùm ex illis Alij dixerint, b *Exornauit. i. e. ornamentis nudauit*; & *Statuimus. i. e. abrogamus*; ità illi *Imperatorum* IVSSISSE per SVPPLICASSE; & *Episcoporum* OBTEMPERASSE per IMPERASSE interpretentur: certè quidem Eos *Nazanzeni, Chrysostomi, Ambrosii, Gregorij*, aliorumque antiquissimorum *Episcoporum* (quos adduximus) suffragiorũ perspicuitate, multitudine, pondere obrui necesse est. Hactenùs de Episcopis.

CAP. VII.
DE OFFICIO PRINCIPIS CHRISTIANI ERGA SVVM CONFESSARIVM.

Bellarminus de Offic.

" *Sacerdos Principis Confessarius non sine ratione ponitur à*
" *nobis inter eos, quos vt suos superiores Princeps Christia-*
" *nus venerari debet.*----Pag. 44.

Explicatio.

ETsi hoc in loco sermonem ad *Sacerdotem proprium* astringas, supra tamen magis generalitèr omnium *Sarcerdotum* caussam strenuè agis; totus in hoc, vt probes *Sacerdotibus praecedentiae praeminentiam* deberi, quià scilicet * *Sacerdotium regno politico, quantũ spiritus carni, quantum aurum plumbo, quantum cœlum terrae* præstat: præcipuè verò vbi de præbibitione illa *S. Martini* triumphas, & ex liquido firmum

* *Suprà cap. 6.*

mum, & humido solidum. Te putas argumentum collegisse. [a] *Quodsi quicunque Presbyteri* (inquis) *solum quià Presbyteri tali ac tanta dignitate præditi sunt, vt Regibus præferantur, quis iure mirabitur si Cardinales (Prebyteri* * aut *Diaconi) æquales Regibus dicantur.* [b] *Quod dici solet, æquiparari Cardinales Regibus; de externo cultu & honore intelligendum videtur: vsus enim obtinuit, vt quemadmodum Principes omnes Regibus, sic etiam cedant Cardinalibus.* Hæc Tu. Propterea quæ dicenda erant de *Presbyteris* aut *Cardinalibus*, in hoc Capite (sed parciùs) expedienda sunt.

a Bellar. Apolog. pag. 33.
* Idem enim infert pag. 34. seq.
b Ibid. pag. 39.

I. ANIMADVERSIO.

Hodiernorum Presbyterorum arrogantiam priscorum Episcoporum subiectione refelli. SECT. I.

INgenium tuum, Bellarmine, externæ gloriæ satis cupidum prodidisti, dùm *Presbyteros* tuos effers ad *cœlum*, vt Tu cùm illis supra omnes *Reges* ambitiosis alis volitare possis. Non est ergò quod de *Presbyteri* istius πρωτεῖον tantopere glorieris; nam [c] *Gloriatio vestra non est bona.* Deponite infulas, Deus enim ipse (propter impressam in illis supremæ Maiestatis imaginem) *Reges Deos* dixit; illos inter mortales [d] ὑπερέχοντας constituit; Illosque [e] ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις. i. e. *supereminentes potestates* appellauit; quibus aliam *Omnem animam subijci* mandauit: Illis denique non modò omnes (quos etiam * *Deos* dicendos autumas) Catholicæ Ecclesiæ Episcopi per mille Annorum seriem obedientiam exhibuerunt; verum etiam (vobis confitentibus) Episcoporum Episcopi, *Summi Pontifices* penè vniuersi, ex omnium seculorum memoria, vsque ad *Hildebrandi* Papæ ætatem, Suprematum * tribuerunt. Quùm igitur vestros, vt ità dicàm, summos Ioues *Imperatoribus* subiectos videmus, æquumnè vt istos *Presbyteros* aliòs, ceu minutulos *Deos*, illis *superiores* esse concedamus? minimè verò, nedùm *Cardinales*.

c 1. Cor. 5. 6.
d 1. Pet. 2. 13.
e Rom. 13. 1.
* Supra cap. 6.
* Supra cap. 5.

Bellar-

Bellarminus de Offic.

" *Siquidem sacerdos audiendis confessionibus pœnitentium,*
" *quicunque illi sunt, siuè Principes, siuè priuati, Iudex est*
" *loco Dei, & potestatem habet in foro conscientiæ li-*
" *gandi & soluendi.*

I. ANIMADVERSIO.

SECT. II. *Confessiones Papisticas varijs erroribus, atque fœdis & horridis abusibus inquinari.*

CONfessionem non modò *publicam*, sed & *priuatam*; nec tantùm generalium, sed etiam quorundam particularium peccatorum (quatenùs quis ità angitur & affligitur peccatorum sensu, vt se explicare absque alieno aduitorio nequeat) coràm *Sacerdote*, à *Protestantibus* ipsis admitti, vel [f] Aduersarij nostri confitentur: sed tamen cùm hac moderatione admitti, vt huiusmodi *Confessio* nec omnibus hominibus, nec de omnibus peccatis, (interclusâ aliàs omni salutis spe) exigatur. Quos tamen certum est à Romana Αὐτοψίᾳ confitendi deterreri tùm propter multiplices errores, tùm etiam propter abusus fœdissimos, quibus mos Romanus scatet.

f Bellar. l. 3. de pœnit. cap. 1.

Inter Errores meritò numeramus tàm [g] *Canonem* illum Tridentinum, qui definit *Confessionem omnium particularium peccatorum necessariam esse iure diuino*; sine qua peccatorum remissio nulla: quàm [h] *Innocentij II.* Papæ decretum, quo *fideles omnes, ad annos discretionis peruenientes, viuentes ab ingressu Ecclesiæ arcendos, & mortuos sepulturâ Christianâ priuandos, nisi saltem semel in Anno peccato proprio Sacerdoti confiteantur*; Contra nubem quandam Testium, qui liberè ingenueque fatentur [i] *Propositum confitendi non fuisse necessarium in veteri lege*:

g Conc. Trid. sess. 14

h Apud Hospinian. hist. Sacram. l. 4. p. 367. ex Surio To. 3. in Conc. Lateran. sub Innoc. can. 21.

i To'et. Inst. Tract. de Confess.

Quandò

Quandò [k] *Sacerdos non omnia populi peccata sciebat, sed tantùm in generali:* Etiam [a] *Nullo iure diuino imperatum*; neque in communi vsu [b] *Antiqua Ecclesiæ* fuisse: nec hactenùs [c] *Ad Græcos manâsse*. Addo, non rectè dici *Sacerdotem* vt propriè *Iudicem esse loco Dei, potestatem habere soluendi & ligandi:* [d] *Quia aliter Deus soluit & ligat, aliter Ecclesia; Deus per se dimittit peccatum, mundans animam ab interiori maculâ; Sacerdos autem ostendendo homines ligatos aut absolutos esse, vt Sacerdos ostendebat leprosum esse mundum:* Quemadmodùm solet accidere (vt vester mos est) aliquem [e] *Post mortem absolui*; quæ ratio *Absolutionis* propriè Iudicialis dici non potest. Transeo ad Abusus.

Abusum voco illam [f] *Enumerationem omnium peccatorum, & circumstantiarum eorum, quatenùs peccatum notabiliter aggrauant* (eiusmodi *Septem* recensetis, quas cuiuis peccato adhærere possibile est;) & id genus documenta alia, quibus [g] *Arguti homines Confessionem impossibilem reddiderunt:* & veluti [h] *Ignari & importuni Medici conscientijs hominum, quas extricare & leuare debent, laqueos inijciunt*. Nec mirum, quùm præsertim ipse Aquinas [i] *Circumstantiarum torturas sensisse videtur, & arbitrabatur candido Christi pectori confirmatiorem esse Confessionem, quæ tranquillo animo sine circumstantijs bonâ fide facta est, quàm quæ his fit animo scrupuloso & inquieto.* Deindè *Formulas* illas *Confessionum*, [k] *quibus* (loquitur de Iesuitis) *functi illi Pneumatici circa peccatorum differentias obscœna quædam & impudica exquirunt, quæ sine interrogati (cuius auribus inauditæ turpitudines & lasciuiæ instillantur) rubore, & interrogantis inhonesti appetitus titillatione vix vllis verbis aut ne vix quidem enunciari possint.* Istiusmodi eas dixerim, de quarum *Polutionibus* [l] Toletus Iesuita meminit.

k Lyra in Leuit. 16. 21.

a Omnes Decret. Interpretes, & inter Scholasticos Scotus, Teste Maldon. Ies. qu. 18. art. 4.

b Erasmus & Rhenanus, teste Bellar. lib. 3. de Pont. c. 1. etiam Glossator apud Gratianum de pœnit. dist. 5. cap. In pœnitentia.

c Apud Gratian. ibid.

d Lombard. lib. 4. dist. 18. lit. e. f. h.

e Tolet. Ies. Instruct. Sacerd. l. 1. c. 15.

f Suarez. Ies. Tom. 4. disp. 22 §. 21. & Alij.

g B. Rhenanus Arg. in Tert. de Pœnit.

h Cassand. Consult. Art. 11. p. 82.

i Nauar. Tom. 1. pag. 501.

k Pont. Tyardeus Episc. Cabilonen. de fratrib. Ies. pag. 35.

l Tolet. Ies. Instruct. Sacerd. l. 5. c. 13.

Quamuis hi Abusus sint omninò execrabiles, à quibus Ecclesia abhorruisse certum est: ille tamen mihi omnium maximè horrendus semper est visus, quo sic statu-

unt, quod etsi *Confitens* significauerit se iam insigne aliquod facinus mente secum agere atque anhelare, tamen [m] *Tantam esse sigilli confessionis religionem, vt in nullo casu, propter nullum finem, etiam pro tuendâ totâ Repub. ab ingenti malo temporali aut spirituali violare illud liceat.* Sic Illi. *Tantum religio potuit suadere malorum.* Atque hoc modo nefandam illam, & quasi Acheronticam PRODITIONEM PVLVERARIAM, (quâ prodigiosissimi post homines natos perduelles, *Iesuitarum* pleni, Regem nostrum & Regnum totum repræsentatiuum vno quasi camino deuorare voto se obstrinxerant;) hoc *Sigillum* obtendentes, silentio contra ius fásque premebant. Si totus legis *Decalogi finis Charitas* sit, quanto magis Euangelij? *Pænitentiæ Sacramentum* (quod dicitis) tantùm in gratiam *pænitentis*, quatenùs est *pænitens*, instituitur; cuius semper vox esse solet, *Peccaui*; *Peccabo* vero nunquàm: quippè *Confessio* tantùm præteritorum peccatorum agnitio est, non autem professio futurorum; hæc contriti animi, illa obfirmati. *Sigillum* autem Sacramenti nunquid Sacramento ipso sacratius, cuius tamen tantam esse *Religionem* putatis, vt non ad facinus futurum reuelandum, pro salute aliorum vel *Temporali* vel *Spirituali*, vobis infringere illud liceat; etiam tunc cum ipsius confitentis anima silentio vestro Satanæ magis mancipatur?

Sed quid ego tàm portentosum Paradoxon discutio, æternâ execratione potius quàm ratione refutandum? Summa est, *Confessionem auricularem* per multiplices Pontificiorum *Abusus* sæpè factam iam esse, ex *necessitate*, & *Circumstantiarum* perplexitate, Conscientiarum carnificinam; ex *formulis interrogationum*, illecebram & lenocinium voluptatis; ex isthac *lege non prodendi futura peccata*, proditionum flagitiosorum latebram atque *Sigillum*. Hæc de *Confessione*; ad CONFESSARIVM reuertor.

[m] *Eudæm. Iohan. Apolog. pro Garnet. pag. 335. vbi citat Suar. Ies. de Pæn. disput. 33. sect. 1. n. 2.* qui dicit hoc certum & indubitatum esse apud suos.

Bellarminus de Offic.

" *Cuius potestatis signum euidens est, quòd in eo iudicio Sa-*
" *cerdos sedet capite tecto; pænitens autem, quicunque ille sit,*

etiamsi

" *etiamsi Rex aut Imperator, genibus flexis, & capite dete-*
" *cto.* — pag. 45.

Explicatio.

ⁿ *Episcopi* (inquis Alibi) *maiores sunt Regibus. De Presbyteris eadem est ratio: nam Presbyteri, licet sunt maioris ordinis Sacerdotes, tamen potestatem ipsi quoque habent ligandi atque soluendi, Reges & Principes benedicendi; quod Angelicas virtutes longè superat.* ⁿ *Bellar. Apolog. cap. 4.*

I. ANIMADVERSIO.

Argumento, quo Reges Confessario subdi volunt, ipsum Pontificem necessario constringi. SECT. III.

IAm tandem ad exitum perducta est quæstio; nam in comparatione Regiæ dignitatis cum Sacerdotali *Eadem est* (inquis) *ratio Presbyteri & Episcopi; eadem item Episcopi & summi Pontificis*: Nec enim Pontifex quisquam ita *summus*, vt non *Angelicis virtutibus* inferior sit. Ergo quæcunque hactenùs ad Regum dignitatem infringendam deprimendámque accumulâsti, ea in hoc *Principis erga Confessarium suum officio* complexus es omnia. Siuè igitur in *Templis* conueniendum, siuè in *Concilys* sedendum, siuè in *Palatys* bibendum, siuè in publicis *plateis* incedendum sit, præcipuus honos externus à *Regibus* est *Presbyteris* ipsis deferendus. *Euidens est signum*, scilicet, *quòd in Absolutionis* negotio *Sacerdos sedet tecto capite*, *Rex verò*, *aut Imperator flexis genibus*, *& capite detecto absolutionem petit*. Respondeo paucis, Antecedens non necessarium esse, Consequens verò (nè quid grauius dicam) debile prorsus & infirmum. Non equidem vllis Sacerdotibus, præsertim in tàm sacris, tantùm honorem omninò inuideremus, nisi solùm ijs, qui eum necessariò sibi deberi iactitant; quia (vti vos optimè nostis) Ritus iste non modò nullo iure diuino impositus est, sed nè quidem vsu Ecclesiastico vniuersaliter receptus, vtpotè qui ad * *Græcos* nondùm dimanauit. Rituum, quam experimur, differentia * *Supra lit. c.*

 eorum

eorum in se ἀδιαφορίαν & indifferentiam satis probat, nisi vbi Ritus est à Deo præscriptus, vt (exempli causâ) *Exod.* 28. Summus [o] *Sacerdos nudis pedibus & tecto capite sacrificium perficiebat*. *At Contra nunc fieri à Sacerdotibus solet, vbi pedibus calceatis, aperto capite sacrificiū peragitur, quia caput Christus tam nobis manifestatur*, 1. *Cor.* 11. *vir Propheticus debet esse sine velamine*. Iudæis verò * mos est (vt ait Epiphanius) *adhuc tectum & velatum caput in sacris habere; quòd nondùm ablatum sit cordis velamen, quibus non est reuelatus Christus*. Si tamen, vt ille apud Ethnicos dixit, *Non Tibi sed Isidi*; aut ad Pontificem Imperator, *Non Tibi sed Petro*: ita dicamus honorem hunc *non Sacerdoti sed* in sacro officio propriè *Deo* haberi; (haud secus atque apud Nos fit, quandò in Administratione Eucharistiæ ab Episcopo stante Rex noster *flexis genubus* Sacramentum accipit, quod est profectò maximè consentaneum) nihil erit reliquum quod contra opponat Cardinalis.

o *Salmeron. Ies. in* 1. *Cor.* 11.

* *Epiphan.*

Consequentiam quod attinet, *Sacerdotem* Ego vestrum ad *Papam* mittendum censeo, quocum expostulet, cur (quùm [p] *Summus Pontifex debeat abijcere sese ad pedes infimi Sacerdotis, dum sua peccata confitetur; & quùm venit in conspectum Sacerdotis caput nudat, saltem dùm Missa celebratur*) ipsum extra istas sacri Ministerij functiones sibi præesse non sinat. Sic enim Ratio tua retorquebitur. Esse Capite detecto *Euidens est signum potestatis superioris*. At summus Pontifex, coram *Sacerdote* sedente *capite tecto*, flectit genua, & caput detegit: Ergo *Confessarius Sacerdos* est summo Pontifice *Superior*. Nec sufficiet obijcere, *Papam* iam non vt *Pontificem* considerari, sed communitèr vt *Christianum*: quia similitèr quiuis de *Rege* affirmabit, Eum non vt *Regem Christianum* respici.

p *Bozius de signis Eccles. l.* 10. *c.* 7. *pag.* 771.

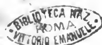
Denique quis tam excors qui non intelligit in hoc negotio *Sacerdotem* non iam omninò dominij, sed ministerij partes agere. At *Iudex* est (inquis;) esto, quasi verò qui est ex vno ministerio quodammodo *Iudex*, non possit esse in se Subditus. Hunc ego ad *Papam* remitto denuò: nam

q Papa

q *Papa* (vt vester Episcopus asserit) *cùm seipsum absoluere non potest, absoluitur à subdito.* Audin'? à *Subdito*. quum itaque huic ministerio se Papa subdit, nonnon intereà *Summus* agnosci debeat? Exemplo res fiet dilucidior. r *Confessarius* (inquis) *duas gerit personas, & Iudicis, & Medici.* Papa itaque fidem curámque Corporis sui *Medico dat*; quando igitur *Medicus* Papæ tangit venas, palpat latera, vrinam explorat, & velut in statera ægrotantis humores expendit; deindè ægroto medicamenta præscribit, iubet insolita, consueta prohibet, arguit oblata, execratur exhibita, authoritate & arbitrio suo omnia ordinat, atque disponit; cui *Papa*, si sanus esse velit, suâ sponte obtemperat; quasi esset *Medicus* [illegible]: si verò se ille nimis *Medicum* esse meminerit, & ministerij oblitus *Pontifici* se vestro *Superiorem* iactitaret; quis non ipsum *Medicum*, (quod pari ratione de *Confessario* dicendum) tanquàm *Medico* egentem, *ad Anticyras* ocyus ablegandum duxerit? Viden', Lector, quàm effœta & languida sint hæc, quæ Cardinalis affert? Quanquàm quem toto itinere hactenùs vacillantem & hæsitantem experti sumus, mirandum non est, si eundem videamus in *extremo actu deficere*.

q *Abulens. To. 4. in Matth. pag. 178. col. 2.*

r *De offic. pag. 4*

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

Σφάλματα subsequentia (& si quæ alia huiusmodi occurrant,) Typographo festinanti condonet Lector.

Pag. 28. l. 10. lege (*inquit.*) P. 30. lin. 11. *consequentiam.* Ib. lin. 12. *ignotam.* Pag. 57. Lin. 11. *Exosculandas.* P. 67. l. 19. *Hæresin.* P. 69. l. 1. *Qui per Lupum.* P. 70. l. 20. *Petrum Paulo.* P. 72. l. 2. *Præsent.* Ib. l. 19. *Spiritualis.* P. 90. l. 28. *verus.* P. 100. l. 9. *Damaso.* P. 126. l. 28. *vestram.* Ib. l. 30. *profanam.* P. 127. l. 3. *insulsum.* P. 128. l. 2. *sumus.* P. 157. lin. penult. *Fili hom.* P. 173. l. 10. *præsumit.* P. 195. l. 25. *Nullus iam.* P. 197. l. 26. (dele) *posse.* P. 207. l. 9. *loquenti.* P. 216. lin. vlt. (dele) *libet.* Pag. 241. l. 32. *eligendi.* P. 250. in marg. SECT. XII. & sequentes Sect. huius Cap. emendandæ. P. 252. l. 25. *perspectam*; & *explicatam.* P. 276. lin. 11. *suam exuerat.*

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIVM,
Typographum Regium,

---

cIↄIↄcxx.

